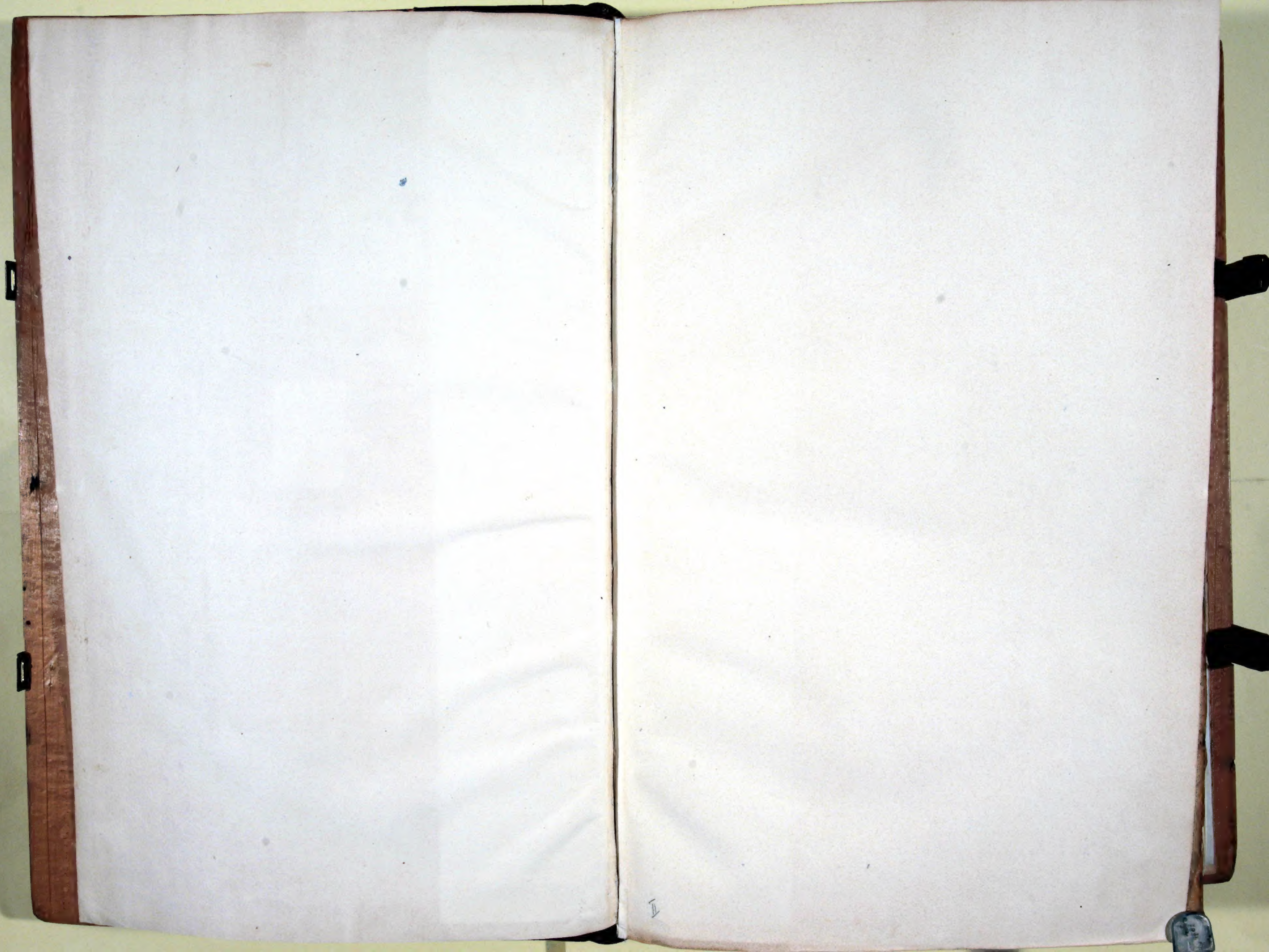

N.o 402. A. 1.

Sacri Camaldul...

stituti licite matrimonio p̄st uti. Quia g̃ auctorita
te gg̃orii qui relictam diaconi marito tradidit.
puniendus ē. Itē̃ in eo cesariensi co ālio p̄br diaconus
uxorem n̄ diaconis iubetur deponi. It marchota
na sinodo diaconi qui in ordinatione sua dicunt
se uelle uxores. si p̄ea ad nuptias uenīnt. n̄ p̄ehibē
tur a ministerio. patet q̄ nec diaconi nec subdiaconis
p̄hibendi a coniugio. S; qđ de electione obicit ū um
quid ē inepatū n̄ eligendū. n̄ i sacris ordinibus
constitutum. S; ipm̄ uxorem h̄ie 7 filios non repu
gnat. p̄missis auctoritatib; de continentia cleri
in laicali eñi habitu l' in minoribus ordinib; con
stitutus. potuit h̄ic uxorē 7 filios. p̄ea cū ē sesu u
corī cūnentiā p̄fessus. subdiaconatū l' diacona
tū. l' p̄btīu gradū adept' fuit. 7 tn̄ uxori 7 filiis ipm̄
necessaria subministrare oportebat. Illd aūt gg̃.
duob; modis solui. l' quia eccl'a illa. cui diaconus
ille ministrauit n̄dū continentie uotū suscepit.
in diaconib; 7 reliq̄ ministris. l' quia s̄ct de decto
Sepim... sept'ū ē. aūt subdiaconatū memorat'
diaconus cū uxore duxerat. Illud aūt neocensis
Ancirtitane sinodi. l' ex tp̄r. l' ex loco intelligitur
Ex tp̄r: q'a n̄dū erat introducta continentia minist
orū altaris. Ex loco. quia utraq; sinodus orientalis
est. 7 orientalis eccl'a. n̄ suscepit g̃n'ale uotū castita
tis. s; tm̄ diligentiori obs'uatione custodit. ut p'
adeptum sacerdotiu defuncta pori uxore cū qua s̄c
dos fuit. si altam ducit deponatur. It opponit'
illud q̄ legit' in canone aplor. Pbr causa religionis
uxorē p̄priam contēpnere non debȝ.

I quis docuit sacerdotē sub obtentu religionis
p̄priā uxorem contēpnere. anathema sit. It ecōd
alio gangensi. Anathema sit q p̄br cōiugatū di
I quis discernit p̄br̄m sc̄ernit nuptiaȝ occasiōe.
cōiugatum tāquā occasione nuptiaȝ q offer
re non debeat. 7 ab eius oblatione io abstinȝ. anat
hema sit. It ex sexta sinodo. Ab offitio abstineat
p̄b in nuptiis p̄br. illegalib; nuptiis detēptus.
illegalib: detētū cathedram qđ habet ab offi
tio abstinē p̄cipimus. Sufficit eni h'mōi indulgentia
ei. q'a benedicē aliis cū q'ui uulnera sua debȝ curare
eēqui n̄ ē. b̄ndictio n scific a... tradicio ē. Qui
ū hanc n̄ ht p̄ delictum ignorantie. quo n̄ aliis
tradi... Nō eni pl... neque p̄uate b̄ndicat. nec
corp' dn̄i dispensȝ aliis. nec alio modo ministret.
s; sufficiat ei q' p'sidet. 7 imploret a dō. ū dimittatur
ei iniquitas ignorantie sue. Manifestū ē aūt q
h'uiusmodi illegitime nuptie soluent. 7 nullatē
nus uir accessū ht ad ea. p̄p quā sacro mīstio p̄
uatus ē. It nicolaus. ad consulta bulgaroȝ. De p̄s
bitis non ē laicis iudicandum.

Consulendū decernitis utrū p̄b̄m h̄ntem uxorē
debeatis sustentare 7 onerare. an a uobis p̄icere.
In quo respondem' q̄m lic; ipi ualde sint rep̄hensi
biles. uos tn̄ dn̄m conueñ imitari. qui solem suum
facit. o. s. b. 7 m. deicere eni a uobis. io n̄ debens.
q̄m iudā nec dn̄s cū eēt malus discipl's. a numo dis
cipłoȝ deiecit. Verū de p̄b̄ris uos q' laici estis. nec
iudicandi. ē. nec de uita coȝ. q̄cq̄ inuestigandū.
s; ep̄oȝ iudicio quicquid illud sit est reseruandum.

¶ Sz notandum ē q̄ s' his uoc.. pleraq' capita. ex cinn
ex loco. ex tp̄r. e's... ̃s. Illud aūt qđ in canone
apostolorū. 7 i. vi. sinodo legit'. ex ... consilio ... 7 ex tp̄r.
causa fuit hēsis manicheoȝ. q cōiugium detesta
bat' s; tēmp' quo nondū erat institutum. ut sacer
dotes cōtinentiam seruarent. Vn̄ gg̃ scribit petro
subdiacono sicilie. Qui castitatē n̄ p̄misit ab uxo
re sua separi nō cogatur.

Ante triennium oīū ecc'a'ū subdiaconi sicilie p̄h
ibiti fuerant. ut romane more eccl'e suis uxorib;
nullatenus misceant. Quod m̄ durū atq; incōpe
tens uidet'. ut q usū continentie n̄ inuenit. neque
castitatem p̄misit. cōpellatur uxore a sua separi.
atq; p' hoc q' ab sit in deterius cadat. Vn̄ uidetur m̄. ut
a p̄senti die ep̄is oīs dicat'. ut nullum facere p̄sumat.
n̄ qui se uicturū caste p̄miserit. quaten' 7 p̄t'ita que
p̄posito mētis appetita n̄s. uiolent' n̄ cogant. 7 futu
ra caute caueant. Qui uō p' eiō p̄hibitionem que uit
triennium facta est. contineñ cū suis coniugib; uixe
runt. laudandi atq; remunerandi s. atq; in bono suo
p̄maneant exortandi. eos aūt qui p' p̄hibitionem fac
tā a suis se uxorib; continere noluīt. ad sacrum or
dinem nolumus p̄moueri. quia nullus debȝ ad al
taris ministiū accede. n̄ cuius castitas aū susc'ā
ptum ministiū fuit app'bata. ¶ Causa uō huius
institutionis munditia fuit sacerdotalis. ut libe
cuntis diebus orōi p̄sent uacare. Sic' ut ap'ls ait.
ab uxorib; ē cessandū ut expediti orationi uacent.
ministris itaq' altaris quib; cotidiana necessitas orā
di incumbit. nunquā cōiugali offitio. uacare p̄mi
tit'. Vn̄ beda sup luca ait. Sacerdotib; sēp castitas
a sacerdotib; ut sēp ualeat obs'uanda p̄cipitur.
altari assistere. sēp ab uxorib; ē tinendū. sēp casti
tatis obs'uanda p̄cipitur. It in concilio. ii. cartagi
nensi. Qui diuinis sacramentis deseruiūt. cōtinen
pōs. p̄b̄ris. diacones ita ut placuit tes ēē oportet.
7 decȝ sacro sc̄os antistites aut sacerdotes. aut le
uitas. l' qui sacramentis diuinis inseruiunt. cōtinē
tes ēē decet iōib;. It innocentius uictorio rotomagen
si ep̄o. Sacerdotes 7 leuite cū uxoribus suis misceri n̄ debȝ.
Tenere debet eccl'a. ut omi modo sacerdotes 7 leui
te cū uxorib; suis n̄ misceant. q'a ministiū cotidiani
necessitatib; occupant'. Sc'ptū ē n. Sc̄i estote quia
sc̄s sum. Qm̄s eō ut. nā p̄scis temporib; anno uicis sue
de tēplo n̄ discedebant. sicut de zacharia legim'. nec
domū suā oīo tāgebant. quib; utiq' p̄p sobol' successio
nem. usus suā relaxat'. quia ex alia tribu. n̄ ē de semi
ne aaron. ad sacerdotium nullus accedere p̄cipitur.
Quanto magis hii sacerdotes. 7 leuite. pudicitiā. ex die
ordinationis sue. obseruare debent. quib; l' sacerdotiū.
l' ministiū. sine successione ē. nec p̄terit dies qua l' a sa
crificiis diuinis. l' a baptismatis offo uacent. Id exsu
pio tortonensi ep̄o. Qui ab uxorii officiis abstinet ad sacrificia admit
tēs ad sacrificia fēs sit admitti. qui l' cum uxore n̄ debet
aūt carnale offitium. It ieē. ex iouinianum. Sacer
dotum sēp ē orandū sēp ē matrimonio carendū.
Si laicus 7 quisq; fidel' n̄ pōt orare n̄ careat offitio
coniugali. sacerdoti cui sēp offerenda s̄ sacrificia. sēp
orādū ē. Si sēp orādū. q' sēp er matrimonium carendū.
¶ Dō aūt ē manicheoȝ de cōiugio sacerdotū illud sup

dictum sit. ex gangrensi concilio apparet. In quo sic statutum legitur. Anathema sit qui nuptias uituperat.

Si quis uituperat nuptias. et dormientem cum uiro suo fidelem ac religiosam detestatur. aut culpabilem estimat. uelud que regnum dei introire non possit. anathema sit. Item ex eodem. De eodem.

Si quis uirginitatem custodiens. aut continentie studens. non ut ordinem dicens nuptias. nec propter hoc bonum et sanctum est. nomen uirginitatis assumit anathema sit.

¶ Potest et aliter intelligi illud quod in canone apostolorum legitur. ut iste sit sensus capituli. Sicut docet uxorem suam sacerdotem contempnere. non uxorem quam in sacerdotio accepit. sed quam iam dudum adhuc esset laicus. uel in minoribus ordinibus constitutus. sibi copulauit. Cum qua continentiam professus est. cum ad sacros ordines ascenderet. quam nullus debet contempnere. hoc est ab animo et cura sua abicere. quin ei necessaria prouideat. plurimum autem huic interpretatio auctoritatis leonis pape. qui scribens rustico narbonensi episcopo ait. Ministris altaris episcopis et presbiteris esse loco continentie.

Ex continentie eadem est altaris ministris. que episcopis aut presbiteris. qui cum essent laici siue lectores. licite et uxores ducere. et filios procreare potuerunt. Sed cum ad predictos peruenerunt gradus. ceperit eis non licere quod licuit. unde ut de carnali fiat spirituale coniugium oportet eos nec dimittere uxores. Sed quasi non habeant sic habeant. quo et salua sit caritas conubiorum. et cessent opera nuptiarum. Item leo. uiii. ex epistola niceta abbatis. Episcopo uel presbitero uxorem propriam a sua cura non abiciat.

Omnino confitemur non licere episcopo presbitero diacono propriam uxorem causa religionis abicere a cura sua. sed uictum et uestitum largiatur. Sed non ut cum illa ex more carnaliter iaceat. sic et sanctos apostolos legimus egisse beato paulo apostolo dicente. Numquid non habemus potestatem sororem mulierem circumducendi. sicut fratres domini et cephas. uidem sapiens. quod non dixit. Numquid non habemus potestatem sororem mulierem amplectendi. sed circumducendi. scilicet ut mercede predicationis sustentarentur ab eis. nec tamen deinceps foret inter eos matrimonialis carnale coniugium.

¶ Ut gentis auctoritatibus apparet sacerdotes uxoribus quas in laicali habitu. uel in minoribus ordinibus constituti sibi legitime copulauerint. necessaria subministrare debitum reddere non ualent. Sed obicitur illud. tripartite ystorie. De suasu paphnutii in nicena synodo non est statutum ne presbiteri

Cum sancta sinodus uolens corrigere hominum cum sororibus non dormire. uitam in ecclesiis commorantium. posuit leges quas canones nuncupamus. in quarum tractatu uidebatur aliquibus introducere legem. ut episcopi presbiteri diaconi subdiaconi cum coniugibus quas ante consecrationem duxerant non dormirent. Surgens autem paphnutius confessor et dixit. honorabiles nuptias confessus. et castitatem dicens esse cum propria coniuge concubitum. suasitque concilio. ne talem ponerent legem. graue esse asserens causam que aut ipsis. aut eorum coniugalibus occasio fornicationis existeret. Et hec quidem paphnutius licet nuptiarum esset inexpertus. exposuit. sinodus que laudauit sententiam eius. et tacuit ex parte sanctiuit. Sed hoc in unius cuiusque uoluntate non necessitate permisit. Item. vi. sinodus. Non in perpetuum sed tempore oblationis a complexu suarum uxorum sacerdotes abstineant.

Quoniam in romano ordine canonis esse cognouimus traditum. eos qui ordinati sunt diaconi. uel presbiteri confiteri quod iam non suis copulentur uxoribus. antiquum sequentes canonem apostolice

diligentie. et constitutionis sacrorum uirorum legales nuptias amodo ualere uolumus. nullo modo cum uxoribus suorum conubia dissoluentes. aut priuantes eos familiaritate adinuicem tempore oportuno. Quicumque igitur diligens fuerit inuentus sub diaconorum nali ordine actione. aut diaconali aut sacerdotali. hic nullo modo prohibeatur ad talem ascendere gradum. propriorum sue cohabitatione. nec in tempore ordinationis sue profiteri cogantur. quod abstinere debeant a legali uxoris familiaritate. Item oportet eos qui altari ministrant. in tempore oblationis sanctorum continentes esse in omnibus. ut ad deum possint consequi que simpliciter postulant. Si quis igitur presumpserit contra apostolicos canones aliquos presbiterorum. diaconorum. priuari a contactu et communione legalis uxoris sue. deponatur. Similiter et presbiter aut diaconus. qui religionis causa uxorem suam expellit. excommunicetur. Si uero in hoc permanserit. deponatur. ¶ Hoc autem de loco intelligendum est. Orientalis enim ecclesia. cui. vi. sinodus regulam uiuendi prescripsit. uotum castitatis in ministris altaris non suscepit. unde stephanus papa ait. Occidentalis non orientalis ecclesia castitatis uotum obtulit.

Latet se habet orientalium traditio ecclesiarum. aliter huius sancte romane ecclesie. Nam eorum sacerdotes diaconi. atque subdiaconi. matrimonio copulantur. Istius autem ecclesie. uel occidentalium. nullus sacerdotum a subdiacono usque ad episcopum licentiam habet coniugium sortiendi.

¶ Similiter et capitulum nicolai ex eodem loco consideretur. quia gens bulgarorum nouiter ad fidem conuersa. propositum sacre religionis ex integro assumere non dum didicerat. Quod autem in capitulo. vi. synodi. presbiter nuptiis non legitimis detentus punitur. non legales nuptie. secundum intelligendum est. a quibus auctoritate canonum quilibet sacerdos debet esse immunis. Illud autem gangrensis concilii. si quis discernit presbiterum coniugatum. et cetera. Similiter intelligendum est uel localiter editum. uel coniugatum ab ea appellatum quam ante tempus sue ordinationis duxerit. Illud quoque martini pape. si subdiaconus secundam duxerit uxorem non dissimiliter intelligendum est. Primam enim uxorem ante subdiaconatum habere permittitur. Qua premittitur defuncta. uel castitatem professa. promouetur iste subdiaconatu promotus autem si secundas dessiduerit nuptias. sententie martini pape subiacebit. ¶ Seruanda est igitur continentia ab omnibus in sacris ordinibus constitutis. unde leo papa. ait. Nec etiam conubium sub

Ut in extra clericorum ordinem. diaconibus conceditur.

constitutis nuptiarum societati. et procreationi filiorum studere sit liberum. ad exhibendam tamen perfecte continentie puritatem. nec subdiaconibus carnale quidem conubium conceditur. ut et qui habent sint tamquam non habentes. et qui non habent permaneant singulares. Quod si in hoc ordine qui quartus est a capite dignum est custodiri. quanto magis in primo uel secundo. tertio ue seruandum est. ne aut leuitico. aut presbiterali honore. aut episcopali excellentia quisquam ydoneus estimetur. qui se a uoluptate uxoria nec dum refrenasse detegitur. Item gregorius. augustino anglorum episcopo. Extra sacros ordines constituti. ducant uxores. et ab ecclesia stipendia accipiant.

Si qui uero sunt clerici extra sacros ordines constituti qui se continere non possunt. sortiri uxores debent. et stipendia sua exterius accipere. Quia et de eisdem patribus nouimus scriptum quod diuidebatur singulis prout cuique opus erat. De eorum quoque stipendio cogitandum. atque prouidendum est. et sub ecclesiastica regula sunt tenendi. ut bonis moribus uiuant et canendis inuigilent. et ab omnibus illicitis. et cor et linguam et corpus deo auctore conseruent. Item nicolaus papa. ad omnium uenerem

si archiepiscopo. Subdiacono uxorem ducere non licet.

De illo clerico aliudco nomine. quem per ordines ecclesiasticos usque ad subdiaconatum uenisse dicitis. cum uirtutem auctoritate uxorem duxit miramur. cum nulli umquam exceptis illis. quibus ecclesiastica regula hoc non permittit uxorem ducendi licentiam damus. Item alexander. ii. Non est audienda missa a presbitero qui concubinam habuerit.

Ret hoc autem precipiendo mandamus ut nullus missam audiat presbiteri quem scit concubinam indubitanter habere. uel subintroductam mulierem. Unde etiam sancta sinodus hoc capitulum sub excommunicatione statuit dicens. Quicumque sacerdotum diaconorum. subdiaconorum. post constitutum beate memorie predecessoris nostri sancti leonis. aut nicolay de castitate clericorum concubinam palam duxerit. uel ductam non reliquerit. ex parte omnipotentis dei. auctoritate apostolorum principum. petri et pauli precipimus. et omnino contradicimus. ut missam non cantent. nec euangelium legat. neque epistolam ad missam. neque in presbiterio cum his ad diuina officia qui prefate constitutioni obedientes fuerint. maneat. neque partem ab ecclesia suscipiat. Precipientes et statuimus. ut hi predictorum ordinum. qui eidem predecessoribus nostris obedientes castitatem seruauerint. iuxta ecclesias. sicut oportet religiosos clericos simul manducent et dormiant. et quicquid ab ecclesiis competit. communiter habeant. Omnino ut primitie. et decime. seu oblationes uiuorum et mortuorum. ecclesiis dei fideliter reddantur a laicis. et ut in dispositione episcoporum sint. Quas qui retinuerint a sancte ecclesie communione separentur. Item ex. vj. sinodo. Qui uxorem ducere uoluerit ante ordinem

Si quis eorum qui ad clerum subdiaconatus hoc faciat.

accedunt uoluerit nuptiali mulieri copulari. hoc ante ordinationem subdiaconatus faciat. Item ex concilio cartaginensi. iii. Lectores aut uxores ducant. aut continentiam profiteantur.

Lectores cum ad annos pubertatis uenerint. cogantur aut uxores ducere. aut continentiam profiteri. Item gregorius. bonifatio episcopo regitano. Subdiacones continentiam obseruare oportet.

Subdiaconibus autem. hoc de singulis statuimus. decreuimus obseruari. nec illam constitutionem nostram. cui quidam contumaciter assinas. aut temeritate corrumpi. Item urbanus secundus. in sinodo aput melphiam. Beneficio et officio careant. qui post diaconatum uxoribus uacant.

Eos qui post diaconatum uxoribus uacare uoluerint. ab omni sacro ordine remouemus. officio quoque atque beneficio ecclesie carere decernimus. Quod si ab episcopo commoniti non se correxerint. principibus licentiam damus. ut eorum feminas mancipent seruituti. Sic sensit uero ex eorum prelatis. ipsi officiis inter dictione mulcentur. Item dominico gradensi episcopo patache. Ordinandis a suorum graduum dignitate subdiaconi et deinceps secundum

Rubescant impii. et aperte intelligant. non esse noluerint. iudicio sancti spiritus. eos qui in talibus sacris gradibus presbiteratu. diaconatu. subdiaconatu positi. mulierculas nequam abiecerunt. et caste non uiuerint excludendos ab eorum graduum dignitate. de manifestis quidem loquimur. secretorum autem cognitor et iudex deus est. Item meldensi sinodo presidens ait. Ad sacros ordines non accedant. nisi uirgo. aut probate castitatis.

Nemo ad sacrum ordinem permittatur accedere. nisi aut uirgo. aut probate castitatis. et qui usque ad subdiaconatum unicam et uirginem uxorem habuerit. Item cartaginensi concilio. In hiis gradibus constituti et ab uxoribus abstineant.

Placuit. episcopos. presbiteros. diaconos. subdiaconos. secundum priora statuta. et abstinere ab uxoribus. quod si non fecerint. ab ecclesiastico remoueantur officio. Ceteros uero clericos ad hoc non cogi. sed unius cuiusque ecclesie consuetudinem obseruari

debere. Item leo ex epistola niceta abbatis. In minoribus ordinibus constituti uxores ducant. non uoto et religioso habitu

Ex tantum et apte prosequamur quod in sancta prohibetur. romana ecclesia in gradibus diaconi ait. Clericos hostiarios. lectores. exorcistas. acolitos. si extra uotum et habitum monachi inueniantur. et continentiam profiteri noluerint uxorem ducere uirginem. cum benedictione sacerdotali permittit. Non autem uiduam. aut repudiatam. quia propter hoc deinceps nec ad subdiaconatum prouehi potuerit. nec laicus non uirginem sortitus uxorem. aut bigamus ad clericatum. uel si quis ex prefatis ordinibus descenderit. ad subdiaconatum ascendere non potest. sine consensu uxoris sue. ut fiat de carnali deinceps spirituale coniugium nemine eos cogente. neque permittitur presbiteri uxor iungi eidem matrimonio suo carnaliter. nec cum qua nube inuita. aut post mortem illius. Item. ex calcedonensi concilio. Non licet clericis altius sacre uxorem accipere.

Quoniam in quibusdam prouinciis concessum est lectoribus et psalmistis uxores ducere constituit sancta sinodus. non licere cuiquam ex his accipere secte alterius uxorem. Item niceni concilii cap. iii. Non habitet cum clericis mulier. non quam natalis secede

Interdixit per omnia sancta sinodus omnem suspicionem excludendam. non episcopo. non presbitero. non diacono. non alicui omnino qui in clero est. licere subintroductam habere mulierem. nisi forte aut matrem. aut sororem. aut amitam. aut etiam ydoneas personas que fugiant suspiciones. Item gregorius in dialogo. libro. iiii. Presbiter uxorem suam quasi sororem diligat. et quasi hostem fugiat.

Presbiter quidam commissam sibi regebat ecclesiam cum magno timore domini. qui ex tempore accepti ordinis presbiteram suam ut sororem diligens. sed quasi hostem cauens ad se propius non accedere sinebat. eamque sibi appropinquare nulla occasione permittens ab ea sibi communionem funditus familiaritatis abscidit. ¶ Ecce quod in sacris ordinibus constitutis uxores habere non possunt. uel si bigamus aliquis fuerit inuentus ad sacros ordines ascendere non ualet. Sed queritur sicut post uxorem concubinam habuit. utrum in sacerdotem promoueri ualeat. Ita ad sacris ordinibus auctoritate canonum apostolorum prohibetur. In quibus sic statutum legitur. Si quis nuptiis post baptisma copulatus aut concubinam habens ad sacrum

Si quis post acceptum sacrum baptisma secundis ordinem clericorum non fuerit nuptiis copulatus. aut concubinam habuerit. non potest ualere fieri episcopus. nec sacerdos nec diaconus. aut prorsus ex numero eorum qui ministerio sacro deseruiunt. ¶ Deseruientes sacro ministerio intelliguntur subdiaconi. qui calicem diacono offerunt. et acoliti qui ceteris diaconos precedunt. urceolum ferentes cum quo uinum et aquam preparando calici subministrant. Concubina intelligenda est post uxorem ut iste sit sensus capituli. Sicut post acceptum sacrum baptisma secundis fuerit nuptiis copulatus. aut concubinam habuerit. distinguendum est. ante quam uxorem duxerit. siue post mortem uxoris. unde beatus gregorius ait. Duarum matronarum maritus post baptismum clericus

Maritum duarum matronarum non ordinetur.

Post baptismum clericum non ordinandum censuimus. nec eum qui unam quidem concubinam. uel meretricem in matrimonium assumpsit. nec illum qui semet ipsum abscidens. quolibet membrum resignatione aliqua. uel iusto uel iniusto terrore superatus truncauit. neque illos qui usuras acceperint se conuincuntur. aut in scena lusisse noscuntur. nec eum qui publica penitentia. mortalia crimina defleuit. neque illum qui in furiam aliquam umquam insanuit. uel afflictionem diaboli cauerit est. neque cum qui per exceptionem admittantem

Simonis magi pecuniam obtulit. Item Innocentius papa Felici episcopo. cap. iii. *Qui post baptismum uxores habent, si postea religiose uixerint, clerici fieri non prohibentur.*

Dici qui habentes uxores baptizati sunt, ac sic se instituerunt, ut in nullo eorum opinio uacillet, aut cum eis uiuentes sunt, aut monasteriis ex quo baptizati sunt, si non concubinam, si non pellicem nouerint, si in bonis operibus uigilauerint, non prohibentur huiusmodi ad clericatus sortem assumi. § Concubina autem hic intelligitur, que cessantibus legalibus instrumentis unita est, et coniugali affectu asciscitur. Hanc coniugem facit affectus, concubinam lex nominat. De hac dicitur in concilio Toletano. *Qui non habet uxorem loco illius concubinam habere licet.*

Is qui non habet uxorem, et pro uxore concubinam habet, a communione non repellatur. Tantum ut unius mulieris, aut uxoris aut concubine, sit coniunctione contentus. Item Ysidorus. De distantia ueteris et noui testamenti.

Christiano non dicam plurimas, sed nec duas simul habere licitum est, nisi unam tantum, aut uxorem, aut certe loco uxoris si coniux deest concubinam. § Ceterum si talis concubina fuit, et etas illi de quo agitur suspicione incontinentie auferre dinoscitur, apostolica concessione ad ordinem diaconatus prouehi potest. Unde Pelagius papa scribit Florentino episcopo. *Qui post mortem uxoris de ancilla filios habuit diaconus fieri non permittitur.*

Fraternitatis tue relatione suscepta, cum latorem presentium quod nuptias cepturum non fuisse dicimus, castitatem tamen eum post non seruasse coniugio designasti. Et quamuis multa sint que in huiusmodi casibus obseruari canonice precipit subtilitatis auctoritas, tamen quia defectus nostri temporis, quibus non solum merita sed corpora ipsa hominum defecerunt, distinctionis illius non patitur manere censuram, et etas isti de quo agitur incontinentie suspicionem auferre dinoscitur, ut ad diaconatus ordinem possit prouehi concessisse nos nouerit. Dicitur enim non ancillam eius qua post uxoris transitum filios habere confessus est, iubemus ut tua dispositione cum eo in monasterio continentiam professura tradatur. § Quod ergo de pellice et meretrice Innocentius scribitur, propter spem future incontinentie constitutum esse constat. Quia difficile continentiam seruat, que se illicito concubitu maculare non metuit. Ex hoc prohibetur ordinari qui pellicem uel meretricem cognouit maritali affectu, uel que corrupta florem uirginitatis amiserat, uel quam meretricari non desinit, licet uxorem ducat. Utrumque enim impedimentum cuilibet prestat, quominus ad sacros ordines peruenire ualeat. Unde Ilarius papa scribit dicens. *Qui non uirginem duxit uxorem ad sacrum ordinem non accedat.*

[illegible] In primis est ne ad sacros ordines sine gestis pontificibus aut presbyteris, qui quis uxorem uirginem non duxit aspiret. Item Gregorius urbis Rome episcopus Fulgentio episcopo. *Bigamus, uel penitentes, corpore uitiatus, litteras ignorantes, curie uel condicioni obnoxii clerici non fiant.*

Recipimus neuumquam illicitas ordinationes facias, nec bigamum, aut qui uirginem non est sortitus uxorem, aut ignorantem litteras, uel quolibet parte corporis uitiatum, uel penitentem, uel curie aut cuilibet condicioni obnoxium ad sacros ordines permittas accedere. Sed si quos huiusmodi reperis, non audeas promouere. Item in Neocesariensi concilio. *Non fiat sacerdos cuius uxorem euidenter constat adulterium admisisse.*

Si cuius uxorem adulterium commisisse cum esset laicus euidenter fuerit comprobatum, hic ad ministerium ecclesiasticum admitti non potest. Quod si in clericatu eo constituto adultera fuerit, dimittere eam debet. Si uero retinere eius consortium uelit, non potest suscepto ministerio perfrui.

§ Premissis auctoritatibus bigami, et qui uirgines non sortiti uxores, a sacris ordinibus prohibentur. Sed queritur, si quis ante baptisma uiduam duxit uxorem, an pro pacto sit prohibendus a sacris ordinibus. De his ita scribit Innocentius papa Uictricio Rotomagensi episcopo. *Qui ante baptisma* [seu post baptisma] *uiduam duxit uxorem non admittatur ad clerum.*

Si quis uiduam licet laicus duxit uxorem, seu ante baptismum, seu post baptismum, non admittatur ad clericatum, quia eo uitio uidetur exclusus. In baptismate enim crimina dimittuntur, non accepte uxoris consortium relaxatur. Quod si non putatur uxor esse computanda que ante baptismum ducta est, ergo nec filii qui ante baptismum geniti sunt pro filiis habeantur. § Prohibentur et bigami a quolibet ordine clericatus, iuxta illud Ambrosii ad Uercellenses. *Qui secunda coniugia sortitur clericus non fiat.*

Cognoscamus non solum de episcopo et presbytero apostolum statuisse, sed et patres in concilio Niceno tractatu addidisse, clericum quemquam non debere esse qui secunda coniugia sit sortitus. § Similiter et uiduarum mariti, uel ancillarum, uel meretricum clerici fieri non possunt. Unde in canonibus apostolorum legitur. *Spectaculis publicis mancipatam, eiectam uel ancillam ducens uxorem diaconus non fiat.*

Si quis uiduam et eiectam accepit, aut meretricem, aut ancillam, uel aliquam de his que publicis spectaculis mancipantur, non potest esse episcopus, aut presbyter, aut diaconus, aut ex numero eorum qui ministerio sacro deseruiunt. § Sed postea temporum districtum condescendens papa Martinus minoribus ordinibus eos constitui permisit dicens. *Inter lectores uel hostiarios deputetur subdiaconus ducens secundam uxorem.*

Si subdiaconus secundam uxorem duxerit, inter lectores uel hostiarios habeatur, ita tamen ut apostolum non legat. § Necessitate tamen exigente bigamus usque ad subdiaconatum potest promoueri. Unde Martinus papa ait. *Uiduam ducens uxorem subdiaconus fieri potest.*

Lector si uiduam alterius uxorem acceperit, in lectoratu permaneat, aut si necessitas fuerit, subdiaconus fiat, nichil autem supra. Similiter et si bigamus fuerit. § Uidua uero est intelligenda si post solempne fedus nuptiarum morte interueniente a uiro suo diuisa fuerit. Cum si namque contigerit fatali necessitate ab ultimis diuisi fuerint, licet ex sponsalibus uxor sit appellata, non tamen post mortem sponsi et sponsam sit ducta, et cum ea uelata uidua appellatur, nec ex eius copula a sacris ordinibus aliquis prohibetur. Unde Pelagius papa scribit. *Qui cum alio uelatam, non tamen illi nuptam, uxorem duxit, sacerdos fieri non prohibetur.*

Ualentino duci. Mulier cum alio ante uelata non tamen illi nupta, sed uirgo permanens, post mortem eius cum quo uelata erat sponso coniugali copula sociata, quamuis eam uiduam accepit, nullum in promouendo generatur obstaculum, quamuis contra ad hunc articulum pertinet, quod [illegible] obuiet constitutum. § A quibus ordinibus bigami prohibeantur, et utrum reputentur bigami qui ante baptismum habuerit unam et post baptismum alteram, et an liceat sortiri uxores in sacris ordinibus constitutis, multorum auctoritatibus breuiter monstratum est. Sequitur autem in descriptione illa apostolica, ut sit sobrius qui ordinandus est, non uinolentus. De qua auctoritate ueteris testamenti introductum est. Ministri templi prohibentur uinum et sicera bibere, ne ebrietate grauentur corda eorum, ut sensus eorum uigeat semper, et tenuis sit. Et quia uenter mero estuans facile despumat in libidines. Unde Noe ebrietate nudauit femora. Loth, quem Sodoma non uicit, uina uicerunt. Quod autem uinolentus esse prohibetur, non semel, sed frequenter uino repletus debet intelligi. Unde et in canonibus apostolorum legitur. *Diaconus, presbyter et episcopus ebrietati et alee deseruiens, nisi desierit, deponatur.*

Episcopus aut presbyter aut diaconus alee atque ebrietati deseruiens, aut desinat aut certe damnetur. Subdiaconus autem aut lector aut cantor similia faciens aut desinat aut communione priuetur. Similiter et laicus. § Oportet et ordinandum esse prudentem, quia esse eos non doctos, quos sub nomine simplicitatis excusant stultitiam sacerdotum. Prudentem autem oportet episcopum intelligi, non solum litterarum peritia, uerum et secularium negotiorum dispensatione. Unde precepit Gelasius papa. Legitur. *Illiteratum et corpore uitiatum non promoueant ad clerum.*

Illiteratos aut aliqua parte corporis diminutos nullus presumat ad clericorum ordinem promouere, quia litteris carens sacris non potest esse aptus officiis, et uitiosum nichil deo prorsus offerri legalia precepta sanxerunt. Similiter qui se ipsos absciderunt. Item Zosimus papa. *Ad summum sacerdotium non aspiret qui diu in ecclesiasticis disciplinis stipendiis non est eruditus.*

Ut ecclesiasticis disciplinis porro non est imbutus, temporum uero approbatione diuinis stipendiis eruditus, nequaquam ad summum ecclesie sacerdotium aspirare presumat, et non solum in eo ambitio inefficax habeatur, uerum in ordinatores eius careant eo ordine quem sine precepta patrum esse dicatur presumpsisse. § Ecce quod sacrarum litterarum oportet episcopum habere peritiam. Unde in ueteri testamento inter cetera ornamenta pontifex rationale ferebat in pectore, in quo scribebatur manifestatio et ueritas, quia in pectore pontificis manifesta debet esse cognitio ueritatis. Hinc et uectes quibus archa portabatur iugiter anulis erant inserti, ut cum archam esset portanda nulla fieret mora de immittendis uectibus. Quia predicatores per quos ecclesia circumfertur sacris litteris semper debent insistere, ne tunc querant discere cum ex officio alios debeant docere. Hinc et David per spiritum sanctum egregia donum scientie percepit, et postea regni administrationem assecutus est. Salomon quoque non diuitias, non longa tempora huius uite, sed sapientiam a domino petiit et impetrauit. Hinc et dominus post ponit uerba sua more prophetie, et postea constituit eum super gentes et regna, dicens ad Ieremiam. Ecce dedi uerba mea in ore tuo. Ecce constitui te super gentes et regna et cetera. Hinc et Malachias ait. Labia sacerdotis custodiunt scientiam, et legem requirunt de ore eius, quia angelus domini exercituum est. Hinc Saluator noster prius in medio doctorum sedit audiens illos et interrogans, et postea predicare cepit, quia prius quisque debet discere et postea officium predicandi usurpare. Hinc et Salomon prius ait tempus tacendi et postea loquendi. Quia uero prius tacendo discitur, et postea loquendo predicatur. Hinc idem dominus ait. Qui audit dicat ueni. Hinc et apostolos docuit, deinde eos ad predicandum misit dicens. Estote prudentes sicut serpentes, et simplices sicut columbe. Sic et post resurrectionem prius illis sensum aperuit, et scripturas explanauit, et postea dixit eis. Euntes in mundum et cetera. Unde cum de quinque panibus .v. milia hominum uellet reficere, prius panes accipiens fregit, et postea discipulis dedit, et per eos demum turbis apposuit. Quia sacramenta legis et prophetarum prius disserendo exposuit, et postea eorum scientiam discipulis dedit, et tandem per eos illam fidelibus dispensauit. Hinc et Petrus cum rationibus ecclesie scribit ait. Parati reddere rationem omni poscenti uos satisfactionem de ea que in uobis est spe. Hinc et Paulus scribens ad Timotheum ait. Attende lectioni et exhortationi et doctrine. Ex quibus omnibus liquido colligitur, quod non sufficit prelatis bona conuersatio et morum honestas, nisi addatur scientia doctrine. Unde sacerdotes ingressuri tabernaculum prius lauabant se in labio eneo, quod fecerat Moyses ex speculis mulierum. Hinc et in Canticis canticorum oculi per quos prelati ecclesie intelliguntur, assimilantur columbis que resident iuxta fluenta plenissima. § Sed queritur, an secularibus litteris oporteat eos esse eruditos. De his ita scribitur in concilio Cartaginensi .iiii. *Libros gentilium non legat episcopus.*

Ut episcopus gentilium libros non legat, hereticorum autem pro necessitate aut pro tempore. Item Ieronimus ad Damasum papam de prodigo filio. *Reprehenduntur sacerdotes qui omissis euangeliis legunt comedias.*

Sacerdotes dei omissis euangeliis et prophetis uidemus comedias legere, amatoria bucolicorum uersuum uerba cantare, tenere Uirgilium, et id quod in pueris necessitatis est crimen in se facere uoluntatis. § Item Rabanus de pressuris ecclesiasticis. *Beatus Ieronimus ab angelo uerberatur qui Ciceronis librum legebat.*

Legimus de beato Ieronimo quod cum libros legeret Ciceronis, ab angelo correptus est eo quod uir christianus paganorum figmentis intenderet. § Hinc et filius ille prodigus in euangelio reprehenditur, quod siliquis quas porci manducabant uentrem suum replere cupiebat. Hinc et Origenes sciniphes et ranas quibus Egyptii percussi sunt uerbosam dialecticorum garrulitatem et sophistica argumenta intelligit. Ex quibus omnibus colligitur, quod non est ab ecclesiasticis secularium litterarum querenda peritia. Sed econtra legitur, quod Moyses et Daniel omni scientia Egyptiorum et Chaldeorum eruditi fuerunt. Legitur etiam quod precepit dominus filiis Israel ut spoliarent Egyptios auro et argento, moraliter instruens, ut siue aurum sapientie siue argentum eloquentie apud poetas inuenerimus, in usum salutifere eruditionis uertamus. In Leuitico etiam primitias mellis, id est dulcedinem humane eloquentie, domino iubemur offerre. Magi quoque tria munera domino obtulerunt, in quibus nonnulli tres partes philosophie uolunt intelligi. § Unde et in expositione psalterii Cassiodorus testatur. Omnis splendor rethorice eloquentie, omnis modus poetice locutionis, quelibet uarietas decore pronuntiationis, a diuinis scripturis sumpsit exordium. Hinc et Ambrosius ait super epistolam ad Colossenses. Omnis ratio superne scientie uel terrene creature in eo est qui caput est eorum et auctor, ut qui hunc nouit, nichil ultra querat, quia hic est perfecta uirtus et sapientia. Quicquid alibi queritur, hic perfecte inuenitur. § Item de Daniele et Salomone ostenditur. Infideles hunc auctorem sapientie, quod in fideles non putant, quod non legunt in euangeliis et prophetis astrologiam et alia huiusmodi que despecta sunt, quia nichil ualent ad salutem, sed mittunt in errorem. Et de his studere curam agere non habent, quia Christum nouit thesaurum sapientie et scientie inuenit, quia idem nouit quod utile est. Hinc et Beda ait in libro Regum. *Non prohibentur clerici seculares litteras legere.*

Turbat acumen legentium et deficere cogit, qui eos a legendis secularibus libris omnimodis estimat prohibendos. In quibus si qua inuenta sunt utilia, quasi sua sumere licet. Alioquin Moyses et Daniel sapientia et litteris Egyptiorum Chaldeorumque non paterentur erudiri, quorum tamen superstitiones simul et delicias horrebant. Nec ipse magister gentium aliquot uersus poetarum suis uel scriptis indidisset uel dictis. § Cur ergo legere prohibentur que tam rationabiliter legenda probantur? Sed seculares litteras quidam legunt ad uoluptatem, poetarum figmentis et uerborum ornatu delectati; quidam uero ad eruditionem

cas addiscunt, ut errores gentilium legendo detestentur, et utilia que in eis invenerint ad usum sacre eruditionis invertant. Tales laudabiliter seculares litteras addiscunt. Unde beatus Gregorius quendam episcopum non reprehendit quia eas didicerat, sed quia contra episcopale officium pro lectione evangelica grammaticam populo exponebat. Unde et alibi scribit super Lucam. Seculares littere legende sunt ut non ignorentur.

Legimus aliqua ne legantur. Legimus ne ignoremus. Legimus ut non teneamus, sed ut repudiemus. Item Beda super [illegible] tam adiutum. Grammatica legenda est, ut per eam sacre scripture intelligantur.

Si quis grammaticam artem noverit, ut intelligantur. Per dialecticam vero recte loquendi ratione habet, et inter falsa et vera diiudicet. Sine hyperbaton. Geometria autem et arithmetica et musica habent in sua scientia veritatem, sed non est scientia illa pietatis. Scientia autem pietatis est nosse legere scripturas, et intelligere prophetas, in evangelio credere, apostolos non ignorare. Grammaticorum autem doctrina potest proficere ad vitam, dum fuerit in meliores usus assumpta. Item Ysidorus in libro sententiarum. Quare prohibetur christianus poetica figmenta legere.

Ideo prohibetur christianus legere figmenta poetarum, quia per oblectamenta fabularum nimium mentem excitant ad incentiva libidinum. Non enim tantum solum offerendo demonibus immolatur, sed et eorum dicta libentius capiendo.

§ Ut itaque ex premissis apparet, imperitia sacerdotibus semper debet esse adversa, quoniam cum per ignorantiam ceciderint alios docere non possunt. Cum vero cecus cecum ducit, ambo in foveam cadunt. Unde dicitur in psalmo: Obscurentur oculi eorum ne videant, et dorsum illorum semper incurva. Cum enim obscurantur illi qui preeunt, ad ferenda onera peccatorum facile sequentes inclinantur. Elaborandum est itaque sacerdotibus ut ignorantiam a se quasi quandam pestem abiciant. Ceterum enim servus nesciens voluntatem domini sui et non faciens dignam vapulabit paucis. Non tamen hoc de omnibus generaliter intelligitur. Ut enim ait apostolus: Qui ignorat ignorabitur. Quod de eis intelligitur qui nolunt intelligere ut bene agant. Unde Augustinus ait: Illud de libro dominicarum questionum: Non omnis qui ignorant immunis est a pena. Ille enim ignorans potest excusari a pena qui quod disceret non invenit. Illis autem ignoscitur qui habentes a quo discerent operam non dederunt. § Cum itaque voluntaria ignorantia omnibus sit nociva, sacerdotibus est periculosa. Unde in Toletano concilio legitur. Sacerdotibus maxime ignorantia est evitanda.

Ignorantia mater cunctorum errorum maxime in sacerdotibus Dei evitanda est, qui docendi officium in populis susceperunt. Sacerdotes enim legere sanctas scripturas admonentur, Paulo apostolo dicente ad Timotheum: Attende lectioni, exhortationi, doctrine, semper permane in his. Sciant igitur sacerdotes scripturas sanctas et canones, et omne opus eorum in predicatione et doctrina consistat, atque edificent cunctos tam fidei scientia quam operum disciplina. Item Leo episcopus Constantinopolitanus. Inscientia sacerdotum.

Si in laicis videtur intolerabilis inscitia, quanto magis in his qui presunt? Nec excusatione est digna nec venia. Item Celestinus orthodoxis omnibus episcopis. Canones nulli sacerdotum licet ignorare.

Nulli sacerdotum liceat canones ignorare, nec quicquam facere quod patrum possit regulis obviare. Item ex dictis sancti Augustini. Que sint sacerdotibus necessaria ad discendum.

Que ipsis sacerdotibus necessaria sunt ad discendum, id est sacramentorum liber, lectionarius, antiphonarius, baptisterium, compotus, canon penitentialis, psalterium, omelie per circulum anni dominicis diebus et singulis festivitatibus apte. Ex quibus omnibus si unum defuerit, sacerdotis nomen vix in eo constabit.

Quia valde periculose evangelice minae sunt, quibus dicitur: Si cecus ceco ducatum prestet, ambo in foveam cadunt. Item Zepherinus papa. Sacre scripture inherentes non obscurantur.

Sicut stelle celi non extinguit nox, sic mentes fidelium inherentes firmamento sacre scripture non obscurat mundana iniquitas. Item Ieronimus super Ysaiam. Ignorantia scripturarum est ignorantia Christi.

Iuxta apostolum Paulum, Christus Dei virtus et Dei sapientia est, et qui nescit scripturas, nescit Dei virtutem eiusque sapientiam: ignoratio scripturarum est ignoratio Christi. Item Clemens. Episcopus pro obprobrio senectutis apparuit ~~[illegible]~~ non erubescat.

Ullus episcopus pro obprobrio senectutis et nobilitatem generis apparuit, et minimus eruditus, siquidem forte est utilitas eius, aut salutis inquirere negligat, qui tere bellicet vivi et discere atque agere bona recusat, magis diabolus quam christianus esse ostenditur, et potius infidelis quam fidelis monstratur. § Ecce plenarie probatum est quod sacerdotes oportet litteras sacras condiscere et peritos esse. Nunc queritur an secularium negotiorum oporteat eos habere notitiam. ~~[illegible]~~ peritia huius prelatis est necessaria in multis rebus probatur. Debent enim quod prelati subditis non solum spiritualia, sed et carnalia subsidia ministrare, exemplo Christi qui turbas sequentes non solum verbo docebat, sed et virtute sanabat, corporalibus alimentis reficiebat. Ut autem prelati ligna plene prefici possint, secularium negotiorum oportet eos habere sollertiam, ut eorum cautela et eorum servientur indigentes, et cuique necessaria pro suo modo subministrantur. Unde quidam ieiunium decretum abbatis Gregorius, perfusa simplicitate repellit, ne ei occasionem res ecclesie dilapidandi. Unde idem scribit nobilibus civibus Neapolim. Secularium negotiorum imperiti non sunt in episcopos ordinandi.

Eius diaconus quem a nobis electum asseritis, omnino dicitur simplex esse, et nostis quia hi qui taliter in regimine debent arche consistere, quando solum de salute animarum verum etiam et de exteriori utilitate et cautela sciant esse solliciti.

§ Oportet quoque episcopum esse ornatum et hospitalem. Ornamenta quedam virtutes debent intelligi, quia de his ei reprimitur, cum dicitur: Sacerdotes tui induantur salutari. Unde Ieronimus contra varios ~~varios~~ vestibus exceptis omnibus sacerdotes ornati leguntur, quia multimodis virtutibus debent splendore vita pontifices, ut gradui conferant decorem, quam ab eo non accepit. Non enim loca sive vita et mores sanctum faciunt sacerdotem. Unde ex officio suscepto non licentiam peccandi, sed necessitatem bene vivendi se noverint assecutos. Unde Simmachus papa ait. Officium sacerdotum non confert licentiam peccandi, sed adimit.

Omnes nos beati Petri successores, scilicet ius accepimus cum sedis [illegible] privilegio, et successores eius peccandi indicamus licentiam suscepisse. Ille perennem meritorum dotem cum hereditate innocentie misit ad posteros, quod illi concessum est pro actuum luce, ad illos pertinet quos par conversationis splendor illuminat. Quis enim sanctum esse dubitet, quem apex tante dignitatis attollit? In quo si desint bona acquisita per meritum, sufficiunt que a loci predecessore prestantur. Aut enim claros ad hec fastigia erigit, aut qui eriguntur illustrat. Item Ieronimus. Filii sanctorum

Non est facile stare loco Pauli, tenere gradum Petri [?], sunt qui exercent opera eorum in loco Petri et Pauli tenere cathedram regnantium cum Christo, quia hinc dicitur: Non sanctorum filii sunt qui tenent loca sanctorum, sed qui exercent opera eorum. Item Gregorius. Morum nobilitatem

Nos qui presumus non ex locorum vel generis dignitate, sed morum nobilitate innotescere debemus, nec urbium claritate, sed fidei puritate. Idem Anastasio presbitero. Non loca vel ordines, sed merita nos coniungunt.

Non loca vel ordines creatori nostro nos proximos faciunt, sed nos aut merita bona coniungunt, aut mala disiungunt. Item Ambrosius. De eodem.

Illud autem, quia extra paradisum vir factus est, mulier intra paradisum. Videamus quod non loci neque generis nobilitate, sed virtute unusquisque gratiam comparat. Denique extra paradisum, hoc est in inferiori loco vir factus, melior invenitur, et illa que in meliori loco, hoc est in paradiso facta est, inferior invenitur. Item Iohannes Crisostomus. Non est vere sacerdos omnis qui nominatur.

Multi sacerdotes et pauci sacerdotes: multi in nomine, pauci in opere. Videte ergo quomodo sedeatis super cathedram, quia non cathedra facit sacerdotem, sed sacerdos cathedram. Non locus sanctificat hominem, sed homo locum. Non omnis sacerdos sanctus est, sed omnis sanctus sacerdos est. Qui bene sederit super cathedram, honorem accipit cathedre; qui male sedet, iniuriam facit cathedre. Ideo quod malus sacerdos de sacerdotio suo crimen acquirit, non dignitatem. In iudicio sedes, si quidem bene vivis et bene doceas, populum instruis; si bene doces et male vivis, te solum condempnas. Nam bene vivendo et bene docendo populum instruis quomodo vivere debeat. Bene autem docendo et male vivendo deum instruis quomodo te debeat condempnare. Item. Quicumque desideraverit primatum in terra, inveniet confusionem in celo. Nec inter servos Christi computabitur qui de primatu tractaverit. Nec unusquisque eorum festinet quomodo aliis maior appareat, sed quomodo omnibus inferior videatur. Quoniam non qui maior fuerit in honore ille est iustior, sed qui fuerit iustior, ille est maior. § Ecce quibus oporteat sacerdotem esse ornatum. Item sacerdotem moribus scilicet perfectionibus habitu, videlicet et incessu. Habitu, ut nec fulgidis, nec sordidis vestibus ornetur. Unde Ieronimus ait: Vestes pullas equaliter devita et candidas; ornatus et sordes pari modo fugiende sunt, quia alterum delicias, alterum gloriam redolet. Nec exquisite delicie laudem pariunt. Quod tamen de vestibus que deorsum in religione est. Unde Augustinus ait in libro de doctrina christiana. Pro honoribus eorum cum quibus vivimus, alienos quisque rebus preteritis uti debemus.

Restrictius vivit, quam se se habent mores eorum cum quibus vivit, aut intemperans aut superstitiosus est; quisquis vero sic eis utitur ut metas consuetudinis bonorum inter quos versatur excedat, aut aliquid significat aut flagitiosus est. In omnibus enim talibus non usus rerum, sed libido utentis in culpa est. Quod si locis et temporibus et personis conveniat, diligenter attendendum est, ne temere flagitia reprehendamus. Fieri enim potest ut sine aliquo vitio cupiditatis vel voracitatis pretiosissimo cibo sapiens utatur, insipiens autem fedissima gule flamma in vilissimum ardescat. Et sanius quisque maluerit more domini pisce vesci, quam lenticula more Esau nepotis Abrahe, aut ordeo more iumentorum. Non enim propterea continentiores nobis sunt plerique bestie, quia vilioribus aluntur escis. Nam in omnibus huiusmodi rebus non ex earum rerum natura quibus utimur, sed ex causa utendi et modo appetendi vel probandum est vel improbandum quod facimus. § Sic ergo in cibis mores eorum cum quibus vivimus observare videmur, in vestibus intelligendum est. Ut enim alibi dicitur: Que contempta his cum quibus vivis laudatior fiat, aut sordida potius inventa, vel affectata quam intemperata fuerit, aut superstitiosus. Incessu autem debet esse sacerdos ornatus, ut gravitatem tamen nimius maturitatis ostendat. In compositione enim corporis qualitas mentis indicatur. Unde Ambrosius ait: Nigra prius ille cum etiam [illegible] ac stabilitate describit, cuius esse constantia cordis videlicet vultus. Inter cetera hoc notabile iudicabitur, incessus eius modo citus, modo tardus. Hospitalem vero sacerdotem esse oportet, ne sit in numero eorum quibus in iudicio dicetur: Hospes fui, et non suscepistis me. Qui enim apostolum secutus alios ad hospitalitatem debet invitare, quomodo hospitalitatis exortator potest esse qui domum suam hospitibus claudit? Sit sacerdos primum a se ipso et a domestica sua ecclesia debet exigere quod precipit. Sub primum imitando Christum ipsum debet facere que verbo populum doceat. Nec certe est ut pauperes hospitio recipiat, quod ad hospitalitatem facilius suo exemplo subditos attrahat. Ordinandos itaque sacerdos ad memoriam revocet quomodo Abraham et Loth hospitalitatis opera deo placere et angelos hospitio meruerunt recipere; quando igitur Sodomis hospitalem domum ingressi Loth cum familia sua liberavit, quando clausas domos hospitibus igneus ingressus perdidit. Unde Ieronimus. Alienum rapere convincitur qui ultra necessaria sibi retinere probatur. Ac sic se per opera pietatis instituat, ut presentis vite subsidia et eterne claritatis premia ad ea percipiat utraque, ut pietati promittitur. Unde apostolus scribens ad Timotheum ait: Exerce te ipsum ad pietatem; nam corporalis quidem exercitatio ad modicum utilis est, pietas autem ad omnia utilis est, promissionem habens vite que nunc est et future. Ad hoc autem alienus fuit in sacerdotem ordinari non potest. Sicut in dicta a beato Ieronimo [?] probatur, quod pauperes non recipit hospitio, quod pedes sanctorum non lavit, quod omne opus bonum non est exsecuta; multo magis si prohibendi ad sacerdotium, qui ab opere pietatis probatur alieni. Unde quidam hospitalitatis opera despicientes in Gangrensi concilio excommunicantur. Sic enim in eo statutum est. Non sunt despiciendi qui convivia pauperibus exhibent.

Si quis despicit eos qui fideliter agapas, id est convivia pauperum exhibent, et propter honorem domini convocant fratres, et noluerit communicare huiusmodi vocationibus, parvipendens quod geritur, anathema sit. § Hinc et Iohannes evangelista in epistola sua quadam Diotrephem detestatur, qui nec pauperes recipiebat, et recipientes de ecclesia eiciebat. Pudicus quoque debet esse sacerdos, ut in moribus et verbis pudorem indesinenter exhibeat. Unde in canticis canticorum genere sponse, id est predicatores, tanquam coccus [?] pariter. Debet ergo gratiam doctrinam habere, quam verbo ait Innocentius: Absque sermone conversatio quamvis exemplo prodesse, tamen silentio nocet. Nam latratu canum et baculo pastoris lupi sunt arcendi. Impuritate doctrina discentium oportet esse rectorem, ne aut tacenda proferat, aut dicenda taceat. Unde Gregorius in XV capitulo libri pastoralis ait. De discretione predicationis et silentii.

Sit rector discretus in silentio, utilis in verbo, ne aut tacenda proferat, aut proferenda reticescat. Nam sicut incauta locutio in errorem pertrahit, ita indiscretum silentium hos qui erudiri poterant in errore derelinquit. Sepe namque rectores improvidi humanam amittere gratiam formidantes, loqui libere recta pertimescunt. Et iuxta veritatis vocem nequaquam iam gregis custodie pastorum studio, sed mercenariorum vice deserviunt, quia venienti lupo fugiunt, dum se sub silentio abscondunt. Hinc namque eos per prophetam dominus increpat dicens in Ysaia: Canes muti non valentes latrare. Hinc rursum queritur dicens in Ezechiel: Non ascendistis ex adverso, neque opposuistis murum pro domo Israel, ut staretis in prelio in die domini. Ex adverso quippe ascendere est, pro defensione gregis voce libera huius mundi potestatibus contraire. Et in die domini in prelio stare est, pravis decertantibus ex iustitie amore resistere. Pastori enim recta timuisse dicere, quid est aliud quam tacendo terga prebuisse? Qui nimirum si pro grege se obicit, murum pro domo Israel hostibus opponit. Hinc rursus delinquenti plebi dicitur:

Ieremiae: Prophetae tui viderunt tibi falsa et stulta, nec aperiebant iniquitatem tuam, ut te ad penitentiam provocarent. Prophete quippe in sacro eloquio nonnumquam doctores vocantur, qui dum fugitiva esse presentia indicant, que sunt ventura manifestant. Quos divinus sermo falsa videre redarguit, quia dum culpas corripere metuunt, incassum delinquentibus promissa securitate blandiuntur. Qui iniquitatem peccantium nequaquam aperiunt, quia ab increpationis voce conticescunt. Clavis quippe apertionis est sermo correctionis, quia increpando culpam detegit, quam sepe nescit ipse etiam qui perpetravit. Hinc Paulus ait ad Titum: Ut potens sit exortari in doctrina sana, et eos qui contradicunt redarguere. Hinc per Malachiam dicitur: Labia sacerdotis custodiunt scientiam, et legem requirent ex ore eius, quia angelus Domini exercituum est. Hinc per Ysayam Dominus admonet dicens: Clama, ne cesses, sicut tuba exalta vocem tuam. Preconis quippe officium suscipit, quisquis ad sacerdotium accedit, ut ante adventum iudicis, qui terribiliter sequitur, ipse scilicet clamando gradiatur. Sacerdos ergo si predicationis est nescius, quam clamoris vocem daturus est preco mutus? In actibus apostolorum. Hinc est enim quod super pastores primos in linguarum specie Spiritus sanctus insedit, quia nimirum quos repleverit, de se protinus loquentes facit. Hinc Moysi precipitur in Exodo ut tabernaculum sacerdos ingrediens tintinnabulis ambiatur, videlicet ut predicationis voces habeat, ne superni inspectoris iudicium ex silentio offendat. Scriptum quippe est: Ut audiatur sonitus, quando ingreditur et egreditur sanctuarium in conspectu Domini, et non moriatur. Sacerdos namque ingrediens vel egrediens moritur, si de eo sonitus non auditur, quia iram contra se occulti iudicis exigit, si sine predicationis sonitu incedit. Apte autem tintinnabula vestimentis illius describuntur inserta. Vestimenta enim sacerdotis quid aliud quam recta opera debemus accipere? Propheta attestante qui ait in psalmo c.xxxi: Sacerdotes tui induantur iustitia. Vestimentis itaque illius tintinnabula inherent, ut vite viam cum lingue sonitu ipsa quoque opera sacerdotis clament. Sed cum rector se ad loquendum preparat, sub magno cautele studio loquatur attendat, ne si inordinate ad loquendum rapitur, erroris vulnere audientium corda feriantur, et cum fortasse sapiens videri desiderat, unitatis compagem insipienter abscidat. Hinc namque Veritas dicit in Marco: Habete sal in vobis, et pacem habete inter vos. Per sal quippe verbi sapientia designatur. Qui ergo loqui sapienter nititur, magnopere metuat, ne eius eloquio audientium unitas confundatur. Hinc Paulus ait ad Romanos: Non plus sapere quam oportet sapere, sed sapere ad sobrietatem. In Exodo. Hinc in sacerdotis veste iuxta divinam vocem tintinnabulis mala punica coniunguntur. Quid enim per mala punica nisi fidei unitas designatur? Nam sicut in malo punico uno exterius cortice multa interius grana muniuntur, sic innumeros sancte ecclesie populos unitas fidei contegit, quos diversitas meritorum intus tenet. Ne ergo rector incautus ad loquendum prorumpat, hinc ipsa per semetipsam Veritas discipulis suis clamat in Marco: Habete sal in vobis, et pacem habete inter vos. Ac si figurate per habitum sacerdotis dicat: Mala punica tintinnabulis iungite, ut per omne quod dicitis, unitatem fidei cauta observatione teneatis.

Providendum est quoque sollicita intentione rectoribus, ut ab his non solum prava nullo modo, sed nec recta quidem nimie et inordinate proferantur, quia sepe dictorum virtus perditur, cum apud corda audientium loquacitatis incaute importunitate levigatur, et auctorem suum hec eadem loquacitas inquinat, que servire auditoribus ad usum profectus ignorat. Unde bene per Moysen dicitur in Levitico: Vir qui fluxum seminis patitur immundus erit. Mentis quippe audientium semen secuture cogitationis est audita qualitas locutionis, quia dum per aurem sermo concipitur, cogitatio in mente generatur. Unde et ab huius mundi sapientibus in actibus apostolorum predicator egregius seminiverbius est vocatus. Qui ergo fluxum seminis sustinet, immundus asseritur, quia multiloquio subditus, ex eo se inquinat, quod si ordinate protraheret, prolem recte cogitationis edere in audientium corde potuisset, dumque incautus per loquacitatem diffluit, non ad usum generis, sed ad immunditiam semen fundit. Unde Paulus quoque cum discipulum de instantia predicationis admoneret, dicens ad Timotheum II: Testificor coram Deo et Christo Iesu, qui iudicaturus est vivos et mortuos, et adventum ipsius et regnum eius, predica verbum, insta oportune, importune. Dicturus importune premisit oportune, quia scilicet apud auditoris mentem ipsa sua vilitate se destruit, si habere importunitas oportunitatem nescit. Palea. Quoque observare debet sacerdos ne indignis et non intelligentibus secreta misteria sue predicatione reseret... Qui ea docet que ab auditoribus intelligi non valent, non eorum utilitatem, sed sui ostentationem facit. Unde in expositione beati ... immaculatum dicitur vitium est in indignis secreta vulgare ... loquacitate incauta ... irrevocabile verbum ... ut placeat cui secreta revelat ... scientie ... Quibus omnibus profecto datur intelligi quanta debet esse discretio predicationis in sacerdote. Quia forte carnis tamquam torto naso sacerdotali officio iudicatur indignus. Cum autem vinolentus esse prohibetur, gule temperantia neque habere permittitur. Neque enim ebrietas prohibetur, et voracitas permittitur, utrumque enim opera sunt tenebrarum, apostolo contestante: Non in comessationibus et ebrietatibus. Ventris namque ingluvies ad luxuriam facile provocat, et omne bonum opus dissolvit. Unde venter et genitalia sibimet ipsis vicinantur, ut ex vicinitate membrorum confederatio intelligatur vitiorum. Hinc et Nabuzardan princeps cocorum muros Ierusalem destruxisse legitur, quia venter, cui cura cocorum inservit, omne edificium virtutum ad solum redigit. Sacerdos itaque de altario vivere, non luxuriari queritur. Unde apostolus ait: Qui altario servit, de altario vivere debet ... non luxuriari permittitur. Sed autem comessationes non solum sacerdotibus, sed et laicis noxie, qui festivos et sollempnes dies non aliter se digne celebrare putant, nisi comessationibus deserviant. Unde Aurelius Augustinus scribit ad Aurelium episcopum. **Non est licitum comessationibus et ebrietatibus vacare.**

Comessationes et ebrietates ita concesse et licite putantur, ut in honore beatissimorum martirum non solum per dies sollempnes, quod ipsum quis non lugendum videat, qui hec non carneis oculis inspicit, sed etiam cottidie celebrentur. ... pauca ... aspere ... quantum estimo non ... sed ... magis docendo quam iubendo, magis monendo quam minando. Sic enim agendum est cum multitudine; severitas autem exercenda est in peccata paucorum. Et siquidem minamur, cum dolore fiat, de scripturis comminando vindictam futuram, ne nos ipsi in nostra potestate, sed Deus in nostro sermone timeatur. Ita prius movebuntur spirituales vel spiritualibus proximi, quorum auctoritate et lenissimis quidem, sed instantissimis admonitionibus ceterum multitudo frangatur. Si ergo laicis comessationes dampnabiles sunt, multo magis sacerdotibus imputantur, a quibus abigendum est vinum, ut ait Ieronimus, cum sensum sensum gravat ... sacerdotalis sensus esse vigil debeat et tenuis ... a quibus edacitatis vitio obnoxii in sacerdotes unguendi debent. Hinc etiam ait Gregorius in moralibus: Qui adhuc vitiorum bello subiacent, nequaquam prelationis usum percipere debent. Item. Sequitur: Non percussorem. Palea. Non oportet episcopum ita esse iracundum et perturbati sensus, ut percutiat aliquem, sed est patiens, sed sequitur eum qui dorsum posuit ad flagella. Unde Gregorius scribit Iohanni episcopo Constantinopolitano. **Verborum correctione non verberibus debent timeri episcopi.**

Novum autem de episcopis qui verberibus timeri volunt canones dicant ... Pastores enim facti sumus, non persecutores. Egregius predicator dicit: Argue, obsecra, increpa cum omni patientia et doctrina. Nova vero atque inaudita est ista predicatio, que verberibus exigit fidem. Item in quodam concilio. Nemini quod peccatum clericum confitentem verberare ... ne episcopus clericum vel ... percutere ... presbyter diaconum ... Quod si factum ... conetur ... ad honore ... ut penitentes redeant ad matrem ecclesiam. Item Leo episcopus. **Benivolentia plus quam severitas erga corrigendos agat.**

Stephen ... plus tamen erga corrigendos agat benivolentia quam severitas, plus cohortatio quam commotio, plus caritas quam potestas. Sed ab his qui sua querunt, non que Iesu Christi, facile ab hac lege disceditur. Et dum dominari magis quam consulere subditis placet, honor inflat superbiam, et quod provisum est ad concordiam, tendit ad noxiam. Item ex canone apostolorum. **Deiciatur ab officio diaconus, presbiter et episcopus verberibus timeri querens.**

Episcopum aut presbiterum aut diaconum percutientem fideles delinquentes aut infideles iniqua agentes, et per huiusmodi volentem timeri, deici ab officio suo precipimus. Quia nusquam nos hoc Dominus docuit; econtrario vero ipse cum percuteretur, non repercutiebat; cum malediceretur, non remaledicebat; cum pateretur, non comminabatur. Salomon vero econtra monet dicens: Percute filium tuum virga, et liberabis animam eius a morte. Hinc etiam beatus Gregorius scribit in dialogo beatum Benedictum quendam monachum virga percutiendo sanasse, quem crebra admonitione curare non poterat. Hinc etiam Dominus flagello facto de restibus male utentes templo flagellavit et de domo eiecit. Hinc etiam apostolus fornicatorem illum corinthium Sathane corporaliter vexandum tradidit, et Magum illum corporali cecitate dampnavit. Hinc etiam in canonibus pueri qui ad rationabiles annos non pervenerunt, verberibus castigari iubentur, virgines quoque si religionis veste deposita alius se copulaverint, ergastuli retrusione premuntur. Hinc etiam Gregorius in moralibus scribit xx libro, parte sexta, quarta capitulo xi. **Disciplina non est servanda sine mansuetudine, nec**

disciplina vel mansuetudo multum destruitur, si una sine altera teneatur. **Mansuetudo sine disciplina** Sed est circa subditos inesse debet rectoribus et iuste consulens misericordia, et pie seviens disciplina. Hinc est quod semivivi illius vulneribus, qui a Samaritano in stabulum ductus est, et vinum adhibetur et oleum, ut per vinum mordeantur vulnera, per oleum foveantur, quatenus unusquisque qui sanandis vulneribus preest, in vino morsum districtionis adhibeat, in oleo mollitiem pietatis, per vinum mundentur putrida, per oleum sananda foveantur. Miscenda est ergo lenitas cum severitate; faciendum est quoddam ex utroque temperamentum, ut neque multa asperitate exulcerentur subditi, neque nimia benignitate solvantur. Hinc nimirum illa tabernaculi archa significat, in qua cum tabulis virga simul et manna est, quia cum scripture sacre scientia in boni rectoris pectore, si est virga districtionis, sit et manna dulcedinis. Hinc etiam David ait: Virga tua et baculus tuus ipsa me consolata sunt. Virga enim percutimur et baculo sustentamur. Si ergo est districtio virge, que feriat, sit et consolatio baculi, que sustineat. Sit itaque amor, sed non emolliens; sit vigor, sed non exasperans; sit zelus, sed non immoderate seviens; sit pietas, sed non plus quam expediat parcens. Intuendum nobis est in Moysi pectore miscuisse cum severitate socialem videamus amantem pie, et districte sevientem. Certe cum Israelitice plebis ante Dei oculos pene inveniabilem culpam cerneret offensam, ita vel rector dicens: Dimitte eis hanc noxam, aut, si non facis, dele me de libro tuo quem scripsisti. ... Pensemus ergo quibus visceribus eundem populum amavit, pro cuius vita de libro vite deleri se petiit. Sed tamen iste, qui tanto ei pro amore constringitur, contra eius culpas pensemus quanto zelo rectitudinis accendatur. Mox enim ut culpe veniam ne delerentur optinuit, rectitudinis zelo succensus inquit: Ponat vir gladium super femur suum. Ite et redite de porta usque ad portam per medium castrorum, et occidat unusquisque fratrem et amicum et proximum suum. Ceciderunt que in die illo quasi xx milia hominum. Ecce cuiusdam omnium vitam etiam sua morte petiit, paucorum vitam gladio extinxit. Intus arsit igne amoris, foras accensus est zelo severitatis. Tanta fuit pietas, ut se pro illis coram Domino morti offerre non dubitaret; tanta severitas, ut eos quos divinitus feriri timuerat, ipse iudicii gladio feriret. Sic amavit eos quibus preerat, ut pro eis nec sibi parceret, et tamen delinquentes sic persecutus est quos amavit, ut eos et Domino parcente prosterneret. Utrobique legatus fortis, utrobique mediator ammirabilis, causam populi apud Deum precibus, causam Dei apud populum gladiis allegavit. Intus amans divine ire supplicando obstitit, foris seviens culpam feriendo consumpsit. In regimine ergo utrumque Moyses miscuit, ut nec disciplina deesset nimia, nec nimie disciplina. Unde bene etiam ... tamquam virtute dominantium cuique sedere qui ... circumstante ... solatium consolatorum. Sedet quippe excelsus consistite ... vigorem discipline maioris regiminis. Quo etiam remittitur cum dolor ... corda consolari ... nimirum pietatis. Constat omnibus apparet, quia nec lenitas mansuetudinis sine temperatione severitatis, nec zelus rectitudinis sine mansuetudine pietatis decet inveniri. Percussores ergo quippe in his auctoritatibus ab episcopali officio removentur, non qualibet corporali flagellantes, sed pro insania furiosi ... animo ... intelligendi sunt, qui per flagella non vitia corrigere, sed timeri appetunt.

quib; petrus scribit. Nescitis quia dilectionis in ecclesia si forma facti gregi ex animo. hinc gregorius scribit in moralibus libro .xxiiii. parte .iiii. cap. xviii. **Mansuetudo et districtio alterum vicissim temperamento debet esse mixta, ut nulla ab altera separetur.**

Sit itaque nonnulla ut omnem mansuetudinem benignitatis amittit. Et sunt nonnulli ita mansueti ut perdant districtionem iura regiminis. Unde cunctis rectoribus utraque summopere tenenda, ut nec indisciplinate vigore benignitatem mansuetudinis, nec versum in mansuetudine districtionem deserant disciplinae. Quatenus nec ac passione pietatis obdurescant, cum contumacem corrigunt, nec disciplinae vigorem molliant, cum infirmorum animos consolantur. Regat disciplinae vigor mansuetudinem, et mansuetudo ornet per omnia vigorem. Et sic alterum commendet ex altero, ut nec vigor sit rigidus, nec mansuetudo dissoluta. Quod hinc et alibi dicit: Rectorem subditis pietas matrem, disciplina vero patrem exhibeat. Sequitur: Non neophytum. Nichil enim impudentius arrogantia rusticorum, qui garrulitatem auctoritatem putant, et parati adsistunt in subiectos tumidi intonant. Quod ex arrogantia superbie provenire manifestum est, unde gregorius scribit in moralibus libro .xxiii. parte .v. cap. xi. **Arrogantes nesciunt humiliter inferre que dicunt.**

De his pro doctrina arrogantia ut humiliter nesciant inferre que docent, et recta que sapiunt recte ministrare non possunt. In verbis enim eorum perditur quia cum docent quasi in quodam se summitatis culmine residere, eos quos docent ut longe infra se positos velut in ima respiciunt. Quibus non consulendo loqui, sed vix dominando dignantur. Recte autem his per prophetam dominus dicit: uos autem cum austeritate imperabatis eis et cum potentia. Cum austeritate enim et potentia imperant, qui subditos suos non tranquille ratiocinando corrigere, sed aspere inflectere dominando festinant. Atque vera doctrina tanto vehementius hanc elationis vitium fugit per cogitationem, quanto ardentius verborum suorum iaculis ipsum magistrum elationis insequitur. Cavet enim ne cum elatis moribus predicet, quos cordibus audientium sacris sermonibus insectatur. Ecce quare religiosi prohibentur in episcopos ordinari. Est et alia causa huius prohibitionis, quia religiosi namque usu ad ultimo nomen rebus animos principum sibi conciliant, et fratribus suis defendunt, ut sine noti ingerunt, et inter fratres discordiam seminando seditiones nunquam facere cessant. Que omnia ipsa lacunde dampnabilia esse probantur. Unde gregorius scribit in moralibus libro .xviii. parte .iiii. cap. iii. **De his qui peccantibus adulantur.**

Sunt nonnulli qui dum male facta hominum laudibus efferunt, augent quae increpare debuerant. Hinc enim per prophetam dicitur: Ve que consuunt pulvillos sub omni cubito manus, et faciunt cervicalia sub capite universe etatis. Ad hoc quippe sub cubito pulvillus vel cervical sub capite ponitur, ut mollius quiescatur. Quisquis ergo male agentibus adulatur, pulvillum et cervical sub capite vel cubito iacentis ponit, ut qui corripi ex culpa debuerat, in ea fultus laudibus molliter quiescat. Hinc rursum scriptum est: Ipse edificabat parietem, illi autem linebant eum. Pariete quippe nomine peccati duritia designatur. Edificare ergo parietem est contra se quibuslibet obstacula peccati construere. Sed parietem liniunt, qui peccata perpetrantibus adulantur, ut quod illi perverse agentes edificant, ipsi adulantes quasi nitidum reddant. Sed secus nec sic mala de bonis iuste infamat, ita iudicare bona de malis recusat dicens: Absit a me ut iustos vos iudicem, donec deficiam non recedam ab innocentia mea. Hinc et in concilio cartaginensi .iiii. legitur: **Adulator et proditor clericus ab officio degradetur.**

Clericus qui adulationibus et proditionibus vacare deprehenditur, degradetur ab officio. Item: **Excommunicet ab episcopo clericis sive cessitores sui in episcopus excommunicatis nisi probanda obiciunt.**

Minuere et si commodaverit vitium, recipiat eos ad communionem non ad clerum. Item: **Non sunt ordinandi qui seditionarios statuum nunquam trionibus vacant.**

Ordinari quos clericos sicut nec usurarios vel iniuriarum suarum ultores. Quod autem huius capituli usurarum ordinari prohibetur, inde est quod usuris exercentes cupiditatem desiderare probantur. Cupiditas autem ab apostolo ordinari prohibitum, quia tales facile a iusto deviant. Unde in canonibus apostolorum legitur: **Diaconus presbiter et episcopus exigens usuras nisi desierit, deponatur.** Et pos au presbiter aut diaconus usuras a debitoribus poscunt exigens aut desinat aut certe deponatur. Item ex concilio niceno cap. xvii. **Usuras exigens sive clericus sive non.**

Quoniam multi sub regula constituti avaritie subiecti regulae divinae, et turpia lucre sectantes obliti quoque divinae scripture dicentis: qui pecuniam suam non dedit ad usuram exigunt, iuste censuit sancta et magna sinodus, ut siquis inventus fuerit post hanc diffinitionem usuras accipiens aut aliquid ad ministrationem vel quolibet modo negotiationis aut emiolia, id est sescuplum exigens vel aliquid tale previdens excogitatus turpis lucri gratia deiciatur a clero et alienus a regula stat aregula. Hinc et gregorius in .xviii. libro moralium parte .iiii. cap. xxxv. de dilectoribus seculi scribit dicens: **Temporalibus lucris deservientes deo nequaquam militare probantur.**

Omnes huius seculi dilectores in terrenis rebus fortes sunt, in celestibus debiles. Nam pro temporali gloria usque ad mortem desudare appetunt, et pro spe perpetua nec parum quidem in labore subsistunt. Pro terrenis lucris quaslibet iniurias tolerant, pro celesti mercede vel tenuissimi verbi ferre contumelias recusant. Terreno iudici toto etiam die assistere fortes sunt, in oratione vero coram domino vel unius hore momento lassescunt. Sepe nuditatem, dictionem, famem pro acquirendis divitiis atque honoribus tolerant, et eis ipsis se per abstinentiam cruciant, atque adipiscenda festinant. Superna autem laboriose querere tanto magis dissimulant, quanto ea retribui tardius putant. Hii itaque quasi aliarum arborum more deorsum vasti sunt, sursum angusti, quia fortes in inferiora subsistunt, sed ad superiora deficiunt. At contra equalitate palmarum designatur proficiens vita iustorum, qui nequaquam sunt in terrenis desiderius fortes, et in celestibus debiles, sed longe et distantius studiosos se deo exhibent, quam seculo fuisse meminerunt. His cum quibus doctor predicatorum nostrum dominum dicit: humanum dico propter infirmitatem carnis vestre. Sicut enim exhibuistis membra vestra servire inmundicie et iniquitati ad iniquitatem, ita nunc exhibete membra vestra servire iusticie in sanctificationem. Eorum procul dubio infirmitatem condescendit, ac si eis aperte diceret: Si nequaquam ipsi potestis, saltim tales estote in fructu bonorum operum, quales fuistis dudum in actione vitiorum. Ne debiliores vos habeat sancta libertas, quos in carne validos habuit usitata voluntas. Nec esse est, ut ille qui ordinandus est, sue domui sit bene prepositus, id est si in laicali habitu uxorem habuit, vel filios, ut eius domum instruat verbo et exemplo, providentia quoque. Perceptum est apostolus, ut exigat a domesticis. Unde apostolus ephesiis scribit: Uxores suas sicut sua corpora diligant. Et filios suos non ad iracundiam provocent, sed enutriant illos in disciplina et correptione domini. Unde etiam ad timotheum scribens dixisset: Sue domui bene prepositum, statim subiunxit, habentem filios subditos in omni castitate, non in accusatione luxurie. Non enim talium cohabitator sortem habet, illos redarguendi. Unde de hiob legitur, quod pro filiis suis cotidiana offerebat deo sacrificia, offerens olocausta pro singulis. Quos tanta caritatis perfectione in unum esse fratrum uinculo cogit, in suo die convivium fratribus pararet et ad epulandum secum tres sorores suas pariter invitaret. Quod quia beli sacerdos dissimulavit, hic filios pietate superat, filios delinquentes ferire noluit. Sicut in libro regum legitur, ipse districtum iudicem sententia cum filiis crudeli dampnatione percussit. Unde ei divina voce dicitur: honora filios tuos magis quam me. Hinc et david erga filios benignitatem non disciplinae severitatem exercens, conviviorum ditem capiendo divicem pernicios a quorum puerorum vaga licentia permisit esse volutos, unus quoque eorum sororem suam stuprum corrumpens, a fratre eius absalon videlicet, inter epulas quas fratribus suis fraudulenter paravit obtruncatus est. Absalon vero postquam venia a patre obtinuit, regem illum expulit, ad concubinas eius ingressus est, omnium presentia de stupratum patrem persequens, quamvis inhesit atque nasus spiritus interiit. Hinc et paulus ad timotheum scribit dicens: Qui suorum et maxime domesticorum curam non habet, fidem negavit, et est infideli deterior. Iure ergo qui domui sue fideliter preesse nescit, in episcopum ordinari prohibetur. Quia regimini ecclesie qua sibi familia non debet curam committere, sicut nec quasi in ecclesia dei ubi non fallenti sollicitudine diligentiam adhibebit. Prohibentur et ne ephemi episcopos ordinari ut qui heri erat cathecuminus, hodie non fiat episcopus. Qui heri erat in theatro, hodie sedeat in ecclesia. Qui vespere erat in circo, hodie ministret altario. Qui dudum fuit fautor histrionum, hodie sit consecrator virginum. Causa autem huius prohibitionis est, sicut apostolus ait, ne elatus in superbiam, tanquam religio vana plurimum eo cogitur, incidat in ruinam diaboli. Quoniam tamen namque sacerdos nescit humilitatem, modo personarum vel se contemnere, non ieiunavit, non flevit, non se correxit, non pauperibus erogavit. In arrogantiam quoque et ruinam diaboli incidunt, quod puero ore nec dum discipuli fiunt magistri. Et sic innocentius ait: miserum est cum fieri magistrum, qui nec dum didicerit esse discipulus. Unde de isto est in niceno concilio legitur: **Neophitus in episcopum vel ordinari.**

Quoniam multa sive per necessitatem sive exquacumque causa contra regulam gesta sunt, ita ut homines ex vita gentili nuper ad hanc venientes et in structi statim ad spiritale baptisma venissent, et continuo cum baptizati sunt, ad episcopatum vel presbiterium provecti, recte igitur visum est deinceps nichil tale fieri. Nam et tempore opus est ut sit cathecuminus, et post baptismum multa probatione indigeat. Evidens namque est apostolicum preceptum dicens: Non neophitum ne forte elatus in superbiam in iudicium incidat et laqueum diaboli. Si vero procedente tempore mortale aliquod peccatum commiserit, et eius duobus vel tribus testibus fuerit convictus, abstineat a clero qui huiusmodi est. Si quis vero preter hec fecerit, tanquam contraria magne sancte synodo gerens, ipse periclitabitur de statu suo cleri. Neophiti vero hodie appellantur ad propositum sacre religionis novum accedentes. Unde beatus gregorius scribit dicens: **Qui dicatur neophitus.**

Dicitur neophitus dicebatur, qui initio sancte fidei erat conditione plantatus, sic modo neophitus habendus est, qui repente in religionis habitu plantatus, ad ambiendos sacros ordines irrepsit. Ordinate ergo ad ordines accedendum est. Nam casum appetit, qui ad summi loci fastigia postpositis gradibus per abrupta queritas ascensum querit. Et certe a quibus vitiis debeant esse immunes qui in episcopum sunt ordinandi. Quod enim inter cessores, propheto ad diminuitur, necesse est ut electa gravi bene vivendo mereantur. Unde et augustinus in pastorali: Sollicite formidasse ne per plagam pre se ulla credatur, hac ipse ex corpore creatum mereatur. Cum enim liquido novimus, quod eius qui displicet ad intercedendum mittitur, irati animi ad deteriora provocatur. Qui ergo adhuc desideriis terrenis astringitur, caveat ne districti iram iudicis gravius accendens, dum loco delectatur glorie, fiat subditis auctor ruine. Sollerter ergo se quisque metiatur, ne locum regiminis assumere audeat, si in se adhuc vitium dampnabiliter regnat. Ne his quem crimen depravat proprium, intercessor fieri appetat pro culpis aliorum. **Qui vitiis maculatus est, sacrificium deo offerre non debet.**

Hinc enim superna voce ad moysen dicitur in levitico: Loquere ad aaron. Homo de semine tuo per familias qui habuerit maculam, non offerat panes deo suo, nec accedat ad ministerium eius. Ut repente subiungit: Si cecus fuerit, si claudus, si vel parvo vel grandi et torto naso, si fracto pede, si manu, si gibbus, si lippus, si albuginem habens in oculo, si iugem scabiem, si impetiginem in corpore, vel ponderosus. Cecus quippe est qui superne lumen contemplationis ignorat, qui presentis vite tenebris pressus, dum venturam lucem nequaquam diligendo conspicit, quo gressum operis porrigat nescit. Hinc enim prophetante anna dicitur in regum libro: Pedes sanctorum suorum servabit, et impii in tenebris conticescent. Claudus vero est qui quidem quo pergere debeat aspicit, sed pro infirmitate mentis vite viam perfecte non valet tenere quam videt. Quia ad virtutis statum dum fluxa consuetudine non erigitur, quo desiderium innititur, illuc gressus operis efficaciter non sequitur. Hinc enim paulus dicit ad hebreos: Remissas manus et dissoluta genua erigite, et gressus rectos facite pedibus vestris, ut non claudicans erret magis autem sanetur. Parvo autem naso est, qui ad tenendam mensuram discretionis idoneus non est. Naso quippe odores fetoresque discernimus. Recte ergo per nasum discretio exprimitur, per quam virtutes eligimus, delicta reprobamus. Unde et in laude sponse dicitur in canticis canticorum: Nasus tuus sicut turris que est in libano, quia nimirum sancta ecclesia, que eccausis singulis temptamenta prodeunt, per discretionem conspicit, et ventura vitiorum bella ex alto deprehendit. Sed sunt nonnulli qui dum estimari hebetes nolunt, sepe se in quibusdam inquisitionibus plus quam necesse est exercentes, ex nimia subtilitate falluntur. Unde hic quoque subditur: vel grandi et torto naso. Nasus enim grandis et tortus est discretionis subtilitas immoderata, que dum plus quam decet excrevit, actionis sue rectitudinem ipsa confundit. Fracto autem pede vel manu est, qui viam dei pergere omnino non valet, atque a bonis actibus funditus exors vacat. Quatenus hec non ut claudus saltem cum infirmitate teneat, sed ab his omnino alienus existat. Gibbus vero est quem terrene sollicitudinis pondus deprimit, ne unquam ad superna respiciat. Sed solis his que in infimis calcantur intendat. Qui et si quando aliquid de bono patrie celestis audierit, ad hoc nimirum perverse consuetudinis pondere pregravatus, cordis faciem non attollit. Quia cogitationis statum erigere non valet, quem terrene usus sollicitudinis curvum tenet. Ex horum quippe specie psalmista dicit in psalmo .xxxvii. Incurvatus et humiliatus sum usquequaque. Quorum culpam quoque per semetipsam veritas reprobans articulat.

Semen autem quod in spinis cecidit, hi sunt qui audierunt, et a sollicitudinibus et divitiis et voluptatibus vitae euntes suffocantur, et non referunt fructum. Lippus vero est, cuius quidem ingenium ad cognitionem veritatis emicat, sed tamen hoc carnalia opera obscurant. In lippis quippe oculi pupille sane sunt, sed humore defluente infirmate palpebre grossescunt, quarum quia infusione crebro atteruntur, etiam acies pupille vitiatur. Et sunt nonnulli quorum sensum carnalis vite operatio sauciat, qui videre recta subtiliter ingenio poterant, sed usu pravorum actuum caligant. Lippus itaque est, cuius sensum natura exacuit, sed conversationis pravitas confundit. Cui bene per angelum dicitur in Apocalipsim: Collirio inunge oculos tuos ut videas. Collirio quippe oculos ut videamus inungimus, cum ad cognoscendam veri luminis claritatem intellectus nostri aciem medicamine bone operationis adiuvamus. Albuginem vero habet in oculo, qui veritatis lucem videre non sinitur, quia arrogantia sapientie seu iustitie cecatur. Pupilla namque oculi nigra videt, albuginem tolerans nichil videt, quia videlicet sensus humane cogitationis, si stultum se peccatoremque intelligit, cognitionem intime claritatis adprehendit; si autem candorem sibi iustitie seu sapientie tribuit, a luce se superne cognitionis excludit, et eo claritatem veri luminis nequaquam penetrat, quo se apud se per arrogantiam exaltat. Sicut de quibusdam dicitur ad Romanos: Dicentes enim se sapientes esse, stulti facti sunt. Iugem vero habet scabiem, cui carnis petulantia sine cessatione dominatur. In scabie etenim fervor viscerum ad cutem trahitur, per quam recte luxuria designatur, quia si cordis temptatio usque ad operationem prosilit, nimirum fervor intimus usque ad cutis scabiem prorumpit, et foris iam corpus sauciat, quia dum in cogitatione voluptas non reprimitur, etiam in actione dominatur. Quasi enim cutis pruriginem Paulus curabat abstergere, cum diceret ad Corinthios: Temptatio vos non apprehendat nisi humana. Ac si aperte diceret: Humanum quidem est in corde temptationem perpeti; demoniacum vero est, et in temptationis certamine etiam in operatione superari. Impetiginem quoque habet in corpore, quisquis avaritia vastatur in mente. Que si in parvis non compescitur, nimirum sine mensura dilatatur. Impetigo quippe sine dolore corpus occupat, et absque occupati tedio excrescens membrorum decorem fedat. Quia et avaritia capti animum, dum quasi delectat, exulcerat; dum adipiscenda quaeque cogitationi obicit, ad inimicitias accendit, et dolorem in vulnere non facit, quia estuanti animo ex culpa abundantiam promittit. Sed decor membrorum perditur, quia aliarum quoque virtutum per hanc pulchritudo depravatur, et quasi totum corpus exasperat, quia per universa animum vitiis supplantat. Paulo attestante, qui ait ad Timotheum: Radix omnium malorum est cupiditas. Ponderosus vero est, qui turpitudinem non exercet opere, sed tamen ab hac cogitatione continua sine moderatione gravatur in mente; qui nequaquam quidem usque ad opus nefarium rapitur, sed animus eius voluptate luxurie sine ullo repugnationis stimulo delectatur. Vitium quippe est ponderis, cum humor viscerum ad virilia labitur. Que profecto cum molestia dedecoris intumescunt. Ponderosus ergo est, qui totis cogitationibus ad lasciviam defluens, pondus turpitudinis gestat in corde, et quamvis prava non exerceat opere, ab his tamen non elevatur in mente. Nec ad usum boni operis in aperto valet assurgere, quia gravat hunc latens pondus. Quisquis ergo quolibet horum vitio subicitur, panes domino offerre prohibetur, ne profecto diluere aliena delicta non valeat, is quem adhuc propria devastant. Quia igitur paucis ad pastorale magisterium dignus qualiter veniat, atque indignus hic qualiter pertimescat ostendimus, nunc is qui ad illud digne pervenerit, in eo qualiter vivere debeat demonstremus. Item Ieronimus super Malachiam. Indocti et maculam gerentes

Sacerdotes nomen domini vitiosos ordinari non debere.

despiciunt, et quando ad se panem pollutum offerunt, qui ad altare indigne accedunt, quia de eo munere sacerdotii presumunt. Panem quoque polluit, qui doctrinam domini improbe dispertit, et qui honorat potentem et despicit pauperem. Et infra. Si offeratis cecum ad immolandum, nonne malum est? et cetera. Superius accusati de panibus, nunc accusantur de victimis. Cecum animal offert, qui ordinat indoctum in loco docti, magistrumque facit, qui vix discipulus esse potest. Claudum offert, qui luce ecclesie querentem locum in potestate pedem in diversa ponentem, unum in divinis, aliud in carnalibus, cui potest inferri de illis regum: usque quo claudicatis in duas partes. Languidum offert, qui curiosum preter religiosum, qui tardum et pigrum prefert fervidum dictis, illum negligentie redarguendum. Indignum est et clare quod dedignatur homo. § Ut premissis auctoritatibus liquido demonstratum est, variis criminibus irretiti in sacerdotes ordinari prohibentur. Hic autem distinguendum est, utrum post actam penitentiam tales in prioribus ordinibus remaneant, vel ad maiores gradus conscendere valeant. Multorum auctoritatibus variis criminibus irretiti a prioribus ordinibus deiciuntur, et ab accessu maiorum prohibentur. Unde Gregorius Constantino Mediolanensi episcopo. Lapsi in suum ordinem reparari non possunt.

Lapsis ad suum ordinem redeundi licentiam concedi vigor canonice per longum stat disciplinae. Dum previsionis spe prave actionis desideria quisque non formidat. Et post pauca. Illud per omnia studete, ut lapsos in sacro ordine nullius vobis supplicatio aliquando in statu revocare studeat, ne huiusmodi instituta si qualiter dilata credatur esse convicta. Item Martinus papa Amando episcopo. Qui post ordinationem labitur depositus permanebit.

Quisquis semel post suam ordinationem in lapsu ceciderit, deinceps depositus erit, nullumque gradum sacerdotii poterit adipisci. Item Gregorius Sabiniano episcopo. Presbiter post lapsum nulla ratione in sacerdotali ordine reparari valet.

Presbiterum de quo nos fraternitas tua [illegible] legatione consuluit, nulla ratione in sacro ordine post lapsum [illegible] quia vocem ipse cognoscit. [illegible] agnitionis est quod commissum facinus facilior professione confessus. Item Iohannes octavus Cenomanensi episcopo. Post actam penitentiam homicidii sacerdotale officium amministrare non potest.

Super quibus doctam scientiam tuam sacerdotem putare potest, qui perpetratum homicidium post se in sacerdotio ministrare [illegible] nobis suadere velle, ut ipsi tali stare [illegible] tionem prebemus assensum, tale quod consummaret. Ut post talem penitentiam concedendi cui omnis sit canonice disciplinae censura. Omnibus ergo sacerdotio privatur, licet tamen fonte flagitium tamen maneat diluere, et talibus sanctis remediis curatus salutis possit invenire suffragium. Item Nicolaus papa. Romano [illegible] non potest esse qui paganum occiderit.

[illegible] qui paganum occiderit non oportet ad gradum maiorem promoveri [illegible] qui carere debet [illegible] homicida est. Nam [illegible] tisunt milites Christi [illegible] ecclesie non debent militare seculo, pro quo ad effusionem sanguinis necesse est. Item Osbaldo corepiscopo quadrantano. Qui se defendendo paganum occiderit, sacerdotali officio carere debet.

et his diebus per quibus constituistis, et quod se defendendo paganum occiderit. Si post peractam penitentiam cunctis amplius sint, ad pristinum gradum redire aut ad altiorem ascendere. Scientia nos nulla occasionem dare, nec ullam tribuere licentiam cuiquam libere hominum quolibet modo occidendi. Verumtamen si contigerit, ut clericus sacerdotalis ordinis saltem paganum occidat, multum consultius ab officio sacerdotali recessit. Tamquam enim illi sit sacerdotio sub religioso habitu irreprehensibiliter famulari, qui altari debuit appetendo capitali periculo demergi. Item ex concilio Agathensi. Episcopus presbiter aut diaconus capitale crimen committens cadit ab officio.

Si episcopus presbiter aut diaconus capitale crimen commiserit, aut cartam falsaverit, aut falsum testimonium dixerit, ab officii honore depositus in monasterio detrudatur, et ibi quamdiu vixerit laicam tantum communionem accipiat. Item ex decretis Martini pape. Qui homicidium facto aut precepto aut consilio post baptismum commisit.

Si quis viduam aut ab alio relictam duxerit, non admittatur ad clerum. Quod si irrepserit, deiciatur. Similiter si homicidium aut facto aut precepto aut consilio aut defensione post baptismum commiserit, et per aliquam subreptionem ad clericatum venerit, deiciatur, et in fine vite sue communionem accipiat. Item Gregorius Ianuario episcopo Caralitano. De sacris ordinibus lapsi reparari non possunt.

Ex venit ad nos quod de sacris ordinibus lapsos vel post penitentiam vel ante penitentiam ad ministerium sui officii revocatis, quod omnino prohibemus, et utique sacratissimi quoque canones contradicunt. Quod igitur post acceptum sacrum ordinem lapsus in peccatum carnis fuerit, sacro ordine careat, ut altaris ministerium non accedat. Item Venantio Lunensi episcopo. De eodem.

Cedens ad Gorgonam insulam fraternitas vestra discutiat, ideo quidam de sanctimonio ex presbitero est prelatus. Pervenit namque ad nos quod post quam de sacris ordinibus lapsus a suo sacerdotii ordine est deiectus, ad explendum ministerium presbiterii presumpsit accedere, et domino hostias immolare. Quod si ita factum vestra fraternitas reperierit, eum a sacri corporis et sanguinis domini participatione privatum, in penitentiam redigat, ita ut usque ad diem ultimum in eadem excommunicatione permaneat, et viaticum tamen in obitus sui tempore percipiat. Si vero eum talem penitentiam agere fraternitas vestra cognoverit, ut eum dignum ad recipiendam inter laicos communionem iam existimare debeat, misereri hoc in vestre fraternitatis ponimus potestate. Et infra. Post ad fraternitatis tue consulta respondentes, statuimus diaconem et abbatem quem deportari venis iudicatur cecidisse, ad sacrum ordinem non debere ut possit aliquo modo revocari. Quem quoque a sacro ordine privatum in penitentiam deputare te convenit, et sic posita actus custodia quod meruerunt, potius inter alios monachos vel sub alio loco obtineat. Subdiaconos quoque, quos simili culpa constringit, ab officio suo irrevocabiliter depositos, inter laicos communionem accipiant. In portu autem veneris loco lapsi diaconi alium qui officium ipsum debeat ordinabis. Sacerdotem vero ministrum ex presbitero, vel nunquam ad sacri ordinis ministerium presumat accedere, sicut superius cavendum decrevimus. Sed cum vicinis insula Gorgona atque Capraria sollicitudinem de monasteriis gerere, et in quo est statu sine cuiusquam adversitate manere permisimus. Item Loco lapsi alius ordinandus est.

Quod lapsum est nulla permittitur ratione revocari, et ultra tres menses eos tam vacare pontificem statuta sanctorum canonum prohibent, ne cadentes pastorem domini gregem hostis antiquus insidiando dilaceret. Fraternitas vestra ordinationem celebrare, et loco lapsi debet episcopum ordinare. Item Martinus papa. Qui post ordinationem in lapsum ceciderit, missam sacram non debere tractare.

Si post ordinationem suam quisquam in lapsum ceciderit, et prevaricationis peccato fuerit deprehensus, omnimodo prohibendus est, ut cum manibus lutulentis et pollutis missam sacram sanctam salutis tractare. § Econtra exemplis et auctoritate probatur, quod quidam post penitentiam in pos gradus licite possunt ministrare, et ad maiores conscendere. Maria soror Aaron, quia contra Moysen murmuraverat, lepra percussa est, que in Moysen murmuraverat; et post peractam penitentiam munda facta est, et pristinam gratiam prophetandi recepit. Aaron post conflatum vitulum in summum sacerdotium est electus. David post adulterium et homicidium spiritum prophetie recepit, et in pristino gradu permansit. Achab post mortem Naboth victum, suscepta penitentiam humiliatus in regia sede remansit, et ut pietatem multa eum placuerit testatum. Petrus negavit Christum, et post princeps apostolorum factus est. Paulus Stephanum lapidavit, et tamen ad dominum apostolum electus est. Multi quoque ab heresi ad unitatem catholice fidei reversi, in suis ordinibus sunt recepti, alii vero ad episcopale et graviores promoti. Unde Augustinus et alii quamplures. Item Calixtus papa. De lapsis in suis ordinibus reparari possunt.

Omnes unusquisque sermones suos, et quod sibi loqui non vult, de alio non loquatur, ut videlicet sacra et scripta: Quod tibi non vis fieri, alteri ne feceris. Non ergo in dignum in aliquo mali agamus, neque capitem consilia, et opinionem neque ordinem corrumpamus. Sed si aliquis lapsus quoque in fuit, portemus eum, et in spiritu corripiamus affectu. Sicut beatus apostolus ait: Fratres, etsi preoccupatus fuerit homo in aliquo delicto, vos qui spirituales estis instruite huiusmodi in spiritu lenitatis. Nam alterutrum onera portate, et sic adimplebitis legem Christi. Porro sanctus David de mortiferis criminibus penitentiam egit, et tamen in honore permansit. Beatus quoque Petrus amarissimas lacrimas fudit, quando dominum negasse penituit; sed tamen apostolus permansit. Et dominus per prophetam pollicetur dicens: Peccator quacumque die conversus fuerit et ingemuerit, omnium iniquitatum eius non recordabor amplius. Errant itaque qui putant sacerdotes post lapsum, si condignam egerint penitentiam, domino non posse ministrare, et suis honoribus frui, si bonam deinceps vitam duxerint, et sui sacerdotii dignitatem custodierint. Et ipsi qui hoc putant non solum errant, sed et claves ecclesie despicere videntur. De quibus dictum est: Quecumque solveritis super terram, soluta erunt et in celo. Alioquin hec sententia aut domini non est, aut vera non est. Nos vero indubitanter dicimus tam domini sacerdotes quam reliquos fideles post dignam satisfactionem posse redire ad honores, domino testante per prophetam: Numquid qui dormit non adiciet ut resurgat? Et propheta David post penitentiam agens dixit: Redde michi letitiam salutaris tui, et spiritu principali confirma me. Ipse namque post penitentiam et alios docuit, et sacrificium deo obtulit, dans exemplum doctoribus sancte ecclesie, si lapsi fuerint, et condignam penitentiam deo gesserint, utrumque facere posse. Docuit enim quando dixit: Docebo iniquos vias tuas, et impii ad te convertentur. Sacrificium deo obtulit, quando dicebat: Sacrificium deo spiritus contribulatus. Videns enim propria scelera sua mundata per penitentiam, non dubitavit predicando et omni libertate deo curare aliena. Mutatur ergo homo a peccato, et gratia dei resurgit a lapsu, et in pristino manet officio, vincta potestas auctoritatis. Videat ne apostoli iaceat, si evangelica sententia in eo maneat, que ait: Vade, et amplius noli peccare.

unde ait apostolus. Non ergo regnet peccatum in vestro mortali corpore ad
obediendum concupiscentiis eius. Sanctimoniam que maxime ueneranda non
solum tenere fratres, sed fauore refugere. quia potior est uictimis omnibus
holocaustomatibus et sacrificiis. Item gregorius secundino. Lapsi in ceteris
[illegible] requiruntur. ut a de sacerdotali officio post lapsum tam
[illegible] auctoritate [illegible] canonum
diuersorum [illegible] diuersas sententias [illegible]
alias nequaquam. [illegible]
[illegible] quatuor [illegible] sententias
[illegible] concordant. Hos uero precedentes patres [illegible]
[illegible] doctrina illorum [illegible]
[illegible]
[illegible] honore [illegible]
[illegible]
[illegible]

[illegible]

Post acceptam penitentiam lapsi surgunt.

[illegible]

De eodem.

De eodem.

Unde constituitur ut lapsi [illegible] post penitentiam ad sacerdotalem redeant [illegible]

Quisquis post penitentiam [illegible] lapsi [illegible]

[illegible]

Diaconus autem per laudatio [illegible] reparari possit.

Qui sint reparandi post lapsum [illegible]

[illegible] post penitentiam [illegible]

Qui casu homicidium fecit eorum in suo ordine permaneat.

De eodem.

Difficile est ut lapsi ad pristinum gradum redeant.

Lapsus post penitentiam altario tam [illegible]

Lapsus in suis ordinibus reparari possit [illegible]

De re.

In ea parte que dicit quadragesime de penitentia que publica scriptura ... ante fores ecclesie se representent episcopo ciliciis sacco induti nudis pedibus ... demissi ... se esse ipso habitu et vultu prestantes ... ad desidiosos pluriori tempore ... rectecorrexerit ... iterum

ut sic officiorum suorum loci recipiant ne possint ad alta officii ulterius promoveri. Sed exemplo domini ... qui post ... negationis macula confessione diluit amonis non solum in gradu ... remansit verum et in pastore totius ecclesie ... meruit ... lapsi post dignam penitentiam officia retinere ... pastor fieri ... Quod autem beatus petrus post negationem pastor ecclesie ... non sit institutus ... auctoritate ... qui in honore dominice resurrectionis ... aptorum scribit dicens. Petrus post culpam negationis promotus

apostolorum ad non est institutum.

... omnipotens deus cui quem cunctis ecclesie preferre disposuerat ancille voce pavescere et se ipsum negare permisit ... magne actu pietatis dispensatione cognoscimus ... qui futurus erat pastor ecclesie ... qualiter aliis misereri deberet. Prius itaque eum ostendit sibi et post eum ceteris ut ex sua infirmitate cognosceret quam misericorditer aliena infirma tolleraret. Sed obicitur penitentes ad sacros ordines promoveri non debere. Non est lapsi post penitentiam ad maiora pertingere possunt ... in cartaginensi concilio iiii. legitur.

Non ordinetur clericus ex penitentibus.

Ex penitentibus quamvis sit bonus clericus non ordinetur. Si per ignorantiam episcopi factum fuerit deponatur a clero quia se ordinationis tempore non prodidit fuisse penitentem. Si autem sciens episcopus ordinavit talem et ipse ab episcopatus sui ordinandi dumtaxat potestate privetur ... si autem episcopus sciens ordinaverit clericum qui viduam aut repudiatam uxorem habuit ... Item siricius papa ... episcopo. Bigamus penitens viduae maritus saecularis militie se ingerens sine spe promotionis in suo ordine permaneat.

Vir quicumque penitens quicumque bigamus quicumque maneat. Viduae maritus ... tollatur ... hac condicione a nobis veniam intelligat relaxatam ... debeat computare ... spe promotionis ... stabilitate permaneat. Item ... pp. omnibus episcopis ... Qui ad penitentiam agendam in ... monasterio reducitur ... non ordinetur.

... penitentiam ... episcopus ... ordinatus fuit ... penitentiam accepisse ... ille qui in missus ad penitentiam ... in monasterio ... penitentis ... est qua conscientia ad sacerdotium pervenit permittatur. Nemo ... auctoritatem sedis apostolice ... reliquorum canonum ... diffinitione ... vel in ... locum dictum fuit ... temerarium ... dubito. Item gelasius ... omnibus episcopis. Bigami et quilibet post penitentiam sacerdotii consortium ... applicentur ministeriis.

Pontifici fas esse bigamos ... alicuius ... post penitentiam ... sine litteris ... publicis ... implicatos ... cognitione ... apertatione ... et custodiis ... applicentur. Sed ... penitentiam intelligitur ... fideliter ... penitentiam

seculares militie cingulum acceperunt. De quibus innocentius scribit victorico rotomagensi episcopo. Non debet fieri clericus qui post remissionem peccatorum militie cingulum habuit.

Si quis post remissionem peccatorum cingulum militie secularis habuit ... ad clericatum admitti non debet. Sed potest aliter intelligi ... penitentia que solempnis appellatur que semel tantum ... conceditur. De qua ambrosius ait. Sicut unum est baptisma ita una est penitentia. Item. Non est secundus locus penitentie. Item. Reperiuntur qui plurimum quam ... penitentiam putent ... Nam si vere penitentiam agerent ... Item aug. ad macedonium. Quamvis caute salubriter provisum sit ut locus humillime penitentie semel tantum in ecclesia concedatur ne medicina ... minus utilis haberetur ... penitentia ...

Hanc autem penitentiam quomodo imponenda sit in agathensi concilio legitur in quo sic statutum est. Quomodo penitentes ad penitentiam accedere debent.

Penitentes tempore quo penitentiam petunt impositionem manuum et cilicium super capita a sacerdote sicut ubique constitutum est consequantur. Si autem comas non deposuerint aut vestimenta non mutaverint abiciantur et nisi digne penituerint non recipiantur. Iuvenibus penitentiam non facile committendam esse propter etatis fragilitatem. Viaticum ... omnibus in morte positis non est negandum. Hanc penitentiam nulli umquam clericorum agere conceditur. ... semel penitentes ad clericos admitti prohibentur ... in cartaginensi concilio v. statutum legitur. Clericis non in confessione ponatur manus tamquam penitentibus.

Ut si quis presbiter vel diaconus in aliquo graviori culpa convicti fuerint ... manus tamquam penitentibus vel tamquam fidelibus laicis imponatur. neque umquam permittendum est ut rebaptizati ad clericatus gradum promoveantur. Item siricius pp. Ne clerico penitentiam agere nec penitenti ad clericatum accedere permittitur.

Illud quoque nos par fuit providere ut sicut penitentiam agere nulli conceditur clericorum ... honore clericatus ... Quamquam ... omni peccato ... nulla ... suum ... Item ... tolletani concilii huius ... semel penitentes ad clericatum non admittendos in quo sic statutum est. Causa necessitatis licet ut penitentes ad clericatum penitentes admittantur.

... penitentes non admittantur ad clerum ... nisi si necessitas aut usus exigit. Tunc deputentur inter hostiarios vel inter lectores. ita ut epistolas vel euangelium non legant. Si qui autem ordinati sunt diacones ... subdiacones habeantur ita ut manum non imponant nec sacra contingant. ... penitentes ... qui post baptismum aut per homicidium aut per diversis criminibus gravissimisque peccati publicam penitentiam gerentes sub salutio divino non fuit reconciliati altario ... penitentes vel publicam penitentiam agentes a sacris prohibentur ordinibus ... sancte matris ecclesie ... curiales ... baptismum ... a sacris prohibentur ordinibus ... innocentius. Post baptismum militantes vel in foro litigantes decertantes a sacris prohibentur ordinibus.

... qui post acceptam baptismi gratiam ... ad sacros ne ... ad sacerdotium esse ... aliud ...

ad sacerdotium assumi. Aliquantos ... potestatibus obedientes ... necessario perpetrasse ... aliquos secularibus quam diu peteret potestatibus que sunt imperata fecere. Aliquos qui voluptates et editiones populis celebrarent ad honorem summi sacerdotii pervenisse. Quorum omnium neminem ne ad societatem quidem ordinis clericorum oportuerat pervenire. Que si singula discutiendum ... ut scandala ... provinciis ... medici ... ... remittendo ... putamus. Si ne de inceps similia committantur dilectionis vestre maturitas providere debebit ... usurpationis ... ordinati fuerint cum ordinatoribus suis deponantur. Item ... nuceriano ... De quibus laicis ad clericatum venire ... sit.

... de quibus ad clericatum aliqui venire non possunt ... fideliter ... secularibus ... manifesta ... Qui ... venire ... debeant clerici fieri ... ad clericatum repetuntur. Cavendum est ... que sepe de his ... pervenit. Item in tolletano concilio iiii. A quibus debeat teneri vel in aliquo e minimis ... ordinando.

... qui infamie nota aspersi sunt qui scelera aliqua per publicam penitentiam se admisisse confessi sunt ... in heresi lapsi sunt ... baptizati aut rebaptizati esse noscuntur ... qui semetipsos abscidunt ... naturali defectu membrorum aliquo minus habere noscuntur qui secunde uxoris coniunctionem sortiti sunt aut numerosa coniugia frequentaverunt qui viduam ... relictam duxerint aut corruptarum mariti fuerint qui concubinas ... fornicatus habuerint qui servili conditione obnoxii sunt ... ignoti sunt qui neophiti vel laici sunt qui seculari militie dediti ... qui ... xxx. annos pervenerint qui per gradus ecclesiasticos non ascenderint qui ambitu honorem querunt qui honorem muneribus obtinere moliuntur ... a decessoribus in sacerdotium eliguntur. Sed nec ille deinceps sacerdos erit quem nec clerus nec populus ... auctoritas metropolitani vel comprovincialium sacerdotum assensus ... quisivit. ... deinceps ad ordinem sacerdotii postulatus ... in nullo horum deprehensus fuit ... examinatus ... doctrina ... sinodalia vel decretalia constituta ... comprovincialibus episcopis ... in sacerdote die dominico consecrandus ... conveniendis ... qui absentes sunt ... litteris ... metropolitani episcopus constituatus ... ubi metropolitanus elegerit. Metropolitanus autem ... metropoli comprovincialibus ibi convenientibus. Sane autem deinceps ... contra canonum ... indignus aspirare contendit cum ordinatoribus ... honoris periculo subiacebit. Curiales autem ... ordinari prohibentur ... frequenter ... repetuntur ... curiales ... religionis ... libro ... episcopis ... Quare sit constitutum ne curiales ordinentur.

... qui in pessimus ... dedit ... quam militie vel ...bus publicis obligatus ... penaculum fugiguit ad ecclesiam ... habitum venit vel in monasteriis convertendum ... mutare. ob hanc maxime causam ... qui secularibus actionibus implicati sunt in clero ecclesie ... suscipiendi non sunt ... habitu ... mutare ... monasterium petunt suscipiendi nullo modo sunt nisi prius actionibus publicis fuerint absoluti. Si qui vero ... in monasteriis festinant ... suscipientur ... monachicum habitum ... suscepit. Servum autem ordinari prohibetur ... dominus libertate legitima consenserit. Unde leo papa scribit omnibus episcopis. Servus ad clericatus officium non promoveatur.

Ullus episcoporum servum alterius ad clericatus officium promovere presumat ... voluntas accesserit ... aliquid sibi ... potestatis ... militie ... nomen ... necessitas ... Item ... Ut servus ... sacros ordines nullus accedat.

... ad sacros ordines promoveatur ... nisi prius a dominis suis plenam libertatem consequatur. Cuius libertatis carta in ordinatione ... publice legatur ... Porro ... Postquam ... Item ex concilio tolletano viiii. Post donum libertatis famuli ecclesie clericatum inducerunt.

... ecclesie ... episcopis ... ut libertatis percipiant donum. Et si honeste vite ... claruerint ... ordinibus ... officiis. Quos vero ... flagitii ... ordinationis religione ... libertate consequuntur ... ab eorum patrocinio penitus debebunt esse alieni ut in nullo eam obsequiis inveniantur obnoxii. Unde in concilio tolletano quarto legitur. Ad clericatum suscipiantur qui nullo retento a dominis suis libertate percipiunt.

Vicumque libertatem a dominis suis ita perceperint ut sibi in eis nullum obsequium patronus retineat isti si sine crimine sunt ad ecclesiasticum ordinem liberi suscipiantur quia directa manumissione absoluti noscuntur. Qui vero retento obsequio manumissi sunt pro eo quod adhuc patroni servitute tenentur obnoxii nullatenus sunt ad ecclesiasticum ordinem promovendi ... eorum domini ... Certum sit ... a dominis suis libertate consecuti ... ad ecclesiasticos ordines ... perveniunt ... diaconus ... absolvere ... scribit ... Servus alterius ad sacerdotium ... ne ... regis ... multetur.

... sinodali ... elegio ... militie ... causa nullus pene episcoporum invenitur ...

frequens 7 plurimoꝝ qrela cleri strep. ut exhaciat
te nichil penitus putet constrictum. Auctores sic
illustris uirum filium anmdum gerit conquerunt
hoies suo iuri debitos. alios ul clericos. & illos ladiu
nos ordinatos. cum non soli p moderni conciliu ꝗ tantoꝝ
collectione pontificu sub oi salubritate puisionis
assensu est ce pfectu. huiusmoi psone suscipi nō debe-
rent. uerū & siquiforte in diuine cultu militie ant
fuint ignorantia faciente suscepti. cum in marg
7 certa religioso puilegio adnoꝝ suoꝝ possessiones
iusta debuerī amonitione compelli. Et io frs kmi eos
quos supdicti uiri auctores in cli catus officio mon
strauint detinuisti. discussos 7 obnoxios applicatos. cu
stodito legum tramite sine intimissione redh tue
Ita ut siqs ul ex his pbr repertur in eode gdu pericula
sola amissione maneat. diaconus ul aut uicarium prec
aut sino habuit. ipe reddatur. Reliquis uo officia
scaut nemine posse ab obnoxietate. sicuncte uindi
care. Erenus hoc ordine custodito nec onoꝝ uirantes
puilegia ulla ronetenuent. Jo herculentio. stephano
et iusto epis. Suus clie factus fuerit maneat olmo

Re qns quio zasiloni nos querela clerici strepit de his XIII.
pontificib; quinec antiquitas regulis nec decretali
noui directa cogitat . s. obnoxias posse forib; illiga
rasque psonas uenientes ad clericale cingulu in fugam
hupz enim rectores illustris femine placidie petitorii ob
latione uigsti sunt. erionum marcellianensis sui cu
filmatis ur bis sanctissime. Antiochum & uniuis pune
sue. absentes dne occasione capta. adpbr honorem
ausi pouenti si ī in leontium clericat officii puilegio detentus
se. et io frs kmi inter supdictos auctores. 7 eos qui extreme
ordinationis repertum obiectu cognitione nobis nra
auctoritate deputamus. ut oi uitate discussa sine ui
obiecta sibi mac. lam iuste re fidionis non potuit rōne
diluere leontiū dicu. qgdus pfinitis legibus non
defendit. ad sequenda conditionis sue necessitate mois
oib; redibere. antiochū uo q p sacerdotii uinculis non pot.
sum sui certa ibi in quo honore collocatus desiderat. nō
uelud reddi tum sibi sit. s. pmunitio celebratione
susceptum. Jo rufino 7 ipsi epis. D e e o d
vis aut leges priorum aur ritu regulas e m.

aut admonitiones moderdnas dicere debe comptorum h
qui in punitum sibi ocisimat. tusire commissu auctores si
quis sub filie uri inlustris 7 magnifice femine maxime ma
tine petitorii nobis insinuatione cognoscimus. Siluium atq;
candidum originarios suos sup constitutione q sup dicte
s. et i dictione pcunte. aliq hio pontifice diaconos ordi
natos. 7 io frs kmi tante puaricationis nouitas excessus
sagatius inquirendos. 7 si constitit quendam uitate sulan.
contuitio qui cognicione peruite in legitime s cum a sacr offi
cis repellantur. Jt eodem aurelianensi. D e e o

Si uus absente aut nesciente dno. epo faciente & D em.
suus sit aut pbr. aut diaconus ordinatus fuit. ipo iclico
officio pmaneat. eps cum dno duplici satis factione con
pensz. Sui eps eum suum nesciente quondam omnium p hibet
alicui supplicauit ordinari. similitudine tenentur
obnoxii. Jt leo. oib; epis. D e e o d e m.
o mittuntur passim ad sacrum ordinem quib; nulla
natalium. nulla moꝝ dignitas suffragat. Et qui a dnis
suis consequi libtate minime potuer ad fastigiu sacerdotii

tiquam sui uilitas hunc honorem capiat, puehuntur
Abbis itaq; frs kmi os uir pruncie abstineant sacdotes.
7 non ab his. s; 7 ab aliis originat lib; ul qualicu condi
tioni obligatis. uolumi quam. nforte eoꝝ petitio aut
uoluntas accesit. qui aliqd sibi incos uindicant potesta
tis. Ds fuis monasti qr. an ecclastices officiis possit
aggegari uni. s; famuli eccliaꝝ non sunt ordinandi.
Sic sup dictum e. nisi pius epis libertatem consequantur.
Porro suus monastii. libtate consequi nō ualet. nō g ad
clericatum accede licet. Qd libertas fieri nō possit. pbatur auc
toritate octaue sinodi. in qua sic statutum leg. Mona
sthi seruū abbati t monacho si licz face librum.

bbati. vt monacho monasterii suū n licebit facere libm
Qui n nichil puum hit libertatum rei aliene dare non
pot. Nasicut 7 sch leges sanccit. non pot alienari possessio
nisi apo dno. Hac auctoritate phibentur sui adipisci
libertate recedendi ab obsequio monasterii. s; ii phibent
nancisci libtate liberare pmouendi ad sacros ordines.
Pot n in sacris ordinib; constitui. monasterii obsequi
is ppetuo desuire. ac sic fuis monastii. 7 libtatem
adipisci. 7 sacris ualz adsociari. vn in alio capitlo p
te constitutiois. hac causa reddit. Iniustum e n ut mona
his rutile op facientib; sui eoꝝ otio torpeant. ac deli
ciis affluant. Qd aut sui eccliaꝝ quo nomine 7 mona
... agnitione intelligimus ad sac religionis p
positi debeant assumi auctoritate lucii gg pbatur
qui in gnali sinodo residens dixit. Si consensu ptate
fuit famulus eccle potest ordinari.

Vltos eccatis et famulis nostrum ad di puitnas...
tuum festinare. quos dum incaute retinemus.
illum inuenimi negare q di concedit oi. Vn necce e ut si
quis eccius ecclastici ul secularis militie sui ad
di sui tui seruitui desiderat. pbetur pus in laicali
habitu constitutus. 7 si mores eius atq; conuersatio bo
na bono desiderio illius testimonium ser. abq; ulla re
tractione in monasterio oipotenti dno sui pmit
tatur. ut ab humano sui tio lib recedat. qui diuino
amore districtiore appetit subire seruitute. Sicut 7
in monachico habitu sputū regulis irrephensibiliter
fuit euersatus. post pfixa sacris canonib; in ciculatus
q in ecclastico ucti morte mulctauit. Ecce quomodo
sui ad clericum assumi ualeant. t quo in nō admittantur.
corpore uo uitiati. similit ad sacris officiis phibentur
vn gelasius pp. scribit dicens. Qui de monasterialib;
disciplinis ad clericale munus accedit. 7 sola ret aut ...
Risis gpsiu reuerentia manentib; institutis. qui uita
nulla reꝝ t cpm purget angustia. regulare conuenit exami
custodiri. qui a ceteri cecis. ul cuncta. ul sufficientib; nec.
puntes ministris. ii pleri b; ad se ptinentib; diuina mu
nera supplere nualeant. concedimi. ut si q monasterialib;
disciplinis erudiris ad clicale munus accedit. 7 oclai
cis an acta ei uita requirat. ne sit aliquo facinore inf ect t
illitat. ul bigam. t ab adolescentia sortitus. t corpore ui
tiatus. t sui lis. ul originarie conditiois. t curie ul
publicis necab; reꝝ implicat. ul publicinus penitē
tia notat. t nulla congruentis tpis expectatione dis
cussus. Jt ylarius pp. Nō ordinet penitentes.
vt inscii litterarum.

Enitentes t inscii litteraꝝ aut aliqua mēbroꝝ dapna
ppessi ad sacros ordines aspirare non audeant.

Si se carnali ueno repugnat nesciente absedet ad clericatum peruenire ....

Quis quis aut taliū consector exstitit. factū suum
ipe dissolut. Corpore aut uitiati intelliguntur
non casu. s; puoluntate abscisi. vn in canonib; aptoꝝ
leg. Qui semetipm absciderit nō ordinetur.

Si quis absciderit semet ipm. i. siq ampitauit sibi
sibi uirilia. nō fiat clicus. q suus e homicida 7 dei co
ditionis inimicus. Siq cū clicus fuit absciderit semet
ipm oino dapnet q suus e homicida. Jt innocentius felici
scribit nuceriano epo. Nō e ordinand qui parte digiti
vi partem cuiuslib; digiti sibi uolens absciderit.

ipi uolens absciderit. hunc ad cleꝝ canones non
admittunt. aut q casu aliquo e tangit dū aut opi
rustico curam impendit. aut aliquid faciens se non
v sponte perculit. hos canones p capiunt. 7 clicos fieri 7
si inderio reptisuint. non abici. In illis n uoluntas
e iudicanda. que sibi ausa fuit ferrum inicere. Justus
u casus. ueniam meretur. Simili intelligendum
est de his qui p languorem amedicis secantur. aut
a barbaris absciduntur. aut adnis castrantur. vn in nice
no concilio leg. Qui p languore medicis dissecatur ad clm

Si quis amedicis p languore ualet admitti.
desectus e. aut a barbaris abscisus. hic in clico pmane
at. Siquis aut se sanū absciderit. hunc 7 in clico constituti
abstineri conuenit. 7 deinceps nullum debe talium pmoui.
Sicut aut h claret q de his qui re hunc affectant aud
q semetipsos abscidere dictū sit. si eos quos aut bar
bari. aut dni castrauer. inueniuntur aut alias digni ssi
mi. tales ad cleꝝ suscip regula. Jt ex canone aptoꝝ. Lici
te ordinet eps. qui p hoium insidias eunuchizatur.

Vnuchus si p insidias hoim factus e. vl si in psecuti
one ei s amputata uirilia. vl si ita natus e. 7 e dign.
fiat eps. Jt ex canone martini pp. Non excludit a clō.
qui a medicis t a barbaris. t adnis excecatur.

Si quis p egritudine natalia amedicis secta habuit.
similit 7 qui a barbaris. aut adnis sit castrati fuint. 7
moib; digni inueniunt. hos canon admittit ad cle
rum pmoueri. Siquis aut sanus nō p disciplinā religio
nis 7 abstinentie. s; per abscisione a dō plasmati corpo
ris estimat posse a se carnales concupiscentias amputari.
7 io se castrauit. nequaq admitti decernimi ad aliquod cli
catus officium. Qd si iā ant fuit pmotus ad clerum
phibitus a suo ministerio deponatur. Jt stephani robiro
metensi epo. Non phibet a clō qui digitū casu sibi
a tor pserrum. abscidit.

Flauianus scr clicus ad scam sedē aplicā ueniens detu
lit a te directi nobis epti quā indagare studuisti. eu
anormanis nup in me capitis. sinistre manus digitum
habere abscisū. sa scitaris si ob h ad ecclasticū ordine
ualeat pmoui annis. Qd nos relegentes. q solertia tua
magis sup h sollicita a sede aplica doceri flagitat. hor
tma iustitie sep sequi desideramus. studium tue scita
tis multo collaudamus. reuerentiā tuā scire uolens.
q in suit e q anormanus digitū ipm habeat abscisū.
r ad pmouendū si alias dignus fuit. nil ei nocebit. eo q
quod de his qui adnis vl medicis. siue apaganis. non
sponte tale quid patiuntur. sac censeant canones.
dilectionem tuā late nō credimus. Jt gelasius pam
palladio epo. Tpe sincertati dignitas accepta seque.

Recepta canonum quib;ti debilitate nō admittūt.
eccliasticeq; disciplina. sic non patiuntur ue

nire ad sacerdotiū debiles corpore. ita si q in eo sunt
constitutis. aqui fuint sauciatis. amitte no pot.
q tepe sue sinceritatis acc p. Stephanus siquidem
pbr petitorio nobis detulit oblato. q habetur in sub
us olim s. 7 an annos plurimos collati pbri digni
tate. Qui reuū in macta tā corpis iudicio suscepisset.
S; nup ppuncie uastitate. qua tuscie. poil; bar
baroꝝ diuersa sectantii. 7 ambiguitas inuexit inmoꝝ
dum imminentes gladios euadere fuge p sidiqi uteret
acutis sudibus occurrit a sibi septa transiliens. in
ferores partes corporis insuisse suggessit. quē uis ad
subita curatione bieniio potuisset abstergi. nō
frs kme sup dictū locū suum dignitatē p q restitue.
quatinus sacro sca misteria sic consueuit exerceat. nec
n conuenit ob h aut ferri utur suscepti ordinem. in q
p modū in ualitudine corpis casu pbatur sauciente
pcipsus. hoc aut non de oib; mēbris intelligen.
e. Qui n oculi casu amisit. licet desit uoluntas. tn
sacerdotiū adipisci non pot. vn pelagius scribit rusti
no epo. Non sunt pmouenda sacdotiu cum oculus eru
italgica amonitio ... tus est.

nō possunt iuxta canones sacdotiū uita concedi. Neq;
n aliquid corpore q oculum amisit. cumq uolens
q q oculum amisisse creditus est. Nec sacrarum aud
canones aliquē casum in amissione oculi ei qui ad sac
dotium adipiscendi nō impediret. si excepisse reg
ulis inuenimus. s; tm mō ad phibitione fecisse
iudemus. ut qui caret oculo sacerdotii officium ad
v ipisci nō possit. S; nec illi ullatenus quam incompen
satione iniurie sacratus ordo concedi potest qui adi
tā sacerdote puum potuit uacando puocaret. 7 ille
officium in quo erat amitteret. 7 iste puectus sui por
re facultatem. Pbroꝝ filii ad sacra officia nō admi
ttendi. vn vrbanus pp. sedis aut. Filii pbroꝝ a sacr
ordinib; remoueantur.

Broꝝ filios a sacris ministeriis remoueamus. Si
intelligi debe de his qui patne incontinentie imitatores fuint.
uerū si moꝝ honestate ēmdabiles fuerit exempli auc
toritate. nsolu sacri clerici. s; & summi sacdotes fieri possunt.
Felix n tercius natione romanus. ex patre felice pbro fuit
Jt gelasius natione afer ex patre ualerio epo natus e. Jte
agapitus natione romanus ex patre gordiano pbro origine
duxit. Quā plures alii inueniunt qui de sacdotib; nati aptice sedi
psuerunt. hinc aug. ait. Vitia parentū filiis non impu
tantur.

si paretū uita infectant honesti saluerit. Sed n
hoies ex quali cūq hoie di creatae. eo male utētib; male eēt.
n ipm aliqn maliceit. Sic aut boi filii adultio. ul legitimo
adultio. sic mali filii cuiugato. ul nullū crime imputarii.
Jt iustī eo florius sup mathicum. om. iii. D e eo
unquā de uitiis erubescamus parētū. D e m.
S; unū illud queramus. si sep amplectamur uirtu
tem in oelicz. Ama iam 7 si a lieni genā hit matre. 7 si fu
nicatione polluti. ul quolib; cuius modi dedecore
sordidati. nichil ei de eius aut uilitate sui scabitur.
aut eminine polluitur. Qd si fornicatore ipm ad
meliora cū suum neq q por uita commaculat. multo
magis concretr natus. 7 adultera sui uitute decorare
tur. parentū suoꝝ ii decolotatur. .... Jt nō e a eo
nō e nec de uirtute. nec de uitio parentū. aut laudā

aliquis. aut culpando. nemo non ut ab obscuri claritas est. immo et consideramus. aliquid dicamus ac completius. nescio quo modo ille magis resplendet qui coepit reuerentia: cum tamen prius alienus a spe tali fuerit. di uirtute mirabilis. Unde et urbanus in fine superioris capituli distinguit dicens Si religiosi inuenti fuerint filii sacerdotum ordinentur.

Si autem in clericis aut in canonicis religiose placuerint conuersari. Item alexander. Apostolica uos Deod. auctoritate precipimus. ut si aliquis ab ecclesia electus est dignior alio esse canonicamque eius electionem pluribus. non filii auctoritate precipimus ut consecratus. Nam pro eo quod filius sacerdotis dicitur sicut et tantos in eis conuenit non retinemus. si rationabilis nimis coniunctio eum recipimus. Hoc autem quod de filius sacerdotum dicitur ex dispensatione ecclesie introductum uidetur. et quod ex dispensatione introductum ad consequentiam regule trahi non potest. unde urbanus scribit bartholomeo turonensi archiepiscopo. Filii sacerdotum non prohibentur ab episcopatu si certe uirtutes in eis inueniantur.

Cenomanensis decanus pro eo quod filius sacerdotis dicitur sicut et uirtutes in eo conueniunt non retinemus. Si sufficiens rationibus nimis patientur suscipimus. non ut regulam posteris affirmamus. sed ad tempus ecclesie periculo consulimus. Cum quidem ex sacerdotibus nati summos pontifices supra legimus esse promotos. non sic intelligendi de fornicatione sed de legitimis coniugiis nati. qui sacerdotibus ante prohibitionem ubique licita erant. et in orientali ecclesia usque hodie eis licere perhibetur. Quod autem uitium originis seminum imputari negatur. uidetur esse contrarium illi sententie. adulterorum filii ab hominatio sunt domino. Sed sicut supra dictum est de spuriis filius etiam et adulterorum intelligendum uidetur. ut illi dicantur esse abhominatio domino. ad quos parentum flagitia hereditaria successione descendunt. Similiter et illud urbani intelligendum quod ipse scribit paschno legionensi episcopo. De eodem.

Uiduitatem comperisse ad sedem apostolicam ueniens humilis pro ecclesia frater noster eius qui uidebatur pontificali tuo officio impedire. uidelicet quod ex matre illegitima patrem sit. Cui uiuentis patre uxore predictus cognouisse cognoscitur. nos apostolice misericordie gratia admonente ac tis quod sacerdotium impediunt inmunibus. tantum professione qui testimonio fratrum qui tecum sunt inmunem te agnoscentes. canonica religiosum in uiventes ab huiusmodi peccati uinculo absoluimus. in suscepto sacerdotali officio confirmamus. Item. qui neque in fine constitutus baptizatur presbiter ordinari non debet. unde in neocesariensi concilio legitur. Non ordinetur presbiter qui in egritudine constitutus baptizatur.

Si quis in egritudine constitutus fuerit baptizatus. presbiter ordinari non debet. Non enim illi fides uoluntaria. sed necessitate est. Nisi forte pro ipsius studio et fides probabilis fuerit. aut hominum raritas cogit. Item ex monachali habitu nullus assumatur ad ecclesiastici officii. nisi fuerit oblatus uoluntate sua ab abbate. unde gregorius scribit. Monachi non ordinentur clerici nisi uoluntate abbatis episcopo fuerit oblatus.

De ecclesiastici uero officii. nullus ex monasterio preueniat monachus. nisi quem abbas loci admonitus pro uoluntate obtulerit episcopo. Item concilium cartaginense. v. De eodem.

Si quis de alterius monasterio receptum uel ad clericatum promouere uoluit. uel in suo monasterio maiorem monasterii constituit. episcopus qui hoc fecerit a ceterorum communione seiunctus

Nullus omnino plebis conuoce etc tantus sit. et ille neque clericus neque propositus perseueret. Item qui ecclesiasticis disciplinis imbutus non est. ad summum sacerdotium prouehi non debet. unde zosimus papa. Non aspiret ad summum sacerdotium qui ecclesiasticis disciplinis non est imbutus.

Ui ecclesiasticis disciplinis per ordinem non est imbutus. temporum per ultimos diuinis scripturis eruditus. neque quisquam ad summum ecclesie sacerdotium aspirare presumat. et non solum in eo ambitio inefficax habeat. uerum etiam ordinatores eius careant eo ordine. quem contra precepta patrum consulendum presumendum. Ecce ex parte ostensum est. qui possint ad sacerdotii ordinem promoueri. et qui non. Nunc autem considerandum est ex quibus ordinibus in archipresbiterum uel prepositum. uel episcopum. uel archiepiscopum sit eligendi. de his tractatum est. Item calixtus papa. Nullus in prepositum uel archiepiscopum uel archipresbiterum nullus nisi presbiter uel diaconus ordinetur.

Nullus in prepositum nullus in archiepiscopum uel archipresbiterum. nullus inde canonicus nisi presbiter uel diaconus. nullus in archidiaconum nisi diaconus ordinetur. Horum uero unumquemque propter caritatem quorum dicta statuimus est. qui nomen preposituram ad eorum officium contempnunt nolentes fieri sacerdotes. alias autem inanes esse. cum in episcopum eligi possunt in subdiaconatu constituti. iuxta illud urbani pape. Non eligatur in episcopum nisi in sacris ordinibus constitutus.

Nullus in episcopum eligatur nisi in sacris ordinibus religiose uiuens fuit inuentus. Sacros autem ordines dicimus diaconatum et presbiteratum. hos siquidem solos primitiua legitur habuisse ecclesia. Subdiaconos uero quia et ipsi altaribus ministrant. oportunitate exigente concedimus. sed rarissime si tamen spectate sint religionis et scientie. Quod ipsum non sine romani pontificis uel metropolitani scientia fieri permittimus. Saltem uero ut in episcopum uel archiepiscopum. nisi in sacris ordinibus constitutus non eligatur. propter dignitatem ordinis statutum est. Item laicus non in episcopum eligendus. sed per singulos ordines prius comprobandus. unde gregorius brunichildi regine francorum. Sacerdotes ex laicis non sunt ordinandi.

Sacerdotale officium in uestris partibus in tanta sic dicitur esse ambitione perductum. ut sacerdotes subito qui nimis graue est ex laicis ordinentur. Item hormisda papa. De eodem.

Non negamus esse in laicis deo placitos mores. Sed milites suos probatos sibi querit institutus fidelia discere quis debet antequam doceant. et exemplum religiose conuersationis debet potius prebere aliis quam sumere. Item leo episcopus. De eodem.

Uenerabiles sanctiones patrum eos censuere idoneos sacris ammministrationibus. quorum omnis etas a puerilibus exordiis usque ad perfectiores annos. per disciplinam ecclesiasticam stipendia cucurrisset. ut unicuique testimonium prior uita preberet. Nec potest de eius prouectione dubitari. cui pro laboribus multis. pro moribus castis. pro actibus strenuis. celsioris loci premium debetur. His omnibus auctoritatibus laici prohibentur in episcopum eligi. Sed beatus nicolaus ex laico electus in episcopum. Beatus seuerus ex lanificio assumptus est in episcopum archiepiscopum. Beatus ambrosius cum nondum esset baptizatus in archiepiscopum electus. Sed sciendum est quod ecclesia fuit prohibentes. propterea has hunc causas quibus cessantibus cessat et ipse. unde laicus in episcopum non eligebatur. Necessa fuit quia iuxta laicalis ecclesiasticis disciplinis per ordinem non eruditi nescit exempla religionis de sede prebere aliis que ipsa

excellens scriba. Sed sine humilitate ... iudicio. orientem non reputatur ordinationis ... concilium ... episcopi iudicio ...

temptando noscit. cum quibuslibet laicis. intuitu suscepte ecclesie clericalem uitam transferint. exemplo beati nicholai et seuerinus electio potest rata haberi. Item obiicitur illud Scolasticus de foro. aut ex amministratione curie postulari potest episcopus.

Siuis episcopus dicit: ex his necessarium arbitror ut diligentissime tractetur. si forte aut duces aut scolasticus de foro aut ex amministratione episcopus fuit postulatus. ut prius ordinetur uel antea lectoris munere. et officio diaconi aut presbiteri fuit perfunctus. et ita per singulos gradus si dignus fuit ascendat ad culmen episcopatus. Sed aliud est postulari aliud eligi. Postulatur nobilis curie abstrictus ab imperatore. Clericus alterius ciuitatis ab alio episcopo. Sin non eligitur aliquis nisi in sacris ordinibus constitutus. fit et electio cum solempnitate decretorum sub subscriptionibus roborari. Postulatio uero simplici petitione. Unde distinctionem huius gregorius innuit in registro scribens cuidam episcopo. Electio episcopi debet fieri cum solempnitate decretorum sub subscriptionibus roborati.

Postquam fuit postulatus cum solempnitate decretorum sub subscriptionibus roborati et dilectionis tue testimonio litterarum ad nos clericus occurrat. Sicut beatus ambrosius cum suscepturus baptisma ab imperatore est postulatus non electus. Item etiam uni ecclesie. non sunt preferendi in electione his qui bene militant in ipsa ecclesia. unde celestinus papa. Ex incognitis nullus ecclesie clericus non preponatur.

Ecce uenitis in nostris ecclesiis peregrini et extranei. et qui ante ignorati sunt ad exclusionem eorum qui bene suorum ciuium merentur testimonium preponuntur. Item. De eodem.

Nullus inuitis detur episcopus. Item alius De eodem.

de altera eligatur ecclesia. si de ciuitatis ipsius clericis cui est ordinandus episcopus. nullus quod euenire non credimus dignus potuerit reperiri. Primum enim illi reprobandi sunt. ut aliqui de alienis ecclesiis. merito preferantur. habeat unusquisque sue fructum militie in ecclesia in qua suam per omnia officia transegit etatem. In aliena stipendia minime alter obrepat. nec alii debitam alter sibi audeat uindicare mercedem. Sit facultas clericis renitendi. si se uiderint pregrauari. et quos sibi ingeri ex transuerso uiderint. non timeant refutare. Qui si non debitum premium. liberum tamen eos qui eos recturus est debent habere iudicium. Item gregorius in registro De eodem.

Obitum uictoris panormitane ciuitatis antistitis directa relatio patefecit. Quapropter uisitationis eiusdem tue ecclesie fraternitati tue operam solempniter delegamus. et ideo fraternitas tua ad predictam ecclesiam. et perueniat. assiduis adhortationibus clerum plebemque eiusdem ecclesie ammonere festinet. ut remoto studio uno eodemque consensu talem preficiendum sibi expetant sacerdotem. qui tanto ministerio ualeat dignus reperiri. et a uenerandis canonibus nullatenus respuatur. Commonemus et fraternitatem tuam ut nullum de altera eligi permittas ecclesia. nisi forte inter clericos ipsius ciuitatis in qua uisitationis impendis officium nullus ad episcopatum dignus quod euenire non credimus potuerit inueniri. Prius monstratum est ex quibus ordinibus in quos gradus sit eligendi. Nunc uidendum est a quibus eligendi sunt et consecrandi. Electio clericorum est. consensus populi. unde leo papa. Non sunt habendi inter episcopos qui nec a clericis eliguntur nec a plebibus expetuntur.

Nulla ratio sinit ut inter episcopos habeantur qui nec a clericis sunt electi. nec a plebibus expetiti. Item celestinus. Populus non debet preire sed subsequi.

Docendus est populus non sequendus. Laici uero nullo modo.

Item ... Sed ... ut si forte petit quod aut clericum afferre hunc ordinem non uideret idoneus sit ... electio. Nam ... clericus illi esset opprobrium ... forte non fuit ... alii ... nate.

Nec ad prouincialibus episcopi et metropolitani iudicio ... Unde ... honore ... abigat ... quod nec decet fuisse collata. Sed ... clericis ... pseudo episcopi ... ecclesia ... simoniacorum.

se debent inserere electioni. unde adrianus papa. Laici electioni pontificum non se inmisceant.

Nullus laicorum principum uel potentium semet inserat electioni uel promotioni patriarche metropolite. uel cuiuslibet episcopi. ne uidelicet inordinata et incongrua fiat confusio uel contentio. Presertim cum nullam in talibus potestatem quemquam potestatiuorum uel ceterorum laicorum habere conueniat et infra. Sed quod ... uel potiuum altius dignitatis laicus aduersus communem ac consonantem atque canonicam electionem ecclesiastici ordinis agere temptauerit. anathema sit donec obediat et consentiat quicquid ecclesia de ordinatione ac electione proprii presulis se uelle monstrauerit. Item ex viii sinodo De eodem.

Adrianus papa sedis quod nicholaus decessor eius disposuerat. missos suos donatum scilicet hostiensem episcopum et stephanum nepesinum episcopum et marinum diaconum sancte ecclesie. ad basilium imperatorem et ad filios eius constantinum et leonem augustos constantinopolim direxit. Cum quibus et anastasius bibliothecarius romane sedis utriusque lingue grece scilicet et latine peritus prefuit. et sinodo congregata quam octauam uniuersalem sinodum illuc conuenientes appellauerunt contra sanctissimi ignatii depositione et focii ordinatione sequenti secundum fortuna nathe matzates et ignatium restituentes. In qua sic statutum est. promotiones et consecrationes episcoporum concordans prioribus conciliis electione ac decreto et episcoporum collegio fieri. hec sancta et uniuersalis sinodus diffiniuit et statuit. atque iure promulgauit. Neminem laicorum principum uel potentum semet inserere electioni uel promotioni patriarche uel metropolitani aut cuiuslibet episcopi. ne uidelicet inordinata et incongrua hinc fiat contentio uel confusio. presertim cum nullam in talibus potestatem quemquam potestatiuorum uel laicorum ceterorum habere conueniat. sed silere et attendere sibi usque quo regulariter a collegio ecclesie suscipiat finem electio futuri pontificis. Si uero quis laicorum ad concertandum et cooperandum inuitatur ab ecclesia licet huiusmodi cum reuerentia si forte uoluerit obtemperare se asciscentibus. Taliter enim dignum sibi pastorem regulariter ad suam et ecclesie salutem promouet. Item concilium laodicense. De eodem.

Non est permittendum turbis electionem eorum facere qui sunt ad sacerdotium promouendi. Item ex sexta actione. vi sinodi. cap. L. episcoporum. Irrita sit electio episcopi uel presbiteri aut diaconi a principibus facta.

Omnis electio episcopi uel presbiteri aut diaconi a principibus facta irrita maneat secundum regulam que dicit. Si quis episcopus secularibus potestatibus usus ecclesiam per ipsas obtinuerit. deponatur et segregetur omnesque qui illi communicant. Item concilium martini pape. Non eligitur

Non licet populo electionem facere eorum qui ad sacerdotium promouentur. sed iudicio episcoporum sit ut ipsi eum probent si in sermone et fide et spirituali uita edoctus sit. His omnibus auctoritatibus laici excluduntur ab electione sacerdotum. atque iniungitur eis necessitas obediendi non libertas imperandi. Ecce uero scribit beatus gregorius iohanni episcopo prime iustiniane illirice. Uoluntas principis in ordinatione ... suscepta pontificis desideratur.

Fratrem atque coepiscoporum relatio. ad locium sacerdotii totius cleri uniuerso consensu et serenissimi principis uoluntate declarat accersiri. gratia saluatori nostro magna cum

[illegible] a coloni[?] [illegible] sic forum[?]

cultatione retulimi. Nos quoque in p̃sonu sinitatis tue poia cõstituimus. inp oĩpotẽtẽ dm̃ dep̃camur ut cantatem uiam sic sua qui elegit. Item oĩb; s[?] ꝓtectione custodiat. It gelasius. pp. philippo. 7 gerontio epis. In electione epi pp̃ dir adeẽ.

Ldos diesstrensis clerici nobis petitione destinat oi u se sine rectoris p̃ gubernatione dispgi. ac sic assatur. isqui a nob̃ p̃bat ui dr. a uiuas 7 tenuib; putatur electus. Cum adnos p̃tineat uniuersos. assiduá amonitione cõpellere. ut õs in unũ que dignũ sacerdotio uideãt. 7 sine aliqua repĥensione con sentiant. Et iõ fr̃s karmi diuisos ex oĩb; sepe dictã loca parrochias p̃bros. diaconos. 7 uniuersa turbã. nos oportet sepe conuocare. quatinus sĩpt cuiq; libuerit sic cor dantib; aĩs. tale uobis amonentib; sigãt sola diuinitatis attẽtione p̃sonã. quã nulla ciuitas acõ sitatis possit reuocare p̃ scẽptis. It stephanus epis. suus suorũ dñi romano archiepõ rauennati.

Offic tuã sinitate uolumus De eo de oi dominas aures fore puẽttui. unde epm. ab; ac luce migsse. Inani successoris electione ppli diuisione puenisse audiuimus. Qd quia sepe cõtingere solet. qrentib; singlis q̃ sua sũt n̄ q̃ ihu xp̃i. nõ adõ miram. ũ eru tam in hi tuã plurimũ oportet adhibere sollicitudinẽ. ut cõuocato clero. 7 pp̃ talis ibi eligat̃ poiminũ. cui sic n̄ obuiãt canones. Sacdotũ quippe ẽ electio. 7 fidelis ppli cõsensus adhibendus ẽ. q̃ docenda ẽ plebs n̄ sequenda. It nicolaus pp̃ iohi rauinnati archiepo. De e o d em.

Pẽs pontificium n̄ cõsectes nisi p̃ electionem clericorũ 7 ppli. It pelagi pp̃. tulliano epõ. gruintano.

D e e o d e m.

Lrãs caritatis tue suscepimus quib; significas Lau num diaconũ tuũ ad ciuitatẽ ecclẽ marcellianensis ad clẽro. 7 oĩb; qui illic conueniunt postulatũ. Itaque dicimus. ut sicut cui eligunt. 7 uis cui eccle. g̃ui nob ee cognosce. 7 sĩpotanchem scitis festinet occurrere. ut ul sabbato q̃uo noctis magne p̃ baptismi cui digna ualeat ordinari. Iõ Laurentio epõ consi cellensi. Sacẽ p̃ncipis. ordinatoris ẽ necessaria.

Rincipali deuotissimorũ militum. qui illic in ciuitate centum cellensi constituti relatione adnos directa. sacẽm insinuant se desiderare p̃ncipis inp̃ercesse. quos p̃b̃rm diaconũ. 7 subdiaconũ fieri debere p̃cepit. Jõ ortamur dilectionem tuã. ut p̃sonas quas inp̃eas. 7 diligenter requiras. ne aliquid eẽ canones ẽmissere 7 si eas in culpabiles reperit. 7 uite ipsorũ testimoniũ laudabile uideris. ueniente mediana ebdomada p̃asce sciis suo liũt. 7 si uacuus unũ q̃q; pofficia q̃ p̃diximus p̃mouere n̄ differas. It leo quartus lothario 7 lodoico augustis. Papa rogat augustos ut ĩ reatinã ecclã cuidã electo di caturã ecclã. q̃ p tot tpõrũ spacia pastoralib; cur ignẽ ẽ destituta cõsistit. dignũ ẽ ut brachio ãplitudinis uĩ ecclẽ. sublevetur. a gubernatoris regimine p̃uegãt. Unde salutationis alloquio p̃misso uĩã mansuetudinẽ dep̃camur. quatinus colono humili diacono. ecclam eidem adregiminum cõcedere dignemini. ut uĩã licentia accepta ibidẽ cui d̃õ iuuante cõsecrare ualeam epm. Sin aũt inp̃ dicta noluistis ut p̃ficiatur epis. auscultanã ecclam. que iuxta est illũ serenitas dignet cõcedere. ut cõsecratus a nob p̃ sul ac dõ omnipotenti. uĩoq; ipso grates page ualeat. It stephanus. Guidon comiti. Inpatoris epla in electione firmatione desiderat.

Cetus sagacitatis uĩe apicib; q̃ de sucto ecclẽ reatine antistite. clerũ 7 plebẽ eiusdẽ ecclẽ elegisse sibi su turũ antistitẽ. nobis cõsentiendi uĩo studio directum ẽ. ut ipã ecclã diutius n̄ pro cõsistit pastore fatebamur. Nos dubitu p̃oris dolentes. ne tpm clerici unanimitate. 7 canonica ipius ecclẽ electione. ut mandastis. tã citissime ordinare omisimus. q̃ inpalem nobis ut mos ẽ absolutionis minime oculis eplam. q̃ scit ẽ ambiguũ nob est. Jõ uoluntati uĩi ibi parere distulimus. Ne augusti at animi diuisi sine quo cũq; modo p̃cipet. S; scientes certũ di sine p̃o diu pastore nõ debere cõsistere. qualẽ uĩã mandamus. quã aliter nos age nõ debuimus. uũ sollertia inpiali ut p̃sca cõsuetudo dictat. p̃ceptam licentiam. 7 nobis q̃ãmodũ uos scire cõuenit inpatoria directa epla. te uoluntati uĩe deli pareduimus. cunctis; clericum. dño adiuuante cõsecrabimus. q̃ leme siluimo leste nullo modo suscepisti. It leo. pp. Clericorũ 7 ciui ũ uoluntate metropolitan̄ est ordinandus.

Etropolitano defuncto. cum s loco eius alius fuerit subrogandus. p̃uinciales epi ad ciuitatẽ metropoli cõuenire debent. ut oĩũ clericorũ atq; ciuium uoluntate discussa. ex p̃btris eiusdẽ ecclẽ. t diaconib; optimus ordinet. It ysidorus in libro officiorũ. Cum clero 7 ppl̃o archip̃btero fiat electio.

Jmplebib; archip̃bri obierint. aut p aliquo reatu deiecti fuerint. archidiaconus quã totius p̃sitatur illuc 7 cũ clericis. 7 p̃btris ipius pleb electionẽ faciat. quatinus dignus pastor domui dĩ cõstituatur 7 dũ ordinatur. t ip uideã ia ipã plebs custodiatur. It ex historia ecclã sthica. Inpator ius hẽt eligendi pontifi.

Adrianus. pp. romã uenire carolum cem. regẽ ad defendendas res ecclẽ postulauit. Carolus uõ romã ueniens papiã obsedit. ibiq; relicto exercitu in scã resurrectione. ab adriano pp̃ rome honorifice susceptus ẽ. Post scam uõ resurrectionem reuersus papiã. cep desiderium regẽ. de ĩ romam reuersus. cõstituit ibi sinodũ cũ adriano. pp̃. in patriarchio lateranẽ in ecclã sci saluatoris. q̃ sinodus celebrata ẽ a cẽtũ quinquaginta duob; epis religiosis. 7 abbatib;. Adrianus aũt pp̃. cũ uniuersa sinodo tradiderũt carolo ius 7 potestatẽ eligendi pontificẽ. 7 ordinandi aplicã sedẽ. dignitatẽ q̃ patriciatus ei cõcesserũt. Insup archiepõs. epõs. p̃ singulas p̃uincias ab eo inuestiturã accipe diffiniunt. 7 ut nisi a rege laudetur 7 inuestiatur eps. a nemine cõsecretur. 7 quicũq; cẽ h decretũ eẽt. anathematis uinculo eũ innodauit. 7 nisi resipisceret. bona ei publicari p̃cepit. It C leo. pp̃. Electio romani pontificis ad ius p̃tinet inpatoris.

In sinodo cẽgta rome. in ecclã sci saluatoris. ad exemplũ bãti adriani sũme sedis antistitis. qui dño carolo uictoriossimo regi francorũ. ac longobardorũ patriciatus dignitatẽ ac ordinationẽ aplice sedis 7 in uestiturã epõrũ cõcessit. Ego q̃; leo seruus seruorũ dĩ eps cũ cuncto clẽro ac romano pplõ. cõstituimus. cõfirmamus. 7 corroboramus. 7 p nrãm aplicã auctoritatẽ cõcedimus atq; largimur dño ottoni p̃mo regi teutonicorũ. eiq; successorib; h regni italie inp̃petuũ sibi facultatẽ eligendi successorẽ. atq; sũme sedis aplice pontificẽ ordinandi. ac p h archiepõs seu epõs. ut ipi ab eo inuestiturã accipiant. 7 cõsecrationẽ unde debent. exceptis his. quos inpatori 7 archiepis concessit. 7 ut nemo de inceps cuiuscumque dignitatis. t religionis eligendi ul' patriciũ. t sũme sedis aplice. aut quẽcunq; epm ordinãdi h̃eat facultatẽ. absq; cõsensu ipius inpatoris. q̃d tñ fiat absq; oĩ pecunia. 7 ut ipe sit patricius. 7 rex. q̃ si a clẽro 7 pplõ q' eligat̃ eps. n̄ a sup̃ dicto rege laudetur 7 inuestiatur: n̄ cõsecretur. Siq' cõ hãc aplicã auctoritatẽ aliquid molietur: huc excõicationi subiacẽ decreuimus. 7 nisi resipuerit irreuocabili exilio puniri. t ultimis suppliciis feriri. ¶ Electiones q̃ p̃ uerum sũmorũ pontificũ atq; aliorũ ẽp̃sulũ. quõdã ĩ p̃ario rib; rep̃sentabantur: sicẽ de electione bãti ambrosii 7 bãti gg legitur. Quib; exẽplis 7 p̃missis auctoritatib; liquido colligitur. laicos n̄ ee excludendos a electione. neq; p̃ncipes eẽ reiciendos ab ordinatione ecclĩarũ. S; q̃ ppls iubetur electioni interesse n̄ p̃cipitur aduocari ad electionem faciendã. s; ad cõsensum electioni adhibendũ. Sacdotũ enĩ ut in fine sup̃oris capituli stephani pp̃. legit̃. ẽ electio 7 fidelis ppli ẽ humiliter cõsentire. Desiderium g̃ plebis requiritur. an clericorũ electioni cõcordet. Tunc h in ecclã dĩ uite p̃ficietur antistes. cũ ppls pariter in eũ acclamauerit. quẽ clerus cõmuni uoto elegit. Unde celestinus. pp. ait. Plebis nõ ẽ eligere. s; electioni consentire.

Leri plebis cõsensus 7 desiderium requiritur. It leo p̃mus. De e o dem.

Expectanda sunt uota ciuium. testimonia pplorũ. honoratorũ arbitrium. electio clericorũ in ordinationib; sacerdotũ cõstituatur. Et infra. P pace 7 quiete sacdotes qui futuri sunt postulentur. sub scriptio clericorũ. honoratorũ testimonium ordinis cõsensus 7 plebis. ¶ Principib; uõ atq; inpatorib; electiones romanorũ pontificũ atq; aliorũ epõrũ referendas. usus 7 cõstitutio tradiderit p̃ scismaticorũ atq; hereticorũ dissensionib; quib; n̄ nũq̃ ecclã dĩ concussa periclitabatur. cõ quos legib; fidelissimorũ inpatorũ frequenter ecclã munita legit̃. Rep̃sentabatur g̃ electio catholicorũ p̃ncipib; ut eorũ auctoritate uallatam roborate: nullus hereticorũ t scismaticorũ audẽret eẽ contra. 7 ut ipi p̃ncipes tãquã deuotissimi filii inem cõsinarent. quẽ sibi in patrẽ eligi uiderent. 7 tuendis suffragatores existerent. sicẽ ualentinianũ bãto ambrosio legit̃ dixisse. Holumen quia dẽ sequitur elegit se p te adiungit. 7 ego adiutor 7 defensor tuus ut meo ordi ni ocam. sẽp ero si. Unde stephanus p̃ statuit dicens. Presentib; legatis inpatoris ordinet' pontifex romanus.

Uia scã romana ecclã cui dõ auctore p̃sidimus. a p̃rimus patitur uiolentias pontifice obeunte. q̃ ob hinferunt. q̃ absq; inp̃iali notitia pontificis fit cõsecratio. nec canonico ritu. 7 cõsuetudine ab inpatore directi intersunt nuntii. qui scandala uetant fieri. uolumus. ut cũ instituendus ẽ pontifex. cõuenientib; epis. 7 uniuerso clẽro. eligatur p̃sente senatu. 7 pplõ qui ordinandus ẽ. 7 sic electus ab oĩb; p̃sentib; legatis inpaliib; cõsecretur. nullusq; sine sui p̃iculo iuramenta t p̃missiones aliquas. noua adinuentione audeat extorquere. nisi que antiqua exigit cõsuetudo. ne t ecclã scandalizetur. 7 inpialis honorificentia minuatur. ¶ Uerũ q̃ inpatores q̃n q; modũ suũ ignorantes. n̄ in numero cõsentientium. s; p̃mi ordinis t ut ĩũ. imo et in in mo eẽ uoluerũt frequenter. 7 in scismaticorũ p̃ditionã p lapsi. catholicẽ matris ecclẽ unitatẽ inpugnare conati s. Scõrũ patrũ statuta aduersus eos p̃ duxerunt. ut se in 7 electioni ui inserent. 7 q̃ q̃ eorũ suffragio eclam optinerent anathematis uinculo innodarent. Postremo p̃sentib; legatis inpatorũ. 7 in cõsultis. electiones romanorũ pontificum legitur celebratas. 7 inde eõ inpatores religiosissimis affectus p̃ sinis p̃uilegiis renuntiauerũt. multa insup donaria ecclẽ dĩ cõferentes. Unde gg. iiii. scribit. In cõsultis legatis inpatoris. adrianus ad pontificatũ elig.

Ima drianus scds ad romanũ pontificatũ ab ecclã dĩ genitricis dñe nrẽ que dr̃ ad p̃sepe ĩ heres ad lateranense patriarchium certatim a pplõ 7 clẽro. 7 p̃cerib; deportatus ẽ. Qd audientes missi ludouici inpatoris. moleste tulerũt indignantes scil q̃ dũ p̃sentes eẽnt. n̄ fuerunt inuitati. nec obtare futuri p̃sulis electioni int ee meruerunt. Qui accepta rõne q̃ n̄ causa cõtemptus aug s; futuri tpis p̃spectu h cõmissi fuerũt. ne uidelicet legatos p̃ncipum in electione romanorũ p̃sulum mox expectandi ph'moi somitẽ ingesserũt. oĩnẽ indignationẽ medullit' sedauerũt. 7 ad salutandũ electum humiliter accesserũt. It pactum cõstitutionis inpatoris p̃mi lodoici cũ romanis pontificib;. Romani pontificis electio. a lodoyco roma ĩ genitorẽ.

Ego lodoicus inpator augustus. statuo 7 cõcedo p h pactum cõfirmationis nrẽ tibi bãto petro p̃ncipi aplorũ. 7 p te uicario tuo dño pascali sũmo pontifici. 7 successoribus eius inp̃petuũ. sicẽ a p̃decessorib; uris usq; nunc in uĩã potestate. 7 ditione tenuistis. 7 disposuistis ciuitatẽ romanam cũ ducatu suo. 7 suburbanis. atq; uicar' oĩb;. 7 territoriis eius. montanis atq; maritimis. litorib;. 7 portib; seu cunctis ciuitatib; castellis oppidis. ac uillis in tuscie partib;. Itẽ. Cũ diuina uocatione h' sacratissime sedis pontifex de h mundo migrauerit. nullus ex regno nrõ. aut francus. aut longobardus. aut de quib; gente h' sub nrã potestate cõstitutus. licentiam habeat cõ romanos. aut publice aut p̃uatim t ueniendi t electionẽ faciendi. nullusq; in ciuitatib; aut territoriis ad ecclẽ bãti petri apti potestatem ptinentib; aliq; mali p p̃terea facẽ p̃sumat. S; liceat romanis cũ oĩ ueneratione. 7 sine qualibet p̃turbatione. honorifica suo pontifici tribuere sepulturã. 7 eũ q̃ diuina inspiratione. 7 bãti petri intercessione. oẽs romani uno consilio. atq; concordia. sine aliqua p̃missione ad pontificatũ ordinẽ elegerint. sine qualib; ambiguitate t cõ dictione more canonico cõsecrare. 7 dũ cõsecratus fuerit legati ad nos t ad successores nrõs reges francorũ dirigantur. qui inter nos. 7 illũ amicitiã 7 caritatẽ. ac pacem sociauerint. Ab inpatore. t nuntius ei. electione romani pontificis.

Onstituimus nulliũ generet obstaculũ.

P̃mi enrici. 7 p̃mi ottonis. ut romanis pontificibus. ut nullus missorũ nrõrũ cuiuscumq; inpeditionis argumentũ in electione romani pontificis cõponere audeat. dõ p̃hibemus. It in electione romanorũ pontificũ neq; liber. neq; seruus. ad ueniendi p̃sumat. ut illis romanis quos ad hãc electionem p constitutionẽ scõrũ patrum antiqua admisit cõsuetudo. aliq; faciat inpedimentũ. Qd si qs cõ hãc nrãm cõstitutionem p̃ sumpsit. exilio tradat. It cõstitutio ottonis. Juramentũ ottonis. quod ibi dño fecit dño pp̃ iohi.

Tibi dño iohi. pp. Ego rex otto p̃mittere 7 iurare facio p patrẽ. 7 f. 7 s. s. 7 p lignum uiuificẽ crucis. 7 p has reliquias scõrũ. qd si p̃mittẽte dño romã uenero. scãm romanam ecclam. 7 te re

It leo iiii. lothario [illegible] 7 lodoico aug[illegible] [illegible] romani pontifici [illegible] canonice [illegible] [illegible] pactis [illegible] cõsecratio romani pontificis [illegible] canonice [illegible]

torem ipsi tradabo, sed meo ipse iure tuear numquam aut ubi ra-
neque ipsum honorem quem habes mea voluntate. aut meo
consensu .. vel consilio meo. aut mea exortatione perdes. in
romana nullum placitum aut ordinationem factam de colle-
gis aut ad romanos ponam. sine tuo consilio. et quicquid
de terra sancti petri. ad nostram potestatem venit. tibi reddam. Cui-
que regnum italicum commisero. iurare faciam illum. ut adiutor
tuus sit ad defendendam terram sancti petri. secundum suum posse. Sed his
constitutionibus. et pacto lodouici imperatoris depr[e]hendimus
imperatores uel renuntiasse privilegiis quod de electione
summi pontificis. adrianus papa carolo imperatori et ad imi-
tationem eius. leo papa. octoni primo regi teutonicorum
fecerat. Cum ergo premissis auctoritatibus. clarius liqueat elec-
tionem clericorum tamen esse. quod quorum sit propria electio an
clericorum maioris ecclesie tantum an et aliorum religiosorum qui i-
n eadem civitate fuerint. sed sicut in breviatione canonum fulgen-
tii cartaginensis ecclesie diaconi invenitur. septimo con-
cilio niceno. et magna auctoritate concilio statutum est. ut ad
dignitatem episcopi sufficiat ecclesie matricis arbitrium. in ea autem
sicut electio summi pontificis. non a cardinalibus tantum immo
et ab aliis religiosis clericis auctoritate nicholai pape est
facienda. ita et episcoporum electio. non a canonicis tantum. sed etiam immo
et ab aliis religiosis clericis sicut in generali synodo innocen-
tii pape. rome habita constitutum est. Nulla tamen quod si nova
dignitatem monasterii de iure fuerint partis. eorum sit preferen-
dus alii. de his ita scribit leo episcopus. Cum nova dignitatem
iudicis se disceptet partem quod sit preferenda altera.

Sed forte quod nec religiosum hominem nec religiosum
invenimus. nova dignitatum iudicis sed iudicio suo par-
tes his metropolitanum iudicio alterum preferatur qui maio-
ribus iuvatur studiis. animis. et meritis. tantum ut nullus detimui-
tus et invitus. hic plebs invita episcopum non optatum contem-
pnat. aut odit. Sed in hac consecratione est. a quibus et quomodo
sacerdotes sint ordinandi. vel quibus. Non enim patriar-
che primates. archiepiscopi. episcopi. corepiscopi. et reliqui sacerdotes
sunt ordinandi. a quibus ordinentur episcopi. in niceno con-
cilio diffinitum est. in quo sic legitur. Ab omnibus conprovincialibus e-
piscopis ordinetur.

Episcopus ab omnibus quos est illa provincia oportet ordinari.
Si autem difficile fuerit. vel urgente necessitate. vel
certe longinquitate. tres episcopi oportet in unum congregari. ita
ut ceteris qui absentes sunt consensu litteris teneant. Potestas
sane et confirmatio pertinebit per singulas provincias. ad me-
tropolitanum episcopum. Item anacletus. De eodem.

Ordinationes episcoporum
auctoritate apostolica ab omnibus qui in eadem provincia
a sepius celebrande. vel si nos fuerint minime convenire
potuerint. assensum vero suum prebeant presentibus. vel ab ipsa ordi-
natione absentes non desinit. Item anicetus papa. Ceteris assentien-
tibus. a tribus conprovincialibus ordinetur episcopus.

Omnibus conprovinciales episcopi si necesse fuerit cum ceteris consentienti-
bus omnibus episcopis iussu archiepiscopi consecrari pos-
sunt. Item innocentius. Non ordinet episcopus extra conse-
xtra consensum extra metropolitanum.

Metropolitanum nullus audeat ordinare episcopum. nec unus
episcopus presumat ordinare episcopum. ne furtivum beneficium prestitum
videatur. hoc et in synodo niceno constitutum atque diffinitum. Ex
his auctoritatibus datur intelligi quod episcopus a conprovinciali-
bus debet ordinari. Sed quod si in provincia fuerint pluri-
mi episcopi. et contigerit forte unum remanere episcopum. quo

fieri debeat. ille qui solus est. ordinare non potest episcopum. quia provin-
ciales non habet cum quibus episcopum consecrare valeat. Cum ergo talis
necessitas fuerit. quid faciendum sit. in sardicensi concilio
diffinitur in quo sic statutum legitur. Si unus tantum in provin-
cia remanserit episcopus. ad consecrationem episcopi de vicina provin-
cia forte in provincia episcopi convocentur.
Unum tantum contigerit remanere episcopum. superstites episcopus convocet
episcopos vicine provincie. et cum eis ordinet conprovinciales sibi
episcopos. Quod si facere neglexerit. populi conveniant episcopos vicine
provincie. et illi prius commoneant episcopum. qui in eadem
provincia commoratur. et ostendant quod populi petant sibi rectorem.
et doceant iustum esse ut veniat ipse. et cum eis ordinet episcopum.
Si ille litteris convenient tacuerit. et dissimulaverit. nichil quod
rescripserit. tunc satis faciendum esse populo. ut veniant ex vici-
na et conprovincia et episcopum ordinent. Sed archiepiscopi autem ab omni-
bus sue provincie episcopis debent ordinari. Unde anacletus papa ait.
Ab omnibus suffraganeis suis archiepiscopus ordinetur. [D. lxvi.]
Archiepiscopus ab omnibus sue provincie episcopis ordinetur. Hoc autem
quod de archiepiscopi consecratione preceptum est. ut omnes suffraga-
nei eum ordinent. nullatenus licet immutari. quia ille qui preest
ab omnibus episcopis quibus preest debet consecrari. Sanctitate autem presump-
tum fuerit viribus carere non dubium est. quia irrita erit. sicut
acta ordinatio. Sed de episcopis non ordinandis a paucioribus
quam a tribus episcopis scribit anacletus dicens. porro et ierosoli-
mitanum primus archiepiscopus beatus iacobus qui iustus dice-
batur. et secundum carnem domini frater nuncupatus est. a petro iaco-
bo et iohanne apostolis est ordinatus. Successoribus dantibus
videlicet eorum formam. ut minus quam a tribus episcopis reliquorum
quisque assensum prebentibus nullatenus episcopus ordinetur.
et eo minus vero ordinatio celebretur. Sed presbiteri vero et diaconi
episcopi ab uno episcopo ordinari possunt. Unde anacletus. Sacerdo-
tes ab uno possunt ordinari episcopo.

Reliqui sacerdotes a proprio ordinentur episcopo. ita ut
cives et alii sacerdotes assensum suum prebeant. et ieiu-
nantes ordinationem celebrent. Similiter et diaconi
ordinentur. Ceterorum autem graduum distributioni. tamen
tamen acceptum testimonium episcopi scilicet probatione sufficere potest. Item
hispalensi concilio legitur. De eodem. [solus autem non p..]
presbiteris sacerdotibus ac ministris solus honorem dare potest
Qui ergo dicit qui ordinati ab eis quos non constat fuis-
se episcopos. an sint iterum consecrandi. nisi [...]. patet auctoritate
gregorii. qui scribens iohanni episcopo ravennati ait. Semel con-
secratum non debere iterum consecrari.
Sicut semel baptizatus iterum baptizari non debet. sic et semel consecratus iterum consecrari
non potest. sed si quis cum levi culpa ad sacerdotium venerit.
pro culpa penitentia debet indici. et tamen ordo servetur. sicut
idem gregorius testatur scribens cuidam episcopo. De presbiteris qui ordi-
nati ab eis quos constat non fuisse episcopos.
Presbiteri quos repperisti si incogniti fuerint ut il-
li qui ordinant et dubium est eos episcopos fuisse. an non qui
eos ordinaverunt si bone actionis. utrique catholici sint
ipsi presbiteri. et ministerio est omnique sacra lege edocti. ab
episcopo suo benedictionem presbiteratus suscipiant. et consecrentur.
et sic ministerio sacro fungantur. Sed quod ergo consecratur in eo
ordine iterum consecrari prohibetur. de eo intelligendum
est qui consecratur est ab illo quem certum est vim consecran-
di habere. Quia autem ab illo consecratur quem non constat vim co-
secrandi habuisse. [non constat consecrandi habuisse]. iterum
consecrandus est. quia fuisse vim consecrandi non habuit.

ubi ex olei effusione nichil consecrationis accepit. et
quia in proprio ordine consecratus non erat. Nec quasi primum
[...] venien ab episcopo [...] benedictione [...]
[...]

secutus est consecratione. in secunda vero non iteratur conse-
cratio. sed sola unctio. sicut de quo dubium est an sit
baptizatus an non [...]
[...]
pertinet hoc ad iterationem baptismi. sed ad cautelam
Inter [...] episcopos autem et corepiscopos hec differentia est. episcopi non
in civitatibus. corepiscopi autem in vicis ordinari possunt.
episcopi formatas tribuunt. corepiscopi non nisi comendatitias. et pa-
cificas dare valent. Episcopi vim consecrandi habent. corepiscopi
vero tantum minores ordines tribuunt. leviticam autem et sacerdota-
lem benedictionem prestare non valent. Unde sic ita scribit leo
papa omnium corepiscopis. In quibus corepiscopi ab episcopis differant.

Vicarius corepiscopus et presbiteris plurima cum episcopis ministeriorum communis
sit dispensatio. quedam tamen sibi prohibita noverint. sicut est
presbiterorum et diaconorum et virginum consecratio. Constitutio
altaris ac benedictio et unctio. Siquidem nec erigere alta-
ria. nec ecclesias consecrare eis licitum est. nec per impositionem
manuum fidelibus baptizatis vel conversis ab hereticis para-
clitum spiritum sanctum tradere. nec crisma conficere. nec crismate
baptizatorum frontes signare. nec publice quidem in missa
quemquam penitentem reconciliare. nec formatas [...]
[...]
Hinc propter insolentiam sua qua episcoporum officia sibi usurpa-
bant ab ecclesia hodie prohibiti sunt. Unde damasus papa
ait. Ordo corepiscoporum a sacra sede reprobatur.

Corepiscopi tam ab hac sancta sede quam ab episcopis totius orbis
prohibiti sunt. Nimis enim eorum institutio improba in-
venta est. et prava. quia ut de summo sacerdotii ministerio aliquid
presumant. omni auctoritate caret. Nam non amplius quam duos
ordines inter discipulos domini esse cognovimus. id est xii. apostolorum
et lxx. duorum discipulorum. Unde iste tercius processerit ignora-
mus. et quod ratione caret extirpare necesse est. Quod vero autem
episcopi non sint qui minus quam a tribus sint ordinati episcopi omnibus
patet. prohibitum est [...] cum a sacris patribus. ut qui ab u-
no vel a duobus sunt ordinati episcopi non nominentur episcopi. [D. lxviiii.]
Si nomen non habent quale officium habent. Sed tonsura vero clericis de
manu abbatis suscipi potest. Sicut et abbatis manus
impositio ab episcopo benedicta noscatur. Unde in vii. synodo legitur.
Abbate quibus ab episcopo manus imposita est aliquos
clericos tonsorare possunt.
Quoniam videmus multos [...]
sine manus impositione a parvula etate tonsuram
clericatus accipientes. nondumque ab episcopo manus impositione
percepta. supra ambonem irregulariter in collecta legentes pre-
cipimus amodo id minime fieri. Id ipsum quoque conservandum
est et in monachis. lectorem autem manus impositione licen-
tia est unicuique abbati in proprio monasterio solummodo faci-
endi. si dumtaxat eidem abbati manus impositio facta
noscatur ab episcopo. secundum morem preficiendorum abbatum. dum constet
illum esse presbiterum. Similiter et secundum antiquam consuetudinem cor-
episcopi per preceptionem oportet episcopi promovere lectores. Sed ab episcopis

alterius civitatis clericus ordinari non potest. nec a proprio
absolute ordinandus est. Absoluta autem ordinatio
calcedonensis concilii prohibetur. et vacuam habere manus im-
positionem precipitur. in quo sic statutum est. Nullus est ab-
solute or[dinandus] [...]
Neminem absolute ordinari iubemus presbiterum vel diaconum.
nec quemlibet in ecclesiastica ordinatione constitutum nisi ma-
nifeste in ecclesia civitatis sui possessio-
nis. aut in martirio. aut in monasterio. hic qui ordina-
tur mereatur ordinationis publicatae vocabulum. Eos autem qui
absolute ordinantur. decrevit sancta synodus vacuam habere
manus impositionem. et nullum tale factum valere ad iniuriam
ipsius qui eum ordinavit. Sed ne clericus vero non ordinetur ab
episcopo alterius civitatis in sardicensi concilio statutum est. in quo
[...] nusepi legitur dixisse. Clericus ab episcopo alterius
civitatis non ordinetur.

Illud quoque statuas vestra statuat. ut nulli liceat alterius ci-
vitatis ecclesiasticum sollicitare. et in sua diocesi clericum
ordinare. quia ex his contentionibus solent nasci discordie.
et ideo prohibeat omnium sententia nequis hoc facere audeat.
Osius episcopus dixit. Et hoc universi constituimus. ut quicumque ex
alia parrochia voluerit alienum ministrum sine consensu
episcopi sui et sine voluntate ordinare. non sit rata eius ordi-
natio. Item ex niceno concilio. Qui sine sui episcopi consensu or-
dinatur. irrita sit eius ordinatio.
Si quis ausus fuerit aliquem
qui ad alterum pertinet in ecclesia ordinare. cum non habeat
consensum illius episcopi a quo recessit clericus. irrita sit huiusmodi
ordinatio. Item ex concilio calcedonensi. Clericus unius ec-
clesie in alia non ordinetur.
Clericos in singulis ecclesiis constitutos. non liceat sicut iam
diffinitum est. alterius civitatis ecclesiis ordinari. sed que
sunt in eis unde ab initio ministrare meruerunt. Exceptis illis
qui proprias civitates perdiderunt. et ex necessitate ad aliam ec-
clesiam migraverunt. Si vero quicumque episcopus post diffinitionem istam ad
alium episcopum pertinentem clericum susceperit. placuit sancte syno-
do. et hic qui suscepit. et is qui susceptus est. tam diu excommunica-
tus maneat. quamdiu ipse clericus reversus fuerit ad propriam ecclesiam.
Item ex concilio cartaginensi. Sine litteris sui episcopi in alia ecclesia
clericus non suscipiatur.
Numatius episcopus begesetensis dixit. Suggero sanctitati [D. lxxi.]
vestre ut statuatis nulli clericum alienum ab aliquo suscipi si-
ne litteris episcopi sui. neque apud se retinere. nec laicum usurpare
sibi de plebe aliena. ut eum ordinet sine conscien-
tia eius episcopi cuius plebis est. Gratus episcopus dixit. Hec observan-
tia pacem custodit. Nam et memini in sancto concilio sardicen-
si similiter statutum. ut nemo alterius plebis hominem
usurpet. Sed si forte erit necessarius petat a collega
suo. et per consensum suum habeat. Item ex concilio cartaginensi. iii. De eodem.
Clericum alienum nisi concedente eius episcopo nemo
audeat vel retinere vel promovere in ecclesia sibi credita.
Clericorum autem nomen et lectores et psalmiste et hostiarii reti-
nent. Ex concilio meleuitano. In una ecclesia ordinatus
in alia non suscipiatur.
Placuit ut quicumque in ecclesia vel semel legerit ab alia ecclesia
ad clericatum teneatur. Sed clericus qui ab episcopis suis pro

mouen contempserint. Anuntiati sunt sublimi archi-
dini. Vel his rescribit G. Natali epo in primo libro re-
gistri. **Nullus iuitus est promouendus.**

teur iustitie ut nemo creeti compellatur inuitus. Ita
censendum puto nequis quam inuitum ab ordinantis sue mi-
nistrio decreuerit iniuste. Item conc. uniuersi in concilio
cartag. **Qui ab epis suis promoueri contempserint a loco suo
deiciantur.**

i qui clerici ab epis suis promoueri contempserint. nec
ut illic maneant in ecclesia ... noluerint. Item.
Licuit ut quicumque clerici et diaconi **Item eod.**
pro necessitatibus ecclesiasticis non obtemperaverint epis
suis uolentibus eos ad honorem ampliorem in ecclesia sua
promouere. nec illic ministrent in gradu suo un-
recedere noluerint. Vero illud quomodo debeat intelligendum est.
quum ei necessitati ... ingratitudinis calliditas ab e-
pis suis promouri querunt. Illud autem cartaginensis
concilii debet intelligi qui nolunt obtemperare epis suis
pro necessitate ecclesie uolentibus eos ad altiora promouere.
hanc distinctionem ex decreto simplicii pape quolibet ualet
corroborare. qui scribens iohanni archi epo rauennati
ait inter cetera. **Non est aliquis inuitus ad ordi-
nem trahendus.**

bi ista dudum ... clericis que ... inter ... fratrem nostrum gregorium ... de
lectione ... inuidia ... precibus. Quem inexcusabili uiolen-
tia perduxisse ... ut cetera. ...
honorem non parem ... sicut in ... dicen-
dum ... Non ut talia potuissent fieri sanc-
tam consilii noluimus exaggerare que gestum. ut erga
eum iudicare que gestum. Nam puto quem meretur
in mente cum ... potestate: deinde
autem quod ... aliquid tale presumpserit. aliquem seu epm
seu presbiterum uel diaconum inuitum facere forte conditis ordina-
tionibus et rauennatis ecclesie et corneliensis nouerit auferen-
das. Item G. ... subdiacono. **Item eod.**
onoratus archidiaconus salonitane ecclesie a sancte me-
morie decessore meo missa supplicatione poposce-
rat. ut ab antistite suo inuitus prouehi ad forti-
oris gradus ordinem ... nullo modo cogeretur. hoc enim
fieri sibi non causa prouehendi. sed ingratitudinis pe-
rhibebat. pro quare te sancte memorie decessor noster scri-
ptis suis natali fratri coepiscopo tuo interdixerat. ne predictum
honoratum archidiaconem inuitum ... prouehere. neue do-
lore concepte ingratitudinis in corde retineret. Cum quo ...
me ... summopere fuisse interdicta. non solum mandata
tradi neglegentes. sed et sepe tua contempnens ... archi-
diaconem quasi ad fortiorem honorem prouehens conatus
est calliditas degradare. unde accidit ut eodem archidiaco-
natus loco submoto alium asciscere. quem obtemperare
... potuisset. Quem honoratum archidiaconem arbi-
tramur ... aliunde displicere non posse. ... quod
... suis parentibus dare prohibebat. quam ...
... noluimus ... sancte memorie decessor ... et nunc
ego in ... sed ... coniun-

suis personam suam ad iudicium prius posuit destinare. Unde
experientiam tuam presentis precepti auctoritate duximus
fulciendam. quatinus conuenientem in salonitana natale m fra-
trem ... coepiscopum ... studeat ad
... ut supramemoratum archidiaconem in suo statu
suscipiat. Quod si facere hoc contumaciter ut consuetum fortitu-
dinis usum ... quia ab hac sede concessum sibi fuit ex
auctoritate sedis apostolice contradicas. quem si ... amisso
pallio adhuc in ea dura pertinacia perseuerare, perspexeris. dominici
quoque corporis et sanguinis eundem antistitem participa-
tione priuabis. Adhibenda est et disciplina. que nolentes
promoueri ad sacros ordines ad obediendum epis suis pro-
uocet. In minoribus siquidem ordinibus constitutis puniatur
per singulos gradus sunt prouehendi. ut contempnere sine
obedire epis doleant se esse ... quam ... habebat
subiecto. Unde gelasius scribit uictori epo. **Cum maio-
res ordinari contempserint de minoribus promoueant-
tur ordinibus.**

onsuluit dilectionem de suorum promotione clericorum. presbi-
teris quidem diaconi ad presbiterii gradum quo ecclesia tua memo-
ratis indigere uenire detrectant. Quapropter quia inuitos
fieri ecclesiastica modo ... non patitur. ut ex no-
centibus fiunt uolentes ordinatio illa potius sufficere si quos
habes in acolitis et subdiaconibus maturiore etate
... sit ... in presbiterium studeas promouere. ut
qui in suis ... noluerunt. suis inferioribus reddantur
... Ipsa commoda presbiteri ... quam diaconi
consequntur. ut hac saltim ratione constricti ... honorem quem
refugerant appetere nitantur ... Ipsa autem con-
...sic in ordine romano habetur. ...
... Omnis ... benedicunt ... in ieiunio ...
... benedictionem acceperit. Unde anacletus urbis
rome epus scribit omnibus epis. **Ordinationes eporum quali-
ter fieri debent.**
rdinationes eporum auctoritate apostolica ab omnibus qui
in ea ... fuerint. ... celebrande. qui
sunt conuenientes ... cum precibus celebrent.
manus ... imponentes dominica die ho-
ra tertia orantes. ... apostolorum exem-
plo regum capita perunguentium eo more aptorum
moysi unguentes. Quia omnis sanctificatio constat in spiritu
sancto. ... solemne celebret ordinationem. Ceterorum uero ordinati-
ones non nisi certis temporibus et diebus maxime sacerdotum ...
... debet. Uespere uidelicet sabbati et mane
diei dominice continuato ieiunio. Unde zepherinus
romane urbis archiepiscopus scribit omnibus epis. **Presbiteri et le-
uite quo hora ordinentur.**
rdinationes presbiterorum leuitarumque congruo tempore multis
coram astantibus sollempniter agite. et probabiles ac doctos
uiros ad hoc opus prouehite. ut de eorum societate et ad-
iutorio plurimum gaudeatis. Item leo epus dioscoro alexan-
drino epo. **Item eod.**
uod a patribus nostris propensiori cura nouimus esse serua-

ando quod uolumus custodiri. ut non passim diebus omnibus
sacerdotalis uel leuitica ordinatio celebretur. sed post diem
sabbati eiusque noctis que in prima sabbati incessat exor-
dia consecrandi eligantur. In quibus his qui consecrandi sunt
ieiunis et a ieiunantibus sacra benedictio conferatur. Quod
eiusdem obseruantie erit. si mane ipso die dominico continuato
sabbati ieiunio ordinatio celebretur. a quo tempore precedentis
noctis initia non recedunt. que ad diem resurrectionis sicut
... domini declaratur. pertinere non dubium est. Item gelasius
... epis. **Item de temporibus ordinationis.**
rdinationes presbiterorum et diaconorum non nisi certis temporibus et die-
bus exerceri non debent. Id est quarti mensis ieiunio circa uespe-
ras ... ordinationes nouimus celebrandas. nec cuiuslibet
utilitatis seu presbiterum seu diaconem his preferre audeant.
qui ante ipso fuerit ordinati. Item pelagius petro epo potenti-
no. **Sabbato magno post horam baptismi epus ualet ordinari.**
lectionis tue scripta suscepimus quibus significas ...
ecclesie siue ... ab omnibus fuisse electum. Qui ...
... et iussimus ut ueniret credere eo de persona
eius ab epo suo dimissoriam accepisse. Quod si non fecerint
fac ... ueloci ad urbem romam occurrere. ut si deo iu-
uante in sabbato magno post horam baptismi ordinetur. quia
si ante memoratum diem non occurrerit. cogetur usque ad quar-
ti mensis ieiunia sustinere. His temporibus ... anacletum. zephe-
rinum gelasium et pelagium epi presbiteri et diaconi sunt ordi-
nandi. Metropolitanus autem iuxta leonem papam ex presbiteris eius-
dem ecclesie et ex diaconibus optimum ordinet. Ex monachis
autem et laicis nullus nisi per gradus ecclesie debet ad summum sacer-
dotium peruenire. Unde zosimus epus urbis rome ait. **Que
interualla temporis in singulis gradibus sunt obseruanda.**
n singulis gradibus que tempora sint obseruanda ... ab infantia ec-
clesiasticis ministeriis nomen dedit. ut inter lectores ... exorcista
quinquennio teneatur. Exinde acolitus et subdiaconus quattuor
decim annis fiat. et sic ad benedictionem diaconatus si meretur
accedat. In quo ordine quinque annis si inculpate gesserit.
adherere debebit. Exinde suffragantibus stipendiis per tot gra-
dus datis per fidei documenta sacerdotium poterit promereri.
deque loco si eum exactior ad bonos mores uita perduxit.
summum pontificatum sperare debebit. Defensores ecclesie que
ex laicis fiunt. supradicta obseruatione teneantur. si meruerint
in ordine esse clericatus. Item gelasius. **Post que interualla
temporum ordinetur quidem monachus uel clericatum eligerit.**
i quis de religioso proposito et disciplinis monasterialibus
eruditus ad clericale munus accedit. imprimis ei uita acta
temporibus inquiratur. si nullo grauiori facinore probatur. si secundam
fortasse non habuit uxorem. nec a marito relictam sortitus
... monachus uero nouitatis morum honestate fulcitus
continuo lector et notarius. aut certe defensor effectus post
tres menses existat acolitus. maxime si huic etas suffra-
gatur. ... mense subdiaconi nomen accipiat. ac si modeste
... honeste uoluntatis extiterit. nono mense
diaconus. completoque anno sit presbiter. Cui tamen quod annorum
... collatura sed ... sponte suscepta

docet perstitisse deuotum. Si uero laicus quispiam eccle-
siasticis est aggregandus officiis. tanto sollicitius in singulis
que superius comprehensa sunt. ... communare per-
fectum. quanto inter mundanam religiosamque uitam constat esse dis-
crimen. Quia utique conueniat ecclesie ministerium depu-
tanda non incompetentibus meritis ingerenda. tantoque ma-
gis quod sacerdotem aptum posset esse. futuris in eorum querendum est in-
stitutis. quantum decreti quod fuerit hac ... decerpa.
ut morum ... docuit probitas. quod plurior consuetudo
... ne per occasionem supplendi penurie clericorum
pontificum diuinis cultibus ... non legitime famulie domini
computentur ... compendia. Quorum promotionibus super
annumeratas sex menses ... subrogauimus. qui sic
dictum est distare inter personam diuino cultui dedicatam et a la-
icorum conuersatione uenientem. que tum ... indulgenda
credimus ut ecclesiis ab hac occasione cessantibus canonum
priorum uetus forma seruetur. Apostolicus autem nisi a cardina-
libus et religiosis clericis est inthronizandus. Unde nicholaus
papa ait. **Qui absque concordi electione cardinalium inthro-
nizatur.**
i quis apostolice sedi sine concordi et canonica electione
cardinalium eiusdem. ac deinde sequentium clericorum religiosorum in-
thronizatur. non papa uel apostolicus. sed apostaticus habeat. Si
quis ... in concertatum ordinati fuerint quis
eorum est ... deberet ... honori ... ab om-
nibus papa. **Si nunc concertantium duo fuerint ordi-
nati.**
i duo forte ... fas temeritate concertantium fuerint or-
dinati. nullum ex eis futurum sacerdotem permittimus. sed illum
solum in sede apostolica permansurum censemus. quem ex numero clericorum
noua ordinatione diuinum iudicium et uniuersitatis con-
sensus elegerit. Hic autem caput autem ... intelligendum est qui
uno papa postea ... ordinatio a cardinalibus et religio-
sis clericis apostolice sedi ... siue apostaticus a-
... cathedram ... per uiolentiam ... ut canonica e-
lectio intra urbem fieri non ualeat. Unde nicholaus papa sta-
tuit dicens. **Si quis pecunia aut gratia humana uel populari seu militari
tumultu non canonica electione ordinatur.**
i quis pecunia uel gratia humana ... uel popularis seu militaris
tumultus sine concordi et canonica electione cardina-
lium et sequentium religiosorum clericorum fuerit apostolice sedi inthro-
nizatus. non apostolicus sed apostaticus habeatur. liceatque car-
dinalibus et aliis clericis dominum timentibus et laicis inuaso-
rem illum anathematizare. et humano auxilio a sede apostolica
pellere. Quod si intra urbem perfici nequiuerit apostolica auc-
toritate extra urbem congregati in loco quo eis placuerit
electionem faciant. concessa electio auctoritate regendi et
disponendi res et utilitatem sancte romane ecclesie iuxta quod
... temporis quasi inthronizatus fuerit. Electio uero romani
pontificis cum deliberatione predecessoris fieri debet. Unde sy-
machus ait. **Supra de electione sui successoris decernere
non potest.**
i transitus pape inopinatus euenerit ut de sui electione suc-

cessorum ut sup̄ placuit · n̄ possit in̄ ea desinere · si q̄ do̅
tota in unū conuenit eccl̄a fieri ordinis · electio eo̅
sacretur electus ep̄s. Si uō ut fieri solet studia cep̄
uit se diuisa eoꝝ de quib; certamen emerserit · eo uin
cat sententia plurimoꝝ · sic tn̄ ut sacerdotio careat · qui
capi͛ promissione · n̄ recto iudicio de electione decreuit.

¶ Sicut sup̄ monstratū ē electio summoꝝ sacerdotū a cardi
nalib; ⁊ religiosis clicis deb; fieri. Electio uō eoꝝ di
uino iudicio ē reseruata. Vn̄ anacletus papa. **Summo**
rū sacerdotū electionē sibi dn̄s reseruauit.
lectione summoꝝ sacerdotū s̄ dn̄s res̄ uau͂ uc ⁊ electi
one eoꝝ bonis sacerdotalib; ⁊ sp̄ualib; p̄plis concessit.

¶ Locatio inquib; primates. patriarche · epi̅ · p̄bri sunt ordi
nandi · h̄ sunt. s̄ lucius pp̄. ⁊ clemens atq; anacletus. Ana
cletus pp̄. **In quib; locis primates. l patriarche de**
beant ordinari.
rbes ⁊ loca inquib; primates p̄sidē debent · n̄ moder
nis s; uetus añ aduentum xp̄i statute sunt tp̄ib; · quaꝝ
primates gentile ⁊ p̄maiorib; negociis appellabant. Ini
p̄sis uō urbib; p̄ aduentū xp̄i apli ⁊ eoꝝ successores
patriarchas ⁊ primates posuerunt. ad quos epōꝝ negocia
salua in omib; ap̄lica auctoritate ⁊ maiores cause p̄
ap̄licā sedē sunt referende. It̄ clemens pp̄. **Et eod.**
nullis uō ciuitatib; in quib; olī ap̄ ethnicos p̄mi fla
mines eoꝝ · atq; primi legis doctores erant epōꝝ pri
mates · l patriarchas bt̄ī petri ponip̄cep̄ · quarū reliquaꝝ
epōꝝ cause ⁊ maiora negocia inqui͛ agitari. Inilli͛
aū inquib; dudū ap̄ p̄dictos ethnicos erant eoꝝ archi
flamines. quos tn̄ minore tenebant · q̄ memoratos
primates archiepōs institui p̄cep. In singulis uō relig͛
ciuitatib; singulos ⁊ n̄ plures epōs statui p̄cep. qui e
uoꝝ uocabulo potirent cuī necnō ipso ap̄los
par sua institutio · s; uin͛ p̄fuit omib;. It̄ anacle͛
pi nimcastellis neq; inmodicis ciuitatib; **Et eod.**
ordeat constitui · s; p̄bri p̄ castella ⁊ modicas ciuitate
neq; uillas debent ab ep̄is ordinari · ⁊ poni singuli
in p̄ singulo titulo suo. Ep̄s n̄ abuno · s; ap̄lib; ep̄is
deb; ordinari · ut dictū ē n̄ ad modicā ciuitate ne
uilescat nomen ep̄i · s; ad honorabilē ~~titulandū~~ p̄ficiend͛ · ⁊ deno
minandū se · P̄bri uō ad q̄lemcūq; locū eo ↄstituerit eū
e p̄ficiendus. ¶ h̄ de ordinandis ⁊ ordinatorib; atq;
de singloꝝ g̅duu discretionib; ⁊ officiis nos dixisse
sufficiat. Veꝝ quia ali quantulū diffusius in his im
morati sumus p̄cedentib; coherentia que sub ep̄ilo
go ad memoria sub iciamus. deb; aū ordinandus in
ep̄m · ut ap̄ls scribit ē sine crimine · i · sine pecco morta
fero. Qd̄ n̄ solū de ep̄o · s; ⁊ de q̄lib; electo ad aliquā
p̄positurā eccl̄e oportet intelligi. Vn̄ aug͛ scribit su͛
ꝑ illm̄ · **Siue crimine · i · sine g̅ui pecco deb; eē qui**
ordinat̄ ep̄s.
p̄ls paulus qn̄ eleg͛ ordinandos · l p̄bros l diacones ⁊
quicūq; ordinand̄ ē ad p̄positurā eccl̄e · n̄ait si quis
sine pecco ē. h̄ enī si diceret ⁊ omis ho repbaret ⁊ nullu͛
ordinaret · s; ait · si quis sine crimine ē. sicut ē homi
cidiū ⁊ adulteriū · aliqua inmundicia fornicationis fur
tū fraus · sacrilegiū ⁊ cetā hui͛ mōi. Crimen aū est g̅ue

peccatū accusatione ⁊ dāpnatione dignissimū. ¶ Q̄a uo
lib; itaq; hoꝝ implicatus ordinari n̄ deb; · t si ordina
dus ā in ep̄s · l p̄ ep̄s sine ordinationis aliq eoꝝ ad mi
sisse conuincit͛ · susceptis g̅dus offō priuabit͛. Vn̄ sinā
ad pp̄ ait. **Monitores p̄sonā recte n̄ suscip͛ · qui**
bus n̄ op̄ib; dat͛.
emo recte monitoris p̄sonā suscip̄ n̄ qui ac eius fuser
rata cōdep̄nat · ⁊ amore innocentie cōuersatione demō
strat · It̄ ex conē niceno. **Non recip͛ ordo eccl̄asticus**
quos ~~ex~~ sine examinatione · l p̄ecca cōfessus ordinat̄.
i quis sine examinatione p̄moti p̄bri sunt · ⁊ p̄ea exa
minati cōfessi sunt peccā sua · ⁊ cū cōfessi fuisset co͛
mentes homines cōe regulā eis man͛ imposuerunt.
hos eccl̄asticus ordo n̄ recip̄. In omib; n̄ quod inrep̄hen
sibile ē defendit eccl̄a ~~fide~~ c̄a. **Ex p̄u pignorantia m**
aut contēptu ordinantiū consortati deiciant͛.
inciūq; ~~p̄~~ ei͛ qui lapsi sunt
p ignorantiā in ordinati sunt · l contēptu eoꝝ
qui eos ordinauer͛ · h̄ n̄ p̄iudicat regule eccl̄astice.
Cum n cōptū fuit deponent͛. It̄ innocent͛. **Alienus**
fiat a ministro qui illud uiuendo illicite pollu
~~xerunt~~ ... [illegible]
detulit. libelli ei͛ series ad nos declarat. Qm̄ zelo
fidi ac discipline ducti n̄ patit͛ eccl̄am polluti ab indigni
p̄bris. quos in p̄brio filio asserit peccasse · ⁊ cōtextus hui͛
libelli qui subiect͛ ē tenore p̄spectō. eo qui talia p
peccasse dn̄r · debetis inmedio collocare · discussisq;
t q̄s
obiectionib; que ipis p̄bris impugn͛ ~~grauis~~ si conuinci
potuint a sacerdotali remoueant͛ officio. Q̄ia q̄ sc̄a
n̄ sunt · sc̄a attrectare n̄ possint · atq; alieni efficiant͛
a ministrō · q̄ uiuendo illicite polluer͛. It̄ eugenius
pp̄. **Quib; ab ordine deponendis · ep̄i p̄uidentia**
locus penitentie deputet͛.
acerdos aut quis alius in ordine eccl̄astico p̄uect͛ si
in eo scele inuent͛ quo abiciendus appbet͛ · deposit͛
p̄uidentia ep̄i in p̄uiso loco ↄstituat͛ · ubi peccatū luge
at · ⁊ ulterius n cōmittat. It̄ ex canone aplōꝝ.
In crimine capt͛ diacon͛ l p̄br deponat͛ · s; n̄ cōi
one puet͛.
br aut diaconus qui in fornicatione · aut piurio
aut furto · aut homicidio capt͛ ē deponat͛ · n̄ tn̄ cōi
one puet͛. Dic͛ n̄ scripta · n̄ iudicat ds bis in id ipsū. It̄ **Et eod.**
i quis ep̄s aut p̄br aut diacon͛ p̄ diaconu gs̄ aut
pro fuit fornicat͛ aut mechat͛ deponat͛ ⁊ abeat p
iect͛ int͛ laicos agat penitentiā. It̄ luci͛ pp̄. **Et eod.**
inistri altaris p̄bri sui diaconi ad diuina talis eligat͛
officia qui continentiā fuit. Si uō p̄ ordinationē mi
nistro contigit p̄e uxoris inuadere cubile. Sacrarii
intret limina · n̄ sacrificii portitor fiat · nec altare
~~cōtingat~~ · nec ab offerentib; holocausti oblatione suscip
piat · nec ad diuini corpis portionē accedat · nec p̄p̄a
neq; sine maioris natu auctoritate minora gerat
officia · ut eē sane ad altare · l calicē n̄ suggerat
Idē. **Maiorā domicilia clicus frequentans de**
ponat͛.
licus solus ad femine tabnaculū si accedat · ne

pperet · neq; sine maioris natu sacerdotis iussione ·
nec solus p̄br cū sola femina fabulas misceat · nec ar
chidiaconus sub p̄textu humilitatis · aut officii fre
quent͛ intret domicilia matronaꝝ · aut forte p clico
aut domestico mandet matrus mandet aliquid secre
te. Si agnitū fuit · ⁊ ille deponat͛ ⁊ illa a liminib; ec
clesie arceat͛. It̄ innocent͛ ex supio tolosano ep̄o. **Q; uo**
luptate offō pporit · modis oīb; submoueantur.
R oposuisti quid de his obseruari debeat quos in diaco
nii ministio · aut in offō p̄brii posito incontinent͛
eē · aut fuisse g̅nati filii p̄dides delii ⁊ manifesta
diuinaꝝ legū ē disciplina · ⁊ bn̄e recordationis siri
cii ep̄i monita euidentia cōmeat · ut incontinentes in of
ficiis talib; positi oī honore eccl̄astico priuarentur.
Nec admittant͛ ad tale ministiū q; cōtinentia sola
oportet impleri. Ē n uet͛ ad mod͛ sac legis auctoritas
ia in ab initio custodita · q; intēplo anno uicis sui ha
bitare p̄cepti sunt sacerdotes. ut s̄ fuerint sac oblom
b; puros · ⁊ ab omi labe purgato sibi uendicet diuina
ministia. Neq; eo adsac officiū sit fas admitti. qui exer
cent cū uxore carnali cōsortiū. Q̄ia scriptū ē. Sc̄i e
stote · quia ego sc̄s sum dn̄s ds ur̄. Q̄ib; utiq; p sobol
successione p̄ p̄ria ausus fuit relaxatus. quia ex a
lia tribu ad sacerdotiū nullus fuit iussus accede. Q̄uo
magis hii sacerdotes l leuite pudicitiā ex die ~~ordi~~
~~ministii~~ ordinationis sue s̄uare deb; · quib; ⁊ sacerdotiū ~~nul~~
~~successio~~ ~~lus fuit iussus accede~~ · nec preterit dies qua l a sac
ficiis diuinis l baptismatis officio uacent. Nā si paulu
ad corinthios scribit dicens. Abstinete uos ad t p̄s ut
uacetis orōi · ⁊ h̄ utiq; laicis p̄cep. Multo magis g̅ sac
dotes quib; ⁊ sacrificandi ⁊ orandi iuge officiū est
semp debebit ab h̄ mōi consortio abstinē. Qui si n̄
contaminat͛ fuit carnali cōcupiscentia qm̄ cito exaudi
ri posse se credat · cū dictū sit · omia munda mun
dis. coinquinatis aū ⁊ infidelib; nichil mundum
s; coinquinata sūt eoꝝ ~~mens~~ ⁊ consciencia. S; fortasse h̄ s
licē credit. quia scriptū ē uni uxoris uiꝝ · n̄ dixit h̄ ut p
maneat in cōcupiscentia gnandi · s; p p̄ continentia
futurā · q; ap̄ti declarauit dicens. Q̄ui aū in carne s̄
dō placē n̄ possunt. Vos aū iā n̄ estis in carne · s; in sp̄u
S; ⁊ ea plane dispar ⁊ diuisa sententiē. Nā si ad aliquā
forma eccl̄astice uite parit ⁊ discipline que ab ep̄ō
sirinio ad eos puenerit cōmeatu · n̄ p̄babit puenisse ·
oīm
his ignorantib; uenia n̄ negabit͛. ita ut de ceto peni
tus incipiunt abstine · ⁊ in g̅dus suo in quib; fuint
inuenti retineant · ut eis n̄ liceat ad potiora cōscendē.
Quib; in bn̄ficio ee deb; · quod h̄c ipsū locū quē reti
nent n̄ amittant. Si quidē aū scisse formā uiuendi
missā a sirtio detegunt · neq; statī cupiditates libi
dinis abiecisse · illi sunt modis oīb; submouendi · qui p̄
āmonitionē cognitā p̄ponendā arbitrati s̄ uolupta
te. ¶ Q̄ia aū p̄ pec̄ uiber depone post cōdignā pe
nitentiā i suo ordine potest reparari. Vn̄ in g̅rigen sico
cilio leg͛. **Que penitentia sit i ponenda sacerdoti**
qua de fornicatione ↄuincit͛.

.i. publicū adulteriū
br si fornicationē fecit quāq̄ s̄cdm canonē aplō
rū deponi debeat · tn̄ iuxta auctoritate bti siluri
pp̄e in initio n̄ p̄ duraui͛ ⁊ si sua spōte confessus adue͛
ut resurget ⁊ x · annis in h̄c modū peniteat · tribus
siquidē mensib; arcius remot͛ pane ⁊ aqua a uespa u͛es
pam utat͛. Dieb; uō dn̄icis ⁊ p̄cipuis festis modico ui
no ⁊ pisciculis · atq; leguminib; recreetur · sine car
ne ⁊ sang͛ mīs ouis ⁊ caseo · sacco uidue iuxta adhere
at · die ac nocte iugit͛ miam dī omp̄is imploret. Fini
tis tb; continuus mensib; · exeat · tn̄ in publicū n̄ p̄cedat.
ne grex fidelis in eo scandalū patiat͛ · nec n deb; sacdo
publice penite · sic laicus · p̄ea al g̅itus p̄ reliqua siun
b; unū annū ⁊ dimidiū in pane ⁊ aq̄ expleat · excep
tis dn̄icis dieb; ⁊ p̄cipuis festiuitatib; · in quib; uino.
sagimine. ouis ⁊ caseo iuxta canonicā mensurā uti po
tit. Finito p̄mo anno ⁊ dimidio corpis ⁊ sanguinis
dn̄i ne indurescat particeps fiat. ⁊ ad pacē ueniat.
psalmo cū frib; in choro ultim͛ canat͛ ⁊ ad cornua altaris
n̄ accedat. iuxta bti clementis uocē minstra gerat of
ficia. Deīn uō usq; ad expletionē septimi anni oīq̄
tp̄r excepta pascali dieb; · tres legitimis ferias in
⁊ aq̄
unaquaq; ebdomada ī pane ieiunet. Explorato eco sep
anni
timi circulo si confr̄s ap̄ quo penituit · eū condignam
penitentiā laudauint · ep̄s in p̄stinū honorē iuxta bti
calixti pp̄ auctoritatē eū reuocare potit. Sane scien
dū quia s̄cdm sena unū p̄s [illegible]
denarii pauperib; dando si op̄ ī iuste redime poti
erit. Finitis uii annis dein usq; ad finē x. [illegible]
sexta feria nullam tamen uemente redēptio [illegible]
pane ⁊ aq̄. Eadē penitentia erit sacerdoti [illegible]
cans aliis ⁊ criminib; que eū in depositionē adducē.
neq; h̄ cuilib; uideat onerosū si sacerdos p̄ [illegible]
gne ut sup̄ dicti ē penitens ad p̄stino redeat honores.
¶ Puidendū q̄ ē ne is qui adornandū eligit͛ ⁊ sup̄o
uitio uideat͛ alien͛ cōsentiendo alienis inquinet͛.
Vt n̄ simachi pp̄ ait n̄ est g̅ud s diff [illegible]
inferas · l admittas. Morte n̄ ag̅ dētib; p̄bat in
fligē qui h̄c cap̄ [illegible]
Suspendat͛ ab offō ep̄s clicoꝝ suoꝝ fornicationi
cōsentiens.
i quis ep̄s fornicationē p̄broꝝ diaconoꝝ l crimi
incestus in sua parrochia p̄cio l p̄cib; interueniente
cōsenserit · l cōmissū auctoritate sui officii n̄ ipu
gnauit · ab offō suspendat͛. It̄ aug͛. **Maxime eccl̄am**
ledit sub noīe sc̄itatis deliquens.
emo quippe in eccl̄a amplius noc͛ quāqui puse agens
nom̄ l ordinē sc̄itatis ⁊ sacdotis h̄t. Delinquentem
n̄ āq; h̄c redarguere nullus p̄sumit ⁊ in exemplū
culpa uehement͛ extendit͛ · qn̄ p̄ reuerentia ordinis
peccator honorat͛. Ep̄s itaq; qui taliū crimina n̄ cor
rig͛ magis dicendus ē canis impudic͛ q̄ ep̄s. It̄ inno
centius. **Qui n̄ resistit errori cōsentit.**
rror cui n̄ resistit͛ appbat͛ ⁊ ueritas cū minime defē
l arguere
sat͛ opp̄mit͛. Neglig͛ quippe cū possis p̄turbare p̄u͛
so nich̄ ē aliud quā fouē. Nec car͛ scrupulo societa

ul occulte. qui manifesto facinori n desinit obuiare.
It̃ Innocentius pp. **Q2. Non p̃de suo errore n polluit. qui alieno cõsentit.**
uid eni pdest illi suo errore n pollui qui consensū pstat erranti. It̃
Gg. **Cui n occurrit cõsentit.**
onsentire uidet erranti qui ad resecanda que corrigi debent n occurrit. Q̃uiq̃ sacerdote talis quã ab illi enim cunctis oportet ee immune. in sua uorsū sese habuerit. item ubi sue pdicationis deb contēpni. Sic ut terra
rommuns ut lectica pandere humidū fluens lauit. In laxit ita bona doctrina p malū doctorē animas credentiū lauit. a sorde peccatoz. Q̃uod aū demū dicta
catthanis sacerdotib. impat. h̃ quib. ut altari des ui
ruunt. intelligendum ē. Vn in cartaginensi cõcilio. ii. aure
lius epi dixisse leg̃. **Quis a c mis diuinis des uiū continentia in oib. seruent.**
um inp̃tum esset de continentie & castitatis modamine tr
tarē. gdus isti tres cõsēpcione qdā castitatis p cõsecri
ones adnerisũt. Epōs inquam pbros. & diacones ita pla
cuit. ut condec & sacs antistites ac ti sacerdotes nec ñ
& leuitas. t qui sacramentis diuinis inseruiūt. contineses
esse in oib. quo possint simpliciter q a dño postulant im
petrare ut q̃ apli docuer. & q̃ ipsa antiquitas nos
quoq custodiam. Ab uniuersis epis dictū ē. oib. placet.
ut epi. pbri. diaconi. t qui sacra contrectant. pudicitie
custodes & ab uxorib. abstineant. Ab oib. dictum e plac.
ut ... & ab oib. pudicitia custodiat. qui altario ser
uiunt. G̃ g̃... q monogamus epi ee iubet & ad
reu ... ecclastico ordine deruiū oportet. Vn siri
cius eps [scribat] himerio taraconensi epo. **Laicus tamen cõiux cõrep̃ cls uiduã. aut secūdã duces uxorē**
nisquis clicus aut uidua. t secda uxore duxit. o eccli
siae ... priuilegio ... auca sint. ...
... concessa. ... ae tradit aū potit possidere sua
... quod hac caute debeat amittat. G̃ hospita
lis ... eps ... habea ...
... ordinati. Vn gg scribit iohi epo.
hospitalitatē nesciens. n fiat eps.
lorentianū archidiaconū eccle anconitane qui ad
episcopatū electus fuit scripture quidē sac scientiā habere. f. mageris senio iā confractū audiuimus. ut ad regiminis officiū n possit assurge. addiscentes & il
lū ita ... ut ... Rusticus aū diaconus eiusdē eccle qui similiter electus fuit. uigilat. uide no dr. f. quantū asserit
psalmos ignorat. Florentianū uō diaconū eccle rauen
nati ... memorie fel. ... nouim.
f. qual fit ... Iõq fr̃ ... una
cū fr̃e nrō & coepo nrō armenio sup se pte eccle anco
nitane uisitatorie illuc festinet accede. & diligēti
de uita ... singulorum ... ostit enī
ne cõse q. eo ad h officiū ueniet accedē. parti & requi
rendū sũt q de p̃fato archidiacone dicitur. Q̃ua
nūq amicus domū ei ingressus ē ... ...
... ex necessitate ... aut ...
senecte ut ad regendū n possit assurgē. t scacis ...
sas euglĩs. sic nob ... iurandū pbuit.
nūquā se ad epatū accedē. Si & de rustico diacono qm
tos psalmos nunc tenet scrutandū ē. Florentino aū diacono rauennati. similiũ se d remus cu ñ ē q ob sistat
ap epm eī nece ē agē. ut ei debeat cessione concedere.
Florentiū ex nrō mandato & edicto. necē suã uoluntatem
ei cede uidean. S̃ doctore au epm oportet ee. ne inferio
rū culpe in eū refundant. qui doctrine officium ... p
quod exequi nescit. t negligit. Vn leo eps. scribit aquile
gensi epo. **Negligitie rectorū ipatant culpe iferiorū.**
nferiorū ordinū culpe ad nullos magis referende s.
quã ad desides negligentesq rectores. qui multā sepe nut
iunt pestilentiā. dū austiorē dissimulant adhibe medicinā. It̃ leo eps rustico narbonensi. epo. **Odio habenda sunt pecca. hoes diligendi.**
dio hant pecca. n hoes. corripiant tumidi. tolerentur
infirmi. & qd seuerius castigare necee ē. n seuientis
plectant animo. s. medentis. G̃ Indoctū aūo sacre scri
pture auctoritatē deb p̃ferre. n scłarium litteraz peri
ā ostentare. n ē eni epat officii g̃maticã expone. n e lau
des iouis pronent ore pontificis. Vn gg scbit desiderio
epo. **Sacrã scripturã n g̃maticã deb epis expone.**
um multa nob de uris fuissent studiis nunciata. i
tanto cordi ē nata letitia. ut negare ea que sibi uis fr
nitas cõcedenda deposcet minime ualere. S. p̃ h puer
ad no. q sine uerecundia memorare n possum. frater
te tuã g̃maticã quib. dã expone. quã rē ita moleste su
scepim. ac sum uehementi aspnati. ut ea que prius dicta
fuint in gemitū & tristitiã uerteremus. quia in uno se o
re cū iouis laudib. xp̃i laudes n capiunt. Et quã grave ne
fandū q sit epis canē q nec religioso conuenit condi.
G̃ Libilem quoq necessitatē patientib. sacdote ee
oporter. aliás aū uacuū portabit nomen epi. Vn gg scr
bit sedo s uodi uti ... **Sine liberalitate inane portat nomen epi.**
rem nrm marianū epm ubi quib. uales excita. quia
eū obdormisse suspicor. Dicg̃ alii ut eū loco mittet &
mate. n sibi credat sola lectione & oronē sufficē. ut re
mot uicti studeat de manu fructificare. S. largam
manū hāt. necessitatē patientib. cõcurrat. aliena
inopiã suã credat. quasi h n hat uacuū epi nomen te
G̃ Simulis & oportet epm n ee pcussorē. i. ad iniuriam
dū facilem. Vn gg scribit iohi epo corinthiorū.
Ad iniuria facilē epis ee n deb.
iquid uõ de q cũq clico ad aures tuas puenit. q te ufte
posset offendē. facile n credas. nec ad iniuriã te re
accendant incognita. S. p̃sentib. eccle tue senioib. di
ligent uitas ē p scrutanda. & tū si qualitas rei poposce
rit. canonica districtio culpã ferat delinquentis. It̃ io
iannuario epo. **De quodã epo qui in missaz sollempnia die dñico ad exercendã messē cuidã pferit ē.**
Atan nequitia ad aures meas
de tua senectute puenit. ut eã n humanitr pensi
remus sed iã maledictione feriremus. dictū quippe est
mi q diue ... die ... missaz solẽnia celebra
res ad exarandã messe latoris p̃sentiū p̃cessisti. &
postea exarationē eius missaz solẽpnia celebrasti.
post missaz sollẽpnia & etiã possessionis illi eradica
re minime timuisti. Qd factū que pena debeat seq̃
re qui audiunt sciunt. Dubio au de tanta puitate fue
ramus. s. filii nr ciriacus abbas a nob requisit. ita se co
gnouisse phibuit. Et quia adhuc causis tuis parci
mus. certam aliqn. resipisce senex. atq a tanta le
uitate moz & opum puitate compesce. Et quanto
morti uicinior efficeris. tanto sollicitior atq timo
ratior ee debes. & quide pene sententia uite fuit ia
culanda. S. quia simplicitatē tuã cū senectute co
gnouim. interim tacemus. Eo uõ qui filio h egisti. in
duob. mensib. excõicato ee decreuimus. ita ut si quid
eis inter duoz mensiu spatiu humanitr euenit. benedic
tione uiatici n pueniet. Deinceps au abeoz ... sitius caute
existe. G̃ Liber ... eps turpis ee cupid. nec aliq inho
nesto negotio uictū t cetera s necessaria q̃rē. Q̃d ignã
ut de oib. diuino cultui mancipatis. i. clicis t mo
nachis intelligi oportet. Vn in calcedonensi conci
lio leg̃. **Q̃ui in cõmunionē iclero tpibz n de s iuint licēs.**
Peruenit ad scam
sinodū qui adeius qui in clero connumerant. quidã
ppris luci gratia alioz possessionū conductiones & cau
sas & sclarum suscipiunt. & a sacris officiis se pdesidi
ā sepant. ad domos autē sclarium cõcurrunt & sub iu
gubnationes auaritie eã suscepiunt. decreuit g scã & magna sinodus neminē hoz deincep. ne epm. sic clicum
aut monachū cõducē possessiones. aut misceri se
cularib. p curationib. posse. n forte qui legib. admi
nistrator tutelas sucurationes inexcusabile attra
hunt. aut cū ipsius ciuitatis eps ecclastica rez
... gubnacula & orphanoz atq uiduarum
que indefense s. aut eaz psonaz. que maxime eccla
stico indigent amminiculo ppt timorē di. Siquis uo
trāgressus fuit h p̃cepta ecclastice correctioi subiaceat.
It̃ meltiades pp. **R ecct.**
ecuit scã synod nullū deincep clicū. aut possessione
cõducē. aut negotiis sclarib. se miscē. n pp curã aut
pupilloz. aut orphanoz. aut uiduaz. aut si forte
eps ciuitatis ecclastica rez sollicitudinē eū habe
peciperit. Vn patet quia aliud negotia scłaria. alia ecclastica. tune moyses in scło erat cū crebro intr & tabna
culo & exit. Q̃ui intr cõteplatione rapiebat. foris in
firmantiū negotiis urgebat. Sic & iacob ascen
dentes angelos uidet. quia rectores eccle n solū con
teplando ascēdūt. sed dũ sacdote hoz facta imitat
& custodiut & sub ducibo oñã portant. It̃ gelasius.
onsequēs e ut illaq que depiceni partib. **R ecct.**
nup a dno massaretano nunciaū n p̃tcunda putare
mus. i. plimo clicos negotiatoib. inhonestis & lucris
tpib. immunē. nullo pudore cernentes euglica lectio
nem. qua ipdns negotiatores extēplo ubato asse
rit expulisse. nec apli uba recolentes quib. ait. Ne
mo militās do implicat se negotiis. Psalmista q̃
dd surda dissimulare aure cantantie. Q̃m n co
gnoui negotiationes in tuo impotentias dñi. Pnti
moi aut abdiqus. post hac q sib. nouint abstine
dū. & ab oi cuilib. negotiationis ingenio. cupiditateq
cessandū. aut in q̃cũq gdu sint positi inoxacticaub.
officiis cogant abstine. Q̃ in domus dñi dom orōnis
... debet ... dici. ne possitia negotiationis potius sit la
trone spelunca. It̃ gg querino excepfecto. **R ecclesiastico negotiatoris clicus cās n deb assumē.**
nutile & ualde laboriosum ē homine littas tuas negociatoz
causas assumē. & in eis quod n expedit se obli
gare. It̃ ier. **Fugiendus e clicus negatiator.**
egotiatorē clicū. et ex inope diuitē. et ex ignobili glo
sū quasi quãdã peste fuge. It̃ cipian. **Nõe sacdotis caret qui dī ministro alius euocat officiis.**
ep ap altare di
merent nom in sacdotū pce. qui ab altari sacdotes
& alios ministro uolunt auocare. Et io uictor cū contra
formã nup in cõcilio a sacdotib. datã geminiū faustinū pbrm ausus sit tutorē cõstituere. obdormitionē
ei apud uos n fiat oblatio. aut aliq depcatio nõe ei frequi
tur i eccla. ut sacdotū decretū religiose aut necessarie
factū s uet a nob. G̃ Bonum q̃ sue oportet beñ ee ppositū.
ut in quodã in futurē future dispesationis argum
ta sumant. In dispesatione uõ eccle huc regl. imobs
uandã nouit. ut nulli q̃talib. excitate psone duo
sint officia cõmittat. neq sclarib. uiris res ecclasticas gubnandas cõmittat. Vn gg scribit oib. epis.
Vni psone duo n cõmittat officia.
ingula ecclastici iuris officia singulis quib. q psonis singillatĩ cõmitti debemus. Sic n in uno corpe
multa mbra hns. Oĩa aū mbra n eundē actū hnt.
ita in eccle corpe s ueridicã pauli sententiã in
uno eodq spūali cõferendum ē h officiū. alii cõ
mittendū aliud. Neq n qualib. excitate uni
psone uno tpr duoz rez officia cõmittēdas. quia
si totū corp oculus. ubi audit. Sic n uarietas mbro
rū pduis officiis & robur corpis. s uat & pulchritudi
ne reprisentat. tã uarietas psonaz p uariis sca ruchioni
nus distributa officia & fortitudine & uenustate
sce dicatē manifestat. & sic indecoz ē ut in corpe hu
mano alter mbrū alterius fungat officio. itarum
nociu sunt q ꝑpissimi si singla cõministia psoni
tende n fuim distributa. It gg. anthemio subdiacono **Quilib epos inec dnm & iconomū hãt.**
olumus ut fr nr paschasius & uice dnm ē & maio
rē ordinet domus quatinus possit t hospita
b. supuenientib. t causis q̃ euenient idoneus parat
existere. S uō negligentē eū pspicias. teaque diuini
imple cissimi. eis clerei adhibi deb. ut cõi cõsilio
ipi eligant quoz psone ad eaque pdixim ualeat or
dinai. It ex concilio calcedonensi **R ecct.**
uia in quibz dã ecclis sic ad nos puenit sine iconomo
epi res ecclasticas tractant. placuit oes ecclis hnte epo
& iconomos habe de p̃pō clero. qui gubnet res eccle cū
arbitrio sui epi. ut n sine testimonio sit gubnatio i
psius res ecclasticaz. neq ex h i eueniat res eccle eccl
esie dispgi. & sacdotali dignitati detrectatio gnet.
S uõ h ministri nō obs uauit diuinis & subiaceat regu
lis. It iohi carailitano epo. **Sclarib. uiris res ecclastice n cõmittant.**
auendū e a f rūitate uia ne sclarib. uiris. atq sub
regla uia n degentib. cuilib. res eccle cõmittantur.
s; pbatis de uro offo clericis. t quib. siquid potitr
repin ... in ... ut uos ... emdare ... u ilicitre
gestū fuit ualeatis. Q̃uideiuc ... apud uos habet lui offi
cii mag cõuenientia amministret ... si ... t legatur
suisquoq pinbet ordinãi. qui aq sua potestate

d.lxxviiii.

V

d.lxxx.

discordantes ad concordiā deb3 attrahere. quioblā
tiōes dissidentiū prohibet̄ recipe. nequaq̄ largandi
facultate alio ad dissidiū deb3 puocare. Vn̄ in carta
ginensi concil. iiii. leg. **Clericus discordantes** (revocent)
discordantes clicos eps̄ t rōne t potestate ad [illegible]
concordiā trahat. inobedientes sinod' p audientiā
dāpnet. Jt ex eod. **Dissidentiū frm̄ oblationes in eccta**
n̄ recipiant̄.
oblationes dissidentiū frm̄ neq' i sacrario neq' i gā
zofilacio recipiant̄. simulit̄ donatores qui a pauperes
opp̄mūt a sacerdotib' refutanda sunt. ¶ Clici aūt q̄ i luc̄
t inhonesto negocio uictū ē querē p'hibet. de obla
tiōib' eccle stipendia cōsequant̄. quod si eccta ei suffic̄
n̄ poterit. p' artificio t agricultura exemplo aplī quide
labore manuū uict' t' sibi necessaria inueniāt.
tantū ut occasiōe sui op'is uigiliis eccle n̄ desit. q̄d
abq' inequitate sui corpusculi nulli ipune cedit. Vn̄
i eod' cartag' concil leg. **Clicus sui officii debitio ar**
tificiolo sibi necessaria q̄rat.
clicus uictū et uestitū ē artificiolo t agricultura absq'
officii sui dāpno debito p'par'. clicus enī q absq'
corpusculi sui i equitate uigiliis dee stipendio p'
uatus excōicet. ¶ A quib' ordinari do oporteat ee i
munes buit in oftatiūe. deq' ab manū suo or
dines suscipe debeāt facile patet. Sacerdotes u' cite
ra infra ipsū statuta ab ep'is deb3 ordinari. Vn̄ i con
cilio martinipp' leg. **Qui ab epō n̄ ordinat̄. i pulpito**
n̄ psallat̄ t legat̄.
on liceat in pulpito psallē aut legē n̄ qui ab epō
sunt ordinati lectores. ¶ De ep'is aūt a quib' t i quib'
locis debeāt ordinari sup'diffinitū ē. Nē aūq' clerici
qui ordinati a parochia sua n̄ recipiunt t paliq̄ cau
sas audire noluerint. an i aliqui parochia epā le pō
sit officiū celebrare. dehī i cōcil martinipp' sic statu
tū inuenit̄. **Sacerdotis tm̄ officiū gerat eps q̄ sua**
i qui sordinat̄ parrochia n̄ recip'.
p'commēcione p'li aut p aliq' rōe n̄ p' sua (t pastra) culpa i paro
chia que ei fuit data n̄ ierit. hē oportet honorē sac
dotiī tantū cōtīgē. ita ut de reb' eccle inq' uenit n̄
chil p'sumat. Sustinēt aū quod de eo scdm̄ concilium
iudicare uoluit. ¶ Clicī aū sup'dicti uigilus sub tenen
tes occōicari iubent̄ debi sunt elingen (t' sē) qui ab epō fre
quenter amoniti neglig'ntiā suā corrigē cōtēpnit. Vn̄ i
concilio martinipp' leg. **Excōicet̄ clicus qui ab epō**
cōmonit' matutinis t uespt'ni (horis) adee negleerit.

i quis pb̄r aut diaconus t q'lib3 clicus eccle de
putatus si i quolib3 loco fuit i quo eccta ē ad con
dianū p'sull'e ei officiū matutinus uesptinus horis
ad eccta n̄ cōuen deponat̄ a clero. Si ū castigat' ueniā
ab epō p satisfactiōe noluit p'merei. ¶ Obedientiā
aū inferiores p'ordine superiorib' deb3. Sūmo u' pōti
fici ea debet̄ ab ol' obedientia. ut nulli liceat ei c
ōicare cū pactib' suis ip' inimicus existat. nec in
eccta ee petre qui ei cathedrā desit. Vn̄ bīt' p. p'n
cep' aplōr. i ordinatiōe clemtis alloq̄ns p'plm̄ inf' ce
tera ait. **Cum parcib' p'uus aplicus inimicant̄. cōica**
re n̄ debemus.
i inimicus iste clemēs alicui pacto (t nam̄ fieri) fuit. uos no
lite expectare. ut ip' uob' dicat. cū illo nolite amici
ee. s' prudent' obsuare debeas. uolūtati ei absq'
cōicatione obsecundare. t auertere uos ab eo cui
ipsū sentitis aduisū. s' nec loquimini quib' ip' n̄ loqt̄.
Vt unusquisq' qui i culpa ē. dū cupit omniū urm̄ amici
tias habe. festinet citi recōciliari ei qui oīb' p'ē. t p'li
redeat ad salute. cū obedire cepit monitis p'sidentis.
Si uō quis amicus fuit his quib' ip' n̄ loquit̄. un' est
ip' ex illis qui exterminare eccta dī uolunt. Et cū corpe uo
bis cū ē uidetur. mē t aīo cōtr' uos ē. et ē multo nequior ho
stis h' q̄ illi qui foris sunt. t euidentē sunt inimici. hic
n p amicitiar spēm que inimica sunt gerit. t eccta disper
git t uastat. Jdeq' h' m̄oi aplicis instructis uos memores
sustinuimus ut efficacius uior caritas una sollicitet dein
cep' agē studeat. t cum nepiū infidele hoes ledendi
fideles t beniuolo hūni facultatē. n capan'. **Non e**
eccta q cathedrā petri n̄ sequit̄.
ui cathedrā. p. sup quā ecctām fundatā ē deserit
i eccta se ee n̄ confidat. ¶ Reliqui uō in eccta minores
semp maiorib' deb3 subeē. sic in sinodo sci siluri leg.
Minores maiorib' obedientiā exhibeant.
subdiacono absq' ad lectores et subdiacon sint diacono
cardinali urbo reuerentissimo in eccta representare ei
honorē. Porro pontifici pb̄r. pb̄ro subdiacon' diacono
subdiacon'. subdiacono acolitus. acolito exorcista. exor
ciste lector. lector hostiarius. hostiario abbas. abbati mo
nachus (monachus) m̄oi loco representar obsequiū. sui in pa
blico. sui in genuio eccle. Jt excepta clemitis pp. ¶ **Et diacon' de**
diacon' eccle sunt tanq' oculi epi obseruantes t cura illi
strantes cū secundū act' totius eccle. t p'senti sint ne di
ligenti sig' uideat fieri uiciū p'prio. t p'mū ce pec
cato ut refectat illa de pm̄. t infra. epō suggerē q ad cul
tū eccle. t disciplinā ei ptinet. diaconib' curat. Jt
i ead. Sacerdotes uō dicebat' h' petr' sal terre t mundi
lum̄ doces in splēdoē eo (bor) opum g'lificare patrē dīm
de quib' dns ait. Bn̄ estis cū maledixint uob' hoies
t relīq'. t itē. Vos estis sal terre. Jt euaristo oīb' ep'is.
Sepē dixit ee diaconi i unaq' ciuitate
iaconi quiquasi oculi uident epi in unaquaq' ciuita
te .vii. deb3 ee. q custodiāt epm̄ p'dicantē. Ne ip' aut
ab insidiatorib' quoq' m infestet̄ aut ledat̄ a suis. aut
abi diuina detrhendo. aut insidiando deiliantur
t despiciant. Et uitas spālis redoleat feruore pax p'di
catalabus cū uoluntate aū concordet. ¶ Vt exp'missi
appar3 diaconi deb3 obedientiā pb̄ris. sic t pbri ep'is. Et
diaconi suppbientes sacerdotib' execrāt. t poti p'fer'i q̄
rebāt. confrquoz insolentiā in toto auctoritate mana
ueī eoz supciliū repminus. atq' ut sacerdotib' cedig'
obedientiā exhibeant decernētes Vngelasius pp an
Ne ea' qr decen p'mis ordinib' uendic' sibi
iacono p'as rītuum' suare **diaconi**
n suras nec ult' tenore p'minis canonib' deputatum
quippiā tēptare p'mittimus. Et nich' hoz suo mini
sterio penitus applicare que p'rimas ordinib' p'decre
uit antiquitas. absq' epō t pb̄ro baptizare n̄ audeāt.
n p'dictis ordinib' fortassis longius cōstitutis necessi
tas extrema cōpellat. Jd' t laicis xpianis face p'mittit
cōcedit'. Jt i niceno concilio. **Jnferiore pbris se dia**
coni cognoscant.
n sua diaconi m̄ sura p'maneāt scientes q epō q̄
ministri sunt. t inferiores aut pbris sunt. p'ordine
g' p' pb̄ro grām sacre cōionis accipiat. t ut epō aut pbrē
r ingiue eis. Et nec sede i medio pbrorū diacono li
ceat. quia illi sit pret regulā p'ter ordinē. Siquis aūt
p' hāt dispōnes obedire noluit ammistio cessare debet
Jt ex concil. Laodocensi. **Diacon' honorē exhibeat pb̄ro**
t ip' ab inferiorib' honoret̄.
on oportet diaconū coram pb̄ro sedē. s' iussione pb̄ri
sedeat. Similit̄ aū diacon' honorē hāt a sequentib' .i.
a subdiaconib' t ab oīb' clicis. Jt ex cōc cartaginensi. cui
ip' t osim intitut pucano. **Sicut epō (epō) ep'is. ita t pb̄ri**
diaconi ministri.
iaconi ita se pbri sic epi ministros ee cognoscat. Jt in e
od'. p'sente pb̄ro diaconus eucharistiā (ōr' p'a) ē ip' si necessitas
cogit iussus erogat. Jt in eod'. Diacon' sedeat iubente
pb̄ro q'lib3 loco. Jt diacon' i conuentu pb̄ror interrogat
loquat̄. Jt ieronim' ad rusticū narbonensem epm̄.
Sic in ministio. ita i dispensatione sine diaconi
iaconus quos in apoca **bi eps̄ n̄ iuuat̄.**
ipsi legimus .vii. angli eccia; hii sunt .vii. candelabra
aurea. hii uoce sunt tonitruor. uirtutū opatiōe p'cli.
humilitate p'dini qui humile eugl'izante patrem.
annūtiantes bona. dissensione t ueais. t scandala rese
cantes. docentes solū dō colloquentes templorū demū
lo po ūi cogitatē. dicente pat' t mat'. n̄ noui uo. t filiosū
o' n̄ agnouerunt. sine his sacerdo' nomē hī n̄ officiū. Jllum
sit dicit. quasi spūi ē maior ē qui ministrat quā cui mi
nistrat. Et sic in sacerdote ministratio ita i ministro est
dispensatio sacrmti. Sacerdotib' t ipi' p'sumptione n̄ lic' dem
sed dū tolle calicē n̄ eis cōtractū fuit ad diaconus. Jta eni dns ni
omps uniūsa disposuit. ut qui maiore se ēdidit minor
[illegible] dei minor maior existet. Denuq' quā sit uelu
ipe p'pende. leuite cōponit mīmdū. leuite sacdotib' cū
sacrificia tradunt. assistunt leuite. an sacdotes orant. ut
si dubietio locoz credat immūdo. n̄ n̄ tantā dī uideat sibi
qm̄ qualis potuit. diacono aū pontifibi uulitate dilig
t diaconi maiore se ee i integ' s' humile recognoscat. Cede
nī ut aure bimus ad dm̄ diacon' clamat. ip' p'dicat. ip'
[illegible] q' comonet assistib' sacdotib'. ille leuit hic uoce
que loquit̄. t p'ce annūtiat. aut negligit aspicit. Sut
fic ibue ordini tm̄ p'dum fuisse cōcessu. ut n̄ solū sacer
dotū templo dī cōtinge. t implere uideat̄. t infra. Nec uī
ecq' in eccliis sic in romano templo exeunt anūtia. p'ut' ler
de sacdote. iussio de pp'lo. Singuli quinq' poten ā ep'is
nominis quā sibi upi illicite ab q' eccti uendicauerat. to
ūg' leuitag' ē in suo usus redigt. Nec h' sinuq' p'aseri
prime (sibi) uendicat. s' cunctis auferr uniūsa. Vendicat i
felix cupiditas clerus. t sub opimū cupit. publicā dēs
tib' posiat elimosinā. Antereo magis despicit aciētis
q'm sere desolutus uiste putant adhuc ignorant i deue
nisse. solus epō icubat clerus. solus ante ministio. Solus
uniūsa uendicat. sol' pariet i mact aliemi. solus ordin
uniūso. hic p'm auctia sacdotū sepe (ōdia con) (q). hic
epi. accusa aclicis. hic p'ncipii litis. hic aciet' oi causa.
hic origo sit ciuinis. Et cui sunt quisq' ita i mundo
uisibili aliquid possidē uibī. in suam sit possessio
ne contentē. ac res n̄ inuadat alienas. n̄ agrū paupis
tollat. n̄ ui nc. i. in suo ue ore uiiliq'. n̄ famulo n̄ fru
ctū. quāto magis qui eccle dī p'e. deb3 trairōib'. s' aare m
fratri ut h' uendica q' sui unus cē cognoscit. Aliena n̄
rapiat. aliena n̄ cogat. cāliē se esse facit. t sic siue
his in ministio ita indispensatione n̄ iuuat. Certe ut
ip' nisi q'is sibi ut i hi mūdo uis inuadit alienū. atu
sas apaupe. capiat audire. Jta in eccta dī cū quisq'
sup' ea dia p'dit clamat ad dīm (cō') audit ac. Nec differ
aut uicios sentenca. sin sedant uniūsa. cōditiōnē
a pietas. solā urm̄ reditū q̄m ac nos cup' sua lega uoi
care salutē. sin cōmittum. sidum collisimus. si i pecca
tis usq' ad morte uiuere p duram'. assidue peccantur
n̄ misereri dī. ¶ Hoc capitulo sacdotū auaritia rephen
dit. Diaconoz dignitas. suū officiū cōmdat. Et quantū sup'
dicitur diaconi insolescentes t pbris se p'ferendo ar
biantes sunt. et eoz supcilium s' sebr iet ad augenniū pb̄rm.
Diacones pbris debet subeē.
agiū in ysaia. fatuus fatua loquit̄. audio quendā
i n tantā erupisse uecordiā. ut diacono pbris .i. ep'is
anferret. Nā cū apls p'spicue doceat eosdē ēē (pbros) (eps) pbro
epos. quid patit m̄sa t uiduar. minist. ut sup' eos
tumidus (se) ē ferat. se ad quoū p'ces ē corp' sanguisq' x̄
fiat. Querit auctentate. audi testimoniū. paulus t
timotheus serui ihu x̄ oīb' scis qui sunt philippis
cū ep'is diaconib'. Vis t aliud exemplū. ī actib' aplor.
ad unius eccle sacerdotes ita paulus loquit̄. attendite uo
bis t cūcto gregi i quo uos spc sc's posuit epōs ut regatis
ecclām dnī. quā acquisiuit sanguine suo. Ac ne quis cō
tentiose i una eccta p'les epos fuisse cōtendat audiat
aliud testimoniū in q' manifestissime declarat eūdē
pat̄. eūdē ee epm̄ atq' pb̄rm. Propt' h' reliquit te cre
te. ut que deerant corrigeres. t constitueres pbros p'
uitates sic ego t' mandaui. Siquis ē sine crimine u
nius uxoris uir. filios hns fideles n̄ in accusatiōe luxu
rie. aut n̄ subditos. Oportet n̄ epm̄ sine crimine ee q
si dī dispensatore. Et ad timotheū. Noli negligere
grām que t' data ē p p'phīa. t p' impositione manuū
pb̄rii. Sed et petr' in p'ma ep'la pb̄ro qui i uob' sūt p'cor
pb̄r. t testis passionū [illegible]
[illegible] grege [illegible]
nificanti dr̄. Et i sc'o. Per ioh' [illegible] nom epi [illegible]
partuat uidem ianuinc utroq' testimoniū. Clangit
tuba euglia. filii tonitrui qui [illegible] plurimū quid
precatore [illegible] docetur. Huc ita p' qui pb̄r ele
cte dne. t filiis ei q̄ ego diligo (in ūitate) (epi). Et [illegible] pbr gaio ca
rissimo quē ego [illegible] (dixie). Q' aū postea unus electus
ē qui ceteris p'poneret i scismatis remediū factum ē. ne u
nusquisq' ad se trahēs xp'i eccliā rumper. Nā alexandrie
a marco eugl'ista usq' ad hēracā (epm̄). t dionisiū epōs
pbri semp unū eligebat. t i excelsior gradu
collocabāt [illegible]
cōmaū eligāt diese quē industrē nouit t archi
diaconū nūcupent. Quid n̄ fac excepta ordinatiōe
epi. quod pbr n̄ fac. Nec alta romane urbis eccla alia
totius orbis estimanda ē. [illegible] britannie. t afri
ca. [illegible] oriens. t india. et barbare nationes unum
xp'm adorāt. unā obsuāt regulā ūitatis. Si auctori
tas q'r. orbis maior ē urbe. Vbicūq' fuit eps siue
rome siue eugubio. siue costantinopoli. siue regio. siue
alexandrie. siue thanis eiusd' meriti. eiusd' ē sacerdotii. poti
[illegible] humilitas a sublimiore
l i feriore epm̄ fac. Cetm̄ oēs apl'or successores sunt. Sed
dicis quom rome ad testimoniū diaconi pbr ordinat.
[illegible] p'fers uni urb' [illegible]. Quid paucita
te deq' orta ē supciliū in leges eccle uendicas. Omē q'd
rap ē plus appetit̄. Pulegiū ad mod (pr) tuos fuisse diaco
nos paucitas honorabile. pb̄ros aū (dco) cōtēptibiles
facit. Cetm̄ i eccta t rome pb̄ri sedent. t stant diaconi.

licet paulatim crebrescentib. uitiis inter pbro abse
te epo diaconos sedere uiderim. et in domesticis con
uiuiis bndictiones pbris dare discant. qui h fac
unt non se recte facere. audiant aplos. non est dignum
ut relinquentes ubu di ministrem mensis. Sciant
diaconi qr constituti sint. legant acta aploru. recor
dent conditionis sue. pbr et eps. aliud etatis. a
liud dignitatis e nom. Vn ad titu et timotheu de
ordine epi et diaconi dr. de pbris omnio reticet. quia
in epo et pbr continetur. [illegible]
[illegible]
ut pbro maior comprobet. in q crescit ex paruo. aut
si ex diacono ordinet pbr. nouit se lucris mino
re. sacdotio ee maiore. Item q. de diaconoru
auctoritate dr usq seruandum. nisi cu locu diaco
nus habeat aut pro patriarche aut metropolite sui.
Vn in vi. sinodo leg. **Diacon sacdotib non pferat**
nisi locu metropolitani sui optineat.
recipimus ne diaconus quamuis in dignitate
id est in officio quolibet ecclastico sit an pbrm sede
at. nisi cu locu habuerit pro patriarche aut metropoli
tani pa[illegible] cap. tc si sit illi loco tenent. honorabit.
Si quis aut hoc psupserit uiolare fact. a pprio gradu
repulsus ultimus omniu fiat in ordine suo. Sed ar
chidiaconi quamuis ex officio suo clicoru uitam idi
ligenti examinatione debeant inquirere. et que cor
rigenda inuenerint epo nuntiare. in ordinatione sup
eos esse. et consiliu ab eis exigere. phibent. Vn in cabil
lonensi concil leg. **Archidiaconi sup pbros dna**
tione ne exerceant.
Item quod in plerisq locis archidiaconi sup pbros
parrochianos quandam [illegible]
[illegible]
Sicut iuxta aplicam sententiam e[illegible] deber ee omnia [illegible]
facta [illegible] ex aliis multo minus isti li face debent.
Sunt itaq contenti regulanb. disciplinis. et ne ea
que in futura. que eis ab epis iniungunt sup parrochias
exerce studeant. nichil pcupiditate aut uiolentia presum
tentes. et an sacdotes sup uibent epis tanq subdi
ti obedire. Item intelligendum e. quasi n liceat ei
baptizato crismate tangere. et psentib epis sac miste
ria celebrare. sic epali supcilio quidam ab his uole
bant pbros phibere. s. quia pbri pontificib tanq
filii patrib. deb obedire. Vn gg. scribit ianua
rio epo caralitano. **Vbi epi desunt baptizato i fronte**
pbri crismate tangant.
Peruenit q ad nos quosda scandalizato fuisse q d
pbros crismate tangi eos qui baptizati sunt. phi
buim. et nos quide s. ueterem usum nre eccle feci
mus. s. si oio hac de re aliqui contristant ubi epi
desunt ut pbri i. frontib baptizato crismate ta
gere debeat concedimus. Item ier. sup eplam ad titu.
Pbr idem e qui et eps. ac sola consuetudine pbris
epi psunt.
Idem est pbr qui et eps. et anq diaboli instinctu stu
dia in religione fierent. et diceret in pplis. ego sum
pauli. ego aut apollo. ego aut cephe. cui pbroru consilio
eccle gubernabat. postqua aut unusquisq eos quos
baptizaurat suos ee putabat. in toto orbe
decretum e ut unus de pbris supponet. et scismatu
semina tollerent. Et paulo post. Sicut g pbri sciunt

se ex eccle consuetudine ei qui sibi ppositus fuit ee sub
iectos. ita epi nouerint se mag consuetudine qua dispe
sationis dnice ueritate pbris ee maiores. et in cói debe eccle
siam rege. Idem ad rusticum narbonensem epm.
Cora epis pbris doce liceat.
Ecce ego dico psentib epis suis atq astantibus altaria
pbros posse sacramenta confice. S. quia scriptu e pbri du
plici honore honorent. maxime qui laborant in uer
bo di pdicare eos decet. Vtile enim dicit e. congruu confir
mare. co[illegible] reddere coronem. utile e ministrare infir
mos. orare pro inualidis. atq omnia di sacramenta complere.
nemo hec pro inuidia diabolice temptationis instiget. ita
sea fuit pleban in medio pbri exorient. Suncedius pdicare
Siquidem ut dictum e bndicat. Et eu ab initio in [illegible]
dicam. Quomo initi pbros face que iubent ad hore
quid mai est. Ecce aut quod potest corpi. an ut sanguinis
anponit. Si pbri xpm consecrant. cu mat[illegible] di sacra
menta bndicit. Bndicere ppliu n debent qui xpm consecrare
n metuunt. circa laicos ac mulieres iubentib nob iuxta
simi sacdotes. pbri di bndictiones pdit officia. amittere
lingue op n sint consuetudine pdicandi. truncat o. pxu
uirtutu. solu pbri nomine. plenitudine ac pfectione
que consecrationi eius tempore [illegible]. Quis hec regula
sacdotes honor [illegible] e. et dampnu gradu inferatur. Quis cum
pastorib pportiona auferre do digna diligentia. contra
qui quod et calumnias crescere in gregib. ac dnica pat mo
nii dampna conqueritis. dum soluuntur in ecclis potentia.
pbri negotiorum ab initio iudices ee mandans. pbri sacer
dotiu iure deb. concilio. Quin et ipi pbri ut legim epi
nolunt. Sed mq dictu e. ad epm. Noli neglige gratiam que
data e p inpositione manuu pbri. Et alibi admaio
res natu qui uos posuit epos rege ecclam sua. Si de iure
ii sup sacdotes in pbri noie. Quin noli ee sicq qui discu
pulorum pedes lauit. qui baptizat noie e. ius baptizan
di nisi e. adsio pclamat. Quod ppria fide. ut sup dicti
epis errori iam ipos reuocauit. et ad psens in ecclis facit.
q rome sunt. q in africa sunt. quo in britannia. q in gallia.
q in oio locis ubi humilitas pserat. q ualis q mu
e ubi des eor. leg ee dispositam. Idem ad nepotianum.
Epi et clici inuice sibi honore exhibeant.
Esto subiectus pontifici tuo. et quasi aie parente ama.
S. et epi sacdotes sciant ee n dnos. honore clico quasi cli
cos. ut ipsis epis ac clicis quasi epis honor deferatur.
Scitum e illud oratoris domitii. Cur g. inquit te habe
am ut principe. cu tu me n habeas ut senatore. Quod
aaron et filios eius hoc epm et pbros nouim. unus dns unu
templum unu sit ministeriu. Recordam semp quod a
pls petrus pcip sacerdotib. Pascite eu qui in uobis e gre
gem dni. puidentes n coacte s. spontanee s. dm neq
turpis lucri gra. s. uoluntarie neq ut dnantes in cleris.
s. forma facti gregi ex aio. ut cu apparuerit princeps pasto
percipiatis inmarcessibile coronam. pessime consuetudinis
e in quib da ecclis tace pbros et psentib epis n lo qui
quasi eis inuideant aut dedignent audire. Et si a
lii ut inquit apls paulus fuerit reuelatu sedenti pri
or taceat. Fili patris et filius sapiens. Gaudeat eps
in iudicio suo. cu tales elegit sacdotes. Item ad
honorium augusto q de electione summi pontificis sup
constituisse legitur. nulli inuenit ee. Item ait. cu no
solu de ordinib s. etiam de ecclasticis reb laicis
legitur aliqua tributa disponendi facultas [illegible]

a pncib in ordinib et in ecclasticis rebus decernendis in
uenit. nulli auctoritatis ee monstrat. Vn simachus eps in
s[illegible] eccle urbis rome [illegible] dix. **De reb**
ecclasticis disponendis laicis nulla facultas relin
quere quidem firmitas in ecclastica quatur.
legib. assecuta. sub diuino timore [illegible] generant
statuenda diffinimus. adiuuante eu nobis [illegible] cuius
[illegible] complecti. nec delectione [illegible] ple
tudo. maxime de clicis quo amor dnationis in u[illegible]
[illegible] disciplinae ecclastice fecit respuere [illegible]
[illegible] e. [illegible]
[illegible] n differo. [illegible]
[illegible] memorie [illegible] peccatis [illegible]
fuisse conscripsisse refert nullus romane eccle [illegible]
[illegible] subscripsit [illegible] firmitate
legitima sortiri. ne ego in dispute [illegible]
re [illegible] referat in medium. ut lectione
agnoscatis cuiusmodi possit habe substantiam. Sca sinod. re.
Deferat in medium ut cuiusmodi sit possit agnosci. Item
[illegible] diacon [illegible]. Cu in mausoleo q e
ap b[illegible] sublimis et eminentissimi
[illegible] prefectus pretorio atq patricius agens et uices pcelle
tissimi regis [illegible] dix. Quaqua studium [illegible]
[illegible] ut in epate electione concordia pnci
palit seruet eccle. ne p occasione electionis stat ei
[illegible]
[illegible] simplici qui [illegible] oculo habe debe
mas. Si nob meminit sub obtentatione fuisse man
[illegible] eccle [illegible]
[illegible] n sine nra consultati
one cuiusq celebret electio. Item ca leget. cresconius
[illegible] cuntoris epi surgens e consessu dix. Si
[illegible] sca sinodus uenu p[illegible] psonis religiosi
[illegible] cura e decedentis pontifice electionem
[illegible] posse [illegible] potestate. quod ee canones
ee manifestum e. [illegible] diacon leg. [illegible]
[illegible] aliquid uenabit sustinere eccla.
[illegible] fuisse temptatum cu sa
[illegible] debuisse [illegible] sum
[illegible] columna [illegible] que as
[illegible] religiosa uenia
[illegible]. hanc lege [illegible] pferentes qua nob
[illegible] deuotione [illegible] ne
unqua [illegible] seu rusticu siu urbanu et ornam
ta aut ministeria ecclarum. que n sunt [illegible]
[illegible] peruenit [illegible] sub
electione [illegible] ut qui futurus [illegible]
[illegible] alienari liceat.
[illegible] uidet
[illegible] anathema.
maxim epis [illegible] eccle dix. [illegible] sinodus digne
[illegible] anathema [illegible]
[illegible] anathe
matice [illegible]
[illegible] quid uob uidet. Deinde [illegible] lege dare.
Sca synodus dix. [illegible] adiec. lege legitima. or
[illegible] diaconus leg. [illegible] rustica turba
[illegible] ecclastica fuit [illegible] nouit se nulla
[illegible]
[illegible] sequens uoluntate [illegible]
[illegible]

qui illud [illegible] fuit. Item ca leget. stephanus uenera
bilis eccle eps surgens e medio s sca dix. Plegatio [illegible]
[illegible] accepientes. [illegible]
fice. Inquire [illegible] nulla [illegible] facul
tas. [illegible] que pfatum ee re
[illegible] pauperu
[illegible] mo
[illegible] Plane quecumq igitur
[illegible] auro atq argento [illegible] manus apta
[illegible] aedumma
[illegible] erog a
[illegible] pficit. cu q lecta fuisset. Laurentius eps mediola
nensis eccle dix. Ista scriptura nullu romane ciuitati potuit ob
ligare pontifice. Quia n licuit laico statuendi in eccla pter
papa romanu habe aliq potestate. q obsequendi manet necessitas
auctoritas impandi. maxime cu nec pp romani sub
scripsit. nec alicui s canone metropolitani legatur
assensus. Petrus eps rauennatis eccle dix. Scriptura
[illegible] nulla [illegible]
be manifestum e. quanto canonib [illegible] psona
sona concepta uidet. maxime quia in ea nullius psul
sedis aplice inuenitur ee subscriptione confirmasse
mostrat. Eulalius eps siracusane eccle dix. Scrip
tura que ilac dotali concilio recitata e [illegible]
[illegible] pmiq eo patrum
regulis laicus quamuis religiosis quib nulla de eccla
sticis facultatib aliquid disponendi legit unqua
[illegible] facta uidet. Deniq nulli psulis
aplice sedis subscriptione firmata docet. Item sicut
[illegible] sacdotes uni suo tamen conciliobabi
to quicquid sine metropolitani sui auctoritate [illegible]
[illegible] patres sci sanxerunt. quanto ma
gis quod in aplica sede [illegible] psule. qui meriti
[illegible] apli [illegible] principatu obtines sacdoti
[illegible] sinodalib [illegible] firmitate [illegible]
[illegible] consentientib aliquis epis quorum pontificalia quo
consecrari [illegible] tribuere n potuerit [illegible]
[illegible] cognoscit [illegible] ee nec posse [illegible]
ecclastica illorum statuta censeri. [illegible] sinodus dixit
[illegible] stephanum [illegible] nec ap
nos [illegible] habere. hanc ipsam scripturam nulli ee mom
ti [illegible] possit [illegible] subsistere modis omib
[illegible]
[illegible] ne i
exemplu remaneret [illegible] laicus quis
religiosis et potentib in quacumq ciuitate [illegible]
in aliquid decerne de ecclasticis facultatib [illegible]
solis sacdotib disponendi indiscusse adeo cura com
missa docet. **H**ic capitulo patenter ostendit. quod
nec imparatri nec cuilibet laico [illegible] de elec
tione pontificis et de reb ecclasticis. [illegible]
[illegible] n sub
scriptione romani pontificis fuerint roborata. Vn illud
honorii augusti ut sup dictu e uanum e uidet quo
[illegible] auctoritate sacrorum canonu de electione summi pon
tificis decerne temptauit. Sic ex eod capitulo ha
bet eccle [illegible] imparatori in [illegible] ualet decer
ne [illegible]
[illegible] aliquid nomine eccle possidere [illegible]
ea aut n [illegible] de reb ecclasticis aliquid dispone

A
B
D
[illegible]

de sibi[illegible] honorius aug. [illegible]

[illegible]

Epistola bonifacii ad honorium augustum.

[illegible]

In signo epistolarum designatum est martinum honorium ad clericatum nullum suscipi[illegible]

[illegible]

Item eodem.

[illegible]

Rescriptum honorii ad bonifatium papam.

[illegible]

Que obedientia sit exhibenda patriarchis.

[illegible]

Item eodem.

[illegible]

fide sua p. pfes(sionis) consuetudine sec(undum) sedi ap(osto)lice exponere dif-
tulit. usum pallii neque expetiit, neque percepit. Accep[ti]
ep(iscop)orum consecratio uiduatis ecc(lesi)is non sine p(re)fecto p(re)lat[...] placu-
it ut q(uis)q(ue) metropolitanus ult(ra) [...]
suam exponendam. palliumque suscipiendum ad ap(osto)licam sedem
non miserit. commissa sibi careat dignitate. Sitque licen-
tia metropolitanis aliis p(ost) [...] et tertiam commonitionem uiduatis
eccl(esi)is e consilio romani pontificis ordinando ep(iscop)o subuenire. Si
uero consecrandi ep(iscop)i negligentia prouenit. ut ultra tres mense(s)
eccl(esi)a uiduata consistat communione priuetur. Quis autem loco cedat.
autem se consecrandum offerre non distulerit. Quod si ultra .v. menses
propriam negligentiam retinuerit uiduatam eccl(esi)am. neque [...]
alibi consecrationis donum percipiat. Immo metropolitanu(m) [...]
cio cedat. Ꝗ In una autem prouincia duo metropolitani esse non
debent. sic in calcedonensi concilio statutum est.

[illegible]

Hactenus de electione et ordinatione catholicorum tractauimus. nunc ad simoniacorum ordinationem transeamus. Et ut facile liqueat. quid hac super re sit patrum decretis auctoritas. causam deducemus in medium. cuius negotium de scientem a simoniacis ordinatus et ignorantem a simoniacis consecratus et de ordinationibus que per pecuniam fuerint contineat.

QUIDAM HABENS filium obtulit eum ditissimo cenobio [illegible]

[illegible]

Symoniacum quem non prestat qui uendere queri.

[illegible]

In ante [illegible] si ordinat[ur] per symoniacam ordinem.

[illegible]

Spoliet honore qui ecclesiam per pecuniam optinet.

[illegible]

Symonia [illegible] dante et accipiente parit [illegible]

[illegible]

Anathematis sententia dampnat qui simoniace ordinat.

[illegible]

Dampnat episcopus qui per pecuniam ordinationem fac[it] qui se[...] per pecuniam.

[illegible]

Item eodem.

[illegible]

tou exemplis facile appar. Giezi grām curatiōis naamani syro uendidit. e eand grām sanitatis helisei iudicante lepsus factus amisit. iudas omniū redeptore uendidit. mox laq̄o se suspendit. eandem redēptionis grām n̄ optinuit. ꝯ merito. quia nemo potest retinē q̄ uendidit. Simon ꝯ magus cū eand̄ sp̄s sancti grām emē uellet. dāpnationis sue sententiā apł̄ audiuit. pecunia tua tecū sit in pditione. quia donū di existimasti pecunia possideri. Dn̄s ꝯ uendentes ꝯ ementes flagello expulsos ostendit. cūctos peccatores p grām ite plo dimisit. singl̄rit uendentes ꝯ ementes in eplo pansꝯ flagellis de teplo eiecit. In q̄ uendentes ꝯ emptores suo grā sp̄s sci costat destitutos ee. ꝯ merito. Q uos eni ē ciec de teplo. nil quid sp̄s ꝯ facit. sibi templū [illegible]

Qui sacro ordine Simoniaci sacerdote ee ñ possunt.

[illegible] ordine uendē. aut emit sacerdotes ee n̄ poss. vn̄ scriptū ē anathema dandi. anathema accipiendi. h̄ē simoniaca hr̄sis. Quomō g̃ ñ anathemas. ꝯ sc̄i n̄ sunt. sc̄ificare alios possunt. Et cū in x̄ corpe n̄ sint. q̄m x̄pi corp̄ tde. t accipe possint. Qui maledictus e bndicē quō pot. Idē Cū liqueat hāc hr̄sim an̄ os radice pestifera sub Kfitu ille. imp ꝯ inpū sua origine apłica ēē detestatioē dāpnatā. cur n̄ caueat. cur n̄ ꝯ pendit. quia bndictio illi in maledictionē conuertit. quia adit ut fiat hr̄ticus pmouet. Item ambr̄ de misteriis.

Qui p̄cio ordinat lepra n̄ officiū cōfert.

[illegible]

lis intelligi. h̄is tantē respondet. Simoniaci n̄ fidei [illegible] uideant. infidelitatis in pditioi subiacuit. vn̄ sanctus ambr̄ in p̄mo libro de penitentia ad nouatianū scribēs dix. Simoniaci fidi [illegible] ñ hā[illegible]

[illegible] simon magice artis [illegible] dep̄ [illegible] p̄ciū sp̄s pecunia cōpārare. n̄ est [illegible] fide qua corrū [illegible] Simoniac infidelis ee pbat.

[illegible]

Mali p̄phe ñ bonū pphia uen debant.

[illegible]

tecū manū [illegible] nū pendidit. Sicut ꝯ [illegible] infirmitate [illegible] [illegible]

[illegible]

Non pot fieri elimosina ex pecunia simoniaci acquisita.

[illegible]

Pastor simoniacus nulla ouib: pō in medelam.

[illegible]

[illegible] ducatur ē. Cui ꝯ quo peste radix uniūsitat. Quomō g̃ meruendā [illegible] mitas. ꝯ tale in successore ad locū regiminis adducit. quē inse magis iracundiā puocat quā p se met ipso placare debuerat. Cuꝯ ꝯ Leone ꝯ simoniaꝯ [illegible] bono p agat [illegible] nullū boni opis sequit̃ edificiū. nec [illegible] elimosina que ex p̄cio simonie erogatur [illegible] pastore [illegible] fructus [illegible] felix erit. [illegible] Simoniacoꝝ sacramenta effectu grē carent.

[illegible] fuit [illegible] Ioseph cōparauit [illegible] quo grām [illegible] Sicut ignis sacrificii qui p septuaginta anno babilonice captiui [illegible] sacerdotiū [illegible] simoniaci [illegible] Sine boni siu malus sit minist̃ pararaq; effectu grē cōfert.

[illegible]

Ꝑ eod.

[illegible]

Ꝑ eod.

[illegible]

Ꝑ eod.

[illegible] Si fugiat sacramita a q̄cūq; ministrent.

[illegible]

quantu ad formam ualent uero. tamen quantum ad effectum. Sed notandum est quod sacramentorum alia sunt necessitatis, alia dignitatis. Quedam necessitas nobis legem imposuit et legem. Illa sacramenta que salutis sunt necessaria quantum in nobis est non possunt cum sint uera auferri [illegible] debent [illegible] cum penitentia [illegible] sacramenta que sunt dignitatis [illegible] dignitati ita aut digni digne, indignus prohibeant dignitate est defuncti [illegible] facta [illegible] cessi officium administrandi [illegible] promotione [illegible] ut ait leo. **De his qui a pseudo episcopis ordinantur.**

Qui a pseudo episcopis ordinati fuerint post rata habita talis ordinatio [illegible] in propriis ecclesiis perseuerent [illegible] ordinatio. Sed ecce aliquis a pseudo episcopis ordinatus si locum sue ordinationis mutauerit [illegible] administratione erit rata ordinatio [illegible] ut ait innocentius de ordinatis a bonoso. **Que pro necessitate conceduntur, ea cessante cessabunt.**

Quod pro necessitate cessante necessitate debet cessare pariter quod urgebat quia alius ordo legitimus [illegible] patio. Si ergo aliquis [illegible] a deo qui bono [illegible] sit sumat ordinatus cessabit administratione que pro necessitate [illegible] fuit permissa [illegible] promotione ut ait leo. **Qui ab hereticis redeunt sine spe promotionis in suis ordinibus recipi possunt.**

Si quis heretice communionis contagione se maculauerit [illegible] in magno beneficio habet si ad [illegible] spe promotionis in [illegible] ordine permaneat. Sed ecce si clericus [illegible] ordinationem [illegible] sacramento hereticam communicauerit [illegible] promotione [illegible] in suo ordine perseuerit. Non enim est debilis sacramento ut dicere [illegible]. Cetera non tantum ad culpas abluendas dantur ut baptismus penitentia [illegible] peruulgus non [illegible] adhoram negantur ut eucharistia que in articulo mortis penitenti [illegible] deue [illegible] peccatis conceditur. Non solum non solum non solum pro culpa [illegible] pro infamia [illegible] plurimum [illegible] sue [illegible] fere [illegible] professionis [illegible] ut bigami [illegible] uidue [illegible] denegari [illegible] baptismus [illegible] eucharistia non negatur [illegible] talis cuncta sacramenta administrare [illegible] quia istud solum non ualet conferre [illegible]. **De episcopis qui consecrant qualem consecrare non licet.**

Qui episcopi talem consecrauerint sacerdotem qualem esse non licuit [illegible] si aliquo modo [illegible] proprii honoris casum [illegible] ordinationis [illegible] non habebunt [illegible] sacramento [illegible] ordinatione [illegible] cum honoris periculo [illegible] ut sacramenta sacerdotalia administrare permittantur [illegible] solo [illegible] qualibet [illegible] culpa [illegible] negligentia remouentur [illegible] sollicite notandum est quod sacramentum sacerdotalis promotionis [illegible] magis [illegible] digne dandum et accipiendum est [illegible] rata [illegible] non fuit rite perfectum. Cetera [illegible] sacramenta unicuique [illegible] se dat [illegible] unicuique talia fuerit [illegible] accipiunt. Istud solum [illegible] aliud dat [illegible] ideo necesse est ut non corde [illegible] non solum sine omni culpa [illegible] sine omni infamia [illegible] scandalum [illegible] uitam [illegible] non solum [illegible] dat. [illegible] **Symoniaci reis infidelium [illegible] quasi scandalizant.**

[illegible] quoscumque de affectu suis ordinantes [illegible] scandalizant [illegible] contra [illegible] consecrationis dignitate [illegible] sic pro ordinantis dignitate sic pro munere debet [illegible] alioquin [illegible] proferunt [illegible] mediolanensi episcopo. **Sic honore cum scientia quis preesse debet.**

[illegible] honore [illegible] Patet ergo illud augustini sacramenta [illegible] baptismatis [illegible] augustinus ait. **Baptismum suum per bonum suum per malum ministrum reiterari non debet.**

[illegible] baptismo [illegible] baptizat [illegible] baptizat ebriosus homicida adulter [illegible] baptizat. Item sacramentum ecclesie magnum est ut nec homicida administrante polluatur. Item contra donatistas. **Item eodem.**

[illegible] ego urgueo audio [illegible] peccatum [illegible] religionis [illegible] peccata dimittere [illegible] sacramentum [illegible] [illegible] columbe [illegible] sine sanguine [illegible] sic fides [illegible] sine operibus mortua est [illegible] baptisma [illegible] remissione conferre peccatorum [illegible] in libro de baptismo. **Baptisma [illegible] pulsata [illegible] a perfectio [illegible] effecta.**

[illegible] corde tardiores intelligunt baptismum [illegible] accipientis posse uiolari [illegible] quia aliud sacramentum ab effectu sacramenti [illegible] peccatorum nec dare nec habere posse [illegible] bonus filius [illegible] peccata dimittere [illegible] accipere sacramentum baptismi. Item [illegible] sacramenta que portant [illegible] celebrantur [illegible] forma habere [illegible] sensus [illegible] Item ambrosius in libro de misteriis [illegible]. **Item eodem.**

[illegible] baptismus [illegible] [illegible] quicquid ex fide non procedit [illegible] Item leo [illegible] episcopum. **Item eodem.**

[illegible] qui ab hereticis baptismum acceperit forma [illegible] sine sanctificationis uirtute [illegible] quod heretici arriani sabelliani [illegible] non in forma ecclesie [illegible] ministrabitur. De his [illegible] ambrosius [illegible] in forma ecclesie in baptizando [illegible] baptizant [illegible] baptismum [illegible]

[illegible] quam sine fide nullus consequi potest. Unde dominus dicit quod [illegible] non potest facere signum [illegible] **Ubi uerbum accedit ad elementum fit sacramentum.**

[illegible] aqua [illegible] Accedit uerbum ad elementum et fit sacramentum. Unde [illegible] aque [illegible] corpus [illegible] cor abluit [illegible] uerbo [illegible] quia creditur [illegible] uerbo aliud [illegible] manens [illegible] De his qui in heresi sit [illegible] baptizant [illegible] augustinus ad [illegible] diaconum dicens. **Extra ecclesiam baptizati perniciem sibi accumulant.**

[illegible] tene [illegible] dubites extra ecclesiam baptizatus si ad ecclesiam non redierit baptismo cumulari perniciem. Tantum enim ualet ecclesia [illegible] ad salutem ut baptismo non soluitur [illegible] ut dicit. Item leo [illegible] episcopum. **Baptisma semel datum non est iterandum.**

[illegible] regulam seruandam [illegible] ecclesiis predicamus ut lauacrum semel initum nulla iteratione uioletur [illegible] apostolo. Unus deus una fides unum baptisma [illegible] ablutio nulla iteratione uiolanda est [illegible] sola [illegible] catholice [illegible] consequatur [illegible] integritate [illegible] aliquis in forma ecclesie baptisma accepit [illegible] illud augustinus [illegible] sacramenta [illegible] in libro de [illegible]. **Etiam pro malo bona colliguntur.**

[illegible] in sancta ecclesia [illegible] alexander episcopus alexandrie cum petri martiris sollempnia celebraret [illegible] sacramenta [illegible] pueros [illegible] episcopum [illegible] pueri [illegible] episcopi [illegible] dicere [illegible] sacerdotibus [illegible]. **De his qui per ignorantiam ordinantur an quam baptizentur.**

[illegible] per ignorantiam ordinantur [illegible] romanus pontifex non [illegible] qui baptizari [illegible] gratiam credit baptismo [illegible] paganus fit qui baptismum [illegible] **non placent deo [illegible]**

[illegible] hereticorum [illegible] cum [illegible] holocaustis suis [illegible]

[illegible] quia [illegible] ab illo qui pollutus est [illegible] **Item eodem.**

[illegible] sacrificia [illegible] quotiens [illegible] congregatur [illegible] sacrificia [illegible] claudit [illegible] **Item eodem.**

[illegible] holocausta [illegible] Item leo [illegible] **Extra ecclesiam non sunt uera sacrificia.**

[illegible] sacerdotia [illegible] **Sacramenta extra ecclesiam ministrata salutem uero conferre [illegible] heretica non possunt.**

[illegible] regnum [illegible] hieroboam [illegible] sacramentum salutare [illegible] celeste [illegible] baptizatur [illegible] forma [illegible] humana [illegible] ecclesie catholice [illegible] dominum [illegible] blasphemi [illegible] sacrificiorum [illegible] esse [illegible] heretici [illegible] catholice [illegible] [illegible] fieri [illegible] rebelles [illegible] falsi [illegible] sacerdotalia [illegible] sacrificia [illegible] sacrilega [illegible] publicanos [illegible] ecclesie catholice [illegible] heretica [illegible] carnalia [illegible] falsi [illegible] [illegible] diuina [illegible] sepulture [illegible] domino per moysen. Separamini [illegible] tangere [illegible] per moysen [illegible] dathan [illegible] sacrificia [illegible] augustinus. **Uera sacrificia non in fide catholica ecclesie celebrantur.**

[illegible] locus [illegible] sacrificia [illegible] dialogorum [illegible] rege [illegible] **[illegible] manu hereticorum [illegible]**

upprimente presciit festiuitatis die intempeste noctis silentio ad eum perfidus pater attinanum episcopum misit ut ecclesie manu sacrilega consecrationis coronam perciperet. atque pro illa dispositione gratiam redire mereretur. Sed ubi deo deditus attinanus episcopo uenienti exprobrauit ut debuit. eique perfidia dignus in eternis nodis repulit. Item innocentius episcopus.

Sacerdotes hereticorum, et honoribus non digni habentur.

Arrianos preterea ceterasque eiusmodi pestes. quia eorum laicos conuersos ad dominum sub imagine penitentie. ac spiritus sancti sanctificatione per manus impositionem suscipimus. non uidentur clericos eorum cum sacerdotii aut cuiuspiam ministerii suscipiendi esse dignitate. Quos quibus solum baptisma ratum esse permittimus. quod utique in nomine patris et filii et spiritus sancti perficitur nec spiritum sanctum eos habere ex illo baptismate illisque misteriis arbitramur. Quoniam cum a catholica fide auctore eorum discederent. perfectionem spiritus quam acceperant amiserunt. Nec dare eius plenitudinem possunt que maxime in ordinationibus operatur. quam per impietatem sue perfidie fidem dimi perdiderunt. propterea fieri non potest ut eorum prophanos sacerdotes dignos honoribus arbitremur quos laicos imperfectos ut dixi admisimus spe percipiende gratie cum penitentie imagine recepimus. Item leo. quia terram immundum inmundi dixerit. omnis que attribuerit quod inmundi sacrificia [illegible] consueuit accipere. Et infra. qui participes factus est damnationis quomodo honorem debeat accipere inuenire non possumus. Cum ergo innocenti solummodo baptisma hereticorum ratum esse permittat. aliqua sacrilega uoce consecrationem arrianorum [illegible] a [illegible] abbreuiatus fuit [illegible] et falsa uidetur. cum leo omnia que ab eis offeruntur contaminata in conspectu domini asserat. cum leo etiam ecclesiam nec ratam sacerdotum nec ueram sacrificium habere [illegible] fatur. patet quod sacramenta ecclesiastica preter baptisma ut supradictum est abbreuiatis manifestum non possunt. Item obicitur illud ieronimi. Qui in baptismo sanctus non est. adaltare peccator fiet.

Qui in baptismo sanctus non est, ad altare peccator fiet.

Iccirco qui baptizati. ita ipse qui sacrificat. Unde uite et ad sacrificandi licentia etenim bonis cui baptisma approbatus aut reprobatur baptismus que spiritualia sunt sacerdote. Neque ei fieri potest ut qui in baptismo sanctus non est. sit ad altare peccator. Sed hoc si de peccatore tantum catholico non de heretico intelligendum est. qui quidem cum fide professione sua facit licet indignus tandem in agrum cooperatur et tamen esse creditur. Alioquin si de hereticis dictum esse intelligeretur ipsi sibi contrarius esset. cum dicat ipse sacrificia eorum etc. et alibi in persona domini. Benedictionibus hereticorum deus maledicet.

Maledicam benedictionibus uestris. Hec quicquid a uobis benedicetur per me erit maledictum. Hoc intelligendum est de hereticis. Illud autem ad ea referatur de peccatore ecclesiastico. de quo augustinus in libro de corpore domini. Boni et mali sacerdotes eque corpus Christi conficiunt.

Intra catholicam ecclesiam in misterio corporis et sanguinis domini nichil a bono maius nichil a malo minus perficitur sacerdote. quia non in merito consecrantis sed in uerbo perficitur creatoris et in uirtute spiritus sancti. Si enim in merito sacerdotis esset nequaquam ad Christum pertineret. Nunc autem sicut ipse est qui baptizat. ita ipse est qui per spiritum sanctum hanc suam efficit carnem et transfundit in sanguinem. [illegible] dende [illegible] [illegible] mira confirmant. cum prius creaturam impio ei utique [illegible] ad melius [illegible] [illegible].

De hiis qui sacris male utuntur.

Reprobauit saul malus rex. cum sanctum dauid persequeretur. nonne se iactauit qui forte sine caritate habet sanctum ministerium. sed uideamus quali ratione sit tamen. cui dico qui sacris non recte utuntur. Ex his eis que dicere non sint in auditione [illegible] prophetarum [illegible] non diceret incitamentum. Sed non nouimus. Et epistolam prophetae dicendi sunt habuisse. non penitentiam. Item ieronimus super Aggeum. Quod non sanctificantur ex hostiis que peccato polluuntur.

Propheta qui altari tamen extructo et domo mia dirutam hostias non offers [illegible] uictimas eis sanctificare putas. Scito quia sanctum quidem est quod offertur in altari. sed non eum sanctificant eas hostias quas commortuis operibus polluerint. Item aug. in libro de uerbis domini. Quod sit ubi concederunt spiritum sanctum.

Extra ubi non est spiritus sanctus. cum ex dispositione ab congregatione numquam ueniet. quam remittendi peccata accepit spiritum sanctum ad quam congregationem sic primitus dicitur. sed tamen catholicum ministerium reprobum fictum. si aliquid ex se afferret corde non ficto. nisi per spiritum sanctum operat remissionem peccatorum. quia in sancta ecclesia cooperantur reprobos fugiat et tamen peccatorum manifestum probo colligat. Item in sermone de remissione peccatorum. Non meritis hominum sed uirtute spiritus sancti peccata remittuntur.

Et eundem ostenderet dominus spiritum sanctum qui donauit suis fidelibus dimittit peccata non meritis hominum quod alio loco sic ait. Accipite spiritum sanctum. continuo subiecit. Sine dimiseritis peccata remittentur eis. hec spiritus remittat. non uos. Ipsum sic usque sacerdos in ecclesia tollit. Ecce tamen est ecclesia et extra corpus cum caput ex sit hostiarum non aperit [illegible] non uere esse clamme. et non est de corpore. si quis pastoris pueri corpellit forsitan. Item ambrosius de sacramentis. Heresis non mitta prosperat. sed sacerdotium officia consolidat.

Videre putuisti quod ad preces ieroboam ignis deferretur de celo. et rursus precante helia ignis missus est qui sacrificia consumeret. datur intelligi quod non mitta personam consolidat sed officia sacerdotum. Ignis ille visibilis missus ut credentem nobis inuisibilis operatur quod credimus. Credo quod adesse dominum [illegible] inuocatum precibus sacerdotum quia uerum fuerit duo et tres in nomine tuo in medio eorum. Sed obicitur illud ieronimi in sophonia. Quod non uerba sed merita sacerdotis eucharistiam faciunt.

Sacerdotes qui eucharistie seruiunt et sanguinem domini populis eius diuidunt impie agunt in lege et putantes eucharistiam imprecantis facere uerba non uitam. et necessarium esse tantum sollempnem orationem. et sacerdotum merita de quibus dicitur. Sacerdos in quacumque fuerit macula non accedat offerre oblationes domino. Sed causam sacerdotum eucharistie necessariam esse [illegible] in consecratione sed effectum intelligendum dicitur. [illegible] effectum salutis offerre [illegible] [illegible] [illegible] peccati copulet. [illegible] [illegible] qui manducant [illegible] [illegible] [illegible] [illegible] sacerdotum [illegible] damnantur et impie agere in legem domini intelligendum dicitur. Quod non sacerdos sed sanctus sit in proposito sue dignitatis gratiam transfundat hominibus testatur aug. in libro quest. [illegible] [illegible]. Sacerdote nomen domini inuocante dominus autem benedictionem prestat.

Locutus est a domino moyses ad aaron. Vos ponite nomen meum super filios israel. Ego dominus benedicam eos. ut gratiam ministerio per ministrum ordinatam transfundat hominibus nec uoluntas [illegible] obesse aut prodesse possit. sed meritum benedictione poscentis. Quanta [illegible] indignitas [illegible] [illegible].

ordinis hunc adiciamus. Dicitur autem de nequissimo cirpho misericorde saluatoris in ecclesia. Sanctum asserit propterea quod cum princeps sacerdotum anni illius prophetauit. Per quod ostenditur spiritum sanctum gratiam in ipsis mistice sequi indignum aut indignum sed ordinem traditionis. ut quamuis aliquis bonum in merito sit non possit benedicere si fuit ordinatus ut officium ministerii exhibeat. dicatur effectum in conferre benedictionis. Sed quod dicitur pro ... sacramenta dignitatis manifestata diuina earum effectu: imputat auctoritate anastasii pape qui ordinatione acontii quamuis hereticorum rata approbat. ut. et ... post damnationem suam baptizauit et ordinauit nullo reatum personarum uocari asseritur. Sed hec illicite et non canonice. immo contra decreta predecessorum suorum et successor fuisse probatur felix et gelasius qui acontium anastasio excitauerunt. hormisda qui ab ipso anastasio tertius eundem acontium damnauit. unde ab ecclesia romana repudiatur. et a deo fuisse percussus legitur in gestis romanorum pontificum. sic. Anastasius sedis natione romanus et cetera. Require retro in tractatu decretalium epistolarum. Item obicitur illud augustini ad parmenianum de heretico damnatis. Qui recedit ab ecclesia. nec baptisma nec ius dandi amittitur.

Quod quidam dicunt baptismaque accepit non amittit qui recedit ab ecclesia. ius tamen dandi quod accepit amittit multis modis apparet frustra et inaniter dici. Primo quia nulla ostenditur causa cur ille qui ipsum baptisma amittere non potest ius dandi possit amittere. Utrumque enim sacramentum est. et quadam consecratione utrumque homini datur. Illud cum baptizatur illud cum ordinatur. ideo non licet catholicis utrumque iterari. Nam si quando ex ipsa parte uenientes et preposita pro bono pacis correcto schismatis errore suscepti sunt. et si uisum est opus ut eadem officia gererent que gerebant non sunt rursus ordinandi. sed sicut baptismus in eis. ita ordinatio mansit integra. quia in precisione fuerat uitium quod unitate pacis correctum est. non in sacramentis que ubicumque sunt ipsa sunt. Et cum expedire iudicatur ecclesie ut prepositi eorum uenientes ad catholicam societatem honores suos ibi non administrent. non eis tamen ipsa ordinationis sacramenta detrahuntur sed manent super eos. ideoque non eis manus imponitur nec in hominis ... sacramento fiat iniuria. sicut in baptismo quod per eos dari possit. sic in ordinatione ius dandi utrumque ad perniciem suam quamdiu caritatem non habent. Aliud est enim non habere. aliud perniciose habere. aliud salubriter habere. quicquid non habet dandum est cum opus est. quod uero perniciose habet per correctionem agendum est ut salubriter habeat. Quod si laicus aliquis pereunti necessitate compulsus baptisma dederit. quod cum ipse acciperet quomodo dandum esset addidicit. nescio an quisquam dixerit pie esse repetendum. Nulla cogente necessitate si fiat alieni muneris usurpatio est. Si autem necessitas urgeat. aut nullum aut ueniale delictum est. Sed et si nulla necessitate usurpetur et a quolibet cuilibet detur quod datum fuerit non potest dici non datum quamuis recte dici possit illicite datum. Illicitam autem usurpationem corrigit reminiscentis et penitentis affectus. Quod si non correxerit manebit ad penam usurpatoris quod datum est. et eius qui illicite dedit. et eius qui illicite accepit. non tamen pro non dato habebitur. Sunt aliqui sicut et cetera. ordinatione ignominiosi publicos iudicum causa et argumentum pariendo sicut grauium cum sunt deprehensi sine illis puniuntur et indulgentia liberis cognitum regale signum thesauris regalibus cogitur. Et paulo post. Si forte miles caractere imperiali non militans pauidus exercitum et sedem teneam in quamuis confugerit. imperatoria uenia militare cepit. nunquid homine liberato atque correcto caracter ille

repetitur. ac non potius agnitus approbatur. An forte minus herent sacramenta christiana quam corporalis hec nota. cum uideamus nec apostatas carere baptismate. quibus utique per penitentiam redeuntibus non restituitur. et ideo amitti non posse iudicatur. Ex his uerbis augustini constat leui ... apostatam et quamuis hereticus et damnatus sit permanere in eo sacramenta ua quamuis ... rea. ... penitentia et indulgentia subuenta fuerit. ad damnationem usurpationis proderunt. et male et dantis. et accipientis. quamuis pede quia et sancta sunt cum usurpatore suo eque permanet. Sancta enim mala et noxia. crassius ... sicut ... bibit ... que pro uino uel ueneno. Item aug. Eque uera est in catholicis. sicut in thesauris regis. Sed a furore quamuis auctoritate habere dantis et accipientis. a rege autem licite habetur. dantes et accipientes. Ipsi furo et ... fure deceptio eum usurasse purgauit. ut per plurimum gelasius ad anastasium imperatorem uerum uiste ... et digne damnabitur. Opponitur autem huic sententie aug. potestas dandi baptismum et conficiendi diuini corporis et sanguinis sacramenti prima inesse dicitur. Suspenso uel deposito sacerdote. nulla ei relinquitur potestas sacrificandi. sacramentum tamen baptismi non ab eo sacerdote deposito et catholico uero ... hereticum uel pagano ... tum fuit nullatenus uiolabit. Nulla enim tribuit ut ... sacerdote habent quidem manus ... et pagani oleum sacri unoe ... uiceis assiunt. Non consequenter colligitur ut successoribus etiam fide ius baptismi relinquitur potestas distribuendi sacramentum ordines et reliqua quamuis consecratione ... Deposito auctem episcopi potestate largiendi sacramenta ordine ... ... baptizandi non amisit. Sed ne in qua ... in hac sententia penitus reprobentur intelligamus eam de ... potestate distribuendi sacros ordines. Quidam excommunicantur ... in unitate catholice ecclesie ... sacramentum ... et ... uiuctione accepit officium et ... sacramentum ... sectae ad ipsos ... ... fide potestatem ... sacramentum retinet effectu ... potestas penitus perit. sic coniugatum ... discedit a coniuge semel uniti non dissolutum ab ope ... coniuge ... ... Hoc prius quod qui acceperat sacerdotalem potestatem ab unitate catholice ecclesie recedunt loquitur aug. Videlicet ius quod in scismate ... non episcopi sacerdotale ... unctionem acceperunt. Alioquin esset contrarius calcedonensi concilio in quo ordinati absolute ... nulla potestate iudicantur et ... quo ordinatio accedit ... manus impositionem sola damnatione ... capitis esse contestatur. Quamuis possit ... duci sacramenta que apud hereticos quamuis ... in ecclesia dei celebrantur ... et ... tamen ad effectum ... huius ... quibus male sunt ... Nec ... ipsi in salutis ... uide dedit ... ... non bonus sed malus ipse ... Quod ... non qui a bono datur bonum. sed quia malus male accepit bonum. Sic que bonum effectum bonum non habent quia illud fact non inuenitur ... Unde in prima ... ... nec ... ministrus ... non potuit. quia fide non uiuens ... non caruit sua ... uel effectu bonitatis. Quod ... sacramentis ostendit ... in figurarum ... carne. In una in figuratione sic sol apparuit ... ut fides ... ... angelo ... ad contemplandam celestem gloriam ... eleuata ... peregrini cognoscunt ... dubitantibus ... loquens ... ne agnosceretur ... eorum tenuit ... quod aliud non ut quia perfide ... fratribus ... eorum loquens ...

abes recederet ostenderet. et quia ipsi non credebant ex quo erat iudex, et cum aliud quererat. Ecce nunquid visiones plenitudinem [illegible] fidei ut magis [illegible] que celebrant. in alia tenebant in edulitatis [illegible] gnoscere quod videbant. Sacramentum [illegible] ad iudicium fidei [illegible]

[illegible]

Vel etiam si [illegible] ut diligenter sit separanda.

[illegible]

sibi exigat, pro balsamo quod incisurus potius.

[illegible]

qui infante suo ad baptizandum adducunt.

[illegible]

Baptizandis et consignandis prima ne exigantur.

[illegible]

ferendi aliquid exigi debet.

[illegible]

[illegible] simoniace ordinati.

[illegible]

Ordinatio a presbitero [illegible]

[illegible]

n̄ieat. s̄ ē istarum eccl̃iarum sine luminariis. ł sine subs
u sustentatione eorum quibus de s̄ ēras tanquam dom
p̄uata cōsecrat eccl̃a. Ite bonifatius urbis rome ep̄s
scbit uniuersis carolitane eccl̃e cenobitis. Ab his qui ad
cōuersionē accedunt nichil ē exigendū. nec pro aliq̄
uam pro mītis affectu. Ad cōuersionē ē inuitandus.
Frīs karissimi uestre destitutioni romana cōpatitur eccl̃a. uobis
fortassis incognitū. s̄ cognitori omnium incognitum habet.
Dubitationi auctoritas. Quod idoneū demus responsū dum testificatur. ipa q̄ me
dubitatio reddit. amicum et ceptū. Nunquam legimus dn̄i
discipulos t eorum ministerio cōuersos quempiā ad diuinum cultum aliq̄
muneris intuentu puocasse. n forte de paupum illum
to quis iocunditate ppon at. Quorum nullum unq̄ pfessiones
uictualia negabant. Scim̄ equidē q oē datū optimū
et oē donū pfectū desursū ē. a q̄ bone uoluntatis donū
accip. quis de deliberationis arbitrio gratis deo s̄ uire dispon.
Restat ergo ut qui pauliq̄ eccl̃e susceptione munus accip. dm̄
donū q a patre luminū descendere debuit uendat.
muneris aūt largientem importunum emat. Quia autem dediuinis
donis uenditionib t emptionib cōsequitur cōcludi nec neces
se ne. Cauete ergo frs quasi ut ubiquaq p̄ petistis cōsiliū.
q quidē s̄ uestre uoluntatis ppositū nulla inuenim̄ rōne
cōfirmatū. Verum si uestre necessitati adō ē oportunique
reputasse. dum cā oīs absit pacti ois cesset cōuentio. nul
la q uestre eccl̃e fiat districtio. a cede gratis deo s̄ uire i
cipiat. S in q regiminis deuote gestaret obsequium ac p
modū ud quasi subsidii gratia aliqua sue eccl̃e muni
largiri fr̄um solita romana pmittit eccl̃a. Ite gg̃ i
registro. Ab ordinato n̄ debet illi q ̄dexigi. s̄ uolu
tarie oblata suscipi.
Ut eps qui n debet manū quā impon uendere. ita minis
ter t notarius n debet in ordinatione uoce sua t calamū
uenūdare. Illum quo ordinat fuit sine explacito neq
exactus. a cepetitus placeat p̄as cartas. t palliū offerre
aliquid cuilibet ex clero gratie tantum m cā uoluit hoc
accipi nullom phibem. qua ei oblo nullā culpe ma
culā ingerat. que nec ambientis petitioē pcessit.
Sauctoritate bonifatii patenter ostendit. q sic nullus p
noe ineundis ad cōuersionē. ita nulli pecunie intuen
tu eccl̃e largiri oportet ingressu auctoritate uo gg
dat intelligi. q post ingressu eccl̃e nihil pecunia exigē
s̄ spontanee oblatā liceat suscipe. Ite opponit illud apli.
ad timotheum. Viduas honora q uere uidue s̄. que aū
n sunt uere uidue. i. que suis t parentū opib sustentari
possunt n recipiant. ut eccl̃a sufficiat his que uere uidue
sunt. Ite ier ad damasū pp. Qui suis sub ppriis sustentari n
possunt. ab eccl̃a stipendia n accipiant.
Clericos aut illos cōuenit
eccl̃e stipendiis sustentare. quib parentū ppinquo
rum nulla suffragatur. Qui aū bonis parentū t opib suste
tari possunt. si q pauperum accipiunt. sacrilegiū pfecto cō
mittunt. et pabusione talium indicium n man
ducant et bibunt. Ite psp de contēplatiua uita cap. x.
Qui sua sufficiunt aliunde eccl̃e n sustentent.
Pastor eccl̃e si quidē sua sufficientia n debet
aliquid erogare. q nichil aliud sit huiusmodi dare quam
pdere. Nec illi qui sua possidentes dari sibi aliqd uolunt
sine graui peccato suo unde pauper uiueret accipiunt.
De clericis quid sps s̄. dicit. Peccata ppli mei comedunt. S sic
nichil huiusmodi n peccata. s̄ alimenta quib indige uident.
accipiunt. ita possessores n alimenta quib habundant

s̄ aliena peccata suscipiunt. Uerum hiis auctoritatibus
phibentur ab eccl̃a suscipi. n illi qui quondā fuerunt di
uites. s̄ p xpo omnia reliquerunt. ut petrus et mathes. et pau
lus. aut pauperib distribuerunt. ut zacheus. aut eccl̃e
reb adiunxerunt. sic illi qui p̄dia sua uendentes pone
bant pretia ante pedes aplor. ut esset illis omnia coīa. s̄ il
li qui in domib parentū residentes. t sua relinquere nolen
tes ecclasticis facultatib pasci desiderant. de quib in
eod lib psp subinferens. Qui sua relinquere nolunt
sumptib eccl̃e sustentari n debent.
Illi quos pp̄t hoc nolunt sua relin
quere ut habeant in uiuunt. Ut q̄d accip un rōne reddat.
ut quid peculia suis aliena sua multiplicant. Idem. Ne mali
dicere quale peccatum cibos paupum psumendo suscipiunt.
qui eccl̃am quā iuuare de ppriis facultatib debuerunt. s̄
expensis insup grauant. ppt hos fortassis in congregati
one uiuentes ne aliquos paupes pstant. ne aduenien
tes excipiunt. aut ne suum censū condiant sex pensis
imminuant. Quod si aliquid de fructib suis eccl̃e uelut
ppriā expensis sua contulerint. n se pstarent mam uiciosa
tia. Illis quod nichil habentes pascat. Uestit eccl̃a. Qua pfec
tior est ille qui se mundi reb expoliat. aut quicquid
habuit. nec habe desiderat. qui ille qui ex multis que
possideret eccl̃e aliquid pstat. Ait de eo q p̄stant forti
tan iactat. Sed ecce qui phibent suscipi ab eccl̃a. Illi n
qui omnia sua reliquunt. et pauperib distribuunt. t eccl̃e
reb adiungunt. ab eccl̃a laudabiliter sunt suscipiendi.
et eius opib sustentandi. Unde in eod libro leg. Qui sua re
linquunt t pauperib distribuunt. t eccl̃e reb adiun
gunt. laudabiliter eccl̃a dispensant.
Sacerdotes cui dispensationis cura cōmissa ē. n solū sine cu
piditate. s̄ cū laude pietatis accip. apostolo dispensan
da. et fidelis dispensat accepta. qua omnia sua aut re
linquunt aut pauperib distribuunt. aut eccl̃e reb adiun
xit. et se in uio paupum paupertatis amore cōstituit. ut un
pauperib subministrat. inde et ipe tanq pauper uolūtarie
uiuit. Clericos quos paupes natiuitas fec cū pfectio
ne uitiuitas uite necessaria suis in domib s̄. sui in cō
gregatione uiuentes accipiunt. quia ad ea accipienda n eos
cupiditas ducit. s̄ uiuendi necessitas cogit. De talib di
cit uidelicet aplis. Quorum factio opatur que defactio sunt
edat. et qui altario deseruiunt cū altari participantur.
Quod n hic de cōtemptorib facultatum suarum uelle intelligi
n aliquid secum adiungeret. Ita et dī ordinati ius geuglio
enim ex de euglio uiuere. de euglio uiuunt. qui nichil
habe pūuolunt. qui nec hinc nec habe aliquid contra
pisciunt. n suorum s̄ eorū possessores. Quid aliud de euglio
uiuere n laborantes in ambulatorum necessaria uite p
apli. tu quisic euglium pdicam. ut necessaria ē sunt ma
nib ministrarent. de se cōfidenter loquitur. Ego aū nullo
horum usus sum. et q̄ dicit secutus apud dicens. Expedit m
magis mori quam ut gloriam meā quis euacuet. Euacuari
dicit gloriam suā si aberis qui abeis pdicabit uouunt ad ca
pe ue tpalit expensā. Nolebat quippe in psentia laboris
fructum s̄ in futuro recipe. Manifeste auctoritatib
ue clari cōstat q ab ingressis monasterii n hic p̄
cuniā exigere. Ne et ille querit. et in qui soluit simo
niace crimen incurrat. Sed adhuc obiciet quod ingressuri mo
nasterium pecunias tribunt et ppositum religionis s̄ pattis
coparatione stipendiorum eccl̃e emunt. et p illā uis n spiritualia
emunt. neqūaq simoniaci iudicandi sunt. Ius istis esse respondetur.

n solū qui spiritualia s̄. et qui tpalia eis adnexa pretio acci
piunt symoniaci iudicant. Unde malachias loquens ex per
sona dn̄i. Quis est inquit uob qui claudat hostia. et in
cendat altare meū gratuito. Non ē m uoluntas in uob dicit dn̄s
exercituū. et munus n suscipiā de manu uestra. Hostia clau
dere n̄ ē sacramentis officiū. s̄ ceteris aditū. Ite gg scribit
uniuersis hispanis epis. De his qui sacros ordines emunt ac
cepte ... dispensat.
Ouduum dilectissimi q n audisse oportuit. s̄ audis
se pfecto n libuit. q̄sdam s̄. esse laicos ordinū pfessores. qui sub
munerum datione t acceptione di eccl̃as t earum sibi bnficia u
surpaint. q quidē scelus uos iam n dudum acta correxisse
uebeatur admirati. Juste enim utq corripiendū ē. et a sotu
minum eccl̃e submouendus. qui p eccl̃e habitu uiu
nā largitur. et qui ut eccl̃a adeat quicq pstiterit accipere.
Sic quippe donum dī emere. si a uendere pstimat. Alecle
gios. si faciant n dispar dicimus. cū si q sponte. et sacro delibera
tionis arbitrio gratis fieri debuit. sub pecunie pactione con
fac. Quare frīs karissimi q̄ talium factas curiose refellite. i sectam
phibite. atq ausiliū reliseritē dignos anathematis
uinculo pcutere n dubitate. Ite rotomagensi epo et gal
licis oib. De his qui eccl̃as t eccl̃astica bnficia uen
dunt.
Siquis autem t acceptor di eccl̃as t eccl̃astica bnficia. que
quidā p̄bendas uocant sub pecunie interuentu suscepit.
suū dando emit. suū accipiendo uendidit. a simonis n
excludit pditione. s̄ si pseuerans fuit. ppetua multetur
dampnatione. Si aliquis sub religionis obtentu deo famulari me
ruerit t uoluit. siquid accip et initiū pdit. et bnficio accepto fra
strat. Rōis ergo uigore cogitur q iniuste recep restituere.
et quicquid turpis lucri grā recepit. reuerti. Ite gg ui pp.
Ab officio suspendat eps bnficia t officia eccl̃astica uendēs.
Siquis eps p̄bendas archidiaconatus ppositūras. t a
liq officia eccl̃astica uendidit. t aliter quā statuta scōr
patrum pcipiunt ordinauit. ab officio suspendat. dignū
ē enim ut sicut gratis episcopatum accepit. ita membra eiusdem epatus gratis
distribuant. Ite pascal papa. Qui eccl̃astica bnficia
emit. eccl̃as q eme pbatur.
Siquis obiectat n cōsecrationes emi. s̄ res que ex cōsecratione
puenit. penitus desipe pbatur. Nam cū corporalis eccl̃a aut
eps aut abbas aut tale aliquid sine reb corporalib
in nullo pficiat. sic nec aīa sine corpe corporaliter uiuit.
quisquis horum alterum uendit sine quo nec alterum puenit.
neutrum inuenditum dereliquit. Nullus ergo emat eccl̃am
t p̄bendā t aliquid eccl̃asticum nec pastellum nec pastum pluris
modi soluat. Ide urban eps s̄uus s̄uorum di dilecto filio
I. ppostio eccl̃e sci uincentii salutem et aplicam bndictionem.
... inuestitura ... a laicis fieri.
Saluator pdicit in euglio ē casine sciti pseudo xpi et pseu
doppheta surgent. et mīti seducent. et fideles suos in mundo
mirtas fucturos pssuras. s̄ tn portas inferi n p̄ualituras.
Pinquamt aut apls oportet hereses ē. ut q pro
bati sunt manifesti fiant. Oportet nos cū ppheta ex ad
uerso cōsurgere. et murum oppone p domo isrl. et cū aplo per
multas tribulationes intrare in regnum dī. Quoniam n sunt condi
gne passiones huius tpis ad futuram gloriam q r i n. Igitur
quia innotuisti nob quod obiectā utrum uendere eccl̃asti
ca re simoniacū sit. simoniacū eē patenter colligit.
Ex hiis q dixit apls. petrus simoni. pecunia tua tecum sit in per
ditione. quia existimasti donum dī pecunia possideri.
Donū quippe dī ē sps scs. et donū dī ē res ipsius eccl̃e

oblata. Et s̄ ubi animaduertit simon magus qui ad fi
dē accessit. n spm scm quo ipe erat indignus. qui ut
scriptum ē sps s̄. sanctus disciplinae effugiet fictum. s̄ donum ei
emere uoluit. ut ex uenditione signorum que p eundem
fierent multiplicatā pecuniā lucraretur. nec apls epū
onē sps sci quā bnfiri n posse nouit. S ambitionem
q̄stus tali et auaritia q ē ydolorum seruitus. in eodem simone exor
ruit. et maledictionis iaculo pcussit. Quisquis ergo res eccl̃a
sticas que di dona s̄ adō fidelib deo donantur. quia q ab
eodem ergo acceperunt. et nō gratis dari debent. pp sua lucra
uendit t emit. cū eodem simone di donum possideri
pecunia estimat. Ideoq tn ergo eas n adhuc q instructe sunt.
sacrosancta loca muniti ligue. t debitis obsequii t pecu
nie largitur t adipisci simoniacus ē. Cū principalis inten
tio sit hi simonis sola pecunie causa auaritia uidelicet
i. ydolatria. ut ait apls paulus. Alioquin cur syno
dus calcedonensis. scilicet sexcentorum xxx. eporum peruratore uel
defensore eccl̃e t quemq regule subiectum adō p pecuni
a ordinari phibuit. ut inuentores q tam sceleri ana
thematizet. n quo eodem simoniacos uidelicet. Quod si ipsa
tutores eccl̃e obhuiusmodi scelus talit pcelluntur.
nemo sapiens negabit n malitate eccl̃e multo dāp
nabili. hic obcausā i. uenditionis t emptionis debe per
celli. S bit predecessor nr pascal de cōsecratione asseri
mit. q quisquis eorum alterum uendidit. sine quo alterum n
puenit. neutrum inuenditum dereliquit. ac phieū qui res
eccl̃e uendit t emit simoniacū ē intellig. In noe
uero pcuratoris intellig pfata sinodus quelibet eccl̃a
stica re t reuerentie administratore ut ubi gratiā ppositum. echo
nomū. uicedominum. defensoris noe aduocati eiusdem
castaldum et uidelicet. In subito regle archipbrm. archi
diacone. canonicū. monachum. t quelibet eccl̃astico com
cparati officio. Quod di uo spm scm quantum in se ē uendat
t emat. qui ppositura pbiuimoi aliquid uendit t
emit. Audiant ergo fr̄ iohm. O quot ppositi hec fecerunt.
alterum ppositum hic cartagini capiunt. alterum in mauri
tania rogamus. alterum hic in numidia. ille t ille. quos
nec nominare sufficiam. Caueat ergo aliquis emere co
lumbam. unusquisq ayat ppositum suum q uendit et ē. Ecce
uenalem augusta deppositura districtione agens in te
columbe scilicet pro uenditione t emptione accip. Sic et ihesum
euglici capitula de ore pensandum ē quam penaliter
eiecit qui ad dō eccl̃e sue oblata uendit t emit. Sicut fla
gellis a templo eiecta sunt. quia q ad deo erant offerenda uen
debant t emebant. si de offerendorum uenditorib t emptorib
dictum ē uos fecistis domū patris mei domum negotiati
onis. et speluncā latronum. quid dicet de eccl̃e oblatorum
uenditorib t emptorib. Et ne quis in simus obiciat in
tali dominum tam acerbe uendicasse. qui certe illi in
di templo eccl̃astice uero in ext templum distrahantur.
Attende supius augustinum. n tm nominat locum uen
ditionis t emptionis ppositorum. s̄ tm in diffinite dicentem.
Caueat ergo aliquis emere columbā. Unusquisq ppositum su
um laudat q uendat n adiaceat in templo t ext templum.
Sic uenditores t emptores facientur sufficiant. Ite alexan
der eps s̄ uus s̄ uorum di uniuersis eccl̃e clero et ppło in
ppetuum. Ministri et s̄ uitores eccl̃e absq ulla uenali
tate ab epis ordinentur.
Ex multis tpib hanc detestabile malum in nra eccl̃a in
oleuisse cognouimus. ut nullum quos clericos quantum re
ligiosos quantum scientia et moribus pditos eccl̃astico bn

ficiū concedet. ñ eq̄ qui p̄ pbatio pecunie munē illud emere studuiss. fiebatq; ecclā ⁊ res eā uenalit ꝑire. q̄d si t'rena ⁊ uit uilis argo mutab; ad uendendū, ⁊ tā malū quam detestabile. quantū dō̄ fuisq; sit contrariū ⁊ sac canones do cent. ⁊ fere oib; manifestū existit. ħ ita sententia inueniť. in sc̄do capitulo calcedonensis sinodi. Calcedonēse nāq; conciliū unū ep̄m cū pluib; similiū pena codēpnat. eū qui eccle bn̄ficiū inuenit pecunie acquirē. eū qui sacram manus impositionē p q̄ā sc̄s sp̄s conferē. incāt digno scit. Veruntā cū auctoritate inexpugnabili ▪ id ab n ficio isto sac ordine sit expelli. Vn̄ humani gn̄s redē ptor ē cunctē ⁊ uendentē de templo eiciens cathedras uen dentiū columbas euertit. nūmulariorū effudit es. p̄ceptis auctoritate deuinciens ⁊ dicens. Nolite face domū pat's mi domū negociationis. Illud q; uidet facto sollicite. q̄ p totū tēpore scī eu̅glii nusq̄ repit̄ dominū tanta seueritā te. tā districta censura iustitie peccātē corripuisse. cū n̄ solū eloquio increpās. uerū ⁊ facto flagello de funi cul' ubiansos eliminauit de templo. ꝑ quē demōstrās quod tales negotiatores n̄ sic cetn̄ peccatores corripiendi. s. a te plo di. i. a sc̄a eccl̄a longi sint piciendi. Nā sic p columbas uendit ore uenditores illi denotāt qui sacim man' impo sitione uende conāt̄. sic p nūmulario ecclastici bn̄fi cii uenditores designāt. a quib; domū di teste eu̅glio spe lunca latronū effiant̄. Quapp̄ egō alexander romane eccle aplice sedis ep̄s inno maniste tot ⁊ tanta mala simul cū ecclasticis. ⁊ maxime in licensi eccli ex iniq̄ cōcupiscentia fiunt cōspiciens. nesi q̄ui s umq̄ a districto iudice dema nauis requiratur. illa exstirpare ⁊ penitus eradicare de cēnim. Cōstituim' itaq; ⁊ plenū decreto firmam'. sic olim̄ decessore fecisse noscim'. nullū deinceps eps bn̄ficium eccle. q; q̄ui canonicā ⁊ p̄bendas seu ordine uocant. p aliq̄ p̄cio ⁊ mune dicas nūq̄ cōferre. s. eos ministro ⁊ fururore eccle gr̄as ⁊ absq; ulla uenalitate sc̄a eccl̄a stu deat ordinare. Nec eligat' idonee ad dnā qui maiore sic culo pecunie cōferat. s. eo quī moib; ⁊ scientia diuines possessiō ipsam ualeat sustentare eccl̄a. Cōstituim' eodē m firmam' ut nullus cuiq; gdus clicus p eccle bn̄fi cio audeat aliquid cōferre. aut fabrice eccl̄ie. t i dordinarius ecclie. seu quod paupib; sit distribuendū. qui a rebe sc̄ptū. qui aliquid male accip' ut bn̄ dispēset grauat potius q̄ iuuet. Q̄d si aliquis diuinorū p̄ceptorū ⁊ a nimarū salutis imemor p̄sens in bn̄ficiū eccle inūq̄ cupiditate duct' tenere tuende temptauerit. ⁊ sic in calcedonensi diffinitū e̅ concilio gdu suspicio cū subiacē decreuim'. nec ministrare possit eccle. quā pecunia uenale fieri cōcupauit. ⁊ insup̄ tribuat anathe mati sine fine p̄sessus ñ resipuerit ab eccl̄ia diuq̄ les modis oib; abscidat'. Itē ex epla urbani pp. Que ex con fessione puenit. i suū uis ui. t mune nemo con secrate que ex cōsectione uertat.

puenit i suū uis t ui. t aliq̄ munē aliquē cōuitere ñ debe docessisses urbani ait. Quisquis res eccl̄asticā q̄ di dona sunt. qm̄ a dō fidelib; ⁊ a fidelib; dō donant. quę ab eo d grās accepit. ⁊ ideo gras dari deb; ⁊ ppter sua lucē. uendit. uendit. ⁊ emit. cū eod simone donū di pe cunia possidi ex̄istimat. ¶ Verbū ⁊ in hac q̄stioe q̄d sacri canone diffinit auctoritatib; hic in imediu deductis. patefactū e̅. neq; de q̄rta q̄stione ē ptēntandū. an pu eru ēm huic imputet. q̄ eo ignorante cōstat eē emī sū. Q̄d ignorantia h' excuset mltorū auctoritatibus

phat. ait aug'. alienū crim̄ nesciente n̄ ma culat.

alienus crim̄ maculat nescientē. Itē quis locus in nocentie relinquit̄ si alienū crim̄ maculet nescientē. Itē i africano concilio leg. D' infantib; qui abbr̄ticis lacuit de infantib; baptizant.

qui abbr̄ticis baptizant. nec p suo fecer̄ iudicio cum ab eccl̄am dī salubri p posito fuint̄ redditi. ne parentū illos error impediat quominus p̄moueant̄ sac altaris minu sterio. Itē in eod. D' eod.

viā p̄ conciliū ista paruuli baptizati sunt ñ didicere ua lentes errorē mitiū. sup̄ostq̄ ad etatē uenerint capacē puenie rit agnita ueritate falsitate eor abhorrent. eccl̄a ordinem tiquo p̄man' impositionē recepti s. tale ad suscipiendū mun' clicat' fidelib; impedire nomine erroris. ¶ Cūmq; de baptizatis ab h̄r̄ticis innocentes scribit pr̄ l's eccle in q̄ui abh̄r̄ticis baptizati s p man' impositionē Laicā tm̄ p̄be cōione nec ex h' aliquē i clicat' honoē . t exiguo subrogare. pateat q; infante qui ab h̄r̄tici baptizati sunt sola excusat ignorantia. ut nocet illud africanū cōciliū ad suscipien dū clicat' officiū ñ eo impediant nomine erroris. Sic aug' scribit ad auxiliū ep̄m ñ imputatur filius peccāt parentū q̄ p eor natiuitate a parentib; cōmittit. nec p peccis parē tū sp̄ualip penas filius plectendi. offō aut bn̄ficio eccle p uñ sp̄ualī pena ē. ñ g h' ex peccato patris punient filius. Ille excusat qui ignorant a simoniaco ordinant ut sup̄ī cap urbani leg. ⁊ iste excusatus ē. qui p ignorantia a simo niace ordinat. Sz obiat illud gg̅ii. D' eccl̄a q̄ p actioē cōllecta.

eccl̄a que p actioē collecta fuit potius eccl̄a quā collecta dici deb. ¶ Itē peccato auiū thesauri iericho anathema tizati sequit. Vn̄ achor qui regulā auream ⁊ q̄dam alia p riola furat' dr̄ de anathemate dr̄ tulisse. Itē. Peccato amale chitaz aialia eor iussa sunt interfici. Quib; quia saul pe pcit audiuit a samuele. Nescis q̄a peccati ariolandi e̅ repu gnare. ⁊ quasi scelus ydolatrie nolle acquiescē. Itē. Peccato egyptior possessione eor grandine uastat. ⁊ uniūsa p̄mogenitā eor morte cōsumpta sunt. Itē peccato filior archi dni p̄ filisteis icunt'. Sig̅ quē sensu carent ut eccl̄a ista re archidni. lapide iericho. t cetera anī. t peccatis b. tra dunt. t anathematizant. t grandine deuastant. Sicq; non intelligendū ñ h' ut aialia egyptior ⁊ amalechitar peccāt hominū morte p̄durent. patet q; nullū excusat ignorantia ē minus. maxime cū cecco ualitas deferat ignorant. uel cū si quis p̄ eius de h' ecc ā ꝑ rapina filio suo ~~ignorantia inanis maxime cūecco ualitas deferat~~ igno rantis diuitias congeret. ñ excusat filiū ignorantia. qui p morte pat's cogat̄ reddē male ꝑ quisita. Itē. Peccato achor plebs israelitica in manib; hostiū tradita. Itē. Peccato filior heli ipsis philisteor i manū corruit. Peccatoq; plebis. Electe ex spe sunt impedit. ⁊ tandē cū eis p phē ducatu sunt captiui ui s transpōdet. Insensibilia ⁊ irrationabilia peccato hominū t exercent. t anathematizant. t morte p̄durant. ñ p ui cap tioe peccati. s. ea sciētia. t detestatione peccati. t flagello de linquentiū. ea sciētia. ut thesauri iericho. ⁊ aialia amale chitaz. Iericho ui una ui t̄ p̄ sunt. sigt mundū istū. ama lechite ui t̄ p̄ sunt lige̅re sanguine. sigt cupido ⁊ auaro ⁊ demones. Ista ui t̄ sunt ui t̄ auonte dn̄s sigt ui t̄ pe mundi t̄ ē. Lapides ⁊ thesauri iericho anathema tizant. Animalia amalechitarū interfici iubet. Ideo ut ñ īsa cupiditate ist̄e plebis. ⁊ ut sigt̄ genuū uita eor. ⁊ hui mō thesauri que p lapides ⁊ thesauro iericho de

sigpant. irrōnabiles q; uitior motus qui p aialia a malechitar intelligunt ñ debent tm̄ sure i sorte scor. Aialia uo egyptior ⁊ possessione eor. ⁊ p̄mogenita grā dine ⁊ morte cōsumpta sunt. ut nullus putarent quor fe li citate letabat̄. ⁊ ut darē intelligi q; mundus ui t̄ ibit. ⁊ sulatui. Ee ⁊ itē as tirar insa sugine ulae. segetib; eor imbres aduli sunt. aialia eor sterilitate. ⁊ mortis con fectas. ut auctore suū quē p̄ bn̄ficia cognoscē noluer. saltim uel supplicia sentirent. In detestatione uo peccati pe cunia simonis cū ipsa ē cūdicta e. Pecunia tua tecū sit in ꝑditione. qui a existimasti donū di pecunia pos sidi. In detestatione q; eidē ē īmmaltare ⁊ eccl̄a quę p sr monia ē scīnt. nā cōsecrari g ceccidāt. Quia q; ui t̄ ue nu pecunie oleū cōsecratiōs effūde ñ cōsecrē. s. execrē ē cēlen dus ē. hic ē q; hi g q̄s eccl̄as a tiruiani cōsecrāt. ite a con secrari p̄cep. qui a sc̄ificatione cōsecratōs q̄ ui in fide cri stianis p̄ficē ꝑstare ñ petium. qui a fide caretur. Archa uo ꝑ p̄he peccato suor aui ñ hostib; tradita. Electoq; qui uire eor impediti s. ñ in pena ē minus. s. in exp̄imenti ⁊ exemplū p̄ meritę h̄ p̄ passi sunt. Itē ipsis qui peccato achor filior heli in manib; hostiū traditi ē. sigt̄ subditos cor pauit flagellū. ut n ipi flagella peccati platorē feriant. sic achor sorte dep̄hensus lapidib; cōbrīmisset. Sic ⁊ na ui miatione pietati ut fugitiuus sorte dep̄hensus flu ctib; inmgeret. aliqn̄ p̄ mitias platorē dep̄uat uita sub ditor. ut platos suis subditis fauientes ad malū sunt cuicorant. sic filii istt̄ dū portares peccata sacerdotum tandē cū eis occidet' in manib; hostiū. Itē dd pplm nīuāī. quo peccato gladī dn̄i delēi ip̄plm. Sz i ataq̄ gente g̅re ꝑse. i dumuntioē plebis contra p̄ceptis. Quig̅ denuo sicut sue gloria supbiunt. uare sei dumtaxat oē punit ē. Itē paruuli sodomitar ñ excusaū ignorantia qui in p̄ari sodomite celesti igne cōsumpti s. Hugue pena illis dum tatū ē. quib; successio patris sceleris ē adepta. parte ⁊ mōstratiuē peccis parentū paruulos aliqn̄ corpali ē flagellū. Illud h' intelligendū ē de paruulis qui peccato dathan ⁊ abiron uiui descenderat ad inferos. Itē cham peccante chanaā filius ē maledictus. Giezi delinquente lepra ñ mittit̄ a posteris. Iudis a materib; si quis ei sup nos ⁊ sup filios nīos. reliquie eor p ēne morant ē addictis. Itē. achab q; peccante posteri eius regnū solū amiser'. ⁊ qui de cū semine i regno unde nati sunt. usq; ad purgationē ꝑ illi familie a genealogia dn̄i sūt exclusi. odiū q; esau ut malachia testat̄ tribuit ad idumeos. Quib; oib; col ligit q; ignorantia peccati ñ excusat aliquē. s. hi exemplis ñ p̄bat tamen peccat' alior imitatores nequitie eor. Aui q; ñ de semine esau ⁊ qui tū ad dn̄m cōuersi patriam malitia detestans. ñ odiū s. dilectionē excepis. Itē ñ tam hi ar. turbat̄ nauicula pet' i qua erat iudas. quia q; sa mitas erat firmi tbat ⁊ aliena. Ignorabat aū petr' pec catū iude. ñ g ignorantia excusauit illū. S; turbatio h' ñ p̄ peccato coiquinatio. s. corpali p secutio intellig̅. q̄ āmi a smaloz ñ ñiq̄ a dō bonū puniī. ut eor ē bet ui su mi t̄. ñ ita q; filius auctoritatib; simoniaci p̄bat̄ p quib; ignorantib; pecunia oferat̄. ñ g ep̄i p̄bat ipse reus ē minus qui ñ habūt consciētiā. Notandū q; ē q; ñ oīs ignorantia aliq̄ excusat. E n ignorantia alia facti. alia iuris facti. alia q̄ ñ oportuit eū scisse. sic ap̄ls ait. Si quis uos infideliū uocauit uos ad cenā. quiequid uob; appositū fuit comedi te nich interrogantes. Si quis uob; dixit. Hic idolotitū ē. nolite cōmedē. Ecce q; uocatū ad cenā ñ oportebat

Aliā q̄ op̄ortuit eū scire q̄ ñ oportuit eū scire sic.

sire carne' sibi appositas idolt fuisse imolatas. Q̄d opor tuit eū scire. sic ignorantia iudeor ⁊ reliquorū i fide liū qui ea que ap̄ls d' eo fuāt p̄nūtiata adhuc igno rant eē cōpleta. Vn̄ audiūs adhuc expectat uenturū. h' nemine excusat. Itē. Ignorantia iuris. alia naturali. alia ciuili. naturalis oib; adultis dāpnabil ē. Ius uō ciui le aliis p̄mittit ignorare. aliis ñ. Infātiū ñ fuit igno rantia iuris. s. facti. ille q; ñ oportuit eū scire. Arca uig; ē minus excusat eū ignorantia patris delicti. Q̄d ⁊ si oportuisset eū scire. f'rimitate etatis dep̄hēde ñ potuit. Q̄d uō. v. loco q̄rit an liceat ei eē in eccl̄a t fungi ordinatioē q̄ p̄ etiā pecunia ē assecut' auctoritate dif finit urbani qui sedē ē simoniacis ait in ea. Qui ꝑ quę. D' paruuli q cupiditate parentū eccl̄as emūt.

In eccl̄a sane cupiditate parentū cū adhuc paruuli eēnt eccl̄as t eccl̄iar partes p pecunias adepti sunt p' quā eas oib; dimiserint. si canonice i eis uiue uolunt. p̄ntia ibid eē eē eedim'. Neq; p' il facto a sacris ordinib; illos remouem' si alia digni inueniant. Illis uō qui p se ipso cū maiores eēnt etatis nefanda cupiditate ducti ea se mer' sunt. aliis ecclīis canonice uiuē uolunt. p tanto p̄ sordinib; p̄ magnam ia iuteo ministrare p̄mitim'. Q̄d cū clarius ē inferri forcasse ñ poterit ⁊ ueis canonice ui ue p̄ius sunt. minorib; ordinib; cōtenti ad sacro ordine ñ accedant. salua tn̄ in oib; aplice sedis auctoritate. Sig cū acceptioē catholice ordinati sunt. cū ea que emerunt dimiserint. ⁊ uitā canonicā agunt. in sīs gdib; p̄mittat'. nisi forte eī m oī eccl̄a sit. ut i p̄mu locū debeat obtinē. p̄mul eni t fungitem t i p̄ositurē locū tēpus ecclīis eo habē ñ patim'. ¶ Ex hac itaq; auctoritate colligit' q; ignorantia ta les excusat. a reatu ē minus ut sup̄ dictū ē. ñ a fructu p̄o mus ei in eccl̄is quas parentū pecunia adepti sunt. ñ ñ postq̄ eas oīo dimiserint. ⁊ ex mia ibidē esse cōcedit'. i quo patet q; si licet ignorantib; simoniace peccauerit ad mis sū fructū tn̄ p̄stine ep̄tionis reportare ñ poss. Q̄d ñ uō ac nunc excusent. hic patet. quia p̄ his facto a sacris ordinib; ñ remouent'. Sicut illi ē minus p̄ se ipsos cēnt ad sacros ordines cōscēde ñ possint. Illud idē intelligendū ē de eo qui p pecunia ē adept' sacerdotii dignitatē. ñ ep̄o. s. aliq̄ ex p̄ncipib; eidē ā. Vāq; in ordinatore uidelic ⁊ ordi nato ignorante. Vrban' sedis scribit albico mereñsi ep̄o. D' quodā q p'quinquitia parentū pecunia dedit ñ ep̄o R. esenniū portitorē. s. uni ex p̄ncipib;.

quē parentū i ecunia p pecunia ñ ep̄o. s. cuidā p̄ncipi ei carnā. fuīm sacerdotii dignitatē obtinuisse significasti. lic sa canones deponendū eē testeē. tn̄ quia cūlpa ei citan e faciens ⁊ uiter cōmisit. ⁊ quia abeod ordine ut deponē supplicauit ut sciens ex cōsideratione discretionis q̄ntate ē oīa in tantū magis quā rigore canonū mite uite ad inbendo ipsū in eod ordine eē. frinitatē tue cō salim'. Iterū ut quia eccl̄a illa cui de sui sacerdotum penuria ñ patit. susp̄ensus a sacerdotali offō p̄ maneat ⁊ q; forsitan eccle utilitas exegit. cura regiminis ssi mat. liceat ei ex concessioē ep̄i sui frinq; obedientia sacerdotali offō fungi. Quo g̅ ordinis fieri debeat q̄ ignorant a simoniacis ordinati s. ~~Nunc sup~~ in capitulo inno debit urbani q; sic incip. Sig a simoniacis ñ simoniace ordinati requirit. Nec aū de illis q̄rit qui ñ p ordina tioē pecunias offer. s. p electioē. ut t decreti electiois fiat. uel ut electioni ñ resistat aliquib; p̄mia largiunt. an electio uitiosa sit iudicanda. ñ eni uident sp̄s sci

Item Innocēti pp.

Sed p̄benda t p̄rat̄ū. seu d'canatū. aut honorē t p̄motiō aliq̄ ecclastica. c. i. seu q. libet sac̄ menta eccl̄astica ut puta c̄ısma t oleū sc̄m. cōsecrationes al tariū t ecclar̄. interueniente exec̄ bili ardorē auaritie. p pecuniam acq sui honor male acq sito carent. recipiētes uñ dentes cōtrahentes nota infamie pcellant. nec p p'ditu nec sub optentu alic' cōsuetudinis aū t p' aliq̄ exigant. t ęp hac p̄sumat. qui simoniacū ē. s; libe absq; diminutione aliq; collata dignitate. atq; bn̄ficio p̄fruatur.

Alia q̄ op̄ortuit eū scire q̄ ñ oportuit eū scire sic.

Q. ptu lo c̄ q̄situ ē. sup.

ut ut subsc̄ p̄acē cōfirmet

donūeniē. quin p consecrationē. s; p electionē munā largiunt. cū nulli spūalis grē aliquo facit electio participes e. sic ecclastica rer epōrū simoniacum dicant. quia ecclastici officii sui aduincere s; ut altaria sine altē niciunt puenire. itaque quia p electionē uenitur ad cōsecrationē. p in simoniacus habet q. p electione p̄mia largit. ac si p cōsecratiōe munā cedat. Vn̄ simach scribit cesario epō. **Nec timore nec p̄mii. nec potentum suffragio epi subscribat electioi.**

In quis autē epatū desiderat data pecunia potentes psonas minime suffragantes adhibeat. nec electū sibi faciendū clericus aut ad subscribendū adhibito aliq largitionis timoē copellat. ut p̄mius quib; uic exortetur.

Nunc aū de q̄stione septima ē tractandū. Ē autem nūquid hic hr̄si sit recipiendus in epāli dignitate. an. Debi ita scribit cipriani ad stephanū. **Si his qui ab hr̄ticis redeunt. an sint recipiendi in sua dignitate. t ñ.**

In quib; p̄bri t diaconi in eccla catholica prius ordinati fuint. t p̄mod pfidi t rebelles extitint. cē ecclam t a p̄britico a pseudoepis t antixpis cē t dispōnem pphana ordinatiōe p̄motu sint. t cē altare sacru diuinū ubi sacrificia foris falsa t sacrilega offerre conati sint. eo q; hac eadē re suscipi cōueniunt. cū reuertunt ut cōtenti laicis t satis h̄ant q admittunt ad pacem qui hostes pacis extitint. nec debe eos reuertentes ea ap nos ordinatiōis t honoris arma retinē. quibus cē nos rebellauer. It ex vii. sinodo. **Si in q̄ p̄mitiis ordinatioē, t g redeuntes ab hr̄si i sui ordinib; recipiūt.**

In quis omnem ecclasticā traditionē scripturā t̄ scripturā uiolat anathema sit. Omis eps aut p̄br aut diaconus. cōuictus q in mutib; ordinationē dedit. t accepit. a sacerdotio cadat. s; dnt quidā quia penitentiam agim p peccāis t ds indulgt illud. Ita t ego dico quia omē penitentiā recip ds. t indulg. p penitentiā quā facta sūt peccā. Non n q dd fornicatorē t homicidā ñ recepis. t dixe deo. Ita iuuat sedm carmen. Non rursus euncti audientē adō. Nec edificat in domū qua uir sanguinū es. Scio manasse pfessionē dimasii impietatē suā. scio uecte t thelonario p penitentiā recepto. nullū tn̄ hor quam baptismū peccaū sacerdotib; cōnumatū. Scio qsdā dū eent uiruūdo inuita fornicatoē maculasse. monacho uo facto quasi lumina mūdi resplēduisse. tn̄ nullū ad sacerdotiū ascendisse. Cd si raro cōtigit nullatn̄ lex eccle fuit. Non enī p mū peccatorē maria p cōuersionē quāuis sca t casta. tn uit diaconissā copulata n est. S; quid hic dico. Sequi eos aplō t uenerabile patres cū oi fiducia clamo. q qui p simonia ordinatus ē siū eps. siū p̄br. siū diaconus alienē a sacerdotio. neq n uenit ē grā sps sci. carphe ēdino t ab uentio simonis. a sco sacerdotio aliena. t si in fornicatiōe lapsus aliq' p baptismū in sacerdotiū ñ recipit. Canones n̄ il p̄hib;. S; qui suo cu lipetto ad sacerdotiū puectus ē. cognitus clericus. It. ipsiq p pecuniā ordinat ē pfiteor. qa p penitentiā recipidis. Bonē in oib; t apta uiscera ei oī bōi penitēti. S; qm iuxta aplm oport epm irrephesibilē eē. quacūq p pecuniā t ordinauit aliquē. t ordinatus ē. ab oī sacerdotio alienū sit. Tharasi patriarcha dixit. Quicūq p pecuniā t ordinat t ordinauer t ordinar t ordinatas epi t p̄bri t diaconi t quilib; de n̄ro sacerdotali repellant oīm a sacerdotio. sic simon

Ite q p sclare ptestate ordinat fuit. ad eccla optinendā deponit.

magus a petro. Quicūq p pecuniā dispensatione t curam sortitus fuit monasterioz t eccliaz t religiosaz domoz xenodochioz senioz orphanotrophioz cū depositione expellant ab dispensatione illa t cura. Quicūq baptīcatus in fornicatione ordinatus ē. s; p̄mo dū cōfessus fuit. cessi in ministio. tuū cōuict ab aliquo deponat omīo. Percussor eps aut p̄br aut diacon' pse t pallium aliquē p̄biteru uolens deponat. It quicūq p sclare potestates ordinati fuit. aut eccla obtinuit deponatur. Similo religiosā domū expellat. It de eadē sinodo. **Q redeuntes ab hr̄ticis recipi possunt. t quin.**

Conuenientib; apud nicēā bithinie. t cōsidentib; p̄t archiepō t p̄t p̄bro t abbate monasterii sci sabe. locūtenentib; adriani pp. t tharasio archiepō ctantinopolitano. t iohe t thoma apocrisiariis aplicaz sediū orientaliū. t ceteris epis. Epi sicilie dixer. dignū ē ut de futuris inquiramus. It basili eps anchire dix. Cōstitutio ecclasticaru canonice edita ab antiquis scis aplis t successorib; eoz scis patrib; nris t magistri t scis uniūsalib; vi. sinodis t localib; sinodis orthodoxis. ut qui ab aliqua hr̄si reuertunt ad orthodoxā fidem t traditione catholice eccle scripto negare debent hr̄sim suā t cōfiteri fidē catholicā. It tharasi patriarcha dix. Videt nobis ut sede recipit. quia ab hr̄si reuertunt. Religiosissimi monachi dixer. Sic recepit uniūsale sex synodi ab hr̄si reuertentes. t nos recepimus. Sca sinodus dix. placet oib; nob. t iussi s basili eps anchire t theodor eps mirree t theodosius sede tgdub; t sedib; suis. It constanti eps dix. Si oport eti epis im indigē doctrin t aliorum ē doctores. It tharasius eps dix. Malorū doctorū mala doctrina. Ecclā de mal doctorib; sacerdotes ñ recepit. It iohs apocrisiarius orientaliū dix. hr̄sis separat hominē ab eccla. It tharasius eps dix. Ecce multi canonicalibri t sinodici t patrum lecti sunt t ab hr̄si reuertentes docuer nos recipe. si alia aliq causa n est in eis. It petrus apocrisiarius pape dix. Rome cellarius ē macharius hr̄ticus a sca sexta synodo t xl. dieb; indutias dedit illi pa ē nr̄ benedict pp t cotidie mittebat ad eū bonifatium cōsiliarium suū t instruebat eū cū monitoriis uoib; ex diuina scriptura. t nullaten' uoluit emēdari. huic faciebat ut eū reciper. It tharasi patriarcha dix. Quid dicitis de anatholio. sine iiii. sinodo fact' ē p̄ncep t erat a uiro p̄ncipio dioscoro ordinat' ē. Et nos igit recipiamus eos qui ab hr̄ticis ordinati s. sic t anatholius recept' ē. It. ue uox dicē qm n morient filii p patrib; s; unusquisq in peccato suo morietur. t qm ex eodē ordinatio. It tharasius patriarcha dix. Audiuimus patrum mandata. Quid q oportet recipe ab hr̄ticis ordinatos. Sca synodus dixit. Audiuimus dn̄e t oport eos recipe. Tharasius patriarcha dix. Plures eoz qui vi. sinodo conuener a sergio, paulo. petro. ordinati sūt. qui fuer p̄ncipes hr̄seos monothelitaz. qm ctantinum sūt ctantinopolitana sede sederūt. t ab ultimo eoz petro sci sūt usq ad sextā sinodū. n fuant plusqua. xii. anni. Thomasius t iohs t cōstantin' ab hr̄ticis illis archiepi facti sunt. t tn̄ p p̄ceres sūt repūti. Sca synodus dix. hoc manifestū ē. Cōstantin' eps dix cipri. Sufficient ostensūt q ab hr̄ticis uenientes recipiendi sūt. Similiter qui spont ab hr̄tico uadit t accipit ordinationē ñ recipiat. It tharasius patriarcha dix. Et ego refuto eos qui ab in medici ad fidē subūsionē ordinati sūt. t maxime cū p̄sentes essent orthodoxi epi a quib; poterant ordinari. Sic ē pat

nus intellectus. Similiter synodal consonantia fuit t In maturas eccle de orthodoxis qui plus pserit ab immūdus hr̄ticis ordinatū depositioi subiaceat. Sca sinodus dixit. Recte iusti iudicium. Ex auctoritate dat intelligi q. qui ab unitate catholice fidi uel hr̄ticoz societate ñ fierint et de manib; eoz ecclastice dignitatis sacrā percepit t qui cōtepto orthodoxis ab hr̄ticis ordinari desiderarunt t spreta sue abrenūtiatis hr̄si ad ecclam redierit. officio inaccepto fungi ñ potit. Auctoritate uo cipriani p̄hibent ab administratiōe ecclastica qui unit' catholicā ecclam ordinati ad fidē impugnatione dilabunt. Porro simoniaci nec ab hr̄ticis ordinati ad fidē subūsione. nec unit' catholicā ecclam ordinati a uitius fidē amittit. qui n si multos p pecuniā ordinent. ñ tn fidē ipugnant. nec grām sps sci uenalē pducit. Vn̄ p̄missis auctoritatib; ñ p̄hibent cū hr̄sim suā cū penitentia detestati fuint p̄missis auctoritatib; ñ p̄hibent recipi i suis gdib;. Vel tn̄ capitulo illo in cene sinodi. Si quis pecuniā t ē. t illo alio. vii. sinodi. Si qs emem editione t ē. t inocentiu t alioz multoz auctoritatib;. in reparabilit dāpnari iubent. Sed rigor discipline q̄ndoq relaxet t dispensatiōe mīe. Multoz n ēnimas dāpnabilia q in eccla tolerat. ppt t p psonas t intuitu pietatis. t necessitatis. siū utilitatis. Ppt sic gelasius quia cū necessitate tpis uideret italicā ecclam p bella famulq incursionē fere oīm clericoz offō destitutā. adō ut plerisq pplis subsidia regiminis deesset. aīar. cōcessit de monachis t de laicis clicos assumi. tradicit. **Ppt necessitatē aplice sedis decreta** eccliastica rez dispositioe **tēpantur.**

Cōstringimur t aplice sedis moderamine cōuenimur sic canonū patrum decreta librare. ut que psentiū necessitas tempoz restaurandis ecclis relaxandi deposcit diligenti cōsideratione quātū pot fieri tēpe rem. It p̄ulsq t ē. Regnare sup uirilitati ordinādoz. It inocentii pp. cū p necessitatē tpis n enimiū scandali eet i eccl ordinato a bonoso hr̄tico suscipi et i decetis suis. **Cessante necessitate deb t cessare qd urguebat.**

a necessitate tpis statutū ē. Sat pmit ñ fuisse. Qd g necessitas p remedio repit. cessante utiq necessitate deb t cessare p'nt q urgebat. quia alit ē ordo legitimus. alius usurpatio. q ad psens fieri tpis impellit. It p psona. sic tātus gg scribēs ianuario epō ait. **Rigor canonū p psonā aliqn dispensat.**

Antanequa iauris meas de uia senectute puenit. ut eā nadhuc humaniter pensarem. fixā iā maledictioē ferire nib; t quidē pene fuat ut ea sententia uiolanda. S; q mīsi putaui tua cōsenectute nouum inuriatorem. It petatus inuni sic de ilis t carpe unam gelasius ait. **Canonum decreta pietatis intuitu ñnūquā laxant.**

In quā ut p̄uternitate t in curia p̄uiditatis tale suscepisti. nichil uit p motionis acceptū. sani h̄nt hr̄es p̄mia misericordie rationē concessi. It Necessitas uiuntur sic y lari pp quicū de quodā epō p̄t nomā metropolitanū ordinato t utroq gue scandalū fier. ait in epla sua. **Necessitati cā quedā in eccla tolerant.**

In quicq g d ab alt'e parte ē idicanī. oī uidem parte cōfusū tpoz necessitate pstita hac roē decerni adueniā qd gestū ē. ut nullus deceps p̄t nomā t cōsensū metropolitani ordinet antiste. It inocenti. **Ø eodē.**

Volens ap'lis aut turba peccant. quia n os ppt in titudinē uindicari n pot. multū solet t sire. p'riora damnsure gladio cū iudicio t derelicta maxima sollicitudine

puenda. Vulneri uirtuti sic inuicidens cōsilio p̄hiberi desit lus uirginū p̄uam nuptiaz t sic ad cōnugiū nuptiaz appliarat. **Vulnera is uirtuti quedā i** a coniugio gratia **eccla tēpant.**

eccliasticis ordinib; ñ applicant. n forte eo ut maxima eccle utilitas t necessitas postulet. t audēs multoz p rogatiua cōmendet. Sic hunc penes cōcordias ut. In uitate cōpi. quauis ē accepta psona ds. t cē ipeuenta reg' in eccla tolerant. sic leo. ait i decretis suis. De laicis subito ē decreta canonū ordinans epis. **Laicis gradus decreta canonū adeptū pmouent. ex inima susceptū officiū relinqt.**

rigit causa ut n solū utiles psales s; t inordinatores eoz cōpetē suino pserat. S; cū tn̄ stat nos hic mansuetudo mīe. hic censura iustitie. ut ē clamus quedā delicta utcūq toleranda. quedā uo penitus amputanda. Illog qd q. p mitio h in reprehensiōis incurrit. q. ex laicis ad epāle officiū electos locū suū tenē pmittim. ñ p iudicantē aplice sedis statutis nec bātoz patrum regulas soluentes. Quare missio peccā ndat licentiā delinquendi. neq potuit aliq roe concedi. salerit ampli impune cōmitti. ne q ad ipsi p talentate cōcessim ulta p̄mo dū ultione plectamus. Ecce quib; de causis quedā in eccla tolerant. que isde cessantib; p ia seūitate uindicant. Quā aū colāda sit. qm resecanda gelasius pp distiguit dicēs. Quā t silla nūq suiciendas **i eccla aliq sūt tolanda.**

que utriq t stat integtas noce sola ñ ualet. illā tn̄ magno pe pcauenda sūt. q recipi sine manifesta decoloratioe n possunt. Sicut ipā q nullo detrimto aliq tenus indulgēda ēdūt t trez t tpm q cog nitum t ac celāe p uisiōni excusat respect' qntomagis illa nullatenus sūt mutilanda. q nec ulla necessitas nec ecclasticā pfes extorquet utilitas. Aliqn n p necessitate. t uilitate eccle mutilant t laxant p cepta canonica.

Breuit ostēdimus qui reūtente ab hr̄si i suis ordinib; ualeant recipi. t quin. Nc aū qr de his qui ab hr̄ticis ordinati sūt. s ad unitatē catholice matris eccle ab hr̄si redierit. utrū in eod ordine t ualeant ordinari. Semel n consecratus ut ait bt gg iterū cōsecrari n deb;. It. sacerdota que ab hr̄ticis in forma eccle ministrant. sic aug testat iterari n debent. nec n bōi sacrmto iniuriā aut iniuria fieri. s; illud ggi debn intellig qui consecratiōe sacerdotalē t epālē accepit. qui aut p manus ipositionē. cū ad ecclam redeunt effectū sue uictioni acceperunt. aut ab ei administratiōe ppetuo cessare iubent. Similit illud aug de eade mistica unctione t de sacrmto baptismatis intellig. Sacri in eccla aliorum dine qui sine sacerdotali unctione, epāli benedictioe cum qda uasoz t indumentoz distributioe pstat. ut s leuite t ceti inferioes ostanti. hi qui ānis ab hr̄ticis ordinent. tn̄ ad eccla redeuntes in eod ordine sianas dignisu erint ab eccla ordinent. Nec hi t ieis reiteratio iniuriis. cum nich ab hr̄ticis eis doceat fuisse collatū. Vn̄ urbanus sedis scribit petro pistoriensi epō t rustico abbati uallis umbrose. **Redeuntes ab hr̄ticis sunt ordinandi.**

Arbitrū aū e zelone lic simoniaco ñ simoniace eid cōfessioe reputū in diaconū ordinatū t bān inocētii pp sententiā t stat declaratū. q t ezelon hr̄ticus sit stat ab hr̄tico ordinatū. qui a nichil habuit. dare nil potuit. et cui manū imposuit. Nos g tanta pontificis auctoritate firmati. damasi pp testimonio

* It de amauro epo. Sed ... ex laico reprehensibiliter ordinatū ... catholicū se manifestat. It Donatū ... nouatianorum ... catholicā ... plectam.

robrean quia ac rectam oportet qd male actu e. Ua
briu abb[re]uiet corpe [et] spu ingressu atq utilitate eccle
[illegible] cum quo recte necessitate urgente
[illegible] confirmari consensu
[illegible] quid decreuit pelleam
quam habuit inlicite pertit. It damas pp.

Et illicitā man[us] inpositione uulneratū caput illi qui ab heretico
aliqd accepisse habebat. Et uulnus infixū e. necesse est me-
dicinā q tixa sanet macula. 7 rectari necesse e. q
legittime actū. aut collatū minime patet. Nā qm pla
honorē retinē q ab illo accep. q potestatē dare ñ habuit.
legittime inuenire ñ p[ossu]nt. Jd lib. xvii. cod. t. de lege iu-
lia repetundar.

Impr theod 7 ualent. Sancim[us] ex n[un]c uiro ad prouincias
regendas accedere. q ab honore digna. ñ ab emtione l pretio. sj
pater uitę 7 āplitudini tuę solo testimonio p[ro]moti.
sic sane. ut qs in honore fuint electione p[er]missi. uiuari re
gesta [illegible] se p[er]am illi[illegible] sortiendi. neqs dedisse q[ue]ppiā.
neqs dedisse ung p modum sorte. suu p[er] se. suu p interpositā i fraude legi
facienti q p[er]sonā aut donationis. uenditionis uel titulo. aut ue-
lamine. [illegible] coherci[illegible]. 7 dob excepti salariis. nil penitus tā
tam multitudine pretio. q p o potiū officiū. palaq[ue] pretio b[e]n[e]ficio.
tpr ami nihilominus. q gratuito meruer[i]t accepit. 7 hic nemini
dum timori [illegible] uite iudicando arbitrio timeno.
re [illegible] salutem p[ro] ullum [illegible] modum an pretio. tm ac ad salutē
timorē. 7 necessitate [illegible] subiuget. [illegible]
sac[illegible] negligere. [illegible] adius accipientes. sj [illegible] dantes
accusandi. cum talis publicum et in [illegible] facultate. [illegible]
pl pena. eo q [illegible] fuit. morti oib[us] feriendo.
Constitutio noua.
Si ii scientes 7 c.

Quidam clericus [illegible] eps

Sacti [illegible]

Hiis diuis p[re]missis [illegible] ueniam que eccle [illegible]
sapiens parata [illegible] ostenderit quib[us] [illegible]
testificantib[us] quib[us] sunt conuincendi [illegible] quisq[ue] de
beat capitu[illegible] sicut [illegible] remedio pos
sit subleuari. si accusatores defecerint an reus sit cogen
dus ad purgationem. Et si aut p[ro]bata q[ue] diximus sumus.
[illegible] subeat. [illegible] hic in contrario
[illegible] distinguam. [illegible] patrum sententias auctoritas liquido
[illegible].

De lapsu criminis alicui imponeretur. duo monachi. unus sub
diaconus. 7 duo leuite aduersus eps tum testimonium ferunt.
apud [illegible] suo sententiam [illegible] uentilatio
ne cause que [illegible] deficiunt. sui p[ro]missione decepta.
sui canonum examinatione [illegible] expositi [illegible]
criminis notorium erat. [illegible] manifestus iudici
arius ordo sit requirendus. Sedo. an ecc[lesi]a [illegible] sit ui
dicandus. [illegible] qua pena sint feriendi qui in accusatio
ne [illegible] defecerint. Quarto. si duo [illegible] testimonium
[illegible] deficientib[us] accusatorib[us] sit
cogendus ad purgationem. Sexto si remedium sit dandum ei
[illegible] appellationis [illegible]. Septimo. si lai
ci monachi [illegible] quib[us] inferioris ordinis in accusatione ma
iorum sint audiendi. [illegible] accusatio ante
sine tempore. q[uod] uolumus sine iudiciario ordine [illegible]
ualeat multis auctoritatib[us] p[ro]batur. De eo [illegible] aug.
Nemo potest punire nisi aut conuictus aut sponte confessus.

Nos inquā sententiam ferre ñ possumus. nisi aut conuictū.
aut sponte confessū. Item [illegible] imperator. It cod.

Iudex cum uiresu [illegible] sententiam p[ro]ferat. q aut
reus ipse se confiteatur. aut p innocentes testes conuincatur.
hoc de testit aug. [illegible] It cod.

Sicut sine iudicio quemq[ue] nolumus condempnari. itaque
iuste diffinitas nullā patimur occasione differre. Jt
[illegible] It cod.

[illegible] quelib[et] accusatione [illegible] legittima 7 idoneo accusato
re fiat. nā 7 dns nr ihs x iudā furem [illegible] quia ñ
e accusatus [illegible] ñ e eiectus. Jt felix pp. It cod.

[illegible] accusatores [illegible] eps [illegible] sententiam p[ro]fe
rant [illegible] quam aut reus [illegible] aut p innocen
tes [illegible] examinatos [illegible] teste conuincatur.
[illegible] censemus. 7 iusta eps dampnatione [illegible]
[illegible] appressus [illegible]
[illegible] zepherin pp. Jt gg [illegible]
sori. Judiciarius ordo [illegible] ñ seruet.

Quod quidam sit [illegible] accusatum.
[illegible] ordinationem [illegible] iuste se asserit [illegible]
[illegible] [illegible] ordinabiliter
e [illegible] accusatores [illegible] fuerit. deinde causa [illegible]
[illegible] depositione fuit. sic eo [illegible] sub
[illegible] testimonium [illegible] hi sen[illegible]
[illegible] respondendi ac defendendi se habuit [illegible]
[illegible] accusantium [illegible] subauit [illegible].
[illegible] ne inopes sunt. [illegible]
[illegible] pastore [illegible] habuisse. [illegible]

trū testimonium ex iudicio [illegible]
[illegible] sententia [illegible]
[illegible] accusaui[illegible] neq ci[illegible]
que [illegible] depositione dignus [illegible]
reuocetur. Jt de libro institutionum. Augi. p[res]b[ite]r aliquis e concil

Nemo eps. nemo p[res]b[ite]r excōmunicet aliquē. ñ d[e]b[e]t.
eccla [illegible] canones [illegible]
cum aliquē [illegible] sacerdos [illegible]
[illegible] recedat. [illegible] legittime
[illegible] abstineat [illegible] maiori sacerdoti
fuit [illegible] iuste fec[it] ipi iuste [illegible] inepta ad
derisum 7 [illegible] plebem [illegible]. Incerta 7 dubia
iudicii ñ possunt.

Nos [illegible] de [illegible] collegarum [illegible]
[illegible] adhuc
pendet [illegible] iudicio meo uellem
iudicio [illegible] iudices fiat
unt. [illegible] referri [illegible]
[illegible] aliquid audeat commutare. [illegible] conra
[illegible] suspendi
[illegible] ñ plenitudine
[illegible] auctoritatib[us] datur intelligi q nullus e depnan
dus ñ iudiciario ordine habito. [illegible]
[illegible] intelligenda sunt [illegible] cri
mina [illegible] ordinē
[illegible]. Sine accusatore manifesta iudi
cant.

Manifesta accusatione ñ indigent. It [illegible]
[illegible] carolo regi. [illegible]
[illegible] accusatione ñ indigent. Manifesta
[illegible]
accusatorum [illegible] nec [illegible] crimen
[illegible] culpa sua sponte se [illegible] ingerent [illegible]
[illegible] iudiciarius ordo ñ requirit. [illegible]
[illegible] nec innocentia insidiis [illegible]
p delinquentes sententiam effugit [illegible]
endum e q [illegible] que manifesta sunt. alia sunt nota iudi
ci [illegible] alias manifesta aliis. [illegible] occulta iudici.
quedā uero s[un]t nota iudici [illegible] que iudicem tantum nota s[un]t.
sine examinatione [illegible] accusatoris per
sona [illegible] iudiciaria potestas [illegible]
[illegible] 7 iudex [illegible]
depertemitur. [illegible] corrigenda q[ue] toleran

Multa corriguntur ut per se da.

Multa tolerantur ut uideas. multa nesciuntur donec ueniat
dns q illuminat abscondita tenebrarum. Et infra [illegible]
[illegible] quemquam p[ro]hibere ñ possumus. [illegible]
sit mortalis. s[ed] medicinalis. ñ aut sponte confessu [illegible]
[illegible] in eccla [illegible] iudicio [illegible] conuicti.
[illegible]
iudex [illegible] paulus apls in epla ad corinthios
breuiter insinuasse [illegible] commemoratus e
[illegible] eccla [illegible] similia [illegible]
[illegible] Scripsi uob in epla. ne commisceamini forni
cariis [illegible] aut raptoribus aut idolis
seruientib[us]. Alioquin debueratis de hoc mundo exire. Non
enim possunt homines de hoc mundo manentes [illegible]
nec eo possunt [illegible] colloquium [illegible]
[illegible] cum publicanis [illegible] peccatorib[us] comedens.
[illegible] necessarius sanis medicus s[ed] male habentib[us]. ñ u
[illegible] iustos s[ed] peccatores. [illegible] sequitur apls. 7 ad

uingit. Ne au scripsi uob n comiscer. Si quis fr nõiat aut fornicator aut idolis seruiens. aut auarus. aut maledicus. aut ebriosus. aut rapax. cu huiusmoi nec cibu sumere. Qd n m debis qui foris sunt iudicare. nne de his qui intus sunt uos iudicatis. Debis au qui foris sunt iudicabit ds. Auferte malu a uob ipsis. quib ubis satis o stendit. nemine. quem nb sl publicaui inferendo e malo abeccle comone. ut si puidicau inferri n possunt. tolerent poti nequis e malos euitando abeccla ip discedens eos quos fuge uidet. ut uenn solet ad gehenna. Oa na 7 ad h nob inscripturis sunt exempla pposita. ueluti m messe. ut palea sufferat usq ad ultimu uentilabru. ut intra retia ut pisces boni cu malis usq ad segregationem que futura e in litore. i. in fine sch. equo aio tolerent. Non enim contraria e huic loco illud q dic apls. tu quis es qui iudicas seruu alienu. suo dno stat aut cadit. Nolu it n homine ab hoie iudicari ex arbitrio suspicionis. uel etiam extra ordinario usurpato iudicio. s poti ex lege di s ordinem ecclie. siue ultro confessu. siue accusatu atq conuictu. Alioquin illud cur dixit. si quis fr nõiat. aut fornicator. aut idolis seruiens. r. nisi quia ea noiatione uult intelligi que fit i quemq cu sententia ordine iudiciario atq integritate pfert. Na si noiatio sufficit multi dapnandi sunt innocentes. qa sepe falso in quoq crimine noiant. Ng ut uliquo nemonent age penitentia gerunt. o comitte adsuppliciu. nec gaudeant quasi puirate curauere s simile. Na rupta tuni ardebit quia cu multis ardebit. ps in eod. Peccatu q iudici tantu notu e aliquo ab eo dapnari n ualet.

Si peccauit inte fr tuus corripe eu inte te 7 ipsum solu. qr quia inte peccauit. Quid e inte peccauit. tu scis qui a peccauit. Quia enim secretu fuit qn peccauit inte. secretu qre cu corrigis q peccauit. Na si solus nosti quia peccauit inte 7 eu uis cora oibus arguere. non es correctores s pditor. Attende quemadmodu uir iustus ioseph tanto flagitio q de uxore fuat suspicat. tanta benignitate pepcit. anqs sciret. Videbat cocepisse quia gnoscebat se adulli n accessisse. nouerat. Restabat g certa adulterii suspicio. 7 tu quia ipse tantu nouerat q dic euglm. Ioseph aut cu esset iustus. 7 nollet ea diuulgare uoluit occulte dimittere ea. Ergo ipsi corripiebas cora oib q peccauit. Ali 7 ipu corripiendi sunt se cretu que peccauit secrecius. Distribuite tpa. 7 concordat scriptura. Sic agam. sic agendu e. Aslon qn tua spectamur s. 7 qn peccat ad abultro nescit. Nescio quem homicida nouit eps 7 nemo alius nõ ipsu nouit. Ego uolo illu publice corripe. 7 tu qris inse tu. ps istis nec pdo. nec negligo. Corripio in secreto pono an oclos di iudiciu. terreo cruentu consciencia. psuadeo penitentiu. hac caritate pdita e debemus. Vn aliqn hoes reprehendit nos q ssim reprehendamus. aut putat nos nescire q nescimus. aut putat nos tace q scimus. forte q scis 7 ego scio. Ni cora te corripio. quia curare uolo n accusare. S hoies adulteri i domib suis in secreto peccant. Aliqn nob ab uxorib suis pleruq zelantib. aliqn m atre salute qrentib. pdunt. Nos n pdimus s in secreto arguimus. Vbi contigit malu. ibi moriat. Neminitur illud negligimus. an oo ostendimus hoi in tali peccato ostituto. si uulnus gerenti consciencia illud uulnus ee mortifer. Sanu crime notu aliis 7 n iudici. r sine examinatioe ferri tenduit. qua inceritu 7 occultu iudex sententia ferre n debet. Vn eua rist ps ait. Sententia n e pcipitanter ferienda.

Non ipsi ut nos ad pcipitande sententie platione compescit. 7 cu omia nuda 7 apta sint oculi ei. mala tn sodome noluit audita iudicare priusqua manifeste cognosceret q dicebant. Vn ipe ait. descenda 7 uidebo utru clamore queu adme ope copleuerint. an n e ita ut sciam. Ds omnipotens cui nichil abscondit. i. s omia cu manifesta sunt an qua fiant. n d omnipotens 7 alia multa que obp licentie capitulo n uis curius ipse inquire dignatus e. q ea ignorarat. s ut nob exepla dar 7 ne pcipite i disc utiendis iudicandis negociis sciamus. 7 ne malo pr mox pusq qua psumma ee qui pbare. cu exemplo monem. ne ad pferenda sententia unq pcipite simus. aut temere diligit q scisausla quoq ia iudicemus. Dicente uitatis uoce nolite iudicari ut n iudicemini. in qua iudicio iudicaueritis iudicabimini. 7 reliq. Mala uo audita nullu moueant. nec passim dicta absq certa platione quisq unq credat. s an audita diligent inquirantur pcipitante quid aliquis agat. Siem ds omnipotens sodomorum malaquoq clamor ad eu usq puenit. oia sciens pus nec credit nec iudicare uoluit. qua ipsa cofitig [illegible] cessit b. diligent inuestigansque audierat ope cognoscere. nos qui sumus hoies [illegible] quib [illegible] taudicia adi. si pcauimite nullu an iusta ueraq pbatione iudicare aut dapnare debem. Manifeste paulo apls dicente. Tu quis es qui iudicas alienu seru. suo dno stat aut cadit. [illegible] n uictu nouit iudici 7 alus aliqn reus inficiat factu uelut si quis negat se misisse cu quem sub oculis uidit [illegible] n negat. sine examinatioe ferri n pot. Aliqn ipa euidentia opis reitestat. q ope publico crim suu confitetur. tepor sedam 7 tunc correctione sine examinatioe dapnandus e si corrigi ut e. Vnde atq ultimo casu in religiosae auctoritas [illegible] manifesto accusatore n indigent. fornicator uulle i que sine examinatioe sententia aplica possit publice cora oib noscit sua pncore iubebat. Lothariu q deq nichol au se de sinulta publice uxore sua dimisit. 7 ulla supduxit. Sed n exspoliat an iudice stare n possunt. [illegible] pp. Ante contestata possessione cu cetasunt restituenda.

Nequitatis decrimine ut os possessiones. 7 oia e sibi ablata atq cuncti fruct an lite contestata pecep 7 tor i pmi possessiones restituat. Ite nichola pp. Eod.

Nisi leges ta ecclastice qua uulgare 7 publice pcipiunt ut omia sibi ablata restituant. eiquis suis e reb exspoliat. [illegible] ps. Nullus deb accusari du suis reb fuit ullis expo du suis fuit reb expoliatus.

Expoliatus deb accusari pusqua omia que ei oblata quocuq ingenio legib redintegr tene. aut eos possessiones atq ofructus accepta accusatione puare. ps. Nos epo de agro fundis restituant. Ite uilli pp. Eod.

Nullus pot uocari ad iudiciu an q oia ablata 7 omia uini ei un integru restituant. qui h p puilegiu quo possit eo uia [illegible]. Ite zepherin. Eod.

Receptu e q antiquis statutis aecio atq suis reb expoliatus [illegible] pr oia ei rest demu si quis eo iuste accusare uoluit equo pirulo facit. Iudices n debent epos trac. sapienti. Facta [illegible] uocauere [illegible] singu [illegible] qui oppressi uide tune nec pusco respode q ea ei. 7 cum suis lege egreme restituant. s tu au pena ferendi sunt

qui in accusatione deficiunt canonu censura diffinit. penam illa e minus eu dispendio extimationis excipiunt. Vn gaius pp. De his qui n pbanda obiciunt.

Si quis crea huiusmoi psona n pbanda decusse auctoritate huius sanctionis ostendit. se iactura infamie sustine ut a pnuo pudoris 7 estimationis pratio discat. S alienu uetu dic impune insidias falta decreto n lice. Ite damasus pp. Si accusator in accusatione defecit.

Si accusator sua accusatione defecit talione recipiat. Ite ex decto adriani pp. Eod.

Qui n pbauit q obiecit. pena q ipse intulit patiat. Ite. Si ni quis epm aut p orem falsis criminib aliquem impetiunt. aut diaconu falsis criminis appetiere 7 pbare n potuerit. nec in fine da ei corone decrenimus. Ite fabian pp. Eod.

Qui n pbauit q obiec. pena qui intulit ip patiat. Ite aliud e crim illatu n posse pbare. aliud e aliqua p missione accusatione desere. Inde n qui pmissioe decepi accusatione desiit. uenia dat. illuo quo crim illatu pbare n ualuit. a [illegible] interrogati. Vn hinc qq se ba iohi constituti. Neq pmissioe uiert accusatione desit. [illegible] diaconu quamsculpabiu ueheme consun dat q decepi pmissione ab accusatione sui epi fit cerr. in hanc eiculpa n gnoscimus. Ite. Si ni quis accusatione desierit uel temeritatis [illegible] qui p deserenda accusatione epi sui sic ordine suo p eisd ordinib pruato ee atq n astani deposita sunt uolum obtigne. Notandu q e 7 aliud e aliquem penitere crimen accusasse 7 in sceptione fecisse. si aliquo [illegible] fuit absolut. aliud s pecunia ab nocente accepit ut a platione ei quod obiecit desistat. Vn in libro capitularis. c. lxxv. cap. legit. De eo qui penitet criminalit accusasse. [Marginal rubric: tertius eccesias ordine accepit.]

Si que penitentia accusasse criminalit. in sceptione fecis se accusa. pbare n potuit. si ei [illegible] cum [illegible] iudex cu qua accusatule crim osumeret cognouit. 7 inter reu accusatore pobstrectatione conuenit. de collusio pena excipiat legib ostituta. Si n [illegible] 7 [illegible] n uidet cognidus ad p [illegible] tione. Si e n possessor [illegible] totore titulu sue possessionis pbare n cogit. ita qui petit ab nocentia sua purgand cogendus [illegible]. Inter tractq. corneliu pp. 7 cibunensis conciliu. sacdotes [illegible] plubet. n preci a fide aut a cornelii. iuramentu agendu [illegible] Asacdotib n e exigendu.

Sacdotib. 7 reliquis eccles n pretia fide iuramento gnouimus. nec spote eo iurasse repperimus. Ite no scriuere [illegible] uita firmam. 7 sac m in sacrata fieri pribent. Ite n lacu a mi a ab epis nescimus oblatu. nec unquam fiendeb. Ite ex concilio tiburiensi. Spbr celuiu t lucus ee clerici qrmonia [illegible].

Si quis pbr ce lucii. t lucus ee pbrm aliqua h q rumo ne conculsa ei epo perpientre sine psona accepcione firmat. Laicus puramentu sine ecclesie fit. s expurget. Pbr u uice iuramenti psoim consecratione interrogetur. Quia sacdote ecclesiastica iurare n debe. Na n p q corp q s igni e confirmat iuramto podice [illegible] absit eu dns euangelio discipulis suis quoz nos indigni sagem [illegible] dicat. Nolite o o iurare. Et au s mon [illegible] a n is habendum e ex malo e. [illegible] n oimodu iuramta pribent fieri a sacdo tib s [illegible] scaura. 7 ea que [illegible] cu qbu iudice

offerunt. Ca u pstari infamia sacdotes opprimunt tradinocentie sue assi tione iuramta deb offerri an qs ppat. Sacdo appto accusat iuramto inocentia sua affirmet.

Sr. 7 quib sacdo suppto accusat fuit 7 certe ss inuentu fuit qua e nim ulla ro uitate dicat. iusiurandu i medio faciat. 7 illi e teste pferat de inocentie sue puritate. cui nuda 7 apta sit omia. Ite ex registro ggii ad iustianu impim cap. vii. De leone epo que hic grego rius purgatione fec pstare.

Aber ti pn antiquitus osts inuidia. ut quos impbori accu pretioe dde resistere decre n ualet. opinione con falsa ad psens simulado dilacer. Qm g q le cla e sacdotale ppositu deleone fre 7 coepo nro sinistr rumor aspserat. urru ua cem districta dum fecim in quisicione pquiri. 7 nulli uneo de his que fuerit dicta aut pi [illegible] eruimus. Sin quid uider omiss q nro potuiss cordi remane ambiguitati bim per sacratissimu corp ds sanctus eu e habuude s. feramus sacramenta. pluris magna sum eculi moe [illegible] q brernoi inocentia ei eruderit enititur. pq regula mra pdictu uirz eu oib statte susce pit. [illegible] dotu dec exibeat. nec aliq codib remaneat de his que u spurgata dubietas. Et mia sup scripto u epo deuotissime oportet i omib adsi [illegible] ut cogrue deat an in ei psoa uideamini eu i nunus e honorare. Ite ex eod ad brunichil da regina francoz. cap. cc. xxii. Ad hic gg menna epm iura mto purgai fec.

Enna u reuerentissimu fr m coepiq nrm pq ea que de eo dicta fuerit requireret i nullo inuenim e culpabi le [illegible] sacratissimu corp bti petri apli subnix. iurando satis faceret ab his que de obiecta fuerit eo primouisse demonstrauit alienu reu illu purgatu ab solutuq pmisim. q a si e dignu erat. ut si in aliquo reus existeret culpa i meo canonice puniretur. tradi gnu [illegible] ut eu adiuuante [illegible] dum retine tassi ge talia q debeat. Purgatione tn a duobus fidelis sacerdoti uicis u accusatam osserte eund e ee se pbre uo comittam arbitro. Vulgare denique a nulla cano nica sanctione fulta lege feruentis scilicet ferri frigide aq igni taq ferri contactu aut cuiub pphins inuentos. quia [illegible] pactam [illegible] an [illegible] te uolum postulare. Imo aplica auctoritate p [illegible] raueiine. De maximo salonitano epo ut sacrame se ipsu purget.

Vantu anob edm 7 necessaria uidetis causa [illegible] [illegible] solliciti [illegible] [illegible] testimonia [illegible] alius an corp sci apollinaris tantu in req uisi [illegible] te re spodit 7 de iobediencia sua [illegible] penitentia uolum ut ad consolanda illu epistolam q ad eu scripsimus q [illegible] [illegible] coione reddidi [illegible] gnaui expietatia cure debeat. Quia si e tem macia psuste cuib seuero ee nos conuenit sic humilitati 7 penitentib locu uenie negare n debemus. Ite marc ano epo rauenne. De eod.

Vestri maxim [illegible] exepli [illegible] [illegible] cti [illegible] [illegible] magis aplicem [illegible] [illegible] [illegible] se sacramento purg [illegible] in corp sci apollinaris ut septim tantu in re

Quarto anch cdr. [illegible]

+ Notandu e q si c [illegible] xl viii leg [illegible] Accusator [illegible] [illegible]

[Bottom gloss:] [illegible] q collusio [illegible] corrupt. ut sena [illegible] [illegible] vii. [illegible] S. abolitoib crimiu. P uaricatore ee eu [illegible] q collusi e reo [illegible] Si q au ab accusatio ce abolitio Sr [illegible] punit. Abolitio puati a [illegible] postula ac [illegible] [illegible] Aliogn [illegible] pena [illegible] Et ista t. eod. [illegible] accusatio [illegible] Abolitio au pena remittit [illegible] [illegible] Si n [illegible] cod. t. [illegible] abolitione [illegible] legit [illegible] [illegible] infamia [illegible]

fuus librum se ee respondit. causam ipsius sententia
rursus iudicio dedo q recociliat missa. Subscriptio age
pluspsit. commictim gda peniteniam cul culpa
et id quicquid nobis dispiacet secure disponite. nec aliter
quod de nob dubium habitis. Nam quicquid a nob hinc decreta fuit
ordinati ... subscripsimus. subiit admonitam. Item
[illegible] omnibus episcopis. **Qualiter sit seipsum purgauit.**
andastus ut scribem uob quia instas uirgam te me
sustentum fuit ... pelleret ...
firmaret. Scitote me ... aquodam basso ...
pleq ... ualentinian augusti nostra auctoritate
synodam ... iussit. et facto concilio magna ...
ministratione satisfaciens omnibus ... alter ...
... suspicione ... purgaui me
... suspicione ... liberans ...
... facienda formam ... Item alexand.
... cumano epo. **Item gillidi pbri**
... gillardi pbri demorte episcopi sui predecesso
... uisum ... Itaque circa ista
... unanimi assensu tue dilectioni referimus
... gillandum pbrm ante ... presentandum. ...
accusatores defuerint ... iustitia sine ...
... amisit. ac sacerdotium accipiat.
... beneficia. Item ex concil agathensi. **De purgatione eius qui**
sic ... poterit.
... accusatores e minus sacerdotis probare non potuerint.
... negauit ... cum vii. sociis suis eius ordinis ...
... semetipsum expurget ...
... fuit ... semetipsum excuset. Item ex concil ...
... **Item eod.**

...

spiritali priuilegio decerneb romane eccle intelligit. ...
... spectare uite ... scientie.
... ministrorum di repente ...
... lauabit ... apparea ...
... nulla dubitatio nascet ... testimonio ...
... ...
... quo remedio ... sublevet ... remedio
... dilatione uoce appellationi exhibuit ... causa
... remedio appellationis subleuari poterit. ...
... **Causae ... remedio appellationis subueniatur.**
... appellandi ... causa remedio appellationis subleuare. ...
... **Item eod.**
... liber sacerdotum si uoluerit appellet iudicium.
... nullo prohibeatur ... liber ...
... cause ... maiora negotia orta fuerint ... se
de referant. ... discerni non poterit ...
... summorum ...
... prouincie ...
... iudicentur
negotia ... Item ... ecclesie ... dices.
Quicumque pulsati apostolicam sedem appellent.
... pulsatus fuerit ... apostolica sede appellet ...
... quasi ad caput ...
... Item ...
... **... apostolicam sedem appellent ...**
... pulsatur ... quibus
causis ... apostolicam sedem appellent.
atque ... confugiant. Item marcellus eps.
Ad romanam ecclesiam ab omnibus appelletur.
... romanam eccl. ... episcopi ... necesse fuerit ...
... ad caput ... appellare debent ...
... consecratione ...
... episcopis ...

...

ussta. v. dies appellat. et intra ipsos v. dieb. ad iudicem a quo appellauit sine aliqua dissimulatione peruenit. et ip
deque locum sine aliqua dissimulatione peruenit. et quod
dies in quo accepit intra v. dieb. spatium dicere quod non
appellat possit computare. It. A quo appellat ad quem appellatum
fuit. dimissorie littere dirigantur.
Decreuimus ut appellator ad eum qui de appellatione cogniturus
est dimissorie littere dirigantur. que vulgo epistole appellatorie
et dimissorie littere dirigantur. quas intra quintum diem ex officio
quarere postulatio. et acceptione intra quintum diem ex officio
finiendam. Ista in supradicto titulo de cautionibus et penis
appellationum interpretata sunt. qui non statuta que dimisso
appellationum impetrata sunt. qui non statim acceperit et reddiderit. retentione
nas postulauerint. acceperit et reddiderit. receptione
augendo submoueant. et penam appellationi ferre cogatur. It.
Si in qua causa iniuria omnis appellat
Vniusquisque conscientia iuste cause. si causa afferende more
ne contra sententiam proferatur appellauerit. tunc de facto suo con-
fessus ne contradicere appellare uoluit. In hac appellatione

Cum possessor appellat durante causa

Si in qua causa iniuria omnis appellat

Laicus accusatio episcopum non recipiendus

Laicus clericum non accuset

Minores et ordines accusare

Audiatur laicus accusatio episcopi

Infame hereticus accusare non possunt

lieni erroris sociū & asini uoluntate, possint tam te
recedite. aut sacris patrum regulis & constitutionibus inobedien
tē suscipere non possum nec debemus nec impetere recte cre
dentes & sanctorum patrum sanctionibus obtemperantes, quia
infames sunt & censemus. qui suam aut aliena peccata curant.
In hoc aut apostolica & regulari liberi proponit auctoritate. Vnde
capitulo dicitur ut heretici non impetere recte credentes non
possunt...

[illegible]

ne publici documenti non possunt tolerandi sunt.

Que erat inimica semotore fac

Dignitatem in facie prim non furta.

Ut ad eos primum reuerentiam mereatur.

Cum susceptum officium in administratione non est.

Seruis dimittit.

Sepe in nomine non aliena in minore facit.

Aut sacerdote non possum sacerdote accusare non

non reddit.

[illegible]

...ua· condigna accusationis persona fuit presente uidelicet eo quem accusare desiderat. quia nullum absentem accusare potest nec ab aliquo accusari. Item. Citari iubet per se ipsum ut accusator presente eo quem accusat in scriptis accusationem iudici offerat. et ipse ... uicem sue accusationis legat. Stephanus presbyter ne absentem aliquem per litteras accusare audeat.

QUIDAM EPISCOPUS

a propria sede electus est. petit restitui. post restitutionem ducitur in causam. inducias postulat: tandem ad accusationem peruenitur. quidam illegitime uocati, et duo infames, tres legitimi accusatores testes de domo sua producunt ...

Quod inimici iudices esse non possunt.

Ibi semper causa agatur ubi crimen admittitur.

Accusatus non nisi in foro suo audiatur.

Ubi crimen admittitur ibi causa ventiletur.

Infamis iudex esse non potest.

phemabit tn eoz sententia quia ex officio suo semata iudicarii ordinis integritate, persistit. uentis fuata. unde sat in euglio. Sup cathedra moysi sedet scribe et pharisei dicentes ... hic liquido e stat q malis psonis dicta sententia iusta examinus ...

dū sine exemplo sue emendationis ... corrige ... subditis ... correcti ...

ēps ... epi nō nisi a p̃lis audiat̃ et iudicet̃.

Accusatores ep̄or̄ ... careant suspitione ... quia columna sua ...

ep̄s audiat̃ ... Suggestio secundum statutum. ...

... ñdeb admitti ... queinq̃ ... pfessio. It̃ ex dec̃ to a drianī pp. Ex eod.

Non est credendum ... alios eorum confessioni qui crimini implicant̃. nisi prius probaverint innocentes. quia periculosa est et admitti nō debet rei adversus quemq̃ professio. Hoc autem intelligendum est in pari vel maiori crimine. Certum siquidem non eum accusare volueris. velut si accusare de fornicatione. de periurio. vel homicidio. vel simonia. vel alio q̄libet maiori crimine accusatorem suum impetere voluerit. In suam auctoritate nō pbiber̃.

C. d. ordine. r. Q̄n ciuil. q̄. p. c. e
C. Eodem. co. Q̄n ciuil p. ci. qn. c.
C. libro Viii. t. i. Si q̄s em.

sub{p}henso se · restituto incione ep(iscop)o. remoueat(ur) . uideat(ur) accusator · tam(en) ut n(on) ei ulterius admittat(ur) facultas cause p(ro)sequende sise ad diem n(on) noluisse . s(ed) n(on) potuisse occurre(re) p(ro)bauerit.

Sed tamen q(uaes)tio t(er)minat(ur) eod(em) capitulo i(n) quo sequit(ur). Qui accusatorem ep(iscop)i culpabilem inuenit ad arguendu(m) decto n(on) admittat(ur).

[illegible]

accusator p(er)se i(n) iudicio ep(iscop)or(um) culpabile apparuerit . ad arguendu(m) n(on) admittat(ur) . [illegible] causas assere(re) n(on) t(ame)n c(ri)minales . ut ecclastica uoluerit. It(em) adrian(us) pp. Q(uo)d si accusator i(n) iudicio ep(iscop)or(um) [illegible] ut sup(ra) [illegible]

[illegible]

FORNICATORES & infamia notati quondam religiosum epm de simonia accusare nituntur. Reus autem eius prouincie archiepiscopi iudicium expetit. tandem in probatione defi cit accusator. reus cogitur ad sue innocentie assertionem.

[illegible]

Ut criminosi sacerdotem accusare non permittantur.

[illegible]

Ut Ro. pontifex placuit quod seruo suo accusatur.

[illegible]

PLACUIT ut siquis epis dicit aliquem sibi soli proprium fuisse crimen confessum. atque ille neget. non putet in iniuriam suam epis pertinere. quod illi soli non creditur.

[illegible]

Ut ciuitate unaqueque prouincia habeat.

[illegible]

QVIDAM LONGA

[illegible]

[illegible]

Ut viventi epo alius sibi succedere non ualeat.

[illegible]

Non est eps qui locum uiuentis ... usurpat.

[illegible]

Ut ille epo ecclesiam suam dimittere ... adulte insistere.

[illegible]

Epo gravato infirmitate alius subrogatur.

[illegible]

Senectute gravato coadiutor ... dandus ...

[illegible]

Epo ... ad ... ecclesiam ... redire cogendus.

[illegible]

Alteram cathedram appetit ...

[illegible]

Necessitatis et utilitatis causa eporum mutationes fieri possunt.

[illegible]

Eccla unius epi ab alio disponi non debet.

[illegible]

De metu hostilitatis ... ad suam ecclesiam redire oportet.

[illegible]

durem statuere sacerdotem, ut susceptam semel animarum curam intuitu futurae retributionis impleat. Sic ut si bene ... ab hoste depulsus aliam quae a pastore [illegible] ... gubernare ... illa hostibus ... pergere ad priorem statum cogatur revocari, sed ... ordinatus est ecclesiam revocari. Sin autem praedicta civitas continua captivitatis calamitate premitur in hac ... est cardinatus, non debeat ecclesiam ... ad priorem redire cogatur ... in quo episcopus ... substituitur. Cum aliqui[...] relicta propria cathedra sua auctoritate ad aliam transierit ... ille pontifex ecclesiae episcopus esse ... substitutus ... habebat. Unde Damasus archiepiscopus ... episcopis scribit omnibus episcopis dicens: De sacerdotibus qui relictis suis ad alia migrant.

De ecclesiis ad ecclesias migrare ... [illegible]

[illegible]

Ex eodem.

[illegible]

In extremis agentis quidam episcopus successorem sibi ... [illegible]

[illegible]

A

[illegible]

De eodem.

[illegible]

B

[illegible]

audiant filii tui. Audis euidenter ordinatione principis
ipsi tam manifeste descriptam. ut pene expone negetur.
Nulla h(abet) ppli acclamatio. nulli consilii quinimo tam suo. nulla p
pinquitatis habita contemplatione. propinquis agros campos
relinquimus hereditas. gubernatio ppli illi mandatur. quem dominus
eliget hominem .s. tali qui sicut scriptum audistis in semetipso spiritum
domini et perspicatum in conspectu suum eius. qui morsu ualde noti.
et inquo sit claues legis. sententia ut possint eum audi
re filii israel. Item ieronimus. In electione episcopi nec minime da
uid inferendum adeuum non nec aliquis presentia innotescat.
eos quidem spiritu intumescunt. et putant se non dispensa
tionem .s. impium consecutos. quin status omnibus in melio
rem sui eligi. Suius. electum sit
ne eius sumi non sunt ordinari. et ideo quod ipsi electi sunt
se magis ecclesiam appetunt. Si autem peccata filiorum abepiscopo
iustu pnit. quanto magis unusquisque se considerans. faciens
quia potentes potent tormenta patiuntur. terretur se non audio
hoc honore quam onere. aliorum locum quam magis dignus non im
pleat occupare. Item eiusdem. Pro gradus officii eque quem meliore

[illegible]

quod ex necessitate gerit̃ excusatur. cui suffraganei ar
chiepõr subditas suas admitti faciũt et punire atq; curam
ear correctione negligentes existũt. ēt hic metropolita
nis pt illor uoluntatẽ et iudicandos et puniendos et reconcili
andos absoluẽ. Quo epi zelo diuine auctoritatis accensi bo
nis tibi exemplo edificent. maior uirtus aspiciũt ẽpi
one redarguunt. Absq; eorum consilio nũc metropolita
nus in eorum parrochia aliquid agẽ l disponẽ. Vñ in fine
capituli maxime ppt simpliciter dictũ nichil agẽ
s; ad determinatione rei ppter assumat. absq; eor
consilio. ut laycali pluptiones uideant improbari. Nosti
autem cãnonis. Sic apl's qui corinthios uidit negli
gentes circa correctione fornicatoris sua auctoritate il
lum ptinauit. Johs uõ quia epm ephesior uidit papam
ad corrigendũ uitia subditor sine eius auctoritate illos cor
rigẽ noluit. s; illũ tñ de eor correctione admonuit.

[illegible]

modo patiuntur. Scdm aplm dicentẽ. vicani et regu
lares ministri sumus. Si aũ rei ecclasticas epis in suam
uoluntatẽ usurpare nolũt. aut frib ut filius. t quib;
atq; propinquis suis dedit potestate. ut peos latenter
refragantur ecclẽ. hic oportet obnoxium et conatio. Sin
aut epis t quicũq; cosint pbri aut diaconi accusentur.
quiaq; predicta t ex quib; iactiẽ ecclẽ ueniunt in suo jẽ.
colligunt et pauperib fraudat. et facũe cõstituit. hõ enim
corripi oportet. s; qui ordinatũ fuit. ab eo cõcilia. Si uõ ec
hanc p̃bitione aliquã clerico eccle restauranda. et ipse
a gradu suo eiciendus decernit. vñ in tõleto concil martina
pp legẽ. De epo q nulla necessitate re ecclẽ uendit.
quis epo nulla ecclastica necessitate cõpulsus illuo
clero. aut ubi forte pbr nẽ fit clerici eccl. ipsi ces p̃lupsẽ
aliquid uende. res pro eccle pr restauratn cogat. et in
iudicio epor deiciat iudicatus. et tanq; furti aut latrocinii
reus suspicet honoe. Quãdo nõ cathedrã teneri epos ceri
ge debẽ. ii lib concil bracarensi. De honore cathedram
Licuit ut nullus epor cum eis epis exigat.
p suas dioeceses ambulans p̃t honore cathedre sue. t
[illegible]

Clericus adversus clericum questionem de predio agitabat, quem ad civile iudicium producere volebat. Clericus vero, in iudicio ecclesiastico stare volebat. Actor non potentia civilis iudicis utitur, et reum a possessione sua deiecit. Quo audito episcopus eum ab officio suspendit. Ille contempta suspensione ministravit. Episcopus sine spe restitutionis in eum sententiam dedit. Queritur utrum clericus in civile iudicium producendus sit. Secundo si in culpa dignus fuit suspensione ... sententiae episcopi irreparabiliter oportet deponi. Quod clericus ad publica iudicia accusandus non sit ... Ad publica iudicia nullus clericus conveniatur.

... ut reliquos clericos apud iudicem secularem accusare presumat. Item ... Unde in Codice Theodosiano.

... cuiuslibet ordinis absque pontificis sui permissu nullus presumat ad secularia iudicia attrahere, nec laico quelibet clericum liceat accusare. Item ex concilio Agatensi. Absque episcopi iudicio ...

[illegible]

... Quod episcopo insidiantes submovendi a clero curie tradantur.

... sub ... a clero curie tradantur ... [illegible]

[illegible]

XI

dus ce. ex quibus unctione intelligendum est. Nemo in episcopum ungitur. ut cognitor secularium negotiorum desideret. sed ut p[ro]curator animarum. et distributor spiritualium existat. p[ro]hibet[ur] [illegible] secularib[us] negotiis occupari. non a deo ipse sequit[ur] fieri. ut secularia iudicia non deceret [illegible] secularib[us] [illegible] secularium iudiciorum. intelligendas. Judicia de reb[us] secularib[us]. secularia appellantur. Juxta illud ap[osto]li. Secularia [illegible] iudicia si habueritis contemp[tibiles] [illegible] Judicia uero secularium [illegible] secularia appellantur [illegible] clericis. q[uod] ex subsequentib[us] [illegible] intelligi [illegible] congruere [illegible] [illegible] [illegible] Laici. Prohibentur [illegible] [illegible] secularium uirorum negotiorum [illegible] [illegible] Negotia quippe [illegible] siue criminalia siue ciuilia fuerint. [illegible] [illegible] [illegible] Clericus sub laic[o] [illegible] in [illegible] [illegible] [illegible] [illegible] [illegible] Item ex eod.

[illegible]

nas. Vn̄ gg̃. scribit constantio mediolanensi epō. Ro'dubia
n̄ diffiniendas ēē sententia.
taue fratres et ideo si ut fre dubia ē tradere sententia. Item
aug. i libro de penitentia. n̄ ē dam̄ q̄rere idcirco n̄ demonstrant.
uilius uera sint que cui iudici n̄ sunt ēdencia. n̄ certis
indiciis demonstrent. It' damasus pp. Aliqui examinet
aliqui n̄ iudicent.
ōpq̄ui iccusant cuilis discutere n̄ licet. et p̄qui canonice
uocati ad hunc modu uenire et p̄sens p̄sentie ignoscat uocati
uocati . Que p̄ sup. ergo salomon dr.
intelligat que ei obiciuntur. Que p̄ sup. enim
ang̃ seruorū n̄ reprehendas. intellige p̄. et increpa. Aug.
iudas n̄ reprehendas. Et hec ap̄ssima sit aliorum reprehensio
nem oportet ab insquidatis aceo examinatione ordi
ne. fuat. Cum g̃ sententia ex ordine fusitate. necte reatum
dūē. quia et an quā sententia daret sed p̄ qualitate sui reatus
ligat ap̄d dm̄ tenebat. Contingit aliquir ut aduls sententia
plus legio portet. cui reatū sed sententia n̄ h̄r. h̄ sententia
inuistalis. quia n̄ est ineccam sup q. latat. et iuste ab
corporat. qui erreatū adulē. adiu ap̄d dm̄ ex ea erit fuit.
Et alias sic intelligi ē illa auctoritas gg. Sententia pastorū
ꝛc. Iustā sententiam uocat quam eum sube. ḡtumat. sua. n̄a
ē. quia ex aliq̄ ia dudū ostpna diuscrat. vn̄ ci p̄mis sufi et gg.
[illegible] pastor is sententia [illegible]
[illegible]

Culunta offiao n̄ ōgruit alio ligat̃ soluit.
lerūq; contigat ut iudicis locū tenēat. cui ad locum
uita minime cōcordat. ac sepe agit ut et dispuet im
mito. t alio ip ligat solu ir. Sepe i soluendis ac ligan
dis subditis sue uoluntatis mot̃. n̄ an causam merita se
quit. Vn̄ fit ut ip ligandi et soluendi se potestate p̄uet.
ꝛc. et infra. Vn̄ recte p. p̄phā mdr. Mortificabit aias
que n̄ morīunt. et uiuificabat q̄ n̄ uiuunt. N̄ morientem
quippe mortificat. qui iustū dampnat. et n̄ uicturū uiuifi
care nitit. qui reū a supplicio soluē conat. Cause g̃ pen
sande sunt et ec ligadi ac soluendi potestas exeat.
Videndū ē que culpa. et que sit penitentia secuta post culpā.
ut quo omps ds p cōpunctionis grām uisitat. illo sententia
pastoris absoluat. Tē n. ūa ē absolutio et infra. Et cetera
n̄ dc intueniendū ē qd illo n̄o debemus p̄ pastorale auctorita
te solue q̄ auctor. ꝛc. cognoscam p̄ suscitante g̃
uiuificare. et infra. Venit itaq; mortuus. et ultra. ꝛc.
peccator. uement ē uo foras discipli soluūt. quia pasto
res eccle ei debent penā amoue quā meruit. qui n̄ non
butt cōfitē qd fec. h de solutionis ordine breuit dixim
ut sub magno moderamine pastores eccle t solue debent
t ligare. It' calixt' pp. vrb. car. sententia iniuste. prata.
Nuistū iudicium et diffinitio iniusta
regio metu et iussu. aut cuiuscūq; epi. aut potentis iudi
[illegible]

uissent. t quod scriptum ē p̄fitent. aut p̄fire manda
uit. Scī pauli apli sententia i gerenda ē dicentis. et si nos aut
angl's de celo euglizauit uob p̄t quā q̄ uob euglizau
imus anathema sit. It'. Si quis p̄ his et nob q̄ a dn̄o p
cepti ē t rursus unpat fieri q̄ dns p̄ his et cetera sit
oib quidiligut dm̄. Id. Si quis p̄ est sup uoluntate di. ut
p̄t qd in scis scripturis euident p̄cepit. t dic aliquid. t impat
tanq̄ falsus testis di uel sacrilegus habeat. Cū g̃ subditi ex
cōicant. quia ad malū cogi n̄ possint. ēē sentenciē n̄ e
n̄ ē obediendū. quia uicta illud gel. Si uero ap̄d dm̄. nec
ap eccl'am ei quēq; grauat uniq̄ sententia. A diu sup cōi
cantes ex cōicatis de eccl'a abici iubet. n̄ de quolibet in
cōicantib intelligendū ē. Vn̄ nicolaus pp. scribit hysma
to ternoz archiepō. Ꝺ h'quai excōicati cōicēt.

Excellentissimus rex carolus aptiru nr̄m consuluit qd
agendū sit de his qui cōicāt cū his qui a engeltrude
sepe dāpnata cōicāt femina. qm eā cū cōicatorib suis
fautorib p̄ñ uinculo anathemati cōstat astrictam.
[illegible]
[illegible]

cū ad p̄dicandū ūbū euglii cui ā misisse frisonie inger
mannie partib. et gentib illis paganis et ūbo pollicitati
onis cū uolunt ēē an munitā. ita ut orthodoxo' epōs
p̄bro'. t quoslibet repire potuisses i ūbo exortationis p̄fe
cto ampli' cōfirmares. et excōicares q̄ facturū ē. Si q' uo se
ductores epōs. aut pseudo p̄bros a recto fidi tinite deui
antes repulisses. nullatn' cū eis ēēt cōio. quid te dō saluan
te usq; ad p̄sen' spuuit fuisse confessus es. t licio p̄p pn
cipale. et humanū fauore grā francor dū adeo accessi
ses corporalit abstine n̄ ualuisti. cognite eccl'ar dī necessi
tate. et tū ineoz cōsilio. et cōionis cōsensu alu n̄ cōmunqui
nata. Itaq; p̄pt' h'q. cū eis cōīslu es n̄ cōsentien' inquinati
eoz nullū ē detrimentū corā dō.

Vidam clerici propria relin
quere nolunt. de suis & eccle re-
bus testamta conficiunt. de reb,
eccle n nulla arguunt. Modo p
mu querit utru clicis liceat pu
habe. Secdo. an res eccle que abe
is da te sunt possint costar eis
aliq firmitate eis quesitas acceper. Tertio. si ante p ss su-
e ordinationis nich habe uidebant. & post ordinatio
ne aliq inuenisse noscunt. an possint ea reliquere
quib uoluint an n. Quarto. si de ssint & eccle reb a
liqa cquisisse noscunt. an ulq coit. an singlriter
eccle t sacerdoti iure puenir. Quinto. si re sta mta
eis liceat cofice. Clicos nich possidere multis auctorita
tib iubet. At in tolletanu conciliu. Omis etas ab ado
lescetia in malu pna e. Nich incertiq uita adolescen
tiu. Vn costituere oportuit. ut si qui in pubes uel
adolescete in clicos existunt. o s in uno coclaui atrii
comaneant. ut lubrice etatis annos n in luxuria s; i
disciplinis ecclasticis agant. deputati probatissimo
seniori. que & magistru doctine & testem uite hnt.
Ite ier ad nepotianu. Clicus nichil sibi p(ro)prium possideat.
ticus qui x si ut eccle ministerium uocabulu
suu & nois diffone plata nitat & q dr. Si n cleros
grce. lat sor appellat. ppea clici dr. quia de sorte do
mini sunt. t quia ip dns sor. i. pars clicor e. Et quia
t ip pars dni e. t dominu partem ht. tale se exhibe
deb. ut ip possideat a dno & a dno minu possidet.
& eum ppha dic. pars mea dns n ich erit dnm habe pot.
Quod si gppa aliud habuit pt dnm. pars ei n erit
dns. Vergra. Si auz si argentu si possessione si uaria
supellectile cu istis partib dns n dignat fieri pars
eius. Si aut ego pars dni sum & funiculus hreditatis
eius n accipio parte int ceteras tribus. s; q si leuita & sa
sacerdos uiuo decimis & altari s'uiens altaris oblatione
sustentor. hns uictu & uestitu. his cotet ero. & nu
da cruce nud sequar. It gg. aug anglor epo. Clerici
ui... in monastr nichil proprii possideat.
regulis erudita seorsu n deb fieri a clicis suis i eccla
anglor. q auctore do nup ad fide pducta e. hanc
debet instruere couisatione. que in initio fuit pat
b nris. i quib nullus eor q possidebat pprium habe-
bat. s; erant illis oia coia. Si qui uo sunt clici ext sacros
ordine costituti qui se n possunt contine. Sortiri u
xore debent. & stipendia sua accipe extius. quia &
de eisde patrib nouim scriptu q diuidebat put cuiq
op erat. de eor q stipendio cogitand atq puiden
dum e. & sub ecclastica regla sunt tenendi. ut bonis
morib uiuant. & canendis psalmi inuigilet. & ab oib
cor & ligua illicitis & corp do auctore cosruet. Coit
aut uiuetib ia de faciendis portionib & exhibeda ho
spitalitate & adimpleda mia anob quid erit loqndu.
cu oe q supe in causis piis ac religiosis erogan
dum est. dno magistro oib dicente. Q d supe dare
elemosinam & oia munda sunt uob. It urban ppoib
catholicis. Clicis coia oia debet ee.

Scimus uos n ignorare q hacten uita com inter os
xano uiguit & ad hue gra di uiget. & maxime int eos
qui in sorte dni sunt electi. i clicos. sic in actib aplor
leg. Mltitudinis aut credentiu e e cor & a una. neq q

eor que possidebat aliquid suum e e dicebat. s; e
rant illis oia coia. It aug in s mone de coi uita clicor.
ol o ut aliquis de nob inueniat. Itē al.
male uiuendi occone. puidem n bona ut ait apls.
n solu cora do. s; & coram oib hoib. Ppt nos cosciencia
n a nob necessaria e. ppt uos fama nra n pollui. sed
in a nob necessaria. ppt uos fama nra n pollui. sed
pelle deb in uob. cuie re. cosciencia & fama. cosciencia
e necessaria. fama p ximo tuo. Q d fidens cosciencia
negligit fama sua crudelis e. & infra. Nullus ut in socie
tate nra habe aliquid pprium. s; forte aliquod ht nul
lus & s; qui habuint faciat q n us. Si n fecerit. s; uite
eaui & se reuocet mdicitatis manu. Condicte tam mca
gente. ta mt ti mope n in pellit. ut plures tristes
reliquam. quia q dare oib possim n habem. nihi
beni g enthecā & infra. Qui hnt pprium t habe uolunt
& de pprio uiue & ce pceptis ista face parz est. ut dicam
n mecu manebit. s; nec clicus erit. dixi m n & socio
me dixisse. ut si n ollet & suscipe & sociale uita me
cu n illud tolle clicatu. seorsu maneret. seorsu uiue
rent. clicatu n habe. t claudo qua plange mortuos.
Qui hypocrita e mortuus e. Quom g quicuq uoluis
set ext mane & de suo uiue n ei tolle clicatu. ita quo
m quia placuit eis do pprio hsocialis uita. quisq
cu ypoesi facia t testamtu. s; delebo eu de tabula
clicor. It qui n uult mecu mane & tcoi uite ht li
btate. s; uideat utru habe possit felicitate hrdi
tate. It gg felici epo de ac poli. Diacon q uit & relig
ios regulare uita duce cogant.

Comuedina uxentina & blandina eccl it in uicinos
costitute. ppeas in ... eas solleprit opa usi
tationis iniungim ut illuo p oib comonere ueiq p sa
ta p ecclar. sui diocesis. t diaconi. t religiose p sot
i uicte distrie ac canonice uiuit. Sins oib cla
quod clicis nullo m licz habe pprium. q si habuint. n clici
er. n n clicatus eis tollendus e. Vn aug ait. i eod s mo
ne. Clicis tollit eis qui uolunt habe aliqd pprium.
Certe ego sic qui statueram nullu ordinare clicu n qui
mecu uellet mane. ut si uellet a proposito recede rec
te illi tollem clicatu. Ecce in cospectu di & uro muto
consiliu qui uolunt habe aliq pprium qui n suffic ds & eccla
eis maneat u uolt & u possint. n eis aufero clicatum.
Nolo habe y poctas malu e qs nesciat. malum e
cade a proposito. peie e ppositu simulare. Et p pauca.
Sui fuit scitate di midi cecidit. si uit habitat si
mulatione. tot cecidit. Nolo ut iste necessitate simu
landi. Scio quom hoes amat clicatu. i e mui eu tollo
uolenti mecu coit uiue. Sed ecce sunt alie auctoritates
quib concedit pprium habe. n solu alus s; & epis. Vn in cocit
agath leg. Presb; pris t acquisitis epi hrdib suis re
linquant.

Pri dereb pris t acquisitis t quicquid de pprio uoluint
hrdib suis si uoluint derelinquat. Quicquid uo
puisioe eccle sue fuit. siu de agris siu de frugib siu
de oblonib. oia i uire eccle reseruare censem. It ex co
cit martini pp. Itē al.

Manifesta aut debet ee que ad eccl a ptinet. his qui ei c a
epi sunt. pbr & diacon. ut si epo contigit inopinat
transire ad eccle nullom possint minui. & pire. neq
res ppe epi inoportunitate patiant preb eccle. ut
nec eccla dana incurrat. nec eps in suis reb p rebus
p sc bat ur eccle. Sed statutu e i canonib aplor. ung

C. ista. Q. e q. utrm coe uit... sceptu ht. & nouit nil pp ht. uidat ne pollicitatio sua irrita fiat. s; si q d no e pollicit. fidel... nescit aut. qui sensit si noui q uerit pu meli p n p fice... quoru ferret. ait fide porpe... mat uti fin ter. q illi q sin noro au fide motui st. ... egit qua.

& pprium ... ht n lic.

A. C ...

B

C

A

bus leg. *Brod.*
ut manifeste res pe epi sciri ht pas. 7 manifeste
dnice. Ut potestate hat de pus moriens eps si uoluit.
7 quib uoluit de liquere. ne sub occasioe ecclesiasticar
rer. eas epi pbant. uindicant. Fortassis n aut uxo
rem ht. aut filios. aut pinquos. aut fuos. 7 iustum e
nam ht. aut filios. aut pinquos. aut fuos. 7 iustum e
ut apd dm 7 hoies. ut nec eccla patiat detrimentum igno
ratioe rer pontificis. nec epi. t ei pping sub obtentu
eccle pscribant. 7 i causis incidat. qa ad eu ptinet. mor
q'i iniurijs infamet. It in eisd canonib. *Ecceb eccle*
siepc indiget sibi sue necessaria sumat.
xhis aut quib epi indig. sitm siut indig. in suas ne
cessitate 7 pegnor fram usus. 7 ip pcipiat. ut nichil
eis possit eio deee. lex n di pcip ut qui altario desui
unt pascant ex ipo. It ex coc. antioc. cap xxv. *Re eccli*
ps ecclasticar rer sicut epc dispenser.
ht potestate ad dispesandu erga oes q indiget. cum
summa reuerentia 7 timore di. Participet aut 7 ip quib
idiget. sitm ea tnss qui in fratru re qui ab eo suscipiut.
necessariis usib psitus. ita ut nulla qlib occasioe
fraudent. iuxta scm apl in sic dicente. hnte uictu 7
tegumtu. his cotepti sum. Qd si cotept istis minime
fuit. couertat aut res eccle i suo domestico usus. 7 eius co
moda. t agro fruct. n cu pbor diaconor q o scientia p
tractet. s bor potestate domesticis s aut pinquis. aut
frib filiisq comittat. ut p hmodi psonas occulte re
tractet eccle. sinodo puniciat penas iste psoluat. Si
aut 7 aut accusat eps. aut pbi qui cu eo sut. q ea que pti
nent ad eccla. t ex agris. t ex alia qlib ecclastica facult
te sibimet usurpent. ita ut oes paupe affligat. crimi
nationi uo 7 blasphemiis tas s mo pdicationis q hmoi qui
dispesant talit exponant. 7 hio oport corrigi sca sy
nodo idq debeo dec cpplare. It in canonib aptor.
Recapim ut inpo *Re eccle i epis potestate.*
testate suar eccle eps ht. Si n aie hoium ptiose illi s
credite. multo magis oportet eu curam de pecuniis a
gere. ita ut potestate ei indigentib oia dispesent. per
pbos 7 diacono 7 cu timore 7 oi sollicitudine ministra
tur. Ex his aut que idiget 7 e ut sup s cuig incoe. aga
thi 7 martini pp. i canonib aptor dicit. sit manife
ste re epi pe cu in eisd canoib 7 iure anioc pcipiut
n epis particip re eccle. notat eu habe p aq forte s
necessitatib n sufficiant. qm g cls sepu habe uoluit
cls nerit. 7 eps in mi pa. n solu n desim ee epi. uer 7 cucte
tas ecclastica facultates in sua uiber habe potestate.
S notand q epos orientale uxore habe 7 filios. Quod a
aut oceni s partib eu in l. uctatu suu in minorib ordini
b ostituti. h'nt uxore 7 filios suu morte uxois i tuenii
ente. suu otinent. apu uotos s uata. ad sacos ordine. eccle
his oib cocedit habe pa ad suo 7 suor usus. Quia au
abi fama a sac mulier ecleri s nullo m eis pmittitur
habe pa. quia nulla e eis excusatio pcatis n forte
retinedo sua a sumptib eccle abstineat. Quos fieri posse
psp testat dicens. *Dicti qui infirmi sunt ut reb*
suis renuntiare n possunt.
llu aut qui infirmi s ut possessiob s renuntiare n
possunt. sic a q accepta n erat dispesatori reliquit
nich ht mitib coferenda. sine pecco possit illa. quia
7 ipi qd a in sua reliquit. q n pis cotenti reb nich eoz
q l aboit ordini suo deb arbitrat accepunt. s de reb
uo eccle que annuerat eas diuidi. ut annuo reddi

Marginal note: sita tdsig 7 sine patre oltri
bet q eps ht pa. Decrebo
ee suig 7 reb eccle.

tus quisq sibi spalit uendic. h n posse fieri argum
to 7 auctoritate pbat. Clicis aut eoz de quib dr. mt
titudinis aut credentiu e c. u. 7 a. u. Necce e aut eoz q
cosequant uita. q ui in eccla gedu administrat. no
g aliquid sibi pu uendicant. s er eis oia coia. It ar
bani pp. *Re eccli in usu coes eps dispenser.*
es eccle n quasi pe
s ut coes 7 dno oblate cu sumo timore n in alio qui
in pfato usus sunt fideliu ops 7 inde. s Sig res
eccle n quasi pe s qsi coes habende sunt. cu deo oi
nullus dicat h meu e. nec de reb eccle nra e pot a
liquis dice ne uideat n imitari caritate illor iq nulli
aliqd erat pu. s erat ill oia coia. h is itare spodetur.
Sic pfectioe caritatis manete. Scdm discretione eccla
rum distributio sit ecclastica facult tam. du alius
possessiones nni eccle ad dispesandu comuicuntur.
ex quib uc res eccle oib debeat ee coes. pmutti sun
7 sue eccle des uientib necessaria subministret. relig
que supsint fideliu usib ministrat. ita 7 pbede
ecclie ead caritate mariere pie 7 religiose possunt di
stribui. nec ta reb eccle pus s u coib utilitatib de
s uiut ex his que sibi assignatas. pmum sibi necessaria
pcipiat. siq uo s necessitatib supsint in coe eccle usu
expedat. s Unaut ad bonifaciu s Si pu acti psidem q no
bis sufficiat n ulla mra s quor pcatione q da ingenii
n petate nob usurpatione diaboli uendicam. s ost
sume q m liceat clicis bri pu quom n. It. Quo mi
eccle ppbedas diuidi possunt. ne qrit si sedote a
de reb eccle decisse noscunt. an si quietas acceper a
q firmitate ostabit. cu te eccle nullom distrabi p
set. 7 distracte possidi ntus auctoritatib pbat. Au
stephan pp. *Quiuelut homicida dapn ai q eccle pe*
as aufert.
vix pecunias 7 eccle aufert. fraudat 7 rap homicida
i cospectu iudicis deputabit. It anacles. *Beod.*
vi abstulit patt t mat aliquid. dic q ppi peccatu ne
homicide particeps e. pat nr sine dubio ds e quino
creauit. Mat uo nra eccla e que nos i baptismo regna
uit. G qui pecunias 7 eccle rap. aufert. fraudat. ho
micida e. It ds decit epo mediolanen. *Res eccle*
es in epatu acqsitas *[illegible]*
sacedotib. nulla e alienandi licentia. It ex vi. sinodo
uniusali. *[illegible]*
plico 7 pat nos canones renouas. *[illegible]*
h sca synod 7 uniusali diffiniui nemine presse epm
uende t utcuq alienae cimilia 7 uasa sacta. ecc pta
ca oli ab antiquis canonib ordinata uidelic p modo
tioe captiuor. S 7 nec de salua eccla supti tcotica
pacta pacta n e alias rustica possessione uenidu
ac pb eccla stico reddit lede. Quod a ppi utilitate
obesca paupm 7 pegnor sustetatione ee decimu
e ep aduops. Quisquis aut p hac diffone tuam ceni
qd huic sce sedi a c uniusali sinodo age tepta uit o
ponat. u epu aut cator diuinar rer 7 pceptor cas
sata uidelic. oio que facta e s i scriptis. t sui scip sib
epo ue dictioe. t emphiteotica reddicioe. aliaq q a
lienatione cimilior 7 sala naz ioc aut obo pe
pit. aut emit aligd ex pdictis cimiliis t solarus 7 a
restituat eccle ea que eccle s t u modo. ad ui
ciondu carta u ndiciois. t emphitheos lta anathe
ma u sq dii fecit q ab hac sca 7 uniusali sinodo cofir

mauit. Si au eps couicit fuit costruxisse monastium
de ecclasticis reddit tdat eid eccle ipsu monastiu.
It in coc leonis. iiii. *Re eccle usurpare t alienare epsn*
pumat.
onemus 7 inrefragabilit
affirmam ut nullus epor t sacedotu re tituli sui a
fsurpie psumat. S 7 neq salariu a ut amis sciis loci ab
lati ci amicitie t timois aut muniis pptert auferre.
nec eccla dia ad nichilu redigat. Quod q fac psupse
rit. epi t sacdo canonica sine dubio subeat ultioe.
q eccle iniuste ablatu e redde copellat. ita u deicepis
nullas uires p hi ad litigadu t p sciendu hr possunt. It
ex istoria eusebii epi cesariensis capto xii. *Epo t abbatu res*
eccle alienare nuc.
Visquis eps t abbas
de salarus epi t monastii auferre quieq in pncipium
man t aut psone coferre uoluit irritu sit. q actu
ee fuit s cmone scor aplor qdic. Omnu ecclasticar
rer eps ht sollicitudine 7 dispeser eas taq do ptepla
te. n licerat eu aut fraudare qeq ex ill. t cognatis donare
qdi sut. ad si pauper sunt. ut paupib largiat s n
sub hor occasioe qlint eccle defraudet. Qd si p excusa
ne pced a cimu face 7 nich ad pfectu a ghue cistere.
nec pncipib tbuat. ager t locus s clicis t agricultorib eod
eam cuidate usus suit pncep 7 t a colono t a clo emit sit
irrita uenditio 7 restituat epo 7 monastio eps t abbas
n faciet abicat. taq qui dispsit q colliq. It simachi pp.
[illegible] eccle n liceat pape alienare.
on liceat pdui eccle alienae aliqm pauq nec in
nec in usufructu cura dare. n m domi que i quib ullr ur
bib n modica ipesa susteat. Q lege os custodie astingat
a donator assensor 7 uenditor honoe p att. Et qui sub
sc ps it anathemasit cu eo q cedit t qui recepit n resti
tuat liceat 7 quib ecclastici psois cedice 7 cu frugib ali
enata reposce. q n m iaplica s uad ue est eccla. uer 7 mu
nus is ecclis p puicias q dr couenire. It. *Quires ecclasti*
ca uendit aut n audeat accedere.
Indigne ad altare dni ppare pmittit. qui res ecclasti
cas aut inuade. aut iniuste possidee. aut unq t iniusta
defesioe i eis pdurae. deb q n ee pius. u uindictam
amonitio pcedat. Et re usurpatas iniuste q abstulit.
aut iniuste ablatas retineat. equitate patrocinate legibus
restituat. Qd si neglexerit. 7 necessitas copulit. demu p d
ne sacdotali districtio m riata pellat. valde n i iniqui
7 ige s sacrilegiu e. ut q cuiq t p remedio peccator t p salute
ac requie aiar suar. Unus quisq uenabili eccle cotulit. aut
certe reliqrit. ab his q b maxie f uai couen i. 1. e ani 7 oim
n iurib s oib i aliud trans ferri. t couti pp a quati n pmudit.
7 aut q s ceptuie pdia eccle tdita petierit. t acceperit. aut
possedit. n secito correcti q uatus ds aut s pattit ana
themate feriat. Si aut q accipieti 7 donati t possidenti a
nathema 7 istitute pene 7 tribui a ssiduu. nec aliq
se ante tribunal x obstacio muniat. q are legiosi t ib ad
suba paupu delicta dispgit. It gelasii iustino archi
diacono 7 fausto defensori. *[illegible]*
obis 7 fame uire 7 sultu duxim u pontificisum *[illegible]*
loco uob eu abeod aliquis subroget qei noe parit u
niuis a disponat. qua n oia pdia a doni m reuocari stu
dui. nec uniq clo p portione sua ne aliq. solu eccle pu
teusee *[illegible]* deputadu. ne pi 7 ui a 7 negligentia
minuat. s oine possessione suma ex oib pdius rustica
urbani collecta ad antistite deferatis. Et ex q tam colle
ctione hie ro q grauis t expesas a ccedimtu necessitatu

op ee psipicit. aut de medio sequestret. 7 iiii portione
t de fidelium obtone. t de hac fiat modis oib pesione a
ta ut una sibi tollat antistes. alia clicis p suo iudicio.
7 electione dispiat. tia paupib subeat scientia fa
ciat erogari. fabrica uo que coperit ad ordinatione
pontificis erogatioe uita de cenum ee pendenda. Si q d for
te sub annua remanebat expesa electi p o abutq pur
te custode creant enchetis. ut si maior emerserit fa
brica sit subsidio. q diuisit tpis diligentia potuit cu
stodiri. aut ee emat possessio q utilitate respiciat
coes. Ide eisd. *Beod.*
olateraine eccle act. t patrimoniu q hacten copium
destitutu. t p ordinatione eucharista q fuat depute
dispsitcare nre decenum ee delegandu. ut diligentia
quo pudlitatib eccle estimani ee iugulates pdia cul
ture restituatis atq reuocent si q s uendita. aut donata
mancipia. possessioes 7 q ab eu matio 7 opilione epis t
certis qui s uie iudicis reni. quia ee ostitutas ynodi ab
epis pdia alienari nullo potuint comito. nichilominus
reuocet sie ptoib. ad eu rec sus qui p sup se aliqd de eccle
reb illicita uenditioe distrahe. ita u pesioes annuas ad po
tifice differatis. cuius uilegia sua integ 7 ueni oi roines
uae. ut ei dispesatioe portioes puenint cosuete. ita
ut portione qrta q adeo ptinet. sua pontifex ordinati
one distribuat. put cuiq loci miriuq cognoscit. pa
rte 7 ex fidelium oblone faciendu e. ut qrta clicis erog.
n sideratioe sue electionis antistes. fabricar portio epo
sciente 7 disponete uia erogatioe penat. qua n nichil
penit indetminati aluet i paucimmi grat. It. *Doblonib*
fidelium qt portiones fiunt que eis puenant.
uattuor aut ta de reddtu qua de oblone fidelium
put e lib eccle facultas admittit. sic rationabilit e decretu
couenit fieri portiones. Quar una sit pontificis. alta cli
cor. tia paupm. quarta fabricis e applicada. de quib
sic sacedote iniuit integra ministris eccle memorata
depende q utrare. sic cls ut delegata sibi summa nichil
i sollerit nouit expetendu. Eauoque ecclasticis edifici
attributas. huic opa uita progata loco docear istau
ratio scor manifesta. quia nefas e si sacies eclib desti
tutas in lucru suu p sua ipendia his deputata uitat.
Ipa nichilominus ascripta paupib portione. q q diui
nis roib se dispesasse mostratur ee uideat. cu iuxta
q scriptu e. uideat opa ura boni 7 glificet pa u. q i ce e.
oportet psenti testificatioe pdicari 7 bone fame pconii
n tacen. Quapp nec clor quispia 7 e. It excoc. agath. *Oms*
pbri scdm iussione epi res eccle dispensare studeant.
tatuimus q oes iubet ut ciuitate sessiu diocesi in pbi
t clis saluo iure eccle. 1 re in eccle sic pmis ut epi tene
ant. vede aut aut donae penit n psumat. q si fecerint.
7 facta uenditio n ualebit. 7 de facultatib si quas hnt p
pas in dene eccla in reddat 7 coione puentur. It ex eod.
Siclici q documta eccle suppmunt aut adusariis [illegible]
i quis de clis documta quib eccle possessio firmat
aut supprime aut negae aut aduisariis fortasse tdere.
dapnandi 7 puniendi obstinatioe pluplem. q eq d p
absentia documtor damn eccle illatu de p s facultat
tib reddat 7 coione puent. In aut quid a de eo eccle ipe
sollicitati ccderoib aliquid suscepint 7 supio. sent
taretineant. It ex eod. *[illegible]*
sibi herede instituat.
ps qui filios aut nepotes n hns aliu quilibet a reli

quit h' eccle. Siquidem de eccla n in ecclesia. aut ne
cessitate presumpserit. q distracta aut donata irritum
habeatur. Quia uo filio h' de bonis que reliquit ab
intestato ei in debitoribus eccle consulit. It ex eod. Quin
clericis uel seruientes de rebus eccle nichil alienare presumant.

Diacona t pbri in parrochiis constituti de rebus eccle
sibi creditis nichil audeant commutare. uendere. t do
nare. quia res sacre dedicate noscuntur. Similiter sacerdote
nichil de rebus eccle comutasse, supius comprehensum est.
et alienare presumant. Quod si fecerint conuicti t conuicti.
et ab honore depositi detrimento ad aliud tantum restituant.
quantum ipsi sumpsisse presumpsisse. libro quo sacerdotes
t diacones de eccle sibi commissa facere uoluerint. act eccle
sequi iubemus. Quod si facere contempserit. placuit eos
agri reum ipsum. It ex eod. De possessione ecclastica
unusquisque a pbro distrahit. inane habeatur ? ua
cuum.

Uicumq parrochianus pbr de ecclastica iuris posse
ssione distraxerit. inane h'r ? uacuum uendicione co
parantis ? actoe uenditori. It ex cone ilerdensi. Epo de
furto t adhuc in suppliciis agente. de rebus iudicie usurpati.

Eclis placiti constitucione in uos censura placuit cu
stodiri. ut de furto. conuicte t adhuc in suppliciis
agente. nullis clericorum ordinis officiis gradu sue
siue quicqua de domo ei presumat. t de utilitate que
instrumenti domus ee nescitur. i. mobili ? inmobili eccleia
stice conet inuade. nichil furto nichil dolo sumimos
auferens atq abscondens. f. uero cum fidelissimis
eius usus sub instituendi pontificis deb' consignare.
si qui in eo mo inuenierunt clerici consueta alimoni
a administrare. Substituti uero antistes suscepte
sedis commoda ordinauerit. ut ut ds impaui ut eis uideri
his debeat quo cognouit discipline ? castam predecessoris
sufficienter paruisse. Quod si quisquam pbr eius ordinis
ut supius dictum est clericus quacumq occasione t de oi facul
tate que epi prepar fuit abstulisse t forsitan dolo aliquo
supposuisse reus sacrilegii plexionis anathemate condempnetur.
? ut expegna como coeceatur. Quia dignum est ut ni quo i stat
in seruitio domini cum prime sedis antistite desudasse ab
his quis sua rex incubatori t utilitatib: s. uenientes
atq uacante fuisse noscuntur. despecti aut ceteri cruciet.
It ex cone tolletano viii. Epi qui nichil ecclie conferunt famulos
ei libertati donent.

T si ullis nullia ex reb: sfs pauperib; e distribuunt eterni
iudici uoce dampnabuntur infuturo. quanto magis is qui aufert
pauperib: q n dederit. Quapropter epi qui nichil ex suo pro eccle
te compensauer hanc diuinam sententiam metuant. ? libos ex
famulis eccle ad condempnationem suam facere non presumant. Im
pudente est ut qui res suas eccle non contulit dampnum inferat.
? ius eccle alienare contendat. Tale g' libos successor epi
absq ulla oppositione ad ius eccle reuocabit. qui a eos non e
quitas s. improbitas absoluit. It ex cone aurelianensi. De
cetero qui documenta eccle supprimunt aut negant aut aliud' pma.
Quicumque clericus documenta quib: eccle possessio firmata
tenetur. aut supprimere aut negare aut cum eis aut forte
se tecte damnabiliter ? pauentia obstinatione presumpserit.
quicquid pabsentia documentorum dampni eccle illatum est.
de pprus facultatib: reddat. It ex eod. Ministri eccle de
rebus eccle absq epi permissu nichil alienare ualeant.
Abbatib: pbris. aliisq ministris de reb: ecclasticas t
sacro ministerio deditas alienare t obligare absq permissu.

? subscriptione epi nichil liceat. Quod qui presumpserit degra
detur comione concessa. ? q temere alienatum est. ordinatione
epi reuocetur. It ex sinodo anchiritana. De reb: eccle q
absente epo distrahuntur ad usum ecclastici reuocentur.

Q ua de reb: eccle cum epus non est pbri uendiderunt. pla
cuit rescissio contractu ad ius ecclasticum reuocari. Judicio
autem erit epi constituti si precium deb' recipi necne. ppt q se
pe contigit distractarum rerum reddit' implore sumptu pciar
propter reddi. It ex cone calcedonensi. Post morte epi res
ad eum ptinentes clerici inrapiat.

Olic' clis p morte epi suurape res ptinente ad eum. sic i
precedentib: reglis constitutum habetur. Si uero hec fecerint. pericula
se nouerint proprio gradu. Ibi s oib: auctoritatib: pspicue
monstratur. q nullus sacerdotum res ecclasticas alienare debe
re ? ille g de manu sacerdoti facultate eccle acceperit.
nullo iure casu uendicare poterit. poti' cogetur restituere
q illicite fecit acceperat s. notandum est q quidam causis existentib:
res eccle distrahi possunt. Causa n necessitatis cum consilio
clericorum t ut meliora pspiciant res eccle aliquantis donib: distra
hi possunt. Vn in affricano cone leg. Nisi necessitati nec
epo liceat res sue eccle usurpare.

Onbuni necessitate nec epo liceat matricis eccle rem sui
ti tituli usurpare. It ex ep leoni pp. vniuersis epis pcunia
constitutis. Nisi ut meliora pspiciat rei eccle distrahi
ne exceptione decernimus ? nisi cum epo.

Ne quis epis de reb: sue eccle quicq donare t commutare
t uendere audeat. n forte aliquid horum faciat ut melio
ra pspiciat. Et cum toti' clerici tractatu atq consensu ideli
gat. q n sit dubium pfuturum eccle. ? infra. Epis reb:
tam commatas itaq psumatur. Irrita nepoz uedicio
t commutatio rei ecclastice erit absq conuenientia ? subs
criptione clericorum. It de dom' urbium t castrorum que eccle pu
in commoditatis affer' lic' rectorib: ecclarum sic in supio
cap' presumacha n o liceat pp. t e contin' uende t commu
tare. It sic in agathensi cone leg. Triculas uero uineolas exi
guas ? eccle minus utile aut longe positas parua. epis sil
ne cons. frin si necessitas fuit distrahendi hab' potestatem.
It. Si rectore eccle de reb: pstantum eccle restitue
re uoluint. ecclastica facultate libe dare possint. ut
stabit hi quib: date fuint ppetua firmitate. Vn in
agathensi cone leg. Alienatio de reb: eccle quomodo ualeat.

Ia qui qlib: conditione de reb: eccle aliquid alienare presump
serit. sicle suq p o in eccle contulit quantum usus est abstu
lisse tedenum istud stare iuebit. It si qs ucl eccle libra
ti epis donauit. ea q in manumissione contulit suam p
petua firmitate tenebit. sim quantitate canonib: pfi
ta data n excesserit. Vn in eo cone leg. De eccl.
iquos de seruis eccle libtati eps suis donauit. collata li
bertate a successoib: custodiri. Cumq manumissor ei in
libtate contulit placuit. quod tn iubem' xx. solidorum num' modum
in frula uineola t hospitiolo tenere. Quod amplius datum fuerit.
p manumissoris morte eccle reuocetur. S. notandum est q
fi uel clericus manumittit n possint. n rerecto ecclastico pa
tr cimo n forte manumissor duos eid. mitti ? eid peculu
eccle conferre uoluit. Vn in cone tolletano iiii. leg. Ut prog
n retento patrocinio f uo eccle manumittant.

P si qui in macpui uirys eccle n retento ecclastico patroci
nio manumittit desidat. duo mitti eid. peculii cora
consilio eccle cui pmittit p commutatione subscribentib:
sacerdoti offerat. ut rata ? iusta inueniat diffinitio co
mutatis. t ubi t manumissione sine patrocinio eccle

concede poterit. qui a cum que libertate tradere disposuit. ia
iam pp acquisiuit h'modi. aut libto ad usus eccla in
cuiusuis contrit accusandi t testificandi denegetur
licentia. Quod si ppsumpserit. placet ut testate commutatione
i suitute pe eccle reuocetur. q nocere conat. It. Si uero libertus
sua auctoritate a patrocinio eccle recesserit. admonit'
redire contempserit i suitute reuocabit'. Vn in eod cone
leg. Si libti eccle qui a patrocinio discedit.

Libti eccle qui patrocinio ei discedentes quib: ppsois adhe
serit. si admoniti redire contempserit. manumissio eorum
irrita sit. qui p inobedientie contemptu ingratitudo actoe tene
tur. Sit ne uo longinquitate tpis obscuretur conditio origini tpr.
sue manumissionis scribat libti pfessionem. q se pfutea
tur de familia ee eccle. ? ab ei obsequio se nunq recessu
ros. Vn in eodem cone leg. Pfessione sue conditionis libti eccle faci
ant.

Originquitate sepe sit tpis. ut n pateat conditio origi
nis. Vn ia decernimus in antiori uniuersal consilii canone.
ut pfessionem suam libti eccle debeant facere. qua pfite
ant se. ? de familia eccle ee. ? ei obsequium nunq relictu
ros. Vn in singulos nos adiciam' ut quotiens cursum uite sacedos'
impleuit. ? de hac uita migrauit. mox cum successor ei ad
uenerit o s libti eccle t ab eis pgenitri cartulas sui i con
spectu oi uideb' epi q substituitur pontifici publicare. ? p
fessione in conspectu eccle renouare. quatini statu' sui
uigorem ? illi obtineant. ? obedientia eorum eccla ii careat.
S. ia uero scripturas libtatis sue intra annum ordinationis. no
uo pontifici manifestare contempserit. aut pfessiones renoua
re noluint. uacare ? inane cartule ipse remaneant. ? illi
origini sue reditu sit ppetuo fui. It. P remunitione
? impensi obsequii ecclastice res possint donari. Vn in iiii.
cone tolletano leg. Ante de reb: eccle in remuneratione
uicumq suffragio obsequii pstant. rata pmaneb.

Q uicumq suffragio obsequii pstant rata permaneat.
cuiuslib: aliquid ecclastice utilitatis puidint. ? pro eo q
cumq commodum in remunerationem pmiserint. p missu solo
ne eo absolui oportet. ita ut ad concilium puinciale de
ferat ut eorum conuentus cecernens confirmet. Quia sic pauli sunt di
gni s e in centinari mercede sua. It. Sui ecclarum publicis
angariis fatigari n deb'. Vn in iii. tolletano cone
leg. Serui ecclarum parlia angarii n fatigent.

Ecclarum seruos ? epoz t omnium clericorum a iudicib; t actorib: pu
blicis in diuersis angariis fatigari solere. pp q oe con
cilium a pietate gloriosissimi dni nri poposcit. ut tale us
deinceps inhibeat. s. fuisup scriptorum offitia in eorum u
sib: t laborent eccle. Si quo uero iudicum t actorum clericum aut
suum clerici t eccle in publicis ac priuatis negotiis occupare
uoluint. a comione ecclastica cui impedimentum facit efficiat
extraneus. It. Pro patrimonio pauperum ? p redemptione capti
uorum res sacratas distrahi lic' ? vn ambrosius ait in li
bro de officiis. Re sacre ? ub' ex causis alienari debeant.

Aurum ecclam h't. non ut seruet. s. ut eroget ? subueniat in ne
cessitatib: Quid e op' custodire q nichil adiuuat. An
ignoram' quantum auri atq argenti de templo dni assiri
i sustulerint. n e melius conflat sacedos ppt alimonia
pauperum. si alia subsidia desint quam sacrilegus contaminata
asportat hostis. nne dicetur e dns. cur passus es tot
inopes fame mori. ? certe habebas aurum ministrasses
alimoniam. Cur tot captiui in commercium ducti nec redep
ti ab hoste occisi. Melius fuerat ut uasa uiuentium suare
q metallorum. H is n possit responsum referri. quid n dic
et timuine templum di ornat' deceret respondet. Aurum sa
cramenta n querunt. neq auro placent q auro n emunt.

ornat' sacror redemptio captiuorum e. ? ue illas uasa ptio
sa que redimit aiaf a morte. Ille uerus e thesaur' dni
qui opatur q sanguis ei' opatur e. S. pp pauca nemo pot
dicere cur pauperum. Nemo pot accusare q templum di
e edificatum. Nemo pot indignari quia humandis
fidelium reliquis spatia laxitas. Nemo pot accusare
dolere quia insepulti x anorum requies defunctorum e. In
his trib: g'nib: uasa eccle ? initiata confringere. conflare. ue
dere lic'. op' e ut de eccla mistici poculi forma n exeat.
nec ad usus nefarios sacer calicis ministerium transferat. Jo primum
intra eccla inquisita sunt uasa que initiata n erant. deniq
comminuta postremo conflata p minuta s erogationes dispensata
egentib: captiuorum q ptius pfer'. Quod si desit noua ? q ne
quaq initiata uideant. in h'moi quos sup dixim' ? sus
omnia arbitror prepossite conit'. It ier. N parietes templorum
re s pauperib: puidere epi est.

Lacce e pauperum opib: puidere. ignominia sacerdotis e.
ppis studere diuitiis. Nat' in paupe domo ? in tugurio
rusticano quia milio ? cibario pane rugientem uentrem
saturare poterant. nc simila ? melle fastidio. Cid' cum
edificari parietes ? columnas eccle subtrahunt. marmo
ra nitent auro. splendet laquearia gemmis altare distinguitur.
? ministrorum x nulla e electio. Neq uero m aliquis oppo
nat diuite in iudea templum mensa lucernas turibula patellas.
scipho mortariola ? cetera auro fabrefacta. te n ppat
a dno qn sacedote hostias imolabant. ? sanguis pecudum e
rat remissio peccatorum. quaq hec oia pcesserint in figuram.
Scripta s uero ppno in quo fine scti deuenerunt. Nc uo circa nu
ptate domus sue paup dns dedicauit. portemus crucem
ce ? delicias lucrum putauim'. Ex sd. Amico rape q p
pria furtum e. Eccla fraudare sacrilegium e. accepisse pau
perib: erogandum ? esuriendum plurimos illud reseruare t cau
tum t timidum e. aut q aptissimi sceleris e. Ecrum aliquid
subtrahere oium pdonum crudelitatem superat. Ex sd. Crates
ille thebani homo quondam ditissim' cum ad philosophandum
athenas pgeret magnum auri pondus abiecit. nec putauit
se posse ? uirtutes simul ? diuitias possidere. Nos suffar
cinati auro xpm pauperem sequimur ? sub pretextu elemo
sine pstinis opib: incubantes q m possumus aliena fide
lit distribuere. quia n a timide res suam pleni fuerint
facile de ceteris disputat. n ierosolime fuisse s.
ierosolimis bn uixisse laudandum e. It. Largitate epi
stipendium de reb: eccle clericis dare lic'. cui pfessio subp
canone fieri deb'. Vn in vii. cone tolletano leg. Cum
bn ficium ab eccla accep ei pfessione pcerifaciat.

Expedit ut petatur origini obsistat longinquitas tpis.
Quapropter puidint decernim' ut sig' clericorum stipendium de reb:
eccle cuicumq epi pcep largitate ? subpcario noe debe
at pfessione scribe. ne p retentione diutina puidicium
afferat eccle. Et cuicumq in usu pcepit deb' utilitate libra
re. ut nec res diuini iuris uideatur aliqua occasione
negligi ? subsidium ab eccla pseruum. pcipe possint
clerici. Quod si quis eorum contempserit facere. ipse stipendio suo
uidebit puare. Ecce ostensum est quomodo res eccle sine
culpa dare possint ? constare quib: date fuint. Ne quis
sit an tpis sue ordinationis nichil habe uidebit quod e
his fieri debeat. que p ordinationem suam inuenisse no
scitur. Vn ins ita statutum e in cone cartaginensi. Ut si qui
p primum nichil habentes tpr sue administrationis aliqua acqr.

Lacuit ut epi. pbri. diacon t quicumq clerici qui in
ditbitates ordinant ? tpr epat' t clericat' sua agros. ut

quecūq; p̄dia noīe suo cōparat. ea q̄ quidē rez donu
uel p̄ inuasioīs emune teneat. n̄ ā monuit eccle. ea
dē cōtulint. Si aūt ipis p̄ aliquo libertate alicui' ut
successione cognitioīs euenit, si suo p̄posito recursum
exorbitauint. hoc nō ē eccl'astico indigni tanq̄ rep̄biu
duxint. It ex cōc tolet. vi. Q̄ minis̄tris q̄ nulla eccle oc
casioē s̄ s̄ uū utilitate aliquid acq̄runt.
Quicūq; de sacerdotib; t ministris p̄ sua utilitate aliq̄
annicitia q̄ cui m̄ ut p̄ cepitie seruem aliqd meruerit
ab aliquo pcipe. i reb; eccle n̄ poit nn̄ari. S; q; ex n̄uo
luint fact' ipōr uolūtatis arbitrio subiacebit. Q̄d si
n̄ pos' eoz morte inordinatū fortasse remāsit. eccl'a
cap̄ sunt. t minis̄t exstitit. b'sibi ip̄tuū uīdicabit.
Et q̄d nulla g n̄ ex offō eccl'astico s; ex aliq; p̄statioē sue
utilitatis lucrat' ē. pot' dare quib; uolunt. S; q̄d debis
que sibi coīt cū eccl'a t seq̄strati p̄ remedio aīe offerunt.
eccl'a a parte q̄ de reb; parrochialiū eccl'az sib' debita
accep. si eas dimittē potest quib; uolunt. debis ita diffinit i
cōc agath. Q̄ pontifices quib; aberit eis t a ī eccl'a t se
q̄strati aliq; dimittere.
Cōtraque quib; ī illius sacerdotib; ostitutis aberit eis
aliqd. aut cū eccl'a aut seq̄strati dimitter aut donat.
quia h' ille q̄ donat p̄ redemptioē aīe sue n̄ p cōmodi sac
dotis p̄ bat offerre. n̄ quasi p̄p̄ suū. s; q̄si dimissū eccle i
facultate eccle cōputabit. Q̄ua iustū ē ut sicut sacerdos h' q;
p̄ dimissū ē. ita eccl'a h' q; reliquit sacerdos. It ex cōc
tolet. Ep̄s fīnā parte sibi debitā eccle reliquere potest.
p̄s tertiā partē q̄ de reb; parrochialiū eccl'az sibi de
bitā nou. eccle cui res ēe patebit. aut aliū eccle ōferre
decreu. licitū maneat. 7 irreuocabile robur ei sentē
cōferat. Q̄d aūt q̄rit sidesius. eccle reb; aliq̄ acqui
sisse noscit'. eius p̄ ueniat. ita diffinit' i eod conc. D̄e his
qui de suis eccle reb aliq acq̄sisse noscunt.
Sacdotes t quilib; q̄b; eccl'asticaz rez cura cōmissa
ē. si suaz rez noscunt' h're cōpendiū. exīre q̄ p ordi
natiōis sue die uisi sunt cōq̄sisse. siū nulla sui aliq sit
istrumta cōfecta cōpēsatioē tā sui uui's q̄ eccl'asticē re
rū habita sui utrisq; reiq̄ntitas exequit' int' eccl'a
7 decedentes h'edes eoz uīt cōq̄sitio p̄ nebit. Si uero
de reb; eccle tm̄ m̄ aliq acq̄siuisse noscit' 7 ad nom eccle
īstrumta de reb; cōponē. nec aliqd poter' illa donare.
Vn̄ i agath cōc. leg. D̄e his q̄ sacdote erint ab eccle
nom scripturā faciat.
Sacdos cū diocesi tenet de his que emit ab eccle nom
scripta faciat. aut ab ei q̄ tenet eccle ordinatione
discedat. Testamta uō nulli' eis facē n̄ de p̄p̄s reb.
Vn̄ gg sebū lucido ep̄o. Q̄uom de reb; eccle sacdotū
ulli dubiū ē q; sic sacdotib; res testari liceat.
Sepātū acq̄sitas nulli' ē alienādi licentia. ita de eis q̄
an̄ habuint q̄ quid iudicarē uoluint n̄ uetat. Itaq;
fr̄ni tate tua q̄ q̄d ad nos fuit cōq̄sitū ē ē reuolum'.
q; q̄dā mobiliaq; cōstantī' decessor ur luminose an
cille dī 7 fr̄ib; testamta ferre legati titulo dereliq̄t.
7 uō ep̄s acq̄siuisse decreuisse. q̄ nō ut sibi ostat nullū
ex his eccl'a ura p̄iudiciū patē q; 7 nō oportet reco
lere molestiā aliq̄ p̄dicte ancille dī n̄ faceē. nec ei
sui cognatioē de his que possid' q̄cq̄ auferre. Theod.
beati theodori ep̄i dilectionē tuā iā credim' cogno
uisse. s; q̄ testamtū dr̄ codiculisse subtrahit' te negō
de reb; eccle sue cōsumpsisse. oport' igit' si q̄d ē cū
eccl'a aliquid i cōgrue emisse dicitis. ita age ū

res ab eo cui interest modis oib; repares. It gg marinia
no ep̄o rauennati. Q̄ uā monast'iis ab ep̄o cōferunt' ir
reuocari n̄ debent.
uaūo h' q̄uo a decessor tuus sepi' a nobis petiit. ut ea
que i monast'io illo cōtulit q; iuxta eccl'a sci apolenā
ris ip' cōstruxit' nr̄ā debuissem' auctoritate firmare.
7 h' facturos nōs ēē p̄ misim'. fr̄nitatē urā necessario
p̄uidim' adortandā. uī nich' de his q̄ h' cōtulit atq; statu
it aliq̄d m̄ patiat' immui. s; oīa firma studeat stabilita
te fuai. h' q; monast'ii 7 collectaz ill' reb; q̄ i testamto
q; cēdidit fecisse noscit' mutione. sciendū uob ē n̄ nos eā
firmasse. Q̄m supmā ei' segm̄ uolūtate. S; q̄ ab eis sic
ducim' uiuēt p̄misim'. h' itaq; oīa sic sollicite fr̄nitate
urā impleē festinet. q̄tin' 7 que i sup' scripto monast'io
cōstituit. a nob' firmata fuet. 7 illa q̄ ī donō dū. t
fieri testamtū sue decreuit eccle. nulla p̄ inbeēre lege
obtineat firmitate. Si de reb; q' eccl'astici testa liceat
ep̄o sicantū de p̄p̄is restituat'. vn̄ i agath cōc statuit.
Quom possint ēē rata q̄ de eccle p̄ cerate testamto legan
tep' cōdito testamto aliqd de eccl'astici iuris p̄
etate legauit. aut n̄ ualebit. nī tm̄ de p̄p̄i iuris facul
tate suppleuit. Si s; sic ep' t quilib; ex q̄ du eccl'astico in
testat' defunct' fuit. nec aliq i uēti fuint q̄ uē cognati
onis eis succedāt in integrū nec ligebit alicui aliqua ex
reb; ei p̄sumē. vn̄ in tracine sī ostitutū ē. Ep̄o intesta
to eccl'a [illegible].
tem̄ defūct' fuit ep̄s i testat' p̄ hāc dissone ap̄ sed
7 diaconib; de reb; ipsi' biuis cōsēptio fiat. a minimo
usq; ad maximū. Ide de utēsilib; 7 de oī supellectili
itatū usq; sereni. t plusp̄sisse aliqd t occultē tulisse
fuit cōuict'. s; furti tenorē restituit uniu'sa. It ex
cōc tiburiensi. Theod.
vicūq; ex q̄du eccl'astico sine testamto 7 sini cognatioe
decesserit. ei h'editas ad eccl'a ū cui deseruiuit euoluet. si
mulit' de scīmonialib;.

IOCESIA in cuidā baptismalis
eccle cladib; belloz p̄ssi. hostilime
tu cōpulsi domicilia sua t'nstulerūt
in aliā diocesi p̄dia tm̄ antiq n̄ desi
er' cole. ceper' p̄soluē decima illi ec
clesie. in cui' diocesi t'nstier. 7 ap' eā sibi elegēr sepulturas.
Trāsactis. l. annis. clericq; b; q̄n ōā p̄soluāt decimas.
ceper' mouē q̄stionē ideo q̄ a bitis accep' pmitia
7 decimas. uenmāt ad cām. Modo p̄ minq; si aliq̄z do
micilia sint i diocesi h' baptismat eccle debeat p̄sol
uē decima. 7 celebrare suas exequias ap' eā eccl'a i qua
q̄n ōā h' fiebāt a parētib; eoz. Sedo. an s' eptioē t̄p̄is iu'
p̄ cipiendi decima 7 funerādi tolli. Q̄d p̄ otecle h'
oīa iuē p̄soluēdas. auctoritas h' is argumtis. p̄bāe cōte
dr̄. Costat unāquāq; baptismalē eccl'a h'bē dioce
si legitime assignatā. sic. 7 parrochiale ecclē limite par
rochias distributas. Vn̄ dionisi' ep̄s seuō ep̄o. Singl'
sacdote p̄s debet habere eccl'as.
Eccl'as singlis p̄bris dedim' parrochias 7 cimiteria
ei diuisim' 7 unicuiq; ius p̄p̄iū h're statuim'. ita uideli
c; ut nullus altius parrochie t'minos aut iuadat. s;
unq̄sq; t'minis suis sit cōtent'. 7 talit' eccl'a. plebe sibi cō
missa custodiat. ut ante tribunal et'ni iudicis exoib; sibi
cōmissis rōnē reddat. 7 n̄ iudiciū. s; glā p̄ suis actib; p̄ci

piat. In diocesi aūt designata q̄cūq; p̄dia colunt
puent' decimationū baptismali eccle assignatus
deb; p̄ solui. Q̄ uia q̄ p̄dia h' int' t'minos nr̄e diocesis
cōtinent' 7 p̄ uent' decimationū nob legitime assig
nati' nr̄e eccle p̄soluēdas ē. his ita respōdet. decime
tūs nr̄e eccle p̄soluēdus. his ita respōdet' decime
ad eos ostitute sūt p̄ moysen. ut p̄soluerent filii leui p
ministerio i quib; deseruiebāt ei i tabnaclo. N̄ accipi
ebāt filii leui n̄ ab eis p quib; offerebāt p̄ces 7 sacri
ficia. Q̄ uia ḡ nō sumus dn̄o i tabnaclo offerendo p̄
sdes p̄ces 7 sacrificia. Q̄ uia ḡ nō sumus dn̄o i tab
naclo offerēde p̄sti p̄ces 7 sacrificia. 7 ipi deb; nob
p̄soluē decimas 7 p̄mitias. It cū decime darent filiis
leui. n̄ electioē leuite p̄soluebāt ut cōtēp to leuita qui
secūerat ipē eligeret cui uell; decimas dare. Nā dictū
ē leuita qui tecū morat' 7 c' muros tue urb; habitat
cōmedet eas. Ideo 7 ex singlis tribubus ciuitate ad habi
tandū acceperūt. ut eb; unaquaq; ill' p̄soluēt deci
mas q̄ secū erat. q̄ a ḡ nō int' muros urb; urroz sede
m' ei' habitatione uectisum' i te ab eis decima ac
cepim'. It aut p̄ p̄ha. P̄ducēs fenū iumtis 7 herbā s
uitutē hominū. Fenū herba ē. p̄ducit' S; q̄ uib;
iumtis rigātib; eā 7 uil' s; uectib; ipī. It ap'ls. Cōic
aūt is q̄ catecizat' ū bo ei q̄ se catecizat. Et galathi. co
rinthis aūt pbat' spūaliē sibi debi supt' q̄ a ei spūali
ministrauū dicens. Si seminam' uob' spūalia magnū
ē si uūa carnalia metam'. It si alii participe urē po
testan' factis. cur nos n̄ magis nō. It. Q̄uis plantat
uineā 7 de fructu ei' n̄ edit. Nō plantam' uineā. uō uulti
ede fruct' ei. It p̄cep dn̄s moysi. Ū nemo mittat fal
cē i alienā messē. h' messis uīa ē. uō uulti falcē ī eā
mittē. It. n̄ alligabis os bouis triturāti. Nos sum' bo
ue triturātes. uos q̄ uentis alligaē os nr̄m 7 de uīa
ī cura uictū uob q̄ rit' is. It ap'ls. Q̄ ui altari seruit de al
tario uiuāt. S; n̄ ūg de eo cuni seruit. Ite q̄ sacrario
paint' cū sacrio participāt. s; nūg d' cū illo i quo n̄ op
ant. Nos sum' altario. uos ei participare uultis. nos
uō uacuo 7 ī ane dimittē q̄ rit' is. It ap'ls. Laborante
agricola p̄'us oportet suscipē de fructib; is. uos aūt ea
q̄ rit' is. Nō sum' agricole laborāte. uō p̄ mū uultis pa
pe de fructib; nr̄is. im̄o n̄ p̄ mū. q̄ anec ultimū nob
reliquere uultis. a p̄oib; sapiente paulati s' ultis.
7 totū usurpāe cōtēditis. i p̄ uob uideat' dictū. Fru
stati lup' comedit agni. Itq; s ūng militat s' s' stipē
diis. Q̄ s pascit grege 7 de lacte ei' n̄ edit. Nō militā
m' 7 uos stipēdia n̄ re militie uob q̄ ritis. Nō gregē
pascim' 7 uō lacte ū lana uob accipe uultis. Sapē de alieno
labore uictū q̄rere. Si sapē ē uelle q; n̄ possis. It dn̄s
dix' discipulis suis. In q̄cūq; domū intrauritis. i eadē
manete. edēte 7 bibēte q̄ ap' illo s' it. Cū aūt intrauitis
p̄mū dicite. pax huic domui. Nos domū hāc igressi
sisum'. et pace obtulim'. vō aūt occasiō q̄si otiosi ali
eno cibo pasci gaudetis. Videte ne i uob uī tatur
illud. Vides q̄ d facit otiū 7 alien' cib'. It p̄p̄ha. Su
mite psalmū 7 date tīpanū. Isti a uob sumūt psal
mū 7 uō ab eis q̄ rit' is tipanū. It leo. iiii. de decimis
n̄ tm̄ nob s; 7 maiorib; istis ordine usū ē. plebib; tm̄
ut fac sca baptismata dari debe dari. Q̄uib; aūt
plebib; debet. ill' a q̄b; baptisma acciperūt. an aliis.
Nos eo' baptizamus. 7 uos ab eis decimas accipitis.
honestā i u' p̄tatioē tr̄ i uenatis q̄ uis sic p̄ uob in
t'pretē. Q̄ uia nos ḡ rigamus p̄p̄t' h' imbre doc

trine ei ministrantes. q̄ uia colim' eū uomē p̄dica
tionis corda ei' a fide ap̄ientes. si n̄ uultis sine t p̄ ratum
meū nob fructificare. 7 q̄ ua uob fieri n̄ uultis nobis
iferre cauete. ne sup̄ g̃ tis dice q̄ uultis audiat' que
n̄ uultis. Adhic alliōd. 7 int' duplici argumtatioē nr̄a
nīta auferre cōtēditis. Itaut si fidoes ubis ad h'bet'.
n̄ ū bap' ubis. s; rē p̄ ūbis reportaretis. s; dō p̄ cioisū
bade distis. ubā recipietis. Arguitis nos g; ea q̄ uob
debet' subripe credim'. q̄ uia nr̄ā p̄ seq̄ uim'. Sapien
tis q̄ uidā 7 p̄hilosophico ore p̄lata sentētia. Iuup'se
qui ē aliena rape. Vn̄ ad uō h' sentētia manaū. n̄ q̄ a
tanto ardore nr̄ā cōcupiscitis. ut nr̄ā putetis nob
auferri. cū nō nr̄ā cōcupiscetis ut ura putetis nobis
auferri. cū nō nr̄ā cōsegm'. Vn̄ cū cā nr̄ā de bitū fine
sortita sit fuet exclamabit'. Ah. miser crucior. tantū
boliū ē ereptū ex faucib;. S; uidete ne clāmū essus
unq̄ueti uob recōpēsare q̄ ratis. Cōstituetis uō plā
tatores uineaz. fossore agroz. t curatore areaz. riga
tores capoz. int' ta alia officia h'moi uob supsistis. 7 debita
uob obseq a nob subtrahī cōq̄ rit' is. S; n̄ negam' q̄ d
urine bouis t'urati pallee. 7 reg̃ uita s' uant. sint
h' uob 7 q̄ na nob relig̃te. pastinatore uineaz. fossore
agroz. rigatore cāpoz. diurna m̄ cede accepta p
uenientes fruct' dn̄s reliquit. Vos ḡ recepta mer
cede uī opis cotidianis oblatioib; 7 aliis obseq is
que p̄ sp̄iūb; q̄ a uob acceperit cotidie deferrer p̄ uen
entes fruct' decimationū 7 p̄mitiaz nob relinquite.
Ite p̄cep dn̄s discipulis suis ut cōmederet 7 biberēt ea q̄
ap' auditores suo' erāt. s; n̄ iussit eis ut dnōs decimi
b; suis euerēt 7 reb; sis expoliarēt. n̄ facile i ueniat
q̄ tales hospite ubiq̄ suscepiat. Cuius igis i sinu
s' p̄es i gremio. malo suo retinuit hospite. vn̄ i p̄ub
is dr̄. Q̄ ui s' pente i sinu sue mulit' p̄ curiet ab eo. Ta
le i uenatis uob hospite q̄ le nob ēē uultis. n̄ sufficit
edē 7 bibe q̄ in domo nr̄a. s; dū cotidiano fruct' obla
tiū p̄ cipitis. ex q̄b; uictū 7 uestitū habeatis. quib; cū
ap'lo debetis ēē cōtenti. s; n̄ uultis q̄ a ei imitatore estis
poti' de domo nr̄a expellē. 7 reb; nr̄is nō p̄ ent' expo
liare 7 cēditis. dū nec 7 hoz decimatioēs nob relinq
re uultis. Xā aūt uniūsaliter oīa colligāt' aut aliq̄ uot
i dueta sūt. siū de labore agricola. siū de eo q̄ s' uis
sūpēdiis n̄ militat. ad h' ē articulū deferim'. ut fru
ctū nr̄i opis q̄ uē ad recipe cōtēpnetis i oblationib; 7
cotidianis obseq is istorz recipiatis. decimationes uō
eaz q̄ nob debent' ita cita nob relīg̃te. nec dū q̄ ritis
usurpāe q; urm̄ n̄ ē uestra aīū ad uisione. 7 illud co
gamini nūtiē. q; uob aliq̄ m̄ uidebāt cōpetē. q; d aūt h'
h' decimationes nullo iūe uob debant'. facile p̄bari
m' dr̄ n' i q̄ dā conc'. Sig's laic' t ct's. seu ītusq; sexus p̄so
na p̄ etati sue loca. 7 c'. sic in eod' ap'lo ci cā monachozno
tata i uenit'. Si eg' laic' t cls. t q̄lib; p̄sona loca sue p̄e
tatis. Vn̄ dn̄s aut donatis p̄ uentū decimationū ab eccl'a
cui legitime assignat' ē. nullo pot' abstrahē iure. nec ista de
diocesi ad diocesi transferre decimas p̄diorz suorz. que
int' t'mino nr̄e parrochie cōtinet' nob auferre poss'.
Q̄ uantū ad uis percipiendarz decimarz attinet. idē
ē possessore de diocesi ad diocesi tnsire. q; p̄ ssionē
de diocesano ad diocesanū transferri. Ad h' decimatio
nes iste 7 si uob iure debet' ū asseritis. tri tēnat olim
tā uob silentiū i poni. oīs possessio tricenaria. sic posses
sioes religiosaz domoz trricenaria. sic p̄dia sic ro

mane eccle. Vn Gelasius pp. Que .xxx. annis ab epis possidentur iure ab eis uendicantur.

acultate eccle. nec ii diocesis q ab aliquib possidentur epis. iure sibi uendicent. q tenat lex reclusit. Quia ex fulgore nrorum principum ita emanauit auctoritas ut ult. xxx. anno nulli liceat pro appellare. q legum tpe excluditur. Sic et illi ecce. c. auctoritate nob silentium imponimus. ei sit. Sic illi ecce. c. auctoritate nob silentium imponimus. Sed unde Gelasii pp. Nul auctoritate oña ura claudunt. Sed unde gelasii pp. Nul ... Sig q pit obiectio l prescriptione sacrorum parrochiarum. Sig q pit obiectio diocesi sunt ... parrochie mutare. ... nationes quondam nob legitime assignatas diocesanas usurpatione uob uendicare. Quomodo distinguenda ... de sui hec auctoritate ... Sic ieronimus scribit ... insepulcro parentum filii sunt collocandi.

[illegible]

Canonici cuiusdam eccle questionem mouent de p(re)dio ... teste scribis pecunia credider. ut exceo . . . emolumenta ac- cipere. Querit an liceat eis sua repete. Secundo an illi teste sit au- diendi. Tertio an illis sit usuras exige. Quarto an liceat clericis et laicis aliquib usuras expete. Quinto an elemosine de usuris fieri possint. Sexto an usuras ...

[illegible]

absentia capellā suis grōs deferat. ad cauponē dirig
ut precium nummi aut tunica tegat. ac lani uiui
uā sibi petit. ad alium ut sibi poma ferret. Sic emon
e ostendit q. quod ut sorte exigit usurat. Quod uo
nec clericis nec liceat laicis usuras exigere plurib' auctori
tate ge[illegible]. ut ugelasius scribit clericis plura
mā ficiat. Ag[illegible] negotiatōis clici abstineat.

Ab[illegible] [illegible] ab aliquo ultra [illegible] nouint abstinendū. ab omni
lib' negotiatōis ignn turpi cupiditate cessandum
[illegible] nolunt mox a clericatib'
officii abstine cogant. Ex eode Telesphoro. Qui fit
[illegible] Ex eodē ministri qui feneratur.

[illegible] placuit iuxta formā diuinitꝰ data
[illegible] Ex eode [illegible] Quod nō est in
clero assiduo negotiatōis abstineat.

Anonis statutis firmatū ē ut quicūq' [illegible] clero uo
[illegible] studio [illegible] Ad
[illegible] Ex eode cart. iii.
Ut [illegible] accipiat plusq' cōmodauit.

[illegible] apis accipiat
q̄ cōmodauit [illegible] pecuniā accipiat. siue spem
[illegible] quā dedit
accipiat. Ex niceno cōc. Ut eicīat a clero [illegible]
fecerit.

[illegible]

Oblatio de rapina rēpbat ado.

Immolātis ex iniquo oblatio ē maculata [illegible]
[illegible]

Furtū cōmittit q' inuentū n̄ reddit.

[illegible]

Penitentia nō agit' si res aliena n̄ redditur.

[illegible]

Rapina facit qui usurā accip.

[illegible]

Ab illo usurā exige possum cui iure nocem.

[illegible]

[illegible]

Quia

Carnis

Quia cere[illegible] ūmula
plus sit e pbi[illegible] sacerdotale benedictio
nē cōsequeretur. Postq̄ uo sacdotiū adept'
est in furore illius quendā interfecit. Recupa
ta uo sanitate [illegible] accusat ab eo [illegible]

[illegible]

Accedit ut exorbitet carnis corruptiōe. Porro alia
e infirmitas que p' carnis [illegible] seu humana
[illegible]

B

Sed ubi uolūtate nō necessitate [illegible] uolūtate peccat' [illegible]

Ex uolūtate nō necessitate
[illegible]

49

nemo sapiens mala dixit. nec in malorum sorte numerandus
ut in libro de paradiso. *Minister dei est qui iuste homicidium facit.*
et is qui iuste aliquid fecit homicidium ex iure minister dei
est. Sed quid lex aliquid de eo qui ad is dedit eum in manibus eius
... eius instrumentum in diuine ultionis ministerium prebu
it. Leuitis minister remissionis est. Pena autem quin ex
dispositione ... uoluntate fecit homicidium. diuine
minister est ultionis. Iniquus spectat quia cum interficit ipum
infunditur ... abhominatio adolet. sacrificio ...
quia dominus dixit. In ea die qua interfecero omne primogenitum
egypti sanctificabo mihi omne primogenitum israel. quod in abuntu
diem afflictionis egypti refertur. ... ipsis. Cum itaque quin
tus hominem interfecit minister dicitur. cum in nocte furore
punis morti nequaquam obnoxius fit. sed subito demente cor
que facitur reatum minime gesserit. patet hic sacerdotem
homicidii reum fieri. ... sacerdotio priuari debet ... obici
tur. Si quidem ... sin imputent ad penam tamen impediunt
sacrum signaculum. Ambitio namque parentum filio non impu
tatur ad penam. cum tamen obest ad ecclesie munus accipiendum. Sic
que mente alienata fuerint ... sin imputent ad penam. tamen sac
ministerii execucione impediunt. Unde et ait. *Innocens est qui in*
uitus ... per disciplinam casualiter punit.
in quis nunc ... per disciplinam aliquem uerberauit ... casu occi
dit. sic heresis ... quantum ad gratiam innocens est. quia uoluntate
te non peccauit. Quantum autem ad legem reus est. quia ... a
... Item in persecutione uirgo fuit oppressa repellitur
lege quia opus in se non uoluntate. Sic ergo qui per discli
plinam casu homicidium facit quantum ad legem reus est. quantum
ad gratiam innocens. sic iste sacerdos qui furore homicidium
fecit quantum ad culpam innocens est. quantum ad sacerdotium
omnis executione ... Inst. ... respondet. ... que ordinan
dum impediunt. ordinatum deiciunt. Non enim potest ad sacerdo
tium puer ... aliquis insaniuit. Verum si post sacerdotium
furere cepit non sacerdotio carebit. non forte nunquam ad sacra
menti officium illud redire uigeat. Sic de episcopo gregorius scri
bit in registro ad ... Quamuis iste sit nos
tre ut sup ... in aliquo ... epistolam ... non
pecunias ... clerici munera exigere prohibentur.
... statutum ... *Pro palliis impensis clericis munera*
exigere non debent.
... quod decernimus ne quis sacerdotum clericorum mo
re ... pro impensis ... munera audeat
accipere. non incerta ... oblata que non ... munus
... accepta ... deuotionis ... ad si que
... accipere: uelud exactor fenoris. aut usura
rum possessor ... deglandum. Hoc
autem de ... intelligendum est qui canonicam uitam professi
... cupiditate ... ecclesie ...
dum recepti ... ut clerici more aduo
catorum pecunia ... pro impendiis munera exigant.
... suscipiant ... mulieris confessio
ne ... condempnatus ... uidendum est an mulier
et sacerdotem accusare ualeat. Quod sacris canonibus non
uidetur esse prohibitum ... ex decretis fa
bian ... ut sacerdotem dominum non accusent. nec in eo testifi
centur qui eiusdem ordinis non sunt. nec esse possunt. Mulieres
autem non solum ad sacerdotium. sed nec ad diaconatum ... pos
sunt. Unde nec sacerdotes accusare nec in eo testificari ua
lent. legibus ... ut ob uerecundiam sui sexus mulier
a ... ... nisi forte suas uel suorum iniurias
persequatur. ... que nec suas nec suorum iniurias persequitur

sequitur ad hanc accusationem admitti non debet. ... qui
iudicis personis ... non ualet ab accusationibus officio
non remouetur. Mulierem autem in ... iudi
casse quicumque librum iudicum legerit ignorare non potest.
Non itaque ab accusatione remoueri possunt. quas ... iu
dicis personam frequenter gessisse constat. nec uillis
ne diuinarum scripturarum ab accusatione prohibentur.
His ita respondetur. ueteri lege multa permittebantur que
hodie perfectione gratie abolita sunt. Cum enim mulieribus permit
teretur populum iudicare. hodie propter peccatum quod mulier induxit ab a
postolo indicitur ut ... uiro subdita sit. in signum
subiectionis uelatum caput habeat. Que ergo ... uiro subiec
ta ostenditur. cui ... postulare non conceditur. ad accusa
tionem admittenda non uidetur. Est quoque passim ... differentie
ad accusationem mulier non admittitur. sunt ... quedam cri
mina quorum accusationem mulier subire non prohibetur.
Unde in libro codicis imperator diocletianus scribit dicens. *Nisi cer*
tis ex causis mulieres accusare non permittitur.
... publicorum fieri iudiciorum mulieri accusa
tio non permittitur. nisi certis ex causis. id est si suam suorumque iniuriam
persequatur. secundum antiquitus statuta tantum de quibus specialiter eis
concessum est ... Unde ad ... pleumque
in primis examinabit an talis sit cui accusationem
mulier subire non prohibetur. Item in libro digestorum. paulus libro
ii. de adulteriis. ... de adulteriis testimo
nium dicere condempnatam mulierem ... mulieres dicere
testimonium in iudicio dicendi ius habent. *De accusationibus*
non est permissum mulieri de accusationibus et inscriptionibus.
publico iudicio quemquam reum facere. nisi parentum liberorum
... filii filie ue nepotis nepti ... sue
mortem exsequatur. Item paulus ... de adulteriis. ...
... mulieribus publica accusatio ... sue
... eorum ... testimonium
publicorum ... Idem in lege ... testa
mentaria ... statuit ... detestamento patrum libertii
... mulieribus publico iudicio dicere permissum est.
pupillis ... tutorum patris morte. Item pupille ...
mortem ... lege testamentaria. Nam de ...
qui de testamento pupillus agere ... uespasiani ...
... si quasi ... tabule ... possunt

Vxor ... necem ... causam ...
... prouincie. digestorum ad legem iuliam maiestatis.
papinianus libro xii. ... In questionibus lese maiestatis ... mulieres
audiuntur ... mulier detexit
... marcum tullium consulem ...
Quaecumque uero persone ad accusationem publicorum iudi
ciorum et lege maiestatis admittuntur ... accusationes ...
subire non prohibentur. Unde in ... imperator leo ... arma
... *lese maiestati publicorum iudicio ...*
... antiquitatis ...
... aut siquis ...
... ... aduersus ...
... lese maiestatis accusationem ...
... sacerdotum ... Nec solum deinceps honore ...
... infamie ...
par ... pena ...
autem sacris canonibus accusatores ... submouentur quos
leges ... admittendi ...
legibus ... prohibentur ...
... sacris canonibus nuptias ... prohibentur ... leges ...
... admittunt ...
sacri canones ... prohibent. ...

canonibus autem etiam acoliti uxores ducere
possunt. ... Quamuis quos
sacri canones submouent accusationes quas leges seculi
... non consequenter recipiunt ... principum
leges admittunt. Sed sic certa ... opus in tantum permissum
est. ... legibus ... ecclesiastici negotiis ...
... sacris canonibus obuiare ... Unde et si
... sacris canonibus mulier ab accusatione lese maiestatis
... ostendatur prohibita. aut permissis ... adhoc
modo accusationem admittenda probatur. nec quisquam distin
guere ... sacerdotum accusationem ... hoc
casu mulierem esse admittendam. Cum enim ... legibus ...
permissum inueniatur ... lege ... prohibitum oste
datur ... distinctio loci non habebit. ... regulas
que dicte ... excepta sunt. ... mulierem
accusare permittitur ... fornicationis ... patet quod hec
accusatio dupliciter infirmatur ... fornicationis ...
... confitetur ... credi non
potest. Unde ... scribit dicens. *Rei confessio aduersus quemlibet ad*
... confessio super alienum crimen credi oportet ... *mitten*
debet.
... confessio periculosa est ... admitti aduersus quemlibet non de
bet. ... ista ... confitetur super alienum crimen credi
non potest. ... confessio ... die dominico ...
episcopo nec presbitero ... uentilare liceat ...
... prohibet ... statuimus. *Ministri ecclesie die domini*
co causas uentilare non debent.
... episcoporum aut presbiterorum ... die dominico ...
causam negotium audeat uentilare ... statuta
sollempnia ... Ceteris uero diebus ...
iusta sunt ... iudicandi ... criminalia.
Purgationem uero ... stephanus scribit ...
... *Diaconi si de crimine conuinci non potest ... apud*
secreto ... purificet.
... diaconi ... fuerit ...
... Uerum si suspicio ... accusatorem idoneum reperit
... tales quales sacri canones ... certo
numero episcoporum ... accusatores ... diaco
... canonice ... sponte confessus
... testibus ... canonica sententia feriatur.
... sponte confiteri nec accusatores ... testes legitimi
reperti fuerint ... mala fama crebrescat ... publico exami
ne ... reuerentissimus presbiteris ... diaconibus
... ecclesie ... se purificet ... deinceps ...
... ecclesie ...
sacerdotem dei infamare ... mu
... uenia ... nicholaus ... constan
tiensi episcopo. *Ne spoliandi presbiteri uel diaconi ... confessi*
... aut diaconi ... fuit.
... publice ...
... episcopo ... perpetratum
... penitentia ... sacerdotali uel diaconali offi
... super confessus ... notum
... episcopo ... accusatorem forte ...
... idoneos ... Unde ... episcopo ...
presbiter uel diaconi ... presbiter uel diaco
nus forte ... episcopo legitime manifestum nisi
sua sponte ipsum ...
... presbiterum uel diaconum ... spontanea
confessio ... canonice ... testium ... episcopis ...
... obiecerat ...
Quod uero confessio cruciatibus extorquenda non sit. alexander

... scribens omnibus orthodoxis. *Ministrorum confessio*
non sit extorta. sed spontanea.
In sacerdotibus et uitiis ecclesie ... scripture quos premeu
aut fraude aut ui extorte fuerint ... se liberari possit
... ab eis ... libertate ... ingenio ... ad nullum
... uel nocumentum ualere censemus. neque nulli in eo in
famia uel calumpnia aut sequestratione laboris ... quam
... successoribus sustinere permit
timus. confessionem in talibus non debet extorqueri. sed sponte prefer
... suspicione aut extorta confessione quemquam
iudicare cum magis cordis inspector sit dominus ...
... diuino ... que dominus suo reseruauit
iudicio ... loca diuinitus
dicatio non habeant. Item ... ad sedem ...
... nullum
episcopos uel sacerdotes aut metu compelli ... extorqueri aut
fraude decipi ... confessionis sue ... parte debeat
... scribe aut ... requisitione causarum aut quod
... scriptura facere ...
... Aliud ... car
ceribus ...
sacerdotes ... uoluptatibus. Item confessio ...
non compulsa sed spontanea fieri debet ... potestate ... Ex eorum
... homicidia adulteria ...
...
... ad cogitationes ... spontanee uoluntates ...
... aut necessitate. Item ... synodo ... audien
tia sacerdotem ...
fuit sic prohibet. *Sine concilii examinatione nec presbiter nec*
diaconi non deiciatur.
... cordubensis ecclesie presbiterum
iniuste ... innocentem exilio ... dep
natum quem rursus ordini suo restitutum est ... ad
... presumptione ... iuxta precepta
patrum synodale sententiam nullus ... sine concilii exami
ne ... presbiterum uel diaconum deiciendum putet ...
... potestate ... auctoritate ... cano
... sic in nullo ... fauoris sublimatur ... quo ...
odio ... humiliat ... leue opinionis aura ...
... presbiteris sacerdotibus ac ministris
... honorem dare potest ... auferre non potest ... in quibus
... honore ...
... in publice ... tribunali forosu
... Quanto magis ... consecra
... ecclesiastico decorati ... pro peccato nec uno dampnari
ne uno ... iudicante poterit honoris ...
... synodali iudicio ... oportet
... Item gregorius. iohanni episcopo panormitano. *Causas*
clericorum ... ecclesie audiat ... .
... diaconum ... iuste
possit offendere ...
... ecclesie tue senioribus ...
... cano
nica districtio culpam feriat ...
... primo. *Ut episcopis presbiteri uel diaconus audiendi.*
In quis tumidus uel contumeliosus
... in maiore natu ... aliquam ... habuit ...
... episcopis ... diaconus est qui arguit. Si presbiter est ...
... episcopis ... cum sacerdotibus audiat. ...
... communicari debet contumacia ... superbia ...
... Cause uero ... presbiteris ... statuto ... audiatur.

Item ex concil. cart. ii. Unde supra.

Felix eps selebitanus dixit. Etiam hoc addo. Secundum statuta veterum conciliorum. ut si quis eps quod non optamus in reatum aliquem incurrerit. et si fuerit et nimia necessitas non posse plurimos congregare epos. ne in crimine remaneat. a. xii. epis audiatur et a sex presbiteris. et a tribus diaconibus. cum proprio suo epo. Item ex conc. cartag. Unde.

Addicimus sane si presbiteri vel diaconi fuerint accusati. adiuncto sibi ex vicinis locis proprius eps legitimo numero collegarum. quos iidem accusati petierint. i. una secum in presbiteri nomine sex. in diacono tres. qui ipsorum causas discutiant. eadem dierum dilatione. et comonitione remotionum. et discussione personarum. inter accusatores et eos qui accusantur forma servata. Reliquorum vero clericorum causas et solus eps loci agnoscat et diffiniat. Solus autem ad exclusionem aliorum episcoporum non clericorum dicitur. sine quorum presentia eius sententia irrita erit. Unde in cart. conc. iiii. leg. Ut eps nisi presentia clericorum suorum causam nullius audiat eps.

Eps nullius causam audiat absque presentia suorum clericorum alioquin irrita erit sententia epi. nisi presentia clericorum firmetur. De ultima vero questione sic statutum est in concilio ne ocasitaniensi. Presbiter qui confitetur se ante ordinationem corporale lapsum postea non offerat.

Presbiter si admiserit corporale peccatum et sic presbiter ordinatus est. et confessus fuerit quod ante ordinationem suam peccavit non offerat. maneat autem in aliis officiis. propter studium in aliis utilitate. certa vero peccata concedunt plurima ordinatione preterita. Quod si deinde non fuerit confessus nec argui potest manifeste. ceterum huic ipse potestas est committenda. Similiter et diacon si in eodem culpe genere fuerit involutus sese a ministerio cohibebit. Item ex conc. ylardensi. Hi qui altario ministrantes si carnis fragilitate deciderint epi arbitrio subiaceant.

Hi qui altario deservientes si subito in flenda carnis fragilitate corruerint. et domino respiciente digne penituerint. ita ut mortificato corpore cordis contriti sacrificium deo offerant. et maneant in potestate pontificis. vel veraciter afflictos non diu suspendere. vel desidiosos prolixiori tempore ab ecclesie corpore segregare. ita tamen ut sic officiorum suorum loca recipiant. ne possint ad potiora officia ulterius promoveri. Quod si iterato [illegible] [illegible] fuerint. non solum dignitate officii careant. sed sacram comunionem non recipiant. Item ex conc. toletano. viii. Ministri altaris quando assumuntur eidem debent esse innocentes.

Si multe sunt innocentiam ordinis clericorum [illegible] [illegible] sententie patrum. et nulla tamen epo formam [illegible] [illegible] corruptionem usque ad sententiam iudicantium preterire comissa [illegible]. ut [illegible] ulterius ferret [illegible] [illegible] sacerdotes, seu levite vel a presbitero diaconi usque quibus epo usque ad subdiaconum deinceps vel ex ingenuitate vel ex ancilla derelictas conubio [illegible] honore, [illegible] filios per ea [illegible]. illud [illegible] ingenium [illegible] canonica censura [illegible] plesa [illegible] pollutione nata non solum hereditatem numquam accipiet. sed et ius ulterius eius ecclesie cui sacerdotis vel ministri ignominia nata sunt iure perhenni manebit. Item ex conc. martini pp. Qui confitetur se in ordinatione peccasse non sacrificet. sed conveniat ad deponendum.

Si quis presbiter ante ordinationem peccavit non offerat. sed tamen pre religione nomen presbiteri portet. Si autem non ipse confessus fuit. sed ab alio publice convictus est. nec hoc ipsum habet ut nomen presbiteri portet. Similiter et diaconi [illegible] obs[illegible]. et si super confessi fuerint ordinem subdiaconi accipiant.

Item nicolaus ad consulta bulgarorum. Si in mulier sacerdoti quam ab ecclesia tolerant. licite sacerdotium [illegible] a sacerdote.

[illegible] a vobis si a sacerdote qui fuit comprehensus in adulterio sive deinde sola fama respersus. debeatis comunionem suscipere an non. respondebimus. non potest aliquis quantumcumque pollutus sit sacramenta divina polluere. que purgatoria cunctarum regionum existunt. quantumque sacerdos que sancta sunt coinquinari non possunt. Idcirco in aliquo epo iudicio reprobetur. vero perpendat quam mali bona ministrando se tantum ledunt. et cetera. Fax accensa sibi quidem detrimentum prestat. aliis vero lumen in tenebris amministrat. Et unde aliis comodum exhibet. inde sibi dispendium prebet. Sumite ergo ab omni sacerdote intrepide. Christi misteria quoniam omnia in fide purgantur. Fides enim quanto magis est in mundum. quantum inter vos sunt plenius sit. dicente beato ieronimo. Ad credendum omnia nunc baptismum est perfectum. et omni sacerdote, et perfectum et cursus facit sepe concordiam. Pusque iudicas nemini dicavis queque atque ante probationem accusationis vitare neminem tantum a comunione suspendas. quam in statim quantum [illegible] [illegible] sequi indicare criminosus.

QUIDAM abbas habebat parrochianam ecclesiam in statute in monachis ut officium per populo celebraret possedit eam per lx. annos sine aliqua interpellatione. Tandem quidam adversus abbatem movet actionem baptismalis ecclesie. In cuius diocesi parrochiana ecclesia consistebat. Hic primum quaeritur an liceat monachis officia celebrare. penitentiam dare, baptizare. Secundo. si contingat eos capellas habere et ubi baptisma non sunt instituende. an ab epis omnibus ecclesie preceptum tollatur. Quarto si ecclesiam suscepit in presbiter [illegible] an et monasterium ad cuius ecclesiam perscribere possit. [illegible] si capella in suo territorio et [illegible] [illegible] [illegible] [illegible] [illegible] [illegible] sua auctoritate non iudiciariam sententiam capellam [illegible] [illegible] [illegible] ut [illegible] [illegible] cum plus non habet [illegible] [illegible] [illegible] quod suus prior [illegible] usurpavit. Septimo queritur si [illegible] capellam tenebant. ut quibus [illegible] [illegible] [illegible] [illegible] [illegible] abbati sancti [illegible] [illegible] [illegible] [illegible] sensuerit. [illegible] abbas posset [illegible] [illegible] quod monachis officia apostolis celebrare non possunt. [illegible] [illegible] [illegible] [illegible] [illegible] [illegible] [illegible]. Monachos a conciliis ad omnibus debet esse districta.

[illegible] [illegible] [illegible] [illegible] [illegible] [illegible] vita monachorum [illegible] [illegible] [illegible] cum ethimologia nominis a debito discrepet. Monachus enim grece latine singularis. Unde monachum pomia singulariter agere oportet. Quamobrem firmum et insolubile esse papa placuit. aliquis monachus penitentiam nemini tribuat. nisi invicem ut iustum est. Mortuum non sepeliat. nisi monachum in monasterio secum morantem. vel si fortuitu quemquam advenerit fratrum ibi mori contigerit. Item gregorius iohanni ravennati. Monasterii [illegible] [illegible] [illegible] [illegible] [illegible] [illegible] [illegible] [illegible] [illegible] [illegible] [illegible] eius post ecclesiasticis obsequiis des[illegible] non possunt persistere. ut ipse et monachi sua regula ordinate persistere. ut ipse distinctione [illegible] [illegible] teneat. quod conditur in monasterio ecclesiastico cogitur permanere. Item innocentius. Monachi qui [illegible] [illegible] [illegible] [illegible] [illegible] [illegible] [illegible] [illegible].

Et monachis quidem morantes in monasteriis si postea ad clericatus ordines pervenerint. statuimus non debere eos a proposito discedere. Sig. fuit innocentii diffinitur. proposito cum discedere non licet. Sic ergo testatur in monasteria regula devotionis persistere et ecclesiasticis obsequiis simul deservire non possunt. patet quod parrochianis ecclesiis monachi preficere possunt. Item ier. ad riparium et desiderium. Monachi non habet officium doctoris s. plangentis.

Monachus non doctoris, sed plangentis habet officium. qui vel se vel mundum lugeat, et domini pavidus prestolet adventum. Ideo ad paulinum. Item in [illegible] [illegible] [illegible] [illegible] monachi esse [illegible].

Si cupis esse quod diceris monachus. i. solus. quid facis in urbibus. que utique non sunt solitorum habitacula, sed multorum. Unde datur intelligi quod in populis frequentia nichil esse possunt. Idem ad heliodorum epm. Monachi pascuntur. clerici pascunt.

Alia causa est monachi. alia clerici. Clerici oves pascunt. Ego pascor. Illi de altari vivunt. michi vero securis quasi ad radicem infructuose arboris ponitur. Si munus ad altare non defero. michi ante presbiterum sedere non licet. Illis si peccavero licet me tradere sathane in interitum carnis. ut spiritus sit salvus in die domini. Idem ad rusticum. Nichil aliquid monachis agere sine presbiterorum. cum habent senatum certum presbiterorum consilio.

Sine quorum consilio nichil monachis agere licet. Roboam filius salomonis idcirco perdidit regnum. quia audire noluit presbiteros suos. Senatum quoque romani habebant. quorum consilio cuncta agebant. et nos senatum nostrum cetum presbiterorum. Item eugenius pp. Secundum ethimologiam nominis solitariam vitam monachi ducere.

Placuit cunctis nostro concilio ut nullus monachorum pluvio terreno monasterio exire nefandissimo ausu presumat. neque penitentiam dare neque filium de baptismo accipere. neque baptizare neque infirmum visitare. neque mortuum sepelire. neque ad ecclesia secularem transire. neque quibuscumque negotiis sese implicari. Sit contentus suo claustro. quasi est piscis sine aqua caret vita. ita sine monasterio monachus. Sedeat itaque solitarius, et taceat. quia mundo mortuus est. deo autem vivit. Agnoscat nomen suum. Mo enim grece unus. Acho grece tristis. Unde dicitur monachus i. unus tristis, et officio suo vacet. Item alex. pp. Monachos intra claustrum morantes clericorum officia exercere non admittimus.

[illegible] [illegible] tenore calcedonensis optimi concilii. monachi qui [illegible] [illegible] [illegible] [illegible] sancti benedicti intra claustrum morantur. [illegible] [illegible] [illegible] castella. civitates per agrum, per inbenius a [illegible] [illegible] [illegible] predicationis omnino cessare censuimus. Non forte quis de sue vite salute sollicitus [illegible] eorum humiliter assumat. eos vero claustrum consulere voluit. Item ex conc. calcedonensi. Monachi qui [illegible] [illegible] [illegible] epo [illegible] esse sub[illegible] [illegible].

Qui vere solitariam eligunt vitam digni sunt, et veneremur honore. Sed quoniam per singulas civitates seu possessiones in monasteriis sunt. placuit nobis epo esse subiectos. et quietem appetere. atque observare ieiunia et orationes. in locis in quibus semel se deo devovit permaneant. et neque conturbare ecclesiastica neque secularia aliqua articare actus aut res relinquentes proprii monasterii. nisi forte iubeantur propter urgentem necessitatem ab ipso civitatis epo. [illegible] [illegible] civitatis epo curam et sollicitudinem necessariam monasteriis exhibere.

Sed his ita respondetur. Auctoritas niceni synodi [illegible] [illegible] [illegible] [illegible] [illegible] [illegible] [illegible] [illegible] [illegible] [illegible] [illegible] [illegible] [illegible] [illegible] [illegible] [illegible] [illegible] nomen blasphemet.

presbiteris. Monachos de monasteriis exire et per capellas se parrochiarum celebrare mortuorum. confluere audemus more clericorum. Ad oculos exequias celebrantes. Ceterum si ad proprium monasterium aliquis semetipsum tumulari voluit. non est prohibendus. Unde gregorius scribit iohanni epo. dicitur de vite. Misse celebrari mortui sepeliri in monasterio non prohibeantur.

Gaudentius abbas monasterii sancti georgii insinuavit nobis plurima se ad tua sanctitate gravamina sustinere. quod in eodem monasterio missas prohibeas celebrari. mortuos et in dicas sepeliri. a quo inhumanitate vos ortatum suspendi. et sepeliri mortuos unde missas celebrari nulla ulterius habita contradictione permittas. Idem carolitano epo venerio. Non sunt cassande in mortuos te volumus pie voluntate defunctorum.

Ne pie defunctorum voluntates tua quod absit remissione cassentur. Item gelasius. Testamentis arbitrium suum oportet.

Considerato ecclesiastice utilitatis hi postulant ex iustitia dispensatione testatoris suum arbitrium. Item ex conc. tiburiensi. Ubicumque facultas rerum et oportunitas temporum suppetit. et cetera. sic in eodem capitulo subsequitur in ecclesiarum qui decimo ordinem sibi [illegible]. Ex his auctoritatibus patet quod si quis apud monasterium sepulturam sibi elegerit voluit. libere a monachis potest sepeliri. Unde liquido colligitur prohibitionem illam niceni synodi propter importunitatem eorum vagantium factam esse. Unde in conc. calcedonensi dicitur. Monachi qui sine licentia epi vagantur ad propria loca redire cogantur.

Quidam monachi nichil in mittis sibi iniunctum a proprio epo. inde et illi qui ab eo fuerant excommunicati venerunt ad civitatem constantinopolitana. et inea perturbationes et inquietationem ecclesiastice inferunt. et divisorum domos sinodos eorum pervertunt. Statuit igitur hec sancta universalis synodus hos primum comoneri ut exeant de regia civitate. demum eos invitos dari. a per defensorem compelli. ut ad loca sua perveniant. Item leo pp. Nullus [illegible] [illegible] [illegible] [illegible] dicens. illud quoque nobis propter importunitatem quorumdam monachorum religiosis viris inhabitantis. [illegible] statuentes. ut preter domini sacerdotes nullus audeat predicare. sive monachus sive laicus ille sit qui cuiuslibet scientie nomine glorietur. Preter in hac apostolo. et ut avid est expressum. [illegible] [illegible] [illegible] one ad cautum. Quod vero penitentiam dare prohibentur. in eo quia nulli sacerdotum licet parrochianum alterius ligare vel solvere. Monachi autem et si in dedicatione sui pontificis sicut cetera sacerdotes predicandi baptizandi penitentiam dandi peccata remittendi beneficiis ecclesiasticis perfruendi rite potestatem accipiunt. ut amplius perfectius agant ea que sacerdotali officii ex sanctorum patrum constitutionibus comprobantur. in executione sue potestatis non habent. nisi a populo fuerint electi, et ab epo consensu abbatis ordinati ecclesiastici vero atque seculares actiones ante eis prohibentur. ut non sumant sibi patrocinia causarum. nec habere possint comonitionem. nec secularibus causis occupentur. ut resideant cogitationes diurnarum legum. Unde pelagius scribit antoni i. ne patricie. et cetera.

e presentium portitore quod defensor factus non est. nullum nobis molestiam sit. quia satis valde amantissimum habeo de isto proposito ad illud officium homines deduci in quo nullo modo que a monachis deo promissa sunt. valeant adimpleri. cum in modo vite illius habitet et ista officii [illegible] illic inquies. oratio. labor manuum. ut hic causarum [illegible] conventiones actiones. publica iurgia, et quecumque vel ecclesiastica instituta vel supplicantium necessitas poscit. faciat autem de talibus sanct. qui vobis in isto habitu nutriuntur. vel in monasteriis creverunt. ut perfecta etate et probata vita ad lingiorum

Ex ista [illegible] habere [illegible] filior[illegible] [illegible] [illegible].

Pervenit ad nos [illegible] incepit [illegible] [illegible].

officia. sed ad sacerdotum valeant pmoueri. Item Gelasius in
sicut uite tantu de pmotionib clicor inuenitur in eplo
lo. Monachis uouentibus et pmittit illo ex dispensati-
one defensore fieri. Quod uero sacerdotalium offo po
testate hunt testatur ambr dicens. Clicor officia acele
brare monachi pbri n audiant pibeantur:

octo aepo monachos pbri honore dedicatos
pdicare baptizare pen[itentiam] dare. debita uiseri
tare. decimas pmitias oblationu uiuor et mor
tuor portione uista pfrui debe ecclastica dispensatio
cōmoniamus. ut uita aplim de altario cui s[er]uiunt uiuen
tes postquam dn̄ice plebis pane et uini i macellatam
dictioe informet morp et sanguine dn̄i nr̄i ihu x̄. It
innocentius pp. Beneficiis ecclasticis monachi pbri libe p
frui.

monachis ad clicatu pmouentur bn̄ficia expleantur an
none et decime dentur absq ulla morarioe et dilatione.
ut quanto melius possit iux possibilitate qm necessi
tas exigit ad opus ecclasticu et ipsam ecclam restauran-
dam adiutoriu faciat. It gg. Item.

ōdinaue aplice auctoritatis decrevim ut monachi si
pbrii honore dedita fuerint ligandi soluendiq potestatem
decimar pmitiar oblationu-deuotionuq fuint p
uiui defunctis iuxta portioe canonu ad sua pcrimo
niq utilitate nimio psectugis iustine numinq certi sac
dotes laudabilit suenciet. Id. Clicor officia mona
chi pbri iure con[ce]ssi sunt.

Auctoritate hi decreuimq aplico modulamine ut [illegible] ne ppleta
tis officio a nob e ptinum i sacedotib monachi ut [illegible] Se. a
pbror figura tenentib. liceat pdicare baptizare. comunicare
dare. p peccatorib orare. penitentia ipone atq soluere.
It ex decto bonifatii pp. Monachi pbri i honore deo
rati posse iure ligandi et soluendi.

unt nnulli nullo dogmate fulti audacissime q zelo
magis amaritudinis qua dilectionis iflamati asserentes
monachos q mundo mortui sunt et do uiuunt sacedotal
offici potentia indignos neq penitentia neq xpianitatem
largiri neq absoluere posse p sacedotal offici diuinit
sibi iniuncta potestate sed o[m]nino labunt. Neq enim bndictus
monachor p[re]ceptor almificus hoc aliquid fuit uer
dictor sed eo secularium negotior edixit expte fore tn̄ i[s]tam-
quod aptici documentis et oium scor patrum institutis. nisi
in monachis fuerat canonici magnopere impar. Nemo enim
tratus do implicat se negotijs secularib. Tam eos q patrum insti
tuta exemplis qu[i]b p[er]it... refragari. Credimus a sacedo
tib monachis ligandi soluendiq officiu do opante digne
amministrari si eos digne ...gt. hi ministrio sublimandi
... q monachice pfessionis pbro sacedotal potentie arce
offo cum peipiunt ut abbremonialis reprimatur ipostez.
quia quanto qsqs celsior tanto et erit potentior. Si modo
auctoritatib pspicue monstrat monacho posse penitenti
am ... tera sacedotalia officia licite aministra
re. Quod ut ppli clericoe epor istitutioe et abbatis assensu po
testate exequaleant. Ite. Gelasiu et gg̃u auctoritate pbat
dr ut ... monachu. Digne in monastio uiuen
... [illegible] ... pmoui.

... in monastio uc clerici mereantur. Ad ultimo pdi
se que pmodum decet bono lecta sep meliores. Quod ut supplis
... elegi... It gelasii pp.

... abbas iudicauit monachi clici ... a bepo sacerdo
quis monachi fuerit quem abbas uite mitto sacedotio ...
digni pudeant et abbas sub cui impio regimini militat il
lii fieri pbrm petierit. ab epo debet eligi. et i loco quo iudicau
ordinari. oia q ad sacedotii officiu ptinent. t pp t epi electio
ne pnide ac iuste agant. It pelagii pp. epo saumati.
Gelasi quendam rufinu monachu uo ... sacedotem fieri.
in parrochiana basilica [illegible]
sci laurentii que i possessioe filii n̄ri consiliarii uiri mag
nifici theodori fundata e et officiu pbri decere cognoum. Erga
p[re]fat filius n̄r nob retulit inuenisse servisimu quendam mo
nachu. olim sibi uita et morib cōpbatu. et hunc postulat ibi
pbrm consecrari. q subito fieri no p[ro]rogata obs uitia n acgem
us. Ideoq dilectio tua in accepti sabbato ueniente fuam sepla
coni et subs uoluit et uxime mediana ebdomada pbrm
fas [sit] supueniente paschali festiuitate sacrifica in
memorata basilica apsoa copetenti ualeat adipleri. It gg
tregist. Quia electio monachi efficitur pro epo ordinatur
potest eligi et consecrari.

in quo electi tui monachica sūlatioe uenire et tegit ita
tus uite monachi fuit. ut epis cui an in itauit eu dignitate
dotio pudeat. i loco quo iudicauit eligi potest et ordinari.
It ex coc agath. Sine testimonio abbatis ... fieri monachi n eligatur.

onachi uagante ad officiu clicat ... testimoniu abbatis
sui dedit. nec i parrochii nec i ciuitatib ordinentur. Si
It ex coc ilerdeti. Cu abbatis uolutate ordinetur quos
utilitate ecclie eps ordinare uoluit.

ppt utilitate ecclie aliq monachor i clicat officio epi pbu
uit pmouendo cu abbatis suo uolutate deb ordinari. Et uo
que iure monastii de facultatib offerunt. in nulla dicion
suam alege ab epis cōtigant. It his oib auctoritatib mon
strat q pmonachi q a pp̄to sunt electi. et ab epo cu cōsensu
sui abbatis sordinant. legitime potestate sua exseg
uater. Illud uo ggu nemo pot obsequi ecclastici desuire
et de ut intelligendum e qui nuo cardinalium tepor ordin
tem monastii sui dispensatoib sibi res ... credit. Vnde
gg scribit mariano epo rauennati. [illegible]
electioe monastia nullom gerit.

gpaulib monachi aut abbatis p
motioe hoi aliquis fortasse monastia sustinent. studiose
nobe in sugspia monachor ex q cuq monastio ad clicat officii
t sacru ordine accessere. n ibi aliq uiterius hn potestate
ffonaicum mano siracusano. Qua ecclis quoq ... multar
monastior abbates ee n possit.

brosi diacono ceteroq cuiulib ordinis qui ecclis quoq in
malitat abbatie pmonastia ee n pmittas. s aut omisit
clicare militia monasti pmoueat ordinib aut s i abba
tis loco pmane decreuint. clicat nullaten pmittam
habe militia. Satis eni icogruu e. licu unus ex his plurim
grauitudine diligit qsi n posset ex pte ad utruq uocari
idoneus. Sunt. E. Ne auctoritate n pmiber abbatib sacedotes
fieri cu tantus bndicit iubeat abbate frib egredientib
et regredientib bndictione dare. Quod n in sacedotiu est.
tertio q eugti. Simulat sacedotal officie s et tale sacedotes
t diacono fierii pmib qui ecclastica militia cogant ingr
e pmane. It illud ieronimi ad ripariu ... desiderii. Alia
clericor doctoris s pligatis hr officiu et a dei liodoz alia e
monachi alia clici et adrustica sunt ... ono monachi
michi age lic et n ita gnalit intelligendu e ut nulli monacho
rum liceat docendi officiu assume. ut bn̄i gg aut

augustin anglor epm. bonifacii q martinu tinrosi quo de
monialia ... conuictione ad summi sacerdotii gradu septa
testat et pmoti. cogamur negare eo officiu docendi habu
isse. aut induit ... asseram eo apore ppositu
distinsisse. Quod ut inocentius testat. nulli fas e uiuere uo
luit et ier distinguere inpsona monachi et clici. osten
dens eiq ex posto officio conuenit. Aliud enim conuenitq
eorum monachi est. Sua alior peta defendi hr officiu.
e u eorum clis docendi et pascendi pplm. Monachi aut usq ad tempus
eusebii. zosimi et sirici monachis simplicit et n clico fu
isse. ecclastica testat istoria. Ier refert monacho siti
uenisse inim. ut sacedote et ... uenirent. que ianuarii sancta
sollepnia celebrarent. It leo aug. Oms clici t mo
nachi tutele simunitate habere debent
nali lat n sacerdos ... reuendissimo epo necnon
pbro seu diacono et subdiacono et ppue monacho uc n sit clici
i munitate ipo iure ois habe tutele sui legitime.
sui testamentarie siue datiue et n solu tutele ee coex
pte sed cu in solu pupillor et adultor sed fur iosi et muti
di et surdi et alior psona quib tutore l curatore iueni
b legib dant. Eos cui clo et monacho huius mo habe bn̄ficiu
sancimus. qui ad sacs scas ecclis l monastia pmanent n de
uagantes. neq cedacum na monastia desides. Cum ppt h
ipsu bn̄ficiu eis indulgemus ut alis oib derelicti dei
opti sibi mereat ministrio et ii n solu i ueti roma l in hac re
gia ciuitate sed i tota uniq canonu colit nomen obtine
sancimus. Sostendit q ier q simplicit monachis nichil
liceat agere sine consilio pbror. nec officiu docendi sibi
assume liceat sine auctoritate clior n forte diuina
gra ... comonitus sic bn̄t gg refert i dialogo de bndic
to. q hoes morti cassi an ad fid adduxit et arum apollini
qbi erat erecta subuit et de q d i egtio cu angelis isoni
agnouit et eu ad pdicandu misit. gr de uertio ligue co
quereret angelis flebotomo ligua ei tetig et totu illud
uitiu curauit. Quod ier se ipsu talib ... tale e qle
illud apti ad pm ipense. Quiq ipfectus sum ... uisen
tiam se ipsu impfecti conuincens. Ecce sufficient mon
stratum e q monachi pbrii honore decorati s a ppo
electi s ab epo ... eadem liceat q alii sacedotib p
bat hi et ex similitudie ... n consecratioe alior a
tris q ... ad bndictione i fudi eps obnuere depo
sit. et dui ... eius sacedotib sigillati dic. Cōsecint
et sacficet ... ut quiq consecuit ... sectatus sit et
q cuq bndixint bndicta sunt. Ecce cois e bndictio. Vn
q diuortiu. Sic i bndictioe utq coe nanciscuntur
potestate. ... institutioe ... asserit potestati ... ele
ctionis ... monastii castra ... quib
ppls ad regendu n comittat. querit utru decimas de
beat ... In quib h discretio sunt ... ut de
agi. et uiueris que ad pp̄u stipendiu colunt. decima sibi
retineat. Sin decime a ppto fuisseu reddebat ppm
nistio q n de sui uebant ... offendo sacficia ...
locausta p ppto patet q monachi de pp̄is pdiis n magis
q alii sacedotes decimas solue cogunt. Cū dr p decimas
chor sumptio sit epta. sui p salute aiar oblata. anq
... eor ueniret baptismalib ecclis sui quib lib
alias pmitias et decimas psoluebant. Illi e ai eccle suor
... n possunt. Vn in magotiensi cōcit statutu iue
nit. Quas suas aliis delegauit decimatio
nu puentu priori eccle auferre n potest.

iquis laicus t cls. seu utriusq sex psone. petiti sui loca
t res aliud ibi dare delegauit decimationu puentum
priori eccle legitime assignatu. in abstrahe nulla hnt
potestate. Quod si face tempttauit. tat cōsiiniiu prsidio
... et ipa ad ipsē mdatio ... ecclastica coerterit censura.
It ex cōcit cabilonensi. Antiquiores eccle nec decimi
nec ulla possessioe puent.

ccle antiquitus istitute nec decimis. nec ulla possess
ione puent. ita ut nouis oratoriis tribuant. It ex cōne
guarmatiensi. Quicuq uoluit. Antiquiores eccle
ppt nouas sua i iustitia n pdant.

uicuq uoluit in sua ppetate ecclam edificare et cōsensu
et uoluntate epi habuit in cui parrochia e licitu sit.
Veru tn̄ puidendu e epo ut aliae eccle antiqiore ppt no
uas suam iustitiam aut decimam n pdat. s semp ad antiqui
ores ecclis psoluant. Sed decimas aut baptismalib eccli
psoluendas leo qrt affirmat dicens. Baptismalibus
ecclis decime dari debent.

Decimi iusto ordie n n mod s et maiorib usu ime ple
bib tn a s scā baptismata dant debe dari. Sig nulli
decimationu puentu a priori ecclā eam assignat fuit
abstrahe. s uis antiquioris eccle nouis tribuendu n est.
si decime tm̄ baptismalib ecclis dande sunt. patet
q monachi ex ppriis pdiis decimas dare cogunt. Sz in concil
tribur magontiensis cōcit. de uenditore l donatore lo
quit. diffiniens q ille quidat aut donat n potest puen
tu decimationu ... eccle detrahe cui pus fuit legitime
assignat. Monachi aut decimas et pmitias n auctoritate
uendentis aut donatis s auctoritate tri[bur] concil et ... pascit pp
detinet. a quib diffinitum e ut monachi de ppriis pdiis
decima n soluant. Sic ut i magotiensi cōcit statutu e.
De ppriis pdiis abbates et epi decimas n psoluant.

ueri sunt ptera quida fris q cenit aliqui epi et abbates
qui decimas n sinunt dari ad ecclam ubi illor coloni missas
audiunt. Pi decreui sci iste conuet. ut epi et abbates de a
gris et uineis que ad sui et fratru stipendiu habet. ad ecclas
suas deferri faciant. familie uero ibi dent decimas suas ubi
eorum infantes baptizantur et ubi pro toti anni circulu missas
audiunt. Sed dr ut antiquiores eccle ppt nouas nec
decimis nec ulla possessione puent. n ita intelligendu
e. q a nullo m licat sic epo aliq parte possessionu de
cimationu uni eccle alii ppt tribuere. Sicut n pp duo
epatus unu pot iungi. ita et uni cōsentiente potest epo i duas
pot diuidi. Vn gg scribit benenato epo capt. xv.
Duo epatus i unu redige pot.

tepor qualitas et incuriitas locor nos inuitat ut eclesiā
et musitanam unire debeam ecclas. Quia nec longe a se, i i tri
nensis uicinitate sunt. nec peccatis facientib tam
tam multitudo pplie ut sic olim fuit duos habe debent sac
dotes. Quia ut cumani castri sacedote cursu uite h i expe
uit. ut ras q no ecclas plena auctoritatis pagina unisse
te cōmisisse cognoscis. ut eq et ecclas fratre ee pontificem. et no quecuq t de ea pat rimonio. t clici ordinatio
tioneue. uista canonu statuta uisa fuint ordinare.
atq dispone habeb. ut pris sacedo libi a ex m r auctoritat
tans et consensu atq pmissioe licetia. Vo no cōmodi ... aut
tali ee pspecus habitatio uisa fuit. ut alta a eccli curet
pupit pies et sollicitu. puidenq cura disponas. q tunas
illic diuina misteria sollepnit dno pstante pagantur.
It ex concit cartag. ii.

aug. anglor epi

Nihil habeat episcopus in diocese quam numquam habuerit.

[illegible]

Cum non pertineat decima ecclesie sub episcopi diocesi constitute [illegible]

[illegible]

Iusta dispensatione episcopi decime distribuantur.

[illegible]

Anathema sit qui per episcopum concessam decimam et oblationem dispensare noluerit.

[illegible]

Nichil ut res diocesani ... in ... auferre.

Possessionem ecclesie detentam nullus sit alienare [illegible]

[illegible]

Ad id et ... loci ut statuta patrum episcopus exigat.

[illegible]

Predicta ecclesie quarta pars clericis distribuenda.

[illegible]

Ut res episcopi non habeat gasedotis decimam ... [illegible]

[illegible]

Libere clerici decima monachis concedere.

[illegible]

Decime sacerdotibus reddende.

[illegible]

... monasteriorum ecclesias ... [illegible]

[illegible]

possessione detecta fraude contra quam usurpatione ex toto auferre. Quorum adulterinas calliditates, et hostili usurpatione suasiones, deinde dilectissimi fratres ecclesiarum vestrarum res fieri, tamen ut iudicio synodi sicut sacerdotii agere plurimi sunt multantur. et felicem invenerit episcopus sacerdotum piacula reficere. Si hac auctoritate monachis concedit investituras [illegible] ecclesiarum. Sed videndum est urbanus papa secundus dicit.

Alteri in parrochialibus ecclesiis absque episcopi consilio presbiteros non ordinari.

Sane quia monachorum quidam episcopis ius suum auferre contendunt, statuimus ne in parrochialibus ecclesiis quas tenent absque episcoporum consilio presbiteros collocent. Sed episcopi parrochie curam cum abbatis consensu sacerdoti committant, ut ei modi sacerdote de plebis quidem cura episcopis rationem reddat, abbati vero pro rebus ad monasterium pertinentibus debitam subiectionem exhibeant, et sic sua cuique iura serventur. In parrochialibus ecclesiis per eos presbiteros constituant, qui eis respondeant de [illegible] et hi que ad episcopum pertinet. Sed ecce urbanus papa [illegible] investituras parrochialium ecclesiarum pro monachis fieri [illegible] vobis per eis concessit. Sed aliud videndum est de illis capellis quas [illegible] iure suo ab episcopis monachis redditur. [illegible]

[illegible]

Rusticane parrochie a episcopis qui eas possident xxx annis sine inquietudine permaneant.

[illegible]

Iudicio firmandum esse ecclesie defendantur.

[illegible]

te compete per uim tenent. P in p̄senti decreto
cōstitutio ut siquis ecclasticas unq̄ titulo ponē sui
inuasto. sui in urbano p̄dio sua spōte p̄lus p̄sen-
anathe sit. Si tū quiete p̄sit. Si ūt ip̄ fieri p̄cip. t̄ si
ne sua p̄ceptiōe factū digna putare a nīadūsiōe ne
glexit. anathe sit. Sed ūt quisquis sua inceritate que
sūn de bis putātis usurpit. nec pudite reposarū. ū
dictā cā. ex auctōritate legū ī cōcit habet. iquo ca
statuū leg. Cause sue detrimtū patiat̄ eps que ecclam
suā ab alio retentā p̄ auctoritate q̄rit adire.
Licuit ut quecūq epi ecclas. t plebs quas ad cathedrā suā
estimat p̄tine. ītra repererit. ū cās suas epis iudici
tib agat. t alio retinēte inuenerit. sui nolentib sui uo
letib plebib cause detrimtū patiat̄. Et quicūq ītam
fecer. si nōdū uni ep̄os ē finita uētio. t adhuc in con
tendit. ille ī discedat. q cōstitui p̄missis iudicib
ecclasticas inuasisse. nec s quisq bidiat̄ si ap̄matēut
retinuit. litas impetrit. S sui hāt litas sui ū hāt.
Euenit eū quietenet. ei litas accipiat ut cū apparent
pacifice tenuisse eccla ab se ptinent. Si ū ūt ille aliq
q̄stione retu. Ite pepo iudice cā finiat. sui q eis p̄ma
dedit. siū q̄ ep̄i uicino cū sulitu p̄matis delegiūt. Item ex gg
iohi ggo defēsoi eunti in isp̄aniā scribit dicens.

iepinq. absit tale culpā Delictū p̄sone ī dāpnū ecclē iūxta
cōmisisse ostituit. ūt fieri eū nūnūbiuit ēē depositum. n̄ p̄ot.
eaq̄ ei deposito firmet. ut oīs re sue eccle q ablate
fuer restituant. quia delictū p̄sone ī dānū ecclē n̄
ūitendū. Si aū dr q a cōmonitoriū defuit ē ab hac de ei
q ab illo iuste ablata sunt. sine excusatiōe reddat.
Ite in magon ensi conc. Possessione monastii p̄p delicto
abbatis epis tolle ū deb.

pō n̄ lic possessione monastii tollere. quis abbas pec
cauit. s subtrahat eū potestati abbatis ūtri monastii.
§ Sig delictū p̄soe ī dā ecclē iūxta n̄ p̄ot. quia p̄ca
tor ōditione eccle poi fac meliorē. nō deteriorem
sup̄ecto abbatis possessiōes monastii auferre n̄ lic.
quom delictū epi ītereet t dānū ecclē. ut in detri
mētū cause sue patiat̄. s detrimtū cause sue patiatur
n̄ sic ē accipiendū. ut eccla suo uiie p̄uet. poti quia
dicas corā iudice statib. eps tacebit. ꝯ p̄iuria illata
mulctabit sp̄i habita. Q dū eccias d manu laico.
nec abbati. nec aliqui liceat uc pr oiū canonū testat̄
auctōritas. G'ualt̄ n̄ ti eccle q̄res eccl iā ī epo uuctori
tate decimas. t ecclas possidē possint. Vn epi sui bn
suo. sui p̄co. eccli t decimas laici dedint. domum
oroīs domū negociatiōis. ꝯ speluncā latronū faciūt.
Vn p̄cussione eidem accenfuerunt segregati eūt
ūbere a dño flagellabūt. Vn gg septimus Decime a
laicis ū possideant.

ecimas quas ī usu p̄ietatis ꝯcessas ēē canonica auctoritate
dmōstrat a laicis possidi ap̄lica auctoritate p̄hibem.
Siū enī ab epis siue regib t quib lib p̄sōis accep̄īt n̄
eccle reddat. sciat sacrilegii crimine cōmitte. ꝯ et ne
dāpnationis p̄iculū icurre. Oportet aū cōgruentius
decimas ꝯ primitia quas iure sacerdotū ēē statuim ab oī
p̄plo accipe. quas fideles dño p̄ p̄cepte offer. iuxta
illud uaticiniū mat. Inferte oīe decima
tione ī orreū meū. ut sit cibus ī domo mā. hā uō de
cimas sub manu epi forte ēē sem. ut ille quicūctis p
e oīb. iuste distribuat. nec q̄cq p̄soe onā bili exhibe

at. ūn alii scrupuloso corde moueant. Sūnt oia
cōia. quia ī honestū uidet. alii sacerdote ut habit alii
detrimtū patiant. S sic una ē fides catholica. ita ne
cesse ē ut ille q p̄usor ē loci. q̄uis mit te sint eccle. cū
oīb fideliē distribuit. p̄uēn a dño fama sinistra. qd
quā ep̄or n̄ sacdorib p̄ dioccesis decimas ꝯ canon
oblones ꝯferāt. s poti idealib p̄sōis multi indeli sui
suitorn. tq gūe ꝯ sāguineis. Vn siquis eps uite saū h
p̄cepti diuiniī tāgressor. inte maximo bīcio. ūnat
n̄ min bīt. sic nicena synod de symoniacis cēsuit.
quidn eps. ꝯ q recipit. a uēo laicis sui p̄teo sa oīa
ēni ī cēdii ignib. depūtet. It aug. Qui a decime tribu
dunt. iudicio fisci accessit.

aiore uri io copiis oīb habūdabat. q decimas dabāt
dō. ꝯ celsai censū reddebāt. Modo aū quia decessit
deuotio dī accessit. dictio fisci. Nolum p̄tiri cūdō
cimas. modo aū tollit totū. litollit fiscus q n̄ dat x
origenes. Columbas uendit qui eccla indisp̄ritu
cōmittit.

t'ā dixum s sip̄uē itellectū. iuxta morale aū tantū
dicemus. Et p̄mū quidē teplo de quo p̄ p̄h'iam dicit dns.
Dom' mā dom' orōis uocabit. Ego scorp'ule dēfusione
carnis. ꝯ s corpat leg' festiuitate. t sacficia sequerent
ꝯ teplū qd estimabit. q ī lapidib tēnsatis erat ostru
ctū p̄mū a salomone. dein rep̄tā ab esdra. p̄eā uō p̄p
a romanis destructū. ꝯ illa dom' orōis fuq desti
tuta. neīe ut cidi quasi iā n̄ hītes domū orōis iā
n̄ habebāt p̄uilegiū speculatiōis dī. nec potiū fu
gere dō s uire. hg facto oīa ē eiec̄ ī minisfio spāliū
aucuū suor. q cē fec uis b'n ei euenisit
tenit de teplo. ꝯ oīs as numulariorū eīces. cathedras
uendētiū colūbas ad correctionē p̄pli ut n̄ p̄mudm
festiuitates ī nōe dī celebrent. nec ep̄tionib ꝯ uendi
tionib uacēt ī loco n̄ cōpetent. ī qua n̄ oeb ē me
roib tm uacare. atq' ōq' ē q ā dono
aū arbitror teplū dī ecla
ecclam ē. S aū mltā ea n̄ sic ꝯdū. spālit uiuēr.
carnē militātes. qui domū orōis
ꝯstructā faciūt speluncā ēē latronū
ecclisiī alii ē canonū pecca. q arbitrīt q̄ lū ē pecca
ē cū debeat de euglio uiue. s q uiuit
faciūt. s duitias. ꝯ mlt as possessiōes acq̄t. n̄ ne dici
speluncā latronū facta ēē sub illi ecclī. ut recte dicat e ad
eos p̄p dissipatione eccle sue. Q ue uiuitas ī sangui
mō dū descēdo ī corruptione. Ite ipe posset ea uā. Vem
q a fact sui sic qcollig s q ī mēsle. ꝯ sic ra
mia cū n̄ sit bos a domū ducendū p̄mogenita. Venit
q ap̄ii ta orat x ā. ꝯ qui corrigat ī bōib n̄ ē. ꝯ cū tal
lecti sum dicente talia. ꝯ fugate pecca
sunt ꝯ aliud q ī euglio scribit. ~~cū audisset talem dicentem~~
~~talia. ꝯ fugate peccā ana. aspice fuit. ꝯ illud q ī euglio~~
~~scribit~~. Cū audisset eum flen̄ super ea dix. ꝯ sic ta habit
fleu sr ea. ꝯ uitabt's flen sr eccla edificatāq ut ēēt do
m' orōis. facta aū ppt p̄uat speluncā latronū. Et arbitr
inuenire. ubi deuēdit oīb colūbas. eas quittit eccli
aniās ꝯ tradūt eas. ꝯ disciplinas oīs religiosis ep̄is. aut
p̄bris. p̄p q ꝯ cathedras cīm appellauī euglista euas
ēē ab illis. Et ut audiret h cū dicens ī monitiōe scripti
q glāt de cathedris moysi ī quib s. ꝯ uidet oīs eccli
colūbas ꝯ tu eas a uo p̄sonis p̄positis ad q recte

dicit a dno p̄ieremiā p̄pham. Principes p̄pli mei me
n̄ cognouer. Filii eni sunt insipientes, ad malefacien
dum. bn̄ aū fac̄ nesciut. Secundū eccle ꝯ oblones eam
n̄ ꝯsistant n̄ in potestate epor. patet p̄fecto q n̄ sunt
ab aliorecipiende q de manu eor. Vn aurelianensi
conc statutum ē. Oīs basilice a deū p̄tinēt ꝯ epimn
cui territorio posite sunt.

mīs basilice q̄ p diusa loca constructe sunt. tō adiec
struunt. in epi potestate ꝯsistāt icui territorio posite s.
Ite gg septimi in gnali synodo residēs dix. Vt manu
laici epātus t abbatiā suscipi n̄ deb.
iquis deincep epātū. t abbatiā demanu alicui laice p
sone susceperit. nullatenī inte epos. t abbates hītr. nec
ulla ei ut epo seu abbati audientia ꝯcedat. Isup gtām
btī petri. ꝯ introitum eccle interdicimus quosq locū quē
sub crimine tā inobedientie q. ī doni oīs ecq scel' ido
latrie cep resipiscendo ūde s̄ ū. Simili ꝯ de ī ferioribecclī
sticis dignitatib ꝯstituim'. Ite. Siqs ip̄atorū. regū. ducū.
marchionū. comitū. t quib lib sclarium potestatū. aut p̄so
narum iuestitura epātū. t alicuius ecclastice dignitatis care
p̄sūpserit. eid sententie uiculo se obstrictū ēē sciat. Ite ex
canone ap̄lor. Vt eod.
iquis eps sclarib potestatib usus ecclam p̄ ipso optine
at deponat. ꝯ segregat. oīsq qui illi cōicat. Ite ex cronica ana
anasthe salonicēses. Vt eod. stasii.
epi obmectū q̄ uirōis anastasii timotheo ꝯstātinopolita
no epō ꝯ ceste qui ꝯ alii calcedonēse anathematizaūit.
el. uō epi illuria il irii ꝯ q ee ꝯ uenientes simul p p̄fessiōe scri
ptis factā. ut a p̄po metropolitano discesser. adeo ꝯ romā
mittēte romano epo cōicare. ī se p̄t p̄fessi sūt. ꝯ paulo
p' eū dioscor tūic manus ipositione accepisse. recessit
mt ituidine ip̄lor ducētes. quasi q canone scōr con
tinent ap̄lor. n̄ fact epis. ꝯ iō n̄ recipiet. p̄ncipes sunt
īnare eū. Ite p̄scal p̄p. Excōicet qui p laico ecclas
obtinet.
iquis abbas t cls t monachus p laicos ecclas obtinuerit
scōr, t ap̄lor canones. ꝯ antiocheni cap cōcil excōicati
oīs subiaceat. Ite alexandro iii. Nullus cls p laicos
ecclam obtineat.
ex laico nullo in quib cls. aut p̄br obtineat ecclam.
nec quis. nec p̄cio nulli hīabitū monachi suscipiat spe.
aut p̄missione hīs. ut abbas fiat. nullus p̄br duas ec
clas hāt. Ite scōcil calcedoñesi. Singli epi filio hāant
yconomos.
in in quib dā ecclis ut rumore cōpimus p̄t echono
mo epi fact tāte eccle tractāt. placuit omēm ecclā hītē
ep̄m habe echonomū de clero. qui dispenset re ecclā
sticas s sentētiā epi p̄p̄i. ut ne eccle dispēsatio p̄ter testi
moniū n̄ sit. ꝯ ex hi dispgant ecclasticę facultate. ꝯ sa
cdotio maledictiōis derogatio pcuret. Q d si hīmiume
fecit. diuinis ꝯstitutiōib subiaceb. Ite ex decr spāles sicuit
flit. q n̄ s̄ uider
Nona accōe b idicim' esse ex Laicis n̄ ꝯstituendi ecōnomi
uirō scd colleg' ēē mores ecclasticos laico habe itē
b. diuinō cōstituto echonomo. p̄ m p̄mit tēptare eligi
mus. ū unusquisq nīm s calcedonēsi patrū decta ex
p̄ p̄cclō echonomū sibi ꝯstituat. Indecorum ē enī laicum
uicariū ēē epi. ꝯ iure ecclastico iudicare. In uno eod p
offō n̄ oeb dispar ēē p̄fessio. q ꝯ ī lege diuina p̄hibet
dicite mo. n̄ arabis ī boue simul ꝯ asino. i. hōes diui
se p̄fessiōis ī uno offō n̄ sociab. Vn oportet uō ꝯ diuini

libris. ꝯ scōr patrū obedire p̄ceptis. ꝯstituere. ū q ī ad
ministratiōe pōtificib socient. nec p̄fessiōe discre
pent. nec habitu sīm cohere. ꝯ cōiungi n̄ possint. qb
ꝯ studia. ꝯ uota s diuisa. Sig ū eps post h eccla sticam
rē. aut laicale pcuratione administrationi elegit. aū
surtīn oīo echonomū gubnādā n̄ cī eedit. ūe ut con
tēptor canonū. ꝯ fraudator ecclasticar rer n̄ solū a x
ditib paupū iudicabit. s ꝯ cōcit manebit p̄ nonus.
Ite in sinodo simachi p̄p. Laur eti mediolanēsis epis dix.
Laic̄ ī eccl t aliq statuendi auctoritas n̄ hē.
onplacuit laicū
statuendū ī ecclā bīt aliq potestatē. ēta subseqndi ma
net necessitas. n̄ auctoritas ip̄andi. Ite ibid. Leonis p̄p
euk dix epis siracusane eccle dōc. Ecclasticas digni
tates laici dispone nō dīcnt.
aicis quāuis religiosis nulla de ecclā sticis dignita
tib aliquid disponēdi legit attributa facultas. § Sig
ecclasticas facultates potestatē dispēsandi n̄ hīt
tom iuri ip̄i ecclē quib lib ꝯ ioregndū cōmittē. ut
alii auferre ualeat. hic ꝯ distiguendū ē q duius fūda
tores ecclar ieis hīnt. t q n̄ hīnt uis p̄uidēdi ꝯ con
sulēdi ꝯ sacdote īueniendi. s n̄ hīnt uis uendēdi t
donādi t uitēdi tanq p̄ius. Vn ī canoīb īuenit.
herode ei q eccla ꝯstruxit q̄ p ea sollicitudi
nis ī nepotib. n̄ gere dēant.
a honestiōib ꝯpinquis eius qui cōstruxit t ditauit
ecclā licitū sit hac habe sollertiā. ut si sacdote ali
qo ex collatis reb defraudare p̄uidit. aut honesta
ꝯuētiōe cōpescat. ut epō t iudici corrigēnda denūtiet.
Ipsis tn hīdib ī eisdē reb n̄ liceat q̄si p̄priī uiis pote
state p̄ferre. Ite ex conc tolletano. iiii. Fundato
res ecclē ordinādo ī ea epo offerant.
ēc nimis ut q diu fundatores eccl ī hac uita supsti
tes fuerint, p eisd loci curā hīnt sollicitā. atq rectores i
doneos ī eisd basilicis idē ip̄i offerant epō ordinan
dos. q d si ip̄i feic fūdatorib rect ores ubi dē p̄sup
serit eps ordinare. ꝯ ordinationē suā irritā nouit.
ꝯ ad uerecundiā sui ī eor loco. quos ip̄i fūdatores
dignos elegerit ordinari. Ite ex romana synodo. A dño cō
structoris orratoriū n̄ ē auferendū. t monastii
onastiū t oratoriū canonice ꝯstructū. a dño con
structoris eo ūito n̄ auferat. liceat q illi p̄bro cui uo
luit p' sac offō illi diocesis cū ꝯsensu epi. ne malus
existat cōmdare. Ite gg p̄p. Vt eod.
ariōis ordo n̄ patit ut monastiū cē uolūtate fūdator
ab eor dispōne ad arbitriū suū quis debeat uendicare.
N g ex his auctoritatib colligit de manu laicor eccle
n̄ sūt recipiende t cū ꝯsensu epor. iuxta illud mago
tiensis conc. n̄ liceat laicis p̄brō de eccla eicē.
aicis p̄bro de eccli n̄ eicat. neq ī eas ꝯstituat sine
cōsensu suor epor. § Sic g auctoritate ier decima
a laicis male possessas epō ꝯ dimitte lic monachis de
manu laicor recipe. ꝯ eas p̄pi statuit ate te
nē. sic ꝯ ecclas a laicis dictas cū cōsensu epor
lic monachis ab ordinādū accipe. ꝯ eas ī ppetuū p
uidē.

N

p̄bi sui p̄pe epi d'eam eie
cunt t p̄bris eccle sin cōnsensu
ꝯsensu epi aliquem n̄ ... potestate
fecit canonib

R

S

T

V

Quidam presbiter infirmitate grauatus se fieri uelle monachum dixit. ecclesie et beneficio in manu aduocati renuntiauit. postquam conualuit. monachum se futurum negauit ecclesiam et beneficium repetit. Hic primum queritur utrum reus uoto teneatur. Secundo si ab abbate uel a preposito suo contradicente in uite eius ecclesiam et beneficium reddi debeat. Tertio si post susceptum habitum monasterio discedere liceat. Quarto si cum licentia abbatis sui liceat ei ad propria redire. Quarto si sine licentia abbatis sui recedens et in sua sibi ab abbate reddi debeant. Quod uoto discedere non liceat manifeste testatur. Vouete et reddite domino deo uestro. Item Aug. Que deo uouentur necessario reddantur.

Aut quedam que et non uouentes debemus. quedam etiam que nisi uouimus non debemus. sed postquam ea deo promittimus necessario constringimur. Item Ieronimus. Vouentem non solum nubere sed et uelle dampnabile est. Sed hoc prouocatum quis sibi uoluntatis cogit soluere quod uouit. suo uouentibus non solum nubere. parentes sacerdos iste ad excusationem sui uoti cognoscendus est. non solum non fieri sed etiam nolle monachum non fieri sibi dampnabile est. Quod autem inter uouentes iste computandus sit patet ex uerbis aug. dicentis. Dixi confitebor etc. Magna pietas dei. ad solam promissionem peccata dimittit. nondum enim pronuntiat ore. et tamen deus iam audit in corde. uotum enim pro opere reputatur. Sed cum ipsum uouere reputatur quia dicit. ego confitebor. sic et iste inter eos deputandus est quia dixit. Ego confitebor. sic monachum fieri promisit et respondet. Aliud est propositum cordis concipere et ore enuntiare. aliud est subsequenti obligatione se reum uoti facere. Quamuis iste propositum sui cordis ore simpliciter enuntiauit. non tamen monasterio aut abbati se tradidit nec promissione se professus. nequaquam reus uoti tenetur. Vnde alexander II.

Non cogatur aliquis in monasterio manere qui professionem fecit oraculis uel in manu abbatis.

Presbiter quondam in infirmitate feruore passionis pressus monachum se fieri promisit. non tamen monasterio aut abbati se tradidit. nec promissione scripsit sed beneficium ecclesie in manu aduocati refutauit. At postquam conualuit. monachum se fieri negauit. Quia presbiter quia propria (?) tradidit regula. precipue patris. et predecessoris nostri pape canonica institutio nos docet. Monachum autem non patris deuotio aut propria professio efficit. iudicamus et auctoritate apostolica precipimus. ut prefatus presbiter beneficium et altaria recipiat. hec quiete teneat. Item Aug. ad bonifatium comitem. Votum propositum continentie ducta uxore non dimitti debet.

Cognouimus nos te esse sanctum quod omnes actus publicos quibus occupatus eras relinquere cupiebas. et in otium sanctum conferre. atque ita uiuere quomodo serui dei monachi uiuunt. Cumque te esse in hoc proposito gauderemus nauigasti. uxorem duxisti. Si coniugem non haberes. diceremus quod et tibi diximus. ut in castitate uiueres. Sed uere adhuc uiuam non exigeretur a te uotum ipsum. sine cuius consensu uouere non debuisti. Quia si feceras pro illa non dimittenda ducere non debueras. iam nichil ipsius mouere t aut simplicem nuptias. Sed iste in corde concepit se monachum fieri. et ore pronuntiauit se daturum quod postea monitione se eius cum licentia abbatis ad propria reddere facile monstratur non posse fieri. Ipsum in redire eum

f. q. iiii

monasterium est. Quia in manifesto facinore desinat obseruare cum potest consentit. hanc non solum non obuiat. sed et permittendo sufficit excessit. Neque licet abbati dare licentiam alicui recedendi. nec itaque illi licet retrorsum abire. quia ex quo semel se abbati subiecit. absque eius permissione nichil agere potest. Sed autem sine licentia abbatis de monasterio discesserit. queritur utrum sua sibi ei reddenda sint. Sed possessiones et res ecclesiasticas quolibet modo alienare nec abbati nec alicui licet. Vnde Simachus papa. Possessiones quas unusquisque etc. et id.

Non licere presbiteris quidem iure ecclesie aliquid alienare pluriuicque episcoporum. presbiterorum. diaconorum. obitu dei et decretum nunc inmemor constitutum committet. perditum ecclesie magnum excogitum tamquam de iure ecclesie alienare temptauerit et donator. et alienator. et uenditor honoris sui amissione mulctetur. Item Gregorius summo subdiacono. Qui sacris locis dereliquta retinet conuertit. sacrilegium committit.

Sacrilegium esse teneret. siquis quoque uenerabilibus locis relinquitur. praue uoluntatis studiis temptauerit competens retinere. Item ualentinianus episcopus omnibus episcopis. Sacrilegium indicatum quis ecclesie consecrate raptorem facultates alienare.

Et suarum facultatum alienatores abiurarentur eidem matris ecclesie anathemate ac damnamus apostolica auctoritate pellimus dampnamus. atque sacrilegos esse iudicamus. Item ex concilio carthaginensi. Presbiter in summa et necessitas querere ecclesie ullus res ecclesie distrahere compellitur.

distrahatur. quod si reditus non habet. et aliqua necessitas nunc aget. hec insinuanda est primati ipsius prouincie eum senis. Vt cum statuto numero episcoporum utrum faciendum sit arbitratur aut urget necessitas ecclesie. ut non possit in primam consulere salte metho conuocet episcopus aut amis ad concilium conferre ecclesie necessitatem. Quod si non fecerit reus esse et concilio uenditor honore amisso teneatur ecclesie carthaginensi. Sine licentia episcopi nequid abbas uendendum uel in usus deducat.

Nullus de rebus quas abbates facere presumunt si formatur uel aut quicquid sine licentia episcopi uenditum fuerit ab episcopo reuocetur. Mancipia uero monachis donata abbatibus manumittere non licet. Iniustum enim putamus ut monachis cotidianum rurale opus facientibus seruorum libertatis otio potiantur. Sed notandum est quod aliud est in suo tempore usus rei ecclesie committere. quod pretiosa cupiditate sacra canone utique pluribus et dampnabile ostendit. Aliud quod ex dispensatione causa humane infirmitatis consulit ut quando illis tum dantur. qui sacro proposito manere et decreuerunt. Quod non ita iure fieri queuere potuit. in multis enim fecisse legimus. Beatus nobis augustinus duobus iuuenibus qui peruenerant omnia sua petere liquisse. et pauperibus erogasse. ante et geminas reddidit ut aliqua que dederant sibi redimerent. Sed obuiare hec inde non oblata reddidit. que pauperibus non erogata fuerant. Sed latae prope et inique in pauperum et certam facultatibus nuaque comparata fuerant. Similiter si abbas tempore aliquid habuerit ecclesiastica facultatibus. non dum sit annus et tamen pro bona uobis det illa reddenda. oblata uero ecclesie retinere ut sequitur quod augustinus exemplo quod et qui oblata fuerant laudabiliter reddita monstret. aug. in sermone de uita clericorum. Habere ecclesia suscipere que filio exheredato sint ordinandi.

Quicumque uult exheredato filio heredem facere ecclesiam quidem querat alium qui suscipiat non augustinum. Immo deo propitio nemine inueniet. Quam laudabile factum sancti ac uenerabilis episcopi. Quidam cum filio non haberet. nec sperat rem suam omnem

retento sibi usufructu donauit ecclesie. Nati sunt illi filii. reddidit episcopus nec opinanti ea que ille donauit. In potestate habebat episcopus non reddere. sed iure fori non iure celi. Sed ecce quod augustinus oblata iure et laudabiliter reddidit. Verum non hoc exemplo reddenda sed reddenda monstrat. Aliud est enim in professione sua uite persistere. aliud a proposito sui ordinis discedere. Sed sicut aureli de gratia in laicali habitu oblata reddidit. quia post oblationem filios accepit. non uero in apostasia contra sua reddenda sunt. quibus ut illi necessaria habitu erat. ut coacti redirent ad ordinem a quo recesserant. Sed sic inimici et persecutoribus ut bene necessaria subministrare. sic apostolo monemtis reddenda ut expeditionis otium. sic ne ecclesia scandalum patiatur. nec discedentes indecora paupertate nec plurimum monachorum aut iterum monasterii occasione suorum exardescat. Laudabilius sua sic iudico reddidit. sed auferri sibi iure quamquam ab illo ista inferantur.

Quidam monachus electus in episcopum promonasterio multa contulit. preterea in episcopatu parta acquisiuit. Cum decedens fratres successorem quererent. episcopus loci semet electioni uolebat inserere. ut de proprio abbati in monasterio ordinaret. Queritur an monasterium possit petere que ab episcopo sunt acquisita. an episcopi ecclesia possit sibi uendicare que monasterio fuerunt condita. Secundo. an per episcopum abbas sit eligendus et ordinandus. Tertio an fratribus sit istius uendendi. primo quoniam autem hoc concedit habitu apostolicum in qua statutum legitur. Quod de monacho episcopus ordinatur quod an consecrationem habuit monasterio quod uero post consecrationem acquisiuit ipse ecclesie dereliquat.

Statutum est et tribuit secundum sanctos patres a sinodo confirmatum. ut monachus quem canonica electio a iugo regule monastice professionis absoluit. et sacra ordinatio de monacho episcopum facit. uelut legitimus heres paternam sibi hereditatem post iure uendicandi potestatem habet. Sed quicquid acquisierat. et habere iussus fuerat monasterio reliquat. et abbatis sui quem fuerat regula sancti benedicti arbitrio. Postquam uero episcopus ordinatur sacrosanctum altare ad quod sanctificatum et intitulatum secundum sanctos canones quod acquirere poterit restituat. Sed de alia questione eminat auctoritas toletani concilii dicens.

Abbatis et alia officia per episcopum debent instituti ordinari.

Decrimus uedicentes in monasteriis sacerdotes qui percipiunt quo canone in monacho ad confusionem sanctam presumere abbatem et alia quoque officia instruere. atque ex regula acta corrigere. Quod si aliquid in monachis canonicis interdictum presumpserit. aut usurpare quasi propria de monasterii rebus temptauerit. non erit ab eius sententia excommunicationis. Item Gregorius felix castorio arimin. episcopo. Cognito monasterii nec per episcopum abbatem constitui.

Abbas in monasterio nisi per episcopum. aut per alium ex eorum ordine mittere abbatem uel licentie subiciat. Item castorio episcopo. Item eod.

Abbatem autem monasterio non alium sed quem dignum moribus atque actibus monastice disciplinis communi consensu congregatio poposcerit. ordinari uolumus. Missas autem per episcopos publicas ut celebri in monasteriis omnino prohibemus. Item pellagius papa melleo subdiacono. Item eod. Nec debet abbas institui quem

sua congregatio et possessionis diu ordinari poposcerit

abbatem in monasterio illum uolumus ordinari. quem sibi de sua congregatione et monachorum electio et possessionis omnis congregationis maior obseruandum est. sed deo uite aetate senectus popo fuerit ordinandum. Item Gregorius omnibus episcopis. De libertate monachorum.

Nostris necessarium monasteriorum quieti prospicere et infra. Interdicimus igitur in nomine domini nostri et ex auctoritate beati petri apostolorum principis. cuius uice huic romane ecclesie presidemus. ut nullus episcoporum aut secularium ullo pluribus de redditibus uel cartis monasteriorum. uel decellis uel uillis que ad ea pertinent. quocumque modo seu quibuslibet occasione minuere uel dolos uel immissiones aliquas facere. et infra. Defuncto uero abbate cuiusque congregationis non extraneus eligatur nisi de eadem congregatione. quem sibi propria uoluntate concors fratrum societas elegerit. Quod si apta in se persona inuenire nequiuerit. solerter sibi de alius monasteriis eligat ordinandum. et infra. Pariterque custodiendum ut in alia monasteria aut ordine sacro uel clericatus officium tolli ex iure monachis non debeant. et infra. Nullus monachum sine testimonio et concessione abbatis in ecclesia aliquid teneat. uel ad aliquod honorem presumat. Sic ex toletano decreto quod sacerdote abbatem et alia officia instituere debeant. Item Gregorius pelagius presbitero dicente abbatem a fratribus sue congregationis eligendum et ordinandum. Quomodo hec tanta diuersitas ad concordiam reuocabitur. Sed sciendum est quod domini monachos esse in domibus eorum et frenate superbie. Quod dum abbates ad religionem cogere uoluerint. et eorum directione conspirant. et aliis moribus suis conuenientem sibi preficere contendunt. Quale erat illi genere beati benedicti conspirasse legitur. prohemio constitutione ut abbatem et alia officia per sacerdotem institueret. Vnde pelagius papa scribit opilioni defensori dicens. Nec monachi abbatem pro suo arbitrio expellere ulla potestate decreto aut alios ordinare.

Nullam licentiam monachis relinquimus. pro arbitrio suo aut abbatem expellere aut sibimet alio ordinare. Quamuis nulla auctoritas remanebit abbati si monachorum potestati cepit subiacere. ut decreto fideliter et studiose uniuersa que ad diuinum cultum reuerentiam uel ad utilitatem eiusdem monasterii pertinent. abbatum sollicitudo ad quem potestas tota conuenire uenerit. debeat adimplere. Sic ut sunt alii qui per exercitione diuisarum causarum quibus admittuntur quia distractione exsoluant et quietem religionis pro tribus de quibus in concilio toletano legitur. Abbas qui causam irregulariter egerit a suo episcopo aut a ciuis abbatibus a suo arceatur honore.

Siquis abbas cautus in regimine humilitate castitatis misericordie discretione sobrietatis non fuerit et diuina precepta illis exemplis non ostendit ab episcopo seu in cuius territorio consistit et uicinis abbatibus et ceteris dei timentibus a suo arceatur honore. et si omnis congregatio uitiis suis consentiens abbatem eum habere uoluerit. Sic per hoc igitur statuitur ut cause et utilitate monasteriorum per episcopos disponantur. Vnde Gregorius scribit uitali defensori sardinie. Vtilitates monasteriorum ab episcopo debent disponi.

Cognouimus quoque monasteria suorum diu feminarum per suorum quoque libitum et diuisarum causarum exercitione prebet. Quod omnino non gratum suscepimus. tamquam ex hoc experientiam commonemus ut nequaquam hoc usurpare denuo acceptam auctoritate presumatis. Sed episcopo illi subeminus modaminus deguntur cure sit eam sicut utilitateque disponere. Valde enim indecens et omissio est aliquibus se illorum causis admisceat. sed ille eorum utilitati competenti regulam que debet moderamine disponere quem primus

A

B

C

fsfcoru animab; cōpellit rōnē redde. Sunt alii q̄ [illegible]
qui p̄gu[illegible] salutē [illegible] negligunt. quibus
lib; occasionib; bona monastior; distrahē cupiunt.
tale ē ciuis quidā clici rauenn[illegible] ecclē q simulatā reli
gione [illegible] monastius cupiebāt [illegible] inseruientes ad mona
[illegible] habitum. neq; renūciantes eccliastice militie.
[illegible] rauenn[illegible] epō. Monasteria cli[illegible]
[illegible] habitacula fieri n debe[illegible]
[illegible] adme q. uenerabilis fr̄nitatis tue aliq̄ loci ducū
[illegible] monasteriis [illegible] habitacula clicor; aut [illegible] laicorū
factas. [illegible] qui sunt in eccliis [illegible] fingunt se reli
[illegible] monastius [illegible] uitā mona
stica destrui [illegible] nemo n potē [illegible] obsequiis. 7 c. 7
infra. Sin fr̄nitas tua [illegible] in loco factum [illegible] dare
festinet. quia ego nullom̄ patior ut loca sacra [illegible]
[illegible] martiniano epō rauenne. Quia [illegible]
[illegible] ordine [illegible] monasteriis nullā habet potesta
[illegible]
puenit monasteria [illegible] partib; [illegible] ordo clicor;
uror; dño [illegible] regiminis [illegible]
[illegible] possideat. quib; n modicū con
dolentes [illegible] uiro [illegible] nuntiamus. ut sicut dare [illegible]

[illegible]

fta libuaru[illegible].

DUO CLERICI ad monasterium transire
uolē. unus [illegible] licentiā ab epō suo petiit.
Alio [illegible] si epis debeat [illegible]
[illegible] eis monasteriū ingredi [illegible]
[illegible] si epis licentiā dare noluit
[illegible] monasterium possit adire.
Tertio si contigerit ipsos regulares canonicos fuisse [illegible]
[illegible] eis monasteriū ingredi [illegible] clici licentiā. ut
unde monasteriis [illegible] debeat [illegible]
[illegible] Non debet negari ingressus clericis q̄ mona
[illegible] appetit.
[illegible] clicique monachor; ppositū appetiit [illegible]
[illegible] monasteriis [illegible]
[illegible] clici ei [illegible] suscipiendu
[illegible]

[illegible]

andam 7 unum salm̄ uñ dicamus nequis canonic
regularē pfessus. n q absit publice lapsus fuit mo
nachus efficiat. a si[illegible] nrō cēre plumes agē [illegible]
[illegible] ad ordinē canonicū [illegible] ut redeat 7 de
[illegible] memorialē cucullā deserat [illegible] ultim' [illegible]
[illegible] subaudiendū uoce [illegible] suu [illegible] reli
gionis ppositū induerit. Vn urbanus .ii. [illegible] abbati [illegible]
[illegible] Parens sui [illegible] regulares canonici mona
chi fieri possunt.
tatuimus ne pfessiois canonice quisp̄ [illegible]
[illegible] supcap sibi homine [illegible]
[illegible] religiois [illegible]
audeat. sine [illegible] pmissione discedē [illegible]
[illegible] uō nullus abbatū t epōr; [illegible] nullus mona
[illegible] sine cōi [illegible] suscipiat. [illegible]
q̄ semel dedicatas [illegible] clicor; t [illegible]
habitacla. [illegible] calcedonensi concil [illegible]
cap. xx. viii. Monasteria que semel dedicata sunt semp
monasteria pseuerent.
Ut sunt semel dedicata monasteria consilio epōr; ma
neat ppetuo monasteria. 7 resque ad ea ptinent mona
steriis [illegible] oportet. nec ea posse ulti fieri secularia ha
bitacla. It in sinodo. vii. cap. viii. [illegible]

[illegible]

[illegible] Cōt noua. Si q̄ mulier [illegible] monastii
[illegible] monastiū [illegible] monastio
[illegible]

DUO PUERI infra [illegible] annos agentes
a parentib; monasterio [illegible] sunt.
Vn' [illegible] alt' spōtaneus cucullā
induit. ad annos pubertatis uenie[illegible]
[illegible] ad secularē militiā redit.
spōtaneus monastiū [illegible]

[illegible]

[illegible]

ARCHIPBR CUIUSDAM eccle pre
posituram alterius accep. nec porē uult
relinquere. Secularium q negocior p
curator efficit. clarus z fulgidus fu
bse exornās abepo suo corrig. relic
to suo offo ad secularē iudice bñ con
fugit. ac ancels iduaby ecclius pos
sit cōscribi. Sedo suum uoluit relinquere. iniiceat ei

[illegible]

tis uictū querant. quia respice debent septuīe.
Nemo militans deo implicat se negotiis secularib;. Excepta
capitula ad pbros. 7 diacones 7 plebē firmitem. Secularium
negotiorum procuratione clericis interdicit.
presbiteris 7 diaconib; plebi fuerit 7 ceteris salutē.
In pdē concilio statutum ē. ne quis de clericis 7 ministris
tutorē 7 curatorē testamento suo nominet. qm singuli sacerdo
no heredi 7 clerici ministerio honorati. nō nisi altari 7 sacrifici
deservire 7 precib; atq; oronib; uacare debent. Scriptū ē n.
Nemo militans deo obligat se molestiis secularib;. ut possit
placere ei cui se probavit. Quod epi. 7 antecessores nri religio
se considerantes. 7 salubriter puidentes censuer. ne quis fr̄
decedens ad tutelā t curā clericū nominaret. ac siquis hoc fecisset. nō
offerret pro eo. nec sacrificium pro dormitione ei celebraretur.
Neq; n. ante altare dī meretur nominari in sacerdotū prece. qui ab al
tari sacerdotes 7 ministros voluit avocare. Item ex eod. Nunc
clericis mollitiis 7 secularib; reb; obligari.

nesciens uerum loquitur. sciens autem uoluntate mentitur.
Gue enim falsum iurando mentitur quis sciat falsum esse quod
iurat sit. q. dicitur. Pro dei omnes qui loquuntur mendacium. Unde
omni mendacio intelligendum est. Sunt namque quedam mendacia in
quibus est aliqua culpa. non tamen dampnabilis. immo tamen
non mendacia in diuisit. Sed et alia mendacia que sunt grauiora que
non mendacia in ... cul-
pe. de quibus intelligitur. perdes omnes qui loquuntur mendacium.
Ut autem appareat quod mendacium sit ueniale, quod dampnabile, diuis-
tinguendum est quot sunt genera mendacii. de quibus aug. scribit
in libro de mendacio. Quot sunt genera mendacii uidendum est.
Primum est capitale mendacium, longe fugiendum, quod fit in
doctrina religionis. ad quod mendacium nulla conditione quis
debet adduci. Secundum ut aliquem ledat iniuste. quod tale est
ut nulli prosit, et obsit alicui. Tertium quod prodest alteri ita
ut obsit alteri, quamuis non ad immunditiam obsit corporalem.
Quartum: sola mentiendi fallendique libidine, quod merum men-
dacium. Quintum quod fit placendi cupiditate de suaui
loquio. His omnibus penitus euitatis atque reiectis sequitur
Sextum genus quod nulli obest, et prodest alicui. uelut si quis
pecuniam alicui iniuste tollendam sciens ubi sit, mentiatur
nescire se. Septimum quod nulli obest et prodest alicui. uelut
si nolens hominem ad mortem querenti prodere mentiatur. Octauum
genus est mendacii quod nulli obest, et ad hoc prodest ut ab immundi-
tia corporali aliquem tueatur. Non est ergo mentiendum in doctri-
na pietatis. magnum scelus est, primum genus detestabilis men-
dacii. Non est mentiendum secundo genere, quia nulli facienda
est iniuria. Non est mentiendum tertio genere. quia nulli cum alterius
iniuria consulendum. Non est mentiendum quarto genere propter menda-
cii libidinem, que per se ipsam uitiosa est. Non est mentiendum quinto
genere, quia nec ipsa ueritas placendi hominibus causa ... danda
est. quanto minus mendacium quod per se ipsum quia mendacium
est utique turpe est. Non est mentiendum sexto genere. neque enim recte
testimonium ueritatis pro cuiusquam temporali commodo salute corrum-
pitur. Ad sempiternam uero salutem nullus ducendus
est opitulante mendacio. Nec septimo genere mentiendum est.
Non enim cuiusquam commoditas aut salus temporalis perficiende
fidei preferenda est. nec si quisquam tam recte factis nostris tam
male moueatur sentiatur ut fiat etiam animo deterior, longeque
a pietate remotior. Nec octauo genere mentiendum est. quia
et in bonis castitas animi pudicitie corporis preferuntur,
et immaculatum quod ipsi faciunt eorum fieri sinunt nobis dampnabi-
bile est. In his autem octo generibus tanto quisque minus peccat
cum mentitur, quanto magis a primo recedit. Quisquis autem esse
aliquod genus mendacii quod peccatum non sit putauerit, decipiet
se ipsum turpiter. cum honestum se deceptorem arbitretur aliorum.
Item aug. de uerbis apli. [illegible] humilitatem causa mentiri.
... humilitatis causa mentiris. si non eras peccator
antequam mentireris, mentiendo effectus es quod uitaueras. Veritas in
te non est nisi ita dixeris peccatorem ut esse cognoscas. Veritas
autem ipsa est ut quod es dicas. Namquomodo est humilitas ubi regnat
falsitas. Item aug. Ex eodem.
nec ante sunt humiles qui mendacio se illaqueant. Item
aug. in libro decem chordarum: nec aliquem oportet ... nec aliquem quem
ex artificioso mendacio nec simpliciter docere oportet quemquam decipiendus.
decipere. quia quomodolibet mentiatur quis. occidit
animam. Item aug. in v. psalmo. Propter uitam alicuius ... [illegible]
tes arbitrentur perfectum et spiritualem hominem pro ista temporali ui-
ta, morte cuius non occiditur anima debere mentiri. Sed quoniam
aliud est mentiri, aliud est uerum occultare, siquidem aliud est fal-

sum dicere, aliud uerum tacere. ut si quis forte non uelit istam uisibilem mortem
homine perdere, paratus esse debet uerum occultare. non falsum
dicere ut neque prodat neque mentiatur. ne perdat occidat animam
suam pro corpore alterius. Duo uero sunt genera mendaciorum in quibus non est
magna culpa. sed tamen non sunt sine culpa. cum aut iocamur aut
primo fallendo mentimur. Illud autem primum in iocando non est per-
niciosum quia non fallit. Nouit enim cui ille dicitur iocandi causa fuisse dictum.
Secundum mitius est quia habet non nullam beniuolentiam. Illud uero quod
non habet duplex cor nec mendacium quidem dicendum. Ut puta
tanquam si cui gladius commendetur, et promittat se redditurum
cum ille qui commendauit poposcerit. si forte gladium suum repetat
furens manifestum est tunc non esse reddendum, ne ut se occidat, talios
donec ei sanitas restituatur. Ideo non habet duplex cor, quia ille
cui commendatus est gladius, cum promittebat se redditurum poscen-
ti, non cogitabat furentem posse repetere. Manifestum est
non esse culpandum aliquem uerum tacere, falsum autem dicere non inuenitur
sanctis concessum. Item aug. in libro questionum genesis capitulo xlv.
Non deputatur mendacium quod etiam que non sunt iocando dicuntur.
uocauit fratres suos Ioseph nescientes quia non est in augurio
homo qualis ego. de his augurio mendacium eis dicendum. pro homine
quod sibi uelit quod solet. aut quia non serio sed ioco dictum
ut exitus docuit non est habendum mendacium. Mendacia autem a men-
tibus seriis aguntur. in ioco cum autem que non sunt tanquam iocando dicuntur
non deputantur mendacia. Cetera quam mendacia sint uenialia, alia
dampnabilia. sed quedam licet aug. non esse mentiendum propter alicuius
uitam. cum Abraam descendens in egyptum rogauit Saram
ut sororem eius se esse diceret. dicens. noui quod pulchra sis mu-
lier, et quod cum uiderint te egyptii dicturi sunt uxor illius est.
et interficient me, et te reseruabunt. Dic ergo obsecro te quod soror mea
sis. ut bene sit mihi propter te, et uiuat anima mea ob gratiam tui. Sed
tamen non mendacium dixit. sed uerum tacere uoluit. Unde aug. ait
in questionibus genesis. Quomodo Abraam ... [illegible]
Saram sororem suam esse dixit.
uerum autem patriarcha tacere uoluit. ut diceret formam
suam et non pericula deo commisit. qui si uellet eius pudicitiam
a pharaone seruare posset. Sed et ueritatem uoluit celare non
mendacium dicere. Soror enim dicitur quia filia fratris erat. et in hoc ostendit
quod nemo debet temptare dominum suum. dum habet quod rationabiliter
faciat. Fecit quod potuit, quod non potuit deo commisit in quo sperauit.
nec eum fides aut spes fefellit. Si autem interrogatus illam
uxorem suam indicaret, duas res deo committeret, et uitam suam et
uxoris pudicitiam. Item opponitur quod iacob mentiendo sibi profuit
fuit, et aliis, nec tamen reprehenditur, sed commendatur. Sed iacob dum
dosecre esse esau primogenitum, ... mentiendo ... et primogenitum
nascendo fuit primogenitus
illo uendente, etiam adeundo. Sed et iohannes dicitur esse elias
non persona, sed imitatione uirtutis. Erant ergo iacob esau non nascen-
do ut diximus, sed emptione primogenitorum. dicit non primogenitum in
genitum nascendo sed et ipse esau primogenitatem uendendo de
primogenito non primogenitus fieri meruit. Sic et iudei cum
essent filii Abrahe carne, quia non fuerant filii eius imitatione
non deputantur in filios Abrahe. sed dicuntur filii diaboli cuius fi-
lii sunt non nascendo sed imitando. Unde a domino audire me-
ruerunt. Si filii Abrahe estis opera Abrahe facite. nunc autem queritis
me interficere. hominem qui ueritatem locutus sum uobis. Abraham
non fecit. Vos ergo a patre diabolo estis, et desideria patris uestri facere
uultis. Et e contrario gentiles cum secundum carnem ab Abraham essent alie-
ni, tamen imitatione fidei et iustitie successerunt in filios
Abrahe. Unde in baptismo dicitur eis. Si autem uos Christi ergo Abrahe estis se-
men. Hic idem apostolus scribens romanis ait. Ut sit pater omnium credentium per preputium
circumcidaris. nec lege ei obfuerit. ...

facta est. Quoniam et preputium si iustitias legis custodiat,
non in circumcisionem reputabitur. prefert ergo ut ex premissis col-
ligitur imitatio operis origini carnis. Uicit ergo mendacium
se esse dicens esau. nec mentiendo sed uerum dicendo sibi profuit, et
alii uero non nocuit. quia benedictionem sibi debitam accepit.
non alienam subripuit. Ex premissis uero iste de quo agitur si falsum
iurauit. tamen quia ut supradictum est iurat lingua non facit
reatum mens. nequaquam periurii reus habetur. periurium licet et
ploluit quicunque esset in castris pugnantem esse periurio
iurauit in effectum. qualiqui ante solis occasum comederet.
Ionathas autem filius eius non audito regis iuramento cum pu-
gnando magnam hostium stragem dedisset, et salutem fecisset
in israel. fame laborans cum uidit fauum mellis. quam
uirga quam gestabat in manibus accepit et comedit. statimque
oculi eius quos fere fames clauserat aperti sunt. et facies illius
exhilarata. Quocirca propterea Saul uoluit eum tradere neci. sed
pro ... populi supplicatione placatus morti reuocauit
sententiam ne interficeretur ille per quem salus data erat israel.
et qui pugnante domino per manus illius liberatus fuit. Ecce Saul
falsum iurauit. qui aliquid iurando se facturum dixit quod non
per ipsum prouocatus non fecit. nec tamen periurii reus arguitur. quia
quantum in ipso uoluntarius fuit quod iurauit impleuit. dum sententiam
mortis in filium dedit. quod non carnali affectu. sed propter suppli-
cationem reuocauit. Cum ergo ut euidenti exemplo monstratum est periu-
rium periurum non esse. ... obedientiam archidiacono
sibi denegare non debuit. cum et ... illuc con-
staret. et an diffiniri ... monstratum est
nulli suorum clericorum a beo licet discedere. Constat ergo illicitum
esse quod archidiaconi iuramento firmauit. unde minime debent
... illicita iuramenta ... non debeant. in tol-
letano concilio statuitur. in quo sic statutum est. In malis ergo uota
... non adimplere ... [illegible]
in publica sacramentorum gestis quod discernatur a quibus uber
illicita et non bona existant ... conditione alligata quod aut
uigilare pariter ... aut generi compelleret stuprum facta
assumere ... nunquid tolerabilius est uota rescin-
dere. promissionis quod periurium promissorum custodire eo
rando cum nunquam uirtutem implere. ... Item ambr. de officiis li. i.
[illegible] ... solui sacramenta.
Est et contra officium nunquam promissum solui sacramentum. ut herodes qui
iurauit quoniam quicquid petita esset daret. filie herodiadis
necem iohannis prestauit. ne promissum negaret. Item in sermone
sancti aug. episcopi de decollatione sancti iohannis baptiste. qui sic incipit.
Cum sanctum euangelium legeretur. [illegible] ... sic iurauit non ...
de deo iuramentum per effusionem sanguinis non impletum maior dicit
pietatis fuit. Video dominum per hominem et sanctum iurationem
temeraria occidisse. et maluisse non facere quod iurauit quam
iuratione sua hominis fuso sanguine implere. Item beda
iurauit dauid temere. sed non impleuit iurationem maiori pietate
Ecce deo sanctus iuramento quasi sic dicit non fudit hominis sanguinem.
sed cum falsum iurasse negare quis poterit. de duobus peccatis
minimum elegit. Si minus fuit illud sanguinatione peio-
ris. Nam per se ipsum appensum magnum malum falsa iurare.
Item ysidor in synonimis. lib. ii. [illegible]
... promissis rescinde fidem. in turpi uoto muta de-
cretum. Quod incaute uouisti ne facias. Impia est promissio
que scelere adimpletur. Item beda omel. xl. uii. [illegible]
[illegible] ... promittat.
aliquid forte nos iurare contingit quod obseruatum
peiorem uergat in exitum. libere illud salubriori con-
silio mutandum nouimus. ac magis instante necessitate peie-

randum nobis quam peiurando peruenerit in aliud crimen quod
maius esset deuitandum. Denique iurauit dauid per dominum occidere
nabal uirum stultum et impium. atque omnia que ad eum pertinebant
demoliri. sed ad primam intercessionem abigail femine pru-
dentis mox remisit minas. reuocauit ensem in uaginam.
neque aliquid culpe se per tali periurio contraxisse doluit.
Item. [illegible]
onsolum in iurando sed in omni quod agimus hec moderatio sol-
licite obseruanda. ut si in tale ... lapsu ... hostis in-
cidimus insidiis. ex quo sine aliquo peccati contagio surgere non
possumus. illum potius euadendi aditum petamus in quo mi-
nus pericli nos perpessuros esse cernimus. Item ambr. de officiis.
[illegible] ... iuramentum implere quia quod turpe est facere.
nusquisque simplice sermone perferat uas suum in sanc-
tificatione possideat. nec sermone circumscriptione inducatur
... nec si promittat inhonestum. aut si promisit in-
tolerabile est promissum non facere quam facere quod turpe est. Sepe
plerique constringunt se iurisiurandi sacramento. et cum ipsi cogno-
uerint se promittere non fuisse sacramentum, compleuerunt fac-
ut. quod spoponderat sic de herode supra scripsimus. qui saltan-
trici premium turpiter promisit. crudeliter soluit. turpe
quod regnum pro saltatione promittit. crudele quod mortem prophete
pro iurisiurandi religione donat. Quanto tolerabi-
lius tale fuisset periurium sacramento. ... periurii ... posset.
quod ebrius inter uina iurauit. quod iurate inter saltantium
uel chorum promisit. Inferri disco prophete cap. ... festinauit
dampnum fidicet quod amicitie fuit. Item ex concilio ylardensi.
[illegible] ... facere iuramentum.
uis sacramento se obligauerit ut ... aliquo ...
esse nullo modo redeat. pro periurio uno anno a communione
corporis et sanguinis domini segregatus reatum suum elemo-
sinis fletibus et quantis potuerit ieiuniis absoluat.
ad caritatem uero que operit multitudinem peccatorum celerius ue-
nire festinet. Item. Non omnia promissa soluenda sunt.
on semper promissa omnia soluenda sunt. denique ipse
dominus frequenter mutat sententiam. sic scriptura indicat.
Item ysidor libro sent. ii. Ex eod.
one obseruandum sacramentum quo malum incaute promittitur.
ueluti si quis adulteram perpetuam fidem cum ea permanendi
dipolliceatur. tolerabilius est enim non implere sacramentum
quam manere in stupri flagitio. Item ex concilio tolletano cap. uiii.
... iuris penitentiam agat.
ecce est ... iuris dignam penitentiam agat. eo quod nomen
domini esse preceptum illi super ... iuranti. quia in exodo scrip-
tum est. Neque enim insontem habebit dominus eum qui assump-
serit nomen domini dei sui frustra. Et in leuitico. Non periurabis
in nomine meo. nec pollues nomen domini dei tui. Ego dominus. Om-
nia tamen que facta sunt ... sacramento de nouit. omnino non facienda
stulta sunt et frangenda sunt. Item ex decreto sotherii pape. cap. iii.
[illegible] ... promittere non seruandum.
aliquid forte incautius
nos iurasse contigerit. quod obseruatum peiorem incitat exitum.
illud consilio salubriori mutandum nouimus. et magis
instante necessitate periurandum nobis quam pro facto iura-
mento maius aliud crimen maius est deuitandum. Item ex concilio elib-
tano cap. i. Temeritas ... [illegible]
soluta.
assimatio incauta laudabiliter soluenda est. nec est preua-
ricatio. sed temeritatis emendatio. actor quinta synodi.
[illegible]
omnes apocrisiarius orientalium sedium dixit. Si quis sermo

xxii

puerisi inū sopi sōmiq; melius sit iurantē puitare.
quā sui sacramenti infractione sciēt inaginum.
Hā aū dicimⁱ quasi sacramento qdā se occulant. Tu ta sui
puiarpa dix. quia pater sopiti omniouit bonitatem di.
ppe qdā uolant ipiū iurantū. Jt tu diuā puetha
dux. herode obs' iurauit. iuramentū. pur. petr' ū negauit
cū iuramento. conuisus. saluat' ē. Omē in peccatiū boni
dī indulg. si quis ex toto corde penitet. Scā synod'
dix. Sepiuntē. juramentū ē radix ne diligatis. Qua
de cā iuramentū nr̄m radix dissoluat quasi nullam
hīs iaum. Ecce q. iuramentā illicita laudabilit sol
uunt. dāpnabilit obsuāt. q tē intelligendū ē qn iu
ramentū illicitū desert. ut ad bonū redeat. Cetm supra
des'it. ut in aliud malū tēsecat. Illicitū sacramentū dāp
nabilit suat. q dāpnabilit cōtepnit. vn aug. d bono
cōiugali. Nē appellanda fide que ad peccatū faciendū
admittit.

Ad peccatū admittendū
fide adinber. mirus si fideles appellant. ueruntam si
cūq; fit. si cē ipsi īpe ē. ncumpperadesit. ut ad fidē
uerā legitimāq; redeat. i. ut peccatū emēdet. uoluntati
putate correpta. tamq; si quisq; cū homine solus ex
poliare n possit. inueniat sociū iniquitati. cū copu
lasse ut simul faciāt. spoliūq; partiant. q facinore
cōmisso. totū solus auferat. dol. quidē ille. sua
tam sibi nec fidē cōqueri. ver imp̄i suā qrela cogi
tare deb. potius i bona uita ipī humane societati fu
isse fraudū. ne ōd i agna cohorte fiert. scōtrit qua
nuq fibi i pcōi societate fraudata n fuit. iniq ppe utriq;
pfidus a pfecto scelestior iudicandus ē. Jt. Supprīta
fides n suat ut redeat ad bonū n ō uiolāt dr.
Aliter si fide iugali uiolata fidē suet adultero. utiq;
mala ē. si nec adultero peior. porro si cā flagitii penite
at. castitatē redeēs cōiugalē pacta adultīna rescin
dat. miror si eā fidē uiolatricē. t ipē adult putab.
Ex hīs itaq; appar. q si quis q̄ iduerit' uinculū iura
mentū n suauit. ut aliqui malū puidiose declinet. tā
to grauius deliquit. quanto dāpnabili accumulat ite
peccā pecc̄is. Si aū n pdes ut ad bonū redeat. huiu
culpe p talis puio cēbit. potius deflendū ē siu aliquo
iuramenti illo occasione n o deliquisse cōtigat. vnde aug
scribit seuero mileuitano epō cōsulente de qdā ubaldo
qui cōsanguineis cuidā pelicis sue cū iurare se illā
duceret in cōiugē. nec mat sue t frib. uitē necessaria
subministraret. Rescribit q̄ tūc aug. i dyserim seuero
mileuitano epō ita dicēs. D quodā ubaldo qui iurauit
se n ministraturū necessaria mat t frib.

ut cōtra ut rogauis a patre nr̄o ambrosio q luia quis
t hīnē agendū sit de ubaldo parrochiano tuo qui ppe
amore uecis impulsus sue cōcubine iuramento fir
mauit ipsā in cōiugē suscipe. p matrē de domo
cū frib expelle. nichilq; ei alimonie umq impendē.
Quando quā pus habuit n est peccatū i cōiugē suscipe.
matrimoniū fit īdo firmū stabile. porro iuramentū
n obhuenit fuisse iniquū. licet uinculū iniquita
tis t maledicti. t friadu. seu cuiq; ēmutus. Nec credo
sacramentū ad hoc debe fieri. ut iniusta rō fuor bonor sit
iniuste iuratib. expoliatio. accipiēt cēnū dāpnatio.
Perurii naq; pena parcat. uelut homicida iterimo
examine iusto iudice d̄ngt̄ ibit. pque sac' sem eiu

gelū. ad iustū. illicitū. cōmuniter minime amabile
q̄ sit testimoniū uiste. humane petitionis addicat. Re
ueat itaq; ubaldus matrē. frēs. iugeat si cōiunctioē
cū meō iuramenti aliqd desiut mat. Quando cū iurant
cogerit q. n debuit. recipiunt ipsum eūeant. In
iura quippe iniuste irrogata eius ē infamia quia fac
nec n ullo m ad opbriū coacte uoluntatis sine. q illicita
cōditioē necessitatis extorsit. S. cū hī oīb illicita iura
menta n s uāda phibent. opponit q iosue gabionitis fce p
ceptū dni n deleuit. quia seniore isrl iuramento eis fug
firmauint. S. notandū ē q seniore isrl fiscarent
tre pmissiois decepti sēn a gabaonitis nesciebat eos ē in
colas tre i pmisse. Veneri n aiistoiu refert arma cal
ciamēs. 7 cū aridi panib. dicētes. uir pnesi q uenim
desta lōginq calciamētas. atq; pedib. Audiuum n dum
cē uobcū. uenim cōpone pacē. Q cū ubū placuit seni
oib isrl. fecer pacē cū eis. pautēm cū filii isrl appu
grēt gabaonitis occurrer eis quib iurauānt seniore isrl.
Illi aū uidinte se decepto cē uoluer delē eos. pepat eis
iosue p iuramentū senior isrl. vnde abr i libro de offic.
Quedā lic adō phibeant ō n iuramento firmata uitan
tur.
Innocēs ēēt oīb ubo. n uitupēda fallat. s laudanda
bōitas. hē innocentē ē ignorāē quid noceat. Sic eum
scribit Ambulio de oib tn iudicat. qui sidem eē io
arbitrat. haec uita sue dote iclinat se uos ū ēder q
lauentis testamentū disposuit. pacē dedit. ɔfirmaūt
societatē. S. u inutias eo nemū ē deppla fraud. ɔo
eūeēr finm. ɔouenas se eē simulauer. cāuseripuisse
ppe parnū i digniū cap. hīs tm pac ḡ ōcdit reuocan
dā n censuit. quia firmata erat sacramēti religioē. nedū
alienā pfidiā redarguer. suā fid soluer. Mulctam eos
meliori cōsequentio punitus. clemētior sententia s dū
timor. C. Illicitū q sacramentū q obsuari phibet. trelli
gendū est q scit eē illicitū dū iurat. Si aū nescit illicitū
eē. ignorantia excusat. si putet illicitū eē f ex ignori
dentis s facti. Aliud ē si fat eē copula eēd ii eē licita.
quia nescit eē cōsanguinea. t quia ēdit eē iudita. Aliud
sit putat licita. quia cōsanguineam. nuitio trelicar
copula nullo iur ēēd. nec ignorantia iuris que nemi
nē excusat. n cū pmittit iuris ignorāe. ubi ignorantia
facti q quisq; fere excusat. Seniore aū isrl n ignorauē
q tre pmissiois. Ignorabit q factū s n ignorabit
iuris facti. atq id. si illicitū eē q iurauer. tn licite ser
uare debuit. q iuramento firmauer. q aū illicitū iura
mentū suari phibet. n ē qualit intelligam. Juramentū
nāq; ut ier testat fr ieremie i deb. hīe tre comite. uiate
iudiciū. iustiti. vbi aū ista defuint. n ē iuramentū s p
iuriū. Ḡ n cat intellige illicitū ē iusiurandū cui aliq
istor defuit. Nec cuiq; cōtigit aliq istor dcē fuit
phibet. Aliqn naq; q iuramento deē iustitia uelut cum
quispiā puoti castitatis dur uxorē iuramento firmāu
nuq abea discessur. q quis illicitū sit. quia iustitia
sub pbat dēē. tn auctoritate augustini pceptū fuit.
hī aū sigs ɔtrā progatiū cōiugii. n p religione uis
iurā desuāi. animaduertit gabaonitas obsoli religi
onē cē dnūi ipuū refsutos. Cum q ōmē dnū pceptū sit
iustū. pater ei iustitiā deē. q ei pcepto ceniū iuenit.
Judiciū q aliqn testamento ɔtat deē. uelut cū pace
mitar aliquuet iuret se mā ducatur. bibitur. h
quis leuitate idiscreta illicitū pbat. nēn io uiol iri

iubet. Juramentū itaq; mt aplicat illicitū itelligitur.
Su illicitū aliqn ex eo q iurat. aliqn ex ea iurandi.
Ex eo q iurat tē ē illicitū iuramentū qn id q iurat
insui nā uitiosum ē. t iurā adulties. ut adulteriū. ho
micidiū. 7 hīs similia. t repari n pmittēs. uelim cū
inimico ad pacē n redire. idigna mi s iocordit n sub
uenire. Justa quia pspicua hīt ile iustitia. si iuram
to firmet. tn suari n deb. Circa tacitū iuramentū itelligen
da. que de illicito iuramento nobs uāda sup statuta le
guint. Quisqs q se iuramento firmauit. aliqd factura. quot cōpet
t mcōq spūt salus admittit. t sine. uitq salus repariat
ɔsuari n posset. fude fuse pmissā phibet. quor exem
pla pmisse. ui eōmittes sutiauit. dūeū q homicidiū
facē. t aliī īta mat 7 frib n subministrare. t adultā
psciuire. t ad pacē cū inimico suo n redire. iuramentū pran
do pmisit. salubriori ɔsilio illicita uota obsuiē n pmit
tunt. Ē q q iurat aliqn uitiosū. ɔtra sui s ex causis ex
cuienientib. uelut cū aliquis puoti castitatis iurat
alicuis habitū ecā incōiugē. cōiugē naq; hīre in
se ipso malū n ē. tn huic ex uoto puidiosum ē. hāniura
mentū si illicitū sit. suari phibet. s de uiolatioē uoti peni
tentiā sibi iubet indicī. Ex ea iurandi tē ē illicitū iu
ramentū qn q cōsidatē inrtū specie aliquid iurat. q nec
cōpalis nec spūat salus admittit. sine qq; salus repa
ri. tuta cōs iuā lic. uelut cū aliquis apparentib cauit
t clericū t religiois uestē suscipiat. se neutrū factur
iuramento firmauit. h quāuis aliquib uideat repensi
bile. quia ope ēūtatē iuramento se n facturū pmisit. nul
latn auctoritate suari phibet. q a similis clicat rōsu
ra t religiois uestē suscipit. cū n nulli i laicali habi
tu ɔstitutū scūssimi. dō dilecti iueniant. Quo exemplo e
uidentē dat intelligē. q si ens aliquis iurat se n facturum
aliquid. q ex p̄tor sibi in apparet ad obtitudinē. dum
sine eo salutē ualeat iuenire. q iuramentū n phibetur ob
suare. vn cū n o iuram n d̄amo alicui aliqd sine q uitq;
salus ei pot ē ē uolumus. si aliq ex eo cōmoditas sibi pre
staret. nulla tn auctoritate iuramentū suare phibem.
dū m sit nob alia uia necessitatib ei subueniendi s a d
aū q n to loco q̄r sit licitū est q archidiacon iurauit. anepis
cēt reus piurii q ad peierandū archidiaconū cogebat
facile pot discerni. Si n cōsentien pūpena cū faciente pu
niendū ē. ut to magis ille q eos reus admissi ē mini puar.
vn pī pp ait. Cū piurare cōpellit. 7 qui cōpellat piurii
... adno scien pium. atq; sunt pium ...
... 7 miles. bnī quia pcēp. miles quia pius dnm q amici
sui cū ic gelasi pp. ...
... q se piurauit. ... dixit. xl. die pe
niteat ipane 7 aq. 7 septē sequente anno. 7 nuq sit sine peni
tentia. 7 alii scōseu fuint. simulit peniteat. Jt aug in
smone de decollatiōe sci iohis. homicidiū ... sciens ...
...
Ille qui homine puocat ad iurationē. 7 scit eū falsū eē
iuraturū. uincit homicidā. q homicida corpus occisur ē. ille
aīā. imo duas aīās. 7 ei que iurare puocauit. 7 suā. Scis uē
rum ē q dicis. 7 falsū q ille dic. 7 iurare cōpellis. Ecce
iurat. ecce piurat. ecce piurat. Tu ergo inuenisti. imo 7 cupisti quidē
illi morte satiare uoluisti. C. Jt. Qui audit aliquē
falsū iurare. 7 tacet. deliquit. vnde aug. ait i q̄stionib. leui
tici. i. Quā q audierit uocē iurātis falsū 7 c. Quis
Juramentū falsū q ab alio iurat.
tē dicipectare homine quo audiēte iurat aliqd fal

cā.

sū. 7 scit eū falsum iurare. 7 tacet. Tunc aū scit si 7 ei rei de q
iurat testis fuit. aut uides. aut ɔscius fuit. i. aliq m
cognouit. sū ocul s cōspect. aut ille ipe qui iurat illi idicauit.
uta se potuit ē ɔscius. S. uitē timore hui pcci. 7 timo
rē hui pditiois hominū n piuria excistit pleq; ɔdtio. t tespctio
possum n patiū ad piuriū admonēdo t phibendo a
tāgm peccato reuocare. S si n audierit. 7 corā nob dere
qua nouimus falsū iurauit. uerū pondus sit. tacuit p
dit 7 piculū morti icurrat. difficillima q̄stio ē. s q ab
nec psllit cui hīndicandi sit. utrū illicitū iurat. anti
cēdo culpā q n solū eū plequi pot. irrogando suppliciū.
s orare pullo pot. uidet m quod se adi pacē uinculo s
idicat talib q ūmag pdcē q obeē piurio. sin eū corrigē
do sui dm peoplacando s ip ɔfessiois sibi adhibeat me
dicinā. S. Sig ille ūsuplicitū ē qui audit falsū iurare
7 tacet. deliquit. tn tomag ille reus ē qui ad piuran
dū aliquē ɔpellit.

uerit de eo q ūbor calliditate se ēcū uenire putat
illū cui iuramentū defert. anst rē piurii n s u aiu q
iurasse credit. deb itaq; scribit ysidor sententiar lib. ii.
Deo q calliditate ubor iurat.
uacūq arte ūbor quis iur. ds tn qui ɔscientie
testis ē ita hī accip. sic ille cui iurat intellig. Dupliciat aū
reus fit. qui 7 dni nom iuanū assumit. 7 pximū dolo cap.
S obiur illo qd. i. xxvi. lib moraliū. Ad om uitandā
decore s ex corde p ced...
umane aures talia ūba nr̄a iudicāt qlia foris sonāt.
Diuina aū iudicia tal foris audiūt q̄lia ex itimis pfe
runt. Certe nouit ille qui itentioe 7 uolutate ... q
n deb itentio ūbo s iurē s ūba itentioi. Sig diuina
iudicia talia ūba nr̄a foris audiunt. q lia ex intimis pfe
runt. si intentio n deb s iure ūbis s ūba itentioi.
q ds ūsic accip iuramentū sic ille cui iurat. s po
t q iurat itellig. cū recipiētē n excitimus. s ex hīs que
pferunt foris ūba nr̄a sonet. Jt obicit q iurat sup la
pide. putās se iurare sup sacrō sca euglia. pūn tenet
scisse euglia iurauit. ut ille cui iurat id sup lapi
dē illū iurare fecit. nec iudico q pmittit re a tu piurii
teneat. Jt obicit de clericis q̄ ɔtra se iurāe obedituro 7
sub illi ɔs uoīb. q̄ s impatas fuint p honore sue ciuitati.
nec ūobedientia reus īmo reatu piurii illaqueentur.
supponat breue iurataris. i quo aliud ɔtinet q se iurtu
ros arbitrātur. uidelic nepadū īmi ciuitat. t aliqd
hī moi faciat. Sig ātiq se iurasse ēdidant. ɔsulub sue obe
dientia denegant. nuqd s īmmone recipientis. an n
potius s itētione iurantis iuramentū ds illud acciperet.
tē. Si n ocēs de adulterio t furto i pcēn. n ocentiā suā
uellet assere. iurar. uise ab obiectis sic ē īmune. sicut
i breui illo cōtinet. q manib ɔs se scripsisse arbitr.
cōtineat illo hīc ē reū obiectōr. numqd ado piur de
putabit. aut nūquid pot arguisse iurasse adultiu
aut furti reatū icurrisse. n. hīe 7 iohs crisostom ait.
Juramentū 7 locutione fidelis nullā debet ē differen
tia.
iuramentū hī cā ē. q a ōis quiciat ad h iurat ut q uerū est
loquat. 7 io dns intra iuramentū 7 loqlā nrām nullam uult
eē distantiā. quia sic iuramento nullā puenit eē pfidiā.
ita q. ī ūbis nr̄is nullū deb eē mēdaciū. quia utrūq;
piuriū 7 mēdaciū diuini iudicii pena dāpnabit. dicen
te scriptura. Os q̄ mentit occidit aīā. quisq ḡ uirm loquitur

Sic docz sca scriptura. Jt leonis foree dicē.

... iurant ūbo explicat q n cōde aliq ūba ɔsidare. s uolūtate 7 itentiō.

Salib ē. xl. die ipane pniteat. 7 vii. sequēte anos S. s. eas. iii. qdragisma. 7 legitimas ferias ieiun.

... ɔmi ... ɔsilianter p ... uel ...

D

L

uirat. Quia scriptum est: Testis fidelis non mentitur. Idem.

An aliqui iurare cogantur qui sciunt fictum iurare paratum.

in periurare parte est. an qui periur ... uidetur. qua de re non ex operibus iudicat. sed ex cogitationibus. et exordio. Ex his omnibus colligitur quod iuramenta sicut etiam non prestantur ... quomodo est ... ille dolo quacumque arte uerborum quis iurat ... sic accipit sic ille cui iurat intelligit ... sic aliud est calliditate uerborum iurare. aliud simplici intentione sua iurando enuntiare. uirtute aliud simplici intentione iuramentum factum recipere. sic aliud est simplici intentione iuramentum factum recipere ... aliud in recipiendo calliditate uti. qua sic quisque a ... non uult ... liquide ... intentione uult ... ... auctor ... subuenire. ... plice intentione utriusque ... ex parte recipientis ... ex parte prestantis uerborum arte ... de iuramentum ... quisque ad iurandum debeat cogi. ... in libro i. capitularium sic inuenitur distinctum.

An ante ... anno aliquis cogatur iurare.

... sine ... non cogatur iurare ... puer ... necesse ... nec ... ante ... uirtus ... An .xiiii. anno iurare non cogatur. De formatione fidelitatis quid quisque debeat domino. ... sic inuenitur in epistola fulberti episcopi. Que infidelitate sit obseruanda.

De forma fidelitatis aliquid scribere monitus hoc uobis que sequuntur ex librorum auctoritate notaui. Qui domino suo fidelitatem iurat. ista sex in memoria semper debet habere. incolume tutum honestum utile facile possibile. Incolume uidelicet ne sit domino in damnum de corpore suo. Tutum ne sit ei in damnum de secreto suo uel de munitionibus per quas tutus esse potest. Honestum ne sit ei in damnum de sua iustitia. et de aliis causis que ad honestatem eius pertinere uidentur. Utile ne sit ei in damnum de suis possessionibus. Facile et possibile ne id bonum quod dominus suus facere leuiter poterat faciat ei difficile neue id quod possibile erat reddat ei impossibile. Ut fidelis hec documenta caueat iustum est. sed quia non sufficit abstinere a malo nisi fiat quod bonum est. restat ut in eisdem sex supradictis consilium et auxilium domino suo fideliter prestet. si beneficio dignus uideri uult. et saluus esse de fidelitate quam iurauit. Dominus quoque fideli suo in his omnibus uicem reddere debet. quod si non fecerit. merito censebitur malefidus. sicut ille si in eorum preuaricatione et faciendo uel consentiendo deprehensus fuerit. perfidus et periurus. Ut itaque ex premissis apparet. mendacium nec simplici sermone debet proferri. nec iuramento firmari. Mendacium autem non solum in uerbis sed etiam simulatis operibus esse probatur. Unde Ambrosius ait in sermone in bello idumicam de abraham. Filii sunt diaboli qui mendacium amant.

Amatores fratres mendacium. filii sunt diaboli non solum in falsis uerbis sed etiam in simulatis operibus mendacium est. Mendacium namque est sanum se dicere. et opera non facere. Mendacium est episcopum sacerdotem clericum se profiteri. et contraria huic ordini operari.

C

QUIDAM episcopi cum plebe sibi commissa in heresim lapsi sunt. cepit adiacentes catholicos minis et cruciatibus ad heresim compellere cepere. Quo cognito apostolicus catholicis episcopis eorum circa regionum qui ab imperatore ci

uile iurisdictionem acceperant imperauit ut catholicos ab hereticis defenderent. et quibus modis possent eos ad fidei ueritatem redire compellerent. Episcopi his mandatis ad fidei ueritatem conuocatis militibus aperte et per insidias cepere hereticos impugnare ceperunt. Tandem nonnullis eorum necatis. aliis rebus suis uel ecclesiasticis expoliatis. aliis carcere et ergastulo reclusis ad unitatem catholice fidei coacti redierunt. Hic primum queritur an militare peccatum sit. Secundo quod bellum sit iustum. et quomodo a filiis israel iusta bella gerebantur. Tertio an iniuria sociorum armis sit propulsanda. Quarto an uindicta sit inferenda. Quinto an sit peccatum iudici uel ministro reos occidere. Sexto an mali sint cogendi ad bonum. Septimo an heretici suis et ecclesie rebus possidere aliena. Octauo an episcopis uel quibuslibet clericis sua uel auctoritate uel apostolice uel imperatoris precepto arma mouere. Quia militare alienum uidetur ab euangelica disciplina (...) posse probari quia omnis militia uel ob iniuriam propulsandam uel pro uindicta inferenda est instituta. Iniuria autem uel a propria persona uel a socio repellitur. quod utrumque euangelica lege prohibetur. Cum enim dicitur: Si quis te percusserit in unam maxillam prebe ei et alteram. Et iterum: Qui angariauerit te ire mille passus. uade cum eo alia duo milia. Item cum apostolus dicat ad romanos: Non uos defendentes karissimi sed date locum ire. quid aliud prohibetur quam pro se et persona iniuriam repellere. Item cum Petro gladio magistrum defendenti dixit: Conuerte gladium tuum in uaginam. An putas quia non possum rogare patrem meum et exhibebit mihi plus quam .xii. milia legiones angelorum. Item quod sic de beato andrea legitur. Cum fieret concursus populorum ut de manibus iniqui iudicis eum eriperet. et ab iniuria mortis illum defensaret. ipse et uerbo et exemplo patientiam docens. rogabat eos ne suum martyrium impedirent. quid aliud monemur quam sic pati. ita et sociorum iniurias patienter tolerare. nec ad arma concurrere. sed eorum exemplo ad similia ferenda animos preparare. Item cum in prouerbiis dicatur: Mihi uindictam et ego retribuam dicit dominus. Item cum in euangelio dicatur: Nolite iudicare et non iudicabimini. Item cum patrifamilias dicentibus seruis: Uis imus et colligimus zizania. sinite utraque crescere usque ad messem. et tunc dicam messoribus colligite zizania et alligate fasciculos ad comburendum. Item cum rex ille qui nuptias fecit filio suo missis exercitibus angelorum dicitur perdidisse homicidas. et per seruos suos quos uocauit ad nuptias ueniretis contempserit. Item cum paulus in epistola ad romanos dicat: Nolite iudicare inuicem. et iterum: Tu quis es qui iudicas alienum seruum? suo domino stat aut cadit. Sui ergo uiuimus. sui morimur. domini sumus. In hoc enim et mortuus est et resurrexit ut et uiuorum et mortuorum dominetur. In his omnibus quid aliud precipitur quam ut uindicta delinquentium diuino reseruetur examini. Cum ergo ut supradictum est militia uideatur instituta uel ob iniuriam propulsandam uel ad uindictam inferendam. utrumque autem lege euangelica prohibeatur. apparet quod militare peccatum sit. His ita respondetur. Precepta patientie non tam ostentatione corporis quam preparatione cordis sunt retinenda. Unde augustinus ait in sermone de puero centurionis. Precepta patientie non tam ostentatione corporis quam preparatione cordis sunt retinenda.

Erat debet esse homo iustus et paratus patienter eorum malitiam sustinere. quos fieri bonos querit. ut numerus potius crescat bonorum. non ut pari malitia se quoque ipse addat malorum. Denique ista precepta magis sunt ad preparationem cordis que intus est pertinentia. ut teneatur in secreto animi patientia cum beniuolentia. In manifesto autem id fiat quod eis uidetur prodesse quibus

bene uelle debemus. Hinc liquido ostenditur quod ipse dominus deus exemplum singulare patientie cum percuteretur in facie dixit: Si male locutus sum testimonium perhibe de malo. Si autem bene quid me cedis. Nequaquam ergo preceptum suum si uerba intueamur impleuit. neque enim prebuit percutienti alteram partem. sed potius prohibuit ne faceret. et iniuriam augeret. et tamen paratus aduenerat non solum in facie percuti. uerum etiam pro his quoque a quibus patiebatur crucifixus occidi. pro quibus ait in cruce pendens: Pater ignosce illis quia nesciunt quid faciunt. Neque paulus apostolus preceptum domini et magistri sui uidetur implesse. ubi et ipse percussus in facie dixit principi sacerdotum: Percutiet te deus paries dealbate. Sedes me iudicare secundum legem. et contra legem iubes me percuti. Et cum a circumstantibus ei diceretur: Iniuriam facis principi sacerdotum. irridens eos commonere uoluit quod dixit. ut qui sapere possent intelligerent iam destruendum esse aduentu christi parietem dealbatum. hoc est ypocrisin sacerdotum iudeorum. Ait quippe: Nesciui fratres quia princeps est. Scriptum est enim: Principem populi tui ne maledices. Cum procul dubio qui in eodem populo creuerat. atque in lege fuerat eruditus. illum principem sacerdotum nescire non posset. nec eos quibus notus erat ullo modo fallere quod nesciret. Sunt ergo ista precepta patientie semper in cordis preparatione retinenda. ipsaque beniuolentia ne reddatur malum pro malo semper in uoluntate complenda. Agenda sunt autem multa etiam cum inuitis quadam benigna asperitate plectendis. quorum potius utilitati consulendum est quam uoluntati. Nam in corripiendo filium quamlibet aspere. numquam profecto paternus amor amittitur. fiat tamen quod nolit et doleat qui etiam inuitus dolore uidetur sanandus. Ac per hoc si terrena respublica precepta christiana custodiat. et ipsa bella sine beniuolentia non gererentur. sed ut ad pietatis iustitieque societatem uictis facilius consuleretur. Nam cui licentia iniquitatis eripitur. utiliter uincitur. quoniam nichil est infelicius felicitate peccantium. qua penalis nutritur impunitas. et mala uoluntas uelut interior hostis roboratur.

Non omnia bella christiana disciplina reprehendit.

Paratus ... potius consilium salutis petentibus. in euangelio dicitur ut abicerent arma. seque militie omnino subtraherent. Dictum est autem eis: Neminem concusseritis. estote contenti stipendiis uestris. quibus proprium stipendium sufficere debere precepit. militare utique non prohibuit. Item eidem ad bonifacium. In bellicis armis militantes posse placere deo.

Noli existimare neminem deo placere posse qui armis bellicis ministrat. In his erat sanctus dauid. cui dominus tam magnum perhibuit testimonium. In his etiam plurimi illius temporis iusti. In his erat ille centurio qui domino dixit: Non sum dignus ut intres sub tectum meum. Hoc ergo primum cogita quando armaris ad pugnam. quia uirtus tua etiam ipsa corporalis donum dei est. Sic enim cogitabis de dono dei non facere contra deum. Fides enim quando promittitur etiam hosti seruanda est. contra quem bellum geritur. quanto magis amico pro quo pugnatur. Pacem habere uoluntatis. bellum autem debet esse necessitatis. ut liberet deus a necessitate. et conseruet in pace. Non enim pax queritur ut bellum excitetur. sed bellum geritur ut pax acquiratur. Esto ergo bellando pacificus. ut eos quos expugnas ad pacis utilitatem uincendo perducas. Beati enim pacifici ait dominus quoniam filii dei uocabuntur. Si autem pax humana tam dulcis est pro temporali mortalium salute. quanto dulcior est pax diuina pro eterna salute angelorum. Itaque hostem pugnantem necessitas perimat. non uoluntas. Sicut bellanti et resistenti uiolentia redditur. ita uicto uel capto misericordia iam debetur. maxime in quo pacis perturbatio non timetur. Item eidem contra manicheos. Que sunt in bello iure reprehendenda.

... culpatur in bello. an quia moriuntur quandoque morituri.

ut dominentur in pace uicti. hoc reprehendisse timidorum est non religiosorum. Nocendi cupiditas. ulciscendi crudelitas. impacatus atque implacabilis animus. feritas rebellandi. libido dominandi. et si qua similia sunt. hec sunt que in bellis iure culpantur. que plerumque ut etiam iure puniantur aduersus uiolentiam resistentium. siue deo siue aliquo legitimo imperio iubente gerenda ... ipsa bella suscipiuntur a bonis cum in eo rerum humanarum ordine inueniuntur. ubi eos uel iubere aliquid tale uel in talibus obedire iuste ipse constringit. Unde neque iohannes baptista iubet discedere milites. et christus tributa cesari monet reddi. Quia propter bella necessario militi stipendium prebetur. Ordo autem ille naturalis mortalium paci accommodatus. hoc poscit ut suscipiendi belli auctoritas atque consilium penes principem sit. Si ... sub humana cupiditate bellum geritur ... in quo nichil quisque potestatem ... non est potestas nisi a deo. siue iubente ... siue sinente. Ergo uir iustus si forte sub rege homine sacrilego militet. recte potest illo iubente bellare. si uice pacis ordinem seruans. quod sibi iubetur. uel non esse contra dei preceptum certum est. uel utrum sit certum non est. ita ut fortasse reum faciat regem iniquitas imperandi. innocentem autem militem ostendat ordo seruiendi. Item eidem in libro de uerbis domini sermone nonodecimo.

Militare non est peccatum.

Militare non est delictum. sed propter predam militare peccatum est. Nec rem publicam gerere criminosum est. sed ideo gerere rem publicam ut diuitias augeas uidetur esse dampnabile. Propterea namque stipendia prouidentur militantibus sunt stipendia constituta. ne dum sumptus queritur predo crassetur. Item dominus ipse dixit: Reddite que sunt cesaris cesari. et que sunt dei deo. Quod ergo cesar precipit ferendum est. quod imperat tolerandum est. sed fit intolerabile dum preda exactiones accumulat. Item. Interrogauerunt iohannem milites dicentes: Quid faciemus? non ait illis: Neminem concutiatis. neque calumpniam faciatis. sed estote contenti stipendiis uestris. Sciant cognoscite se debere omnibus qui militant. Non ... militantibus scripta loquitur. qui arma tamen militia detinentur. sed quisque militie sue cingulo utitur. dignitati sue militem ascribit. atque in his se tenere potest ... ubi gratia militibus et protectoribus et cunctisque rectoribus. quicumque sumpta stipendia publice decreta consequuntur. si amplius querit tanquam calumpniator et concussor iohannis sententia condempnatur. Item eidem de ciuitate dei obseruationibus.

Pacatos bella que geruntur ut mali coerceantur et boni subleuentur.

Apud ueros dei cultores etiam ipsa bella pacata sunt. que non cupiditate aut crudelitate. sed pacis studio geruntur. ut mali coerceantur et boni subleuentur. Ex his omnibus colligitur quod militare non est peccatum. et quod precepta patientie in preparatione cordis non ostentatione corporis seruanda sint. Quod autem queritur quid sit iustum bellum. Ysidorus ethimologiarum libro xviii. inquit.

Quid sit iustum bellum.

Iustum bellum est quod ex edicto geritur de rebus repetendis. aut propulsandorum hominum causa. Iudex dictus est quod ius dicat populo. siue quod iure disceptet. Iure autem disceptare est iuste iudicare. Non enim est iudex si non est in eo iustitia. Item augustinus in libro questionum. ...

... ubi ... est ... ut constitueret insidias iosue ... insidiandum hostibus. hinc admonemur hoc iuste fieri ab his qui iustum bellum gerunt. ut iustus precipue cogitet in his rebus. non bellum suscipiat. cum bellare fas est. non enim fas est omnibus. Cum autem

iustum bellū suscepit. utrū aptē pugnet. an ex in
sidiis nich ad iusticiā interest. Justa aūt bella diffini
ri solent que ulciscunt iniurias. Si qua gens uel ciuitas pe
tendaē. que uel uendicare neglexit. qd a suis improbe
factum ē. uel reddere qd p iniurias ablatū ē. Sz ~ hoc gen
belli sine dubio iustum ē. qd dš imperat. apud quē qd cuiq
fieri debeat. In q bello ductor exercitus. ul ipse ppls n tā
auctor belli qm minister iudicandus ē. Cum g iustū
bellū sit qd ex edicto gerit. qd uiarie ulciscunt. Queritur
quomō a filiis isrl iusta bella gerebant. Velut ita scribit
aug in qsthoib. iiii. Innoxius transitus filii isrl negabat
atq ideo iusta bella gerebant.
otandū sane ē qm modo iusta bella gerebant a filii
isrl cont amorreos. Innoxius enī transit negabat qui iure
humane societatis equissime patere debebat.
Quod uō cum — ta sociorum armis ppulsandis fit cōe
plus, auctoritatib — pbat. Dns n cū abherod quereret
ad interficiend. n ipse cecini sibi q sui armor. cū occultoi
sb tēpus ei ieū comitē sem an iudeor. s fugiens in egiptū
latuit ad ipsius tēpus. Sic cū audis lapidib peter.
abscondit se. ~ exiuit de templo. Sic cū ducēt ad eum ma
luit cōmoueri aduersus somores iudeos turbā que nuper
obuiā pcesserat. ~ cū palmis ~ laudib eū recepit. Sic
interogat a pilato. an rex eēt ait. Regnū meū nō ē de hoc
mūdo. Si n eēt de h mūdo. ministri utiq mei decertarēt
ut ego n traderer iudeis. insinuans illo adregnū nō mūdi
pertinē q aut lio humano armorū n diuino psidio adim
munitā iniui se tueri credunt. Jt cū discipulis suis ait.
Sui d psecuti fuerint in una ciuitate fugite in aliā. n armari
ius. s figa psequētib docuit opponi. It sic legit in ysaia.
Egipt a nabuchodonosor duastatae ē. quia filii isrl cē
assirio ~ chaldeo p precios ~ defensiōis auxiliū pmiser. vn
dictū ē. Baculus arundineus rex egipti. sup quē siliq inniisus
fuit. cōfriget. ~ pforabit manū innitentis. Ipi ~ iudi capti
uiducti sunt. quia spem sue libaciōis n soło dō. s ~ ī hoē
posuer. Sic ~ de pmis cōntib. leg q rapinā suor bonor
cū gaudio suscipiebāt. n q rentes sibi auor patronia s
gauonces q m digni inuenient p noē ihu ~ cumelia pati.
Sic aplš in pma eplā psuād corinthii ut iniuriā ~ fraud
pmient ferāt. potiq ā repetēdo frīs scandalizent. Sic ~ ubi
dolothiti ~ aqlib esca cāuset abstinēdū. potiq cū scandalo
frīm edam. Sic ~ asuptib abstinet ne aliq offendiculum
euglio ē pstar. Cū g ille qui ab iniuria armis arcet n mini
scandalizet q ille a quo ablata corā iudice reposcuntur.
patet qd ppulsandā iniuriā n sunt petenda armor au
xilia. Qd aūt petendū n ē. illud uō pstari n deb. ~ Similiter
tue pstare que cū tuis petere. Bonū ii n ē iniurie iuri
dicta petere. quia malū p malo reddere. qm tū iudex recte
infligēt. nec n bonū p malo redder. vn aug in expositiōe
psalmi centesimi octaui ait. Quot sīt differentie retribu
tionis.

ex differentie sūt. reddē bonū p malo. n reddē mala p ma
lis. Hi bonor sunt. ~ p melī. n reddē bonū p bonis. ~ qualia
maloz. s ~ posteri deū. reddē bona p bonis. ~ mala p malis.
Hi duo medior sūt. p ui p pinquū bonis q. ē n arguit. S:
oporte dic. Quia eth in ea tū faciunt. posteri. p pinquum
mal. uerū tū ~ bonis. uñ ~ lex modū ultiōis statuit. ocu
lū p oculo que sic pot iniustor institue. n quia ui dē est
ultio q lex statuit. s quia uiciosa libido ulciscēdi ma
gis q ad iudicē pertinet. Il uni hoīs decet nō q bonū hominē
sibi expetē. si malū p malo reddet. iudex n s delecta

tione iustitie iustū iniusto. q ē bonū p malo. q ~ dš iudex fac
Itē aug. capto iniuste sua exigunt. putta cū redim
os iuste offerunt. Jt ii salac ad aliq barbaro iniuste exi
gunt. predāptoē cū captiuor iuste pstant. Sic ~ in
iurie ppulsatio uc ~ iniuste postulet. iuste tū pstatur.
Quāq ~ ipū postulatioē n usq quaq iniusta pbet. Aliud
ē enī iniuriā ppetiē. ut sibi liceat uoluptuose uiuē.
Aliud aliorū utilitati libe possit uacare. Sic q aliud est
suffragiū ab hoē tanq a ministro iustitie postulie. ut
mala uoluntas adūsantiū ei ministrio careat effectu ~
bonor uoluntas ei suffragio sortiat effectū. Aliud spem
suā adō in homine transferre. ut adūsa que inferuntur
adō abutte correctione humano pellant auxilio. nul
la pcedente correctioē. Sic isrlite qui captiuitatem
s imanente egiptior suffragio sepitabāt posse euade
sine penitētia pretetur. nō reuocātē ad memoriam.
Dānob auxiliū de tribulatioē. quia uana salus hominis.
~ uē. hii in crib ~ hii in eqs. nos aūt in noē dini inuoca
bimus. petē g ā pstare in tribulatione subsidiū ut uolup
tuose quis in eminē uiuat dāpnabile ē. Petē aūt ut p
stare solatiū. ut mat facultā deliquendi adimatur
ut eccla pace aupisc. ā aliq militor utilitati fuet.
utile ē ~ honestū. Dissimulare g ~ g uissimū. hic d paulo
leg q cū q dā iudeor iurassent se n cōmesturos panē n
eū interficēt. petiit mittes a ptore. quor psidio illesus
fuaret ab iniuriis iudeor. n sue uoluptati s. oīū utili
tati uiuetur. hic iteglio mercnari uocat quo ~ lupum
ueniētē ~ dimittit oues. ~ fug. hic ~ eccla auxilium
ab ipatore ad sui defensionē petē monet. vñ aug ait
ad bonifatiū. Ab ipatore eccla auxiliū post ~ maced
ueniunt epō uagiensis
auxiliū petiunt ab impatore. cū a noē hoste eccle non
tā sui ulciscēdi cāq tuende eccle sedite. Qd si pemiss
s ~ nō fuiss ~ lauāna pericula s negligentia nī mail
panaā. Neq n aplš paulus uice sue tuitiorie s. eccle di
sululit. qn cū illo quē occide cospirauerāt. cōsilium
illor ut tribuno pdēt effec. vñ factū ē ut eū ad locū quo
fuit pducēdus deducer milites armatis. nec illor p
teret insidii. Jt aug ad emmū. Catholicos a sīis hui
apostatis ordinatis defensionē postulare possunt

Ri aduersas illicitas ~ priuatas uiror uiolentias quas ~
ubi quita iniuria facimus dolentes gemimus a potestatib ord
natis ultionē petunt. nō ho psequitur s qui a se de
fendit. It eīd eē petiliano. Quantū intersit int psecu
tiones ~ catholicor.
Tōnbrus ad usu suo sciunt ~ uobis resistunt qui cū
mecē eo adsunt. q eē petit sunt. cū ferrū pē ~ one
strie. S ~ int tū interest int uirum psecutionē ~ istor. Vl
simile est. suo sacedoris. quas uente pncipio uirf
eccla catholicā. s. aduersus ē corpal armatam. psunt
sui qsipeat tē fuit. quiq ē corpe i. eccla ~ capiunt pu
gnam. Jt ambr libro i. de officiis. Justitia plena ē q patri
a bello tuet a barbaris.
ortitudo que bello tuet a barbaris patriā. uel domi defendit
infirmo. tal a minus socio plena iustitie ē. Jt in sup lo
phonis. Pat ~ ipatr patriā qui ab nei debilita
iquis fortitudinē
Lacius n tenerut ~ infirmo reddit poē ut sua ifirmi
tas. Debilitata umbra quiq pui si nō minuebant ama
lo ope cessabē. It ambr de officiis libro i. Qui a sociori

repellit iniuria. similis ē ei qui facit.
on iniuferendā. s depell eā a iniuria lex uirtutis ē. Quia
n repellit a socio iniuriā si pot. tā est iniustio quā ille
qui facit. It an ista suis ~ Cum a siuis. Malor impietati
fauet qui eis obuiare cessat.
si pot obuiare ~ ptirbare puis. ~ n facit. nich est
aliud qm fauē impietati eor. nec car scrupuloso
occultē qui manifesto facinori desin obuia
re. Qui dapma in anadem ~ ~ tolleris coercitand un
iustitie uergi diuina cotēpnē mādata dicat.
~ inobedientes pauius extitit. iussiōib. seniorib s
corrigant uindicts. Ecce qz n nūquam ē obuiand
pulsis ~ iniuria sociorum armis ē ppulsanda. ut ~ malis
adēpta facultas deliquendi pstr. ~ bonis optata facul
tas libe cosulēdi eccle ministret. Hqui n fac consentit vñ
aug ait in psalmo. lxxx. Nō sunt imune a scele qui n libe
rant eos quos possunt a facto libare.
Credit ppha nec illos imunes q uip miser pncipib ~ x tt moe
cū pmt iudine timent. ~ possent illos a facto ~ scelo
sensu libare. Quid e sin obuiare cū pot. cōsentit. ~ Qd
aūt uindicta inferēda sit. mltis modis pbat. Mali n
tolerandi sunt. n abiciendi. ne p pttioē feriendi. n corpalit
expellendi. Vñ aug ait in libro de baptismo.
Quom mali sit tolerandi ~ quom a bei recedendū.
olerandi quidē sunt mali p pace nec corpalit ab eis
recedit. s spūalit. Exire ē fac q pinet ad correctio
nē malor. q ntū lic ~ p g du cuiq salua pace. Displicē
n tange. n si pphe quib dicebāt p plin sui dimiserunt.
s uit eo habitabāt. q n cepabant. Vnū templū cū eis int
bant. eād sacīmta celebrabant. hic est exire ore. n pur
cē. hē imundū n tangē. uoluntate n consentire. Jdē.
Qd mali sunt tolerandi a bonis.
u boni tolera malū. Nam ~ ē inuē cū scis fure eē. tolē
uit ~ ad pdicandū misit. cū pē ū alus eucharistia inde
dit. Jdē sup iohn. p pace eccle mali sunt tolerandi.
uid g noluit dns n ī ihc frīs mī īmonē exēplum sui.
qn uni pditū int. xii. habē uoluit. n ut malo tole
rent. nec corp ē ei diuidam ~ Ecce int scē ē iudas. ecce
fure iudas. ~ ne cōtenas fur ~ sacrileg ~ n qualt cuiq fur:
s loculor. s dnicor loculor. s sacror. sic ē in ana discer
nunt in fure quat cuiq furti ~ peculatus. peculat
n dr furtū de re. p. ~ n sic iudicat furtū re publice quō
publice. q mo uehementi iudicand ē sacileg fur. n un
cuiq tollē. sz de eccla. Quia aliquid de eccla furat iude
pditō cōpar. Jtē.
Bem. Ecce inquit dic ppha. Recedite exite in. ~ imun
dū ne tengitis. Quom g malio pace tolerabim agb
exire ~ recede iubem. ne tangamus imundū. Nos istā
recessionē spūalē intelligim. n corpalit. Nā ~ ego
clamo cum ppha. Equalia sumus uasa. vñ nob dš in
dispēsatioē ura. clamamus no ~ dicam uob. Rece
dite. exite in. ~ imundū ne tengitis. s cōtact cordi
n corpis. Quo ~ n tangē imūdū nisi cōsentire peccis.
Quo ~ aūt exire in fac q pinet ad correctionē ma
lor ~ quantū p unicuiq gdu atq p p sona salua pace fie
ri p ē ~ pauop. ō frs mī q ci qi habentis int uos qui ad
huc amoē scli pguant. auaro. puro. adultro. specta
tores magar. Sultores mathematicos. fanaticor au
gup. arispicū. ebrioso. luxurioso. quecgo int uos
malor ē nosis. quantū potestis impbare. ut corde
recedatis. ~ redarguite. ut exeatis in. ~ nolite cōsen

tire. ut imundū n tangatis. Jd in scdo libro cōnd
parmenianū. Pacificus ē qui corrigit q pot. s excludit
ait. a se q n pot.
uisquis. s. q pot arguendo corrig. s corrigē n potest
saluo pacis uinculo excludit. s q saluo pacis uinculo
excludē n pot. equitate imp bat. firmitate suppor
tat. hic ē pacificus. ~ ab isto maledicto q scripta dic. ue his
qui dicunt quod neq ē bonū. ~ q bonū ē neq oīo liber.
prius sciur pentit alieni. Quom ingt parmenianū coor
rupi potis pmanē qui corruptis sociatis. Quo sit mat sociari.
Bem. Ita planē si sociat. i. similiali aliquid cū eis cōmit
tit. aut cōmittētib fauet. Si aūt neutrū fac. nullo
modo sociat. Porro si adde tūi ut n sit in uindicando
piger. s ut corripiat uisi time ~ arguat. s. ~ sicam
psonā gent. ~ p cōs uarie pacis a mittat ~ corā omib
peccantes arguat. ut cēti timeant. remoueat. ~ s. a mali
quo q dū honoris. s. ab ipā cōione sacmtor. n omia cū
dilectioē corrigendi. n cū odio psequendi faciat. plenis
sime officiū n solū castissime inocentie. s ~ diligentis
sime seuitatis ipleni. Vbi aūt cēta impediunt. illa
duo semp retēta incorruptū castitūq custodiunt. ut nec
faciat malū. nec app bet factū. Jd in epla ad donati
stas. Aliena pecca in eccla aliū n puidicant.
Quisquis aūt in eccla ista bñ uiuit. nich ei puidicant
peccā aliena. quia in ea unusquisq pū onus porta
bit. sic ait aplš. ē cōio malor n maculat aliquem
participatioē sacmtor. s cōsensio factor. Nā sum
mat factas nemisquisq cōsentit. portat malū causā
sui. nec puidicat alii q in cōsensione mali opis lo
cū n hr ē minus. Jd in sermone de ubi scriptū.
Nec maculat malus si eis cōsentit. s quis tenere puis.
malis sinp cord disiungimini. ad p seaure corpe
copulamini. Duob modis n te maculat malus. si n
consentias ~ si redarguas. hē n cōicare. n cōsentire.
Cōicat quippe qn factor ei cōsortiū uoluntatis s app
batiōis adiungit. Neq g cōsentit. si mat. ut app bet is.
neq negligentes. ut n arguatis. neq supbientes. ut in
sultant arguatis. Jd in epla ad uincentiū. Nō macu
lant inocentē facta nocentiū que ab eis scīri n possunt.
uā magnitē crimē ab istor inocentiū cōione sepāri.
Nā ~ facta nocentiū que inocētib demōstrari tamē
nocentib credi n possunt. n inquināt. quāq sup et
nocentes ~ cognita sustinent. Si enī p malo bonu dese
rendi. s ~ ppt bonō mali tolerandi sunt. sic tolerauer pphe
eē quos tanta dicebāt. nec cōione sacmtor illi ppli
relinquebat. sic ipē dns nocentē iudā usq ad eē dignū
ei exitū tolerauit ~ eū sacrā cenā cū inocētib cōicare p
misit. sic tolerauer apli eos qui ~ inuidiāq ipsius dia
boli uitiū ē. xpm annūtiabāt. Ecce q mali tolerā
di sunt. nec corpalit s spūalit uindicta sunt puniendi. Vñ cū discipli n recepti a samaritanis. ignē sup
eos celit deducē uoluer dicentē magistro. Vis dicimus
descēdat ignis de celo ~ cōsumat eos. audier. Nescitis
cuius sps estis. Jt. Oms qui gladiū acceperit gladio pib.
hic ~ ier ait. Spūalia nullā psequit. s cōn
uso.
uis carnē nat ē psequat spūalē. nuq uō spūalis
carnalē psequitur. s ignoscit ei q si rusticano frī.
scit eū posse pficē pcps. Sanū ~ quippe filiā uidit ita
formē. recordabitur uni patri qui boues eitat ~ uul
eē ~ in magna domo n solū eē uasa aurea ~ argentea

Vn scē moyses hic p orse ē repugna
mina in bello fortitudini. Nā ē uidet
s hebu ab egiptio iniuria recipientē
ofend ita ut egiptiū psterii. atq
arena abscondet. salomon q ait. e
pe eu q ducet ad mōto.

Qui cōsortium talia cōmitt
mēti. ~ cōgaudent frīs nō
bia. ~ cōsilium iuit seuitati atq
honitati cōexēplo. nā sig. ab sit
ecclasticā sollicitudine. uigorēq
neglegim. p dīsdua disciplinā.
~ tab fidelū pfecto nocebit.

Si qs a catholica eccla fuit frāt. qr lib
Laudabilr sectū ~ uiue. Iis
lo scelē q a caritate dsiuncē
n habebit uitā. S; ira dī manent
s eū.

D

E

et lignea et fictilia voluit. Item Aug. in libro de baptismo. **Mali a bonis numquam in hac vita penitus possunt separari.**

Quantus arrogantie tumor est, quanta humilitatis et lenitatis oblivio, et arrogantie quanta iactatio, ut quis se posse facere audeat quod nec apostolis concessit dominus, ut zizania videlicet a frumento putet se posse discernere. Item Greg. **Per ecclesiam sunt recipiendi boni et mali.**

Ecclesia autem utraque recipit, celum et infernum. Sicut in medio arca [illegible] ita utrasque partium aves communiter recipit. Quos subsistere [illegible] indiscrete suscipit, et postmodum in egressione discernit. Si igitur boni estis, quamdiu in hac vita subsistitis, equanimiter tolerate malos. Nam quisquis malos non tolerat, ipse sibi per intolerantiam testis est quia bonus non est. Abel enim esse renuit quem Cain malitia non exercet. Ex his omnibus colligitur quod malorum vindicta diu reservanda est, nec sunt corporaliter puniendi, sed ebria ammonitione et caritatis beneficio ad correctionem invitandi. Unde Aug. ait in euangelio: Audistis quia dictum est in lege, quem modum ultionis statuit: Oculum pro oculo, dentem pro dente. Ergo autem hanc vos consuetudinem tollere et ad meam consuetudinem et caritatis perfectionem vos invitavi. Dico vobis: Nolite resistere malo, sed diligite inimicos vestros, benefacite his qui oderunt vos, ut sitis filii patris vestri qui solem suum oriri facit super bonos et malos, et pluit super iustos et iniustos. Hinc Paulus ait: Si esurierit inimicus tuus, ciba illum; si sitit, potum da illi. Omnis autem iniquus bonorum est inimicus. Omnis vero iniquus Christi inimicus dicitur. Christus autem dicitur bonitas et iustitie est inimicus, ac per hoc amatorem iustitie et bonitatis diligere non potest. Cum ergo inimicos diligere, illis benefacere, cibum et potum subministrare iubemur, in quo persequi et punire prohibemur. In lege vero veteris testamenti corporalis pena statuitur; in lege vero euangelii omnis peccatori penitentia venia promittitur. Unde illa austeritate increpans dicebat: Ego sum dominus deus zelotes, visitans peccata patrum in filios usque in tertiam et quartam generationem. Hec vero ad lenitatem mansuetudinis et misericordie invitat inquiens: Beati pauperes spiritu, beati mites, beati misericordes, quoniam ipsi misericordiam consequentur. In illa dicebatur: Qui fecerit hoc, illud morte moriatur. In ista dicitur: Gaudium super uno peccatore penitentiam agente quam super nonaginta novem iustis qui non indigent penitentia. Item: Non veni vocare iustos, sed peccatores. Item: Estote misericordes sicut et pater vester misericors est. In initio quoque predicationis salvatoris nostri et precursoris eius ad penitentiam peccatores invitantur. Sicut enim precursor suus ait: Penitentiam agite, appropinquabit enim regnum celorum. Sic et in actibus apostolorum, cum audita compunctione de scelere mortis Christi diceretur Petro: Quid faciemus, viri fratres? legitur Petrus respondisse: Penitentiam agite, et baptizetur unusquisque vestrum. Et ut universaliter dicatur, in lege populus ille rudis servili timore penarum cogebatur, unde et legem quasi pedagogum accepit. In euangelio autem populus gratie liberalis et adultus filiali amore et beneficiorum dulcedine ad cultum divine servitutis invitatur. Unde cum quidam legem quasi coherentem predicarent esse timorem dei simul cum gratia, ait apostolus: Non enim accepistis spiritum servitutis iterum in timore, sed accepistis spiritum adoptionis filiorum, in quo clamamus: Abba, pater. Hinc etiam Gregorius in sermone euangelii: Simile factum est regnum celorum homini regi qui fecit nuptias filio suo. **In lege quorumdam permittebatur diligere amicum et odio habere inimicum.**

Unde in lege scriptum est: Diliges amicum et odio habebis inimicum tuum. Accepta ergo licentia iustis fuit ut dei suoque adversarios quanta possent virtute comprimerent, eosque iure gladii ferirent. Ad hoc procul dubio testamento compesceret, cum per semetipsam veritas predicans diceret: Diligite inimicos vestros, benefacite his qui oderunt vos. Quod vero quidam persecutores in patre veteris testamenti signantur. Nam dum ex permissione legis acceperant quatinus adversarios suos odii retributione punirent, ut traditur, quid aliud quam tauri erant, qui inimicos suos corporee virtutis cornu feriebant? Quid vero per altilia nisi patres novi testamenti figurantur? qui dum gratiam interne pinguedinis perceperunt, a terrenis desideriis [illegible] contemplationis penna se ad sublimia sublevant. Quibus ita respondetur: Sed quedam que salubri tamen ammonitione sunt corripienda, non corporalibus flagellis animadvertenda, sed eorum dicta dum mutuo examinantur, vindicta tamen est reservanda, quia delinquentes videlicet disciplina coerceri non possunt, vel quia non sunt nostri iuris, vel quia illorum crimina certis nobis nota sicut manifestis indiciis probari non possunt. De his qui non sunt nostri iuris ait apostolus, scribens prima ad Corinthios: Quid enim mihi attinet de his qui foris sunt iudicare? De his dominus iudicabit. Quod Aug. exponens ait: **Infidelium colloquia et convivia non sunt vitanda.**

Nam fideles non possumus hoc vitare, si colloquium eorum vitamus et convivium. Unde et dominus cum publicanis et peccatoribus manducavit et bibit. In his vero qui intus sunt, id est in fidelibus, pietas relinquenda est. Hinc et cum propheta dicente: Facit dominus iudicium omnibus iniuriam patientibus, exponendo addit Aug.: Ab his quidem qui sunt sui iuris in quos neque disciplina exerceri. Item: Quando multitudo est in scelere nec salva pace ecclesie mala puniri possunt, toleranda sunt potius quam violata pace ecclesie punienda. Unde Aug. ait: **Quando mala sunt punienda et quando toleranda.**

Videamus cum bonorum malorumque commixtionem in ecclesia demonstratam et predictam esse perspexerunt, et patientie precepta didicerunt, que nos firmissimos reddunt, ut etsi videntur in ecclesia zizania, non tamen impediatur aut fides aut caritas nostra; quoniam zizania in ecclesia esse cognovimus, ipsi non de ecclesia recedamus. Destituendam putant ecclesie disciplinam, quando dampnabilissimam securitatem prepositis tribuentes, ut ad eos non pertineat nisi dicere quid cavendum quidve faciendum sit, quid vero quisque faciat non curare. Nos vero ad sanam doctrinam pertinere arbitramur utrisque testimoniis vitam sententiamque moderari, ut et canes in ecclesia propter pacem ecclesie toleremus, et canibus sanctum, ubi pax ecclesie tuta est, non demus. Cum vero per negligentiam prepositorum sive per aliquam necessitatem sive per occultas obreptiones invenimus in ecclesia malos, quos ecclesiastica disciplina corrigere aut coercere non possumus, tunc ne ascendat in cor nostrum impia et perniciosa presumptio, qua existimemus nos ab his esse separandos, ut peccatis eorum non inquinemur, atque ita post nos trahere conemur velut mundos sanctosque discipulos ab unitatis compage quasi a malorum coniunctione segregatos, veniant in mentem ille de scripturis similitudines et divina oracula et certissima exempla, quibus demonstratum et prenuntiatum est malos in ecclesia bonis permixtos usque ad finem seculi et tempus iudicii futuros, et tolerantibus nichilque bonis in unitate ac participatione sacramentorum qui eorum factis non consenserint obfuturos. Cum vero eis per quos ecclesia regitur adest pace salva potestas discipline adversus improbos aut nefarios exercende, tunc rursus ne socordia neque segnities dormiamus, sed aculeis preceptorum que ad severitatem coercionis pertinent excitandi sumus, ut gressus nostros in via domini excitisque testimoniis illo ducente atque iuvante dirigentes nec patientie nomine torpescamus, nec obtentu diligentie seviamus. Item Bonifacio. **Non semper in eos qui peccant vindicta est exercenda.**

Ipsa pietas, ipsa caritas nos non permittit esse Cecilianum [illegible] horum hominum accipere testimonium, quod in ecclesia non [illegible] cui dominus perhibuit testimonium. Quod vero in divina testimonia non sequitur, pondus humani testimonii perdiderit. Item: Molestus est medicus furenti frenetico et pater indisciplinato filio, ille ligando, ille cedendo, sed ambo diligendo. Si autem illos negligant et perire permittant, ista potius falsa mansuetudo est crudelis. Item: Quia ipsi potestatem quam pro religione ac fide Christi debuerant divino munere acceperunt, hi qui inveniuntur in viis et sepibus, id est in heresibus et scismatibus, coguntur intrare, non quia coguntur reprehendant, sed quo coguntur attendant. Convivium domini est unitas corporis Christi, non solum in sacramento altaris, sed etiam in vinculo pacis. Item: Theodosii imperatoris legem generalem in hereticos promulgavit, ut quisquis eorum episcopus vel clericus ubilibet esset inventus decem libris auri multaretur. Item: Si duo aliqui in una domo simul habitarent, quam certissime sciremus ruituram, nobisque id nobis prenuntiantibus nollent credere atque in eadem manere persisterent, si eos inde possemus eruere, et ipsi ruinam postmodum quibus imminentem illam ruinam prodemonstravimus, ut redire ultra sub eius periculum non auderent, puto non faceremus, nisi immanito crudeles iudicaremur. Porro si unus illorum nobis diceret: quando intraveritis eruere, nomine ipso continuo trucidabo; alter autem nec necare quidem se vellet, sed neque necare se auderet; quid eligeremus, utrumque ambo ruine opprimendos relinquere, an uno salvato pereunte altero non nostra culpa, sed suo potius interire? Nemo est tam infelix qui non quid fieri in talibus rebus oporteat facillime iudicet. Item paulo post: Quod si pauci omnes in domo ruitura, et unus salvari posset, atque id cum facere conarer, alius semetipsum precipitio periret, ceterorum dolorem deceras, ut de unius salute consolarem. Non ne semetipso alii perderent, pereunte unius solo nullo liberato permitterem? Quid ergo de opere misericordie, quod puta eterna ad ipsius eternam et penitentiam vitandam hominibus debemus impendere, iudicandum est, super salute ista non solum temporali, sed etiam brevi adeptis exiguum liberanda, si non subvenire hominibus [illegible] et benigna compellit. Item: Si quidem donatiste oportuit nos exercere ecclesia et adversus ecclesiam fuisse penitere, ut salvatione possimus quo pristinam penitentiam apud nos et dici et episcopi permanerent, hoc fieret quando revera quod fatendum fieri non deberet, non pauci ipsa compensatione sanarentur. Sed sibi dicitur, et multo maxime humili et dolenti qui tantam mortis passionem iacet, ut isto quod vult non matris catholice reviviscat. Cum ergo precisus ramus inseritur, fit aliud vulnus in arbore quo possit recipi, aut vivat qui sine vita radici periret. Sed cum receptus recipienti coaluerit, et vigor consequitur et fructus. Si autem non coaluerit, ille quidem arescet, sed vita arboris permanebit. Est enim et tale insertionis genus, ut nullo preciso ramo qui intus est, ille qui foris est inseratur, non quidem nullo sed tamen levissimo vulnere arboris. Ita ergo facti ad radicem catholicam veniunt, nec eis post quam veritate erroris sui penituerit honor clericatus aut episcopatus aufferetur. Si quidem fit aliquid tamquam in cortice arboris matris contra integritatem severitatis. Veruntamen quia neque qui plantat est aliquid neque qui rigat, ad dei misericordiam precibus fusis coalescente suorum pace ramorum caritas cooperit multitudinem peccatorum, et paulo post: Verum in huiusmodi causis ubi per graves dissensionum scissuras non huius aut illius hominis est periculum, sed populorum strages iacent, detrahendum est aliquid severitati, ut maioribus malis sanandis sincera caritas subveniat. Habebant ergo de preterito detestabili errore, sicut Petrus habuit de mendacii timore amarum dolorem, et veniant ad ecclesiam veram, id est catholicam matrem. Similiter clerici sint, episcopi utiliter, qui contra eam fuerunt hostiliter. Non invidemus, immo amplectimur, optamus, hortamur, et quos in viis aut in sepibus invenimus intrare cogimus, et sic nondum

quibusdam persuademus quia fures eorum sed ipsos querimus. Item Fausto. **Medicinali severitate mali coguntur ad bonum.**

Ut non faciat ecclesie medicina salutem omnium in accusantibus conquirens, tamquam inter freneticos et letargicos estuans. Numquid contempnere, numquid desistere debet aut potest? Vel si sit necesse est molesta quia neutris est inimica. Nam et frenetici nolunt ligari et letargici nolunt excitari, sed perseverat diligentia caritatis freneticum ligare, letargicum stimulare, ambos amare. Ambo offenduntur, sed ambo diliguntur; ambo molestati quamdiu egri sunt indignantur, sed cum sanati gratulantur. In eodem: Catholici esse non incipiunt, nisi ubi tales esse desistunt. Neque enim sacramenta eorum inimica sunt nobis, sunt que illis communia nobiscum, que non humana sunt sed divina. Prius error eorum auferendus est quem male inbiberunt, non sacramenta que similiter acceperunt, que ad penam suam portant et habent, quanto indigni habent, sed tamen habent. Sed ecce quando mala sunt punienda, quando salva pace ecclesie fieri possunt. In quo tamen discretionis adhibenda. Aliquando in delinquentium multitudo diu per patientiam ad penitentiam est expectanda. Aliquando in paucis est punienda, ut eorum exemplo ceteri terreantur et ad penitentiam provocentur. Hinc cum discipuli celesti igne Samaritanos vellent consumere, prohibiti sunt, et Samaritani ad penitentiam sunt expectati, ut Christo predicante converterentur ad fidem. Unde Ambrosius ait. **Non semper in eos qui peccant vindicta est exercenda.**

Quod et discipulos increpavit, quia ignem descendere de celo fecerant, qui ipsum non receperunt, ostendit nobis non semper in eos qui peccaverint vindicandum, quia nonnumquam amplius prodest clementia ad patientiam tibi, ipso ad correctionem. Denique Samaritani citius crediderunt, a quibus in hoc loco ignis arcetur. Nec discipuli peccant, qui legem sequuntur. Sciebant enim et Finees reputatum ad iustitiam quod sacrilegos interemerat, et ad preces Helie ignem descendisse de celo. Sed post in hac primitione apostolorum aliud intelligi. Apostoli non zelo iustitie, sed amaritudinis et odio obnoxium sue expulsionis vindicandam Samaritanorum igne voluerunt consumere. Unde autem noluerit eos iniuriam [illegible] divine sed virtutis non in ultionem reliquerunt. Item: Nescitis cuius spiritus estis. Hinc et Petrus, quia cum ab his audierat: Beati eritis cum maledixerint vobis homines et dixerint omne malum adversum vos, gaudete et exultate, quoniam merces vestra copiosa est in celis, contumelias sibi illatas cum gaudio suscipiebat. Peccata vero que in deum committebantur acriter puniebat. Unde Ananiam et Saphiram spiritui sancto mentientes mortis sententia percussit. Sic et Paulus suo contemptu pia admonitione et commendatione sui Corinthios revocat, magum vero Elimam qui credito a fide revocabat cecitate percussit, ut eum in predicatione eius non impedirent. Sed ut in presentiarum credente anime cecitatem effugeret, et Corinthium vero fornicatorem, quia in deum peccaverat, Sathane advexandum tradidit. Hinc et Greg. scribit Ianuario episcopo reprehendens eum quod obnoxium a persona que non se excommunicavit, ostendens quia peccata que in deum et proximum committuntur a nobis punienda sunt. Ea vero que in nos delinquuntur patienter toleranda vel potius dissimulanda sunt. Hinc idem in melius. **Valde offendit qui dominica debita impune dimittit.**

Nisi quis plus est debitoribus divinis culpas impune dimittit, non mediocriter profecto offendit, quia debita celestis magistri dum sua presumptione resolvit. Ea namque que in nos committuntur facile possumus dimittere; ea vero que in deum commissa sunt cum magna discretione, nec tamen sine penitentia possumus

h

relaxare. § Sed obicitur illud ambrosii. Ad peticionem helie ignis
descendit de celo, ut propheta uindicaret iniuriam. Sed
te intelligere factum, quando achab rex israel post sterilitatem
trium annorum et sex mensium que facta est quando propheta helias
celum clausum est annis tribus et mensibus sex, misit duos
quinquagenarios ad eliam qui dicerent ei: homo dei rex israel
uocat te. Quibus ait: Si homo dei sum descendat ignis de celo
et consumat uos. Et statim descendit ignis de celo et consumpsit
eos. Quo facto sicut mihi apud deum esse uoluit ostende-
re quod ille esset uerus dei cultor et non ille ad cuius culturam
statuerat per corpus iezabel non nullos prouocatur cui uoluntas
simul iudicium monstrare curauit. Iniuria ergo prophete sua
ita quam iniuriam ipsius intelligit. Que ipsius uindi-
cata est a celesti ... Quod autem peccata populi in paucis puniuntur

I

dixit: Moyses exemplo docuit, qui peccatum idolatrie in
paucorum cultoribus uituli uindicauit. Morte paucorum ex-
pauit multos peccatum mittentium, in senis tribus, in posterum disciplinam
faciens. Sic et ipse peccatum totius populi morte paucorum pu-
niuit, dum pro fornicatione totius populi una die xx. milia perierunt.
Sic pro peccato murmurationis et temptationis non nulli puniti sunt,
ut eorum exemplo ceteri ad penitentiam cogerentur. Sic et coti-
die non nullos punit deus, ut diuina prouidentia et clementia
nauigalis cognoscatur. Non enim nullo et prolongatum ad penitentiam
exspectat, ut patientiam sue benignitatis nobis oste-
dat. Sic et elias cultores baal, sic phinees et uiri fugiendo mor-

ubi dicitur sacerdotes et

te uictorum expians peccatum imitatum propter. Quod uero pec-
cata que publicis iudiciis deseruit puniendi, non facile illo
exemplo probatur quod ancillam uiam solus fuit nouit non habere
esse, sed pacientem tolerasse asseritur. Unde ambrosius ait super primam
epistolam ad corinthios. Iudicium ne sine accusatore et testibus ...
uigis potestatem non habet qui sine ... tamen ...
temporare non ualet. Iudicandus enim. Et iudicium non sine accu-
satore dampnare. Sic nec christus iudam abiecit. § Precepta
uero euangelica de dilectione inimicorum et miseria impenden-
da premisit. Exortationes quoque apostoli de eiciendis et potan-
dis inimicis non ita sunt intelligenda, ut sinamus peccata rela-
xare impunitas, sed ut delinquentium correctio compassione

k

misericordie subsidium doloris et presentia tamen iudicii accepta
spe correctionis malorum tollat exemplum. Inde enim iubemur
diligere inimicos et misereri eorum, ut de eorum perditione
doleamus, eorum salutem desideremus, et pro eorum correctione
cotidie laboremus, oremus, penitentibus solatia
impendamus. Alia autem omnia perpetrantes non puniatis et
in malo persistentes impunitatem donemus. Sic ergo penitentes
uitentes non feriunt, nec inimicus corde esse monemur. Iuxta il-
lud: Et noli esse nimium iustus. Quia est iustus qui perit in iustitia
sua. Et item: Iudicium sine misericordia ei qui non fecit misericordiam. Et item
illud apostoli in secunda epistola ad corinthios: Cui aliquid donastis et
ego. Nam et ego si quid donaui propter uos donaui, ut non circumueniamur
a satana. Non enim ignoramus cogitationes eius. Itaque
nescientes neque consentiendo decipere fac nimis aspere
sit quam penitentibus, ut dictum est nisi in corde esse iubemur
sed impenitentibus et obstinatis in malo minime impendere
prohibemur. Unde ambrosius in libro de officiis. Justa ... iniu-
ria.

Et iusta misericordia que in lege scriptum est de quodam: Non mi-
sereberis illius. Et in libris regum legitur quia saul contra offen-
sam quam ... agag ... regem prohibuerat deus
... misericordiam ... Ita si quis latronis filius de peccatoribus
mortuis ... et absoluendum putat
... affectu non inconueniens est.

decretio quilibet miserorum extra conatum. Certe
figiadium reprimit ... dissoluit lenitatem. Cur lex
... quod potest uitio ... facultatem quod ... extorquere non potuit. Deinde inter duos ... accusato-
rem et reum pari periculo de capite decertantes alterius ... pro-
basset alterius fieret ab accusatore. ... Sed quod iustitie
est uindex exsequitur, si misericordia alterius aut dampnabit probantem
aut dampnabit ... per que non possit ... scire
ac innocuum. Non potest ergo hominum iusta misericordia in ipsa ecclesia
maxime quisque misereri debet. Teneri quod maxime debet
forma iustitie nequis ad sortem ... abstra-
ctus ... lacrimis atque adorare putat et ubi ... fletibus
... postulari temporibus facilitate ...
... extorquet, sine cum ... indulgentia, in digno appla-
... polluet ... facultas ... ...
... delinquendi. Item augustinus in libro psalmorum.

Non debemus pauperi in malis eius misereri.

Ea misso iudicio sit pauperi ... misericors cui
superius ... ...
... Item. Homini est miserendum, peccatori irascendum.

Non istandus cum deus homo peccator ... frustra dixi.
Quia peccator est, corripe, quia homo miserere. Nec omnino libe-
ras hominem nisi persequaris peccatorem. Hinc officiis nos
... disciplina sic cuique regimen aptum accommodatum
est. Non solum episcopo regenti plebem suam, sed et pauperi regenti domum
suam, marito regenti coniugem suam, patri regenti prolem suam,
regi regenti gentem suam. Et paulo post. Iam nulli homini clemen-
da est misericordia, nulli peccato impunitas relaxanda. Hic itaque
intelligendum est quod non sit conprehensa elimosina, quam quisque
pauperibus uiuere humanitatis impendit. Quando dominus sub-
leuandam indigentiam pauperum ... locutus ... plebe
... Et paulo post. Non ergo suscipiamus peccatores propter quod sunt
peccatores, sed quia et homines sunt humana consideratione tra-
ctemus. Persequentes in eis propriam iniquitatem, miseremur communis ...
Item illud euangelii quod obiciebatur quod gladio usus fuerit gladio
... augustinus exponit in libro ii. contra manicheos ...

Quid dicitur accipere gladium.

Ille gladium accipit qui nulla superiori ac legitima pote-
state uel iubente uel concedente in sanguinem alicuius armatur.
Porro illud ieronimi quod ecclesia negat aliquem persequi
non ita intelligendum est quod generaliter ecclesia nullum persequatur,
sed nullum iniuste persequitur. Non enim omnis persecutio culpabilis est,
sed rationabiliter hereticos persequimur. Sic et christus ... persecutus est
quos de templo expulit. Unde augustinus ... et ...

Potestatis officio utiliter inquieti corriguntur.

Inimici sunt ingeni quod per ordinariis ad potestates
... corrigi ... utile ... de ... correctione gaudent et paulo post. Si uero quisque inimicus
suus periculosis febribus freneticus factus curreret ... uideret
in precipitium, nonne tunc malum pro malo redderet, si sineret eum precipi-
tari ... curandum ligandum ... et tunc et
molestissimus ... uideretur ... sed ...
cordissimus ... Si plane salute ... reputa-
ta ... ager ... sibi peperisse sen-
sisset et per pauca. Sed ... non ... negligendus
est medicina, quia ... nullorum sanabilis pestilentia.
Item paulo post. Non omnis qui parcit amicus est, nec omnis qui uerberat ini-
micus. Meliora sunt uulnera amici quam blanda oscula inimici.
Melius est cum seueritate diligere quam cum lenitate decipere. Utilius
esurienti panis tollitur, si de cibo securus iustitiam negli-

gebat, quam esurienti panis frangitur, ut iniustitie
seductus acquiescat. Item post pauca. Putas neminem cogi de-
bere ad iustitiam cum legas patrem familias dixisse seruis:
quoscumque inueneritis cogite intrare. Cum legas et ipsum primo
saulum postea paulum ad agnitionem ueritatis cognoscendam et tenendam ma-
gna uiolentia cogentis esse compulsum. Item post pauca. Et
nouimus fuisse aliquem a pascendis pecoribus pabulum spar-
gere et aliquem pastorem flagello errantia pecora reuo-
care. Item. Si semper esset culpabilis persecutione facere, non scriptum
esset in sanctis libris de christo. Proximo suo detrahentem hunc per-
sequebar. Aliquando ergo et qui eam patitur iniustus est et qui eam
facit iustus est. Sed plane semper et mali persecuti sunt bonos
et boni malos. Illi nocendo per iniustitiam. Illi consulendo per discipli-
nam. Illi inmaniter, illi temperanter. Illi seruientes cupiditati,
illi caritati. Nam qui trucidat non curat quemadmodum la-
ceret. Ille enim persequitur sanare. Ille perimere. Occiderunt
impii prophetas. Occiderunt impios prophete. Flagellauerunt iudei christum.
Iudeos flagellauit christus. Traditi sunt apostoli ab hominibus humane pote-
stati. Tradiderunt apostoli homines potestati sathane. In his hominibus quid
attendis nisi quis eorum pro ueritate, quis pro iniquitate quid fecerit, quis eorum nocendi causa, quis emendan-
di. Et paulo post. Constantinus imperator constituit ut res con-
uictorum et ueritate perseuerantium resistendum fisco uendica-
rentur. Et post pauca. Certe nullus est cum macula nescientem.
Item. Facit innocentium quod innocentibus demonstraui. Et ab innocentibus
credi non possunt non inquinari quecumque sed pro innocentium
consortium et cognita sustinent. Non hic propter bonos boni sunt
deserendi. Sed propter bonos mali tollerandi. Sic tolerauerunt
prophete contra quos tanta dicebant communione sacramentorum illius populi
reliquerunt. Idem donato presbitero. Hereticos ad salutem et inuitos
debere trahi.

Displicet tibi quod traheris ad salutem, cum tam multos nostros adop-
tiuos (?) ... Quid ... uoluimus nisi te comprehendi et presentari et con-
seruari ne perires. Quod autem in corpore lesus es ipse tibi fecisti, quando
iumento te imposito ... ut te adeo duriter
collisisti. Nam utique alii qui adducebant te tecum colligati nullam
lesionem uenit, quia talia ipse sibi non fecit. Sed neque hoc putas
fieri debuisse quia neminem existimas cogendum ad bonum.
Attende quod dixit apostolus. Qui episcopatum desiderat bonum opus
desiderat. Et tamen multi ut episcopatum suscipiant tenentur
inuiti perducuntur, includuntur, patiuntur que nolunt, tamdiu do-
nec eis assit uoluntas suscipiendi opus boni. Quanto magis
uos ab errore pernicioso ubi uobis inimici estis trahendi estis et perducendi ad ueritatem et cognoscendam et eli-
gendam, non solum in honore salubriter habeatis, sed ne quis
fune pereatis. Dicis deum dedisse liberum arbitrium, ideo non de-
bere hominem cogi ad bonum. Quare ergo illi de quibus supra diximus
coguntur ad bonum. Attende ergo et consulta quo modo uoluntas
bona mis ... in corde ... impenditur, ut mala uoluntas hominis
diligatur. Nam quis nesciat nec dampnari hominem nisi merito
male uoluntatis, nec liberari nisi bonam habuerit uolun-
tatem. Non tamen ideo qui diligunt male sue uoluntati im-
pune et fideliter permittendi sunt, sed ubi potestas datur
et a malo prohibendi, et ad bonum cogendi. Nam si uoluntas ma-
la semper sue permittenda esset libertati, quare tam patiens non est per
nullus et tam pessima uoluntate quod persequebatur ecclesiam.
Sed prosternitur ut excecaretur, excecatur ut mutaretur, et mu-
taturus in mittitur missus ut qui hac fecerit errore talia
pateretur pateret. Si uoluntas mala semper sue permittenda esset libertati, quare monet patrem in scripturis sanctis filium durum
non solum uerbis corripere sed et latera eius tundere, ut ad bonam
disciplinam coactus ac domitus dirigatur. Unde idem dicit:

* Quare si tibi ... reclamante et murmurante tardius flagella ama-
lo prohibebantur et ad eum pernicioso compellebantur, si uoluntas
mala sue permittenda est libertati.

Ω

tu percutis eum uirga, animam autem eius liberas a morte. Si ma-
la uoluntas semper sue permittenda est libertati, quare corripi-
untur negligentes pastores et dicitur eis: errantem non reuoca-
stis, perditum non inquisistis, et uos oues uestras. Caracterem
dominicum portatis in sacramento quod accepistis. Si errans
et peritis, non ideo uobis displicemus, quia reuocamus
errantes et querimus perditos. Melius enim facimus
uoluntatem domini monentes ut uos ad eius ouile redire
cogamus, quam consentiamus uoluntati errantium ut pere-
untes permittamus. Noli ergo iam dicere quod te assidue audio dixisse:
Sic uolo errare, sic uolo perire. Melius non id non permittamus
nisi quantum possumus. Modo quod te in puteum quo
morereris misisti utique libera uoluntate fecisti. Sed quam
dele ... sui ... si hanc male uoluntati tue te per-
mitterent et non te de illa morte liberarent. Quis eos non iu-
ste culparet? Quis non impios recte iudicaret? Et tamen tu
te uolens in aquam misisti ut morereris. Illi te nolentem
de aqua leuauerunt ne morereris. Tu secundum uolentem tu fe-
cisti secundum uoluntatem tuam ... secundum mortem tuam. Si ergo salus
corporalis sic custodienda est ut etiam in nolentibus ab eis quibus eos
diligere seruetur, quanto magis illa spiritualis, in cuius desertione
eterna mors timetur. Quamquam et iusta morte quam tibi tu
tuo uoluisti inferre, non solum ad tempus sed in eternum
morereris, quia et si non ad salutem non ad ecclesie pacem, non ad
corporis unitatem, non ad sanctam et indiuiduam caritatem, sed ad mal-
um aliquid, nec sic tibi mortem inferre debuisti. Considera
scripturas diuinas et discute quantum potes, et uide utrum
hoc fecerit aliquis aliquando iustorum et fidelium, cum ab eis tan-
ta mala perpessi sunt qui eos in interitum aduitam quo
compellentis adigebant. Et post pauca. Repetis audio quod
in euangelio scriptum est recessisse a domino lxx. discipulos et
arbitrio sue male ... impie defectionis fuisse per-
missos, ceterisque xii. qui remanserant fuisse responsum:
Numquid et uos uultis abire? Et non attendis quia tunc primo
ecclesia nouello germine pullulabat, nondumque completa
fuerat illa prophetia: Adorabunt eum omnes reges terre, omnes gentes ser-
uient ei. Quod utique quanto magis impletur tanto ma-
iore utitur ecclesia potestate, ut non solum inuitet, sed etiam co-
gat ad bonum. Hoc dominus significare uolebat, qui quamuis haberet
magnam potestatem, prius tamen elegit commendare humilitatem. Hoc et in illa
conuiuii similitudine satis euidenter ostendit, ubi misit ad inuita-
tos et uenire noluerunt, et ait seruo suo: Exi cito in plateas et ui-
cos ciuitatis, et pauperes ac debiles, cecos et claudos intro-
duc huc. Et ait domino seruus: Factum est ut imperasti, et adhuc
locus est. Et dominus suo: Exi in uias et sepes et compelle intrare ut im-
pleatur domus mea. Uide nunc quemadmodum de his qui prius
uenerunt dictum est: introduc eos huc. Non sic dictum est: compelle.
Ita significatum est primordium ecclesie adhuc crescentis, ut esset ui-
res et compellendi. Item secundum iohannem. Hereticos uiolentiam patiuntur,
que uiolentiam catholicis inferunt.

Quando uoluit deus excitare potestates aduersus hereticos,
aduersus scismaticos, aduersus dissipatores ecclesie, aduersus
exsufflatores christi, aduersus blasphematores christi baptis-
mi non mirentur quia deus notauit ut a sarra uerberetur agar.
Cognoscat se agar, ponat ceruicem quia cum humiliata
discenderet a domina sua occurrit ei angelus et dixit: Quid est
agar ancilla sare? Cum quereretur de domina sua quod audiuit
ab angelo? Reuertere ad dominam tuam. Ad hoc ergo affliguntur
ut reuertantur, atque utinam reuertantur quia prole sic iacob
cum fratribus hereditate tenebunt. Mirantur autem quia commo-
uentur potestates christiane contra detestandos dissipatores

eccle. Sin mouent quom reddent de ipso supbo.

Intendat caritas ura q dici. quia si puinet ad regem fcli tamos ut tpib; suis pecca uellet maiestatem su a ecclesia spuali natis sunt. paulo p. Nabuchodonosor rex decuit dicens. Quicumq; dixerit blasphemiam in dm Sidrac misac. 7 abdenago interiet. 7 domus eorum in disperdicione. Ecce quom rex alienus se ne blasphemetur deus n. qui potuit tres pueros de igne liberare. 7 noluit ut ut seuiant reges xani. quia xpc exsufflatur. a quibus tres pueri. sed ob hoc tam cu ipsis regib; a gehenna ignem cu liberare. Et infra. Quom g isti reges non mouent qui n tres pueros attendit liberatos de flamma. sed se ipsos de flamma gehenne quia uidet xpm a quo liberati sunt exsufflari in xanis. qui audiunt dicere xano. Dicite non esse xanum. Talia facere uolunt 7 saltem talia pati noluit. nam uide quia facient. 7 qualia patiuntur. occidunt aias. affliguntur in corpe. Sempiternas mortes faciunt 7 temporales se perpeti conqueruntur.

Jd est petilianu. **Eccla rone hereticos psequitur.**

U persequat: n peccat legis auctoritate. sed est legis auctoritate. Qui si interrogas que sit ro psequendi uicissim interrogo est uox in psalmo dicentis. Detrahentem secreto proximo suo hunc psequebar. Qui itaq; causa 7 mod psecutionis 7 non iurata impia maloz grauat psecutiones reprehende. Non psequimur uos n quemadmod ueritas psequitur falsitatem. It petilian dix. Si apli psecuti sunt aliq aut aliquem tradiderunt. Aug. R. Posse quide dicere ipsum sathane omnibus in ius hoib; esse peiore. cui tn apls tradidit hominem in interitum carnis. ut sps saluus sit in die dni ihu. It alio de quib; dicit quos tradidi sathane ut discant n blasphemare. 7 dns flagello expulit de templo impios mercatores. Ubi 7 connexum est testimonium scripture dicentis. Zelus domus tue comedit me. Ecce inuenimus aplm traditore. xpm psecutore. Qui p uiolentos turbas 7 uos uestri sectis cectis ucis circumcelliones imponitis auertere. Inuiq; quib; exemplis res qua indicat. Si dicitis uos loci uri defendere. 7 resistitis fustibus 7 armis quib; cumq; potueritis. Qui n audistis uoce dni dicentis. Ego aut uob dico. n resistere malo. Qui si fieri potest ut aliqua ratione puis corporalis resistat uiolentus. nec icop capui uolet. q. uiduum a dno. Ego aut dico uob n resistere malo. Car n 7 si fieri potest ut pordinatas 7 legitimas potestates defendit. qd illicite usurpant. Laudamus nam dicitur p uos expellitur impuis 7 iust iusfit. Neq; uero quom psecutione pussime pseudo pphe abela quom ipse a rege nequissimo. Aut quia flagellatus est dns a psecutorib; passionis e cop . . . dicentis quos ipse de templo flagellatos eiecit. Restat g ut rietis aliud requirendum fare animi. n iterum iuste an impie feceris n miremini sin desunt ministri dni p quos flagellemini. quia psecutionem patimini. n uob sic scriptum e. dicit apls factus uris. 7 infra. Depsecutione nra querela sedabit si cogitetis prius intelligatis non omne psecutione ee culpabile. Alioqui nimis laudabilius dicere. detrahentem secreto proximo suo hunc psequebar. Illam cotidie uidem 7 filiu a patre. tanqua de psecutore suo conqueri. 7 coniuge de marito. 7 seruu de dno. 7 colonu de possessore. 7 reum de iudice. 7 militem 7 puinciale de duce 7 rege. cu illi pleruq; de ordinatissima potestate hoie sibi subditos petrore leuiu penaz a grauiorib; mat prohibeant. atq; copescant. plerique aut a bona uita 7 a bonis factis inuita do 7 seruiendo detrahant. Si cu a malo 7 illicito prohibet correptores 7 consultores sunt. cu a bono

7 licito psecutores sunt. Culpant 7 qui prohibet a malo. si modu pecti modus correptionis excedat. It eide a bonifaciu comite.

Malos eccla iuste psequitur.

Eccla uera ipsa e q psecutione patitur. n que facit. Quare ab aplo qui eccla significabat sara que psecutione faciebat ancille. Liberam quippe matre uram celeste ierlm. i. ueram dei ecclam in illa muliere dic figurari q affligebat ancillam. Si aut meli discutiamus: mag illa psequebat saram discruciendo. quam sara coercendo. Illa enim dne faciebat iniuria. ista imponebat supbe disciplina. Deinq; quero si boni 7 sci nemini faciunt psecutione. sed tm in patiunt. Cuius putant in psalmo uoce ee ubi leg. psequar inimicos meos 7 coprehenda illos. 7 n conuertar donec deficiant. Si g uerum dicere 7 agnoscere uolum. e psecutio iniusta quam faciunt impii eccle xi. Ista namq; beati e que psecutione patitur. ppt iustitia. Illi uero miseri q qui psecutione patiuntur ppt iniustitia. Psequitur illa diligendo. illi seuiendo. Ista ut corrigat. illi ut euertant. Ista ut reuocet ab errore. illi ut precipitent in errorem. Qui aut dicunt quod ee suas impietates leges iustas institui nolunt. n petiisse a regib; terre aplos talia n considerant. aliud fuisse tunc tpis. 7 oia suis conuenire tpib;. Quis enim tunc in xpm crederet imperator. Quis ei p pietate ee impietate leges ferendo seruiret. Tunc n adhuc illud pphicu complebatur. Quare fremuerunt gentes 7 ppli meditati sunt inania. Astiterunt reges terre. 7 principes conuenerunt in unu aduersus dnm 7 aduersus xpm eius. Nondu n agebatur q paulo post in eod psalmo dicitur. Et nunc reges intelligite. erudimini qui iudicatis terram. Seruite dno in timore 7 exultate ei cum tremore. Quom n reges dno seruiunt in timore. n eaq ee dnum iussa faciunt. religiosa seueritate prohibendo atq; plectendo. Aliter enim seruit quia homo e. aliter quia rex e. Quia homo e seruit le ges iusta precipientes. 7 contraria prohibentes conuenienti uigore sanciendo. Jd. **Exemplo mali sunt ad bonu corrigendi.**

U is pot amplius amare qua xpc qui posuit animam suam pro ouib; suis. Et tn cu petrum 7 alios aplos solo uerbo uocasset paulum ante saulum post ea magnum edificatorem ecclesie sue. sed horrendu antea uastatorem n solum uoce copescuit. uerum 7 potestate pstrauit. atq; ut infidelitatis tenebris seuientem ad desiderandu lumen cordis. ut surgere p pus cecitate corporis pcussit. Si pena illa n esset. n ab ea postmod sanaretur. Et cu aptis oclis nichil uidebat. sicut sanus haberet. n ad impositionem manus anane ut ea reciperet intuitus. tanquam squamas quib; clausus fuit. ut cecidisse scriptura narrat. Ubi e q isti clamare consueuerunt. liberu e credere uel n credere. Cui uim intulit que coegit. Ecce habent paulum aplm. agnoscant in eo prius cogente xpm 7 postea docentem. Miru e aut quomodo ille qui penas post ad euangelium coactus intrauit plus illis oib; qui solo uerbo uocati sunt in euangelio laborauit. 7 quem maior timor compulit ad caritatem. eius pfecta caritas foras mittit timorem. Cur g n cogeret eccla pditos filios ut rediret. It cont faustinu. **Non crudelitate sed dilectione moyses pplm flagellauit.**

Quid crudele moyses mandauit aut fecit cu commissa sibi pplm sce zelatus 7 uni uero do subditum cupiens p ea q cognouit ad fabricandu 7 colendu ydolum defluxisse. in eteq; impudici pstrauisse demonib; paucorum uindicans gladio quod ds ipse quem offendebat alto

cefecto iudicio feriendo uoluisse fet i n. 7 in psenti salubriter terruit. 7 disciplinam in posterum sanxit. Nam cum i illa crudelitate. sed magis dilectione fecisse. quod fecit qs n in uerbis agnoscat orantis p peccatis eorum 7 dicentis. Si dimittis illis peccatum dimitte. sin aut dele me de libro tuo. Sic plane 7 apls n crudeliter. sed amabiliter tradidit hominem in interitum carnis ut sps saluus sit in die dni ihu. Tradidit 7 alios ut discant n blasphemare. [illegible] Breuiter monstratum e q boni laudabiliter psequuntur malos. 7 mali dampnabiliter psecuntur bonos. Jdeo aut apli tradiderunt quasi dicas aliena sui. Deo cultas autem cordis intelligendum e. Q. d. uindicta possit inferri monstratum e. nunc restat ostendere q deb; inferri. 7 q mag diligantur illi qui puniuntur q qui impuniti relinquuntur. q utrumq; multorum auctoritate pbat. Ait n aug. **Ad uindictam ds prouocatur cu peccata puniri differuntur.**

Jead quib; offendit ds uehementer insequitur ulcisci differim. ad irascendu utiq; diuinitatis patientia puocam. Finees achar filii zare preter mandatum dni 7 fornicem pplm istrl ira ei incubuit. Et ille erat unus ho. atq; periisset in scele suo. It aug de sermone dni in monte. lib. i. **Uindicta que ad correctionem ualet n est prohibenda.**

Uindictam n prohibet que ualet ad correctionem. que 7 ad misericordia ptinet. nec impedit illud ppositum q quisq; paratus e ab eo q corrigi uult pluia pferre. Sed huic uindicte inferende n e idoneus n qui odium q flagrare solet quisque uindicare desiderant dilectionis mansuetudine superauerint. Non enim metuendum e. ne odisse paruulum filium parentes uideant cu ab eis uapulat peccans ne peccet ulterius. 7 certe dilectionis pfectio ipsius dei patris imitatione nob cu insequimur dr. Diligite inimicos uros. benefacite his qui oderunt uos. 7 orate p his qui uos psequuntur. 7 tn de ipso dr p pphm. Quem n diligit dns corripit. flagellat aut omnem filium quem recipit. dic 7 dns. Seruus qui ignorat uoluntatem dni sui 7 facit digna plagis uapulabit paucis. Seruus aut qui scit uoluntatem dni 7 n facit digna plagis uapulabit multis. Nisi g n ut ipa uindicet cuiq; ordine potestas data. 7 ea uoluntate uindicet q pater filium paruulum flagellat. quem tn per etate n pot odisse. hic enim aptissimum exemplum dr quo satis appareat posse peccatum amore potius uindicari. qua impunitum relinqui. ut illum q uindicat n pena miserum. sed correctione beatum uelit. Pater tristis sic opus e quo ab ptito lire ab eo illicita q uult ee correctum suum meum hat potestatem coercendi sui n hat. Magna aut 7 sci uiri qui iam optime scirent mortem istam q corpe animam dissoluit a corpe formidandam n esse. scdm eorum tn animum qui illa timerent n nulla peccantorem puniuere. q 7 uiuentib; utili metu incuteretur. 7 illi q morte puniebantur n ipa mors noceret. sed peccatum q augeri posset si uiuerent diminueret. n teme illi iudicabant quib; tale iudicium ds donauit. Inde e q elias multos morte affecit p manu 7 igne diuinitus impetrato. Q. d. 7 alii multi magni 7 diuini uiri eod spu consulendo reb; humanis non teme fecer. **Dedicas** elias cu exemplum dedissent discipuli commemorantes quid ab eo factu sit ut 7 ipsis daret potestatem petendi de celo igne ad coburendum eos qui sibi hospitium n pberent. reprehendit in eis dns n exemplum pphe sci. sed ignorantiam uindicandique adhuc erat in rudib; animaduertens eos n amare correctionem. sed odio desiderare uindictam. Itaq; p eaq eos docuit quid eet diligere proximum

tanquam se ipsum infuso 7 spu sco. quem x diebus completis p ascensionem sua desup ut pmisit misit. n defuerunt tales uindicte. q uis multo rarius qua in ueti testamento. Ibi eni q maiori parte seruientes timore premebantur. hic aut maxime dilectione ubi nutriebant. Nam 7 ubi s apli petri ananias 7 uxor ei sic in actib; aptorum legimus exanimes ceciderunt. nec resuscitati sunt. sed sepulti. It aug cont epistolam gramatici libro i. **Que uitiis contraria sunt xanus psequi debet.**

Quisquis e xanus iniquum psequitur. xpc e inimicus. uerum dicis. sin illi nullo psequitur quod xpc e inimicus. Neq; enim dns in seruo. pater in filio. maritus in coniuge. cu sint utiq; xani. n debent psequi uitia xane ee n auditas. a quib; sui psequantur n negligentia nimio tenebunt. It aug ad macedoniu. **Quemadmod ho debet diligere proximu sic se ipsum.**

Et ho diligere proximum tanq se ipsum. u qua potuit hominem beneficentie consolatione. t informatione doctrine. t disciplina coercitione adducat ad colendum dnm. It aug ad donatu pbrm. **Mali sunt prohibendi a malo 7 cogendi ad bonu.**

Ui diligunt sue uoluntati impie 7 crudeliter pmittendi n sunt. sed u potestas datur 7 a malo prohibendi 7 ad bonum cogendi. Nam si uoluntas mala semp sue pmittenda e libertati. qr israelite recusantes 7 murmurantes tam duris flagellis a malo prohibebant 7 ad terra pmissionis copellebantur. Si uoluntas mala sue pmittenda e libertati qr paulus n est pmissus uti pessima libertate quia psequebatur ecclam di pstrat e ut excecaret. excecat e ut mutaretur. 7 mutat e ut mitteretur. Missus ut q ualia fecerat in errore talia p ueritate pateretur. Si uoluntas sue mala pmittenda e libertati qr monet pater in scripturis scis filium durum n solum uerbis corripere. sed eius latera tundere ut ad bonam disciplinam coactus ac domitus dirigatur. [illegible] ex his colligitur q uindicta inferenda n amore ipsius uindicte. sed zelo iustitie. ut n odium exerceat. sed prauitas corrigatur. sed his uindicta aliqn infertur dampnis rerum. aliqn flagellis. aliqn 7 morte. qr ansit peccatum iudicet ministro reos morti tradere. Q. d. aut nulli liceat aliq occidere illo precepto pbatur q dns in lege homicidium prohibuit dicens. n occides. Jt in euangelio. Omnis qui gladium acceperit gladio peribit. Item aug ad marcellinum comitem de donatistis captis. **Mali n sunt interficiendi sed flagellis emendandi.**

Circumcelliones illos 7 clericos partis donati q de yponensi ad iudicium p facti sui eorum publice discipline cu dedu xit attua nobilitate cognitum audito 7 plurimos eorum de homicidio quod in restitutum catholicum pbrm comiserunt 7 de cede in nocentium aliorum catholici pbri. atq; de oculo eius effosso 7 digito precuso fuisse confesso. unde tn sollicitudo maxima incussit e. ne forte sublimitas tua censeat eos legum tanta seueritate plectendos. u qua fecerunt talia pati ant. Ideoq; his litteris obtestor fidem tuam q habes in xpo p ipsi dni nri misericordiam. ut hoc facias. nec fieri pmittas. Q. aut nus reatibus illorum in nidum dissimulare possem. qui n accusantib; nris. sed illorum notariis ad quos tuende publice pacis uigilantia ptinebat psentati uideantur eam tamen. nolumus tn passiones seruorum dei quasi in talione parem supplicia uindicari. n q. scelestis hoib; licentia facinorandi prohibeamus auferri. sed hoc magis sufficere uolum ut uiui 7 nulla corpis parte truncati t ab inquietudine insana ad sanitatis otium legum

xxiiii

coertione dirigunt. et a malignis opi deputent. Uocat quidem ista damnatio. sed quis non intelligat magis beneficium nuncupandum. ut nec se iudicas nec penitencia subtrahant. Imple itaque iudex pie partis officium sic, ut (succensere) meminisse. ut impeccato atrocitatibus exerceas ulciscendi libidinem. sed peccatorum uulnera curandi adhibeas uoluntatem. Noli perdere paternam diligentiam quam in ipsa inquisitione seruasti quando tantorum scelerum confessionem extorsisti. non extendendo eculeo non sulcantibus ungulis. non urentibus flammis. sed uirgarum uerberibus eruisti. Qui modus coertionis et a magistris artium liberalium et ab ipsis parentibus adhibetur et sepe et in iudiciis solet adhiberi. Noli ergo atrocius uindicare quod lenius inuenisti. Inquirendi quam puniendi maior necessitas est. Ad hoc et mitissimi homines facinus admissum diligentius atque instantius examinare debent. ut quibus parcant inueniant. Idem marcellino. **Quod supplicium mortis rei sunt puniendi.**

Ea illorum quamuis de tantis sceleribus confessorum rogo te ut supplicium mortis sit. et propter conscientiam nostram. et propter catholicam mansuetudinem commendandam. Ipse fructus nobis prouenit confessionis illorum quia inuenit catholica ecclesia atrocissimos inimicos suos et atque exhibeat lenitatem. In tanta quippe crudelitate quodcumque preter sanguinem iudicatum fuerit erit magna lenitas apparebit. Quod et si non quibusdam nostris illa atrocitate commotis uidetur indignum. et quasi dissolutionis et neglegentie simile. tamen facta sua motibus uiorum qui rectioribus factis solent turbulenti exercitati egregie luculenta bonitas apparebit. Idem donato. **Mali sunt prohibendi a malo et cogendi ad bonum.**

Non solum est quod uestra iustitia peruenerit ne forte quamquam quid male ecclesie et a sua societate ab hominibus impiis ingratisque committitur. profecto quamuis se et aliis quam si ab alio committatur. tu quamuis pro immanitate facinorum ac non potius plenitate et tamen censeas coercendum quod tibi per christum nescia obsecramus. Propter occasionem tribunal iudicium et legum necnon iudicii penas luant. corrigi eos cupimus non necari. nec disciplinam circa eos negligi uolumus. nec suppliciis quibus digni sunt exerceri. Sic ergo eorum peccatum compescite. ut sint quos peniteat peccauisse. Et paulo post. Propter hoc occisionem domini in his uiros putatis detrebitis nos ne per opinionem iudicium tale quod prouenit. Quo comperto in nostram perniciem licentiore audacia exarsabunt necessitate uobis imparata. et occidi ab eis eligamus quam eos occidendos uestris iudiciis inferamus. Item ieronimus. **In psalmis non nulli puniantur ne in eternum flagellentur.**

[illegible] ut dominum esse cogitans. Ipse quietauit mundum et consummationem ei faciet. Quod si nobis uidetur crudelis et rigidus et cruentus. quia diluuio deleuit genus humanum. super sodomam et gomorram ignem et sulphurem pluit. egyptios submersit fluctibus. israelitarum cadauera prostrauit in heremo. scitote eum ideo ad presens reddidisse supplicia ne in eternum puniret. Certe aut uera sunt que propheta loquitur aut falsa. Si uera sunt que de seueritate eius ducentes dicitur. Non iudicabit deus bis in idipsum in tribulatione. Si autem falsa sunt. et falsum est hoc quod dicitur. non consurget duplex tribulatio. falsa est ergo et crudelitas que in lege scripta est. Quod si non est uerum. et negare non potest dicere propheta. non uindicabit deus bis in idipsum in tribulatione. ergo qui puniuntur pro peccata non punientur. Si autem pro peccata punientur scripta mentitur. Quod dicere nefas est. Receperunt ergo et qui in diluuio perierunt et sodomite et egyptii et israelite in solitudine mala sua in uita

sua. Querat aliquis si fidelis deprehensus in adulterio decolletur quid de eo preeat. aut puniet. et falsum est quod dicitur non iudicabit deus bis in idipsum in tribulatione. aut non puniet. et optandum est adulteris ut in presentiarum bui et cita pena cruciatur frustrentur eterno. Ad quod respondebimus dominum ut omnium rerum ita suppliciorum quoque scire mensuras. et non preuenire sententiam iudicis. nec illi in peccatorem excedere debitam pene auferri potestatem. et magnum peccatum magnis diuturnisque eluit cruciatibus. Si quis autem punitus sit ut ille qui in lege israelitarum maledicit et in sabbato ligna collegerat. tales postea non puniri. quia culpa leuis presenti supplicio compensata sit. Item [illegible]. **Quiret sanguinis ab ecclesia debet defendi.**

Eos sanguinis defendat ecclesia ne effusione sanguinis particeps fiat. § Hinc apparet quod mali flagellis sunt coercendi. non membrorum truncatione. et qualis morte plectendi. Sed obicitur illud quod dominus ait ad moysen. Maleficos non patieris uiuere. Et item. Qui coierit cum iumento morte moriatur. Adulterium et blasphemie crimine notatus. inmisericorditer lapidari iubebitur. Item moyses. Qui accepit legem cultores ydoli morte puniri. Samuel et agag pinguissimum in frustra concidit. FineeS quoque iudeum cum madianita coeuntem gladio transfixit. quod et reputatum est ei ad iustitiam. Similiter in nullis in ueteri testamento inuenimus malos trucidasse. nec transgressores legis. sed defensores appellant. Prohibet ergo illo precepto quisque sua auctoritate in necem alicuius armari. non regis in impio reo mortem dare. Qui uero publica potestate functus ipsi legi impie malos punit. nec illi precepti transgressor. nec ac tales opera alieni habebit. Unde aug. ait in libro de ciuitate dei. **Quando auctore bella gesserunt preceptum non occidendi nequaquam transgressi sunt.**

Nequaquam contra hoc preceptum fecerunt quo dictum est non occides. qui deo auctore bella gesserunt. aut personam gerentes publice potestatis suis legis. sed iustissime rationis impium sceleratos morte puniuerunt. et abraam non solum est culpatus crudelitatis crimine. uerum et laudatus est nomine pietatis. quod uoluit filium nequaquam sceleratum sed obedientem occidere. et merito queritur utrum iussu domini sit habendum quod (Iepte) filiam que patri occurrit occidit. cum id uouisset se immolaturum quod ei uictori redeunti de prelio primitus occurrisset. Nec sanson aliter excusatur quod seipsum cum hostibus ruina domus oppressit. nisi quia spiritus latenter iusserat qui per illum miracula faciebat. Hinc etiam patres quod et lex iusta generaliter uel ipse fons iustitie deus specialiter iubet occidi. quisquis hominem uel seipsum uel quemlibet occiderit homicidii crimine innectitur. Idem in eodem libro. i. **Non est homicidium miles qui potestati obediens hominem occidit.**

Miles cum obediens potestati sub qua legitime constitutus est hominem occidit nulla ciuitatis sue lege reus homicidii. imo non fecerit reus imperii desertique contemptus. Quod si sua sponte atque auctoritate fecisset. crimine effusi humani sanguinis incidisset. Itaque unde punitur si fecerit iniussus. inde punietur si non fecerit iussus. Idem in questionibus exodi. **Homicida est qui sponte occidit quos iudex iubet occidi.**

Non minister iudicis occidit eum quem iudex iussit occidi. profecto suo sponte facit homicidium. et si eum occidat quem scit a iudice debuisse occidi. Idem in questionibus super matheum. **Boni a deo officia uindicte possunt impleri.**

Si uindicte possunt impleri a bonis bono animo. quomodo lex. Idem ad romanos. **Non iniquum est si tanta uis que impersequitur et hominem libere.**

xxi

omne iniquitatis. sed potius humanitatis societate deuictus. qui potestate est minus persecutor. ut sit hominis liberator. Idem. **Quod sit instituta regia potestas. et legalium**

Non frustra sunt instituta. potestas regis. ius cognitoris. ungule carnificis. arma militis. disciplina dominantis. seueritas boni patris. Habent ista omnia modo suo causas. rationes. utilitates. Hec cum timentur. et mali coercentur. et boni quieti inter malos uiuunt. Item. **Non iniquum potius peccat qui causam mortis prestat quam ille qui occidit.**

Cum homo ab homine occiditur. multum distat utrum fiat nocendi cupiditate uel iniuste aliquid auferendi. sicut fit ab inimico. sicut a latrone. an ulciscendi uel obediendi ordine. sicut a iudice. sicut a carnifice. uel euadendi uel subueniendi necessitate. sicut interimitur latro a uiatore. hostis a milite. et aliquando quidem mortis sunt potius in culpa. quam ille qui occidit. uelut si quispiam decipiat fidei iussorem suum. atque ille pro isto supplicium legitimum luat. nec tamen omnis qui causa aliene mortis est reus est. uelut si stuprum quispiam petat. seque sibi impetret interimat. Quod si filius ut timens plaustis patris properatio pereat. Quod si saluus homo liberato uel necaturus libere sibi ipsi mortem inferat. numquid propter istas alienarum mortium causas. aut sceli consentiendum est. aut uindicta pecca quem sit nocendi. sed corrigendi studio et patria tollenda. aut opa mine cohibenda sunt. Sicut accidunt. debemus humanum dolorem non pullane accidant recte factorum reprimatur uoluntate. Item ieronimus super iohel. **Contra fortitudinem non solum homines sunt ultores ire dei.**

Non solum homines ministri sunt et ultores ire dei his qui malum operantur. unde non sine causa gladium portant. sed et contra fortitudinem que appellantur furor et ira dei. Idem super ysaiam. **Non crudelis si iugulat non est tamen qui patientibus uidetur.**

Non est crudelis qui crudeles iugulat. sed crudelis patientibus uidetur esse. Nam latro suspensus patibulo crudelem iudicem putat. Et idem super ezechielem libro. iii. **Minister est domini qui malos punit in eo quod mali sunt.**

Qui malos percutit in eo quod mali sunt. et habet uasa interfectionis ut occidat pessimos minister est domini. Idem super epistolam ad galathas. libro. i. **Non sceleris amator iudex qui homines iugulat.**

Iudex non est auctor sceleris qui homines iugulando. Idem super ieremiam. **Non sanguinem fundit qui homicidas et sacrilegos punit.**

Homicidas. sacrilegos. et uenenarios punire non est effusio sanguinis. sed legum ministerium. Item aug. contra petilianum. **Tribulationum flagellis aliquando perfidia castigatur.**

De fide nullus est cogendus ut diceris. sed per seueritatem imo per misericordiam dei tribulationum flagellis solet perfidia castigari. Numquid quia mores optimi libertate uoluntatis eliguntur. ideo mores pessimi non legis integritate puniuntur. Sed tamen male uiuendi uitex disciplina prosternenda est. ut ea procedens bene uiuendi doctrina prendatur. Si ergo contra uos leges constituta sunt. non eis bene facere cogimini. sed male facere prohibemini. Nam bene facere nemo potest nisi elegerit et amauerit. quod est in libera uoluntate. Cum aliquid aduersus eos lege constituitur. admoneri uos oportet. ut cogitetis quare ista patiamini. Si pro iustitia tenuit illi persecutores uestri sunt. uos autem beati qui persecutionem passi propter iustitiam possidebitis regnum celorum. Si autem pro iniquitate scismatis uestri. illi quid correptores uestri sunt. uos autem sicut ceteri diuersorum scelerum rei qui penas legibus pendere. profecto infelices et uiui et infulosto. Item. **[illegible]**

[illegible] da.

ipse persecutor non fuit nabuchodonosor. quia fecit iussus in scissum danielem comissum uindicatum iustissime. quod non uindicandum est a regibus quos et sacramenta exclusisti tur. supplicie mitra. quia impiorum missa sunt. sic uindicari meruerunt. Item. **Dignissimi rectores sunt qui malos ut a malo fugiant persequuntur.**

Uos esse ecclesiam uel altaria erexisse. Dicit una unitate que toto orbe diffunditur. sacrilego scismate separatos esse. et sorpsisse quod est ecclesiam toto orbe diffusam rebaptizando et blasphemando. et quantum potestis oppugnando aduersus sacro sancta et canonica scripta contendere. uos impia atque sacrilegia. illi autem qui uos pro tanto scelere tam leuiter dispositorum admonitionibus. et locorum et honorum et pecunie priuatione deterrendos coercendosque decernunt. ut cogitantes quare ista patiamini sacrilegium (uestrum) cognitum fugiatis. ab eterna damnatione liberemini. dilignissimi rectores et piissimi consultores deputantur. Idem super epistolam iohannis. **Non amat seruus uel filius cum eum non corripit.**

Non putes te tunc amare seruum tuum quando eum non cedis. aut tunc te amare filium tuum quando non das disciplinam. aut tunc amare uicinum tuum quando non corripis eum. non est ista caritas sed languor. ferueat caritas ad emendandum et corrigendum. si sunt boni mores delectent. si sunt mali emendentur. Idem in libro de ciuitate dei. **Innocentis officium est nulli nocere et peccatum punire.**

Omne innocentie parcendo subtrahat in malum quorum incidat. Pertinet ergo ad innocentis officium non solum nemini malum inferre. uerum etiam peccato cohibere uel punire peccatum. ut aut ipse qui punitus corrigatur experimento. aut alii terreantur exemplo. Idem ad letam. **Non est misericors qui ueritatis nutriendis parcit.**

Uiuendi uicium nutriendis parcit et fauet. non contristet peccantium uoluntatem. tam non est misericors quam qui non uult cultrum rapere puero ne audiat plorantem. et non timet ne uulneratum doleat uel extinctum. Idem pelagius papa. **Non qui ad bonum sed qui ad malum cogit persequitur.**

Non uos hominum uaniloquia retardent dicentium quia persecutionem ecclesia faciat. dum uel ea que committunt reprimit. uel animarum salutem requirit. Errant hominum rumoris fabulatores. Non persequitur nisi qui ad malum cogit. Quod autem malum ut facta puniantur. uel prohibeantur nefaria. non persequitur iste sed diligit. Nam si sic ut (ut) putant nemo nec reprehendendus a malo nec retrahendus ad bonum est. humanas ac diuinas leges necesse est euacuari. que et amat penam. et bonis premia suadente iustitia erogari. Malum autem scismatis et perceptas et potestate huiusmodi opprimi debere homines. et canonice scripture auctoritas et paterna nos regularum ueritas docet. Quisque ergo ab apostolicis diuisus est sedibus. in scismate eum esse non dubium est. et contra uniuersalem ecclesie altare conatur erigere. Sed quod de talibus uis tuis calcedonense synodo canon statuit. si cleri contra fidem apostolica sedis discedit. Qui ad ordinationem se suspendit et collectum facere uult. consentire et noluit uocanti episcopo consentire. et noluit eidem aquiescere. neque obedire. et primum et secundo uocanti. hic omnino deponatur. nec umquam locorum mereri nec recuperare posse honorem. Si uero permanserit turbas faciens et seditiones ecclesie per ecclesiasticam potestatem tamquam seditiosum comprimi. Et beatus aug. de talibus dicit. Multa et cum multis benignitate quadam asperitate plectendi agendaque. quorum potius utilitati consulendum est quam uoluntati. Nam in corripiendo filio quamuis aspere numquam amor paternus amittitur. fit tamen quod nollet et doleat. qui etiam inuitus uidetur dolere sanandus. Ecce

videtis quemadmodum tanti testimonio patris ipse queratur coercendo talia, sed diligat emendando tales semper ecclesia. Facite ergo, vos quos scientes et intentione caritatis vestre frequenter hortamur, date operam ut talia fieri amplius non liceat. Sed quod vobis facillimum esse non dubito, cum huiusmodi talia presumpserit, a religiosissimo principe sub digna custodia dirigantur. Recolite nanque quid per vos deus fecerit, illo quo Istriam et Venetiam [illegible] tiranno ecclesiam possidente, Francis cuncta vastantibus, non ante Mediolanensem episcopum fieri permisistis, sed ad clementissimum principem eum remisissetis, quid fieri debuisset a clementissimo principe ex eius rescripto cognovissetis, ut et qui ferventer [illegible] et qui ordinabitur et qui ordinavit [illegible] deducti sunt. Item. Ab ecclesie unitate divisi a secularibus potestatibus coerceantur.

Vestram nos decet de vestris studiis iudicio gratulari non solum [illegible] vestram sed et nostrum pene omnium communis habere nota [illegible]. Et ideo, cum debitis quos [illegible] ibi fieri sit [illegible] penitus fiducialiter apostolicam gloriam vestram ducimus commonendam. Tertius si quid atque maximi [illegible] dum [illegible] ecclesiastice in unitate probare debent [illegible] ecclesiastici sui usibus applicare [illegible] ut et unum corpus [illegible] maxime [illegible] usque adeo per tam longum et necessitate compellente quidam infatigabiliter venientes per [illegible] ferrum vestrum causam petri sedi vestre sed et pietatem notam [illegible] ad eum locatum vim destinandos, ut cum quanto nominum a[illegible] ac papatus pseudo episcopis aperiret commisit digna debeant unitatem competere et usque adeo usque perducere. Et ideo salutares paterno affectu gloriam vestram petimus ut prefatis qui a nostra sede directi sunt omnibus prestetis auxilium, ne patiatis aliquem esse pertinacem hominis compromittitur. Hoc enim divine et humane leges statuerunt ut ab ecclesie unitate divisi et eius pacem iniquissime perturbantes a secularibus potestatibus comprimantur. Nec quicquam maius est unde sacrificium possitis offerre quam si subordinationes ut hi qui in suam et maiorum perditionem desaeviunt debeant competenti vigore compesci. Item Pelagius papa. Iniquitas pravorum quandoque divinitus fit ratione pertinenda[illegible].

Elegantes iustitias excellentie vestre de iniuria quam iniqui nobis iniquorum hominum presumptione ingessit valde dolui. Sed quia secundum occulto dei iudicio animam nostram super aliorum iniquitatem ac superbiam [illegible] tamen [illegible] scismatis custodiam egimus omnipotenti deo gratias qui de malis hominum actibus bona operari sueuit. Nec usque illorum pravitatem factam esse credendum est, ut in sensatum et pessimum hoc adhuc perdurent, ut suam divisionem catholicam credentes ecclesiam a suarum pollutione prohibeant. Sic nanque permittam dominum nescientibus illis factum est ut a scismaticorum oratione verum catholice quam diligimus sed unam non contingerent ecclesie. Quamvis igitur utrumque illorum [illegible] utilitas facta, voluit tamen in ipsum tamen presumptione iniquorum hominum crassari permittere. Sicut enim iniuriam gloriam presumpserit non fuit vindicta committi, per illum quod in minoribus valeant ubique vilescit non debet, exercere igitur in talibus debitam auctoritatem, ne eis amplius talia committendi esse facultas [illegible] vestris coercionibus reprimatur. Ad hoc siquidem divinum nutum et dei voluntate talia presumpserit in talia vobis corrigentibus ab eorum sceleratio possessas deo prestari munere. Quale autem sunt que ecclesiam fugiunt [illegible] amplius occultare voluit cum

deinde informari qui in homicidio quidem nec bonum necessitudine, nec caritate fratris, nec sacerdotum reverentiam cogitavit. Incestuosos autem in adulterio et ipsi vindicte abstulit modum, quasi adulterium punias, non remaneat in quo vindicet incestum. Si incestuosos ingeras penam, vindictam enim adulterii remanebit. Hoc de collegio sunt qui quantum adsuperbiam suam iniuriam vobis inferre moliuntur, quantum ad perpetuandum in polluto vos ecclesie sufferre tale ab illa prorsus [illegible] obligatione ad oppidum presidio occasione quod et plenum fieri potuit, si universis sceleribus clementissimum principem dirigantur, et maxime ecclesie [illegible] ecclesiasticis suasor qui et scismate iniquo malefactis nec honore neque penitentie potuit tutari. Item Nicholaus episcopus Francorum. In certamine quod contra infideles geritur quisquis moritur celeste regnum promeretur.

Omnium vestrum nosse volumus caritatem quoniam quisquis, quod non optamus, dicimus intra belli certamine fidelium mortuus fuerit, regna illi celestia minime negabuntur. Item Urbanus secundus Godefrido Lucano episcopo. Non sunt homicide qui adversus excommunicatos zelo matris ecclesie armantur.

Excommunicatorum interfectoribus, prout in ordine romane ecclesie didicistis, secundum intentionem modum congrue satisfactionis iniunge. Non enim eos homicidas arbitramur quos adversus excommunicatos zelo catholice matris ardentes aliquos eorum trucidasse contigerit. Ne tamen eiusdem ecclesie matris disciplina deseratur, tenorem quem diximus penitentiam eis indicito congruentem, qua divine simplicitatis oculos adversus se placare valeant, si forte quod duplicitatis pro humana fragilitate eidem flagitio incurrerint. Item Augustinus ad Bonifacium. Pax ecclesie mestitiam solatur perditorum.

Si enim nostrum velit aliquem inimicorum non solum perire, verum aliquid perdere? Quod si aliter non meruit habere pacem domus David nisi Absalon filius eius in bello quod gerebat contra patrem fuisset extinctus, quamvis magna cura mandaverat suis ut eum quantum possent vivum salvumque servarent, ut esset cui penitenti paternus affectus ignosceret, quid ei restabat nisi perditum flere et sui regni pace acquisita suam mestitiam consolari? Item Gregorius. Si quis iniustitia et publica potestate bella gerentes non fuerint ei [illegible] illi ministri non homicide. Quamvis quosque flagitiosos dignos morte punierent, simul sue potestati obediens non est minister homicidium, si eius imperio quem ubique flagitiosum vindicat. Si homicidas et venenarios punire non est effusio sanguinis sed legum ministerium, si pax ecclesie mestitiam consolatur perditorum, si illi qui zelo catholice matris accensi excommunicatos interficiunt homicide non iudicantur, patet quod malos non solum flagellari sed etiam interfici licet. Sed notandum quod aliquos malos puniri ab his qui non habent legitimam potestatem, ac sine reatu effusi sanguinis non impune puniuntur. De his transcribit Ambrosius. Aliquando puniunt peccata populi divino iussu excitatos.

Emittuntur peccata per dominum ubi cum levites in presentiam quando executor est. Remittuntur per officium sacerdotis sacerdotumque ministerium. Puniuntur quod per hostes sic puniunt peccata per ipsos qui potestate adepti utuntur. Puniunt peccata per ipsos, sicut legimus quia sepe ab alienigenis dei iussu ecclesia populi divine maiestatis offensis subiecti sunt per iudices. Sed hic notandum quod aliquando puniuntur per deum peccata per nescientes, aliquando per scientes, puniuntur peccata puniuntur

sicut per Sennacherib et per Nabuchodonosor et per Antiochum et per principes Romanorum et per multos reges gentilium populum Israeliticum delinquentem aliquando afflixit, aliquando captivavit. Unde ipse dominus ait per prophetam: Virga furoris mei Assur. Ipse autem non cognovit Assur erat virga furoris domini, quia per eum iniustis gentes divina iustitia flagellare disposuit. Ipse vero non cognovit, quia in superbiam elatus victoriam quam assecutus fuerat quod divine potentie sed suis viribus attribuit. Unde contra eius superbiam dominus loquitur dicens: Numquid gloriabitur serra contra eum qui secat in ea, aut numquid exaltabitur securis contra eum qui cedit in ea? Quibus similitudinibus satis perspicue ostenditur quod sicut serra et securis nec secare nec cedere possunt ligna nisi ab alio regantur, ideo contra regentem se superbire non debent, sic illi per quos deus punit ab arbitrio divine dispositionis nichil agere valent, ideo contra regentem se superbire non licet. Tales vero quoque puniunt deus vindicte dicuntur, in eo autem quod ignorantes se esse ministros vindicte in propria vanitate superbiunt, in crimine sue et virtutis adeo reprehensibiles inveniuntur, penam vero sue superbie non effugiunt. Unde cum dominus diceret ad prophetam de Nabuchodonosor: Quid dabo eis qui bene servivit in Tyrum? Statim subiunxit: Dabitur eis terra data sibi principum, Egyptum et Ethiopiam. Cum autem in corde suo superbiens predicatur: Nonne hec est Babilon quam ego edificavi in robore regni mei? Et statim immutavit deus rationale mentem eius et induit eum ferina bestialitate, ut ab hominibus fugiens cum bestiis viveret. Per Antiochum quoque cum ydolatriam Iudaice plebis dominus puniret et preter quod ex lege dei abiecta et ex sacrificiis gentium assumptis querebant, ille perniciose iniciens quasi divinam dispositionem ignorans sue facultati deuastationem illi plebi attribuit. Imprecans in eum propheta dicens: Effunde iram tuam in gentes que te non noverunt et in regna que nomen tuum non invocaverunt, ne forte dicant in gentibus: Ubi est deus eorum? Similiter cum per Romanos peccatum mortis Christi deus punire decrevisset, urbem excidium et Iudaice plebis miseram captivitatem suis viribus ascribere ceperunt. Unde contra eos propheta per eum dicens: Leva manus tuas in superbiam eorum in fine, quanta malignatus est inimicus in sancto, et gloriati sunt qui oderunt te, posuerunt signa sua signa in medio atrio tuo. Per scientes peccata puniuntur, sicut per filios Israel voluit punire peccata Amorreorum et Chananeorum et aliarum gentium quarum terram Israelitis possidendam dedit, quibus et precepit ut neminem eorum parcerent et sed morti traderent. Quod quidem propter peccata eorum illis contigisse ex eo ubi dominus inquit, quod dum diceret ad Abraham: Semini tuo dabo terram hanc, velim querere quare modo non das eam. Audivi, non dum enim sunt consummata peccata Amorreorum. Quibus verbis intelliguntur fuisse consummata cum populus ille de Egyptiaca servitute liberatus terram eorum sic divina permissione fuit ubi dictum est accepit. Cum igitur sic divino iussu ad puniendum peccata populi excitantur, sic populus ille iudaicus excitatus est ad occupandam terram promissionis et ad delendas gentes per culpe sine culpa noxius sanguis effundit, que ab eis male possidebatur iniuste, divinitate traderetur bonorum. Cum vero occulto instinctu aliqui moventur ad persequendum malos, sicut Sennacherib et ceteri qui populum delinquentem persecuti sunt, licet occulto instinctu operante illorum ministerio moventur ad persequendum, tamen quia propria intentione non peccata delinquentium punire sed illorum bona rapere et sue ditioni subicere querunt, non sunt immunes a crimine. Sed quibus et notandum est quod aliquando excitantur ad puniendum peccata bonorum, ut tandem

per bonorum correctionem ipsi quoque puniantur. Sicut in libro Iudicum legitur de Iabin rege Chananeorum et de Madianitis, quos propter idolatriam populi suscitavit contra deus ut Israelem affligerent et terram eorum occuparent. Cum autem populus dei sub manibus eorum diutius afflictus peccatum suum recognosceret et per penitentiam deum sibi placaret, ex dei precepto Barach comitatus Delbora prophetissam uxorem Lapidoth Iabin regem Chananeorum et Sisaram ducem exercitus sui contrivit, et Gedeon et Iebee et Salmana rege Madianitarum et Oreb et Zeb duces eorum morti tradidit. Apparet ergo quod aliquando per legitimam potestatem gerentes, aliquando per populum divino iussu excitatos mali pro peccatis suis non solum flagellantur, sed etiam rite perduntur. Nec est contrarium illud Augustini quod ad Marcellinum pro Circumcellionibus supplicans rogabat ut ubi eos coerceret non morte plecteret. Quamvis enim supplicando spatium vite eis reservari poposcit, non tamen leges severitates qua tales morte plectuntur non observandam docuit. Quod autem quare animalium sunt cogendi ad bonum faciendum apparet. Antiquus namque populus metu penarum ad legis observationem cogebatur. In evangelio quoque dominus ait discipulis: Nolite timere eos qui occidunt corpus, animam autem non possunt occidere, sed potius eum timete qui potest et animam et corpus perdere in gehennam. Paulus quoque cum ecclesiam dei persequeretur, in itinere ceca et ad dominum conversus coactus est. Unde se abortivo similem testatur esse dicens: Novissime autem omnium tamquam abortivo visus est et mihi. Hinc Augustinus scribit ad Bonifacium. Ecclesia malos debet cogere ad bonum, sicut Christus Paulum coegit.

Cum scismaticis dicitur: Coge intrare, quem coegit. Et cebrum apostolum Paulum agnoscat in eo prius cogentem Christum, post eum docentem, prius ferientem, post eum consolantem. Mirum est autem quomodo ille qui pena corporis ad evangelium coactus intravit, plus omnibus illis laboravit qui solo verbo vocati sunt in evangelium, et quem maior timor compulit ad caritatem, eius perfecta caritas foras mittit timorem. Cur igitur non cogeret ecclesia perditos filios ut redirent, si perditi filii cogerent alios ut perirent? Quamvis illos quos non cogerunt, sed tantum seducerunt, si per terribiles et salubres leges in eius gremium revocaverit, blandius pia mater amplectitur, et de illis multo amplius quam de his quos numquam perdiderat gratulatur. An non pertinet ad diligentiam pastoralem et illas oves que non violenter erepte, sed blande leniterque seducte a grege aberraverint et ab alienis possideri ceperint, inventas ad ovile dominicum, si resistere voluerint, flagellorum terroribus vel etiam doloribus revocare? Hec ad coactum Paulum ostendimus. Imitatur itaque ecclesia in suis cogendis dominum suum, qui prius ut neminem cogeret expectavit, ut de fide regnaturum quod gentium predicatio prophetica compleret. Et tamen hinc non absurde intelligitur apostolica illa sententia, ubi Paulus beatus dicit: Parati ulcisci omnem inobedientiam, cum impleta fuerit prior vestra obedientia. Unde et ipse dominus ad magnam cenam suam prius adduci iubet, postea cogi. Nam cum ei servi respondissent: Domine, factum est ut iussisti, et adhuc locus est, Exite, inquit, in vias et sepes, et quoscumque inveneritis cogite intrare. In illis igitur qui leniter primo adducti sunt completa est prior obedientia. In istis autem qui coguntur inobedientia coercetur. Item. Si per potestatem quam per religionem ac fidem reges acceperunt debuit divino munere accepit ecclesia. Inique invenit vires in vivos, id est hereticis et scismaticis coguntur

mitte. Non quia coguntur reprehendant, sed quo cogantur attendant. Idem ad donatistas. [rubric, faded: Pro bono ... ad fidem trahi]

Uos non errastis inquit dominus nec revocastis, et quod periit non requisistis. Si vobis pro nobis ipse deus facit, ipse obsecrando, ipse minando, sive corripiendo, sive ipse dampnis, sive laboribus, sive per suas occultas admonitiones et visitationes, sive per temporalium leges. Id est templa adimentur [rubric, faded]. Ideo ut opinor non est considerandum quod quisque cogitur, sed quale sit illud quo cogitur, utrum bonum an malum. Non quia quisque bonus possit esse invitus, sed timendo quod non vult pati, vel relinquit impedientem animositatem, vel ignoratam compellitur cognoscere veritatem, ut timens vel respuat falsum de quo contendebat, vel querat verum quod nesciebat, et volens teneat quod nolebat. Item. Nec aspiritur sententia negat non neminem adunitatem, vel esse cogendum, ubi agendum disputatione pugnandum, ratione vincendum, ne fictos catholicos haberemus quos aperto hereticos noveramus.

Sed hec opinio mea non contradicentium verbis sed demonstrantium superabatur exemplis. Nam primo opponebatur mihi civitas mea, que cum tota esset in partes donati, ad unitatem catholicam legum imperialium timore conversa est, quam nunc videmus ita huius vestre animositatis perniciem detestari, ut in ea numquam fuisse credatur. Ita alie multe que mihi nominatim commemorabantur, ut ipsis rebus agnoscerem et in hac causa recte intelligi posse quod scriptum est: Da sapienti occasionem et sapientior erit. Ex his omnibus colligitur quod mali sint cogendi ad bonum. Sed obicitur quod nemo est cogendus ad id ad quod invitus cogitur ad bonum. Aliud est quod invitus cogitur, eiusdem asperitate coacta fuerint. Unde apostolus cum ad elemosinas corinthios ortaretur ait: Unusquisque prout destinavit corde suo, non ex tristitia aut necessitate. Hilarem enim datorem diligit deus. Unde datur intelligi quod invitus datur propter presentem pudorem et reverentiam, minime profuit. Item cum redderet causam quare a sumptibus abstinuerit ait: Si ex necessitate euangelizo, non erit mihi gloria. Item: Si invitus euangelizo, dispensatio mihi credita est. Si autem volens hoc ago, mercedem habeo apud deum. Item cum galathis scriberet legalia non esse tenenda ait: Si spiritu ducimini, non estis sub lege. Ex quo apparet eum qui sub lege est, id est qui timore pene non amore iustitie servit, non duci spiritu sancto. Sine autem spiritu non ducitur, deo placere minime valet. Item: Non accepistis spiritum servitutis iterum in timore, sed accepistis spiritum adoptionis filiorum in quo clamamus abba pater. Ex quibus omnibus datur intelligi, quod et si in veteri testamento timore pene homines cogebantur ad bonum, tamen in novo testamento sola libertate et dilectione vel dulcedine iustitie invitandi ad fidem. Unde illi dicuntur servi et filii ancille parientes ad ismahel; isti dicuntur liberi et filii libere parientes ad ysaac. Item Iohannes in epistola sua: Timor non est in caritate, sed perfecta caritas foras mittit timorem. Cui autem cogitur, illo timore ducitur qui non est in caritate. Qui in manus comprimit, non animum mutat, quia pena punitur non bonum diligit. Porro sine dilectione boni nullus deo placere vel in numero bonorum computari potest. Unde cum psalmista diceret: [illegible] habitabit in tabernaculo tuo, ostendens quorum ad ipsam habitationem pervenirent, subdidit: Parasti in dulcedine tua, deus, pauperi. Qui ergo non timore pene sed delectatione vel dulcedine iustitie bonum opus quod bonum fuerit facit, tunc

sine hac dulcedine aliqua in hereditate non habitent. Patet quod nemo non invitus ad bonum cogitur. Quicumque enim ad bonum cogitur solo timore non amore ducitur. Non ergo sunt mali cogendi ad bonum. His ita respondetur. Si bonum ad quod mali coguntur semper invito cuperent, numquam voluntarii fierent invitus cogentes ad illud. Sed quia humane nature est, ea que inde consuetudine ducuntur abhorrere, et consueta magis cum ordine diligere, flagellis tribulationum mali sunt cohibendi a malo et provocandi ad bonum, ut dum timore pene malum inde consuetudine ducitur abhorreat, bonum vero ex consuetudine dulcescat. Unde Augustinus in psalmo c.xx.vii.: Cum per timorem gehenne continet se homo a peccato, fit consuetudo iustitie, et incipit quod durum erat amari, et incipit timor excludi a caritate, et succedit amor castus, de quo hic dicitur quod timenti non tardet, ne discedat a nobis coram amis. Ille vivit et permanet in eternum, ut iuste negetur ambitio sua et ecclesie rebus sunt expoliandi, et qui possidet heretici ablata auditur possidere aliena. Debita Augustinus ad vincentium. [rubric, faded: Res ecclesie non ... heretici ... tenent]

Uicumque vos ex occasione legis imperialis non dilectione corrigendi sed odio inimicorum persequitur, displicet nobis. Quamvis res quelibet terrena non recte a quoquam possideri possit nisi vel iure divino quo cuncta iustorum sunt, vel iure humano quod in potestate est regum terre, ideoque res falso appellatis vestras quas nec iuste possidetis, et secundum leges regum terrenorum amittere iussi estis, frustraque dicatis nos eas congregandis laboravimus, cum scriptum legatis: Labores impiorum iusti edent. Sed tamen quisquis ex occasione legis huius quam reges terre christo servientes ad emendandam vestram impietatem ut eam promulgaverunt, res proprias vestras cupide appetit, displicet nobis. Quisquis denique ipsas que pauperum vel basilicas congregationum quas sub nomine ecclesie tenebatis, que omnino non debentur nisi ecclesie que est vera christi ecclesia, non per iustitiam sed per avaritiam tenet, displicet nobis. Quisquis per aliquo flagitio vel facinore deiectum a vobis ita suscepit, sic suscepiunt, que excepto errore quo a nobis separantur sine crimine apud vos vixerunt, displicet nobis. Sed nec facile ea demonstratis, non nullos tolleramus quos corrigere vel punire non possumus, neque propter paleam relinquimus aream domini, neque propter pisces malos rumpimus retia domini, neque propter edos in fine segregandos deserimus gregem domini, neque propter vasa facta in contumeliam migramus de domo domini. Idem [rubric, faded].

[marginal note: quis male ... ipsum]

Uide rebus et locis ecclesiasticis que non tenentis quamvis possidetis ... vobis iusto se dicunt et iniquitate nobis obiciunt. Quid itaque quo impii regnaverunt in extra possident, quod ignibus sitas que tenebant heretici et pro parte domini voluntate catholici tenent. Ad omnes impios illa vox dominica: Auferetur a vobis regnum dei et dabitur genti facienti iustitiam. An frustra scriptum est: Labores iustorum impii edunt? Quapropter magis mirari debetis quod adhuc tenetis aliqua quam quod aliquid amisistis. Item: Si quis conasi possidere cepistis, quia nobis ablata nobis dominus dedit. Non concupiscimus aliena, quia illi impio cuius sunt omnia facta sunt nostra, et iuste nostra sunt. Vos autem utebamini occupatione nos adiunctante. Alioquin per improbos proferendum prophetica, ut vobis cuncti aliene rei concupiscentiam quidam, [illegible] eo postulari ... non audivit quicumque ... ecclesie alienum ... facientem iustitiam possident aliena.

[column head: Ca]

concupiscentiam, quia ecclesia christi possidet, que persecutores christi regnabunt. Idem. [rubric, faded: Res ecclesiastice ab hereticis iuste possidentur.]

Uod autem nobis obiciunt quod res eorum concupiscamus et auferamus, utinam catholici fiant, et non solum quod dicunt sua, sed etiam nostra in pace et caritate nobiscum possideant. Usque adeo autem calumniandi cupiditate cecantur, ut non attendant quam sint inter se contraria que loquuntur. Ipsi certe dicunt et invidiosissime sibi conqueri videntur quod eos in nostra communione violenter cogimus impio cohortatione. Si itaque nullo modo faceremus, si res eorum possidere vellemus. Quis avarus querit compossessorem? Quis dominandi cupiditate inflammatur aut fastu dominationis elatus desiderat habere consortem? Ipsos certe attendant quemadmodum suos vel nostros socios et fraterna nobis dilectione coniunctos quemadmodum sustentent non solum que habebant sed etiam nostra que non habebant. Quoniam tamen simul pauperum compauperes sumus, et nostra sunt et illorum. Sed autem privatim que nobis sufficiunt possidemus, non sunt illa nostra, sed pauperum quorum procurationem quodam modo gerimus, non proprietatem nobis usurpatione dampnabili vendicamus. Quicquid ergo nomine ecclesiarum partis donati possidebatur, christiani imperatores legibus religiosis cum ipsis ecclesiis ad catholicam transferre iusserunt. Cumque nobiscum sint plebes earundem ecclesiarum nobiscum pauperes qui de eisdem possessiunculis alebantur, ipsi potius foris positi desinant concupiscere aliena, sed intrent unitatis societatem, ut pariter gubernemus non illa tantum que dicunt sua, verum et que dicuntur nostra. Scriptum est enim: Omnia vestra, vos autem christi, christus autem dei. Idem. [rubric: Divitie impiorum iustis thesaurizantur]

Uicquid ergo nomine ecclesiarum partis donati possidebatur, christiani imperatores legibus religiosis cum ipsis ecclesiis ad catholicam transferre iusserunt. Et cetera paulo post. Sicut autem confidimus quod scriptum est in libro sapientie: Iusti tulerunt spolia impiorum. Item quod legitur in proverbiis: Thesaurizantur autem iustis divitie impiorum. Tunc videbimus esse qui habeant res hereticorum, sed qui sint in societate iustorum. Item paulo post: Sic corpus christi tollit spolia impiorum et corporis thesaurizantur divitie impiorum. Non debent impii foras remanere ut calumpnientur, sed intrare potius ut iustificentur. Item paulo post. Iure ergo corpus christi venerunt labore suo non avaritia cupiditate, sed bona iam dispensatione possident. Non autem voluntate nostram ut iam dictum est ab his cupiditatibus sordibus quibus inimico iudicante purgavimus omni eo ipso quorum labores dixi ut nobiscum et illis nostris in societate catholica utantur. ¶ [marginal note: quis male ... ipsum] His ergo auctoritatibus liquido monstratur, quod ea que ab hereticis male possidentur, a catholicis iuste auferuntur, nec eo aliena possidere dicuntur. Sed episcopi vero et quibuslibet clericis quod nec sua auctoritate nec auctoritate romani pontificis arma arripere valeant, facile probatur. Cum enim petrus qui primus apostolorum a domino fuit electus materialem gladium exerceret, ut magistrum a iudeorum iniuria defensaret, audivit: Converte gladium tuum in vaginam. Omnis enim qui gladium acceperit, gladio peribit. Ac si aperte diceret: Hactenus tibi tuisque predecessoribus inimicos divinorum pugna gladio licuit persequi. Deinceps in exemplum patientie gladium tuum, id est hactenus concessum, in vaginam converte, et spiritualem tamen gladium quod est verbum dei, in mactatione veteris vite exercere. Corporalem vero per illum vel auctoritate eius qui legitima potestate utitur, qui ut apostolus ait non sine causa gladium portat, cui omnis anima subdita esse debet. Omnis enim qui preter voluntatem gladium acceperit, gladio peribit. Item Ambrosius: Arma episcopi lacrime sunt et orationes. Item idem apostolus: Non vosmet ipsos defendentes fratres karissimi, quia vos omnibus qualiter dicit: Mihi

tamen spiritualiter dictum intelligitur. His ita respondetur: Sacerdotes propria manu arma arripere non debent, sed alios ad arripiendum, ad oppressorum defensionem atque inimicorum dei oppugnationem eis licet hortari. Unde Leo quartus scribit Lodovico augusto. [rubric: Pluries papa ... populum congregasse ... sarracenos occurrit.]

Gratum cum sepe adversa a sarracenorum partibus fuerant nuntia, quidam in romanorum portum sarraceno clam furtiveque vento esse dicebant. Pro quo nos nostrum congregari precepimus populum maritimumque ad litus descendere decrevimus. Et egressi sumus roma. Item. [rubric, faded: Vitor ... pupillorum ac pauperum adiutor.]

Cure vos oportet quod numquam ab aliquibus nostros homines simus oppressi, sed si necessitas ulla inruerit, presentialiter vindicemus, quia nostri gregis omnibus ultores esse debemus et pauperum adiutores. Idem exercitu francorum. [rubric, faded: ... domino ... defensione ...] Omni timore ac terrore deposito contra inimicos sancte fidei et adversarios omnium religionum viriliter agere studete. Non enim omnipotens si quislibet vestrum morietur, quia pro veritate fidei ac salvatione patrie ac defensione christianorum mortuus fuerit, ideo ab eo celeste premium consequetur. Item Alexander papa omnibus episcopis yspanie. [rubric: Iudei non debent persequi sed sarraceni.]

Dispar nimirum est iudeorum et sarracenorum causa. In illos enim qui christianos persequuntur et ex urbibus et propriis sedibus pellunt, iuste pugnatur; hii ubique servire parati sunt. Item Iohannes octavus Boemago duci glorioso. [rubric, faded: ... maiores ... ad ... crimina ... committit]

Relata devotionis tue studium exortamur ut eos latrunculos marinos qui sub pretextu tuo nominis in incolas debacchantur, tanto vehementius coerceas, quanto illorum pravitate famam tui nominis obfuscatam fuisse cognoscis. Quamvis credi possit quod te nolente illi navigantibus insidientur, tamen quia compertum possedere dicuntur ...eos posse compescere, reus innocuus non habebis. Scriptum quippe est: Qui crimina que potest emendare non corrigit, ipse committit. Item Hieronimus super Hieremiam. [rubric: Crimina pro deo punire non est crudelitas sed pietas.]

Egiptus Yromasten Finees auctoritate, zelum Helye, Simonis chananei, Petri severitatem Ananiam et Saphiram trucidantem, Pauli constantiam, qui Elimam magum vias domini resistentem eterna severitate dampnavit. Non est crudelitas pro deo pietas. Unde et in lege dicitur: Si frater tuus et amicus et uxor que in sinu tuo depravare voluerit a veritate, sit manus tua super eos, et effundes sanguinem ipsorum. Item Iohannes Chrisostomus super Matheum omelia tertia. [rubric, faded: Quod ...]

Occidit Finees hominem et reputatum est illi ad iustitiam. Abraham vero non solum homicida, verum quod gravius est parricida effectus deo magis placuit. Petrus vero geminum fecit homicidium, fuit tamen opus spirituale. Quod fecit non solum quod respiciamus ad opera, sed et tempus et causam, et voluntatem, et personarum differentiam, et quantacumque alia ipsis operibus accidere, diligentissime requiramus. Non enim possumus aliter ad veritatem pervenire. Item Gregorius in dialogo. [rubric, faded: Petrus ...]

Petrus qui Tabitham mortuam orando suscitavit, Ananiam et Saphiram mentientes morti increpando tradidit. Neque enim orasse in eorum extinctione legitur, sed solum in culpa quam perpetraverant increpasse. Constat ergo quia aliquando talia ex potestate exhibentur, aliquando ex postulatione.

dum istius vitam incipiendo abstulit, et illum reddidit orando. Item Leo IIII. Ludovico magistro. [rubric, partly illegible: … militie egregie … ad bella … arma parent]

Et pridem glorie vestre notificavimus quia vim inimici congregati ille erant parvam venire, sed quia inimicos congregato et huc discurrere epistolam signavimus, hostes inecam rei venire. Illic vero utile est visum ut aliquantum illuc milites transmittant quos gloria vestra admonente et ortatu ut paratissimi ad tempore studeant, et occasione inventa ut cum gloriosis filiis nostris, Marino vitalio loquerentur. Quicumque vobis dominum adiutorem utilitatem rei publice presentialiter infra fatere. Et sibi et ad Ravenne partes nec dicendum Arnulfum cognovitas excurrere. Vos vero adorsoci sic viro forte contra laborare quatenus opinio vestra ex laboribus vestris liceat amplius inter rei publice domino auxiliante perficiatur. Illud tamen prius admonemus ut famulum Aldoni, Adobertum atque Lugdigulsum fratrem quem cum glorioso Mauritio magistro militum esse noscuntur sine aliqua mora et excusatione relaxes, quatenus venientes illuc hoc predicto viro sine aliquo impedimento euntes debeant ambulare. Eius dicto Mauritio et Vitaliano. Supplicamus glorie vestre presulum nostrorum Vitalianum cum quo et ceteris ubi de septima dominus sustinuit indiceamo mi die missus vestri Arnulfus hanc epistolam quam vobis direximus transmisit, et ideo relegentes eam videte sub fide sua esse quam rei publice promiser presenter obsidesque dignior de quibus positis confidite. Ab eis pre capite et insuper denuo sacramentis constringite reddentes eas loco pignoris substitutis sermonibus vestris confirmantes. Sicut manifestissime cognovistis eos cum Arnulfo de sua subiectione locuto fuisse, et esse obsides ei dedisse. Sic nos Arnulfi epistola quam vobis direximus dubio reddidit salubri consilio pertractantes ne in aliquam autem vestram aut vestra de facie vestris gravet, quicquid utile rei publice iudicaveritis peragite. Sed et talem gloriam vestram ut neque in aliquo vestrum possimus ab adversariis reprehendi, neque utilitas rei publice quod dominus avertat negligatur. Preterea gloriosi filii estote solliciti, quia quantum cor(am?) pro hostis multitudine sit collecta, et in arduas dominus re fide, ut sibi esse suum domino sibi irato mittere voluerit, et loca ipsius quantum vos dominus adiuvaverit depredamini, aut esse quos mittere solliciti requirant, nec dolens factum ad vos discurrat. § Item in registro legitur, quod beatus Gregorius civitatibus Tuscie ut contra Longobardos arma pararent mandavit, et militantibus stipendia decrevit. His igitur exemplis et premissis auctoritatibus clarum est quod sacerdotes propria manu arma arripere non debeant, tamen ut his quibus eiusmodi officia commissa sunt persuadere et quibuslibet ut ea arripiant sua auctoritate valeant imperare. Sed obicitur illud Nicholai ad Carolum imperatorem.

[rubric] Episcopi non debent militaribus occupari negotiis.

Reprehensibile valde esse constat quod subintulisti maiorem partem dicendo omnium episcoporum die noctuque cum aliis fidelibus tuis esse paratam maritimo invigilare obsequio, quod episcopi impediantur venire. Cum militum sit et non sit servire militie Christi, sicut et Christi militie ... vero seculi secularium est. Sic enim scriptum est: Nemo militans Deo implicat se negotiis secularibus. Quod si seculi milites militie student, quid ad episcopos et milites Christi, nisi ut vacent orationibus? Secundum quod Nicholaus papa prohibet episcopos secularibus militia occupari, nec contra maritimos piratas permittit eos ad pugnam accedere. Quoniam vero Urbanus adversus Sarracenos urbem egredi ut eos procul a litore arce-

at, populum undique convocet et suorum iniurias pestilentialiter vindicet, atque cum gladio milites ad arma invitat. Sed notandum est quos dum episcopos levitice portione esse censentur, qui sicut inde sortem non haberent, sic ipsi dominum solum in hereditate acquirunt dicentes: Dominus pars hereditatis mee. His nichil est commune cum principibus seculi quia terrena penitus abiciunt ne eorum occasione legibus imperatorum obnoxii teneantur. Talibus nulla occasio relinquitur occupationis secularis militie. Quia dum decimis et primitiis vivunt, tanquam filii summi regis in omni regno a terrenis exactionibus liberi sunt, ita ut dicere valeant: Venit princeps mundi huius et in nobis habet quicquam. Porro alii sunt qui non contenti decimis et primitiis predia, villas, castella et civitates possident, ex quibus cesari debent tributa, nisi imperiali benignitate immunitatem ab huiusmodi promeruerunt. Quibus a domino dicitur: Reddite que sunt cesaris cesari, et que sunt Dei Deo. Quibus etiam apostolus: Reddite omnibus debita. Cui tributum tributum, et cui vectigal vectigal, quia nisi huiusmodi non videantur imperialibus exactionibus subiugendi. Nam cum preter famis cuncta Egyptiorum rura terram sibi venierunt? (regi subicientur), atque subeunte fame cuncto sive fuit tam subiugat, et sacerdotibus tamen necessaria subministravit, ut nec possessionibus nec libertate nudarentur domino exigente prohibente sacerdote et exigente, libertate esse oporteret. Unde in Wormatiensi concilio legitur. [rubric] De agro ecclesiastico presbiter non cogatur censum persolvere.

Ecclesiam canonicam auctoritatem et constitutionem domini imperatoris Lodovici de agro ecclesiastico et manso de mancipiis que in suis capitulis constituit, et quilibet pro loco sepulture aliquid largitur ecclesie sue, et de decimis omnibus fidelibus nullus quicquam presbiterorum aliquem censum persolvere cogat, nec quisquam cuiuslibet ordinis aut dignitatis exinde quicquam subtrahat, aut redhibitionem quam cumque exigat temporalem. Quod si fecerit, convictus usque ad satisfactionem privetur, et regia potestate de eo agatur. § Hic datur intelligi quod de his que ante pro alio beneficio et aliquibus liberis pro beneficio sepulture ecclesia possidet nulli vim nec episcopi teneat astricta. De his vero que a quibuslibet emit, vel in vero donationibus accepit principibus, consueta debet obsequia, ut et annua eis persolvat tributa, et convocatoris circumventis proficiscitur ad castra. Quod etiam ibi ipsum non sine consensu romani pontificis fieri debet. Unde in quodam concilio statutum est ut episcopi non proficiscantur ad comitatum nisi formatas ab apostolico acceperint. Reprehendunt ergo Gallicanam episcopi Nicolao quoniam apostolica auctoritate contempta armaportem sequi elegerant quam apostolico conspectui se representarent. Quamquam proficiscentes ad comitatum possunt intelligi non secuti imperatorem ut armis illum auxiliarentur, sed ipsum eius exercitui suo orationibus commendarent, sicut ergo prelati ecclesie exemplo [illegible] ab imperatoribus et quibuslibet ducibus defensionem fidelibus postulare, licet et cum beato Leone quoslibet ad sui defensionem et adversario sancte fidei viriliter adortari, atque adversus infideles (diversi) periculum arcendi quoslibet incitare. Effusionem vero sanguinis nulli eorum sua et imperatorum auctoritate imperare licet. Unde in Toletano concilio [illegible] legitur. [rubric] Sacerdotes non debent interesse fieri iudicia … (vitandi?) … indulgentia promittit.

Tempore principes esse quos libet maiestatis obnoxios

sacerdotibus negotia sua committunt. Quia vero sacerdotes ad ministerium salutis electi sunt, ab eo condonant regibus fieri iudices, ubi iure iurando supplicii indulgentia promittitur, non ubi discriminis sententia preparatur. Si quis ergo sacerdotum contra hoc commune consultum discussor talium extiterit negotiis presumpserit, sit reus effusi sanguinis apud Christum, et apud ecclesiam proprium perdat gradum. Item ex concilio Toletano XI. [rubric] Non debent agitare iudicium sanguinis qui sacramenta domini tractant.

His a quibus domini sacramenta tractanda sunt, iudicium sanguinis agitare non licet. Et ideo magnopere talium excessibus prohibendum est, ne indiscrete presumptionis motibus agitati, aut quod morte plectendum est sententia propria iudicare presumant, aut truncationes quibuslibet personis aut per se inferant aut inferendas preceperint. Quod si quisquam horum immemor preceptorum aut in ecclesie sue famulis aut in quibuslibet personis tale aliquid fecerit, et concessi ordinis honore privetur, et loco suo perpetuo quoque dampnationis teneatur ergastulo religatus. Cui tamen communio exeunti de hac vita non est neganda, propter domini misericordiam qui non vult peccatoris mortem, sed ut convertatur et vivat.

Quidam episcopus in heresim lapsus aliquos de sacerdotibus suis officio privavit, et sententia excommunicationis notavit. Post mortem de heresi accusatus dampnatur, et sequaces eius cum omni familia sua. Hic primum queritur an lapsus in heresim sententiam possit in aliquem ferre, scilicet officio privare et sententia notare. Secundo an post mortem aliquis possit excommunicari. Tertio an pro peccato alicuius tota familia excommunicanda sit. Quod autem hereticus deponi aut excommunicari non possit facile probatur. Omnis enim hereticus aut iam dampnatam heresim sequitur, aut novam confingit. Quod si heresim iam dampnatam sequitur, eius dampnationis se participem facit. Unde cum Achatius absque sinodali auctoritate ab apostolico se dampnatum quereretur, ecce Gelasius scribit dicens: [rubric] Qui in dampnatam labitur heresim, eius dampnationis se participem facit.

Achatius non est factus inventor novi erroris, sed veteris imitator. Atque ideo non erat necessarium ut adversus eum nova sententia proderent, sed antiqua tantum renovarentur. Factus sum itaque executor veteris constituti, non promulgator novi. Quicumque in heresim semel dampnatam labitur, eius dampnatione se ipsum involvit. § Si ergo episcopus ille in heresim iam dampnatam lapsus est, antiqua excommunicatione dampnatus alios dampnare non potuit. Excommunicatus enim alios excommunicare non valet. Unde Alexander secundus scribit, dicens: Vale-

riano episcopo martiri. [rubric] Excommunicatus alium excommunicare non potest.

Audivimus quod Henricus Ravennas dictus archiepiscopus nisus sit te excommunicare. Verum quia excommunicatus te excommunicare non potuit, apostolica auctoritate te tuosque absolvendo mandamus ex eo non curare. § Sicut ex corde suo novam heresim confinxit, ex quo talia predicare cepit, neminem dampnare potuit, quia non potest dicere quemquam iam prostratus. Ligandi namque et solvendi potestas veris non falsis sacerdotibus a domino concessa est. Apostolis enim dicturus: Quorum remiseritis peccata etc., premisit: Accipite Spiritum sanctum, ut evidenter cunctis ostenderet, eum qui Spiritum sanctum non habet peccata non posse tenere et remittere. Porro Spiritus sanctus neminem nisi intra ecclesiam accipit, quia et ipsam unitatem per gratiam reficit. Unde non nisi congregatis in unum dicitur: Accipite Spiritum sanctum, nec nisi congregatos in unum die pentecostes descendit Spiritus sanctus. Sicut autem extra ecclesiam non accipitur, ita extra eam nichil operatur. Cum ergo sic apostolus ait: Spiritus postulat, Spiritus impetret, extra ecclesiam nec postulare facit nec impetrare. Unde dominus dicturus: Quodcumque petieritis etc., premisit: Si duo ex vobis consenserint super terram et cetera. Ubicumque duo vel tres congregati fuerint in nomine meo, ibi et ego sum in medio eorum, in nomine eius cunctis ostendens se non habitare in cordibus eorum qui suapte singularitate secuti a corporis Christi compage semetipsos abrumpunt. In quibus autem non habitat, a cuius Spiritus sanctus mutuum sensu (?) et refugiens locum non habet. Quomodo ergo peccata dimittere et tenere, excommunicare et reconciliare operante Spiritu sancto et vere? Ex quo apparet quod hii qui extra ecclesiam sunt nec ligare possunt nec solvere, nec reconciliando ecclesiastice communioni reddere, nec excommunicando eius societate privare, quia ipsi heresi et scismate polluti, sua sententia notati penitus carere probantur. Unde cum omnibus discipulis pariter ligandi atque solvendi potestatem dominus daret, Petro pro omnibus et pre omnibus claves regni celorum se daturum promisit dicens: Et tibi dabo claves regni celorum. Quia quicumque ab unitate ecclesie, que per Petrum intelligitur, fuerit alienus, ex secreto potius consecrare non valet, excommunicationis et reconciliationis potestatem non habet. Unde apostolus cum fornicatorem Corinthium excommunicandum scriberet, ait: Ego quidem absens corpore, presens autem spiritu, iudicavi ut presens eum qui sic operatus est in nomine domini nostri Iesu Christi, congregatis vobis et meo spiritu cum virtute domini nostri Iesu Christi, tradere huiusmodi sathane in interitum carnis. In qua forma excommunicationis ostendens docuit non nisi fideles et a fidelibus excommunicandum. In nomine namque domini atque eius virtute cooperante non nisi fidelis aliquid operari valet, cum nemo possit dicere: Dominus Iesus, nisi in Spiritu sancto. Item cum dominus prohibeat agnum comedi extra catholicam ecclesiam, qui per professionem fidei ab ea sunt alieni, ab eius participatione quam suo arbitrio reliquerunt non repelluntur, sed abire permittuntur, sicut illi qui audientes: Nisi manducaveritis carnem filii hominis etc., dixerunt: Durus est hic sermo, et quis potest eum audire? Atque ita abierunt retrorsum, non repulsi, sed abire permissi. Hinc et apostolus cum de excommunicandis ageret premisit: Si quis frater dicitur inter vos etc. De infidelibus autem supposuit dicens: Eos qui foris sunt dominus iudicabit. De his autem qui intus sunt nobis iudicium commisit. Sicut autem ex eo quod apostolus ait frater, et ex his que de fidelibus et infidelibus supposuit, apparet non nisi fidelem excommunicandum, ita ex eo quod fidelibus tantum ex his scribitur, et potius quia sic ille quibus non dicit maior est eo cui benedicit, ita qui ex officio maledicit maior est eo cui maledicit. Liquido constat eum qui ab integritate catholice fidei recedit, maledicendi et benedicendi potestatem minime habere. Catholicum namque utpote se superiorem maledicere non valet. Alienum autem a fide tanquam

insibi equalem sententiam dare non potest. Hanc quę debi
tis atque scismaticis. vel ex canonicis dicta sunt. uide
licet quod ligandi vel soluendi potestatem non habent. multo
rum auctoritatibus probatur. Unde Urbanus papa. *Non soluit vel ligat*
neque auctoritas beati petri soluit aut ligauit.

Ante quod petri priuilegium ubicumque ex ipsius equitate fer
tur iudicium. Nec nimia seueritas vel remissio inuich
erit ligatum vel solutum neque beatus petrus aut ligauit aut
soluit. Item aug. super iohannem. *In persona petri ligandi et soluen*
di potestatem ecclesia accepit.

Quodcumque ligaueris super terram erit ligatum et in celo. Si solo petro
tantum dictum est. hoc non facit ecclesia. Si autem in ecclesia fit.
ut que in terra ligantur et in celo. et que soluuntur in terra
soluta sunt et in celo. Quia cum excommunicat ecclesia. in celo li
gatur excommunicatus. cum reconciliat ecclesia in celo soluitur
reconciliatus. Si ergo hoc in ecclesia fit. petrus quando claues acce
pit ecclesiam sanctam significauit. Si in persona petri significati sunt boni
qui sunt in ecclesia. in persona iude significati sunt in ecclesia mali. Item ambrosius.
Sustinens firmiter non numquam turbatur alienis.

Conturbatur nauis que petrum habet. Conturbatur illa que iudam
habet. Et si multa illic discipulorum merita nauigabant.
tamen adhuc eam proditoris perfidia agitabat. In utraque petrus
est. sed qui suis meritis firmus est. turbatur alienis. Caueamus
igitur perfidum. caueamus proditorem. ne per unum plurimi fluctu
emus. Ergo non turbatur hec nauis in qua prudentia nauigatur.
abest perfidia. fides spirat. Quemadmodum enim turbari
poterit. cui preerat is in quo ecclesie fit manimentum.
Illic ergo turbatio ubi modica fides. hic securitas ubi perfec
ta dilectio. Denique et si aliis imperatur ut laxent retia
sua. soli tamen petro dicitur. duc in altum. hoc est in profundum disputationum.
Quid enim tam altum quam altitudinem diuitiarum uidere. scire dei filium. et professionem diuine generationis
assumere. Quam licet mens nequeat humana plene rationis
inuestigatione comprehendere. fidei tamen plenitudo complec
titur. Idem. *Solus petrus in magisterium accepit ut amoni*
tionem caperet.

Et aliud apostolicum piscandi genus. quo genere solum petrum
sanctum dominus iubet dicens. Mitte hamum. et eum piscem qui primum
ascenderit tolle. Item ciprianus episcopus. *Extra unitatem ecclesie spiritus sanctus*
non accipitur.

B Loquitur dominus ad petrum. Ego dico tibi quia tu es petrus et
super hanc petram edificabo ecclesiam meam. Super unum edificat ecclesiam et quamuis
apostolis omnibus post resurrectionem suam parem potestatem
tribuat et dicat. Sicut misit me pater et ego mitto uos.
Accipite spiritum sanctum. tamen ut unitatem manifestaret unitatis
eiusdem originem ab uno incipientem sua auctoritate
disposuit. Hoc erant utique ceteri apostoli quod petrus fuit pari con-
sortio prediti et honoris et potestatis. sed exordium ab uni
tate proficiscitur. ut ecclesia Christi una monstretur. Quam unam
ecclesiam in cantico canticorum spiritus sanctus ex persona Christi designat et dicit. Una est columba mea. perfecta mea. una
est matri sue electa genitrici sue. Hanc ecclesie unitatem et
beatus paulus apostolus docet. et sacramentum unitatis osten
dit dicens. Unum corpus et unus spiritus. una spes uocationis
uestre. unus dominus una fides. unum baptisma. Quam unitatem te
nere firmiter et uendicare debemus. maxime nos episcopi
qui in ecclesia presidemus. ut episcopatum quoque et ipsum
unum atque indiuisum probemus. Nemo fraternitatem fallat
nemo fidei ueritatem perfida preuaricatione corrumpat. Episcopa
tus unus est. cuius singulis in solidum pars tenetur.
Et ecclesia una est que in multitudinem latius incremento fecunditatis

extenditur. Quomodo multi radii sunt solis. sed lumen unum. et rami
arboris multi sunt. sed robur unum tenaci radice fun
datum. et quomodo de fonte uno plurimi riui defluunt. et
numerositas licet diffusa uideatur exundantis copia lar
gitate unitas tamen seruatur in origine. Auelle radium
solis a corpore. diuisionem unitas non capit. Ab arbore fran
ge ramum fructus germinare non poterit. A fonte prę-
cide riuum precisus arescit. Sic et ecclesia domini luce perfusa per totum
orbem terrarum radios suos porrigit. unum tamen lumen est quod ubique diffundi
tur nec unitas corporis separatur. Ramos suos uniuersam terram
copia ubertatis extendit. profluentes largiter riuos latius
pandit. unum tamen caput est et origo una. et una mater fecun
ditatis copiosa. Adulterari non potest sponsa Christi incorru
pta est et pudica. Unam domum nouit. unius cubiculi sanctitatem
casto pudore custodit. Item. *Non habet deum patrem qui unitatem ecclesie*
reliquerit unitatem.

Alienus est. hostis est. habere non potest deum patrem qui unitatem
non ecclesie tenet unitatem. Item. Dominus cum discipulis suis
ait. ut unanimitatem suaderet et pacem dico uobis
uobis. quia si duo ex uobis conuenerint in terra de omni
re quamcumque petieritis continget uobis a patre meo qui est
in celis. ubicumque enim fuerint duo aut tres collecti in
nomine meo. ego cum eis sum. ostendens non multitudini sed una-
nimitati deprecantium plurimum tribui. Si duobus inquit
de uobis conuenerit in terra. Unanimitatem prius posuit
concordiam pacis ante premisit. ut conueniat nobis fideliter
et firmiter docuit. Quomodo autem potest ei cum aliquo conuenire
cui cum corpore ipsius ecclesie et cum uniuersa fraternitate non con
uenit. Quomodo autem possunt duo aut tres in nomine Christi colligi quos
constat a Christo et ab eius euangelio separari. Item ier. *Ligandi*
soluendi potestatem non habent qui unitatem pacis catholice non tenent

numinibus consideratis paratione intrinsecus dicit alio tractatu
domo dei ut ipsi sunt et eadem domus dei que dicitur edifi
cata super petram que unica columba appellatur que sponsa pul
chra sine macula et ruga. et ortus conclusus fons signatus.
puteus aque uiue. paradisus cum fructu pomorum. Que
domus et claues accepit ac potestatem soluendi et ligan
di. hanc domum si quis corripientem corripientemque con
tempserit. sit tibi inquit tamquam ethnicus et publicanus. De hac
domo dicitur. domine dilexi decorem domus tue. et locum habitationis glorie tue.
Et qui habitare facit unanimes in domo. et iocundatus
sum in his que dicta sunt mihi in domum domini ibimus. et beati
qui habitant in domo tua in secula seculorum laudabunt te. Item in mora
libus. *Ex sola ecclesia sacrificium dominus accepit.*
Hostia ex sola catholica ecclesia.
Ueritas conspiciatur ipse est locus dominus per quem uidetur.
In petra moyses ponitur. ut dei faciem contempletur. quia
nisi quis fidei soliditatem tenuerit diuinam presentiam
non agnoscit. De qua soliditate dominus dicit. Super hanc petram
edificabo ecclesiam meam. Sola quippe est per quam sacrificium
accipit libenter. sola que pro erratibus intercedit fiducia-
liter. Unde et de agni hostia dominus precepit dicens. In una domo
comedetur. nec efferetis de carnibus eius extra foras. In
una namque domo comeditur. quia in una catholica ecclesia
uera hostia redemptoris immolatur. De cuius carnibus diuina
lex efferri foras prohibet. quia dari sanctum canibus uetat.
Sola est que intra se positos ualida caritatis compage cu
stodit. Unde et aqua diluuii archam quidem ad sublimiora su
stulit. omnes autem quos extra archam inuenit extinxit. Item ciprianus.
Hereticis fides deest quia corpori eius distrepunt.

D Conuocauit ad se episcopum. nec ullam putauit ueram
nisi uere fidei figuram. percunctatusque ex eo est utrumnam
cum catholicis episcopis hic est cum romana ecclesia conueniret. et forte
ad id locorum in scismate regionis illius ecclesia erat. Lucif
fer in sancta comunione diuiserat. et quamquam pro fide exulas
set. et fidei sue reliquisset heredes. non tamen putauit fidem esse in
scismate. Nam et si fidem erga deum tenerent. tamen erga dei ecclesiam
non tenebant. cuius patiebantur uelut quosdam artus diui-
diuidi. et membra lacerari. Etenim cum propter ecclesiam Christus pas
sus sit. et Christi corpus sit ecclesia. non uidetur ab his exhiberi Christo fides
a quibus euacuatur eius passio. atque distrahuntur. Itaque quamquam
uis gratie fenus teneret. et metueret tantam nominis debitor
nauigare. tamen committi se uiuire maluit. uacuo possit exsoluere.
Judicabat enim diuine solutionis gratiam in affectu ac fide esse.
Qua quidem statim ubi primum copiam ecclesie liberior fuit. in
plere non distulit. diuinam gratiam accepit desideratam. et seruauit ac
ceptam. Item ier. *Profanus est extra ecclesiam tamen per agnum co-*
medere temptans.

Quoniam uetus oriens inter se populorum furore collisus indiscis
sam domini tunicam et desuper textam minutatim per frustra de
cerpit. et Christi uineam exterminant uulpes. ut inter lacus contritos
qui aquam non habent difficile ubi fons signatus et ortus ille conclusus
sit. possit intelligi. ideo mihi cathedram petri. et fidem apostolico
ore laudatam censui consulendam. Inde nunc meę animę postu
lans cibum. unde olim Christi uestimenta suscepi. neque uero tanta uastitas ter-
rarum elementa liquentis. et interiacens latitudo terrarum me a pretiosę
se margarite potuit inquisitione prohibere. Ubicumque
fuerit corpus illic congregabuntur et aquile. Profligato a sobole mala
patrimonio apud uos solos incorrupta patrum seruatur auctori
tas. Ibi cespite terram fecundo dominici seminis puritatem
centeno fructu refert. hic obruta sulcis frumenta lo
lium auenaque degenerant. Nunc in occidente sol iustitie
oritur. in oriente autem lucifer ille qui ceciderat super sydera
posuit tronum suum. Uos estis lux mundi. uos sal terre. uos
uasa aurea et argentea. hic testea seu uasa uirgam ferream.
et eternum operiunt incendium. Quamquam igitur tuum me terreat
magnitudo. tamen inuitat humanitas. A sacerdote uicti
ma salutem a pastore presidium ouis flagito. facessat
inuidia romani culminis. recedat ambitio. Cum succes
sore piscatoris et discipulo crucis loquor. Ego nullum primum nisi Christum
sequens. beatitudini tue idest cathedre petri communione con
sortior. Super illam petram fundatam ecclesiam scio. Quicumque
extra hanc domum agnum comederit profanus est. Si quis in
noe archa non fuerit. peribit regnante diluuio. Et quia
pro facinoribus meis ad eam solitudinem commigraui que syriam
iuncto barbarie fine determinat. non possum sanctum domini tot
inter iacentibus spatiis a sanctimonia tua semper expetere. Ideo
collegas tuos egyptios confessores sequor. et sub honora-
riis parua nauicula delitesco. Non noui uitalem. mi-
letium respuo. ignoro paulinum. Quicumque tecum non colligit.
spargit. Hoc est qui Christi non est antichristi est. Item Ambrosius.
Hereticorum consortia sunt a catholicis fugienda.
Fides in primis ecclesie querenda manaret. in qua si Christus habitator
sit haud dubie sit legendum. Si uero populus perfidus aut pre
ceptor hereticus deformet habitaculum. uitanda hereti
corum communio. fugienda synagoga censetur. excutiendus pedum
puluis. ne fatiscentibus perfidie sterilis siccitatis tamquam
humi arido arenosoque mentis tue uestigium polluatur. Nam
sicut corporeas infirmitates populi fidelis suscipere in se
debet euangelii predicator iuxta quod scriptum est. Quis infir
matur et ego non infirmor. Ita si qua est ecclesia que fidem respu-

Que dignior domus apostolice predicationis ingressu. quam sancta ecclesia aut
quis preferendus magis omnibus uidetur [illegible] ...
[illegible] ... Nec quia tempore domo pollutum non patiatur habere
uestigium [illegible] ... ante fores [illegible] ... dignetur ... preesse
[illegible] ... nemo dicere ... nemo mutare ... Cui bene dicitur. Unde ad
lectum [illegible] ... non mutatur hospitium ... celestium ... forte ha
bitaciones emeruit.

71

at. nec apostolice predicationis fundamenta possideat. ne
quam labem perfidie possit aspergere desideratam. Quod clarius
apostolus quoque euidenter asseruit dicens. Hereticum hominem post unam
correptionem deuita. Item innocentius.
A fide recedentes perfectionem spiritus amittunt.

E Heretici cum a fide catholica desciuerint. perfectionem spiritus
quam acceperant amiserunt. *Sacerdotii potestatem penitus*
carent heretici.

Cyprianus magno filio salutem. Dicimus omnes omnino hereticos
et scismaticos nichil habere potestatis et iuris. propter quod
nouatianus nec debet nec potest excipi. quominus ipse quoque
extra ecclesiam consistens. et contra pacem ac dilectionem Christi faciens
inter aduersarios et antichristos computetur. Et paulo post. Ecclesia
una est que una et intus esse et foris non potest. Si enim apud nouatia
num est. apud cornelium non fuit. Si uero apud cornelium fuit qui
fabiano episcopo legitima ordinatione successit. et quem
preter sacerdotii honorem martirio quoque dominus glorificauit. nouatia
nus in ecclesia non est. nec episcopus computari potest. qui euangelica et apostolica
traditione contempta nemini succedens a se ipso ortus est. Habe
re namque aut tenere ecclesiam nullo modo potest qui ordinatus in ecclesia
non est. Et paulo post. Quod unum eundemque nos deum patrem eun
dem filium Christum eundem spiritum sanctum nosse dicitur. nec hoc adiuua
re tales potest. Et infra. Inuenimus in tali facinore non solum
duces et auctores sed et participes penis destinatos. nisi ab communione
malorum se separauerint precipiente domino per moysen et dicente. Se
paramini a tabernaculis hominum istorum durissimorum et no
lite tangere ab omnibus que sunt eis ne simul pereatis in peccatis eorum. Quod
comminatus per moysen dominus fuerat impleuit. ut quisquis se a
chore et dathan et abiron non separasset penas statim pro
impia communione persolueret. Quo exemplo ostenditur et probatur obnoxi
os omnes culpe et pene futuros. qui se scismaticis contra prepositos
et sacerdotes irreligiosa temeritate miscuerint. sicut et per osee
prophetam spiritus sanctus contestatur et dicit. Sacrificia eorum tamquam
panis luctus omnes qui manducant ea contaminabuntur.
docens scilicet et ostendens omnes omnino cum auctoribus suis supplicio
coniungi qui fuerint eorum peccato contaminati. Que igitur apud eos meri-
ta esse circa deum possunt. quibus supplicia diuina irro-
gantur. Et infra. Sicut non forsitan heretici et scismatici non habent
spiritum sanctum. et ideo apud nos manus imponitur. ut hic accipiatur quod
illic nec est. nec dari potest. manifestum est nec remissionem
peccatorum per eos dari posse quos constat spiritum sanctum non habere. Item pela-
gius papa. *Nec consecrat nec est consecratus in scismate consti-*
tutus episcopus.

F Uidendum autem tradicium rapina in diuisione est. non consecratur
sed exsecratus episcopus. Sicut ipsum congregationis nomen recta bibli-
ca cuiuslibet intellectu discutiamus. si quis cum uniuersali dissensit
tate ecclesia consecrari. consecratus dici. Certe nulli potuit recte con
secrare. Hi sunt sacre. Si ab ecclesie uisceribus diuisus et ab
apostolicis sedibus separatus est. exsecratus ipse potius non consecratur. Iure
ergo exsecratus tantum non consecratus potius dici. qui sunt sacra
te unitate conuictus membris non agnoscitur ecclesie. Uide
amus tamen utrum ut ipsarum consuetudine partium in sua ex
ordinatione conseruauit. Nempe hic mos antiquus fuit.
ut quia pro longinquitate vel difficultate itineris ab apostolico
onerosum illis fuit ordinari. ipsi se inuicem mediolanensis
et aquilegiensis ordinare episcopi debuissent. ita tamen ut in ea ciui
tate. in qua erat ordinandus episcopus alterius ciuitatis pontifex oc
currere debuisset. ut ordinandi electio a presenti ordinatore
ex consensu uniuersitatis cui preficiendus erat ecclesie melius ac faci
lius potuisset agnosci. et in sua qui ad eperatum prouehendus erat.
nec tamen ordinationi suo subdendus fuit ut ordinaret ecclesie.

Et enim sicut cum diximus ecclesia una sit, cui in canticis canticorum dicitur: Una est columba mea. nulli aliamet constat, utique apostolica est radice fundata, a qua ipsa fidem universo orbe propagatam non potest dubitari. Quod ut nobis liceat notissimum omnibus sit, beati tamen Augustini testimonio comprobemus. Audite quid in quadam ope suo preclarissimus doctor dicat ecclesie. Et iterum. Quod si nullo modo reciperetur dicit ecclesia unquam scisma esse, restat ut quam ecclesia nullatenus potest esse sit quam in sedis apostolice per successiones episcoporum radice constituta nullorum hominum malitia et si nota excludi non possit, sed per tempora tolerande iudicet, ullo modo valeat extinguere. Idem. Unitatem non communicat scismaticis consentiens.

Scisma siquidem ipsum quod grecum nomen est scissuram sonat. Sed in unitate scissura esse non potest. Neque unitati communicat qui scismaticis communicat. partes sibi ipsi fecerunt, et ab eo quod unum est, ut apostoli verbo iam nobis loquar semetipsos segregantes spiritum non habentes. Quibus omnibus illud efficitur ut qui in unitate unum non sunt, ut qui in parte esse voluerunt, ut quia spiritum non habent corporis esse sacrificium habere non possunt. Nam nobis nec illa questio est utrum tolerare malos, sed utrum debeamus scismaticis sociare. Sed et ipsi licet in suo sensu habundantes unitatem materna non possint in sancta querere, unitatem a nobis repellerant donec ipsorum more duce veritas claruisset. Sed quia se ab unitatis sancte ecclesie divisere, sicut beatus Augustinus ait omnis catholicus secum comparte detestatur, cum ecclesia universalis et apostolicis sedibus roboratam non communicare non cognoscitur. Nec hi te urgeat eorum crimen magis auget quod eo dicere statuisse dixisti ne a publicis communicantes sedibus in suasione recipere. In hiis enim duo et illi culpandi sunt qui communicare talibus voluerint, multo magis tamen illi excecandi sunt qui non solum in sacerdotibus communione apostolicarum sedium verum et impiis illarum separaverunt. Sed nec illud eis prodest quod eo veneranda illatis sit ignorantia temporis, ubi simplicitate intellectus sui antea se communione suspendisse perhibetis. Idipsum nunc magis est propterea quod scismatici sunt, quam eo diversa sentiendi iudicium, sed quod eam apostolice sedes lata sibi tamen longa iam metuentes et apostolice sedem tamen eodem pessima divina sit opinio. Quod scisma separatum esse beatus Augustinus de nitatur dicens. de talibus ad diversus auctoritatem illam certa que apostolica sede episcoporum atque temere, immanissimum crimen scismatis a se propulsare potuit ad ultimam. aut illo ecclesiam et communem. aut due ecclesie esse non possunt. neque absit scismatico iudicabitis. aut simul in pluribus sedibus esse constat ecclesiam et illo ab unitate diviso cognoscere. cum omnis questione esse solutam quorum quem in unitate constat esse non posse. Nolite quasi scismaticorum atque ecclesie differentia sit vel le indifferenter utrique sacrificii sociari. Non est corpus Christi quod scismaticus conficit. Sanitate duce dirigimur. Nec enim divisum esse potuerit Christum quisquam sine apostoli reprehensione confringere. Unam ut sepe dictum est que Christi corpus est constat ecclesiam in duo aut in plura dividi non potest. Sunt nunc ab ea quisque discesserint ecclesia esse desistunt. Item Nicholaus papa scribit Michaeli augusto. Ut quo episcopus fidei contradicens ... expoliari non potest.

Ut celestinus papa orientalibus episcopis scribens. Siquis ab episcopo Nestorio ... qui eum sequuntur ex quo talia predicare ceperunt ... vel excommunicatus est vel exutus, seu antistites seu clerici dignitate hic intra communionem durasse et durare manifestum est nec iudicamus eum esse remotum qui non potuit quemquam eius remouere sententia qui iam se prebuerat ipse remouendum. Idem ad clerum constantinopolitanum. ... hereticis ... excommunicantur.

... inquit sedis nostre sancta auctoritas nullum suum episcopum clericum seu professione aliqua christianum qui a Nestorio vel eius similibus ex quo talia predicare ceperunt, vel dignitate vel loco suo deiecti sunt vel etiam excommunicati, videri hi sanos intra communionem huiusque perdurare. quia nemine deiecit ut remouere potuit qui predicans talia titubabat. In illis enim sumpsit ex super memoratis non potuisse, ut non dicamus per latum suum sacri quietius remouere. qui fuerunt olim remoti. nec deicere quemquam iam in prostratum. Si hiis auctoritatibus spiritue monstratur quod ex quo aliquis a fide cepit aliquid docere. nec deicere aliquem valet nec dampnare. Obiciet aliud augustinus. Recedentes a fide nec baptisma nec baptizandi potestatem amittunt. Cum igitur sacerdotale unctione utrique potestas baptizandi videlicet et excommunicandi sequantur a fide recedentes. aut utraque retinent aut utraque carent. Sed aliud est potestas officii, aliud executio. Plerique officii potestas vel accepti velut a monachis sacerdotali unctione vel accepta sine fine executione retinetur. velut iam suspensis quibus administratio interdicta potestas non aufertur. A fide itaque recedentibus potestas non amittitur, sic redeuntibus non redditur. ne iterum sacramento iniuria fieri videatur. Unde ab hereticis baptizati vel ordinati, cum ad unitatem catholice fidei redierint, si forte in virtute ecclesiastice pacis usus recipiunt ordinibus non iterabitur sacramentum in forma ecclesie probabitur ministratum. sed per impositionem manus prestabitur virtus sacramenti que extra ecclesiam nulli docetur esse collata. Cum igitur potestas in hereticis remaneat, si hereticus catholicum aut unum hereticum excommunicauerit ut in communione sui heresis illum deducat. quam utique sententiam ponderare ... catholicum prout vivere et in hereticum flagitii et facinoris dedicari ut illis adrecte ... norma ... tenere in decet. Auctoritate antiqui heretici sententia teneri ... quemadmodum videt. Post iudicia catholicum sententia hereticum minime tenuit. Non potest enim sic gladio ferire quem ... et inque testificari non valet. Sicut quos divina testimonia nos sequuntur. qui a extra ecclesiam sunt: potius summi testimonii prodidit ... qui in ecclesia esse videntur. nec abusus consideratis ecclesiastice auctoritatis pondus habere potest. qui ab ea fide discessisse probati sunt ... ab ecclesia sunt condempnati. In hereticum aut potestate hereticus videtur hereticus. sic diabolus potest ... tamquam in suo peccatum. Unde augustinus scribit Vincentio donatiste ... rogatum ... nore ab hereticis prolatum ... a catholicis non est recipienda.

usque, pro aliquo flagitio et facinore, preceptum a nobis translatus per sic suscipiunt quicquid excepto errore quo a nobis separati sine crimine apud nos vixerunt ... nobis sed nec facile istam monstrari et si monstretur in nullo tolerante quo corrigi et puniri non possumus. neque propter paleam relinquimus aream domini. neque propter pisces malos rumpimus retia domini neque ... sine segregando deserimus gregem domini. neque propter ... in contumeliam migramus de domo domini. Sed istud augustinus intelligitur dictum non propter sententiam et potestatem utraque extra ecclesiam. sed in detestatione criminum que in hereticis sicut in catholicis eque sunt punienda. Post enim illud augustinus de potestate baptizandi, ligandi aut solvendi ... tota sacramenta ministrandi. Baptisma namque sui ab hereticis sive ... ministratum fuit. dum modo in unitate catholice fidei accipiatur. non carebit effectu. Quamvis sacramenta ut sacramenta corporis et sanguinis ... communicationis ... ab heretico et catholico non sacerdote ministrentur et nullum

talem habebit effectum. Unde ab omnibus fidelibus nulla tenus sunt recipienda. Hinc augustinus scribit in pro moliss de baptismo. In extremo positus et ab heretico penitentiam accipere non licet.

Si quem forte coegerit extrema necessitas, ubi catholicum per quem accipiat non invenerit et in animo pacem catholicam custodiens per aliquem extra unitatem catholicam positum acceperit quod in perpetuum erat catholice deputatum. Si autem fuerit a corporali morte liberatus cum catholice congregationi presentia corporali redierit unde nunquam corde discesserat non solum non improbamus quod fecit, sed etiam securissime verissimeque laudamus. quia presentem deum credidit corde suo in unitate servabat. Item lucianus papa. Annum peniteat qui de manu heretico nesciens penitentiam ... communione acceperit.

Si quis dederit aut acceperit communionem de manu heretici et nesciat quod ecclesia catholica contradicit postea intelligens annum integrum peniteat. Si autem scit et neglexerit et postea penitentiam egerit. x. annis peniteat. Alii iudicant vii. et humanius ut v. annis peniteat. Si quis permiserit hereticum missam suam celebrare in ecclesia catholica et nescit. xl. dies peniteat. Si pro veneratione eius annum unum peniteat. Si pro dampnatione ecclesie catholice et consuetudini romanorum. proiciatur ab ecclesia sicut hereticus nisi habeat penitentiam. Si habuerit. x. annis peniteat. Si recessit ab ecclesia catholica in congregatione hereticorum et alios persuaserit. et postea penitentiam egerit. xii. annos peniteat. tres extra ecclesiam et vii. inter audientes. et duo adhuc extra communionem. Deinde in canone dicitur ut xii. anno communionem sine oblatione percipiat. Idem augustinus. Potest et morte arripi qui de manu hereticorum communionem accipere.

Ermenigildus rex iuvenis terrenum regnum despiciens et forte desiderio celeste querens in cathenis iacens in cilicio et omnipotenti deo ad confortandum se preces fundere. tantoque sublimius gloriam transeuntis mundi despiceret. quo et religatus agnoverat nil fuisse quod potuit auferri. Superveniente autem paschalis festivitatis die. intempeste noctis silentio ad eum perfidum patrem arrianum episcopum misit. ut de eius manu sacrilege consecrationis communionem perciperet. atque per hoc ad patris gratiam redire mereretur. Sed vir deo deditus arriano episcopo venienti exprobavit ut debuit. eique a se perfidiam dignis increpationibus repulit. quia etsi exterius iacebat ligatus apud se tamen in magno mentis culmine stabat securus. Ad se itaque reuerso episcopo pater arrianus infremuit. Statimque suos apparitores misit. qui constantissimum confessorem dei illic ubi iacebat occiderent.

Quod autem post mortem nullus excommunicari valeat et absolui, ubi evangelium monstrat quibus dicitur. Quodcumque ligaveris super terram et cetera. Super terram inquit in sublimi ostendens quod viventes pro veritate ... malorum mitorum solvere plurimum ligare. demortuis autem sententiam ferre non possumus. Unde leo papa scribit rustico narbonensi episcopo. Non possunt ab ecclesia solvi per morte qui in ... vita ab ea non volueri absolui.

... communione privatis et ita defunctis

horum cum divino iudicio reservandum est in manu sunt. ut talium obitus nunquam actioni remedium differret. Non autem quibus viventibus non communicamus mortuis communicare non possumus. Item gelasius papa fausto magistro fungenti ... Ecclesia viventes potest ligare et solvere. non potest mortuos. Legat ... mortuos suscitasse ipsum legimus. interritore mortuos absolvisse non legimus. qui hic tamen faciendi solus habuit potestatem. beato petro apostolo principali mandavit. quodcumque ligaveris super terram erit ligatum et in celis. et quodcumque solveris super terram erit solutum et in celis. Super terram inquit. Nam alliga-

tione defunctum nusquam dixit esse absoluendum. Item Eucharius uilimundo episcopo. Non oportet ab eorum elemosinis abstinere post mortem quibus viventibus communicavimus ... ane quod super richardo ...

filio borelli vitam fruitus se exegisse in notum per zelo dicitur et iam in civitate laudamus. Sed non est ad votum dicendum. nec ad eo est vobis ab eius elemosinis abstinendum. In tercio quippe niceno fidei patre beatus leo doctor egregius quibus inquit viuis non communicavimus nec mortuis communicare debemus. Constat ergo quibus viuis ut ex opposito loquamur communicamus. mortuis quoque communicare debemus. Nos plane ut ... oppugnantia posita est impio videlicet et scismatico. Scismaticis ullo modo communicare non possumus aut licet. peccatoribus vero et predonibus dispensative prope communicamus. quia et ecclesiam in ... sustentavit. et se fideles imposterum polluerint. Apud quem oportet de hominum dicti partibus esse: sub qua expositione non casus nuper inbatii per natalicii absolutione indulsimus. Quod augustinus perdicit ut neque excommunicatus nominative. neque communicasse cum excommunicatis ex nomine exiit. sed in domino sua fide atque sermo. licet vobis dispensative. iam quamdiu vero non putamus: eorum elemosinis communicare et defunctam autem religiosis modis omnibus adiuvare. Item gelasius. universis episcopis per dardaniam sub pulcritudine constitutis.

ecquisquam vobis omnibus ... persuadeat hac pro ... actionis sue esse non fuisse laxatum. quia aliquem prequam in collegium recidens prevaricatis sui que meruit ab apostolica communione secludi. in hac eadem persistens dampnatione defunctus est. absolutionem quam superstes nunquam sumit omnino nec meruit. mortuus iam non potest impetrare. Siquidem ipsis apostolis ex voce delegatum est. Que ligaveris super terram. et cetera. Ceterum de eo qui divino est iudicio constitutus nobis fas non est aliud decernere preter id in quo dies supremus invenerit. Atque ideo nec ei nomine refutato cetorisque consortibus heretici cum nulla ... ... participare debeteris. Ubi sit de vice puritate quam maiores nostri semper ab heretica magnopere voluerunt polluitione discernere. His auctoritatibus probatur quod viventes non mortuos solvere possumus et ligare. Verum hi non de omni crimine intelligendum est. Sunt namque crimina de quibus post mortem accusari possunt quilibet et dampnari velud heresis. Unde in prima actione quinte synodi legitur. heretici post mortem sunt excommunicandi.

ane proferte a quibus omnia quidem oportere post mortem hereticos anathematizari et sequi in hoc doctrinam sanctorum patrum. Quia non solum viventes in heretico dampnaverunt. sed et mortuos. sic eos qui iuste depravati sunt revocaverunt per mortem et in suos sacerdotes scripserunt. quod factum est in iohanne et in flaviano religiose memorie episcopis constantinopolitanis. Item in actione quinta augustinus ait. Si forte isti libri ita designant auctorem suum. sic deus designavit. videt legentes in eis non autem et expresse et ceteri iam et ei ordinatores eorum de libros fuisse auctores ... neque anathematizavero ipse cum eis videtur edidisse. Que enim recitata sunt augustinus sancte memorie consulunt statum. et constabitur in ecclesia impium ei dogma iam inculpatum et condempnatum. Et eo qui tali dogmati obnoxii sunt anathematizari. in vita eorum licet et mortui essent. Idem sancte memorie augustinus dicit. Sum convincerentur occultari de his que inferuntur ei et per mortem eius illum anathematizo. Item mihi episcopi congregati et quam de diversis causis ad ecclesiasticum statum pertinentibus disponentes de episcopis statuere defunctis. qui suas

facultates hereticis relinquunt. ut et post mortem anathemati subiciant. Sunt autem et Augustini sancte memorie epistole dicentes quod si qui invitati sua nocte sepelierint et non deprehensi fuissent dum viverent. tamen demonstrato peccato et post mortem anathemati subiciant. Item Si sua fuerit que Ceciliano obiectas. et nobis aliquando possent monstrari. ipsum mortuum anathematizemus. Item dicit Leo in sua. ipsum mortuum anathematizemus. Item dicit Leo in strati. ipsum mortuum anathematizemus. Item dicit Leo in et demortuus iudicatur. qua iudicium non tenendum est. set demortuus fieri solet. Item Raban sancte memorie episcopus fatetur demortuus fieri solet. Item Raban sancte memorie episcopus facit edissent civitatis qui in sacerdotibus resplenduit Theodorum mopsvestenum post mortem ecclesia anathematizavit. Item romanorum ecclesia anno preterito anno dioscorum qui fuit presul ecclesie et post mortem anathematizavit. cum nec in fide peccasset. Et hic factum est quod denegari hic rome. et maxime qui in dignitatibus constituti quod et eum dioscorum conciliatores permiserunt usque ad mortem eius. Item Sanctus pie theophili sancte memorie et supra aliquos recurrerit et Origenem post mortem invenier anathematum. quod iusto et secura sententia. et uiri religiosissimi per antigo nis rome. Item Sancta synodus dixit. Sufficiunt que dicta et probata sunt ecclesiastica demonstratione demonstrare. quod oportet hereticos et post mortem anathematizari. Item in actione quarta sancta synodus dixit. Augustinus sancte memorie qui inter episcopos africanos resplenduit diverse epistole recitate sunt. significantes quod oportet hereticos et post mortem anathematizari. Tale autem ecclesiasticam traditionem et alii africani reverentissimi episcopi servaverunt.

Sed romana sancta ecclesia quosdam episcopos et post mortem anathematizavit. licet pro fide non fuissent accusati. et utrumque apud nos habita gesta significant. Quod vero autem pro peccato suo aliquando tota familia excommunicanda sit. multorum exemplis probatur. Pro peccato namque Sodomitarum parvuli eorum qui nondum etate perpetrare flagitia nescierunt. celesti igne sunt consumpti. Item pro peccato Amalech non solum parvuli eorum. sed et bruta animalia usque ad unum gentem imperante. iussa sunt a domino deleri. Item Dathan et Abiron auctores scismatis fuerunt contra Moysen et Aaron. nec tamen ipsi soli. sed omnis substantia eorum cum ipsis descendit ad inferos. In novo et testamento nunquam pro peccatis exigentibus quamvis pestilentia deseviisse legitur. quod illo et involutum quod peccati conscientiam non habebant. Sed quamvis sevissime pro peccatis parentum inveniuntur parvuli puniri. nulli dubium est quin pro peccatis eorundem sententia excommunicationis parentes ferri valeat. Inspirata respondet. pro peccatis parentum parvulos corporaliter flagellari ex verbis evangelii apparet. ubi discipuli de ceco nato interrogasse dominum. Rabbi quis peccavit hic aut parentes eius ut cecus nasceretur. In quibus et illud completur quod dominus ait ad Moysen. Ego sum deus zelotes. visitans peccata patrum in filios usque in tertiam et quartam generationem. Spiritualiter autem peccatis parentum parvuli non tenentur. ex quo per sacramentum regenerationis ab originali peccato fuerint emundati. Unde per Ezechielem dominus dicit. Anima que peccaverit ipsa morietur. Filius non portabit iniquitatem patris. et pater non portabit iniquitatem filii. Iustitia iusti super eum erit. et impietas impii erit super eum. Quecumque peccata parentes commiserint. eorum filii probabiliter absolvi sepe fuerit. cum primum ad operandum per peccato. ad idoneos pervenerit dum. quamdiu aliquis occulto malo fuerit perseveraverit. Quando autem post non sententia sacerdotum. sed auctoritate quadam par. quod non est notandus sententia non infecto. hic et Paulus Corinthiis scribens ait. Si quis frater nominatur fornicator. aut avarus. aut ydolis serviens cum huiusmodi nec cibum sumere debetis. Ex quibus nobis intelligitur quod non primum aliquis fuerit nominatus. id est in iudicio vel coram iudice accusatus. et convictus. vel iure ipse de se fuerit confessus. quod nec

sententia est feriendus. nec ab eius communione est abstinendum. Item quod pro alicuius peccato tota familia excommunicanda est. unde Augustinus scribit ad Auxilium episcopum. Pro peccato patris non est anathematizandus.

Illa vero debuerit sententia esse tenenda vel scripturarum testimoniis explorata. nos doceri dignetur quod recte anathematizet pro peccato patris filius. aut pro meritis uxor. aut dominus servus. aut quisquam in domo. et nondum natus si eo tempore quo universa domus est anathemate obligata nascatur. nec posset per lavacrum regenerationis in mortis periculo subveniri. Hec enim est pena corporalis qua legimus quosdam contemptores domini cum suis omnibus quidem impietatis participes non fuerint pariter interfectos. Et quidem adhuc tunc in veniam mortalia corpora puniebantur. quandoque et in morte. Spiritualis autem pena. quod qua est scriptum. Que ligaveritis super terram erunt ligata et in celo. animas obligat de quibus dictum est. Ut anima patris mea est et anima filii mea est. Anima que peccaverit ipsa morietur. Audisti fortasse aliquos magni nominis sacerdotes cum domo sua quempiam anathematizasse peccatorem. sed forte si essent interrogati reperirentur ydonei inde reddere rationem. Ego vero si quis a me querit utrum id recte fiat. quid ei respondeam non invenio. Nunquam hoc facere ausus sum dequorundam facinoribus vehementer animo sollicitudo ecclesiam pro peccatis gravissime commoveret. Sed si tibi forte iuste id fieri dominus revelavit. nequaquam iuvenilem etatem tuam et honorem ecclesiastici rudimenta contempno. Senex a iuvene et episcopus tot annorum a collega necdum anniculo paratus sum doceri. quomodo possimus vel deo vel hominibus reddere rationem. Si animas innocentes pro scelere alieno quod non traxit ex Adam in quo omnes peccaverunt spirituali supplicio puniamus. Cum enim Classiciani filius ex parte noverit primi hominis sacro fonte baptismatis expurgatum quod quid pro qui eum genuit peccavit post eum admisit. ubi particeps ipse non fuit. ideo non potuit ne quis ambigat. Quid vero de coniuge. quid de tot animabus universe familie. Unde si vero aliqua persona sanctitate que tota domo anathemata est sine baptismate de corpore exeundo perierit. innumerabilium mortuis corporum si de ecclesia homines innocentes violenter abstrahant. et interficiant. huic non potest comparari. Si igitur de hac re potes reddere rationem. utinam et nobis rescribendo prestes ut possimus. nos si autem non potes. quid est inconsulta commotione animi facere. unde si fueris interrogatus responsionem rectam non invenire. Hec dixi. et si filius noster Classicianus aliquid admisit. quod tibi anathemate plectendum iustissime videretur. Ut igitur ex hac auctoritate evidentissime monstratur. illicite excommunicatur quis pro peccato alterius. neque aliquis sine re. qui pro peccato unius innocentibus multa sententia fit excommunicationis. Illicita autem excommunicatio notatur in illedit sed excommunicantem. Unde Augustinus scribit episcopo Mediolanensi. Licite aliquem excommunicat. semetipsum in illum vincit omnipotentisque. Laurentia quondam frater et cooperator. nullis se culpis existentibus communione privavit. ipse hic prepararit auctoritate muniri. officium tum scevit purgatione tua aliquam sume formidine. Item Rabanus de pressuris ecclesiasticis libro I.

Item eodem.

Quando per petulantiam damnatum tantum iniuste iudicatum dicatur per animositatem. nec dampnabit illum cum iudicabitur illi. cum parum inferenti sacerdotum culpam zelose persequi prestiterit. cum dignitas illa sacerdotii per tam fortiter. et dignitatis quasi ut eveniat. Item eiusdem dictum quod vehementer. ipse quoque in tortuosis deducent. Item excommunicari parisiensi episcopo loquitur. Qua pena feriatur qui illicite aliquem excommunicat.

De illicita excommunicatione loquitur in catholicorum constitutione qua probatur. si vero catholica ecclesia constituitur.

XX IIII.

C. xx. viii. cap. ccc. l. ii. decretum ut nemo presbyterorum excommunicet aliquem antequam causa probetur. propter quod ecclesiastici canones hoc fieri iubent. Si quis autem adversus aliquem excommunicaverit. ille quidem qui excommunicatus est maioris sacerdotis auctoritate ad gratiam sancte communionis redeat. Is autem qui illegitime non excommunicavit. in tantum abstineat a sacra communione quantum maioris sacerdotis visum fuerit. ut quod iniuste fecit iuste patiatur. Et hic Gregorius ad Iohannem episcopum iniuste excommunicantem. inter cetera sepe fata dicens. Cassatis prius atque ad nichilum redactis predicte sententie tue decretis ex beati Petri apostolorum auctoritate decrevimus. xxx. dierum spatio sacra communione privatum ab omnipotenti deo tanti excessus veniam cum summa penitentia ac lacrimis exorare. Quam nunc sententiam nostram te cognoverimus implesse remissius. non tantum iniustitiam. sed et contumaciam fraternitatis tue cognoscas divina te domino severius puniendam. quia nemo prepere vel proposterare set non commanet neque convicte vel iudicatus est. decenter enim ait ut si non impressis manifestorum criminum extat. Quecumque tribus auctoribus iudicis conventus tribus edicti fuerit ad iudicium provocatus. aut uno pro omnibus peremptorio. quia causa extinguit fuerit vocatus. et presentiam suam iudicis quo videntiam tam exhibere noluit. adversus eum quasi in contumacem iudicium potest. quin immo tenetur. nec per appellationem negotia possunt. quotiens in contumacem fuerit iudicatum. Hanc sententiam de tribus auctoribus convenit. sed excusa in celestium ad honestorum dicens. et ephesina synodus de eodem decernens. Et beatus Gregorius ad Iohannem sensibus copiavit de peremptorio scripto africanum. et alium demonstrat decretum Sconio ut si convenerit resipiscere detrectat. cum suo usque ad premium. sua et contumacia qua sanctorum auctoritate iudiciorum partem excludat. Et item beatus Augustinus de sententia in contumacem scribens ad maximum presbyterum et Salonitanum episcopum dicens. Ortamur ut ad nos venire postposita excusatione festines. quatinus servata iustitia si quibus accusaris cognoscens. et sive sive canonica instituta exe revelante possumus. Ita autem facere ut adveniendi amplius iam moras non ingeras. nec magis quoque te absentia obnoxium his que dicuntur assignet. Nosti enim heres non solum propter dicta crimina que purgare subterfugis. sed propter inobedientie culpam durius. sed ut in contumacem cogat excommunicationem ferre iudicium. Item Origenes super Leviticum. Utrum sententia ab ecclesia aliquem eiciat vel ad eam reducat.

Non aliquis ex auctoritate ac more dei. a sancta ecclesia extra castris ecclesie. et si per episcopi vocem minime abiciatur. sic econtrario aliquis non recto iudicio foras mittitur. sed si ante non fecerit. id est neque ut mereretur exire nichil leditur. Interdum enim qui foras mittitur intus est. et qui foris est intus videtur retineri.

Illicita ergo excommunicatio ut ex premissis apparet non ledit eum quem notat. sed eum qui notat. Ac per hoc qui innocentes sunt excommunicationis eius dampnari non possunt. ut sicut a iurisprudentibus familie potentum pro peccatis dominorum consueverunt notari.

Set adhuc obicitur quod non solum innocentes sed nec criminosi sententia maledictionis sunt feriendi. Ait enim veritas in evangelio. Orate pro persequentibus et calumpniantibus vos. benefacite his qui oderunt vos. Item apostolus. Benedicite persequentibus vos. benedicite et nolite maledicere. Item maledici regnum dei non possidebunt.

Sed pro persecutoribus iussit orare. primo parcere. per evangelio non mandavit morti maledicto percussit. Cum quod quia ap... me prevaricationis finiendum adiunxit sententiam male-

dictionis reportavit. Abrahe quoque dixit dominus. Maledicam maledicentibus te. et benedicam benedicentibus te. In evangelio et cum esuriens dominus venit ad ficum et non invenit fructum in ea. sua maledictione perpetua sterilitate ipsam dampnavit. Item Noe cum verenda sua Cham derisor cognovisset. filium eius Chanaan maledixit dicens. Maledictus Chanaan sit. servus fratrum suorum. Item Ysaac cum benediceret Iacob filio suo ait. Qui maledixerit tibi sit ille maledictus. et qui benedixerit tibi benedictionibus repleatur. Item sic in libro Numerorum legitur Moyses ex precepto domini xii. tribus filiorum Israel in duas partes divisit. et sex tribubus iussit ut iuxta montem Garizim benedicentes maledictionem transgressoribus legem vociferati sunt. Alias vero sex precepit ut iuxta alium montem incedentes benedictionem observantibus inclamarent. In novo et testamento Petrus apostolus Symonem legitur maledixisse dicens. pecunia tua tecum sit in perditionem. Paulus quoque qui dixerat. benedicite. et nolite maledicere. fornicatorem Corinthium iussit excommunicari. Item in alia epistola ait. Si quis non fuerit secutus doctrinam domini nostri Ihesu Christi sit anathema maranatha. Item et Galathis. Si angelus de celo venerit aliud vobis evangelizaverit. anathema sit. Distinguendum est ergo quod et maledictum quod prohibetur. et maledictum quod a domino et a sanctis viris totiens profertur. Maledictum quod prohibetur est illud quod procedit ex voto ultionis. et odio persequentis. non ex amore iustitie. Maledictum vero quo sancti maledicunt est illud quod procedit ex amore iustitie. non ex livore vindicte. Unde Augustinus ait in moralibus libro iii. Sancti non ex voto ultionis. sed amore iustitie aliquo maledicunt.

Nonnunquam maledictionis sententiam proferunt. non ex voto ultionis. sed ex iustitie examine prorumpunt. Intus enim subtile iudicium respiciunt. et mala foris surgentia quam maledictione ferire debeant cognoscunt. et eo maledicto non peccant. quo ab interno iudicio non discordant. Item scriptura sacra duobus modis maledictum memorat. aliud videlicet quod approbat. aliud quod dampnat. Aliter namque maledictum profertur iudicio iustitie. ut in ipso primo peccante prolatum est cum audivit. Maledicta terra in opere tuo. et cetera. et sicut Abrahe dicitur. Maledicam maledicentibus te. Aliter vero profertur maledictum quod non iudicio iustitie set livore vindicte promitur. Ad quod vocem paulus predicatoris cessare admonentis qui ait. Benedicite. et nolite maledicere.

Quia vero de hereticis sermo habetur. videndum est quid intersit inter scisma et heresim. et qui sint heretici. et qui sint hereticorum secte. Differentiam autem inter scisma et heresim Ieronimus in epistola ad Galathas assignet dicens. Scismatis et heresis differentia.

Inter heresim et scisma hoc esse arbitrabor quod heresis perversum dogma habet. scisma propter episcopalem dissensionem ab ecclesia pariter separetur. Quod quidem in principio aliqua ex parte intelligi potest diversum. Ceterum nullum scisma nisi sibi aliquam heresim confingit. ut recte ab ecclesia recessisse videatur. Unde autem heresis dicatur. in eadem epistola ita diffinit dicens. Unde heresis dicatur.

Heresis grece ab electione dicitur. quod scilicet eam sibi unusquisque eligat disciplinam quam putat esse meliorem. Quicumque igitur aliter scripturam intelligit. quam sensus spiritus sancti flagitat a quo scripta est. licet ab ecclesia non recesserit. tamen hereticus appellari potest. et de carnis operibus eligens que peiora sunt. Qui vero heretici proprie dicantur Augustinus ostendit dicens.

Qui proprie dicantur heretici.

Hereticus est qui alicuius temporalis commodi et maxime glorie principatusque sui gratia. falsas ac novas opiniones vel gignit. vel sequitur. Ille autem qui huiusmodi hominibus credit est imaginatione

quadam virtutis illusus. Idem. **Non statim heretica quem sua audacia, sed aliena seducunt in errorem.**

Dixit apostolus: Hereticum hominem post primam et secundam correctionem devita, quia subversus est huiusmodi, et peccat, cum sit a semetipso dampnatus. Sed qui sententiam suam, quamvis falsam atque perversam, nulla pertinaci animositate defendunt, presertim quam non audacia sue presumptionis pepererunt, sed a seductis atque in errorem lapsis parentibus acceperunt, querunt autem cauta sollicitudine veritatem, corrigi parati cum invenerint, nequaquam sunt inter hereticos deputandi. Secte vero hereticorum que sunt, et unde nomina acceperunt, Ysidorus octavo libro Ethimologiarum, capitulo quinto determinat, dicens: Quidam autem heretici

De heresibus et earum auctoribus.

Quidam autem heretici, qui de ecclesia recesserunt, ex nomine suorum auctorum nuncupantur; quidam vero ex causis, quas eligentes instituerunt. Simoniani a Simone dicti magice discipline perito, cui Petrus in Actibus apostolorum maledixit, pro eo quod ab apostolis Spiritus sancti gratiam pecunia emere voluisset. Hi dicunt creaturam non a Deo, sed a virtute quadam superna creatam. Menandriani a Menandro mago discipulo Simonis nuncupati, qui mundum non a Deo, sed ab angelis factum asserunt. Basilidiani a Basilide appellati, qui inter reliquas blasphemias passionem Iesu abnegant. Nicolaite dicti a Nicolao diacono ecclesie Ierosolimorum, qui cum Stephano et ceteris constitutus est a Petro, qui propter pulchritudinem relinquens uxorem, ut qui vellet eam uteretur, permisit. Versa est in stuprum talis consuetudo, ut invicem coniugia commutarentur. Quos Iohannes in Apocalipsi improbat, dicens: Sed hoc habes, quod odisti facta Nicolaitarum. Gnostici propter excellentiam scientie se ita appellare voluerunt. Animam naturam Dei esse dicunt, bonum et malum Deum suis dogmatibus fingunt. Carpocratiani a Carpocrate quodam vocati, qui dixit Christum hominem fuisse tantum, et de utroque sexu progenitum. Cerinthiani a Cerintho quodam nuncupati. Hi inter cetera circumcisionem observant, mille annos post resurrectionem in voluptate carnis futuros predicant. Unde et Chiliaste Greco nomine appellantur. Nazarei dicti, qui dum Christum, qui a Nazareth vico Filius Dei confitentur, omnia tamen veteris legis custodiunt. Ophite a colubro nominati sunt. Coluber enim Grece ophis dicitur. Colunt autem serpentem dicentes ipsum in paradiso induxisse virtutis cognitionem. Valentiniani a Valentino quodam sectatore Platonici dogmatis vocati, qui eonas, id est secula quedam, in origine Dei creatoris induxit. Christum quoque de virgine corpus nichil assumpsisse, sed per eam quasi per fistulam transisse asserunt. Apellite, quorum Apelles auctor, qui creatorem angelum nescio quem gloriosum superioris Dei faciunt, Deumque legis Israel illum igneum affirmans, qui dixit Christum non Deum in veritate, sed hominem in fantasia apparuisse. Archontici a principibus appellati. Universitatem quam Deus condidit opera esse archangelorum defendunt. Adamiani vocati, quod Ade imitentur nuditatem; unde et nudi orant, et nudi inter se mares feminaeque conveniunt. Caiani proinde sic appellati, quia Cain adorant. Sethiani nomen acceperunt a filio Ade, qui vocatus est Seth. Melchisedechiani vocati eo quod Melchisedech sacerdotem Dei non hominem fuisse, sed virtutem Dei arbitrantur. Angelici vocati, qui angelos colunt. Apostolici hoc sibi nomen ideo assumpserunt, quod nichil proprium possidentes. Cerdoniani a Cerdone quodam nominati, qui duo contraria principia asserunt. Marcionite a Marcione Stoico philosopho appellati, qui Cerdonis dogma secutus alterum bonum, alterum iustum Deum asseruit, tanquam duo principia creatoris et bonitatis. Artotyrite ab oblatione vocati; panem enim et caseum offerunt, dicentes a primis hominibus oblationes de fructibus terre et de fructibus ovium fuisse celebratas. Aquarii appellati eo quod aquam solam offerunt in calice sacramenti. Severiani a Severo exorti vinum non bibunt, vetus testamentum resurrectionemque non recipiunt. Tatiani a Tatiano quodam vocati, qui et encratite dicti, quia carnes abhominantur. Alogii vocantur tanquam sine verbo. Logos enim Grece verbum dicitur. Deum enim verbum non credunt, respuentes Iohannis evangelium et apocalipsim. Cataphrigas nomen provincia Frigia dedit, quia ibi extiterunt. Auctores eorum Montanus fuit, et Prisca et Maximilla. Hi adventum Spiritus sancti non in apostolis, sed in se traditum asserunt. Cathari propter munditiam ita se nominaverunt. Gloriantes enim de suis meritis negant penitentibus veniam peccatorum; viduas, si nupserint, tanquam adulteras dampnant; mundiores se ceteris predicant. Qui nomen suum si cognoscere vellent, mundanos se potius quam mundos vocarent. Pauliani a Paulo Samosateno exorti sunt, qui dixit Christum non semper fuisse, sed a Maria sumpsisse initium. Hermogeniani ab Hermogene quodam vocati, qui materiam non natam introducens Deo non nato eam comparavit. Manichei a quodam Perso extiterunt, qui vocatus est Manes. Hic duas naturas et substantias introduxit, id est bonam et malam, et animas ex Deo quasi ex aliquo fonte manare asserit. Testamentum vetus respuunt, novum ex parte recipiunt. Antropomorphite dicti pro eo, quod simplicitate rustica Deum habere humana membra, que in divinis libris scripta sunt, arbitrantur. Antropos enim Grece, Latine homo interpretatur, ignorantes vocem Domini, qui ait: Spiritus est Deus. Incorporeus enim est, nec membris distinguitur, nec corporis mole censetur. Heracleonite ab auctore Heracleone, qui monachos tantum recipiunt, coniugia respuunt, regna celorum parvulos habere non credunt. Novatiani a Novato urbis Rome presbitero exorti, qui adversus Cornelium cathedram sacerdotalem conatus invadere, hereticum instituit, nolens apostatas suscipere, et baptizatos rebaptizans. Montani heretici ... Ebionite ab Ebione dicti, semiiudei et semichristiani, qui sic evangelium recipiunt, ut legem carnaliter servent. Fotiniani a Fotino Gallogretie Sirmiensis episcopo nuncupati, qui Ebionitarum heresim suscitans asseruit Christum a Maria per Ioseph nuptiali coitu fuisse conceptum. ... Aeriani ab Aerio quodam vocati ... Eunomiani ab Eunomio quodam dialectico cognominati, Arii discipulo, qui dissimilem Patri asserendo Filium, et Filio Spiritum sanctum. Origeniani Origene auctore exorti, dicentes quod non possit Filius videre Patrem, nec Spiritus sanctus Filium. Animas in mundi principio dicunt peccasse, et pro diversitate peccatorum e celis usque ad terras diversa corpora quasi vincula meruisse, eaque causa factum esse mundum. Noetiani a quodam Noeto vocati, qui dicebat Christum eundem esse Patrem et Spiritum sanctum, ipsamque Trinitatem in officiorum nominibus, non in personis accipiunt. Unde et Patripassiani vocantur, quia Patrem passum dicunt. Sabelliani ab eodem Noeto pullulasse dicuntur, cuius discipulum perhibent fuisse Sabellium. Hi unam personam Patris et Filii et Spiritus sancti astruunt. Ariani ab Ario Alexandrino presbitero exorti sunt, qui coeternum Patri Filium non agnoscentes, diversas in Trinitate substantias asserunt, contra illud quod ait Dominus: Ego et Pater unum sumus. Macedoniani a Macedonio Constantinopolitano episcopo dicti, negantes Deum esse Spiritum sanctum. Apollinariste ab Apollinare vocati, dicentes Christum corpus tantummodo sine anima suscepisse. Antidicomarite appellati sunt pro eo quod Marie virginitati contradicunt, asserentes eam post Christum natum viro suo fuisse commixtam. ... Patriciani a Patricio nuncupati sunt, qui substantiam humane carnis a diabolo conditam dicunt. Coluthiani a quodam Colutho nominati, qui dicunt Deum non facere mala, contra illud quod scriptum est: Ego Dominus creans mala. Floriani a Florino, qui e contra dicunt Deum creasse mala, contra hoc quod scriptum est: Fecit Deus omnia bona. Donatiste a Donato quodam Afro nuncupati, qui de Numidia veniens totam pene Africam sua suasione decepit, asserens minorem Patre Filium, et minorem Filio Spiritum sanctum, et rebaptizans catholicos. Bonosiaci a Bonoso quodam episcopo exorti produntur, qui Christum filium Dei adoptivum, non proprium asserunt. Circumcelliones dicti eo quod agrestes sint, quos Cotopitas vocant, supradicte heresis habentes doctrinam. Hi amore martirii semetipsos perimunt, ut violenter de hac vita discedentes martires nominentur. Priscillianiste a Priscilliano vocati, qui in Hispania ex errore gnosticorum et manicheorum permixtum dogma composuit. Luciferiani a Lucifero Sirmiensi episcopo orti, qui episcopos catholicos, qui Constantii persecutione perfidie Ariane consenserant, et postea correcti redire in catholicam elegerunt, dampnant, sive quod crederent, sive quod dicerentur tradidisse se, a catholica ecclesia matre recesserunt. ... Ioviniani a Ioviniano quodam monacho dicti, asserentes nullam nuptiarum et virginum esse distantiam, nullumque inter abstinentes et simpliciter epulantes esse discrimen. Elvidiani ab Elvidio nominati, qui dicunt post natum Christum alios filios de viro Ioseph Mariam peperisse. Paterniani a Paterno quodam exorti, qui inferiores corporis partes a diabolo factas opinantur. Arabici nuncupati eo quod in Arabia exorti sunt, dicentes animam cum corpore mori, atque in novissimo utrumque resurgere. Tertullianiste a Tertulliano presbitero Africane provincie civitatis Cartaginensis, animam immortalem esse, sed corpoream predicantes, et animas hominum peccatorum post mortem in demones verti putantes. Tessarescedecatite dicti quod quartadecima luna pascha cum Iudeis observandum contendunt. Nam tessera iiii, deca x significat. Nictages a nocturnis vigiliis, quas respuant superstitionem esse dicentes ... Pelagiani a Pelagio monacho exorti. Hi liberum arbitrium divine gratie anteponunt, dicentes sufficere voluntatem ad implenda iussa divina. Nestoriani a Nestorio Constantinopolitano episcopo nuncupati, qui beatam virginem Mariam non Dei, sed hominis tantum asserunt genitricem, ut aliam personam carnis, aliam faceret deitatis, nec unum Christum in verbo Dei et carne credidit, sed separatim atque seiunctim alterum filium Dei, alterum hominis predicavit. Eutychiani dicti ab Eutyche Constantinopolitano abbate, qui Christum post humanam assumptionem negavit existere de duabus naturis, sed solam in eo divinam asseruit esse naturam. Acephali dicti, id est sine capite. Nullus enim eorum auctor reperitur, a quo exorti sunt. Hi trium Calcedonensium capitulorum impugnatores duarum in Christo substantiarum proprietatem negant, et unam in eius persona naturam predicant. Theodosiani et Gaianite appellati a Theodosio et Gaiano, qui temporibus Iustiniani principis in Alexandria populi pravi electione uno die ordinati episcopi sunt. Hi errores Eutichetis et Dioscori sequentes, Calcedonense concilium respuunt; ex duabus unam in Christo naturam asserunt, quam Theodosiani corruptam, Gaianite incorruptam contendunt. Tritoite a Theodosiano corrupti ... Agnoite ... ignorare ... Tritheite ... Alii ... Alii aquam Deo coeternam fuisse dicunt. Alii ... Alii ... Et quicumque aliter scripturam sanctam intelligit quam sensus Spiritus sancti flagitat, a quo conscripta est, licet de ecclesia non recesserit, tamen hereticus appellari potest.

Sancta Romana ecclesia quandam baptismalem ecclesiam suis munivit privilegiis, decimationes sue diocesis ex integro sibi attribuens. Item quoddam monasterium simili privilegio munivit, privilegium decernens, ut ex propriis prediis nulli decimas persolverent. Accidit itaque ut infra diocesim predicte baptismalis ecclesie prefatum monasterium aliqua predia donatione perdiu sibi inveniret. Oritur itaque contentio inter monachos et clericos de decimis. Nunc primum queritur an clerici baptismalis ecclesie auctoritate privilegii decimas sue diocesis ex integro valeant vendicare. Secundo, an subsequenti privilegio monachorum derogetur antiquioribus privilegiis baptismalium ecclesiarum. Quod vero auctoritate illius privilegii decimas sibi ex integro vendicare non valeant, hinc probatur, quia decime iuxta decreta sanctorum patrum quadripartito dividuntur, quarum una pars episcopis, secunda clericis, tertia fabricis restaurandis, quarta pauperibus est assignata. Decreta vero sanctorum canonum neminem magis quam apostolicum servare oportet. Unde Gelasius papa ait: **Constituta synodi, que universalis ecclesie probavit assensus, Romanam sedem servare oportet.**

Confidimus quod nullus iam veraciter Christianus ignoret uniuscuiusque synodi constitutum, quod universalis ecclesie probavit assensus, nullam magis exequi sedem pre ceteris oportere quam primam, que et unamquamque synodum sua auctoritate confirmat, et continuata moderatione

nione custodiunt. It. Leo papa. *Ad uitium negligentie pertinet dominicum gregem commendatum committere suum non amare pastorem.*

Nimium preceptis apostolicis monitis incitamur ut pro omnium ecclesiarum statu impigro uigilem affectum. ac siquid ui[illegible] quam reprehensioni inuenitur obnoxium. aut ab ignorantie imperitia. aut a presumptionis usurpatione reuocemus. Admonente nos diuine uocis imperio quo beatissimus apostolus trina monetur repetitione mystice sanctionis. ut qui Christum diligit pascat oues eius. quas ipsius sedis cui per abundantiam diuine gratie presumus reuerentia coartamur ut periculum desidie quantum possumus declinemus. ne professio summi apostoli qua se amatorem domini testatus est non inueniatur in nobis. Quia quam negligenter pascit totiens commendatum dominicum gregem conuincitur summum non amare pastorem. It. Ylarius papa. *Non debent ullo modo uariari que ad perpetuam ordinantur quietem.*

Item Anatolio episcopo. Que ad perpetuam generaliter ordinata sunt utilitatem nulla commutatione uariantur. nec ad priuatum trahitur commodum quod ad bonum est commune prefixum. Sed manentibus terminis quos constituerunt patres. nemo iniuste usurpet alienum. Sed intra fines proprios atque legitimos prout quisque uoluerit in latitudine se exerceat caritatis. *Diuinas constitutiones et apostolice sedis decreta nulli temerare licet.*

It. ylari pp.

Nulli fas sit sine status sui periculo uel diuinas constitutiones uel apostolice sedis decreta temerare. quia nos qui potentissimi sacerdotis administramus officia talium transgressionum culpa respicimur si in causis dei desides fuerimus inuenti. quia meminimus quod terribiliter debemus quam commonet dominus negligentie sacerdotum. Siquidem maiori reatu delinquit qui potiori honore fruitur. et grauiora facit uitia peccatorum sublimitas peccantium. It. Damasus papa. *In spiritum sanctum blasphemant qui sacros canones uiolant.*

Violatores canonum uoluntarie grauiter a sanctis patribus iudicantur. et a sancto spiritu instinctu cuius ac dono dictati sunt dampnantur. Quoniam blasphemare spiritum sanctum non incongrue uidentur qui contra eosdem sacros canones non necessitate compulsi sed libenter ut premissum est aliquid aut proterue agunt aut loqui presumunt aut facere uolentibus sponte consentiunt. Talis enim presumptio manifeste unum genus est blasphemantium spiritum sanctum. quoniam ut iam prelibatum est contra eum agit cuius nutu et gratia sancti canones editi sunt. It. Adrianus papa. *Anathema a deo fiat qui censuram romanorum pontificum uiolat.*

Generali decreto constituimus ut execrandum anathema fiat et uelut preuaricator fidei catholice semper apud deum reus existat quicumque regum seu episcoporum uel potentum deinceps romanorum pontificum decretorum censuram in quoquam crediderit uel permiserit uiolandam. It. Damasus Stephano archiepiscopo. *Nulli episcopo licet contra decreta romanorum pontificum aliquid agere.*

Omnia decretalia cunctorum predecessorum nostrorum constituta que de ecclesiasticis ordinibus et canonum sunt promulgata disciplinis ita omnibus episcopis ac sacerdotibus generaliter custodiri debere mandamus. ut siquis in illa commiserit ueniam sibi deinceps nouerit denegari. It. Gregorius. *Nec communionem sacris altaribus qui sacris obedire [illegible] canonibus.*

Et concordans sanctis patribus diffinitione sancimus. ut qui sacris canonibus obedire nesciunt nec sacris ministrare altaribus nec communionem capere sit dignus altaribus. It. ex concilio Calcedonensi. *Seruari debent regule a sanctis patribus in synodo statute.*

A

Sanctis patribus in unaquaque synodo usque nunc prolatas regulas teneri statuimus. ¶ Sed quod primam sedem et statuta conciliorum pontificibus seruari oportet. supra statuta omnium ecclesiarum necesse est iam ipsius singulare affectu. sicque a romanis pontificibus decreta sunt ab omnibus suam conuenit. Si illi qui nesciunt sacris obedire canonibus. altaribus ministrare non debent. patet quod contra statuta sacrorum canonum et quibus status ecclesiarum confunditur priuilegia ab apostolico concedi non debent. ¶ His ita respondetur. Sacrosancta romana ecclesia ius et auctoritatem sacris canonibus impertit. sed non eis alligatur. Habet enim ius condendi canones utpote que caput et cardo est omnium ecclesiarum. a cuius regula nemini dissentire licet. Ita ergo canonibus auctoritatem prestat ut se ipsam non subiciat eis. Sed sicut Christus qui legem dedit ipsam legem carnaliter impleuit. octaua die circumcisus. quadragesimo die in templo cum hostiis est presentatus ut in se ipso ea sanctificaret. Postea uero ut se dominum legis ostenderet. contra litteram legis leprosum tangendo mundauit. Apostolos contra litteram sabbati ipsius legis auctoritate per sata progredientes spicas uellentes et confricantes manibus per probabili exemplo dauid excusauit et templi recusauit dicens. Non legistis quid fecerit Abimelech quando intrauit in domum dei et panes propositionis de quibus non licebat ei edere nisi solis sacerdotibus et comedit ipse et pueri eius. It. Octauo die secundum legem puer circumciditur et uos in sabbato circumciditis hominem. It. Cum iuge holocaustum ex lege offeratur. cum masculus quadragesimo femine uero lxxx. die a partu sue natiuitatis secundum legis imperium in templum cum hostiis presentaretur. unde sacerdotes hostiam deferentes in templo litteram sabbati soluunt et sine crimine sunt. tunc filius hominis multo magis ualet soluere litteram legis. quia dominus est sabbati. Hinc et de eo dicitur. Erat ihesus docens tamquam potestatem habens. i. tamquam dominus legis. addens moralibus ea que deerant ad perfectionem. umbram figuralium in lucem spiritualis intelligentie commutans. Non tamen sicut scribe eorum qui littera legis astricti non audebant aliquid addere uel commutare. Sic et summi pontifices canonibus a se siue ab aliis sua auctoritate conditis reuerentiam exhibent. et eis se humiliando ipsos custodiunt. ut aliis obseruandos exhibeant. Nonnumquam uero seu iubendo seu diffiniendo seu decernendo seu aliter agendo se decretorum dominos et conditores esse ostendunt. In premissis igitur capitulis aliis imponitur necessitas obsequendi. summis uero pontificibus ostenditur inesse auctoritas obseruandi. ut a se tradita obseruando aliis non contempnenda demonstrent. exemplo christi qui sacramenta que ecclesie seruanda mandauit primum in se ipso suscepit. ut ea in se ipso sanctificaret. Oportet ergo primam sedem ut diximus obseruare ea que decernendo mandauit. non necessitate obsequendi sed auctoritate impertiendi. Licet itaque sibi contra generalia decreta specialia priuilegia indulgere. et speciali beneficio concedere quod generali prohibetur decreto. Quamquam si diligenter [illegible] intentione diligenter aduertamus nequaquam contra statuta canonum auctoritate concedi [illegible] inueniuntur. Sacri siquidem canones ita aliqua constituunt ut sue interpretationis auctoritatem sancte romane ecclesie reseruent. Ipsi namque soli canones ualet interpretari qui ius habet condendi eos. Unde in nullis capitulis conciliorum aliquid obseruandum decernitur. statim subinfertur. nisi auctoritas romane ecclesie aliter imperauerit. uel saluo tamen in omnibus iure sancte romane ecclesie. uel saluo tamen in omnibus apostolica auctoritate. Quecumque ergo de decimis uel de quibuslibet ecclesiasticis negotiis sacri canones diffiniunt. intelliguntur necessario seruari. nisi auctoritas romane ecclesie aliter fieri mandauerit. Cum ergo aliqua priuilegia ab apostolico aliquibus conceduntur. que contra legem aliquid disponere uideantur. non tamen contra ipsam aliquid concedere intelliguntur. cum ipsius legis auctoritate priuilegia refulgeant. Sic et singulorum penes matrem omnium ecclesiarum refulget. Sic et contra specialem legem nulli priuilegia aliquibus concedentur [illegible] aliquod indulget. Priuilegia namque dicuntur quasi priuata legum. ergo priuatam legem singuli generaliter. [illegible] distinctione ergo [illegible] uenientes aut. Sibi nec consuetudini generali nec priuilegio

C

uendicas. restat te usurpasse quod fecisti. It. ur[illegible] in excepcione tene. priuilegia singulorum non possunt legem facere communem. Valet ergo ut ex premissis colligitur sancta romana ecclesia quibuslibet suis priuilegiis munire. et ex generalibus decretis que cum speciali beneficio indulgere. considerata tamen rationis equitate. ut que mater iustitie est in nullo ab ea dissentire inueniatur. ut priuilegia uidelicet que ob religionis uel necessitatis uel ex inuita obsequii gratia conceduntur. nemini releuando iacturam faciant. ut multorum detrimenta non certum fomenti endo in paupertatis ministerium in nullo detrahant. Ius ad apostolicam ad memoriam reuocantes quod ad cui[illegible] celebrasset. Si enim uolumus ut aliis sit remissio. uobis enim isto. cum sacerdotes principum concordans ait. Recepta est ius electa ab omnibus principum [illegible]. ut non forte aliquid est quod non le[illegible] iudicibus perceptimus refutari. non forte aliquid est quod non leuiter ... dat aliud. et ipsi petenti et criminum supplicantibus indulgeat. It. constitutio imperatoris ad populum. Nec a principe nec a fisco. nec [illegible] apostolatu oportet. Clericus ergo baptismatis ecclesie priuilegii auctoritate muniti sue diocesis decimas ex integro uendicare ualent. non forte summa necessitate episcopi cogantur ad quartam sua compleuendam. et illi superhabundare monstrentur. Quod autem antiquioribus priuilegiis subsequentibus derogari non possit auctoritate anacleti probatur qui sic de omnibus episcopis et reliquis sacerdotibus ait. *Ecclesiarum priuilegia a sanctis patribus irrenenata seruentur.*

Priuilegia ecclesiarum et sacerdotum inuiolata et intemerata custodiri decernimus manere temporibus. leges ecclesie apostolica auctoritate firmamus et pagina submouemus iudicia. It. Gregorius Bonifatio primo defensori. *Decreta apostolica nulla presumptione uiolentur.*

Instituta que nostra decreta que sunt priuilegiis et ordinatione disposita perpetua stabilitate et sine aliqua contrarium refragatione seruari. sicut in conspectu decernimus. seu que intra presentem uidentur esse disposita. nec aliquo ergo pontifice tenuit in parte ea qualibet occasione conuellere cernimus uel mutari. Namque ius est a spiritu. et precipue bonis sacerdotum moribus inimicum. ut quicumque per quantacumque rei sex cusationem que bene sunt ordinata rescindere exemplo de ceteris suaque posse constituta dissolui. Id ad dominum contra cartaginensem episcopum. *Priuilegia ecclesiarum apostolicis debent seruare illesa.*

Ecclesiasticis priuilegiis que uera firmitate fecerit. hic proposita dubitatione teneat. quatenus sicut nostra defendimus ita singulis quibuscumque ecclesiis sua iura seruamus. nec cuiuslibet gratia fauente ultra quam meretur impertior. nec ullis hoc suum ius est ambitu simulante derogabo. Sed fratres meos per omnia honorare. sicque honores singulos subuehi dum contendo ita ut nulli quod aliquis iure ab alio possit opponi. It. Virgilio arelatensi episcopo. *Quod rationabiliter firmatum est nullo modo debet uiolari.*

Nam pie desiderium uoluntatis et laudande diffinitionis intentio sacerdotibus fit semper studiis innouandi inuitandi curare sollicitudinis adhibenda. ut ea que pro equitate religiose conuentionis sunt ordinata. nec dissimulatione neglegentie nec quedam ualeat presumptio turbare. Sed sicut hoc ergo contingebat utiliter optinuit diffiniri. ita quod diffinitum est nulla debet uiolari. Id. *Sibi non iniuriam facit apostolicus qui in fratrum suorum iura presumptionibus perturbat.*

Uos dicatis temporibus uestris debere seruari quamuis defunctis de cessoribus uestris. tuita et custodita sunt. absit hoc autem ista tua maiorum consacerdotum meorum iniquo ecclesie infrangam. quam iniuriam facio si fratrum meorum iura perturbo. It. Urbanus papa. *Nulla presumptione uiolentur que ab apostolicis eorumque successoribus sunt instituta.*

D

Imputo tamen uestri turbationis excessu usu romane nullus presumat in que sibi uidentur esse concessa. ea que sunt ab apostolis eorumque successoribus instituta nulla desidia negligant. nulla dissensione uiolent. nulla concertatione turbentur. It. Gregorius papa. *Que rationabiliter ordinata sunt nulla debent refragatione turbari.*

Ecclesiastice moderationi omnino est conueniens ut que ordinata sunt et decisa nulla in posterum debeant refragatione turbari. Id in registro. *Que contra leges fiunt pro infectis habentur.*

Imperiali constitutione sanctum est ut ea que contra leges fiunt. non solum inutilia sed et pro infectis habenda sunt. It. Leo papa. *Priuilegia ecclesiarum nulla debent improbitate conuelli.*

Priuilegia ecclesiarum sanctorum canonibus instituta et uenerabilis niceni synodi decretis. nulla possunt improbitate conuelli uel nouitate mutari. It. Nicolaus papa uniuersalis in synodo presidens dixit. *Anathema sit qui mandata uel decreta romanorum pontificum spernere contempserit.*

Siquis dogmata mandata interdicta sanctiones uel decreta pro catholica fide uel ecclesiastica disciplina pro correptione imminentium uel futurorum malorum a sedis apostolice presule salubriter promulgata contempserit anathema sit. It. Gelasius Elconio. Iohanni emessate episcopo inter cetera. *Statuta predecessorum a successore seruare oportet.*

Predecessorum statuta sic legitima et iusta successione custodire conuenit. ita debet et malefacta corrigere. It. Pelagius Armitario magistro militum inter cetera. *Nulli pontifici a iure ecclesie discedere quod decretorum auctoritate firmatur.*

E

Postea quam ecclesie iura documentorum que inde conditum fuerint auctoritate firmata. nulli tamen ab his discedendi ubi pontifex uel suus permittatur habere licentiam. ¶ Sed quod priuilegia monasteriorum et quarumlibet ecclesiarum auctoritate leonis. gregorii. gelasii. et nullorum aliorum pontificum sancte romane ecclesie inuiolata fuerunt. sicut contra legem fuit pro imperfectis habenda sunt. si pontifex non habet ubi licentiam discedendi a documentis quibus iura ecclesie firmantur. patet quod posteriora priuilegia antiquioribus derogare non possunt. nec contra auctoritatem eis aliquo obtinet exceptio. cum similiter illa specialiter fierent. pro infectis esse habenda. His ita respondetur. Sancta romana ecclesia sua auctoritate aggrauata ualet diiungere. et disiuncta aggregare. rationis tamen equitate considerata. Unde pietatis uel necessitatis intuitu semel a se concessa ualet uel in totum uel in parte commutare. Pro necessitate namque corrigendorum uitiorum priuilegia interdum ecclesiarum uel imminuuntur uel penitus immutantur. siue personaliter siue generaliter. personaliter ueluti illud priuilegium omnino meretur amittere qui permissa sibi abutitur potestate. It. Simplicio episcopo rauennati. pro pauca quibus eundem uiolata ordinatione presumpsit. *Priuilegium amittit qui sua potestate non legitime utitur.*

F

Eminentia minus quod si per hoc aliquid tale presumpseris. et aliquem seu episcopum uel presbiterum seu diaconem inuitum facere forte crederis. ordinationes tibi rauennatis uel emiliensis ecclesie nouerris auferendas. It. Leo papa. *Ius ordinandi amittit qui inuitum consecrauit.*

Siqui episcopi talem consecrauerint sacerdotem qualem esse non liceat. si aliquo modo dampnum proprii honoris euaserint. ordinationis tamen ius ulterius non habebunt. nec umquam ei sacramento intererunt.

quod neglecto divino iudicio in mito presulet. Ubi ua-
lit velut dum civitati episcopalis dignitas perpetuo subtra
hit que suo episcopos initiari consuevit. Vigelius presbiter.

Episcopalis dignitas civitati subtrahitur que suis presulibus intima-

tanos sillanorum ecclesie genuana pontificum orren
dicimus ab civitate confudit. Ad diu institutio nostre de-
liberationis hesitaret dum ingerere quamque parricidalibus
exemplis detestarem. ... tam utrumque desti-
tuta. ... ad iudicaremus relinquendam. Quapropter
... velut usum consuetudinemque sacrilegam declinantes ...
... religionis duximus consulendum ut parrochie ...
... positus sacerdotibus gubernet quando comane-
... ferro dicitur necare pastores. ... facinore
... prius ... audisse ... que
bellorum ... incursionum affligunt ...
... civitas que plures ministrante se fidei ...
ne sine presecutore persistat. Curandum est ut funesta
... cessatione ... sanctam ... ita salta
... subtrahat. ... debitas
... unde persona defuit ...
... inquo deserviat non habebit ... temerita-
te desistat ...
... episcopalibus subsidiis ...

[illegible]

auctoritate decimas aliquibus persolvi non cogantur.
Tempore instante tamen necessitate et consuli non poterit.
nisi alius derogetur. ... privilegiorum auctoritas videtur esse
servanda. ut eorum subveniatur inopie. nunc suum di
... augmento possessionum non modica extensione por
recta baptismales seu parrochiane ecclesie penitus de-
struuntur.

QUIDAM SACER-
dos sortilegus est et divinator con
vincitur apud episcopum. Correptus ab episcopo no
luit cessare: excommunicatur. Tandem
agens in extremis reconciliatur
a quodam sacerdote episcopo inconsulto in
dicitur sibi penitentia sub quanti
tate temporis prefixa canonibus. Primum queritur qui sint sortilegi.
Secundo: an sit peccatum esse sortilegum. Tertio: a quibus ge
neris divinationis sumpsit exordium. Quarto: quot sint
genera divinationis. Quinto: an sortilegi et divinatores
excommunicandi si cessare noluerint. Sexto: an excommunicatus
ab episcopo possit reconciliari a presbitero illo inconsulto. Septi
mo si morientibus iniuncta penitentia sub quantitate
temporis. Qui sint sortilegi Ysidorus diffinit ethimolo
giarum libro viii. ita dicens. ...

[illegible]

que tempore perfectionis discipline penitus sunt eliminata.
Copula namque sacerdotalis et consanguineorum nec
legali nec evangelica et apostolica auctoritate prohibetur.
... lege penitus interdicitur. Sic sortibus
nichil mali monstrari prohibentur tamen fidelibus ne sub hac
specie divinationis ad antiquos ydolatrie cultus redirent.
Unde quibusdam ... ... signa custodientibus
apostolus ait: Dies observatis et menses et tempora et annos. Timeo
... ne forte sine causa laboraverim in vobis. Sic et astronomia
seu astrologia apud catholicos in dissuetudinem abiit.
quia dum ... curiositate ... intenta mu
...
... sortibus credi non oporteat. Ieronimus testatur ...

Exemplo Ione et Mathie non oportet sortibus credi.

... sub exemplo Ione sortibus credendum ...
... de actibus apostolorum huic testimonio copulare ubi
sorte Mathias in apostolatum eligitur. Augustinus ad inquisitionem
Ianuarii. ... divina oracula non sint
consulenda.

Hi qui de paginis evangelicis sortes legunt ...
... ut id potius faciant quam ad demonia consulenda
concurrant. tamen ista mihi displicet consuetudo ad negotia secula
...

[illegible]

... interpretatur. Hii sunt qui vulgo mathematici
vocantur cuius superstitionis genus constellationes latini
vocant i. notationes siderum quomodo se habeant quando quisque
nascitur. Primum autem i. stellarum interpretes magi nuncupa
bantur sicut de his legitur qui in evangelio natum Christum an
nuntiaverunt. Postea hoc nomine soli mathematici dic
ti sunt. Cuius artis scientia usque ad Christum fuit concessa.
ut Christo nato nemo exinde nativitatem alicuius de celo interpretetur.
Horoscopi dicti quod horas nativitatis hominum spe
culantur dissimili et diverso fato. Sortilegi sunt qui
sub nomine etc. ut supra. Salisatores vocati sunt quoniam
cuiusmembrorum quecumque partes salierint aliquid sibi
... prosperum seu triste significare predicunt. ...
demonum cui nature sint. an futura prescire valeant. ut
quid in omnibus futura prenoscant. ... scribit ita Augustinus in
eodem libro. Quare mortalis demones futura prenoscunt.

... ciendum est hanc esse naturam demonum ut aerii corporis
sensu terrenorum corporum sensum facile precedant. celeritate
etiam propter aerii corporis superiorem mobilitatem non solum
...

[illegible]

uo ipsi maligni spiritus et illusores hominum. atque inui-
sores salutis eorum. solent predicere defectum culture sue:
et ydolorum ruinam quam iam presciunt uideant quid in singulis
regnis aut locis uenturum et quid aduersus sue factioni
contingere possit. Quod et illi quidem talium istoriis legunt.
non ignorant. quidam etiam suam imminere templorum et si-
mulacrorum euersionem quam prophete diuini tanto ante predixe-
runt. Ante serapis demolitionem cultorum suorum. hoc depre-
mo predixit. ut sua quasi diuinatione recedens. uel
fugiens commendaret. Quod autem hominum dispositiones cogi-
tatione conceptas per exteriora signa diabolus deprehendat
non firmissima ratione uidetur approbari. Unde id aug. ait in
libro .ii. retractationum. [illegible]
[illegible] diabolus deprehendat res occultissimas.
Quodam loco dixi demones aliquando hominum dispositiones
non solum uoce prolatas. uerum et cogitatione conceptas cum
signa quedam ex animo exprimuntur in corpore. tota faci-
litate perdiscere. rem dixi occultissimam audaciori assertio-
ne quam debui. Nam peruenire ista ad notitiam demo-
num per nulla et experimenta compertum est. Sed utrum quedam signa
dentur ex corpore cogitantium. illis sensibilia. nos autem la-
tentia. an alia ui et ea spirituali ista cognoscant. aut diffici-
lime potest ab hominibus. aut omnino non potest inueniri. Quod autem
sortilegi et diuini si cessare noluerint excommunicandi sunt ratione
et auctoritate probatur. Est in quodam genus culture idolorum
ex demonum consultationibus futura perdiscere. Sicut enim auar-
itia cultum deo debitum nummo impendit. ydolorum cul-
tor ab apostolo nominatur. sic ille qui futura que ex diuino
ratio non nisi quam reuelata inueniunt. et demonum con-
sultatione. et quibus libet prestigiis inuenire laborant
diuinitatis iura contrahit. Futura enim presci-
re soli dei est. qui in sui contemplatione et angelos illa prescire fa-
cit. Unde ysaias ait. Priora et nouissima annuntiate mihi et di-
cam quia dii estis. Cultores uero idolorum a fidelium communione se-
parandi sunt. Unde apostolus ait in epistola sua ad corinthios. Si quis
frater nominatur fornicator. aut auarus. aut idolis seruiens
cum huiusmodi nec cibum sumere. Hinc etiam in decreto gregorii iunioris
legitur. [illegible]
Si quis ariolos. aruspices. uel incantatores obseruauerit.
aut philacteriis usus fuerit anathema sit. Item ex ancira-
no concilio cap. xxiiii. Quinquennio penitentiam qui
diuina [illegible]
in diuinationes expetunt et more gentilium subsequun-
tur. uel in domos suas huiusmodi homines introducunt exquirendi a-
liquid arte magica aut expiandi causa. sub regula quin-
quennii iaceant. secundum gradus penitentie diffinitos. Item
ex concilio laudicensi capitulo. xxxvi. [illegible]
[illegible] sunt.
Non oportet sacris officiis deditos. uel clericos. magos
aut incantatores existere. aut facere filacteria que a-
nimarum suarum uincula comprobantur. Item ex tolletano con-
cilio .iiii. cap. xxix. [illegible]
[illegible]
Si quis episcopus aut presbiter uel diaconus. uel quilibet ex ordinibus
clericorum aruspices aut incantatores. aut ariolos. aut
certe augures. uel sortilegos. uel qui profitentur artem magi-
cam. aut aliquos eorum similia exercentes consuluisse fuerit
deprehensus. ab honore dignitatis sue suspensus mo-
nasterii curam excipiat. ibique penitentie perpetue dedi-
tus scelus admissum sacrilegii soluat. Item ex anathensi con-
cilio cap. xxxviii. [illegible]

[illegible] reb' [illegible] pec[illegible] usum.

[illegible] clerici siue laici student auguriis. et sub no-
mine ficte religionis per eas quas sanctorum sortes uocant. diui-
nationis scientiam profitentur. aut quarumcumque scripturarum
inspectione futura promittunt. hoc quicumque clericus aut lai-
cus detectus fuerit. uel consulere uel docere. ab ecclesia fiat extraneus.
Item leo .iiii. episcopis britannie. Sortes [illegible] illud quod diui-
natio et maleficium esse decernit.
Sortes quibus cuncta uos uestris discriminatis prouinciis quas
patres dampnauerunt. nichil aliud quam diuinationes et male-
ficia esse decernimus. Quamobrem uolumus illas omnino dampnari.
et ultra inter christianos nolumus nominari. et ne exerceantur anathe-
matis interdictu prohibemus. Item ex concilio cartag. cap. xxx-
viiii. Ab ecclesia separentur auguriis et incantationibus deser-
uiens.
Auguriis uel incantationibus seruientem similiter et iudaicis
superstitionibus. uel feriis inherentem a conuentu ecclesie separan-
dum percipimus. Item ex concilio angrensi. cap. i. Sortilegium
magicam artem episcopi modis omnibus eliminare studeant.
Episcopi eorumque ministri omnibus uiribus elaborare studeant ut
perniciosam et a zabulo inuentam sortilegam et magicam ar-
tem ex parrochiis suis penitus eradicent. et si aliquem
uirum aut mulierem huiuscemodi sceleris sectatorem inuenerint
turpiter dehonestatum de parrochiis suis eiciant. Ait
enim apostolus. Hereticum hominem post primam et secundam correptionem
deuita. sciens quia subuersus est qui eiusmodi est. Subuersi sunt
et a diabolo captiui tenentur qui relicto creatore suo dia-
boli suffragia querunt. et ideo a tali peste debet mundari sancta
ecclesia. Illud etiam non omittendum quod quedam scelerate mulie-
res retro post sathanam conuerse demonum illusionibus et phan-
tasmatibus seducte credunt se et profitentur cum diana noctur-
nis horis dea paganorum. uel cum herodiade et innumera multitudine
mulierum equitare super quasdam bestias. et multa terrarum
spatia intempeste noctis silentio pertransire. eiusque iussionibus
obedire. uelut domine. et certis noctibus ad eius seruitium euocari.
Sed utinam hee sole in perfidia sua perissent. et non multos secum in
infidelitatis interitum pertraxissent. Nam et innumera multitudo hac
falsa opinione decepta. hec uera esse credunt. et credendo a recta
fide deuiant. et errore paganorum inuoluuntur. cum aliquid diuini-
tatis aut numinis preter unum deum arbitrantur. Quapropter sa-
cerdotes per ecclesias sibi commissas populo dei omni instantia pre-
dicare debent. ut nouerint hoc omnino falsum esse. et non a diuino
sed a maligno spiritu talia fantasmata mentibus fidelium in-
gari. Siquidem ipse sathanas qui transfigurat se in angelum lu-
cis. cum mentem cuiusque mulierculae ceperit. et hanc per infidelitatem
sibi subiugauerit. illico transformat se in diuersarum personarum
species atque similitudines. et mentem quam captiuam tenet in
somnis deludens. modo leta. modo tristia. modo cognitas. modo incognitas
personas ostendens. per deuia quaeque deducit. et cum solus spiritus hoc pa-
tiatur infidelis hoc non in animo. sed in corpore euenire opinantur.
Quis enim in somnis et nocturnis uisionibus non extra seipsum educitur
et multa uidet dormiendo que nunquam uigilando
uideat. Quis uero tam stultus et hebes sit qui hec omnia que
in solo spiritu fiunt. etiam in corpore accidere arbitretur. cum eze-
chiel propheta uisiones domini in spiritu non in corpore uidit. et Iohannes
[illegible] sic ipse dicit. statim inquit fui in spiritu. et paulus non audet
se dicere raptum in corpore. Omnibus itaque publice annun-
tiandum est quod qui talia et his similia credit. fidem
rectam perdidit. [illegible] nomine eius. sed illius in quem credit. hic diabo-
li. Nam de domino nostro scriptum est. Omnia per ipsum facta sunt.
Quisquis ergo credit posse fieri aliquam creaturam aut in melius
aut in deterius immutari. aut transformari in aliam speciem uel

[illegible] similitudinem nisi ab ipso creatore qui omnia
fecit. et per quem omnia facta sunt. procul dubio infidelis
est. et pagano deterior. Item ex premissis auctoritatibus
colligitur quod arioli. aruspices. incantatores. et sortilegi
atque cum huiusmodi sectatores ab ecclesia sunt eliminandi. et
si non resipuerint perpetuo excommunicandi. Sed quod ulti-
mo capitulo ea que per incantatores fiunt non in cor-
pore sed in spiritu fieri dicuntur. Aug. in libro de ciuitate dei uide-
tur asserere contradicens. Que magorum prestigiis fiunt [illegible]
fantastica esse probantur.
Et mirum de magorum prestigiis. quorum in tantum perduxere
maleficiorum artes. ut et moysi in multis resisterent. uer-
tentes uirgas in dracones. aquas in sanguinem. cum fere
ignitum [illegible] quod quedam maga circe socios ulixis mu-
tauit in bestias. legitur et de sacrificio quod archades deo suo
lico immolabant. Ex quo quicumque sumerent. in bestiarum
formas conuerterent. Sed homines magicis prestigiis po-
tius fingebant quam rerum ueritate. Ut ergo certiores igno-
rantibus manifesti fiant. de eorum pietate atque inuentionibus
[illegible] maiorum [illegible] congruum arbitramur.
Magi sunt qui uulgo malefici ob facinorum magnitudinem
nuncupantur. hi sunt qui permissu dei elementa concutiunt.
turbant mentes hominum. minus confidentium in deo. ac si-
ne ullo ueneni haustu uiolentia tantum carminis interimunt.
Unde lucanus. Mens hausti nulla sanie polluta ueneni. In-
cantata perit. demonibus enim accitis audent uentilare ut quisque
suos perimat malis artibus inimicos. hi et sanguine utuntur
et uictimis. sepe contingunt corpora mortuorum. Nigromantici
sunt quorum precantationibus uidentur resuscitati mortui
diuinare. et ad interrogata respondere. Nigra enim greci mor-
tuus. mantia diuinatio nuncupatur. ad quorum suscitandos
cadauer sanguis adicitur. Nam amare sanguinem demones
dicuntur. Ideoque quotiens nigromancia fit. cruor aque mi-
scetur. et colore sanguinis facilius prouocantur. Ydroman-
tici dicti ab aqua dicti. Est enim ydromantia in aque inspecti-
one umbras demonum euocare. et imagines ludificationis
eorum uidere. ibique ab eis aliqua audire. Ubi adhibito sanguine
et inferos perhibent suscitare. et [illegible]. Ad hec omnia supradicta
pertinent ligature execrabilium remediorum. que ars medicorum
[illegible] seu in precantationibus. seu in caracteribus suspen-
dendis atque ligandis. in quibus omnibus ars demonum est.
ex quadam pestifera societate hominum et angelorum malo-
rum exorta. Unde cuncta uitanda sunt christiano et omnino pe-
nitus execratione repudianda. atque dampnanda. Auguria autem
sunt antiqua. hec autem in frigie primum uenerunt. Prestigium uero mer-
curius dicitur inuenisse. dictum est autem prestigium quod perstringat a-
ciem oculorum. Aruspicine artem primus etruscis tradidisse
se dicitur quidam tages. hic carminibus aruspicinam dictauit
non apparuit. Nam dicitur fabulose arante quodam rustico sub-
ito ex glebis exiluisse. et aruspicinam dictasse. qua die
mortuus est. quos libros romani ex etrusca lingua in
propria mutauerunt. His quoque portentis per demonum fallaciam
illuditur curiositas humana. quando ea [illegible] appetit
scire. que nulla ratione eis competit inuestigare. Hi potes-
tas [illegible] inmundis spiritibus ut per illos sibi aptent. Sic
per eos homines seducant illos qui [illegible] ueritatem et cre-
dunt mendacio. et iuxta [illegible] sententiam sanam doctrinam
non [illegible] sua desideria coaceruabunt sibi magistros pru-
rientes auribus. et a ueritate quidem auditum auertent. ad fabu-
las autem conuertentur. omnino peccatis ducentur uariis desideriis
semper discentes. et nunquam ad scientiam ueritatis peruenien-

tes. Quemadmodum autem iannes et mambres restiterunt moy-
si. ita et hi resistunt ueritati. homines corrupti mente. reprobi
circa fidem. sed ultra non proficient. Insipientia enim eorum mani-
festa erit omnibus sicut et illorum fuit. Nec ideo quisquam crede-
re debet quosdam magicis artibus aliquid facere posse sine
permissu dei. quia omnia que fiunt. aut iusto iudicio facit.
aut permissu suo ita fieri sinit. quod predicti magi le-
guntur similia fecisse moysi qui uirgam suam proiecit.
et conuersa est in draconem. preceperunt singuli uirgas suas que
conuerse sunt in dracones. Sed deuorauit uirga aaron uir-
gam eorum. non enim fuerunt creatores draconum nec magi.
nec angeli mali. quibus ministris illa operabantur. Insunt
enim rebus corporeis per omnia elementa quedam occulte semi-
narie rationes quibus cum data fuerit oportunitas temporalis atque
causalis prorumpunt in species debitas suis modis et fi-
nibus. et sic non dicuntur angeli qui ista faciunt animalium creatores.
sicut nec agricole segetum. terrarum cumque aliarum gignentium
creatores dicendi sunt. quamuis nouerint prebere quas-
dam uisibiles causas. et oportunitates. ut illa nascantur.
Quod autem illi ista faciunt uisibiliter. hi inuisibiliter. Deus uero unus
solus est creator qui causas ipsas. et seminarias rationes
rebus inseruit. Preterea quidam querendum putant. quomodo
septuaginta [illegible] phitonissam samuelem prophetam suscitasse
ad colloquium saulis impiissimi regis. Si phitonicam diuina-
tionem magice artis deputanda est. quibus ita respon-
deri potest. Indignum omnino facinus esse si sic [illegible] commodet
assensus. Quod non potuit fieri ut arte magica attraheretur
uir et natiuitate sanctus et operibus iustus. ac si [illegible] consen-
sit quod utrumque de iusto credere absurdum est. nullum huiusmodi suffragium
habet [illegible] ac uoluntarie [illegible] spirituale
quod posito in carne quesiuit. quod ualde absurdum est. quia quod
hic uiuens recessit permanet uiuens. Porro hoc prestigium satha-
ne quo ut plurimum fallit. bono habere in potestate se con-
fingat. quod apostolus non certa ostendit dicens. Ipse sathana trans-
figurat se in angelum lucis. ut in errore sic in quo glorificaret
in habitu iusti. et non se subornauit ut perficeret
speciem quam predicabat dicultoribus. [illegible] quoniam hic et e-
rat [illegible] fine [illegible] potestate. Sed si quos dicit fallit
quod de morte saul. et filii eius nisi [illegible] quasi magnum sit a di-
abolo ante occasum mortem corporis prouidere. Cum signa quedam
soleant apparere morituris. quippe a quibus dicitur in [illegible]
[illegible] uidetur. quanto magis diabolo que angelica ma-
iestate sublime ipsa oracula fuisse testantur. de cuius
magnitudine apostolus ait. An ignoratis altitudinem
sathane. Quid mirum si imminentem prope mortem potuit
prouidere. cum hic [illegible] fallit. [illegible] indicii potestate uult ad
orari. [illegible] tanta hebitudine demens effectus est saul. ut ad
phitonissam confugeret. [illegible] capere [illegible]
[illegible] quod dampnauit. Sed si quis [illegible]
expressa sunt putet non permittenda. uero istorie [illegible]
sit. recte facit [illegible] minime [illegible]
ne rapiat. [illegible] et intellectum saul [illegible]
factus bonum [illegible] intellectum habere [illegible]
saul. [illegible] samuel [illegible]
expressa. [illegible] Quia [illegible] audiens
in quo habitu esset excitatus. intellexit inquit hic samuel
[illegible] intellexit [illegible] quia bene non intel-
lexit. [illegible] adorauit quam dominum. [illegible]
[illegible] adorauit diabolum ut [illegible] fallacie sue haberet
sathanas. [illegible] ut adoraret quasi deus. Si uero samuel
illi uere apparuisset. [illegible] sustinuisset [illegible] se adorari

ni quã pdicauit dnm solū eē adorandum. 7 quõ hodi
quiã abraã infrigerio erat dicer 7 adiuiz pestilentie
dignū ardore geenne ɔiunctū eē. hi duob; titulis
sub in litate fallacie sue puidit impudus sathanas.
quia 7 adorari sepmisit sub habitu 7 nomine samuelis.
ɔ legem. 7 iurum peccatis pressum cum iusti distantia
peccatorum 7 iustorum sit. cū samuele iustissimo futurum in
...titus ē. Ver pot dici fide eum nō ignorasse sed tacuisse. quia fa
...cū diabolo futur erat. Adeun ei migrauit quem
adorauit. Semp ergo diabolus sub uelamine latens p
dit se. dum ea confingit que orreant. p sonas p quas
fallere uult. Sicut quib; opponit ac dicit quõ eueni
unt illa q illi diuinantes pdicit futura. aut quõ possunt e
grus pbe medelam aut sanus immitte egtudinem.
si aliquid pe utrum a potestatis nõ habent. hi a nob acci
piat responsum. q io quisq; n deb; eis cede. quia aliqn
eueniunt q pdicunt. aut sanare uident languidos.
t lede sanos. quia ab pmissu di fit. ut ipi qui hi audi
unt t uident pbentur. 7 appareat quali fide sint ut
deuotione erga dm. sic in deuteronomio leg moyses
ex cubo diuī pcepto di pcepisse iudicies. Si surrexerit in me
dio tui pphã. aut qui somnium dicat se uidisse. 7 pdixit
signum atq portentum. 7 uenit qd locut e. 7 dixit t;
eam 7 sequam deos alienos quos ignoras. 7 seruiamus
eis. n audies ũba pphe. aut somniatoris. quia temptat
uos dns ds ur. ut palã fiat utrum diligatis eum an n.
In toto corde 7 in tota aĩa ura. dnm dm sequimini.
7 ipsū timete. mãdata ei custodite. 7 audite uocē
illi. ipi seruietis 7 c. Ubi sane intelligi uoluit 7
illa que adiuinant. n scdm dm dici. si acciderit
que dicũt n accipienda. t 7 si fiant q pcipiunt a deis.
aut colant que colunt a deis. Nec spr sua potestate
ostendat ee q contingunt ista. s; q reret quasi
cur ea pmittat. causã temptationis exposuit ad cogno
scendũ utiq eorũ dilectionem. utrũ eam hnt erga
dnm suũ. Cognoscendũ uio ab ipis pot quã ab illo qui
scit omia anq fiant. ¶ Q. d au ab epo excõicatus
eo inconsulto ab alio reconciliari n possit. n forte pei
metropolitanũ t psummũ pontifice. roe 7 auctoritate p
batur. pbri nãq ab epis accipiunt. n epi a pbris. atq
io excõicato a sacerdotib reconciliare possunt. excõi
catos uõ ab epis sacerdotes reconciliare n ualet. Reco
ciliatio nãq penitentiũ epale ē officiũ. n sacerdotale.
Vñ in concit cart. ii. fortunatus eps dix. Penitentiũ
reconciliatio ... puella ... ...
nub; sacra suia suggero. Nã meminim p sco concilio
statutũ. ut crisma t conciliatio penitentiũ. nec n
7 puellaz consecratio a pbris n fiat. Siquis aũt em sece
ri faciens quid de eo statuendũ sit. Aureli eps dix.
Audiuit dignatio ura suggestione frís 7 coepi nri
fortunati. quid ad hec dicatis. abuniũsis epis dictum
ē. crisma7 confectio. 7 puellaz consecratio a pbris n
fiat. reconciliari quequã i publica missa a pbro n
liceat. hoiab; placeat. ¶ Ecce q ab epo excõicat p sa
cdote reconciliari n pot. S; notand ē q reconcilia
tio q n penitentes an eccle ingressũ publice repsen
tant. 7 p impositione manũ epi in facie eccle publice re
conciliant. hi sacerdotib uident eē phibita. uñ
circa fine illi capli n simpliciter phibent penitten
tes reconciliare. s; in publica missa. puatã uõ reco
ciliatioẽ. q n de occultis peccis penitentes t icccrit

missa agentes ad grãm reconciliationis accedãt. h
reconciliatio pot fieri p sacerdote. Vñ in carthaginen concilio.
Jussione epi de occultis peccatis penitentes pbri
reconcilient.

Pbri de occultis peccis iussione epi penitentes re
concilient. 7 sic sup pmisim infirmantes absoluant
7 comunicent. It ex conc cart. ii. Si epus absens ē p pbrm
reconciliet in periclo constitut.

Aurelius eps dix. Siquisquã in periclo fuit constitut
7 se reconciliari diuinis altarib petierit. si eps absens
fuit. deb; utiq pbr consulere epm. 7 sic periclitantem
ei pcepto reconciliare. Quã rē debem salubri consilio
robore. Ab uniuersis epis dictum ē. placet q sca uri
necessario nos instruere dignata ē. Ecce q epo pcipien
te penitentes de occultis peccis. siũ in periclo constitut p
pbrm possint reconciliari. s; si necessitate mortis pena
tus urguet. 7 eps ita remouisse q pbr cũ consule n pos
sit. negabit penitentia morienti. 7 bñficiũ reconcilia
tionis non pstabit penitenti. Que consilium pcipadue
niã. iuxta illud. In quacũq; hora peccator couersus fuit 7c.
7 c. Conuertimini ad me. 7 ego conuertar ad uos. ecclã ō recon
ciliare negliget. Que iure ds suscitaui certa forsan ab
solue contepnet. dampnabit absentia epi que grã diui
ne psentie illustrat. placuerũ regulationis moriturum
succurrere 7 alia si pbri defuit. Cur gt bñficiũ reconcilia
tionis p pbri n ei subuenire n potuit sic contigerit epm.
Si scdm aug quia gen meret miscos fateri scelera pu
dine ē minus. fit dign uenia ex desidio sacerdotis. cur
n simili fit dign reconciliatione ex desidio epi quas
sacerdoti n negat in arcula fuerat. It morientib; peni
tentia p pbri negare n debet. Vñ iulii ppat. Penitentia
mã pbr qui morientib penitentiã abnegat.
ipbr penitentiam abnegauit morientib; reus fit
aiaz. quia dns dic. quacũq; die fuit conuersus peccator
ad penitentiã uita uiuet. 7 n morietur. Vñ confessionem
ultimo tpre pot eē. quia dns n solum tpis s; cordis
inspector ē. sic latro uni momento penitentia meruit
eē in paradiso in hora ultime confessionis. It celestin pp.
Penitentia morientib; non denegãda.
Agnouim penitentiã morientib; denegari. nec illorum de
sidiis annuũ quo obit sui pr aĩe sue cupiunt remedio
subueniri. horrem fateor tante impietati aliquã repi
ri ut de di pietate desperet. Q. d si rogo aliud e q mori
enti morte adde. eiq aĩam sua crudelitate ne absol
uta posse excidere. cum dns ad e ad subueniendũ parat
simus inuitat ad penitentiã. sic pmittit peccatori. In
quacũq; hora 7c. 7 it. Nolo morte peccatoris. Salutem
ergo hoi adimit. quisq mortis tpri penitentiã denegat
rit. 7 desperauit de mia dni. qui eũ ad subueniendum
morienti sufficere. vl in momento posse n credidit. Perdidit
latro in crepmũ ad dextrã pendens. sua una hore
penitentia n iuuisset. Cũ eet in pena fuit. 7 pani pfessio
ne finis habitaculum paradisi eo pmitte pmeruit.
¶ Cum aũt penitentia n denegat. nec reconciliatio ē dene
ganda. In consulto q epo. penitente pbr reconciliare
n deb; n ultima necessitas cogat. Vñ in cart conc in le
git. In consulto epo penitente pbr n reconciliet
n ultima cogat necessitas.

Pbr inconsulto epo n reconciliet penitente. n absen

te epo ultima necessitas cogat. Quicũq; penitentis
publicũ 7 uulgatissimũ crimẽ e q uniuersa commouit
urbẽ an absida manus ei imponat. Si de tpr uõ satisfac
tionis iniũ imponendũ mortuis. theodor cantuarien
ensis eps in penitentiali suo ita diffinit. In periclo posi
tis q̃titas penitentie n ē imponenda. s; innotescenda.
Ab infirmis in periclo mortis positis p ptas igreda confessio peccatorum.
n tñ illis imponendaẽ penitentie qntitas s; innotescenda. 7 cum a
micorũ orõib; 7 elimosinaz studiis pondus peniten
tie subleuandũ. si forte migrant. ne obligati 7 comunione
7 consortio uenie fiant alieni. Aq periclo diuinitus erepti
conualuit. penitentie modũ a sacerdote sibi impositum
diligent obsuet. 7 io scdm auctoritate canonicã ne
illis ianua pietatis clausa uideat orõib; 7 consolationib;
ecclasticis sacerdotes olei inunctionis statuta scoz patrũ
comone uiatici reficiant. Kalendaz obsuatioẽ agẽ
n lic.

Martinus pp. Non licet iniquas obseruationes agẽ kalendarũ.
7 otiis uacare. neq lauro aut uiriditate arboz cingẽ
domos. Omis n h obsuatio paganoz ē. A iure alieni sint
qui paganoz kalendas obsuat.

Achatius pp. Siquis kl'as ianuarii ritu paganoz colẽ.
t aliquid plus noui facẽ p p nouũ annũ. aut mensas cum
lampadib; t epulis in domib; pparare. 7 p uicos 7 plateas
cantatoẽs 7 choros ducẽ psupserit. anathema sit. Infir
mitatib; hominũ incantationes nich remedii pstant.
Aug. Admoneant sacerdotes fideles sacerdotes ppłos ut
nouint magicas artes incantationesq; quib; ui infir
mitatib; hominũ nich posse remediũ conferre. n aña
lib; languentib; uel t 7 moribundis quicq; mederi. s; eē
laqueos 7 insidias antiqui hostis. quib; ille pfidus
gen humanũ decipe nitit. Et siquis hec exercuerit cls
degradet. laicus anathematizet. Dies egyptiaci 7 ianuarii
kalende n sunt obsuande.

Aug. Non obsuatis dies qui dicũt egyptiaci. aut kl'as
ianuarii. in quib; cantilene quedã 7 comessationes.
7 ad inuicẽ dona donant. quasi in pncipio anni bo
ni fati augurio. aut aliquo menses. aut qu die. 7 anno.
7 aut lune. 7 mense solisq; cursũ. Qui a generas 7 quascũq; di
uinationes. aut fata aut auguria obsuat aut attendit.
aut consentit aut consentit obsuatib; inutilis. 7 sine
cã. 7 mag ad sui dapnatione quã ad salutẽ tenet. Sicut
pq̃dã uiuos lectitaũ 7 lune p pytagoricã nigmantiam
egrotantiũ uita t morte t pspa t aduersa futura inquirit.
sicut quatenus sonialia scripta. 7 falso in danielis noĩe
intitulata. 7 sortes que dicũt scoz. 7 auguria anium.
aut aliqd p domo facienda. aut coniugia copulanda.
aut in collectionib; herbaz carmina dicũt. aut pittaciola
p q̃uis infirmitate scriptas sr hoĩes. aut aĩaliã ponit
pt simbolũ 7 oronẽ dnicã. aut magice falsitatibus
in grandinarius 7 tempestatib; credunt. Qui aũt talib; cre
dunt. aut ad eoz domo eũtes. aut suis domib; in
troducit. 7 interrogant. sciãt se fidẽ xpianã 7 baptismũ
puaricasse. 7 paganũ 7 apostatã. i. retro abeuntẽ 7 di
inimicũ irã di grauit incurrisse. n eccliastica peni
tentia emendatus dõ reconciliet. Dic hapls. Sicut manduc
catis. siue bibitis. siue aliud quid facitis. in noĩe
... Qui ...
... diuinationes expetit ...
uidiuinationes expetit. 7 more gentiliũ subse
cunt. aut in domos suas hmoi hoĩes introducit. ...

exquirendi aliquid arte malefica. aut expiandi causa
sub regula quinquennii iaceat. s; gdu penitentie fini
tos diffinitos. Item. Sine incantationib; lic ... herbas
petras habe.
Licet ... Emendicũ sustinẽti lic petras t herbas habe sine in
cantatioẽ.

QUIDAM uotũ castitatis hns de
sponsauit sibi uxorẽ. Illa pori condicioni
renuntians transtulit se ad aliũ. 7 nu
psit ali. Ille cui pus desponsata fuit
repetit eã. hic pmũ qrit an coniugiũ
n possit ee int uouentes. Scdo. an
liceat sponse ab sponso recedẽ. 7 alii nube. Q. d uouentes
matrimonia contrahere n possunt. mult is auctoritatib;
pbat. In concit ncitag. cap. c. iiii. statutũ iuue
nes deuidus que pfessa ... contra ne pruaricatres.
Excõicet iudue que religioso habitu abiecto nupt i elegerit.
sicut bonũ ē castitatis pmiũ. ita 7 maiori obsuantia
7 pceptioẽ custodiendum ē. ut si quidue quicũq; ad
hc immi nob annis posite 7 in matura etate a uirore
lucte sede uouit dõ. 7 ueste laica abiecta sub testimo
nio epi 7 eccle in religioso habitu apparuerint. p tanto
ad seclares nuptias trãsierint. s; aplm dapnationẽ habebunt.
quia fidẽ castitatis qd dõ uouer irritã facẽ uise st.
tales g psone ab xpianoz comone seqstrant. neq; in conuiuio
cum xpianis conicent. Nam si adultere coniuges rei sunt.
si sui obnoxie uiris n fuint. quanto magis uiduenũ
di religiositatẽ mutauer. c̃mine adulterii notatur.
si deuotionẽ quam sponte nec coacte dõ optulerint
libidinosa uoluptate corrupint. ad secl'as nuptias
trãsitũ fecint. Que 7 si uiolentia irruente ab aliquo
oppsse fuint. ac postea delectatioẽ libidinis pma
nẽ in coniugio raptoris t uiolento uiro consenserint.

damnatione superius dicta teneantur obnoxie. De talibus ait apostolus: Cum enim luxuriate fuerint, nubere in Christo volunt, habentes damnationem, quia primam fidem irritam fecerunt. Item ex epistola Gregorii missa ad Bonifacium. *Vidue et virgines que a religionis proposito discedunt.*

Viduas a proposito discedentes viduitatis, super quibus nos consulere voluit dilectio tua, frater karissime, credo nosse a sancto Paulo et a multis sanctis patribus non conuitari olim esse damnatas. Quas nos apostolica auctoritate damnandas et a communione fidelium atque a liminibus ecclesie arcendas fore censemus, usque quo obediant episcopis suis, et ad bonum quod ceperunt inuite aut uoluntarie reuertantur. De uirginibus autem non uelatis, si deuiauerint, a predecessore nostro papa Innocentio taliter decretum habemus. He uero que necdum sacro uelamine tecte, tamen in proposito uirginali semper se simulauerunt permanere, licet uelate non fuerint, si forte nupserint, aliquanto tempori his agenda penitentia, quia sponsio earum a Domino tenebatur. Si enim inter homines solet bone fidei contractus nulla ratione dissolui, quanto magis ista pollicitatio quam cum Deo pepigit solui sine uindicta non poterit. Et cetera. Si uirgines non dum uelate tales penitentia publica puniuntur, et a cetu fidelium usque ad satisfactionem excluduntur, quanto magis uidue que perfectioris etatis et maioris sapientie atque consilii existunt, utrumque consortio mariti totiens use sunt, et habitum religiosum assumpserunt, et demum apostatauerunt, atque ad priorem uomitum sunt reuerse, a nobis et ab omnibus fidelibus, a liminibus ecclesie et a cetu fidelium usque ad satisfactionem sunt eliminande et carceribus tradende. Qualiter iuxta apostolum Paulum tradentes huiusmodi hominem Sathane, ut spiritus eius saluus sit in die Domini. De talibus et Dominus per Moysen loquitur dicens: Auferte malum de medio uestrum. De quibus et propheta ait: Letabitur iustus cum uiderit uindictam impiorum, manus suas lauabit in sanguine peccatoris. De talibus namque et eorum similibus atque eis consentientibus dicitur: quia non solum qui faciunt, sed et qui consentiunt facientibus rei sunt. Item ex decreto Gelasii pape ad Sicilienses episcopos misso, cap. viiii.

Transire non possunt uidue et uirgines post … ad nuptias.

…eas iuuenculas ad nuptias transire patimur que religioso proposito diutina obseruatione permanserunt. Similiter uirgines nubere prohibemus, quas annis plurimis in monasteriis etatem peregisse contingit. Item ex concilio Tolletano iiii. cap. viii.

Vidue et puelle que religionis habitum … suspendantur.

Et uidue et puelle que habitum religionis in domibus patrum suorum tam a parentibus quam a se ipsis mutauerunt, sed postea contra instituta patrum et precepta canonum coniugia dederint copulanda, tamdiu utrique habeantur a communione suspensi, quousque quod illicite perpetrauerunt emendent. Quod si emendare neglexerint, a communione et omnium catholicorum conuiuio perpetuo sint sequestrati. Item ex decretis Innocentii pape. *… uirginitatis … necdum sacro uelamine tecte.*

He uero que necdum sacro uelamine tecte, tamen in proposito uirginali semper se simulauerunt permanere, et cetera, ut infra. Nam superius de illis que a proposito uiduitatis discesserint dicitur habere damnationem, quia primam fidem irritam fecerunt. Quanto magis que fidem frangere contendunt. Item ex decreto eiusdem cap. c. xviii. *Illis autem … penitentia … que sacre si publice nupserint.*

Que Christo spiritaliter nubunt et a sacerdote uelantur, si postea publice nupserint, non eas admittendas esse ad penitentiam, nisi hi quibus se iunxerant de mundo recesserint. Si enim de hominibus hec ratio custoditur, ut quecunque uiuente uiro alii nupserit adultera habeatur, nec ei agende penitentie licentia concedatur, nisi unus de eis defuerit, quanto magis de illa tenendum est que ante se immortali sponso coniunxerat, et postea ad humanas nuptias transmigrauit. Item ex concilio Tiburiensi cap. vi. *…*

Inpudicas detestabilesque personas monachorum scilicet atque monacharum, que abiecto proposito sanctitatis illicita ac sacrilega contagione se miscuerunt, et in arbitrium conscientie desperatione perducte de illicitis complexibus libere filios procrearunt, a monasteriorum cetu ecclesiarumque conuentibus eliminandas esse mandamus, quatenus retruse in suis ergastulis tantum facinus continua lamentatione deflentes purificatorio possint penitudinis igne decoqui, ut eis uel ad mortem solius misericordie intuitu per communionis gratiam possit subueniri. Item eodem. *Monacha et uirgo Domino consecrata si nupserint excommunicentur.*

Virginem que se Domino consecrauit, similiter et monachum, non licere nuptialia iura contrahere. Quod si inuenti fuerint perpetrantes excommunicentur. Confitentibus autem decreuimus ut habeat auctoritatem eiusdem loci episcopus misericordiam humanitatemque largiri. Item ex eodem. *Dum uiuunt lamentis penitentie se affligant qui sanctimonialibus se iungunt copulatione.*

Si qui querentes sanctimonialibus in matrimonio se adiunxerint aut … copulari, iuxta censuram zeli eorum separentur, nunquam eis conueniendi … cum uelo religionis, sed in penitentie se lamentis uehementer dum uiuunt affligant. Item ex eodem. *A communione pellantur qui cum uirginibus se sociant.*

Virginibus sacris se quosdam temere sociare cognouimus et post dicatum Deo propositum incesta federa sacrilegaque miscere, quos protinus equum est a sacra communione detrudi, et nisi per publicam probatamque penitentiam omnino non recipi, sed tamen his uiaticum cum de seculo transeuntibus, si digne penituerint, non negetur. Item ex concilio Aurelianensi cap. iii.

Ne fas uiduis sit post susceptum uelamen discedere.

Vidue que spontanea uoluntate ab altari sacre conuersationis uelamen susceperint decreuit synodus in eodem proposito permanere. Nec fas esse decernimus, postquam se Domino semel subiugatas fecerint, … Item ex eodem. *… duci maritali …*

Si quis sacro uelamine consecratam in coniugio duxerit et post dicatum Deo propositum incesta federa sacrilegaque miscuerit, ut in constitutis Gelasii pape cap. xx. legitur, protinus equum est a sacra communione detrudi, et nisi per publicam probatamque penitentiam omnino non recipi. Sed si penituerint transeuntibus de seculo uiaticum non negetur. In Calcedonensi concilio cap. xvi. si perpetrantes excommunicantur. Confitentibus tamen auctoritate episcopi misericordia largiatur. In epistola Siricii pape cap. vi. Velate et Deo consecrate si abiecto proposito sanctitatis clandestino sacrilega contagione se miscuerunt et illicitis complexibus publice filios procreauerunt, has nuptias detestabilesque personas a monasteriorum cetu et ecclesiarum conuentibus eliminandas esse iudicatum est, quatenus de ergastulis retruse tantum facinus continua lamentatione defleant. Unde et nos … canonica auctoritate … nodo percepimus ut omnino separentur … ut sub uno non cohabitent tecto, et ut propositum ualeat custodire, oportet te illam detrudere … habere ut quanta sit nefaria que commisit … districtione cognoscere. … Quam in rem quisquis … obsistendum … a communione … suspendere nobisque renuntiare festina, ut quantum sit execrabile quod plurimi … cognoscit. … ita etiam sufficienter … ostendere ut culpam tantam ingeminare neglectu, sed aliquantulum … sollicitudine minuere. Item Augustinus de conflictu uitiorum atque uirtutum. *Tribuitur nubendi licentia qui continentiam seruare decreuerint.*

Nubendi licentia quibus tribuitur? His qui uirginitatem uel castitatem uiduitatis nequaquam professi sunt. Quibus autem non tribuitur? Illis uidelicet qui uirgines uel continentes esse decreuerunt. Fornicationem nulli impune concedit. Idem. *Peiores sunt adulteris que continentie propositum uiolant.*

Proposito meliore lapsas si nupserint feminas a castitate sanctioni quam uouere Deo adulteris esse peiores manifestum est. Item ex concilio Calcedonensi. *Monachus et uirgo que se Deo dedicauit nuptiis iungi non possint.*

Si qua uirgo dedicauit se Deo, similiter et monachum, non licere nuptiis iungi. Si uero inuenti fuerint hi facientes maneant excommunicati. Statuimus uero posse fieri humanitatem, si ita probauerit episcopus loci. Item ex eodem. *Diaconissa si quis post ordinationem nubat anathema sit.*

Diaconissam non debere ante annos xl ordinari statuimus, et hoc cum diligenti probatione. Si uero suscepit ordinationem et quanto tempore obseruauit ministerium, et postea se nuptiis tradiderit, iniuriam faciens gratie Dei, hec anathema sit cum eo qui illi se nuptiis coniunxerit. Item ex synodo Ancyritana. *Inter bigamos putantur que uirginitatem pollicitam preuaricantur.*

Quotquot uirginitatem pollicitam preuaricate sunt, professione contempta, inter bigamos, qui ad secundas nuptias transierunt, haberi debent. Item ex concilio Liburitano. *Virginibus Deo dicatis nec in fine danda est communio si libidini seruierint.*

Virgines que Deo se dedicauerunt si pactum perdiderint uirginitatis atque eidem libidini seruierint non intelligentes quid amiserint, placuit nec in fine dandam eis esse communionem. Quod si semel persuase aut infirmitate corporis lapse fuerint et omni tempore uite sue penitentiam egerint, et a coitu se abstinuerint, placuit eas in fine communionem accipere debere. Item ex concilio Tolletano i. *Deuotam peccantem nisi desierit non esse in ecclesia recipiendam.*

Deuotam peccantem non recipiendam in ecclesia nisi peccare desierit, et desinens egerit aptam penitentiam x annis recipiat communionem. Prius autem quam in ecclesia admittatur ad orationem ad nullius conuiuium Christiane mulieris accedat. Quod si admissa fuerit, etiam que eam receperit non admittatur ad penitentiam. Nam et uiuente marito caste uiuere cepit aut postquam ipse decesserit. Item Gregorius Iohanni episcopo Karolitano. *De monacha que ad lapsum adulterii deducitur.*

Si qua monacharum aut per … licentiam aut per impunitatis prauam consuetudinem ad lapsum adulterii deducta fuit, ad … hac prosperitate uindicte seueritate. Ita ut districtiori monasterio uirginum in penitentiam uolumus redigi, ut illic orationibus atque ieiuniis uacet et sic penitendo proficiat, et metuendum ceteris discipline prebeat exemplum. Illum uero qui cum huiusmodi feminis inuentus fuerit iniquitate reprobus communione priuet … ab omni clericatus honore officio priuatus continuo lugendis excessibus in monasterium detrudatur. Item ex decreto Eugenii pape. *Caste obseruent religionis habitum que religionis obtentu uelantur.*

Mulieres obtentu religionis uelate aut in monasterio regulariter uiuant aut in domibus suis susceptum habitum caste obseruent. Item ex concilio Tolletano iii. cap. x. *Amplius si continentiam nubant uidue quibus uolunt.*

Vidue si ipsis quamuis permanentiam professe nubere elegerint, illis nubant quos propria uoluntate uoluerint habere maritos. Simili conditione et uirginibus habeant nec contra uoluntatem parentum uel suam cogantur accipere maritos. Gregorius Anthemio subdiacono in epistola xl. lib. i. *In monasteriis retrudantur monachi uxoribus sociati.*

Peruenit ad nos quia aliquos monachorum usque ad tantum nefas prolapsos … cognouimus ut uxores publice sortiantur. Precipimus ut sub omni uigilantia requiras, et inuentos habitacione in monasteriis quo monachi fuerint retrudere facias.

His omnibus auctoritatibus uouentes prohibentur contrahere matrimonia, et quibus … si contraxerint separari iubentur. Augustinus autem talium separationem peccatum asserit esse et tradidit. *Coniugia uouentium non sunt dissoluenda.*

Nuptiarum bonum semper quidem est bonum, quod bonum semper in populo Dei fuit. Sed aliquando fuit legis obsequium, nunc est infirmitatis remedium, in quibusdam uero humanitatis solatium. Filiorum quippe procreationi operam dare non canino more per usum promiscuum feminarum, sed honesto ordine coniugali non est in homine probandus affectus, sed ipsum tamen laudabiliter transcendit et uincit celestia cogitans animus. Sed quoniam sicut ait Dominus: Non omnes capiunt uerbum hoc, qui potest capere capiat. Que se non continet nubat. Que non cepit deliberet. Que aggressa est perseueret. Nulla aduersario detur occasio. Nulla Christo subtrahatur oblatio. In coniugali quippe uinculo si pudicitia conseruatur, damnatio non timetur. Sed in uirginali et uiduali continentia excellentia muneris amplioris expetitur, qua expetita et electa et uoti debito oblata iam non solum capessere nuptias, sed etsi non nubatur, nubere uelle damnabile est. Nam ut hoc demonstraret apostolus non ait: Cum in delitiis egerint in Christo nubunt, sed nubere uolunt, habentes, inquit, damnationem quia primam fidem irritam fecerunt, etsi non nubendo, tamen uolendo. Non quia ipse nuptie uel talium damnande iudicentur, sed damnatur propositi fraus, damnatur fracta uoti fides, damnatur non susceptio ab inferiore bono, sed ruina ex bono superiore. Postremo damnantur tales non quia coniugalem fidem postmodum inierunt, sed quia continentie primam fidem irritam fecerunt. Quod ut breuiter insinuaret apostolus noluit eas dicere habere damnationem que amplioris sanctitatis proposito nubunt, non quia non damnantur, sed ne in eis ipse nuptie damnari putarentur. Sed cum dixisset: Nubere uolunt, continuo addidit: habentes damnationem, et dixit quare: quia primam fidem irritam fecerunt, ut uoluntas que a proposito cecidit appareat esse damnata, siue subsequantur nuptie, siue desint. Proinde qui dicunt talium nuptias non esse nuptias, sed potius adulteria, non mihi uidentur satis acute ac diligenter considerare quid dicant. Fallit eos quippe similitudo ueritatis. Quia enim coniugium Christi dicuntur eligere que Christiana sanctitate non nubunt, hinc argumentantur quidam dicentes: Si uiro suo uiuo que alteri nubit adultera est, sicut ipse Dominus in euangelio diffiniuit, uiuo autem Christo, cui mors ultra non dominabitur, que coniugium eius elegerat si homini nubit adultera est. Qui hoc dicunt acute quidem mouentur, sed parum attendunt hanc argumentationem quanta rerum subsequatur absurditas. Cum enim laudabiliter etiam uiuente uiro ex eius consensu continentiam femina Christo uoueat, secundum istorum rationem nulla hoc facere debet, ne ipsum Christum, quod sentire nefas est, adulterum faciat, cui uiuente marito nubit. Deinde cum prime nuptie melioris sint meriti quam secunde, absit ut sanctarum uiduarum iste sit sensus ut eis uideatur quasi Christus maritus ipsum non habebat. Ipsum quam uirum suis fidelibus subdite famulabantur non carnaliter sed spiritualiter, cui ecclesia ipsa cuius membra sunt coniuge que fidei spei caritatis integritate non solum in uirginibus sacris, sed in coniugatis fidelibus tota uirgo est. Vniuersa quippe ecclesia cuius omnes illa membra sunt apostolus dicit: Aptaui uos uni uiro uirginem castam exhibere Christo. Nouit autem ille uirginem sine corruptione fetare, quam impiam carne potuit matrem sine corruptione parere. Fit autem per hanc minus consideratam opinionem que putat lapsarum a proposito feminarum si nupserint non esse coniugia, non paruum

mariti. ut amittis sepenti uxores. quasi adulterii sit
in uxore. et cum uolit eas separatas reddere continentie faciat
matrimonium adultero uos. cum suis uxoribus uiuis uelatas ducit.
Quapropter possum quidem dicere proposito meliore lapsas si
nupserint feminas adulteras esse non coniuges. S. plane dubitaverim dicere
lapsus et ruinas a castitate sciore que uouerunt deo adulteris esse peiores. Si hoc nullo modo dubitandum
est ad offensionem pertinet cum maritum fidem non seruet marito.
quanto grauius offenditur cum illi ipsi non seruatur fides. ideoque
etiam oblatum quod nec exegerat offendendum. cum unusquisque non redderet quod nullo compulsus sed consilio commonitus uouit. tanto
magis fraudati uoti auget iniquitatem. quo minus habuit uouendi necessitatem. Item theodorus. Si qui uirgini [potiorem habet]
tatis. et c. Quod autem uouentes premissis auctoritatibus iubentur
adiuncte discedere. quod uero augustini auctoritate atque theodori
soluenda non sunt. in capitulo de ordinatione clericorum euidenter ostenditur. Item nouam inocentii quod uirgines sacre publice nubentes
ille uiuente causa uiuit. prohibentur admitti ad penitentiam. non ita intelligendum est ut aliquod excludantur a
penitentia que digne penitentiam agere uoluerint. S. prohibentur
admitti ad penitentiam quia nec adhuc ab incestu copula discedere nolunt.
Propositum namque sacre religionis non potest deo penitentiam
recedentium que ad habitum uite professionis redire neglexerint.

[illegible]

ioseph negat fuisse diuortium quia ioseph non cognouit eam. Vn̄ apparet eos non fuisse coniuges. Sīc ait̄ de beata maria quam ioseph despōsauit· ⁊ infra· Ideo uir coniux negatur fuisse · nt coniux? istag̃ replicet· tām̄ coniux negat̄ fuisse · nt̄ comm̄ ut̄ istag̃ iplicet̄ spōsa erat coniux · appellatur. It̄ ex concil̄ · urelianē si. De eo qui cū duab· sororib· dormit.

Qui dormierit cū duab· sororib· ⁊ una ex illis añ uxor fuit· nec unā ex ipsis h̄t· nec ipsi adulterii qui con iugio copulentur· nec pe uxor uel ei sibi reddē debitū· quā libi reddidit illicitā sororē ei cognoscendo· nec p̄ mortē uxoris uel ei· t adult̄ copulati iugii· despō satio ec̄ legi n̄ concit̄ tiburtensi. De eo qui dormit cū spōsa fr̄is sui.

Quidam despōsauit uxorē ⁊ dotē et ea coire n̄ potuit. Quā clanculo fr̄ ei corrupit ⁊ grauidā reddidit. De cretum ē ut quāuis nupta n̄ potuit eē legitimo uiro· despōsatā tam̄ fr̄ habe n̄ possit. Sed mech⁹ ⁊ mecha fornicationis quidē uindictā sustineant · licitatio coniugii ei n̄ negent̄. ∫ Sed illa quā uir sororis sue cognouit · ppetuo copulā phibet̄· h̄ quā sponsā fr̄is sui corrupit · post pactā penitentiā matrimoniū cōhere pmittitur. Apparet hāc n̄ fuisse coniugē fr̄is ei⁹. It̄. Mulier cū forni catioñis auro suo dimissa · uir ei reconciliabit̄ · aut illo uiuente manebit innupta. despōsatio eē inuenit̄ in primo libro capitulari in quo ita leg̃. Si spōsus rap tā recipe noluit̄ liceat sibi nubē alii.

Raptor publica penitē mulctet̄. Raptā uō si sponsus suscipe noluit̄ ⁊ ipsa eid̄ crimini cōsentiens n̄ fuit · licentia nubendi alii n̄ neget̄. It̄ ex conc̄ tolletano. De eod̄.

Tantū ē scelus huius criminis ut si quis spōsam alterius rapuit pu blica penitentia mulctet̄ ⁊ sine spe coniugii maneat ⁊ si ipsā eid̄ crimini cōsentiens n̄ fuit· licentia nubendi alii n̄ neget̄. Quod si sup h̄ coniugē se supsterit · utrq; usq; ad satisfactionē anathematizet̄. ∫ Apparet ḡ hāc n̄ fuisse coniugē · cum uiuente spōso alii nubendi licentia n̄ negat̄. Quod ḡ sanct̄ ambr̄ ⁊ reliquo patres spōse con iuges fuē pbant̄ · Sed sciendum ē q coniugiū despōsa tione iniciat̄· comixtioñe pficit̄. Vn̄ int̄ spōsum ⁊ spō sam coniugiū ē· s; initiatū · int̄ copulatos ē coniugiū ratū. Vn̄ ambr̄. In despōsatione coniugiū initiat̄.

In initiat̄ coniugiū · coniugii nomē asciscit̄ · n̄ cū pu ella uiri cōmixtione cognoscit̄. Sē ar̄ q in despōsati one coniugiū initiat̄ · n̄ pficit̄. It̄ ambr̄ in libro de pa triarchis. Coniugiū [illegible] matrimonium pficit̄.

Nā matrimonio cōiunctio intelligit̄ spūalis · quā confirmat ⁊ pficit coniunctio corpalis. It̄ ieř sr̄ abdiam. Matrimoniū sponsalia coniunctione pficitur.

Uxor apptē in filiab· uris fornicabit̄ ⁊ sponse ur̄e adultere er̄. Notandū q in filiab· dicit futurā fornicationē · in coniugis adulteria que spōsali conuentione initiant̄ · ⁊ commixtione corpū pficiuntur. ∫ Iuxta hāc distinctionē intelligenda ē auctoritas illa aug. Non dubiū ē illā mulierē n̄ ptinē ad matrimoniū cū q docet̄ n̄ fuisse cōmixtio sexus. Ad matrimoniū p fectum subintelligendū ē. Tale uidelic̄ q h̄t ī se ⁊ sacra mentum. Ita ⁊ illud leonis pp intelligendū ē. Sed obicit̄ illud aug. Int̄ mariā et ioseph fuit pfectū coniugiū. Sed pfectū intellig̃ n̄ ex officio · s; ex his que initiant̄ con iugiū · ex fide uidelic̄ ⁊ pole ⁊ sacramento · que omia in eparentib· fuisse auctoritate aug. pbat̄. Cuncta ḡ que

n̄ de spando coniugio inducta sunt · de pfecto intelli gant̄ q spōsali coniunctione ē initiatū ⁊ officio corpa lis cōmixtionis ē consummatū. Illa uō quib· separabile con iugiū ostendit̄ de initiato intelligunt̄ q nondū officio suo pfectū ē. Pot̄ ⁊ aliter distingui. Sponse appellant̄ con iuges cōsuetudine sc̄pture · spe futura · n̄ effectu p̄sentiū. Vn̄ ambr̄. Cū dixisset cū initiat̄ coniugiū n̄ addidit tēre · t effect̄ · s; ex nomī coniugiū asc̄it̄ · ostendēs tale nomē co niugii tēre t effectū. It̄ aug̃ ī cide parentib· dnī loqretur ait · Coniuge fuerit mīte n̄ carne sic ⁊ parentes. Ex quo dat̄ intelligi q sic ioseph pr̄ dnī dicit̄ ē · n̄ effectu genitu ras · s; officio ⁊ cura puidendi · sic ⁊ coniux mr̄ĭs ei appel latus ē · n̄ coniugii effectu · s; subministratione necessarī op̄ ⁊ indiuiduo mentis affectu. hīc ḡ ḡ ait · Noli timē ac cipe mariā coniugē tuā. Coniuge nōīā quā futura erat coniux. hīc ⁊ beda sr̄ lucā ei. Si quis spōsā alterius uiolau̅ ⁊ c. V xorē dic̄ n̄ que ēē s; q futura erat uxor. hīc ⁊ ier sr̄ math in euglio cū eēt despōsata. More sc̄pture spōse coniuges ⁊ spōsi uiri appellant̄.

Cauit ioseph uxor m. Cū uir audieris · suspitio n̄ subeat nuptiarum. S; recordare cōsuetudinis sc̄pturarum quod spōsi uiri ⁊ spōse uocent̄ uxores. ⁊ infra. N̄ ab alio inuenta ē n̄ ioseph · qui pene licentia maritali future uxo ris oīa nouit. ⁊ infra. Joseph fili dd ⁊ c. Ja supdixim⁹ spōsas uxores appellari · quod plenius lib aduersus eluidiū docet. Jdē sr̄ genesim. De eod̄.

Egressus itaq; loth locut⁹ ē ad generos suos · qui accepturi erant filias suas. Insequentib· filie loth uirgines fuisse dnr̄ ⁊ ipa ad sodomitas dix̄. Ecce duo filie mee q nūq cognouer̄ uiri ⁊ c. Nec audr̄ habuisse generos · s; quidā arbitrant̄ cas q uiro habuer̄ in sodomis pisse · ⁊ que uirgines tū cupiunt exisse · s; ebraica uitas h̄t egressus ē loth locu tus ē ad spōsos suos q magis uidet̄ ex eo q sequit̄ · qui accepturi erant filias ei⁹. Vn̄ dat̄ intelligi q sc̄ptura spōsos generos uocari. It̄ iohs os aureū ī eod̄ euglio. Maria coniux dr̄ mo re sc̄pture cū simpliciter spōsa eēt.

Nusquā conuenirent n̄ dix̄ priusquā in spōsi adducerent̄ domū. hic in more tenebat antiquitas · ut spōse i spōsoy domib· habeant̄. Vt aū gn̄i loth ap socerū legi tur habitare · cū spōsis n̄ dū copulatis s lege coniugii. Sic ⁊ maria habitabat cū spōso. ⁊ infra. Neq̃ n̄ expelle eā ī domo uoluit · s; dimitte. ⁊ infra. Noli timē ac cipe mariā coniugē tuā. Quos sermone spōsā simpliciter dicens. Sic ⁊ eo q adhuc spōsi sunt generos appellare sc̄ptura cōsueuit. Quid ē aū accipe domu pfecta retinē · sini stra mte dimiserat. ⁊ infra. Sic n̄ illā ē ac comendat ei sui discipulo · sic ⁊ n̄ angl's copulat sponso · n̄ in fide soci ne coniugii · s; in consortium eius habitaculi. Origenes ī eod̄. Maria dr̄ uxor · quia futura uxor deputabat̄ ioseph.

Inuenta ē h̄ns in utō ab ipso ioseph · qui ue ei n̄ coniunx futura t̄n ut putabat uxoris oīa nouit. ⁊ infra. Sed u xor noīat̄ sup̄ despōsatione · tēē dr̄ · n̄ t̄n mr̄ · t̄n uxor ē · s; [illegible] unigenitū eēt mr̄ ē ⁊ infra. Coniugē dico · ppter eam diabolo uirginitatē ei⁹ occultarē · ut legis institutione firma ē. Insequentib· demonstrauit · cū n̄ et statua uxor p cōsuetudinē coniugii h̄t · nec iste quāquā tuus filius eē cōdat̄. Jt̄ ḡ ḡ in expone euglii · cū eēt sero die illo. Maria [illegible] ioseph [illegible].

Ille quippe de custodia sua presumptione sua dubitare pmisit · nec t̄n in dubitatione destruit. Sic añ natiuitatē suam habē mariā spōsā uoluit · quā ad h̄ās nuptias ip

uenit. Nam ita factus ē discipulus dubitās ⁊ pal pās testis uē resurrectionis. Sic spōsus mr̄is fuit custos integerrime uirginitatis. ∫ Ex his omib· appar· spon sas coniuges appellari spe futurorū · n̄ re p̄sentiū. Quod ḡ coniuges a pma fide despōsationis appellant̄ · sicut a que spōsa asserunt coniux eē negat̄ · S; a pma fide de sponsationis appellant̄ · n̄ dr̄ coniux · n̄q in ipsa despō satione fiat coniux · s; quia ex fide quā ex despōsatione sibi inuicē debent · post efficiunt̄ coniuges. Sic p fidē dnr̄ remitti pcca · n̄q añ baptisma p fidē remittant̄ · s; quia fideles ēāq in baptismate emundant̄ a peccatis. Il lud iohis c̄ os t̄ matrimoniū n̄ fac̄ coit⁹ s; uoluntas. It̄ illud ambr̄. N̄ defloratio uirginitatis s; pactio coniu galis matrimoniū fac̄ · ita intelligendū ē. Coit⁹ sine uolū tate cōhabitandi matrimoniū · ⁊ defloratio uirginitatis sine pactione coniugali n̄ fac̄ matrimoniū · s; p̄cedens uoluntas cōhabi tandi ⁊ coniugalis pactio fac̄ · ut mulier in defloratione sue uirginitatis t coniunctionis nubit uiro · t nuptias cele brare. It̄ siricius pp discessionē spōse a spōso uocat con iugalē separationē · S; tal discessio dr̄ uiolatio coniugii n̄ iā existentis · s; futuri · ut ex quō despōsatione spabat̄ · sic ⁊ di abolus dr̄ cecidisse a beatitudine · n̄ solū quā tē habebat · s; ⁊ ad quā habendā creatus erat. Sic qui mitto sue uite t scien tie in sacerdotē t in epm eligit̄ · si intim electionē suā cassari meruit · dr̄ amittē sacerdotalē t epālē unctionē · nō quā iā acceperat · s; ad quā accipiendā electus erat. N̄q ḡ illa auctori tate spōsa coniux pot̄ pbari. Sed concedatur q spōsus sit con iux · t̄n q̃ritur utrū liceat ei renuntiare spōsi cōdicionis. hoc aū pbat̄ auctoritate anciranu concilii · in q statutum ita legit̄. Puelle despōsate ab aliis raptoribus reddende sūt si ei rapte fuerint.

Desponsatas puellas ⁊ post ab aliis raptas placuit erui ⁊ eis reddi · quib· añ despōsate fuerant. Si aliud · p̃ dictionis renunciare · ⁊ de nuptiis cū alio agē · aliud rapi · h̄ē illicite stupri. Vn̄ ysidor ethimo logiarum lib· v· cap· xx· iii· ait. Quid sit rapt⁹.

Rapt⁹ ē illicit⁹ coit⁹ a corrūpendo dict⁹. Vn̄ qui raptor po tit̄ stupro fruitur · h̄ aū n̄ ab alio rapta · s; illi desponsata mōstrat̄. Raptā uō talē dicit pbib· gelasius pp ita dicens. De raptis admittens ubi [illegible] de [illegible] nuptiis [illegible] ex illa pditorū pncipū ibi rapta dicit̄ eē cōmissū ut puellā dec̄ in nuptias nec facti fuit abducta. Quod aū infra cap subiungit̄ ⁊ sic eis raptorib· iis illata cōstituit · id addi tū ē · quia raptarum alie se rapiendas exponunt̄ · alie ui olent̄ abducuntur. Q uolub· ḡ in rapiant̄ · ab aliis redden de sunt. Has aū ut supdictum ē n̄ raptas · s; uir alii despōsatas conuincit̄ · ⁊ id n̄ ē huic auferendi ⁊ ab aliis red dende. Sequuntur alie auctoritates quib· ista phibet̄ nubē secdo ⁊ iubet̄ redire ad pōr auota. Ait siricius pp himerico epō taraconensi. Puellā alt̄ despōsatā alt̄ accipe n̄ ualet.

E coniugali uolatione requisisti · si puellā alii de spōsatā alt̄ in matrimonio possit accipe. Tale ḡ conubiū anathematizamus ⁊ modis oib· nefas inhibemus. Quia illa bn̄dictio quā nupte sacerdos imponit̄ ap fide les cuidā sacrilegii instarē si ulla transgressione uiolet̄. ∫ Sed hac auctoritate sit teñ illa phibet̄ ad iñuota transi re · que in dom⁹ mū ē ducta · ⁊ cū spōso suo ē uelata ⁊ bn̄ dicta. Talium discessione uiolat̄ bn̄dictio quā nupte sacerdos impon̄. Verū hanc nec dū spōsi sunt in illā dū uenit · nec cum ea bn̄dictionē accepit · nec ḡ hac auctoritate h̄ copula phibet̄. It̄ illud eusebii pp de despōsatā puel

lā nuc parentib· alii uiro tradē. Similit̄ de huiusmodi despōsata intellig̃ · q uidelic̄ cū spōso ē uelata ⁊ bn̄dic ta. It̄ obicit̄ illud ḡ ḡ. Q ue ppr̄ frigiditatē a uiro suo separat̄ ⁊ alii nupta · si uir eā aliā cognouit · illa eide thenda sacdo ⁊ reddenda pmo. S; ⁊ eod̄ m sequit̄ solutio. qui ista uidelic̄ cū illo bn̄dictionē accepit.

Quidā infidelis in coniugio post ad fidē cōuersus ē. Vxor odio xpiane fidei ab eo discessit. Ille quandā fidelē in uxo rē accep. Qua mortua ad ēs efficit̄ tandē uite · ⁊ sciētie merito in epm elig̃. Ji pmū qr̄ an coniugiū sit int̄ infideles. Scdo an liceat huic aliā ducē priore uiuente. Tcio an sit repu tandus bigamus · quia añ baptismū habuit unā ⁊ post bapt̄ aliā. Q d int̄ fideles coniugiū n̄ sit multis auctorita tib· pbat̄. Ait n̄ apostolus. Omē q n̄ est ex fide peccatū est. Cōiunctio aū infidelium n̄ est ex fide ⁊ peccatum n̄ est ḡ co niugiū · q̃ nullū coniugiū peccatū ē. It̄ aug. Non est uera pudicitia hōis fidel cū coniuge sua · uāū uā pudicitia eē n̄ pot̄ · ibi nec uerū coniugiū ē. It̄ ambr̄. Jussit hesdras dimitti uxores alienigenas p quas iram ad dōs alienos. N̄ est n̄ iputandū matrimonium q ext̄ dī decretū factum ē · s; cū cognoscit̄ ē emendandū. It̄ aug. Nē tam coniugiū quod sine deo · his oib· auctoritatib· pbat̄ coniugiū n̄ eē int̄ in fideles. E cr̄ inueniunt̄ alie auctoritates quib· pbatur coniugiū eē int̄ fideles · quaru p̄ma ē illud euglii · q ait. Et quinq; in una domo · duo in tres ⁊ tres diuidentur in duo. Deinde pponas illas · socrū ⁊ nurū ⁊ c. · uxorē · irum eē diuiden dā ⁊ c. It̄. Qui n̄ odit patrē aut matrē · aut sororē · aut uxorē ppt me n̄ est me dignus. Vxorē infidelem n̄ fidelē dic odio habendā. It̄. Omis qui reliquerit domum aut patrē aut matrē · aut uxorē · t sororē centuplū accipiet ⁊ c. Vxorē in illos infidelē significat · quāpp xpm dimittunt · dum porī ipā quā fides ē deserunt̄. It̄ apls. Si quis fr̄ uxorē h̄t infidelē ⁊ h̄ cōsentit habitare cum illo · n̄ dimittat illā ⁊ si q mulier h̄t uirū infidelē ⁊ hic cōsentit habitare cum illa · n̄ dimittat uirū suum. Sc̄ificatus ē n̄ uir infidelis p mulierē fidelē ⁊ sc̄ificata ē mulier infidelis p uirū fidelē. Jd ad titum · hortare adolescentu las · ut diligant uiros suos · titā de fidelib· quā de infideli bus intelligendū ē. Infidelib· nāq; uiris fideles mulieres · ppensius ppr̄ dm̄ debent obsequi · ut sic uiros suos lucri ualeant · sic in passione beati clemētis de theodora ⁊ sisinnio leg̃ mirabilit̄ contigisse. It̄ innocentius ruffo ⁊ eusebio epis macedonib·. Bigamus pbat̄ qui añ baptismū habuit unā ⁊ p⁹ baptismū aliam.

Uquid n̄ ē admittendi in clericatus consortiū · que erat su sceptus sunt · que añ baptismū fuit uxor · ex q appellan di nasc̄ate · qua n̄ est legitimū matrimoniū · ut nobis uide tur · n̄ illud q p⁹ baptismū assumit̄. Jp dn̄s dū interroga ret̄ audis si fas sit dimittē uxorē · atq; exponit̄ fieri n̄ debe. addidit · quod d̄s coniuxit̄ homo n̄ separet · ac ne de his putaret̄ eē locut⁹ quib· p⁹ bapt̄ uxores sortiunt̄ · h̄ ⁊ audis int̄ rogatum · ⁊ audis eē respōsū meminit̄. Q uero ⁊ sollicitus quero si uim ⁊ cad sit uxor ei quā añ catecuminus suscepit · ⁊ pea alio · si fidelis uir sit fr̄s appellandi · an in hanc pce defuncto patre cū ceteris h̄ditatis heres sit. Cuidq; consortio · quib· filiorū nomi regeneratio spūalis dr̄ abstulisse. Q d cun ta iudicare atq; sentire absurdū ē · que tot̄ in malum defendi ⁊ uiciuamag opinionē uictā · cū n̄ possunt uiuē peccā deputari q lex pcepit ⁊ d̄s cōiunxit̄. It̄ ex decreto eutitiani pp. Infidel [illegible] sit p⁹ baptismū [illegible] re · accipe quandiu [illegible]

perc fidel sit filio ep [illegible] cathecumini

⁊ aliq auctor [illegible]

A

in quibus gentili gentile dimiserit uxorem ante bap. post baptis ma in potestate eius erit eam habere uel non habere. Ideo.

Fidelis infideli discedenti sequi non cogitur.

in illis enim si unus ex coniugatis baptizatus est, alter gentili manente, si ille discedit et qui sequi non uult sicut dicit apostolus. Infidelis si discedit discedat. Item aug. de fide et operibus. Sine culpa relinquitur

uxor que cum fideli habitare noluit.

xor legitima societate coniuncta sine ulla culpa relinquitur quia cum suo uiro esse in perpetuum noluit. Sed recedit eo causa quia suum uirum esse non putauit. Si uero uxor tua recessisse dimitteris fuisse suo dicat. Si uero uxor tua non ni m. uel de latrocinio diuitias congeras, aut non solum lenocinia quibus nostram domum tu gerebas. Et cum esses aut si quod aliud uel facinorosum aut flagitiosum in uiro nouerat quo delectata uel libidinem explebat uel facilem uictum habebat. uel incedebat ornatior. Tunc ille cui his uxor dixit si uere conuersus penitentiam ab operibus mortuis qui ad baptismum accessit. ergo in fundamento fidei que per dilectionem operatur. procul dubio plus tenebitur amore diuine gratie quam carnis uxorie et membrum quod eum scandalizat fortiter amputabit. Item ambr. ad y larium. A morte cuilibet non est a fide recedendum

in fide. uel dicit apostolus discedit discedat. non est enim seruituti subiectus frater aut soror in huiusmodi. i. si infidelis noluit esse cum coniuge fideli. Recognoscat fidelis suam libertatem ne ita se subiectum putet seruituti ut ipsam dimittat fidem ne coniugem amittat infidelem. Non de fidelibus utriusque partibus. Non de fratribus atque sororibus intelligit apostolus Christianis esse dimittendos. cum ponitur ista conditio non Christum dimittat. sicut secum habere desiderat. Non de domo et de agris et ceteris rebus que uiri pecuniario possident intelligendum est. Item aug. ad pollentium.

Quod infideles coniuges a fidelibus dimittendi non sunt.

Amice illud in decem quod ait apostolus. Ceteris autem ego dico non dominus. adeo planum est ut nam bene tanti fuerint coniugia loquitur quantum sumere cum monente et odixisse. quia si coniux fidelis reliquerit coniugem uiuentem post infidelem. uel si fieri non dominus si apostolus prohibet. quod non dominus prohibet. fieri omnino non licet. monet ergo quod possit esse multorum occasio lucrandorum. ut fideles coniuges in reliquendis infidelibus promissa licentia non utantur. Cum autem indicat infideles quod dimitti a fidelibus non liceat. quia si uetat apostolus. cum ego dicam uetere quod non uetat dominus. non expedire. quia hoc ne fiat monet apostolus. quare addit et rationem cur fieri non expediat quamuis liceat. Quid enim scis inquit mulier si uirum saluum facies. aut unde scis uir si uxorem saluam facies. Cum et supra dixisset sanctificatus est uir infidelis in muliere fideli. et mulier infidelis sanctificata est in fratre. Non enim exemplo. Alioquin filii uestri inmundi essent. Nunc autem sancti sunt. Sic adiuuendo coniuges et filios et exemplis que iam peruenerant uideri hortatus. Cur ergo non expediat et infideles coniuges dimitti a fidelibus, cum euidenter ex ipsis est ut non prepe uinculum cum talibus coniugale. sed uiuendum. sed uiginti uiri recedi ab infidelibus coniugibus apostolus uetat. Certa sunt autem facienda non iubente lege. sed ubi caritate. et talia intus officii gratiora. que cum licet nobis et non impendere. tamen dileccionis impendimus. Unde ipse dominus prior cum se tributum non debere probasset. soluit ne scandalizaret eos quibus ad eternam salutem gerens mortem consulebat. Iam uero apostolus quemadmodum ista commendet cum uideretur uidet. Cum sim liber ex omnibus. omnium me seruum feci. ut plures lucrifacerem. cum paulo supra dixisset. Numquid non habemus licentiam sororem mulierem circumducendi sicut et ceteri apostoli et fratres domini et cephas. an ego solus et barnabas non habemus potestatem hoc operandi. Quis militat suis stipendiis umquam. Quis plantat uineam

et de fructu eius non edit. Quis pascit gregem et de lacte gregis non comedit. Et paulo post. Si alii inquit potestatis uestre participant, non magis nos. Sed non sumus usi hac potestate sed omnia toleramus. ne quod impedimentum demus euglio xpi. Item. Ab infidelibus coniugibus licet aliquando recedere sine peccato.

Uerum neque recedere ab uxoribus infidelibus uel mariti fideles uiri feminae non prohibentur a domino neque iubeantur. Nam si dimittere tales coniuges iuberent nullus locus esset consilio monentis apostoli ne hoc fieret. Nullo modo enim quod dominus iubet si uir bonus prohibet. Item. Cum ergo cepisset gentibus euangelium predicari inuenerunt gentiles gentilibus copulati coniugibus ex quibus si non ambo crederent sed unus aut una et infidelis cum infideli consentiret cohabitare nec prohibi a domino debuit fidelis infidelem dimittere nec iuberi. Ideo sed non prohibi quia iustitia permittit a fornicante recedere. et infidelis homo maior fornicatione maior contra. nec non etiam pudicitia cum coniuge quod dici potest. quia omne quod non est ex fide peccatum est. quamuis uera fidelis habet pudicitiam. I. et cum infideli coniuge que non habet ueram. Ideo autem nec iubi debuerunt fideles ab infidelibus separari. quia non eum iussio non est domini gentiles fuerunt ambo coniuncti. quamuis ergo ab infideli fidelem discedere non prohibet nec iubet dominus. Ideo ut non discedant apostolus dicit. non dominus. in se uinque spiritum sanctum in quo claret possunt utile et fidele consilium. ne quis hoc consilium tamquam humanum non diuinum contemptibile putaret. adiecit. Puto autem quod et ego spiritum dei habeam. porro intelligendum est et ipse que a domino non iubentur sed a se fideli famulo utiliter suadentur eodem domino inspirante suadi. Absit enim ut quisquam catholicus dicat quod suadeo spiritus sanctus non dominum suadeo cum ipse dominus sit. et inseparabilia sunt opera trinitatis. Dicente apostolus. De uirginibus autem preceptum domini non habeo. consilium autem do. non consilium hoc alienum ceterum ei adiuuo. cum et uno sequatur et dicit. tamquam misericordiam consecutus a domino ut fidelis essem. Sed cum ergo dat suum fidele etiam de spiritu declarat. Puto autem quod et spiritum dei habeam. Uerum aliud est quod dominus iubentis sine impii aliud quod consilium caritatis que in a domino est inspirata. atque donata fideles consilium aliud non facere non licet. Hoc autem licet. Ita sane ut ipsum licitum partim quidem expediat. partim uero non expediat. Expedit ergo quando non solum propter iustitiam que coram deo est permittit sed etiam hominibus nullum etiam impedimentum saluti infert. uel etiam cuidam consilium non nubendi apostolus uirginibus non preceptum domini se non habere testatur licet aliud facere. i. nubere. maius continentie bonum tenens in nuptiis. ipsum quod licitum est expedit. quando inuenitur et licita nuptiarum carnis infirmitate sine excepto honestate nubendi uel nemini impediat ad salutem quamuis magis expedit magisque honestum esset si uirgo consilium quo precepto eam non compelli arriperet. Tunc autem expedit id quod licitum est quando permittitur quidem sed usus ipsius potestatis salutis affert impedimentum salutis sicut est non iam diu loquimur discessio coniugis fidelis ab infideli. quam non prohibet dominus precepto legis quia coram illo iniusta non est sed prohibet apostolus consilio caritatis quia infidelibus affert impedimentum salutis. non solum quia pretiosissime scandalizat offensione uerum et quia iam alia coniugia a ceciderit iuuenibus eis a quibus dimittuntur aduersum nexibus colligati difficile resoluuntur. Ideo uero quod uel non expedit dici non potest dici sed dimisit et infidelem bene facit. Sic dimisit melius facit. sicut dictum est. qui dat nuptum bene facit et qui non dat nuptum melius facit. quamuis non solum sed utrumque permittit et uterque licet. unum adiuuat precepto domini quiuis compellit sed utrumque expedit aliud minus aliud amplius. Unde utroque ambo plus expedit consilio apostoli quod ex se capit prouocauit. Non autem uero de dimittendo uel non dimittendo infidelis cum fide

li coniugio querit. utrumque quidem licitum est permittit iustitia que coram deo est. et ideo neutrum horum prohibet dominus. Sed non utrumque expedit propter infirmitatem hominum. et ideo id quod non expedit apostolus prohibet dante sed domino locum prohibendi locum. quia neutrum eorum monet apostolus prohibet dominus. neutrum eorum prohibet apostolus sed dominus. Quod non tacet neque est iussionem et augo prohibere. Pro inibi duabus causis. una de nubendo uel non nubendo. alia de infideli coniuge dimittenda uel non dimittenda aliquid simile est in utroque aliquid dissimile. Simile quidem est illud quod ibi dicitur. preceptum domini non habeo. consilium autem do. tale est ego dico. Illud autem dissimile est quia de nubendo et non nubendo dici potest. Si bene fieri potest. illud melius quam utrumque expedit. unum minus aliud magis. Ad duo de coniuge infideli dimittendo uel non dimittendo. quoniam unum horum non expedit aliud expedit. dici non oportet qui dimittit bene facit et qui non dimittit melius facit. Sed dici oportet non dimittat. quia si est non expedit. Sic ergo possumus dicere melius est infidelem coniugem non dimittere. quamuis liceat dimittere. quemadmodum recte dicimus melius esse quod licet et expedit quam id quod licet et non expedit. In his de causis factum est ut exponeret dominum sermone quem pluries in more habuit. Unde uenit est ad questionem de coniugibus dimittendis uel non dimittendis ad imbuendum adaptum non preceptum domini uel ait. ceteris autem ego dico non dominus. monens eos qui habent coniuges infideles ut consentientes habitare secum non dimittant. quia utique id monendum non iubendum fuit. quia non tanto pondere prohibentur homines facere licita quibus non expedit. quanto prohibenda sint illicita. Sed tamen aliquibus apostolus illa que iubenda sunt monere dignatur. Sicut partendo infirmitati non predicando iussionem. Unde sic dicit. Non ut confundam uos hec scribo. sed ut filios karissimos moneo. Cum igitur habet questionem uel ait. ego dico non dominus. Item uel ait. Ecce ego paulus dico uobis quoniam si circumcidamini christus uobis nichil proderit. Numquid et hic dixit ego dico non dominus. Non sunt itaque ista similia. quia et illa quibus dominus non indignum esse censuit sicut monet apostolus. monemus enim quia caros habemus ut faciant domini precepta uel iussa. cum dicit ego dico non dominus. satis ostendit dominum non prohibere quod ipse prohibebat. Prohibuisset autem dominus fieri illicitum. Quod sedime aque supradixim multumque uisuum licitum esse proponitum. Sed licitum non erat faciendum propter liberam beniuolentiam. cum placeat ita uiuere. quod non uetat dominus sed apostolus quemadmodum non licet quod uetat dominus cui exponere uoluisset. quod sibi uellet quod ait. ego dico non dominus cum loqueretur fideles quibus erant coniuges infideles. dixisset quia dominus iussit ne coniugia sibimet diuerse religionis copularent. et ipsum ad imbuit sanctissimum domini dicentis. Non accipies uxorem filio tuo de filiabus alienigenarum. Ne seducat eum post deos suos. ut peccet. Alterius addidisti et ubi apostolus ait. Mulier alligata est quanto tempore uir eius uiuit. quod si mortuus fuerit uir eius liberata est. nubat cui uult. tantum in domino. quod ita exposuisti ut adiungeres i. christiano deinde secutus es et addidisti. Sic est ergo domini preceptum tam in ueteri testamento quam in nouo. et hinc iubet dominus. hinc docet apostolus ut non nec diuerse religionis et fidei maneant copulata coniugia. Quasi contra domini iussum et contra doctrinam sanctam contra preceptum ueteris et noui testamenti iubet apostolus ut diuerse fidei maneant coniugia copulata. quia paulus inquit predicator gentium et apostolus iam in coniugio positos non solum monet sed iubet. ut licet ex coniugibus credidisset alter non credente secum tamen habitare consentiente non dimittat. Hic uideris tu aliud hic esse aliud illud satis euidenter ostendis. Illud enim debent coniugis agere que non sunt permixte copulata. ne nubat femina nondum religionis uiro. uel ne uir talem ducat

uxorem. Illud enim de his iubet dominus doctor apostolus utrumque preceptum testamentum. hoc autem diuisum esse quis abnuat. Ibi est non de coniungendis sed de coniunctis. ambo quippe unius eiusdem infidelitatis fuerunt quando coniuncti sunt. sed euangelium cum uenisset alter sine altero. et alterum sine altero credidit. Sicut alii unde hi quod sine scrupulo ulli dubitationis apparet. cur uidetur si quod fine fidele cum infideli coniugio permanere. non si apostolus iubet. non ipse fidele cum infideli coniugio permanere. non sic apostolus iubet. in isto loco uetat illud quod tam fidelis apostolus ait. An experimentum accipere eius qui in me loquitur christus. utique dominus est christus. Intelligens si quod dicam. An in his explanandis aliquando diligenti non immorabor. attende ut rem ipsam explanandam tamquam in conspectu declarandam planiori sermone ponam. Ecce coniuges duo unius infidelitatis ita fuerunt quando iuncti sunt. nulla de his questio est. que pertineat ad illam domini iussionem doctrinamque apostolicam et preceptum testamenti ueteris et noui. quo prohibetur fidelis cum infideli copulare coniugium. Iam sunt coniuges et ambo adhuc sunt infideles. adhuc tales sunt quales fuerunt antequam coniungerentur. quales cumque coniuncti sunt. Uenit quoque euangelii predicator. credidit eorum aut unus aut una. sed ita ut infidelis cum fideli consentiat habitare. iubet fideli dominus uel infidelem dimittat. an non iubet. Si dixeris iubet. reclamat apostolus. ego dico non dominus. Si dixeris non iubet. causam requiro. Neque illam mihi respondere. quam tuis litteris indidisti. quia dominus uidelicet prohibet fideles infidelibus iungi. Uerum nullo modo est ista causa. de iam coniunctis loquimur non de coniungendis. Sic ergo tu causam inuenisti cur non uetet dominus quod prohibet apostolus. certum iam ut estimo non esse ipsam quam esse putauisti. Ex his itaque euidenter colligitur coniugium esse inter infideles. Illud uero apostoli omne quod non est ex fide peccatum est. sic est intelligendum ut quicquid ab infidelibus fit. et dicatur esse peccatum. sic omne quod contra conscientiam fit edificat ad gehennam. Unde ambr. Peccatum est quicquid fit quod improbatur. peccatum est. Item omne quod fit cum fide bonum est. Ignorantia uero non excusat. Hinc et apostolus ait. Beatus qui non iudicat semetipsum in eo quod probat. Id est qui non facit quod prudenter semetipsum a uit faciendo quam prohibet esse faciendum. Et omne quod non est ex fide dicitur esse peccatum. quia quicquid non fit ex fide uel eterna ualeat salute. inutile reputatur apud deum. Unde aug. ait. Omnis uita infidelium peccatum est. nec ualet esse bonum apud deum. Unde et agnitione eterne et incommutabilis ueritatis falsa uirtus est et in optimis. Item cum dicitur non est uera pudicitia hominis infidelis cum coniuge sua. i. negatur pudicitia esse uera quantum ad effectum ad premium uidelicet eterne salutis. Sicut et a presbitero suscitata negatur esse uera. non quantum ad formam. sed quantum ad uirtutem sic et uirtute negatur inter infideles esse uera. non quamuis tales sint uirtutis. ut illud ieronimi. uirtutibus romanos promeruisse imperium. Sed quia effectu caret eterne salutis. Item illud ambr. non est imputandum matrimonium quod extra dei decretum factum est. sed cum cognoscitur est emendandum. non ostendit coniugium non esse inter infideles. Nullo namque domini precepto gentiles prohibentur coniungi gentilibus. Nec ergo eorum coniugium extra. i. contra dei decretum fit. Illa itaque a ueritate iubent separari. a biuicem. que contra dei et ecclesie decretum copulata sunt. uxore infideles cum fidelibus consanguinei cum consanguineis. uel cum affinibus. hii omnes sibi inuicem copulati fuerint separandi sunt. Item illud aug. Non est ratum coniugium quod sine dote. non negat coniugium esse inter infideles. Coniugium namque aliud est legitimum et non ratum. legitimum coniugium est quod legali institutione uel prouincie more contrahitur. Sed inter infideles ratum non est. quia non est firmum et inuiolabile coniugium eorum. dato enim libello repudii licet eis discedere a biuicem et aliis copulari. lege fori non lege poli. quamuis inter fideles suo coniugium ratum est. quia con

B

C

uirginum semel in[illegible] int eo alterius solui non possunt. Hec quoque sunt legitima. uelut cum uxor a parentibus tradita. a sponso dotatur. et a sacerdote benedicitur. Et talia coniugia legitima et rata appellantur. Illa uero coniugia que contempnis omnibus illis sollempnitatibus solo affectu aliquis sibi in coniuge copulauit. huiusmodi coniugium non legitimum sed ratum tamen esse creditur. Quod duo uxores uiuente altera duci non possit. testatur scriptura dicens. Quocumque si discedens ab inuicem et uolentes continere dimiseritis. alii uero copulauimus adulteri eritis. sicut ubi unum quasi parentes ex nati sunt. id est spurii. Item ex concilio meldensi. cap. i. *Non potest aliquis post baptismum aliam ducere cum uiuente que ante baptismum fuit copulata.*

Si quis habuit uxorem uirginem ante baptismum. uiuente illa post baptismum alteram habere non potest. Crimina enim in baptismate soluuntur non coniugia. Gregorius autem testatur dicens. *Infideli [illegible] aliam ducere quamdiu in fide odio infidelis dimittitur.*

Infidelis discedit odio christiane fidei. discedat. fidelis non est frater aut soror subiectus in huiusmodi. non est in peccatum dimissus propter dominum qui ei copulatus est. Contumelia quippe creatoris soluit ius matrimonii circa eum qui relinquitur. Infidelis autem discedens et in dominum peccat et in matrimonium. nec est ei fides seruanda coniugii quippe discessit. ne audiret christum esse dominum et autorem coniugii. Distinguendum est aliud esse dimittere uolentem cohabitare. atque aliud discedentem non sequi. Volentem cohabitare licet quidem dimittere sed non aliam uiuente illa superducere. Discedentem uero sequi non oportet et ea uiuente aliam ducere licet. Verum hoc non debet intelligi de his qui in fidelitate sua copulati sunt. Ceterum si a fide uterque conuersus est. et fuerit fidelis in matrimonio uincti est et percedente tempore alter eorum a fide discesserit et odio fidei coniugem dereliquerit. derelictus discedentem non comitabitur. non illa uiuente alteram ducere poterit. quia ratum coniugium fuit inter eos quod nullomodo solui potest. Utrum uero bigamus sit reputandus qui ante baptismum habuit unam et post baptismum alteram auctoritate uero innuitur. ait enim epistola pauli ad timotheum. *Non est bigamus qui ante baptismum habuit unam et post baptismum alteram.*

Poterit episcopus esse unius uxoris uir. uerum si post quam ante baptismum habuit unam et post baptismum habuit alteram. non reputandus bigamus. cum prius in nouitate post baptismum omnia uetera sint dimissa. Augustinus uero contrarium testatur et innocentius. Ait namque super epistolam pauli ad titum. *Iacob [illegible] ante baptismum habuit unam et post baptismum alteram.*

Euidenter intelligitur quoniam eum ordinandum censuerit qui ante baptismum habuit unam et post baptismum aliam. In baptismate enim crimina abolentur non federatio coniugii dissoluitur. Sicut illa que catecumina uitiata est inter dei uirgines consecrari non potest. sic et qui ante baptismum habuit unam et post baptismum alteram non bigamus reputandus est. admisit [illegible] non uitiate matrimonii sacramentum. Item innocentius rufo et eusebio episcopis macedonie. in alio argumentum probat talem bigamum reputari. Qui uero iste etiam in pseudo ante baptismum habuit unam et post baptismum alteram bigamus iudicetur et licet uite merito et industria scientie polleat in episcopum tamen ordinari non potest.

[Q]UIDAM nobili mulieri nunciatum est quod a filio cuiusdam nobilis peteretur in coniugem. prebuit illa assensum. Alius uero quidam ignobilis atque seruilis conditionis nomine illius se ipsum obtulit. atque eam in coniugem accepit. Ille qui prius sibi placuerat tandem uenit atque eam in coniugem petere ~~accepit. ille qui prius sibi placuerat~~. Illa se delusam conqueritur et ad eius copulam aspirat. Hic primum queritur an sit coniugium inter eos. Secundo si prius putabat hunc esse liberum et postea deprehendit illum esse seruum an liceat ei ab illo discedere. Quod autem coniugium sit matrimonium est uiri mulierisque coniunctio indiuiduam uite consuetudinem retinens. Item consensus utriusque matrimonium facit. Qui ergo isti coniuncti sunt ut indiuiduam uite consuetudinem seruarent. quia uterque consensit utique coniuges sunt appellandi. His ita respondetur. Consensus est duorum uel plurium sensus in idem. Qui autem errat non sentit. neque consentit. id est simul cum aliis sentit. Hec autem errauit. ergo non consensit. nec itaque coniux est appellanda quia non fuit ibi consensus utriusque. sine quo nullum matrimonium esse potest. Sicut enim qui ordinatur ab eo quem putat esse episcopum. et adhuc laicus erat. nec uocatur ordinatus. immo adhuc sponte est ordinandus. sic ista errans non est copulata coniugio. immo adhuc est copulanda. Ad hoc nonnisi error consensum euacuat. Quicumque accepit in uxorem quam putat uirginem. uel qui accepit meretricem quam putat castam. uel quam uirginem [illegible] putat castam. uel que illa corrupta est a stupro uirgine. et iste meretricem reputat castam. Numquid dicendus est non consensisse in eas. aut dabitur utrique facultas dimittendi utramque et ducendi aliam. Verum est quod non omnis error consensum excludit. Sed error alius est persone. alius fortune. alius conditionis. alius qualitatis. Error persone est quando putatur esse uirgilius et ipse est plato. Error fortune quando putatur esse diues et pauper est uel econuerso. Error conditionis quando putatur esse liber et seruus est. Error qualitatis est quando putatur esse bonus qui est malus. Error fortune et qualitatis coniugii consensum non excludit. Error uero persone et conditionis coniugii consensum admittit. Si quis enim pacisceretur se uenditurum agrum marcello. et postea ueniret paulus dicens se esse marcellum et emeret agrum illum. numquid cum paulo conuenit iste de pretio. aut dicendus est agrum sibi uendidisse. Item si quis promitteret se uenditurum aurum. et pro auro offeret auricalcum. et ita me deciperet numquid diceretur consensisse in auricalcum. Numquam uoluit emere auricalcum. nec ergo aliquando in illud consensit. quia consensus non nisi uoluntatis est. Sic ergo hic error materie excludit consensum. sic et in coniugio error persone. Non enim consensit in hunc. sed in eum quem hunc putabat esse. Sed obicitur. Iacob non consenserat in liam sed in rachel. Septem siquidem annis pro rachel seruierat. que eo ignorante lia est supposita. Non fuit coniugium inter eos. Si error persone consensum excludit. quia non dictum est in eam consenserat sed in rachel. His respondetur ita. Consensus alius est precedens. alius subsequens. Precedit consensus quando ante carnalem copulam in indiuiduam uite consuetudinem uterque consentit. Subsequitur quando post concubinalem suam fornicariam coitum consentiunt in idem. Iacob ergo et lia non fuere coniuges precedente consensu sed subsequente. nec tamen ex primo concubitu fornicarii iudicantur. cum et ille maritali affectu eam cognouit et illa uxorio affectu sibi debitum persoluit. putans legem per

mogenituram et patrius impulsu se sibi uirum copulatam. Quod autem error persone non nullos excuset illa auctoritate probatur. qua soror uxoris utroque in sua sorore uidelicet et marito in lectulum est ire. et uiro sue uxoris cognitam prohibet. Qua uere sine spe coniugii perpetuo manere censeat. ille tamen qui cognouit eam pro ignorantia excusat. Aliter et hic probatur. Diabolus non numquam se in angelum lucis transformat. nec est periculosus error. si credit esse bonus cum se bonum simulat. Si quis enim ab aliquo simplici quereret an sue beatitudinis uellet esse particeps. et ille responderet se mei consortium uelle inire. numquid dicendus esset consensisse in consortium diabolice dampnationis. an non potius in participationem eterne claritatis. Item si quis hereticorum nomine augustini. uel ambrosii. uel ieronimi. alicui catholicorum se ipsum offerret et atque eum ad sue fidei imitationem prouocaret. si ille preberet assensum. in cuius fidei sententiam dicetur consensisse. non in hereticorum sectam sed in integritatem catholice fidei. quam ille hereticus se sentire uolebat. Qui ergo in persone decepta errore non in hunc sed in eum quem iste se mentiebatur esse consensit. patet quod eius coniux non fuit. Error fortune et qualitatis non excludit consensum. ueluti si quis consentiat in [illegible] in [illegible] ecclesie quam putat esse diuitem. et illa est minus copiosa quamuis hic decipiatur errore fortune. non posset renuntiare prelature acceptae. Similiter que nubit pauperi putans illum esse diuitem non potest renuntiare priori conditioni quam seruauit. Error qualitatis similiter non excludit consensum. utpote si quis emit agrum uel uineam quam putat esse ubertatem. quamuis iste erret in qualitate rerum mutui fertilem credo. non potest post uenditionem rescindere. Similiter qui ducit in uxorem meretricem uel corruptam quam putat esse castam uel uirginem non potest eam dimittere. Secunda questio de conditione proposita est. an liceat mulieri dimittere eum quem putabat liberum. si postea illum inuenit seruum. Quod autem mulieri non liceat a seruo discedere. multis rationibus uidetur posse probari. In christo ihesu nec iudeus. nec gentilis. nec seruus. neque liber. Ergo nec in coniugio christianorum. cum una lege in fide christiana utrique regitur. In diferentiam apostolus dicit omnibus qui uult nubere nubat in domino. Et iterum. mulier nubat cui uult tantum in domino. Non precipitur ut ingenua nubat ingenuo. ancilla seruo. sed quibus eam cui uult dummodo nubat in domino. Item iulius papa. cap. iiii.

[O]mnibus nobis unus pater est in celis. et unusquisque diues et pauper liber et seruus. equaliter pro se et pro animabus eorum ratione daturi sunt.

Quapropter cuiuscumque conditionis sint unam legem quantum ad dominum habere non dubitamus. Si autem omnes unam legem habent. ergo sicut ingenuus dimitti non potest. sic nec seruus semel coniugio copulatus ulterius dimitti poterit. His ita respondetur. Non negatur ingenuam posse nubere seruo. sed dicitur quod si nesciente conditionem illius libere potest dimitti. cum seruitus ei fuerit deprehensa. Illud autem apostoli et iulii pape intelligendum est de his quorum utrique conditio nota est. Hui autem conditio mulieri incognita erat. Nec ergo premissis auctoritatibus cogitur manere cum eo. sed liberum illi esse ostenditur uel manere uel discedere. Unde in concilio apud uermeriam cui interfuit rex pipinus statutum est cap. vi. *De eo qui ancillam duxit uxorem quam putat liberam esse.*

[S]i quis ingenuus homo ancillam alterius uxorem acceperit et existimat quod ingenua sit. si ipsa femina fuerit postea in seruitute detecta si eam a seruitute redimere potest faciat. Si non potest si uoluerit aliam accipiat. Si autem ancillam eam sciuerat et collaudauerat. post ut legitimam habeat. Similiter et mulier ingenua de seruo alterius facere debet. Item ex eodem cap. viii. *Huic mulieri [illegible] que scienter [illegible]*

[S]i femina ingenua acceperit seruum sciens quod seruus esset. habeat eum quia omnes unum patrem habemus in celis. una lex erit uiro et femine. Sed cum dicitur sciens illum seruum datur intelligi quod si nesciret illum seruum esse non cogitur cum eo manere. Quia ergo hec et persone et conditionis dolum passa est. non cogitur adherere ei cuius fraude decepta est. Suo libitu accepto ille ut ea se [illegible] dissidio se alicui sociauit. neque [illegible] dimittere necdum [illegible] coniugii [illegible] [illegible] potuit.

[Q]UIDAM frequentia quadam impeditus suum filium de baptismate suscepit dum credidit se alienum suscipere. Vxor eius dum calide uellet suscipere pro suscipiali eum. que uir adoptauit sibi in filium. et uxore autem sua nascitur quam filio suo adoptiuo spirituali uxoris dum ipsa esset in cunabulis tradidit. Post triennium uxore eius mortua pater eius relictam compatris uxoris sue uir eius in filium desponsauit. Aliquantulum temporis effluxit et alius publice duxit eam in uxorem. Queritur an uxori sue debitum reddere ualeat. qui proprium filium de sacro baptismate suscepit. Secundo an sponsalia contrahant inter infantes. Tertio an spirituales uel adoptiui filii naturalibus copulari ualeant. Quarto an uxorem compatris uxoris sue alicui ducere liceat. Quinto an clandestina desponsatio manifeste preiudicet. Quod autem proprium filium in spiritualem suscipiens uxori debitum reddere non ualeat. testatur auctoritate probatur. Nulla namque auctoritate permittitur ut quis commatri sue carnaliter copuletur. Hic autem uxorem suam commatrem effecit. Nec ergo illi ulterius carnaliter copulari poterit. Hinc deus dedit sancte romane ecclesie episcopus scribit gordiano hispalensis ecclesie episcopo et fratri. *Separentur a uiris uxores que aliquo casu suo nato coram episcopo fuerint.*

[P]eruenit ad nos diaconi legatus uiri epistolam deferens quod quidam uiri et mulieres pro temporis perpendiculi die et pro magno periculo etiam nescientes filios suscepissent ex lauacro sancto. Capiens ergo sacerdotali ratione audiendi debeant uiri et mulieres ad proprium usum [illegible] Inuenimus in archiuis apostolice sedis in talia contigisse in tota ilirico et ephesiorum. sunt que ierosolimorum aliarumque ecclesiarum episcoporum auctoritatem ad hanc apostolicam sedem uolentium scire utrum uiri ac mulieres redirent ad proprium thorum. Ubi memorie sancti patres iulius. innocentius. et celestinus. cum episcoporum plurimorum et sacerdotum consensu in apostolorum principis ecclesia. prouidentes talia prescripserunt et confirmauerunt. ut nullomodo se in coniugium recipiant mulieres. uiri quoque aliqua ratione susceperunt natos. sed separent se. ne suadente diabolo tale uitium inolescat. Scitis quia quousque vii. dona spiritus sancti tradit. vii. dona baptismatis. a primo quoque papulo sacerdoti. et ingressu ecclesie usque ad confirmationem per crisma. hec a primo usque ad vii. nullus et anima sua commatre in coniugium suscipere debet. et qui presumpserit tamdiu anathematis uinculo religetur. donec penitentiam digne egerit. Item ex concilio apud uerariam. cap. iiii. *Ab uxore separari [illegible] [illegible] uit [illegible]*

iquis filiastrū t filiastrā suā añ epm tenuit ad cō
firmationē. sepet ab uxore sua. ſ' ē cū uō scbit nicho
laus salomonitano epō dicēs. Si separet̄ uir q̄ filia
strū suū de sacro fonte leuauit.
osse dēsidas utrū mulier que uiri filiū ex alia femina
genitū de sac̄ fonte leuauit. pimodū possit cū eodē ui
ro copulari. Quos iō coniungi posse decernimus. quia
s canones sacro ñ ambo⁊ consensu nullius religionis
obtentu deb̄ coniux obmittē coniugē. ptinet añ
ad ingēs uroris cetū que hīs odio uiri. t infirmitatē
c̄ ñ cōsid. ims quasi cā pietatis opat̄ impietatē. ma
xime cū aplus papiat. Nolite inquiens fraudare īui
cē ñ ex cōsensu ad tps. ut uacetis orōi. 7 iteru reūtimi
ni in idipsū. ne tēptet uos sathanas pp īcontinentiā
urām. Ḡ si ñ ex cōsensu utrusq̄ cōiugis factū ēē pbat̄
ñ fraudent̄ īuicē. s reūtant̄ in idipsū. p̄ s ti cū dicat
apls. vxor sui corpis potestatē ñ hēt. s uir. sic uir sui
corpis potestatē ñ hēt s mulier. Jt̄ ex concil cabillonē
si cap. iiii. Ñ sepet̄ a uiro s penitentiā agat que co
rā epo filiū suū fraudulent̄ tenuit.
Ituūmē nob quasdā feminas desidiose quasdā uero
fraudulent̄. ut a uiris sž sepent̄ pp filios coram epīs ad
cōfirmā dū tenuisse. vñ nos cēnuimus. ut si q̄ mulier
filiū suū desidia aut fraude aliq̄ corā epō tenuit ad
firmandū pp̄ fallaciā suā. aut pp̄ fraudē quā dui
uitat penitentiā agat. a uiro tñ suo ñ sepet̄. Jt̄ ex con
cil maguntiñ cap . . . ī claustro sc̄i albani habito. Sep[ara]
[...] qui pena p[...]ert q filiolā suā t spūalē matrē
e eoq̄ interrogastis. si aliquis filiolā suā duxit uxorē.
7 de eo qui cōcubuit cū matre spūali. 7 de eo qui filiū
suū baptizauit 7 cui uxor eū de fonte suscep̄. hac cā
ut difficiliū fieri. cōiugis sēpta mtali copulatiōe pos
sunt pmanē. de talib. s ī respōondū ē. Si filiolam
aut cōmatrē sua aliquis ī coniugio duxit. sepando
ē iudicauimus. 7 gui penitentiā aplectendos. Si añ
coniuge legitima. unus añ ambo ex industria fecint.
ut filiū suū de fonte suscepint. si nupti mane uo
luit bonū ē. Si añ q̄uis penitentia insidiatoi in
iungat. 7 simt maneat. 7 si puaricator cōiugii sup
uixit. acerrima penitētia mulctet 7 sine spe con
iugii maneat. Jt̄ nicholaus pp rodulfo biturien
si epō. Ñ sepent̄ a uiro ib. qui filiastro suo corā. pontem
chri quasi filiastros suo ad cōfirmationē corā epīs
tenet. i. qui filio uxoris sue deuiro pri dū c̄sinatur
ab epīs sup se sustinent. si insciencia sic asseris fiat.
ut sit pecc̄ tñ ñ usq̄ ad separationē cōiugii puenit.
ē. lugeant tñ 7 digna penitentia hīc diluent̄ dño
dicant. deli eta ignorantie nr̄e ne memineris. Jt̄
ioh̄e pp anselmo lemozine eccle epō. Ñ sepet̄ a bu[...]
[...] necessitatis [...]
ominabitur. p. aplox pncipis. b' plenis bō nōe sepha
nus oronis cā ueniens. nr̄o psulatui suggēndo īnotu
it. q̄ filiū suū in extremo uite positū. necdū bapti
matis unda lotū absentia scil sacerdotū nimia cogēte
baptizauit. eūq̄ in [...] retinēdo suscepit atq̄
p h' rei negotio notitie tue patefacto. reuerentia tua
quasi rectitudinis zelo flagns. pfatū hominē a sua
coniuge iudicauit ēē separandū. Qd fieri nullaten'
deb̄. dicente sēpta. A dño uicta ē uiro uxore. 7 q̄
ds coniunxit hō ñ sepet. vñ 7 dns īeuglio ñ dimittē
posse uxorē suā ñ cā fornicatiōis aptissime iub-
7 nos tante auctoritatis pcepta freti iussione dicam'
dimittēdū ēē. 7 inculpabile iudicādū q necessitas
intulit. Nam si baptizādi op' laicis fidelib, iuxta cano
nicā auctoritatē si necesse fuit fāe libent' cedit.
vñ si sup̄ dict' genitor filiū suū corpe morientē aspi
ciens. ne aiā ppetua morte perirē dimitter. s aim
unda baptismatis lauit. ut eū de potestate auctoris
mortis. 7 tenebra⁊ eripet. 7 in regnū ē ui regnaturū
sine dubitatioē cōmitter. bn fecisse laudat. 7 idcir
co sue uxori sibi iā olī legitime sociate impune quā
diu uixit. iudicam' manē cōiunctū. nec obsistēt p fatas
auctoritates diuinas aliq̄ ten' separā debe. Ǫ his itaq̄
auctoritatib' appar. q. siue pu siue tantum uiri
uiū mulier de sac̄ fonte suscepit. ñ iō a uiro suo ēē
separanda. Qd 7 de uiro simulit̄ oportet intelligi. Spō
salia añ septenniū contrāhi ñ possunt. Solo n cōsensu
contrahunt̄ qui 7 interuenire ñ pot ñ ab alt̄u pte
id intelligat̄ quod int eo⁊ pbant̄ ḡ sponsalia ñ posse
contrāhi int pueros quo⁊ etatis infirmitas consensum
ñ admittit. Testat̄ hōc nicholaus pp dicēs. Añ tps con
sentiendi coniugiū [...]
bi ñ est consensus utrusq̄ ñ est coniugiū. Ḡ qui pueris
dant puellas in cunabulis. 7 econūso uicē faciunt ñu
[ueni]unt
ē[n]q̄ pueros pqua. ad tps discretionis consentiat. s ipai
mat hīc fecint̄ 7 uoluint. Qd añ spūale t adoptiui filii
natalib, copulari ñ possunt. nicholaus pp respōdes ad cō
sulta bulgaro⁊ testat̄ ita dicēs. [...]
suscepit filie ei aq̄ [...]
ta diligē deb̄ 7 his eū qui se suscep̄ de sac̄ fonte. sic patrē.
Jt̄ ē int fr̄s 7 filio spūales g̃uita 7 scā cōio ḡ dicendū
ē cōsanguinitas. s habēda spūat pcimitas. vñ int eos
arbitror ñ posse fieri q̄lib legale iugiū. qn q̄ nec int
cōsanguineū. 7 eo qui adoptiōe filii sunt uenāndē m[...]
ne legis matrimonia contrahī pmittunt. Jt̄ sūut̄ eo nō
hīs matrimoniū quo' adoptio iungat. quanto poti' a car
nali oportet int̄ se contubnio cessare. quo' p celeste sac̄
mtū regn̄atio scā sps unierit. Lōge inquit ḡ cōgruentio
filii patris mi. t fr̄ mis appellat. ī sq̄ ē diuina grā pot q
hūana uoluntas ut filii ei t fr̄ mis ēēt elig. Prudint q
ab aliena corpis cōmixtione secernimi. Jt̄ zacharias
epīs suis suo⁊ dū. reuerentissimo 7 scāissimo theodo
ro epō eccle ticinēsis. Filia spūat [...] filio
bere [...]
tacuū q̄ nob ī uauenīda fr̄uitas optulit. pq̄ mi
sticatū uoluisti. si liceat filio cui pat̄ atri filiā eius
baptismate suscep̄. susceptā. i. spūalē ei patris filiam
q. dici crudele ē in matrimonio suscipe. Qd apte mor
mit asseruisti coniunge. s. tn̄ tua scā fr̄uitas compri
bet q. dns moysi pcep dicēs. turpitudinē patris tui. ut
matris tue t sororis ñ reuelabis. Turpitudo n aute sū
ḡ apa cōsanguinitate uitem abstine. int coniug
a spūali patri nr̄i filia oīer culatione ant angustio de
posito subinmia districtioē ne cuius conuenientia
diuine examinatiōis incidat. siquis tali facinore
mit minime restrī ixit frena luxurie. vñ 7 ostauen
dusunt a tali sceleris cōmixtioē. ne in ppetuū pūne [...]
hunc qui hic pnitiose temi ausus sue sue desp
ciens impiose miscuit matrimonio. pontificia tua si ui
tas studeat separe. 7 penitentie digne submittēt.
ḡtenū ab etha eruta a ipi atroē tu a crucient. Relic
tā uō cōpatris uxoris sue nullus in coniugē ducē pot. vñ

nicholaus pp scbit constantiensi epō salomoni.
Duas cōmatres [...]
cistatur a nob scitas utrū si aliquis hō duas cōmatres hīt
ualeat. uni p'altam. Inq̄ meminisse deb̄ scriptū ēē
duo in carne una. Itaq̄ cū cōstet quia uir 7 mulier. u
na caro p connubiū efficiunt̄. restat nimi⁊ uirū cōpatrē
cōstiau mulierē cui matrimonio absiliptā uxor cōmat̄ ēē
uidetur. 7 ideo liquet uir⁊ illi femine ñ posse iungi īco
piuliquē mat̄ ei erat cū qua idē fuit una caro effectus.
Jt̄ ex cōcil calcedonēsi. Octo [...]
[...]
ipat̄ 7 filii aut duo fr̄s cū una muliere. aut siquis cū ma
tre 7 filia. aut cū duab̄ sororib. aut cū duab̄ pntib aliquis
cōcubuit. s antiquā 7 humaniorē diffonē octo annis pe
niteat. Ḡ ē inuenit̄ in concil tiburiensi cap. xl. vii. Vio
re cōpatris duce pot cui ipa cōmat̄ ñ pot fuit.
ui spūalem hēt cōpatrem cui filiū de lauac̄ sac̄ fontis sc
cep. 7 ei uxor cōmat̄ ñ est. liceat ei defuncto cōpat̄ suo
e' uiduā duce ī uxorē. similiā hēt cōsanguinitati ppinq
tatē. Quidenī. nūquid possint cōiungi quo' nulla ppin
quitas carnalis. t nulla gnatio fecint spūalis. Jt̄ ex
[...] pasch[ali] pp. ii. ad regni epm.
ost uxoris obitum cū cōmat̄ uxoris uiri superstitis coniu
gio copulari nulla uidet̄ rō. t auctoritas pphibe. Neq̄ n eo
gnatiōi carni cognatio sps cōpat̄. neq̄ patrinis unitio
nem adiunctionē sps ptin situr. p' susceptū uō de fonte
filiū t filia spūale quere cōpatre t cōmat̄ nati fiunt.
matrimonio coniungi ñ possunt. quia lege scli ñ ēm. in
epato adoptiuis pinbet copulari. Notandū uō ē q ab
uō ē cōmatrē aliena cognosce. atq̄ aliud delectā [...]
cōmatrē aliē fieri. auctoritas illa nicholai pp. 7
calcedonēsis synodi illū pinbt cōmat̄ sue uxoris matri
monio copulari. qui uxori debitū reddidit. p' quā cōma
ē extitit. Illa uō auctoritas tiburiensis concilii illo per
mittit matrimonio copulari. cui uxor p'quā a uiro suo
derelinquit. illi cōmat̄ efficit. nec p' cōpaternitatē a uiro
suo cognoscat. Qd añ clādestina cōiugia fieri ñ debeāt.
euarist pp testat̄ scbens epīs africe.
Clandestina coniugia fieri ñ debent.
liter legitimū ñ fit coniugiū ñ ab his quib, sup ipa femi
nā dñatione habe uidentur. 7 a quib, custodit̄ uxor
petat̄. 7 a parentib ppinquiorib sponset̄. 7 legib dotet̄.
7 suo tpr sacdotalit̄ ut mos ē cū pcib 7 oblōib a sacdote
bndicat̄. 7 a paranimphis ut cōsuetudo doc custodita
sociata a proximis cōgruo tpr petita legib, dotet̄. ac sol
lēpnit̄ accipiat̄. 7 biduo t triduo oroib uacet. 7 castitatē
custodiāt. Jt̄. Ita parata legitima sacote ēē coniubia. alit̄
uō psūpta ñ coniugia. s adultia. t contubnia t stup. aū
fornicatioes poti ḡ legitima iugia ēē ñ dubitate. nisi
uoluptas ppa suffragauit. 7 uota succurrerit legitima.
Jt̄ ex decreto orimisde pp cap vi. Nuptias occulte cele
[brari non licere].
ullus fidelis cuiuscūq̄ cōditiois sit occulte nuptias faci
at. s bndictioē accepta a sacdote publice nubat ī dño.
Jt̄ nicholaus ad cōsulta bulgaro⁊. Nuptie publice
[celebrande].
ostres tā mares q̄ā femine ñ ligaturā auream argen
teā. aut ex q̄lib, metallo cōposita q̄n nuptiau fedā
contrahūt in capitib defer̄. s p' sponsaliaq̄ fuint s nupta
ad pmissio. fedaq̄ cōsensu eo⁊ qui cōtrahunt. 7 ho⁊ ī q⁊
potestate sūt celebrant̄. 7 p' quā arris sponsam sibi spō
s. uis p digitū fidi anulo insignitam desponderit. do
tēq̄ utriq̄ placitā. sponsus ei cū scripto pactū hī continente
corā inuitatis ab utraq̄ parte tradidit. aut mox. aut apto
tpr. ne uidelic antepis lege diffinitū tale q d face psumat
ambo ad nuptialia fedā pducunt. 7 pmū in eccla dnī cū oblōni
b, quas offerre deb̄ dō p sac̄doti manū statuunt. sicq̄
demū bndictioē 7 uelamē celeste suscipiunt. Jt̄ ex concil car
tag. iiii. Quomodo sponsus 7 sponsa ad bndictionē ac
cedant.
ponsus 7 sponsa cū bndicendi sunt a sacdote a parentib
t a paranimphis offerant̄. Qui cū a sacdoti quietī accepint bndic
tionē ead nocte p reuerentia bndictiois in uirginitate pma
neāt. Jt̄ ex concil arelatēsi cap. vi. Sine publicis nupti
is [nullus] uxorē [ducat].
ullū sine dote fiat coniugiū. iuxta possibilitatē fiat dos.
nec sine publicis nuptiis quisquā nube t uxorē ducere
psumat. S his oīb auctoritatib occulte nuptie pinbent̄
a tpio cū ēē auctoritatē fuit pinfecti hibi debēt. S. q̄ rgo
ē uelit solēpnitatē uite uel animis 7 antiquē ī coniu
gii obsuant̄. deb̄ ita scribit 7 isidor' in libro de officiis.
cap. xvi. Qr femine uelant̄ dū maritant̄.
eminie dū maritant
ī ō uelat̄ ut nouint semp se uiris suis subditas ēē. 7
humiles. Jt̄. Quod nubentes uitta uno īuicē uinclo copu
tofur
lant̄. uidelic 7 ne cōpagē coniugat unitatis disrum
pant. Quō q. ead uitta q. candido purpureoq̄ colore
pmisce. Candor quippe ē munditia uite. purpura ad
sanguinis posteritatē adhibet. ut hīs signo 7 continentia 7 lex
tenenda ab utrisq̄ ad tps admoneat. 7 p' hoc reddendū debitum
ñ negget. Jt̄. Qd in pmis anulus a sposo spose dat̄. fit m
in[...] t ppmutue dilectiōis signū. t pp id magis ut eod
pignore corda iungat̄. vñ 7 quarto digito anulus in
serit. q. in eo uena q̄dā ut fert̄ sanguinis ad cor usq̄ pue
niat. S S. obiat̄ pmissis. Multa sunt que pinbent̄ que
si fiat ex p' facto cōualescāt. Pinbent̄ uolente matrimo
nia cē here. q̄n si conteint inuiolata pmanē oportet.
Sic clādestina cōiugia cē lege quidē fuit. tñ cē ta dissol
ui ñ possunt. quia ex legitimo uoto subsequente corroborat̄.
vñ euaristus eā dixisse. aut psūpta ñ sunt cōiugia s ad
ultia. addidit ñ uoluntas ppa suffragauit. 7 uota succe
rerit legitima. Sñ ita respōdet̄. Coniugia q̄dā ēē dicunt̄.
ñ negant̄ ēē coniugia. nec iubent̄ dissolui si utriusq̄
cōfessioe pbari potuit. Veruntñ pinbet̄ quia mutatio
uitate alteri confessione fides iudici fieri ñ potest. vñ
cū publice alti uota ī altera parte se retulint. post
cōiugio q. iudici ī tertiū ē. sententia feri ñ potest. Juxta
tam ut sixt' pp scribit epīs p hispaniā cōstitutis. nemo
pontificū iudicare psumat. 7 quauis uera sit tamen
c' ōcendā sint ñ qui qui eas iudicis cōpbarit. ñ manifesto
uel
iudicio cōpbarit. nisi q iudiciario ordine publicant.
hic 7 iūctos scbit theophilo epō. Juxta hīc nulla tenus
iudicem'. q usq̄ ueniat dns. qui lātenia p ducet ī lu
cē. 7 illuminabit abscōdi a tenebra⁊. 7 manifestabit
cōsilia cordiū. Quauis n ua sint. tñ ē cēd. a sūt. ñ que
manifesta iudicii cōpbant. ñ q̄ manifesto iudicio con
uicit. ñ q̄ iudiciario ordine publicāt. Jt̄ euarist' ppoib,
epīs. [...] nullus ē iudicand[us] [...]
ullū añ uerā iustamq̄ pbationē iudicare aut dāp
nare debemus. teste aplo qui ait. Tu quis es qui iu
dicas alienū s uū. suo dño stat aut cadit. Malitiaq̄
uelita nullū moueant. nec passim dicta absq̄

F

E

certa probatione quisque unquam credat. Sed ante audita diligenter inquirat. nec properando quicquam aliquis. Item eleutheri papa. Nullum aliquis iudicandi prius quam cuncta dicta nouerit iudicium.

Iudicantem oportet cuncta rimari. et ordinem rerum plena inquisitione discutere. interrogandi et respondendi obiciendi que probandi patientiam habeo. ut ibi actio amborum partium limitata sit plenius. Nec litigantibus iudex prius uelit sua sententia obuiare. nisi quando iam peractis omnibus nichil habent in questione quod proponant. et tam diu actio uentiletur. quousque ad rei ueritatem perueniant. Frequenter interrogari oportet ne aliquid pretermissum forte remaneat quod adnectendum uenit. § Ex premissis manifestissime colligitur quod a prioribus causa accertis recedendum non est. nec inter dubia certa sunt sententia dicendi. Causam fides dubie rei ... probatione uel legitima confessione iudici fieri non ualeat. teste autem auctoritate ... de aliis causis uel negotiis testimonium dicere non ualeant. nec debitisque subeorum presentia facta noscuntur. Apparet clandestina coniugale affectu se adinuicem habuisse negare uoluerit. legitimis probationibus coniungi non poterit. Qui ... deficientibus iudicis sententia rite absolutus reatum adulterii ... incurrit. dum utrique eorum uiuente aliis se copulauerit.

VXOREM cuidam alius constuprauit. eo mortuo adulteram adulteram e in uxorem accepit. filiam ex ea susceptam cuidam in coniugem se daturum iurauit. illa assensum non prebuit. deinde pater alii tam tradidit a primo reposcitur. Queritur an possit duci in coniugium que prius est polluta per adulterium. Secundo an filia auctoritate cogenda alicui tradi an preter patris sponsione illa possit nubere alii. Adulterio pollutam prohibet duci in coniugium auctoritate leonis pape qua dicitur. Adulterio pollutam nullus ducat ... Nullus ducat matrimonium quam prius polluit adulterio ... Augustinus testatur se. de bono coniugali ... nuptiis et concupiscentia ... [illegible]

... mortuo eo cum quo fuit uerum connubium fieri potest coniugium. cum qua prius fuit adulterium. Item post se sane fieri licitas nuptias ex sponsis licite coniunctas honesto placito subsequente manifestum est. § Hec ultima auctoritas de concubinis loquitur. prohibet concubinas posse transire ad honestum placitum nuptiarum. prima auctoritas augustini loquitur de repudiata qua adhuc uiuente uiro suo aliquis ducit in coniugium. committit adulterium alioquin ... uenia. cum ea copula ... licita. Illud uero leonis pape de ea intelligendum est que uiro suo fuerat repudiata cum uiuebat uir. reddens ei coniugale debitum. Unde in concilio apud ... habito presente conrado rege statutum est cap. vi. Nullus ducat in coniugium quam prius polluit per adulterium.

Illud uero omni decreto secundum canonum instituta diffinimus. et prudicamus ut si quis cum uxore alterius uiuente eo fornicatus fuerit moriente marito synodali iudicio aditus ei claudatur illicite ne ulterius coniugatur matrimonio qui eam prius polluit adulterio. Nolumus nec est tamen religioni conuenit ut nullus ducat in coniugium quam prius polluit per adulterium. § Hic subaudiendum est nisi prius peracta penitentia. et si nichil in mortem uiri machinatus fuerit. et si uiuente uiro fidem adulteri ... dederit. superuiuenti coniugem si uiro superuixerit. Unde in concilio tiburiensi legitur. Post mortem ... adulterium ... [illegible]

[illegible marginal notes]

el arumen ... sacerdotum quendam alterius uxorem stupro uiolasse. et insuper meche uiuente uiro suo iuramentum dedisse. ut post modum legitimi mariti mortem si superuixisset duceret eam uxorem. quod et factum est. Tale quod connubium prohibemus et anathematizamus. Item in eod. Post peractam penitentiam potest uidua in coniuge duci. quam uiuente adulterio polluit.

Si quis uiuente marito coniugem illius adulterasse accusatur. et eo in primo defuncto eandem supposisse dignoscitur. omnimodis penitentie publice subiciatur. de quo tamen post penitentiam prefata si expedierit seruabitur regula. nisi forte idem aut mulier uirum qui mortuus fuerit occidisse notantur. aut propinquitas uel alia quelibet actio criminalis impediat. quod si probatum fuerit sine ulla spe coniugii cum penitentia perpetuo permaneant. § Sed obicitur. quod dauid cum bersabe adulterium commisit. et mortem urie machinatus est. et tamen eadem bersabe postea duxit in uxorem. Sed in ueteri testamento multa permittebantur propter infirmitatem que in euangelio per predicationem eliminata sunt. sic permittebatur quibuslibet dare libellum repudii. ne per odium funderetur sanguis innoxius. quod postea in euangelio dominus prohibuit ducere uxorem a uiro non esse dimissam nisi causa fornicationis. Quedam permittebantur causa infirmitatis et sacramenta futurorum. sic dominus permisit filiis israel offerre animalia in sacrificium. que in egipto consueuerant immolare demonibus. maluens eas sibi offerri quam ydolis. et ut essent illa sacramenta futurorum. Sic bersabe permissus est ducere uxorem. non magis causa infirmitatis quam significatione futurorum. Sedan(?) aliquam sit cognata nubere alicui ambrosius testatur super epistolam primam ad corinthios. Nubat uidua cui uult. tantum in domino. quod sibi aptum putauerit illi nubat. quia inuite nuptie solent malos prouentus habere. Tantum autem in domino. id est sine suspitione turpitudinis nubat. et uiro sue religionis nubat. Item urbanus papa. Iure uero patris nequitur puella ... bere cui nunquam assensum prebuit.

Uerum est constat quod nobis legatis iordani principis retulerit quod ipse comes ... et dolens filiam suam infantulam nolentem flentem et pro uiribus renitentem non assentientibus sed ualde dolentibus matre et parentela rainaldo ridelli filio desponsauit. quam canonum et legum auctoritas talia sponsalia ut infra ostenditur non approbat. ne ignorantiam leges et canones nimis durum quod dicimus uideatur ... temperamus. ut si principes cum filie matris et parentele idque ... tumet prefice uoluerit concedamus. Si nam legitur ... partes audiat. et si nichil fuerit ex parte supradicta rainaldi amplius quod impediat a principe iordano ... quod ita constent hoc ut dicta sunt acceperit. et nolente ... nam a legum sancta sequentes decretum non prohibemus quin alii uiro si uoluerit predicta filia tamen in domino nubat. Item sancto regi aragonum. Quorum unum fuit unum corpus ... anima ... [illegible]

ene ... coniugio quam tante cuidam militi dare ... necessitatis instante articulo subsidii pollicitatione firmasti. hec quietate dictante decreuimus. ut si illa ... omnino dicitur renuit. et ad uoluntatis auctoritate perstat. ut uiro illi prorsus se deneget nuptiarum. nequaquam eam inuitam. renitente eiusdem uiri cogas coniugio sociari. Quorum unum corpus est unus debet esse et animus. Ne forte cum uirgo fuerit alicui inuita copulata contra dominum apostolicum preceptum aut ... reatum dissidium aut crimen fornicationis incurrat. cui unde ... hec peccati malum in eum redundare constat quod eam coniungi ... Item de parte tenore decretum ... et sententiam § his ... auctoritatibus euidenter ostenditur quod a ... uoluntate nulla ...

est copulanda alicui. Quod autem per parentum sponsionem alius non debet ualere. auctoritate dibitani concilii monstratur quo dicitur. De parentibus qui fidem frangunt sponsaliorum.

... parentes fidem fregerint sponsaliorum triennii tempore a communione abstineant. Si uero ipse sponsus uel sponsa in illo grauiore crimine non fuerint deprehensi. excusati erunt parentes. Si uero in eodem fuerint uitio et polluerint se consentiendo superior sententia seruetur. § Ecce quod non licet parentibus sponsalia suorum filiorum non frangere. uerum hoc de illis intelligendum est que illorum consensu contrahuntur.

QUIDAM CUM non haberet uxorem quandam meretricem coniugio copulauit. que erat sterilis neptis ingenui filia originarii. Quam cum pater alii uellet tradere. ausus hic eam copulauit. eam solo incontinentie. Deinde hic penitentia ductus ex ancilla prole filio sibi querere cepit. Postea de adulterio conuictus et punitus quendam rogauit ut in uxorem suam opprimeret. ut liceret dimittere posset. Quo facto quandam infidelem sibi copulauit. ea tamen conditione ut a christiana religione transiret. Hic primum queritur an meretricem liceat ducat in coniugem. Secundo an ea que causa incontinentie ducitur sit coniux appellanda. Tercio cuius arbitrium aliquis sequatur. an liberam an originarii patris. Quarto si uiuente uxore liceat alicui ex ancilla filios querere. Quinto si ea que uim passa pudicitiam amittere comprobetur. Sexto si adulteram adulteram possit dimittere. Septimo si uiuente dimissa aliam possit accipere. Octauo si infidelem premissa conditione liceat alicui fidelium in coniugem ducere. Quod autem meretricem in coniugem duci non debeat multis rationibus probatur. Illam que adulterii reatu continetur nisi prius peracta penitentia in coniugii consortium recipi non debet. Unde iohannes crisostomus ait super math. cap. viii. Sicut crudelis qui uxorem suam adulteram dimittere ... tenet.

Sicut crudelis et iniquus est qui castam dimittit. sic fatuus est et iniustus qui retinet meretricem. Patronus enim turpitudinis est qui celat crimen uxoris. Item ieronimus. Causa fornicationis uir dimittat uxorem. non adulteram uel aliam ducat.

Item dominus in euangelio. Quicunque dimiserit uxorem nisi causa fornicationis et aliam duxerit mechatur. et qui dimissam duxerit mechatur. Sola fornicatio est que uxoris uincit affectum. immo cum illa unam carnem in aliam diuiserit. et se fornicatione a marito separauit. non debet teneri ne uirum quod sub maledicto faciat dicente scriptura. Qui tenet adulteram stultus et impius est. Ubicunque est igitur fornicatio uel fornicationis suspicio libere uxor dimittitur. et quia poterat accidere ut aliquis calumpniam faceret innocenti. et ob secundam copulam nuptialem ueteri crimen impingeret. sic priorem dimittere iubetur uxorem. ut prima uiuente secundam non habeat. Item ieronimus in epistola pauli ad corinthios. Omnium fornicatio uxorem maculat.

In coniugio quis positus quecunque peccata fecerit non infuscat partem coniugem. si fornicatio est uxorem coinquinat. ut ... non sit uiro suo uicta sed adultera. Item iohannes crisostomus.

... uxorem suam adulteram dimiserit ... [illegible]

Si quis uxorem suam inuenit adulteram. et peccata deinceps placuerit eam habere in matrimonio duobus annis peniteat. et quamdiu adultera mixta sit que adhuc crimine suo non est purgata. aut abstineat se a matrimonio eius. donec expleat satisfactionem penitentie sue. Quia quamdiu satisfactionem penitentie non meretur uocari adultera. Similiter si uxor uirum suum inuenerit adulterum non adimparatum dicatur. Item ex penitentiali theodori. Qui adulteram ... [illegible] ... annis peniteat.

Si quis uxorem suam scit adulteram et non uult dimittere eam. sed in matrimonio habere tres annos peniteat. et quamdiu illa peniteat abstineat se ab illa. § Sed quero ex his auctoritatibus colligitur adulteram retinere non permittitur. multo minus in coniugium duci licebit. cuius pudicitie nulla spes habetur. Debent inter coniuges fides seruari et sacramentum. que cum fuerint non coniuges sed adulteri appellantur. Unde augustinus scribit contra iulianum libro i. Virtus nuptiarum non est sine commixtione maris et femine.

Omnis sola ut deuitas commixtione maris et femine nuptiarum uirtus est. quamuis sine illa commixtione nuptie filios procreare non possunt. Sed alia sunt adnuptias per propria quibus ab adulteriis nuptie discernuntur. sicut est thori coniugalis fides. et cura ordinate filios procreandi. et quod maxime differt est bonus usus mali. hoc est bonus usus concupiscentie carnis. quo bono adulteri male utuntur. § Cum igitur in meretrice ut dictum nulla sit spes fidei uel castitatis ... custodiendo pudicitie. patet quod non est in coniugium ducenda. Sed obicitur. Raab iericho ... meretrix erat. tamen principi de tribu iuda in coniugium copulata. de qua postea nasci dignatus est. Osee quoque xii propheta primo ex precepto domini choro(?) dei meretricem emit. quam sibi coniugio sociauit. Sed aliud est meretricem ducere uel adulteram retinere quam eius consuetudine castitatis et pudicitia exortes. atque aliud aliquam habere. quam nullo pacto a lucro carnis sue reuocare ualeas. Sicut enim penitentia prohibetur. illud laudabiliter factum legitur. Unde ieronimus super osee libro i. [illegible]

Omne culpandus osee propheta si meretricem quam duxit ad pudicitiam conuerterit. sed potius laudandus quod ex mala bonam fecerit. Nemo enim qui bonus permanet polluitur si sociatur malo. sed qui malus est in bonum uertitur si bonum exempla secerent. Ex quo intelligimus non prophetam perdidisse pudicitiam fornicarie copulatum. sed fornicariam assumpsisse pudicitiam quam ante non habebat. Sed autem non sit uxor quam solo causa incontinentie ducitur. hinc uidetur probari posse coniugium propagationis non explende libidinis causa a deo institutum est. Unde ... fuit benedictio coniugii. crescite et multiplicamini. Quod augustinus necessaria perexande sobolem. sed explende libidinis sibi inuicem copulantur non tam coniuges quam fornicarii uidentur. his ita respondetur. prima institutio coniugii in paradiso facta est. ut esset immaculatus thorus et honorabiles nuptie ex quibus sine ardore conciperent sine dolore parerent. Secunda propter illicitum motum mutandum extra paradisum facta est. ut infirmitas prona in ruinam turpitudinis honestate exciperetur coniugii. Unde apostolus scribens ad corinthios ait. propter fornicationem unusquisque suam uxorem et unaquaque suum uirum habeat. Ex hac itaque causa sit ut coniugati se sibi inuicem debeant. nec se sibi negare possint. Unde apostolus. Nolite fraudare inuicem nisi forte ex consensu. ad tempus ut expediatis uacetis orationi. et iterum reuertimini in id ipsum ne temptet uos sathanas. Hoc autem dico propter incontinentiam uestram. Quos propter incontinentiam in naturalem usum redire monet. patet quod non propter filiorum p

creatione tm misceri iubent. Non ergo nuptie male iudicant. Quod n pt intentione gnandi n est nuptia rum malu. sed ueniale ppt nuptiale bonu. q in tribus e. s. fide. prole. et sacramentu. Sic e q cat concubit n est fornicarius. sed ppt bonu coniugii licet sic coniunctio illa n est fornicaria. de q q n e fornicaria. s ppt bonu coniugii. Concu- gulicita. It sic aug ait in libro de bono coniugii. Concu- bine adq adhibet sua filioz concubitu. iustu faciunt bine ad qs adhibet concubinatu suu. Si certe nodus intelligi debet q concubinatu suu. Si ccrt nodus intelligi debet qui coniugali affectu illi copulant. sine ca pcandoz filioz. s. explete libidinis conuenit. n fornicarii s. coniuges appellant. Pbat id auctoritate aug in libro de bono coniu- gali. *Coniuges s q a soli incontinentie s iuncti copulant.*

olet q n cu masculus et femina nec ille marit nec illa u- xor alterius sibi met n filioz pcandoz s incontinentia solis concubit ca copulit ea fide media ut nec ille cu alt- id faciat ut nuptie sit uocande pot qde fortasse n absurde h appellari connubiu si usq ad morte alicu- eoz id int eo placuit et plis gnatione q uius n ea causa u- nicti s. n uitauimus ut nolit sibi nasci filios t ope a- liq malo agat ne nascat. Ceterum si ut utruq t unu hoz desit. n inuenio quemadmod has nuptias appellare possim. et si alig sibi ad q s adhibet donec aliu dignam honoribus t suis facultatib inueniat qua in copare ducat ipo aio adulter nec cu illa q cup inuenire s cu ista cu qua sic cubat ut cum ea n hat maritale consortium.

Hac auctoritate euidenter asserit quod q us aliqui n filioz pcandoz filioz s incontinentie ca conueniant. tn coniuges appellant. De ca uo q stione pelagi diffinit sedes potentiro defensor. *Arbitrii libertate n originarii [illegible] puella [illegible] sequi oportet.*

atre puelle ecclie ure famulu aui uo libis ortu co stat ee natalib et io aui mag electione de conuictu- one neptis quam patris ei cui nullo oino iudice pot arbi- triu decernimus attendi. Q aut mag electioe aui huic [illegible] stanu p fisse pbat. constat hanc legitime e copulatam. Q aut ex ancilla ppt uxois sterilitate filios querere alicui liceat exemplo pbat abrae qui ppt sterilitatem uxois sue saray ingssus ad agar egyptia ut ex ea filio acciper. It iacob cu ex rachele filios habe n poss ex ancilla ei sibi filio s suscitaui. Nec solu ppt sterelitatem uxor s ppt fecunditate cessante leg intisse ad ancillam ue et ex ea filio genuisse. Ex quib oib collig q ppt sterilitate uxois sue ex ancilla sua ex quib alia licite filio queri. Alioquin adulterii macula abraa celebrata duxit i uxore ne s aug non imputaret ee peccam p mortem uxois alia ducere. sicut uidet uiuete uxore sua filios ex ancilla suscepisse. ne ab aliquib h reputaret crim. Iuda aut aug dr cetaou lsaui legu pphan t. ii.

Quom abraa excuset a crimine fornicationis.

fit abrae et usq ad decrepita etate senectuti fornica tiois obiecit crim. pfecto quia p morte sare altera duxerit. uin sinis du intelliget rei actore sac intra ppt h solu id face debuit abraa nepuiet h ruci adulus pplindi quib et tullian assptator assistit p uxoris morte eme ducere uxore h is tare spodet. pu a ietate tpm uana iuenit dispensatio editois. Pmissu erat a brae q i semine ei bndicent o s gs. pmisit et q s sed ad tu semini ei tra pegnatiois sue. cum q ceris idola tria relicta sabraa et filio ei impetuaret ppi i ne dnis ele gss. nec in toz fecuditate ppi di multiplicatio que- rebat. quia in successione sanguinis erat successio fidi. Vn in lege dicebat. maledicta sterelis que n relinquent semi suu sup tra. hic et sacdotib coniugii decebat quia in successione familie successio. stabat officii. Q uia uo p incarnatione e gra fidi ubiq dilatata e. nec iudi dic domi tuae et domui sit s. enim doctet o s gs t io igente quecuq timet dm et opat iustitia acce ptus e illi. nec electio munis q rit in successioe gnis s. in pfectioe uite et sinceritate scientie et uirginitas fe- cunditati pfert. et sacdotib continentie castitas impa tur. Nec g abraa aut iacob deliquit. quia ipi uxorem filio ex ancilla q s ussit. nec illoz exemplo p coniugale debitu fecunditate aliq licet alicui q re. cu illoz coniu gia nre eoz equant t pferant uirginitati et i modicus usus coniugii nri tpis et ptitudine fere imitet forni cationes illi tpis. Vn ambr scbit i libro de patriarchis.

Abrae n e reus adulterii qui uxore uiuente filio ex an[cilla]

It sara ad abraam. Ecce conclusit me dns ut n parerem Intra g ad ancilla mea ut filiu facias ex illa et ita factu e. S; considera primu q abraa an lege moysi et an euglium fuit. n dum interdictu adulterium uidebat. Pena crimi nis ex tpr legis e q crim inhibuit. nec an lege ulla e rei dapnatio. s; ex lege. n g i lege commisit abraa s lege puenit. ds in paradiso coniugiu laudauit. n adulteri u dapnauit. habes abrae defensione. Sed a illa est q n ardoe aliquo uage succensus libidinis n pectu cis forme capt decore ancille contubnio coniugale p habuit thoz s studio q rende posteritati et ppagan de sobolis. Adhuc p diluuium ra ritas erat gnis huma- ni. erat et religiois neq uis n reddidisse debitu uidet nature. deniq et loth sci filie hac causa q rende posteritati habuer. ne genus deficeret humanu et io publicis muni gra puata culpa ptexuit. It ieronimus. *Nichil e fe[dius] q uxore amare quasi adulteram.*

ergo quid honestatis amoris s magnitudo deformis nichil aut interest ex q honesta q s insaniat. Vn et sex tus in sententiis. Adulter e inquit in sua uxore amator ardentior. In aliena quippe uxore ois amor turpis e. i sua nimius. Sapienti iudicio deb amare coniuge n affectu. n regnat ico impet uoluptati. nec papt fertur ad coi tu. Nichil e fedius qua uxore amare quasi adulteram. Certe qui dicet se ca rei p et gnis h iani uxorib iungi et filios tollere. imitent saltim pecudes et p qua uenit uxoris ute- rum. n pdant filios nec amatores se uxoib s maritos [ostend]at. *Virginitas et castitas nuptiarum coniugio [illegible].*

uis ignorat sub alia dispensatione di. Ois retro scos eq- fuisse meriti cui nc xani sit. q uo mo abraa placuit i co niugio. sic nc uirgines placent in castitate. Seruiuit ille legi et tpi suo. seruiamus et nos legi et tpi nro i quo fines sclorz deuener. It aug de bono coniugali. *Satius e absq[ue] libis defungi q ex illicito concubitu stirpe q rere.*

ic satius est mori fame qua idolothitis uesci. ita satius e defungi sine liberis qua ex illicito concubitu stirpe querere. Vncuq aut nascant hoies si parentu uicia n se querit et dm recte colant honesti et salui erit. Semen n hois ex qualicuq hoie di creatura e et eo male utentib male erit n ipsu aliqn malu erit. It s m ofa ambr de sco iohe qui sic incip. Superiori dnica. *Ex ancilla filii n sunt q renda.*

icat aliquis uxore n abeas m ancilla sociaui. Au- di quid dicat scriptura ad abraa. Ecce ancilla et filium eius. Non enim heres erit filius ancille cu filio libere. Si g ancille filius heres n est q nec filius est. Cur aut q rit tale coniugium de q suscept filius nec successiois pos- set ee hres n sanguinis. Nec enim hr pot hereditatis con sortiu qui n hr originis priuilegium. Cur inquam q rita le contubniu de quo nati filii n sunt testes matrimo nii. s adulterii. Cur hmoi suscipiunt adulterini qui pat pudori sunt n honori. Dic scriptura. adulteroz si lii et mulier q tua stratib mois pdita e ut mere- at consortiu mereat n om uxois. p sta concubine tue libertate et nom uxois. ne tu adulterii pot i sis q ua ma riti. It aug ad claudiu ce iulianu libro v. *Adul- teria n sunt facienda causa filioz gnandi.*

ic n sunt facienda adulteria et uoluntate filios gnan di. quemadmod nec furta sunt facienda et uolunta te pascedi paupes scos. quod tn est faciendu n furta p pendo. s; u n utendo mamona iniquitatis. Ecce q nullo mo licet alicui uiuente uxore sua ex ancilla t ex alia qualib filios querere. qui et suscepti filioz noie iudicant indigni et q aut tales n dicant filii t que suoz parentu sequunt. quere libo et ancilla nascunt. ysidorus ethimologiaru l. viiii. determinat. *Qui sunt libi et qua conditione parentu sequant.*

Ei dicti sunt qui ex libo matrimonio sunt orti. Na filii ex libe et ancilla s uilis coditiois sunt. Semp enim qui nascit deteriore parte sumit. Naturales aut filii noiant igenuaz concubinaz filii quo sola natura genuit. n honestas coniugii. h ug sunt de legitimo coniugio matre poti qua patre sequunt. Q d aut pudicitia ui olent eripi n possit. mt toz auctoritatib pbat. Est n uirtus aut que uiolentia n sentiat. Corpis nq uim in- fert. n aio. Vn qua uis corp uiolent eripi n possit. si pudicitia mens seruet illesa ei castitas duplicat. sic beata lucia fert dixisse pascasio. Si inuita fecis me uiolari castitas m duplicabit ad corona. de sen sib n et uoluptatib iudicat ds. hinc ambr scribit i lib v. de uirginib. *Melior e uirginitas mentis q carnis.*

olerabilius e mte uirgine qua carne habe. Vtruq bonu si liceat. Si n liceat salti n hoi casti s; do sumus. Virgo p stitui pot. adulterari n pot. Vbicuq di uirgo e di tem plum est. nec lupanaria infamant castitate. s; castitas et loci aboleret infamia. It aug de ciuitate di libro. i. *Aliena libido neminem polluit.*

tate aliqua polluat aliena libido metuit. n polluet si aliena erit. si aut polluet n aliena erit. S; cu pudici tia uirtus sit aio comiteq hat fortitudine pot iq uelib mala tolare qua malo consentire decernat. Nullus aut magnanimus et pudicus in potestate ht quid de sua car ne fiat. s; tm q annuat mte t renuat. Q uis eand sana set mte putauerit sep de pudicitia. si forte sop pressa t appssa carne sui exerceat et expleat libido n sua. Id lucretia matrona nobile uetere q romanam pudicitie magnis effer laudib. h corpe cu uiolent tarquinii regis fil libidinose potitus eet. illa scelus improbatissimi iuuenis marito collatino et ppinquo bruto uiris clarissimis et fortissimis indicauit eos q ad uindictam constrinxit. dein fedi in se comissi egra atq ipatiens se pemit. Quid dicem. Adultera an casta iudicanda. quis in hac controu sia lobouerit. egregie qui da ex h uera declamans ait. Mirabile dictu duo fu- erunt et adulteriu unus admisit. Splendide atq uerissime intuens eni induiu corporu comixtione. unius i quina tissima cupiditate. unius castissima uoluntate. et n qd coniunctione corpm. s q animoz diuersitate ageret at- tendens. duo inquit fuer et unus adulteriu admisit. Id t. i. de lib o arbitrio. de pudicitia q uis dubitau q uin ea sit i aio constituta. qn quide uirt e. Vn a uiolento stu pratore nec ipa eripi pot. It ier. sr eplam ad romano t. i. Fieri n pot ut n quis mechet p ius in corde mechati fieri n pot ut n quis mechet p ius in corde mechatur possit in corpe. It aug. in lib de sca uirginitate. Sic nemo inpudice utit corpe n i spu p ius concepta nequitia. ita nemo pudicitia s uat i corpe n i spu p ius insita castitate. Cu g h q uiolentia passae pudicitia amisisse pbari n pot. nullo mo conuincent fornicatiois t adulterii crim incurrisse. Vt n aug ait in lib de bono coniugali. Adulteriu comittit cu t p e libidinis instictu t aliene consensu cu alto t alia ce pactu coniugale concubit. atq ita fran git fides que in reb corporeis et abiectis magnu aiii bonu est. et io ei saluti etia corpale q et uita ista continetur certu est debe pponi. It ysidor sup exodu. *Mechari g aliau pt matrimoniu sed mulieri.*

o mechatibus i. nequisqua pt matrimoniu sedia lius feminis admisceat ad explenda libidine. Na ad ulteriu fac qui pt sua aliena accedit. It aug de adulterinis coniugiis. *Q uiuente uxore sua alteram cog[noscit] adulterium comm[ittit].*

ut o ranu nemine relictam adulter ee qui t dereli- quente t diu absente t contineri uiue cupiente u xore sua alteri comixt e femine. Cu g nichil hoz in ista dep hendat fuisse. qua nec p e libidini istiam. nec aliene consensu. nec uiro negligente t absente. t continere uiue cupiente aliu adhesit. s; uiolenta ali ena libidine oppssa uiti ptulit. appar q nec adultera nec fornicaria dici pot. Vn nec aliq occasioe ualet di mitti. cu n uidi quereret ab x. utru liceret hoi dimittere uxore sua quacuq ex ca. R eis. Nuquid legistis quia q fecit ab initio masculu et femina fecit eos. q d g ds coniunxit hono n separet. Dein trias mone sua conclusit ut diceret nemine posse dimittere uxore sua excepta ca fornicationis. hic apls ait i epla ad corinth. his q ui in matrimonio iuncti s precipio n ego s; dns uxore a uiro n discedere. Vn dat intelligi q quat cu q fuit uxor et uir ex q coniugali affectu sibi adheserit alteri ab inuicem discedere n ualet. Vn ambr i exameron titulo die quarte scbit. *Qualiscuq fuit uir ex q semel placuit n e offendus et tali e uir dimittendus.*

semel placuit nuquid uir alt eligendus e. Coparem suu equus dilig et sumittet alt trahere iugu nesciet. copar alterius s; se totu putat t iugale repudiat aui et sepe putas mutandu. mutus suo nodesierit die s; up due rurale et stati cogitat a ca qua si cognita pudoris et exsequeris inuria. It aug. *Similit quis de uxore intelligat.*

uxore quis ht sterile sui corpis deforme. suu debi le mbris. t ceca t surda. t clauda. t siquid aliud fuit morbis t laboib doloib q confecta e q q ui de excepta fornicatioe cogitatu pot uehementer orribile p societa te fideq sustineat. It ier. ad oceanu de morte fabiole. *Nisi uiro uxore dimittere n ei fornicationis.*

recepi dns uxore n debe dimitti excepta ca fornica tiois et si dimissa fuit mane innupta. Quicqd uiris p cipit h sequet redundat ad feminas. Neq n adultera

Abrahā et iacob notantur. f. sic p.

ut etiam faciat. Sed quisquis non alligatus uxori continentiam Deo vovit, nullo debet istam compensatione peccare, ut ideo ducendam uxorem esse ducendam, quia promittens quia nuptias sibi appetito futuram se esse castam, a Deo eum cui antequam vovisset licebat, cum id se nunquam facturum vovit non licebit. Sed tamen id vovit quod vovendum fuit, sicut est perpetua virginitas, aut percepta continua solutus a vinculo coniugali vidua castitas, seu ex consensu voventibus et carnalia debita sibi invicem relaxantibus fidelibus castisque coniugibus, quod alterum sine altero vovere fas non est, ut quislibet continentia sit, gratissime vovent. Cum homines voverint nulla conditione, rumpenda sunt, que sine ulla conditione voverunt.

MALEFICIIS IMPEDITUS UXORI SUE

debitum reddere non poterat. Alius interim clanculo eam corrupit. A viro suo separata corruptori suo publice nubit; crimen quod admiserat corde tantum Deo confitetur. Redditur huic facultas cognoscendi, repetit uxorem suam...

are. uteque eorum septima manu propinquorum tactis sacro
sanctis reliquiis iure iurando dicat ut numquam per commixtio
nem carnis coniuncti una caro effecti fuissent. Tunc uidetur
mulierem secundas posse contrahere nuptias. humanum
dico propter infirmitatem carnis eorum. Vir autem qui frigide na
ture est maneat sine coniuge. Quod si ille aliam copulam
acceperit. hii qui iurauerant periurii crimine rei teneantur.
et penitentia peracta priora cogantur recipere connubia. Item hoc
aut si uir per caput cum utrique de facto certum sit asserit
se reddidisse debitum uxori. et illa diffitetur. uiro potius fides
habenda sit. Unde in concilio apud compendium habito
statutum est. In uirilitate uiri constat similiter ne
gari se cognitam ab eo.

Si quis acceperit uxorem et habuerit eam aliquo tempore. et ipsa femi
na dicit quod numquam coisset cum ea. et ille uir dicit
quod sic fecit. in ueritate uiri consistat. quia uir caput est mulie
ris. Item. Si ex quibus impossibilitas reddendi debitum inuenta
est. soluitur coniugium. Sed idem naturali impossibilitate statu
tum est. Hanc maleficii impedimento non frigiditate natu
rali debitum coniugale prohibente a uiro suo separata est.
Unde queritur si liceat ei in hoc casu a uiro suo discedere et alii
se copulare. Unde hincmarus remensis archi
episcopus. Si per sortiarias maleficas impediti coire non possint.

Si per sortiarias atque maleficas occulto sed numquam iniusto dei iu
dicio permittente. et diabolo preparante concubitus non sequitur.
ortandi sunt quibus ista eueniunt. ut corde contrito et spiritu hu
miliato deo et sacerdoti de omnibus peccatis suis puram confessionem
faciant. et profusis lacrimis. et largioribus elemosinis. et orationibus
atque ieiuniis domino satisfaciant. et per exorcismos ac cetera me
dicine ecclesiastice munia. ministri ecclesie tales quantum annuerit dominus
qui abimelech ac domum eius abrahe orationibus sanauit sanare
procurent. Qui si forte sanari non potuerint separari ualebunt.
Sed postquam alias nuptias expetierint illis in carne uiuentibus
quibus iuncti fuerint prioribus quos reliquerant. et si possibilitas
concumbendi eis reddita fuerit. reconciliari nequibunt. Item.
Sed hic uidetur contra premisso capitulo. Item post possibili
tatem redditam iubetur separari ab eo cui secundo nupserat et
redire ad primum. Hanc autem mulierem cui secundo copulata fuit
primo reconciliari non potuit. Quod autem ei cum quo prius fornicata
fuit post separationem nubere possit. supra probatum est.
Mortuus est uir suus. et ecclesie iudicio ab eo separata
ab eius lege soluta est. Unde nubat cui uult tantum
in domino. Sed queritur si sine ecclesiastico iudicio nulla ei dissidii
causa probata ab eo discessisset. an esset cogendus re
dire ad eum. De hoc ita statutum est in concilio cartaginensi. cui inter
fuit aug. cap. xxv. [illegible] uxorem dimittere [illegible]
[illegible] ecclesie probari.

Placuit ut quicumque coniugale consortium nulla grauiori culpa dimit
tunt. et si dimiserint. et nulla causa dissidii probabiliter proponen
tes. propterea sua matrimonia dimittunt. et si dimiserint et
nulla causa dissidii probabiliter proponentes. propterea sua matri
monia dimittunt. ut aut illicita aut aliena appetunt.
sua inquam ab episcopis comprouincialibus dissidii causas dixerint et
quam iudicio dampnent uxorem suam abiecerint a communione
ecclesie et sancto populi cetu pro eo quod fidem et coniugia maculant
excludantur. Item. In hoc capitulo quamuis satis uideatur expositum quod
sua auctoritate non liceat alicui uxorem dimittere. [illegible]
[illegible] censere uidetur. tamen qui absque separatio pena
est. et pena est nullius inferendi [illegible]. Generaliter hic intel
ligendum est. ut sua ob causam premissam sua nulla ei existen

te non liceat alicui sua auctoritate uxorem dimittere.
Quod autem de pena homicidii et quibusdam aliis intelligendum sit
nicholaus scribit rodulfo bituricensi episcopo. [illegible]
[illegible]

nt fectores suas sine iudicio [illegible]
uitam. uel aliquam simonie. quia [illegible] sunt quam
homicide. ac per hoc ad penitentiam redigendi quibus penitus
coniugium denegatur. excepta adolescentibus. de quibus se sa
pientissimus leonis. xv. regula decretalium [illegible] indulgentiam
obseruandam. Item. In capitulo uidetur nicholaus permittere ma
ritis cum adulterii talia eiusmodi criminis uxores suas interficere. sed
ecclesiastica disciplina spirituali gladio non materiali criminoso
so ferire iubet. illo uidelicet gladio quo petrus iubetur mactare
et manducare. de quo gladio dicit ait ieronimus. non uenit pa
cem mittere in terram sed gladium. Item nicholaus scribit ad albinum
archiepiscopum. Hic alterius uxorem suam adulteram occidit

non liberalitatis adde studuit. sic adulterium perpetrat.
utrum marito illi liceat. secundum mundanam legem eam interficere. Sed
sancta dei ecclesia mundanis numquam constringitur legibus. gladium
tamen non nisi spiritualem. non occidit sed uiuificat. Item stephanus quinto
astulpho. Penitentia astulfi qui uxorem suam interfecerat.

Admonentes cum lacrimis et intimo gemitu cordis exclamamus
fili astulfe. si non filii dici debes quam crudelitatem infelicis ho
micidium perpetrasti. Nam occidisti uxorem tuam partem corporis tui
legitimo matrimonio tibi sociatam. sicut moralis uite tue retulisti
te. non insidiantem quamque in uita tua non inuenisti eam cum
alio uiro nefariam rem facientem. sed concitatus ad iram diabolo
pro furore flammatus noctem latenti aperto eam gladio tuo crudeli
ter omni bestia crudelius interfecisti. nec pro morte eius addis iniquita
te super iniquitatem. filiorum tuorum impubis pedo quantum
non pepercisti. filio tuo orfano fecisti. Induit super [illegible]
tis causam. per mortem punit homine homicidam [illegible].
Omnis ecclesia uniuersalis diuina humanaque lex uindicat
[illegible] idoneo quam peccatum condempnat et iustificat. quanto magis
pistum flagitiosissimum et scelestum nec [illegible] debuit
condempnari. necare per mortem eius accusari. Uirus eam commissa
tum erat inuestiganda et si uera fuisset inuenta. legiti
mate debuit excipere ultionis uindictam. Nam si uera quod ab
sit fuisset sic adultera. inter ea post vii. annos penitentia peracta
dimittere eam per approbatam causam poteras si uoluisses. oc
cidere tamen eam nullatenus debuisti. Non uiuit morte peccatoris sed ut
conuertatur et uiuat ad penitentiam. Idcirco placeat tibi consilium nostrum.
facias hoc quod melius tibi est. et leuius iudicari potest. Omnis anime tue
salutis timet homicida. Reliqua quippe te rogamus
benigne secundum te totum ad remissionem peccati facinus. ing
dere monasterium. humiliare sub manu abbatis
peccatis adiuuet. obseruaueris cuncta simpliciter que fuerit imposita.
Si forte ignoscat infinita dei bonitas peccatis tuis. et [illegible]
gens anima tua per quam crucieris perpetuis flammis. Uel
[illegible] teneas scias. Si autem publicam penitentiam [illegible]
nes [illegible] agere quam [illegible]
uiuis esse non dubitas sicut agere debeas certam. omnibus diebus
quibus penitere debes. uinum et siceram non bibes. carnem numquam
in aliquo tempore comedas. preter quam in pascha et die natali domini.
In pane et aqua et sale penitentiam age. In augmentis ieiuniis orationi
bus et elemosinis omni tempore perseuera. arma numquam cinge. nun
quam in loco litigare presumas. Uxorem numquam ducas. concu
binam non habeas. adulterium committere caueas. In balneum
numquam laues. In conuiuio letantium numquam [illegible]. In ecclesia
seorsum ab aliis post hostium ecclesie humiliter te repo
ne. Ingredientium et egredientium suppliciter orationibus commenda

communione corporis et sanguinis domini cunctis diebus uite tue in
dignum te existimes. In ultimo tamen exitu uite tue die si
merueris pro uiatico si sit qui tribuat tibi eam uenialiter ut
accipias concedimus. Sed et alia multa que te durius et sa
cratius agere iuxta magnum pondus peccati infelicitati
cienda. Sed si omnia que tibi misericorditer supradicta sunt
perfecto corde domino auxiliante feceris et custodieris. confi
dimus de immensa dei clementia remissionem te tuorum habiturum
peccatorum. et secundum dictum ipsius boni pastoris resoluet te sancta eccle
sia a uinculo peccati in terris. ut per ipsius gratiam quam sanguine
suo acquisiuit soluat et in celis. Si autem ut fecisti et se mali
ciose tam salubrem admonitionem despexeris ipse tibi sis iudex et in
laqueo diaboli quo irretitus teneris permanebis. Sanguis tuus
super caput tuum. Nos alieni a consortio tuo pariterque filiorum dilectionis
lucis [illegible] opitulante sollicitudine nostram desudare. et dominum misericordiam atten
tius cotidie implorare. Item aug. de adulterinis coniugiis.
lib. ii. Post uxorem uiuente qui aliam ducat quamuis humanum
non sanguinem fundat.

In quo uero dicitur non licet homini christiano adulteram coniugem occidere sed tantum
dimittere. quis est tam demens qui dicat ei fac quod non licet et fac quod licet
et quod non licet. Cum utrumque secundum legem christi illicitum sit. siue adulteram
occidere. siue illa uiuente aliam ducere. ab utroque est abstinendum.
non illicitum pro illicito faciendum. Si enim facturus es quod non licet iam faciat
adulterium. et non faciat homicidium. ut uiuente uxore aliam
ducat. et non humanum sanguinem fundat. Item in premissis auctori
tatibus. quamquam prohibeantur adulteras coniuges suas occidere. sed
post vii. annorum penitentiam permittuntur eis illas dimittere. Si
autem illas interfecerint. iubentur sine spe coniugii perpetuo manere.
nisi forte post vii. annorum penitentiam per lapsum inueniantur incontinentie. ad matrimonia con
trahenda eis misericorditer indulgeatur. Nam autem queritur quare sacris canonibus
sit institutum ut post vii. annos penitentes in pristinum statum reuoce
tur. Unde ysidorus scribit ysidorus ad massonem episcopum. Ut sit in
statum post vii. annos in pristinum statum penitentes redire.

acceptum quod canonum censura post vii. annos remeare peni
tentem in statum pristinum precepit. non electione propria arbitrii scriptu
res. sed potius ex sententia diuini iudicii sanxerunt. Nam legitur
quod maria soror aaron prophetissa dum detractionis aduersum moy
sen incurrisset delictum illico stigmate lepre perfusa est. cumque
peteret moyses ut emundaretur. precepit eam dominus extra castra vii.
diebus egredi. et post emundationem rursus eam in castra admitti.
Maria igitur soror aaron caro intelligitur sacerdotis. que
dum superbie dedita sordidissimis cogitationum macu
latur contagiis. extra castra vii. diebus inest extra collegium
sancte ecclesie vii. annis peractis. post emundationem uiciorum
loci et pristine dignitatis recipiet meritum. Et post pauca. In
fine autem epistole hoc adiciendum putaui ut quotienscumque
in gestis conciliorum discors sententia inuenitur. illius magis teneatur
sententia cuius antiquior aut potior exstat auctoritas. His
quamquam de sacerdotibus uideatur specialiter dictum. generaliter tamen de omnibus
penitentibus oportet intelligi. Admiratione namque illius
domini sententie quod de adulterio et homicidio reprehensus
unius ebdomade ieiunium in satisfactionem admissi sceleris
doleo obtulisse. hinc et ecclesiastica consuetudine est usurpa
tum. ut maiorum criminum penitentia vii. annorum spatio
concludatur. non officii excellentia et criminum magnitudo
uulgarem consuetudinem excedens. uelut in eo quod contra naturam
humane societati parentibus et liberis et ceteris alius plus
impudice adherens. et derelicto naturali usu contra naturam
more sodomitico fornicatur. tale quod a coitu brutorum
animalium probauerit. De penitentibus quoque queritur an eis generaliter post
penitentiam peractam coniugia concedantur. Generaliter non canonica

auctoritate penitentes prohibentur ad secularem militiam
redire. et matrimonia contrahere. Sed quia timore soluendi non mi
nimi ad penitentiam accedere differunt. et propter lapsum adolescentie
quem formidant penitentie remedium suscipere negligunt.
auctoritate canonica permittitur eis et cetera matrimonia contra
here. et ad [illegible]. Unde leo papa scribit galerio episcopo neapolitano.
Ex indulgentia post penitentiam legitima non denegentur
[illegible] aliquibus in diocesibus coniugia.

et siue [illegible] canonum [illegible] se subtrahunt penitentie
[illegible] qui si penitentiam agerent coniugii debemus
relinquere copulam in qua erant et de [illegible] calle recedunt.
quia pro omnibus illicitis penitentiam unusquisque [illegible] cultor
sustinere atque peragere omnium debet et dicere domino. Penitentiam
agite. appropinquabit regnum celorum. Coniugium uero legitimum
nulli orthodoxorum penitentiam sustinenti soluere licet. Et in
fra. Sed eos uolo expedit alloquiis sedule [illegible] erroris eripiantur
caligine. et licitis copulationibus uicti de omnibus illicitis peniten
tiam agere peruenit. Item leo iiii. Post lapsum inueniunt incontinen
tie non negentur penitentibus licita coniugia.

In adolescentia constitutus si urgente aut metu mortis aut capti
uitatis periculo penitentiam gessit. et postea timens lapsum incontinen
tie inuenit copulam uxoris elegit ne crimen fornicationis incur
reret. rem uidetur fecisse uenialem. si preter coniugem nullam omnino cogno
uit. In quo tamen non regulam constituimus. sed quid sit tolerabilius estima
mus. Item ex concilio tolet. viii. Unde

Antiquorum et iustissime patrum sententiam prosequentes. ut si qui in eta
tis adolescentia positi dum mortis formidant casum peruenerint ad
penitentie remedium. si coniugantur forte sint incontinentes neque
sua adulterii lapsu incurrat. reuocat ad pristinum nunquamque
posse adipisci [illegible] maturitate continentie statum. Quod enim non uide
mus ita et desperamus eos in consentientem. si quod ignauiter et no
uice [illegible] stat [illegible] humana fragilitate indubitatum.
[illegible] ut sicut qui penitentie non legibus dedicati
ab hac uita discesserit. qui [illegible] sensu ad continentiam
fuit regressus. super statum non liceat denuo transire ad uxoris
amplexus. Si autem illi uita extiterit superstes quibus absoluto
non penitentes noscuntur fuisse continere non potuerunt et ulterius consortio frua
tur uxoris. Quod enim uniusquisque secus predictum manifestatum est
esse decretum ita uidelicet ut in his omnibus sacerdotis expectetur ordina
tio. ut uiri utriusque etatem aptam prospiciens penitentie absolutionem
tribuat legem. Item. Hactenus breuius de his in quibus ecclesie negotium fuerit
aliquantulum euagati sumus. ad propositum cause nunc questionem
pertractandam quam querit utrum sola cordis contritione et secreta sa
tisfactione absque oris confessione quisque possit deo satisfacere debe
amus. Sunt enim qui dicunt quemlibet criminis ueniam sine confessione ecclesie et sacer
dotali iudicio posse mereri. iuxta illud leonis pape. Lacrimas
peto lego satisfactionem non lego. Item iohannes crisostomus. Lacrime la
uant quod pudor est confiteri. Item ambrosius. Sacrificium deo spiritus contribula
tus. cor contritum et humiliatum deus non despicies. Item dixi confite
bor aduersum me iniustitiam meam domino. et tu remisisti impietatem
peccati mei. Quod aug. exponens ait. Magna pietas dei ut ad solam
promissionem peccata dimiserit. nondum pronuntiat ore et tamen deus iam
audit in corde. quia ipsum dicere quasi quoddam pronuntiare est. uo
tum enim pro opere reputatur. Item. Si auctoritas testatur uolun
tas remuneratur non opus. uoluntas autem in cordis contritione est. opus
uero in oris confessione. luce clarius constat cordis contritione non oris con
fessione peccata dimitti. Item prosper. Porro illi quorum peccata hu
manam notitiam latent nec ab ipsis confessa nec ab aliis publica
ta. si ea confiteri et emendare noluerint. deum quem habent testem ipsum
habebunt et ultorem. et quid eis prodest humanum uitare iudici
um. cum si in malo suo permanserint. eterni sunt incendii dolore

D

E

F

conuenire supplicium. Quid si sui ipsi iudices fiant, et uelu
ti sue iniquitatis ultores. hinc uoluntariam penam
seuissime animaduersionis exerceant. temporalibus penis mutabit eter
nas supplicia. et lacrimis cum cordis compunctione fluentibus
restinguent eterni ignis incendia. Et infra. Facilius sibi deum
placabit [illegible] humano conuicta iudicio. hinc est crimen
agnoscunt: qui aut pro illud confessionibus produnt. aut ne
scientibus aliis quales occulti sunt. ipsi in se uoluntarie ex
communicationis sententiam ferunt et ab altari cui ministrabant
non animo sed officio separati uitam suam tamquam mortuam plangunt.
certum quod reconciliati sibi efficacis penitentie fructibus
adeo non solum amissa recipiant sed etiam ciues superne ciuitatis effecti
ea ad gaudia sempiterna peruenient. Sed hoc probat auctoritate
illa prophetica. In quacumque hora peccator conuersus fuerit et ingemuerit.
non dicit ore confessus fuerit sed tantum conuersus fuerit et ingemuerit. uita
uiuet et non morietur. hinc et idem propheta ait. Scindite corda uestra
et non uestimenta uestra. ostendens contritione cordis que in eius gemitu
[illegible] intelligitur. non in confessione oris que pars est exterioris satisfac
tionis. quam scissuram uestium nominat. a parte totum intelligens.
peccata dimitti. [illegible] dominus dicit. Conuertimini
ad me et ego conuertar ad uos. Conuersio autem dicitur quasi cordis un
dique uersio. [illegible] cor nostrum undique animo ad deum uertitur mor
fue conuersionis fructum meretur. unde David ad dominum conuer
sus peccati pro scelere indulgentiam. cui promerebatur uindictam.
Unde datur intelligi quod etiam ore tacente ueniam consequi possumus.
hinc et leprosi illi quibus dominus precepit ut ostenderent se sacerdotibus
in itinere antequam ad sacerdotes uenirent mundati sunt. Ex quo facto ni
mirum datur intelligi quod antequam sacerdotibus ora nostra ostendamus id est
peccata confiteamur. a lepra peccati emundamur. hinc et lazarus de mo
numento uiuus prodiit. non prius de monumento est eductus et postea
a domino suscitatus. sed lapide remoto quo monumentum claudebatur
in sepulcro reuixit et foras uiuus prodiit. hinc et ut dominus ostenderet
quod non sacerdotali iudicio sed largitate diuine gratie peccator emun
datur. leprosum tangendo mundauit. [illegible] sacerdoti officium ex lege of
ferre [illegible] leprosum tangere cum respectu diuine pietatis [illegible]
peccatorum illustrata compungit. Unde et Petrus post trinam negationem petro domino
eum respiciente profudit amaras lacrimas. quibus culpam sue ne
gationis diluit. leprosum semetipsum sacerdoti representando
peccatum suum sacerdoti penitentes confitentur. Sacrificium ex lege offerre.
de satisfactione ecclesie iudicio sibi imposita facta se sequuntur.
Sed antequam ad sacerdotes perueniat emundatur. dum per contritionem
cordis ante confessionem oris peccati uenia indulgetur. hinc et medi
ci negant resuscitare aliquem. [illegible] confitentem [illegible] per
prophetam dicitur. Numquid medici resuscitabunt et confitebuntur tibi. Item.
A mortuo ut auctoritas dicit uelut ab eo qui non est perit confes
sio. Unde penitens ille qui titulum octaui psalmi exclamauit. Domi
ne in furore tuo arguas me. post supplicans ait. Saluum me
fac propter misericordiam tuam. quoniam non est in morte qui memor sit tui. in infer
no autem quis confitebitur tibi. Si ergo nullus confitetur nisi suscitatus nemo
autem uiuit [illegible] gehenne filius et perpetua dampnatione dignus pa
ter quam antequam quisque confiteatur peccatum [illegible]
quo etiam sibi debebantur supplicia. per gratiam interne compunctionis ab
soluitur. Item. Sed antequam quisque confiteatur a domino resuscitatur. resu
scitatus uiuit dum confitetur. [illegible] resuscitationem [illegible] mortui
[illegible] confitetur. [illegible] resuscitaretur mortuus confiteri non poterat.
sic post resuscitationem mortuus confiteri non ualet. Restat ergo ut re
suscitatus uiuat dum peccatum confitetur. [illegible] resuscitatore
suum sibi presentem [illegible] inhabitantem. [illegible]
[illegible] resuscitatus corpore uiuit absente resuscitatore. non
autem resuscitatur sic anima. Cum enim dicitur sit uita anime. anima uita corporis.
sic corpus uiuit non potest anima absente. [illegible] anima uiuit

[illegible] hinc itaque anima sibi deum presentem per gratiam [illegible] peccatum
suum confitetur. [illegible] que deus est inhabitat quam inhabitando
do uiue facit. [illegible] inhabitat quod templum spiritus sancti facta
est quod illuminata est quod tenebris peccatorum expulsa est quod templum
diaboli esse desiit. [illegible] respectu tenebras fugat.
Nulla enim ut ait apostolus conuentio est christi et belial. Nulla participatio
lucis ad tenebras. nulla coniunctio iustitie et iniquitatis
Nullus consensus templo dei cum idolis. Item. ut ait. Omnis qui
[illegible] malum odit lucem. qui autem in luce agit [illegible] opera [illegible]
[illegible] filii patris. cui nos [illegible] facit. et filii
esse probet. unde quibus dominus ait. Si filii abrahe estis opera abrahe
facite. Item. Vos ex patre diabolo estis. qui opera patris uestri faci
atis. Nemo autem filius dei et diaboli simul esse potest. Nemo enim
potest duobus dominis seruire. Item ut iohannes ait in epistola sua.
omnis qui est ex deo non peccat. quia nec filius diaboli. Solo enim peccato di
aboli filius sum. quod de eo regno translatus sum in regnum claritatis
filii dei diuini ereptus a potestate tenebrarum et factus sum filius lucis.
cum ergo ante confessionem [illegible] per gratiam et filius lu
cis factus. euidentissime apparet quod sola contritione cordis sine
confessione oris peccatum remittitur. Item. Omnis qui non diligit manet
in morte. Si ergo uiuit et diligit. [illegible] Dilec
tio autem in malo non est. est enim fons bonorum in quo non communicat alienus.
[illegible] bonus est factus per gratiam ante confessionem peccati. nec itaque malus
est. Bonus et malus aliquis simul esse non potest. Quod si malus non est [illegible]
brum diaboli non esse patet. Nec ergo dignus gehenna. que diabolo et mem
bris eius solum debetur. sicut etiam beatitudo solum membris [illegible]
nec ergo in confessione peccatum remittitur. quod iam remissum esse probatur. [illegible]
confessio ad ostensionem penitentie. non ad impetrationem uenie fit
sicut circumcisio data est abrahe in signum iustitie. non in causam iustifi
cationis. sic confessio offertur sacerdoti in signum uenie accepte non in
causam remissionis accipiende. [illegible]
fessione oris [illegible] satisfactione operis [illegible]
[illegible] faciendi habuit. Unde dominus per prophetam ait. [illegible]
tu iniquitates tuas ut iustificeris. Item ambrosius in libro de para
diso. Non potest quisquam iustificari a peccato nisi fuerit peccatum ante confessus.
[illegible]
fessio [illegible] confessio aperit paradisum. confessio spem
saluandi tribuit. Unde scriptura dicit. Dic tu iniquitates tuas ut
iustificeris. In his ostenditur quia [illegible] iustificatur qui in
uita sua peccatum non fuerit confessus. Illa confessio nos liberat que fit cum
penitentia. Penitentia [illegible] dolor cordis et amaritudo
anime pro malis que quisque commisit. penitentia [illegible]
[illegible]
nitentia [illegible] pectore [illegible]
fore confessio. [illegible] humilitas. [illegible]
tia. Item aug. Nullus debet [illegible] pene accipere [illegible]
[illegible] debeat [illegible] penam. [illegible]
[illegible] largitas [illegible] disciplina [illegible]
[illegible] Nemini [illegible] magno [illegible]
magno [illegible] peccato ad correctionem sine penitentia
posse [illegible] Item de penitentia. Agite penitentiam [illegible]
[illegible] Nemo sibi dicat [illegible]
[illegible] quia in corde [illegible] Ergo
sine causa dictum est. Que solueritis in terra soluta erunt et in celo.
sine causa claues date sunt ecclesie dei. Frustramus euangelium
dei. frustramus uerba christi [illegible]
[illegible] Job dicit. Si erubui [illegible]
peccata mea confiteri [illegible]
[illegible] coniugale seu continentia [illegible]
[illegible] coniugali [illegible]
sit in eo dolor et humilitas penitentie. [illegible]

modicat. non intellexi qui post uxores uestras illicito concubi
tu uos maculastis. Si post uxorem uestram cum alia concubuistis [illegible]
gite penitentiam [illegible] Item leo episcopus theodoro foroiuliensi episcopo.
Multiplex misericordia dei ita lapsibus humanis subuenit ut non solum
per baptismi gratiam sed etiam per penitentie medicinam spes uite repa
retur [illegible] qui regenerationis dona uiolassent proprio iudicio condep
nantes ad remissionem criminum peruenirent [illegible] diuine uolun
tatis presidiis ordinatis ut indulgentia dei nisi supplicationibus sac
dotum nequeat obtineri. Mediator enim dei et hominum homo christus ihesus hanc prepo
sitis ecclesie tradidit potestatem. ut confitentibus penitentie sati
factione darent. et eosdem salubri satisfactione purgatos ad communionem
sacramentorum per ianuam reconciliationis admitterent. Et post pauca. Si
autem aliquis eorum [illegible] domino supplicamus quocumque interceptus obsta
culo a munere indulgentie presentis exciderit et priusquam ad consti
tuta remedia perueniat temporalem uitam humana conditione finierit.
quod manens in corpore non receperit consequi exutus carne non poterit. Et post
aliqua. Item [illegible] necessitatis [illegible] urgentis instantia
presidium penitentie et mox reconciliationis implorant. ne satis
factio interdicenda est nec reconciliatio deneganda. Quia misericordie dei
nec mensuras possumus ponere nec tempora diffinire. apud quem nullas
patitur conuersio [illegible] Item. Itaque necessitatem auxiliandum est ut nec ac
tio illis penitentie. nec communionis gratia denegetur. Si etiam amisso uo
cis officio prodiderint integris sensibus querere se [illegible]
sita aliqua egritudine fuerint aggrauati ut quod paulo ante po
scebant sub presentia sacerdotis significare non ualeant. testimonia eis fidelium
circumstantium prodesse debebunt. Simul tamen penitentie et reconci
liationis beneficium consequantur. Seruata tamen canonum regula pa
trum circa eorum personas qui in domino fide discedendo peccauerunt.
Item ambr. Nemo potest bis agere penitentiam [illegible]
[illegible] negat his oportere reddi communionem qui per [illegible]
ne lapsi sunt. [illegible] nulli crimen excepit. qui peccata omnia donauit.
Et paulo post. Unus pari ius et soluendi et ligandi [illegible] ligandi quod
utrumque pari conditione permisit. Qui soluendi ius non habet. nec
ligandi habet. Et infra. Certum est quod ecclesie utrumque licet. heresis
utrumque non habet. Ius enim hoc solis permissum est sacerdotibus. Recte ergo ecclesia
hoc uendicat que ueros habet sacerdotes. heresis uendicare non potest
que sacerdotes dei non habet. Item [illegible] Potest fieri ut aliquis uictus sup
pliciis sermone neget et corde adoret. Numquid [illegible] ei
qui sponte negat [illegible] tormenta [illegible] ad sacrilegi
um non [illegible] cum aphorices ualeat [illegible] gratiam
[illegible] asserat. Nam sepe uincit [illegible]
tamine. [illegible] fuerit [illegible] probata hominum
[illegible] coronare [illegible] maxime quia [illegible]
forte dolo aut fraude [illegible] Et [illegible]
[illegible] supplicii. sine uenia pati [illegible]
[illegible] remunerationem [illegible]
[illegible] Et infra. [illegible] pedes laua
res. Non lauero te pedes non habebis partem mecum. [illegible]
possunt consortium tecum habere qui claues regni non suscepi
[illegible] negantes quod peccata dimittere debeant [illegible] recte quidem
de se fatentur. non habent [illegible] hereditatem [illegible]
[illegible] impia diuisione discerpunt. Et paulo post. [illegible]
carnis peccatum repellit. luxuria autem carnis culpam adolet.
[illegible] diabolus ut se ipse morsu suo uulneret [illegible]
[illegible] Et infra. [illegible] nocet
corpus uiuit spiritu. Et paulo post. Si semel pro [illegible]
[illegible] peccata donantur corpus ei [illegible]
[illegible] ut per sanguinem eius remissio peccatorum detur [illegible]
[illegible] mandatum [illegible]
[illegible] toto corde et manifesta confessione peccata penitentiam
[illegible] celestis profunda gratiam. Item [illegible]

tis sue gratiam negat. que in remissione peccatorum est. qua ce
leste ei potestate diabolico spiritu separat ab ecclesia deum [illegible]
omnium [illegible] comprehenderit. quibus indul
gentiam negat. quod omne peccatum circa singulos est ac cumulos. Et
infra. Quid mirum si salutem negatis. alius qui uitam recu
satis. [illegible] qui [illegible] differant qui [illegible] penitentiam
petunt. [illegible] tanta miseratio
ne deum non excludi [illegible] si penitentiam non [illegible] apud
christum gessisset. Et paulo post. Quia magis penitentiam non solum dilue
re lacrimis debet peccatum sed et emendationibus operum [illegible] delicta
superiora ut ei non imputetur peccatum. Item [illegible] non nullis [illegible]
penitentiam [illegible] reddidit communionem [illegible] solue se [illegible]
[illegible] sacerdotem ligare. Sua [illegible] conscientia se [illegible]
quam sacerdotem indui cupiunt. [illegible] Nolite sanctum dare
canibus. neque miseritis margaritas uestras ante porcos. hoc [illegible]
mundis spiritibus sacre communionis non facile [illegible] consortia.
Item [illegible] Sunt qui arbitrentur hanc esse penitentiam si abstine
ant a sacramentis celestibus. hi seuiores in se iudices sunt quippe
nam prescribunt. si remedium declinant. quos ob penam [illegible]
dolere. quia celesti fraudarentur gratia. Et paulo post. Facilius autem
[illegible] qui innocentiam [illegible] quam qui congrue egerint penitentiam
peccati. Ubi a gerende [illegible] dignitatis. ubi [illegible]
[illegible] copule coniugalis usus. Renuntiandum seculo est. et [illegible]
[illegible] indulgendum quam natura postulet. Interpellandum est ge
mitibus [illegible] suspiriis. sequestrandum orationibus [illegible]
[illegible] Seipsum homo abneget [illegible]
tus immutetur. Et infra. Nemo in peccatis positus arrogare sibi
debet auctoritatem. aut usurpationem sacramentorum. quia scriptum
est. Peccasti. quiesce. Et paulo post. [illegible] agenda penitentia
[illegible] agenda [illegible] culpa deferuescat luxurie [illegible] captiui
tate posito [illegible] usurpatores esse debere. Et infra.
[illegible] tam summi doloris [illegible] unusquisque posite sub ea
[illegible] peccati recordetur [illegible] lapsus sit [illegible] occiderit
[illegible] speciosa [illegible]
[illegible] defluxit. [illegible] quod sine con
fessione oris et satisfactione operis peccatum non remittitur. Nam sine
[illegible] iniquitate [illegible] iustificatus sine
mo potest iustificari a peccato nisi peccatum fuerit ante confessus. Con
fessio paradisum aperit. ueniam acquirit. [illegible] sola confessio
[illegible] cum penitentia [illegible] confessio [illegible]
[illegible] penitentia [illegible] accipiat [illegible]
mittit [illegible] occulte [illegible] penitentiam [illegible]
[illegible] frustratur euangelium [illegible] ecclesie permittit [illegible]
negat delinquenti [illegible] nemo potest ueniam consequi [illegible]
cumque [illegible] debeat peccati soluit penam. [illegible] sacer
dotibus ligandi soluendique potestas [illegible] nullus
ueniam [illegible] ecclesie supplicationibus [illegible]
[illegible] concluditur ergo quod nullus ante confessionem oris et satisfactio
nem operis peccati abolet culpam. Denique ut perspicue appareat
neminem sine confessione a peccato mundari. [illegible] humani
generis principio summam [illegible] Peccato transgressionis primi pa
rentes corrupti a domino [illegible] de culpa ut peccatum
quod transgrediendo commiserant confitendo delerent. Serpens autem
de culpa requisitus non est. quia per confessionem non reuocabatur
[illegible] Cayn quoque cum prime preuaricationis fratricidium adiecisset
similiter a domino de culpa requisitus est. dum dicitur ei. ubi est abel fra
ter tuus. Sed quia superbus peccatum suum confiteri noluit [illegible]
[illegible] negando deum fallere conatus est. Numquid custos
fratris mei sum. [illegible] uenia iudicatus est. [illegible]
[illegible] iniquitas [illegible] ueniam
merear. uagus et profugus eris a facie domini [illegible]

qui peccatum suum confitendo dissimulant, respectu divine miserationis indigni habentur. Reges quoque qui ignorantia ducti in Abraham deliquerunt, non eodem orante sanari meruerunt. In quo figuratur quod passiones morum non sanantur nisi oratione ecclesie. Moysi quoque precepit dominus ut lepra sive in cute sive in domo sive in veste appareret, sacerdoti ostenderetur, et iuxta eius arbitrium sequestrata eius iudicio contaminaretur vel mundaretur. Saul quoque cum a spiritu maligno vexaretur, non potuit ab alio mitti officio redire, nisi prius David psalterium arriperet et coram eo psalleret. In quo misterio ostenditur quod a labe vexationis diaboli cessare nequit quicumque diabolo per peccatum mancipatur; ab eo domino eripi non valet, nisi David, id est ecclesia, psalterium arripiat et coram eo psallat, id est spiritualis gratie ipsum participem faciat et salubri ammonendo et pie precando et exempla bonorum operum sibi prebendo diabolum ab eius invisibili vexatione compescat. David quoque cum adulterium commisisset et homicidium, non ante audivit a propheta: Transtulit dominus peccatum tuum, quam ipsum peccatum confiteretur; prius vero a propheta redarguente peccatum confessus est: Peccavi, audivit: Transtulit dominus peccatum tuum a te. Achab quoque cum de innocentis sanguinis effusione sententiam comminantis Dei audiret, induit se cilicio et faciens condignam penitentiam, unde dominus ad Heliam ait: Quia Achab reveritus est faciem meam, non inducam malum in diebus eius. Ninivite cum audirent: Adhuc XL dies et Ninive subvertetur, ex edicto regis et principum penitentiam egerunt dicentes: Quis scit si convertatur et ignoscat Deus et relinquat post se benedictionem? Hac humilitate satisfactionis imminentem subversionis cladem meruerunt evadere. Quo exemplo ostenditur ut nullus a Deo consequatur veniam nisi prius satis fecerit per penitentiam. Nabuchodonosor pro superbia sua a regali culmine in bestialem animum commutatus, atque a regno suo per longa tempora recedens, non ante regnum recepit quam conversus Deum predicaret. Denique plebs israelitica ob culpam sue transgressionis captivitati tradita non ante liberari meruit quam peccata sua confiteretur. Daniel et alii sancti pro eis veniam acceperunt. In evangelio quoque venientes ad Iohannem antequam ab eo baptismo penitentie baptizarentur, prius confitebantur peccata sua, ostendentes quod quisque orare pro peccatis suis ad premiandum confiteri et innovationem melioris vite premittere, si regenerationis gratiam desiderat accipere. Christus quoque alios legitur suscitasse a mortuis, alios a lepra mundasse, alios illuminasse, aliorum membra paralisi dissoluta consolidasse, omnium tamen sanitatem petitio precedens aut amicorum legitur precessisse. Lucas refert: Dixit cum per se transiret prius rogat, quia ea sanitati reddere. Leprosus ille quem descendens de monte mundavit prius clamavit ad eum: Domine, si vis potes me mundare. Quem pertangendo mundavit. Cecus quoque clamabat ad eum: Miserere mei fili David. Interrogavit eum: Quid vis ut faciam tibi? Ait: Rabboni, ut videam. Lumen tenebris(?) ... mortuos audivimus quosdam aliorum oratibus redditos vite. Quartum quoque discipulo nuntiante audivimus. Sed quia defuerat unus qui pro eo precaretur, resuscitari non meruit. Quo nimirum exemplo evidenter datur intelligi quod ille quem macula gravioris culpe inficit, nisi confessione propria et ecclesie intercessione suffragante sanari non potest. Hinc penitens ille qui pro tacendo peccata flagellum meruerat, per se correctos docebat: Quoniam tacui, inveteraverunt ossa mea, dum clamarem tota die. Hinc etiam exponens Ambrosius ait: Non absorbeat me profundum neque urgeat super me puteus os suum. Quod Augustinus exponit dicens: Puteus est profunditas iniquitatis, in quam si ceciderit, non claudet super te os suum. Si confitearis, non claudet os suum. Unde dicitur: De profundis clamavi ad te, domine, et evadet. Claudit si ... ut iam de profundo non clamet? Claudit si ... ipsum despexerit; a mortuo velut ab eo qui non est perit confes-

sio. Hinc idem propheta dicit: Iustitie portas ei in confessione ostendens, ad portas misericordie non nisi per confessionem peccati aliquem posse pertingere. Hinc etiam Iohannes Baptista et Salvator noster exordium sue predicationis a penitentia sumpserunt dicentes: Penitentiam agite; appropinquabit enim regnum celorum, ostendentes neminem ad regna celorum posse pertingere, nisi primum per penitentiam Deo curaverit satisfacere. Hinc etiam in Actibus apostolorum legitur quod credentes veniebant ad apostolos annuntiantes actus suos. Ex his omnibus facile monstratur sine confessione nullum veniam posse mereri. Hinc Leo papa ait: Sufficiat penitentibus confessio que primum Deo offertur, deinde sacerdoti qui pro delictis penitentium precator accedit. Item: Penitentia que dilatatur cum studiosius petita fuerit, non negatur, ut eo non adveniente medicinam inveniat ... Item Augustinus in sermone de penitentia: Non sufficit mores in melius commutare et a preteritis malis recedere, nisi etiam de his que facta sunt satisfaciat domino per penitentie dolorem, per humilitatis gemitum, per contriti cordis sacrificium, cooperantibus elemosinis. Item Ambrosius: Novit Deus mutare sententiam, si tu noveris emendare delictum. Item Leo papa: Aliud quidem debita instantia poscit, aliud perfectionis amore concepimus. Illicitorum veniam postulantem oportet etiam a multis licitis abstinere, dicente apostolo: Omnia mihi licent, sed non omnia expediunt. Unde si penitens habet causam quam negligere forte non debeat, melius expetit ecclesiasticum quam forense iudicium. Item Ieronimus in Malachia: Qui legis sacerdos est et comedit peccata populi, accingatur balteo castitatis et audiat cum apostolis: Sint lumbi vestri precincti et lucerne ardentes in manibus vestris. Quid tu peccator, et quem removet peccati conscientia, cilicio accingatur et plangat tam sua delicta quam populi, et ingrediatur ecclesiam Dei, quam propter peccata fuerat egressus, et cubet et dormiat in sacco, ut preteritas delicias per quas Deum offenderat vite austeritate compenset. Item Ieronimus Super Ieremiam: Si agamus penitentiam, ipsum quoque sue penitebit sententie. Per Ioel ... eundem Ieremiam promittit: Si penitentiam egerimus ... gloriam dissolvam, et illum penitebit sponsionis; promissa mutabit. Cui in exemplum Samariam et Ierusalem habemus plurimos quorum alii de imminentibus suppliciis liberati sunt, alii que prius promissa fuerant perdiderunt. Item Super Danielem: Quamobrem, rex, consilium meum placeat tibi, et peccata tua elemosinis redime et iniquitates tuas misericordiis pauperum. Si forte ignoscat Deus delictis tuis. Si predixerat sententiam que mutari non potest, quomodo hortatur ad elemosinas pauperum et misericordiam ut sententia mutetur? Quod facile solvitur exemplo regis Ezechie, quem Ysaias dixerat moriturum, et Ninivitarum quibus dictum fuerat: Adhuc triduum et Ninive subvertetur, et tamen ad preces Ezechie et Ninive Dei sententia commutata est. Rursum Deus bona se asserit polliceri et indignitate illorum ... et invenitur. Loquitur Deus se malum minari et si bonum fecerint minas clementia commutare. Rursum asserit polliceri et si malum fecerint dicit suam mutare sententiam, non in homines, sed in opera que mutata sunt. Neque enim Deus hominibus irascitur, sed vitiis; que cum in homine non fuerint, nequaquam punit quod mutatum est. Dicamus quoque aliter: Fecit quoque Nabuchodonosor iuxta Danielis consilium misericordias in pauperes, et ideo usque ad mensem duodecimum ... dilata sententia. Sed quia postea ambulans in aula Babilonis gloriatur dicens: Nonne hec est Babilon magna quam ego edificavi in domo regni et in robore fortitudinis mee et gloria nominis mei, bonum misericordie perdidit malo superbie. Forsitan ignoscat Deus delictis tuis. Cum beatus Daniel prescius futurorum de sententia Dei dubitat, rem temerariam faciunt qui audacter peccatoribus veniam pollicentur. Et tamen sciendum est quod Nabuchodonosor bona opera facienti veniam repromittit. Item Ambrosius de penitentia: Deus distinctionem non facit, qui misericordiam suam omnibus promisit et relaxandi licentiam sacerdotibus suis sine ulla exceptione concessit. Sed qui culpis exaggerat

gravavit, exaggeret et penitentiam. Maiora enim crimina maioribus abluuntur fletibus. Item: Flebat Petrus pro matre ecclesia et culpam suam lacrimis lavat. Videat te Christus merentem et dicat: Beati tristes, quia gaudebitis. Amat ut pro uno multi rogent. De hinc in evangelio motus vidue lacrimis, quia plurimi pro ea flebant, filium eius resuscitavit. Item: Adam post culpam statim de paradiso eicitur, non differtur, sed statim separatur a deliciis ut ageret penitentiam; statim tunica vestitur pellicea, non serica. Item Augustinus ad Seleucianum: Tres sunt actiones penitentie, quas mecum vestra eruditio recognoscit. Una est que novum hominem parturit, donec per baptismum salutare omnium preteritorum fiat ablutio peccatorum. Omnis enim qui iam voluntatis sue arbiter constitutus est, cum accedit ad sacramenta fidelium, nisi eum peniteat vite veteris, novam non potest inchoare. Ab hac penitentia cum baptizantur soli parvuli immunes sunt; nondum enim uti possunt libero arbitrio. Quibus tamen ad consecrationem remissionemque originalis peccati prodest eorum fides a quibus offeruntur. Altera vero penitentia est cuius actio per totam vitam istam qua in carne degimus in continua perpetue supplicationis humilitate subeunda est. Primo quia nemo vitam eternam incorruptibilem immortalemque desiderat, nisi eum vite huius temporalis corruptibilis mortalisque peniteat. Non enim sic quisque in vitam novam per sanctificationem baptismi nascitur, ut quemadmodum ibi deponit omnia peccata preterita, ita et statim mortalitatem ipsius carnis corruptionemque deponat. Tertia actio est penitentie que pro illis peccatis subeunda est que decalogus legis continet, et de quibus apostolus ait: Si nos iudicaremus, a domino non iudicaremur. Item Iohannes Crisostomus: Quis aliquando vidit clericum cito penitentiam agentem, et si deprehensus fuerit, humiliavit se non ideo dolet quia peccavit, sed confunditur quia perdidit gloriam suam. His auctoritatibus asseritur neminem sine penitentia et confessione proprie vocis a peccatis posse emundari. Unde premisse auctoritates quibus videbatur probari sola contritione cordis veniam prestari, aliter interpretande sunt quam ab eis exponantur. Negationem namque Petri secuta est satisfactio lacrimarum, et trina confessio dominice dilectionis que penitus delevit peccatum trine negationis. Non ergo necessarium sibi erat certa satisfactio peccati, cum totum vite tempus obedientie impenderetur suo conditori. Imitabatur enim illud propheticum: Declina a malo et fac bonum. Et illud Ysaie: Derelinquat impius viam suam et vir iniquus cogitationes suas, et revertatur ad dominum et miserebitur eius. Amplius honor a peccatore non exigitur. Non ergo illa auctoritate Leonis pape satisfactio penitentie negatur esse necessaria cuiusque delinquenti, sed eorum qui beatum Petrum imitantur, huic seculo penitus abrenuntiant et cunctorum vitiorum fomitem in se funditus mortificant. Item illud Iohannis Crisostomi: Lacrime lavant quod pudor est confiteri. Et illud aliud quod scribit in epistola ad Hebreos: Non tibi dico ut te prodas in publicum neque apud alios accuses, sed obedire te volo prophete dicenti: Revela viam tuam ante dominum. Ergo tua confitere peccata apud verum iudicem cum oratione delicta tua pronuntia, non lingua sed conscientie tue memoria, et tunc demum spera te misericordiam posse consequi, si habueris in mente peccata tua continue, nunquam malum adversus proximum in corde tenebis. Sic non ita intelligendum est ut sine confessione oris peccata dicantur dimitti, sed sine publica satisfactione. Secreta namque peccata secreta confessione et occulta satisfactione purgantur. Nec est necesse ut que semel sacerdoti confessi fuimus denuo confiteamur; sed lingua cordis, non carnis, apud verum iudicem ea iugiter confiteri debemus. Similiter et illud propheticum intelligendum est: Delictum meum cognitum tibi feci. Auctoritate sua et agnoscant, et aut prius illud confessionibus prodidit, aut nescientibus aliis qualis occultis, et aliis nescientibus, id est occulta confessione, sacerdotibus peccatum suum confitentibus, nisi publice illud manifestantibus. Item illud propheticum: Dixi: Confitebor, et tu remisisti impietatem peccati

mei. Ita et illud Augustini intelligitur: Magna pietas Dei, ut ad solam promissionem peccata dimiserit, id est remissibilia iudicavit. Item: Votum pro opere reputatur, cum deest facultas operis. Unde votum confessionis reputatur pro opere vocis, cum deest facultas confessionis. Item: Voluntas remuneratur, non opus. Ita intelligitur: Voluntas facit opus remunerabile, non opus voluntatem. Item illud: In quacumque hora peccator conversus fuerit. Conversus dicitur quia omnis iniquitas ... et cogitatio ita mortificatione desiccatur peccati, sic per se iterat iniquitati. Ita et illud intelligitur: Convertimini ad me et cetera. Item: Scindite corda vestra et non vestimenta vestra. Eis dicitur qui nulla interiori satisfactione per dominum sola exteriori se domino placere confidunt. Item: Cuncta que de leprosis mundatis et de Lazaro resuscitato inducuntur, ad contritionem cordis, non ad veniam remissionis, remissionis referenda sunt. Obstinatio namque et confessionis contemptus quedam mors est impietatis et lepra superbie. A qua quisque resurgit cum sibi per gratiam dolor delicti et votum confessionis inspiratur. Ad hunc articulum pertinent ea que de veniendis in luce ambulantibus et de dilectione Dei habentibus et de habitaculo Spiritus sancti factis dicta sunt, ut homo quisque dicatur assecutus ex cordis contritione qualem remissionem, non plenariam peccati remissionem quam nondum invenit. Sicut enim in baptismate peccatum remittitur et tamen eius pena reservatur, sic per contritionem cordis quisque a Deo resuscitatus dicitur, licet adhuc peccati reatu teneatur. Non ergo premissis auctoritatibus et argumentis sine confessione oris et satisfactione operis aliquis probatur a peccato mundari. Ecce auctoritas illa Iohannis Crisostomi et propter eum auctoritates exhortantur videtur; non enim dicitur: Non dico ut te publice accuses, sed non dico ut apud alios te accuses. Sic et per se non aut omnibus, sed simpliciter aliis nescientibus. Unde evidentissime datur intelligi quod sine confessione oris peccata possunt deleri. Et alio que ad exhortationem penitentie et confessionis dicta sunt, in huic sententie contraire videntur. Ut enim sint invitatoriis exhortationis, non iussionis. Sicut illud: Confitemini alterutrum peccata vestra, et si qua iubendo dicta sunt, non ad oris confessionem sed cordis, non ad exteriorem sed cordis satisfactionem sed ad interiorem referenda sunt. Est enim penitentia alia interior, alia exterior. Interior penitentia est illa de qua Augustinus ait: Omnis qui sue voluntatis arbiter est constitutus non potest inchoare novam vitam, nisi peniteat eum veteris vite. Item beatus Petrus in Actibus apostolorum legitur dixisse: Penitentiam agite et baptizetur unusquisque vestrum. Quod de interiori penitentia, non de exteriori dictum accipitur. De exteriori vero penitentia Ambrosius ait super epistolam ad Romanos: Gratia Dei in baptismate non requirit gemitum et planctum, non opus aliquod, sed solam confessionem cordis, et omnia gratis condonat. Quecumque ergo de penitentia iubendo dicta sunt, non ad exteriorem vel interiorem, sed ad interiorem referenda sunt, sine qua nullus umquam Deo reconciliari potuit. Illud autem Augustini quo quisque negatur veniam consequi nisi prius quantulumcumque peccati solverit penam, in hac sententia invenitur abusive. Nullus enim asseritur a peccato mundari nisi penam peccati passus fuerit. Sed aliud est peccatum sacerdotis fuit: satisfactione peccatum in se ipso punire. Est enim penitentia, ut Augustinus ait, dolore cordis quo quisque in se punit quod deliquit. De hac iterum satisfactione idem ait in psalmo quinquagesimo exponens: Quoniam iniquitatem meam ego cognosco, tunc punias quia ego punio. Ignosce quia ego cognosco, non dissimulo. Et infra: Sic Deus misericordiam et servet veritatem, ut nec peccata eius sint impunita cum ignoscit. Ignoscit enim se ipsum punienti. Misericordia est quod homo liberatur, veritas quod peccatum punitur. Idem in psalmo LXXXIIII: Veritas de terra orta est, id est confessio de homine ut se accuset, et sic iustitia de celo prospicit, ut publicanus confitens redeat iustificatus.

et eius arbitrio de peccato satisfaciat ... soli Deo corde sit ..

Iustitia prospexit. quasi diceret. Parcamus huic quia non
parcit sibi. Ignoscamus quia ignoscit. De celo iustitia prospe
xit. i. a domino datur iustificatio penitenti. Sed hec sententia sa-
tisfactio levium et occultorum criminum deo offerenda est. nec
sine pena relaxari probatur. que sicut ex premissis datur. Ea vero
que de publica satisfactione et oris confessione dicuntur. in pu-
blicis et manifestis criminibus intelligenda sunt. Peccata namque
nabuchodonosor que propheta misericordiis et elemosinis
redimi suasit. peccata quoque niniuitarum que publica satisfacti
one expiata sunt cunctis nota erant. et publica noxia augu
stino teste publico egent remedio. Premissis itaque auctoritatibus
de manifestis criminibus manifesta probatur offerenda satis
factio et oris confessio. Latentia vero peccata non probantur sacer
doti necessario confitenda. et eius arbitrio expianda. Sed ea que
in assertione huius sententie dicta sunt. partim veritate nituntur.
partim pondere carent. Sine contritione namque cordis nullum pec
catum posse dimitti. occulta vero peccata secreta satisfactione
publica quoque manifesta penitentia expianda esse firmis
sima constat ratione subnixum. Porro sine confessione oris si
facultas confitendi non defuit aliquid quis delictum expiari.
auctoritati penitus probatur adversum. Quomodo enim secundum auctorita
tem leonis pape ~~sine supplicationibus~~ sine supplicationibus
sacerdotum indulgentia nequit optineri. si sine confessione oris
a peccato possumus emundari. Quis enim supplicabit pro peccato quod
nescit. Item. Quomodo secundum augustinum frustrantur claves ecclesie. qui sine
arbitrio sacerdotis penitentiam agit. si sine oris confessio-
ne criminis indulgentiam impetrat. Item quomodo secundum ambrosi
us ligandi et solvendi solis sacerdotibus a domino creditur per-
missum. si quisque suo arbitrio seipsum peccatis deo ligat vel
secrete penitentia se per se ipsum in seipso sententiam profert excom
municationis. atque post satisfactionem absque sacerdotali iudicio
seipsum deo et altario ei reconciliat. Non sunt hec premissis aucto
ritatibus consentanea. miraculorum exemplis probantur. Ad vitam si
quidem filia archisinagogi turbis eiectis dominus resuscitavit. intus
presentibus patre et matre puelle. petro quoque iacobo et iohanne vi
te reddita est. In quo moraliter instruimur. ut secreta peccata que
per mortem puelle intelliguntur non sine supplicationibus ecclesie que
per patrem et matrem puelle designatur. et sacerdotum ministerio qui
per petrum et ceteros intelliguntur a domino existimentur dimitti. Item
in leuitico. Qui domum suam et agrum domino voverit consecrandum.
non potest eam redimere nisi siclo sanctuarii. sacerdote quoque numerum sup
putante annorum numerum usque ad iubileum. In qua similitudine do
cemur quod quicumque domum conscientie et agrum conversationis per pe
nitentiam domino offerre atque pretio bonorum operum devastationem
te sue conversationis seipsum redimere voluerit. non potest hoc facere nisi siclo
sanctuarii. i. operibus penitentie sacre scriptura prescriptis. Unde veri
tas [illegible] turbis dicit. Non autem simpliciter facite peni-
tentiam. et fructus penitentie. sed addidit dignos. ut pro qualitate
videlicet peccatorum quantitas offeratur bonorum operum. Non par debet
esse fructus boni operis ei qui nichil vel parum deliquit. atque ei qui
graviter commisit. [illegible] tamquam nullius criminis se conscius usum
[illegible] licitis [illegible] hec tamquam in multis graviter [illegible] temp
are oportet. In iubileo plenaria remissio prestabatur. unde per
eum perfecta peccati remissio figuratur. Sacerdos ergo numerum annorum
usque ad iubileum supputat. cum eius arbitrio penitentie tempus dif
finitur. quo quisque plenam peccati remissionem inveniat. Non e
[illegible] locum status prediffinita penitentia
qua quisque a peccato plene mundatur. Cum ergo ut ex premissis col
ligitur tempus penitentie sacerdotis arbitrio diffiniatur. eviden
tissime apparet sine confessione oris non posse peccata dimitti.
Quis enim tempus penitentie [illegible] peccata sua

sibi manifestare curavit. Item. Taciturnitas pecca
ti ex superbia nascitur cordis. Ideo enim peccatum suum quisque celare
desiderat ne iniquitas sua alius manifesta fiat. ne talis
reputetur apud homines foris. qualem se iam diu exhibuit divino
conspectui. Quod ex fonte superbie nasci nulli dubium est. spe
cies superbie est se velle iustum videri. qui peccator est. atque ypo
crisis vincitur. qua ad imitationem primorum parentum tergiver
satione vel aliorum peccata sua levigare contendit. Et sic Cayn pec
catum suum reticendo penitus supprimere querit. Ubi autem superbia
regnat et ypocrisis humilitas locum habere non valet. Sine hu
militate vero alicui veniam sperare non licet. Neque ergo ubi taci
turnitas confessionis veniam sperandam esse criminis. Probatur itidem
auctoritate augustini qui in libro de penitentia ait. Quem
penitet. omnino peniteat. et dolorem lacrimis ostendat. repre
sentet vitam suam deo per sacerdotem. preveniat iudicium dei per confes
sionem. Precepit enim dominus mundandis ut ostenderent ora sacerdotibus.
docens corporali presentia confitenda peccata. non per nuntium non per scriptum
manifestanda. Dixit enim. ora monstrate. et omnes non unus pro omnibus. Non alium
statuatis nuntium qui pro vobis offerat munus a moyse statu
tum. Sed qui per vos peccastis per vos erubescatis. Erubescentia
enim ipsa partem habet remissionis. Ex misericordia enim hoc precepit dominus. ut nemo
ne peniteret in occulto. In hoc enim quod per se ipsum dicit sacerdoti. et e
rubescentiam vincit timore offensi. fit venia criminis. Fit enim
venialis per confessionem. quod criminale erat in operatione. et si non
statim purgatur. fit tamen veniale quod commiserat mortale. Multum
enim satisfactionis optulit qui erubescentie dominans nichil eorum
que commisit nuntio denegavit. Deus enim misericors et iustus
est. sic conservat misericordiam in iustitia. ita et iustitiam in misericordia. Opus
est misericordie peccanti peccata dimittere. Sed oportet vero iuste miseri
ri iuste. Oportet enim ut non solum quid sed in quo doleat consider
et. si dignus est dico iustitia. sed misericordia. Iustitia enim solo ipsius
sed dignus est misericordia. qui spiritalia labore petit gratiam. Laborat
mens patiendo erubescentiam. Et quoniam verecundia magna est pena
qui erubescit pro Christo. fit dignus misericordia. Unde patet. quia quanto
pluribus confitebitur in spe venie turpitudinem criminis. tanto fa
cilius consequitur gratiam remissionis. Ipsi enim sacerdotes plus iam pro
ficere possunt. plus confitentibus parcere. Quibus enim remittunt re
mittit deus. Lazarum enim de monumento iam suscitatum optulit
discipulis solvendum. per hoc ostendens potestatem solvendi con
cessam sacerdotibus. Dixit enim. Quecumque solveritis super terram. soluta erunt et in
celis. hoc est ego deus et omnes celestis militie ordines et sancti omnes in gloria
mea. laudamus vobiscum et confirmamus quos ligatis et solvitis. Non
dicit quos putatis ligare et solvere. sed in quos exercetis opus iusti
tie aut misericordie. Alias autem operationes vestras in peccatores non agnosco. Et
quia Christus vult peccata vero inveniat gratiam. Orat sacerdote sci
entem ligare et solvere. ne cum negligens circa se extiterit negli
gatur ab illo. qui eum misericorditer monet et petit ne ambo in fo
veam cadant quam stultus evitare noluit. Tanta itaque vis confes
sionis est. ut si deest sacerdos confiteatur proximo. Sepe namque con
tingit quod penitens non potest verecundari coram sacerdote quem de
siderat nec locus nec tempus offert. Et si ille cui confitebitur
potestatem solvendi non habet. fit tamen dignus ex desiderio sacerdotis
qui ei confitetur turpitudinem criminis. Mundati enim sunt leprosi
dum ibant ostendere ora sacerdotibus antequam ad eos pervenirent.
Unde patet deum ad cor respicere dum ex necessitate prohibentur
ad sacerdotes pervenire. Sepe quidem eos querunt sani et leti
dum querunt antequam perveniant moriuntur. Sed misericordia dei ubique est. qui et
iustis novit parcere. si etiam tardius solvere sacerdote. Qui
ergo omnino confitetur. et sacerdoti meliori quam potest confiteatur. Si pec
catum occultum est. sufficiat referre in noticiam sacerdotis. ut
grata sit oblatio muneris. Nam in resurrectione filie principis pauci

interfuerunt qui viderent. Nondum erat sepulta. nondum extra por
tam civitatis delata. nondum extra domum in notitiam portata.
Intus resuscitavit quam intus invenit relictis solis petro et iohanne
et iacobo. et patre et matre puelle. In quibus figuraliter continentur
sacerdotes ecclesie. quos autem extra invenit. aliter adiuvandum quem
suscitavit. Flebat enim turba pro filio vidue. Flevit marthis et
maria supplicantes pro fratre. Flebat et turba que maria fuerat
secuta. velut iam mirabiliter admonita. In quo docemur publice
peccantibus non proprium sed ecclesie sufficere meritum. Sed quibus auctorita
tibus et quibus rationum firmamentis utraque sententia confessionis
et satisfactionis nitatur. in medium breviter proposuimus. Cui autem harum
potius adherendum sit. lectoris iudicio reservatur. Utraque enim fautores
habet sapientes et religiosos viros. Unde theodorus cantuariensis archiepiscopus
ait. In penitentiali suo. Quidam deo solummodo confiteri debere dicunt peccata.
ut greci. Quidam vero sacerdotibus confitenda esse percensent. ut fere to
ta sancta ecclesia. Quod utrumque non sine magno fructu intra sanctam fit
ecclesiam. ita dumtaxat ut deo qui remissor est peccatorum pec
cata nostra confiteamur. et hoc perfectorum est. et cum david dicamus. Delic
tum meum cognitum tibi feci. et iniustitiam meam non abscondi. Dixi con
fitebor adversum me iniustitiam meam domino. et tu remisisti impietatem mei. Sed tamen
apostoli institutio nobis sequenda est. ut confiteamur alterutrum peccata
nostra. et oremus pro invicem ut salvemur. Confessio itaque que soli deo fit
quod iustorum est peccata purgat. Ea vero que sacerdoti fit. docet qualiter ipsa
purgentur peccata. Deus namque salutis et sanitatis auctor et largitor
plerumque prebet hanc sue penitentie [medicinam] invisibili administratione.
plerumque medicorum operatione. Quod vero de penitentia semel
accepta fit mentio ubi aliquantulum vitii repetendum videtur diversorum
sententias et suas auctoritatibus munitas in medium proponentes.
Aliud dicit penitentiam semel tantum esse utilem. Unica enim est. nec reite
rari potest. Secundo recitat. precedens penitentia non fuit. et si de
sententia iudicis ei in mento peccata videntur esse remissa. apud eum tamen
presentiam cuius omnia futura presentia sunt. numquam habent remis
sa. Quia vana est frustrata sententia illa veri sacerdotis. vade et no
li amplius peccare. Item. Ecce sanus factus es. iam amplius noli peccare.
ne deterius aliquid contingat. Item sine caritate nulli adulto pec
catum remittitur. Nam hii sine caritate qui aliquando peccaturi est
criminaliter. Unde augustinus ad iulianum comitem. Caritas que de
seri potest. numquam vera fuit. Idem super epistolam iohannis. Radicata est
caritas. securus esto nichil mali procedere potest. Item gregorius in moralibus.
Valida est ut mors dilectio. Virtuti namque mortis dilectio
comparatur. Quia animum quem semel ceperit a delectatione
mundi funditus occidit. Item prosper in libro de contemplativa vi
ta. Caritas est ut michi videtur recta voluntas ab omnibus terrenis ac pre
sentibus prorsus aversa. iuncta deo inseparabiliter. et unita i
gne quodam spiritus sancti a quo est. et ad quem refertur incensa.
Inquinamenti omnis extranea corruptionis [tuam] nescia. nulli vitio mu
tabilitatis obnoxia. super omnia que carnaliter diliguntur
excelsa. affectionum omnium potentissima. divine contempla
tionis avida. in omnibus semper invicta. summa actionum bonarum.
salus morum. finis celestium preceptorum. mors criminum. vita
virtutum. virtus pugnantium. palma victorum. sanctarum mentium
causa meritorum bonorum. premium perfectorum. sine qua nullus deo pla
cuit. cum qua nec potuit aliquis peccare. nec poterit. Fruc
tuosa in penitentibus. leta in proficientibus. gloriosa in perseveran
tibus. victoriosa in martiribus. operosa in omnibus omnino fidelibus.
Ex qua quicquid est boni operis vivit. Item. Hec est caritas [vera] germana
perfecta quam excellentiorem viam nominat apostolus sanctus. Sicut
sine via nullus pervenit quo tendit. ita sine caritate que
dicta est via non ambulare possunt homines sed errare.
Item. [Er]go solicitate deo exhibeamus. et primo de corde

puro. et conscientia bona. et fide non ficta facile peccato
resistimus. bonis omnibus habundamus. seculi blandimenta contempni
mus. Si enim deum caritate perfecta que nobis ab illo est ex toto
corde. et ex tota anima. et ex totis viribus diligamus. Ex ea enim
parte qua quis peccat. ex qua minus diligit deum. Quod si ex toto cor
de diligamus. nichil erit in nobis unde peccati desideriis serviamus. Et quid est deum diligere. nisi occupari animo et concipere fruende
visionis illius affectum. odium mundi fastidium. diligere et proxi
mum. quem in se censuit diligendum. In ipso amore servare legi
timum modum. nec pervertere dilectionis ordinem constitutum.
Ordinem dilectionis illi pervertunt. nec modum diligendi custo
diunt. qui aut mundum qui contempnendus est diligunt. aut corpora
sua minus diligenda plus diligunt. aut proximos non sicut seipsos.
aut deum plusquam se ipsos forte non diligunt. Item. Corpus nostrum
quia pars nostri est. a deo nobis est diligendum. ut sanitati eius ac fragi
litati naturali consulamus. et agamus quatenus spiritui ordinate
subiectum. ad eternam salutem acceptam immortalitate et incorrup
tione perveniat. Item. Proximos autem diligamus sicut nos. si in ipsis non
quasi utilitates nostras. nec propter sperata beneficia vel accepta. nec propter
affinitatem vel consanguinitates. sed propter hoc quod sunt nature nostre par
ticipes diligamus. Item. Non illi tantum proximi nostri credendi sunt
quos nobis gradus sanguinis iungit. sed proximi nostri esse credendi sunt
omnes homines nature nostre sicut diximus participes. Item. Proximos ergo nostros primo
omnes diligimus. quando mores bonos. et eternam vitam consequendam
sic nobis eorum saluti consulimus quando nos ipsorum peccatis ac periculis
cogitamus. et sicut nobis subvenire optaremus. ita eis subve
nimus. aut si facultas defuit voluntate subveniendi te
nemus. Quippe summa tota dilectionis est bonum quod tibi conferri
vis velis et proximo. In illo vero plusquam se diligit deum qui pro eius a
more sue etiam ipsius saluti non parcunt. se ipsos tribulationibus ac
persecutionibus nudari facultatibus propriis. patrie sue extorres
fieri. parentibus et uxoribus ac filiis renuntiare patiuntur.
et ut totum dicam ipsi morte corporis non solum refugiunt sed et
libenter exceperunt. Invenientes a corporis sui vita magis quam
a deo vita vite sue discedere. Item. Beda super iohannem. Querendum
est in ea. quomodo spiritale filii dei agnoscendi signum
fuit. [illegible] quod super eum descendit quando manserit spiritus. quo omnia gnie
filio dei quod in ipso manere spiritus astruitur. Notandumque quod semper
in domino manserit spiritus sanctus. In sanctis autem hominibus quamdiu mortale cor
pus gestavit. partim maneat in eternum. partim recessurus secce
dat. Manet quippe in eos ut bonis insistant actionibus. volun
tarie paupertatem diligant. mansuetudinem consequantur. pe
renno desiderio lugeant. esuriant et sitiant iustitiam. misericordiam
dicantur cordis. et tranquillitatem pacis amplectantur. Sed et pro obser
vatione iustitie persecutionem pati non revereantur. Elemosi
nis orationibus. ieiuniis ceterisque spiritus fructibus insistere desiste
rent. Recedit autem ad tempus. ne semper infirmos curandi. mortuos
suscitandi. demones eiciendi. vel [illegible] prophetandi habeant facultatem.
Manet semper ut possint habere virtutes et mirabiliter ipsi vivant.
Venit ad tempus ut et aliis per miraculorum signa quales sint intus effulge
ant. Item apostolus. Caritas numquam excidit. Item augustinus super epistolam iohannis.
Unctio invisibilis spiritus sanctus est. Unctio invisibilis caritas est. que in quocumque
fuerit tamquam radix illi erit. quamvis ardente sole arescere non potest.
Nutritur calore solis non arescit. Item gregorius super ezechielem. Penna
animalium numquam revertuntur cum incedunt. quia predicatores sancti
sic a terrenis actibus ad spiritualia transeunt. ut ad ea que reliquerunt
tunc ultra nullatenus reflectantur. Et paulo post. Nemo mittens
manum suam. Manum quippe in aratrum mittere. quasi per quendam
compunctionis vomerem apperire ad fructus terra sui cordis aper
ire. Sed retro post aratrum aspicere quippe ex ordia boni operis ad
mala retinet que reliquit. quod quia electis dei minime con-

tingit. recte nec per prophetam dicitur: Non revertebantur cum incederent.
Et paulo post: Unum vero quae retro oblitus, in ea quae sunt
ante (priora) extendens me, sequor ad palmam supernae vocationis. In ante-
riora enim extentus eorum quae retro sunt oblitus fuit,
quia temporalia despiciens quae (sola) sunt aeterna requirebat. Idem
in eodem: Omnes quinta non revertebantur cum incederent. Quia ele-
cti quique sic ad bona tendunt, ut ad mala perpetranda non redeant.
Qui enim perseveraverit usque in finem hic salvus erit. Et sicut per Salo-
monem dicitur: Iustorum semita quasi lux splendens procedit et
crescit usque ad perfectum diem. In eorum namque animo bonum desideri-
um atque intellectus lux intime iam pars diei est. Sed quia usque ad
finem vitae in virtute proficiunt, ad perfectum diem tunc veniunt
quando ad regna caelestia perducti in ea quam (lucem desiderant) iam minus aliquid
non habebunt. Idem in eodem: Omnes quinta post discursus atque mo-
bilitatem spiritus sic intellegi. In sanctorum quippe cordibus iuxta
quasdam virtutes semper manet, iuxta quasdam vero recessurus ve-
nit et veniens recedit. In fide et spe atque caritate et in
bonis aliis sine quibus ad caelestem patriam non potest perveniri,
sicut est humilitas, castitas, iustitia atque misericordia, perfe-
ctorum corda non deserit. In prophetiae vero virtute, doctrinae facundia,
miraculorum exhibitione electis aliquando adest, aliquando se sub-
trahit. In his itaque virtutibus sine quibus ad vitam minime pervenitur
Spiritus Sanctus in electorum suorum cordibus permanet. Unde recte sta-
bilis dicitur. In his vero per quas sanctitatis virtus ostenditur aliquando mi-
sericorditer praesto est, aliquando misericorditer recedit. Ambrosius super
epistolam ad Corinthios: Ficta caritas est quae deserit in adversitate.

Ex praemissis itaque apparet quod caritas semel habita ulterius
non amittitur. Qui enim caritatem habuit criminaliter peccare
non potest. Augustinus: Qui caritatem semel habuit criminaliter ulterius
peccare non potest, ut ad gratiam non donatam impossibili-
tas inferat. Quod autem caritatem habens criminaliter peccare
non possit, testatur Augustinus in omelia octava dicens: Quia radix
omnium malorum est cupiditas et radix omnium bonorum caritas, et
simul ambae esse non possunt, nisi una radicitus evulsa fuerit
alia plantari non potest. Sine causa aliquis conatur ramum inci-
dere, si radicem non contendit evellere. Ex quo [illegible] qui
criminaliter peccat caritatem numquam habuisse probatur.
[illegible] colligitur [illegible] non agere quicumque criminaliter
peccavit. Unde Augustinus: Caritas est aqua de qua dominus in evangelio: Qui
biberit ex aqua quam ego dabo ei, non sitiet in aeternum. Reprobus quam
aeternus [illegible] incedens in aeternum sitiet [illegible] aquam
vivam. Alter quomodo potabit aquam salientem in vitam aeternam,
qui [illegible] in ima penas [illegible] damnati-
onis aeternae. Item: Sine caritate quomodo veram cordis contri-
tionem quis habere poterit? Quomodo delictorum remissio
[illegible] prius ad penam exigenda?
Item dominus: Amen amen dico vobis, qui credit in me habet vitam
aeternam. Quia ergo non habet vitam aeternam in me non credit. In me credere
dicit qui virtute habet. In me [illegible] credere est amando in i-
psum tendere. Haec fides est quam diffinit apostolus, quae per dilectio-
nem operatur. Huic dumtaxat delictorum remissio promittitur,
quae sic caritas a fide et amore separari nequit. Cui scilicet solu-
tio promittitur. Quomodo qui caritatem non habuit fidem et amorem
habuit, id est in me pie credidit? Quomodo ergo veniam delictorum
accepit, quam sine [illegible] prius aeternus supplicium
ferenda? Item dominus: Ego sum panis vivus qui de caelo descen-
di. Si quis manducaverit ex hoc pane vivet in aeternum. Qui
ergo non vivit in aeternum non manducavit panem vivum. Sed qui non man-
ducavit, in eum non credidit. Hoc enim manducare panem vivum, quod cre-
dere in eum, id est amando tendere in ipsum. Cum ergo reprobus in eum
non credidit, quem non manducavit, [illegible] fidem christianorum qua

sola peccata laxantur non habuit, quo similiter dominus cui omne
iudicium dedit pater, iudicium perpetuae damnationis effugi-
et, omnium non solum actualium sed et originalium. Sed haec quae de
caritate dicuntur de perfecta intelligi possunt, quae semel habita
numquam amittitur. Exordia vero caritatis emittuntur ut cre-
scant, et conculcantur ut deficiant. Nemo enim repente fit sum-
mus, sed in bona conversatione, quae sine caritate nulla est,
a minimis quisque inchoat, ut ad magna perveniat. Sunt
itaque gradus non solum virtutis et virtutum, sed et in eadem vir-
tute. Unde Gregorius super Ezechielem scribit dicens: Dum sanctam ecclesiam
dominus suscipit, in gradibus ei nosceret, quia eius gloriam paulatim incre-
menta declarant. Quantum enim sancta ecclesia ascendendo profece-
rit, tantum deus hominibus ex eius virtute innotescit. De his quoque gra-
dibus beatus Iob loquitur dicens: Per singulos gradus meos pronun-
tiabo illum. Omnipotentem quippe dominum per singulos gradus suos pro-
nuntiat, qui per incrementa virtutum quae accepit eius exemplar [illegible]
dem pietatis suae reddit. Sic quoque de gradibus cordis ascensio-
nes est, psalmista nos dicere: Ambulabunt de virtute in vir-
tutem. Nec mirum si de virtute in virtutem gradus sunt, quia
ipsa unaquaeque virtus quasi quibusdam gradibus augetur, et sic
per incrementa minima ad summa perducitur. Alia namque sunt
virtutis exordia, aliud provectus, aliud perfectio. Si enim
prima fides ad perfectionem suam nequaquam gradibus duceretur,
sancti apostoli minime dixissent: Auge nobis fidem. Et qui
venit ad dominum quia curare voluit filium suum, et requi-
situs an crederet, respondit: Credo domine, adiuva incredu-
litatem meam. Pensate rogo quid dicitur: Si credebat, cur incredu-
litatem dicebat? Si vero incredulitatem habebat, quomodo
credebat? Sed quia per occultam inspirationem gratiae meri-
torum suorum gradibus fides crescit, uno eodemque tempore is qui nondum
perfecte crediderat simul credebat et incredulus erat. De
his gradibus dominus sub messis nomine describit dicens: Sic
est regnum dei quemadmodum si iactet homo sementem in terram et dormiat
et exurgat nocte ac die, et semen germinet et crescat dum
nescit ille. Ultro enim terra fructificat, primum herbam, deinde spi-
cam, deinde plenum frumentum in spica. Et cum se produxerit fru-
ctus, statim mittit falcem, quoniam adest tempus messis. Semen homo
iactat in terram cum cordi suo bonam intentionem inserit. Et postquam
semen iactavit, dormit, quia iam in spe boni operis quiescit.
Nocte vero surgit ac die, quia inter adversa et prospera proficit. Et semen
germinat et crescit dum nescit ille, quia et cum adhuc metiri
incrementa sua non valet, semel concepta virtus ad provectum
ducitur, et ultro terra fructificat, quia praeveniente se gratia mens
hominis spontanea ad fructum boni operis assurgit. Sed haec eadem
terra primum herbam, deinde spicam, deinde plenum frumentum produ-
cit in spica. Herbam quippe producere est inchoationis bonae ad-
huc teneritudinem habere. Ad spicam vero herba venit cum
se virtus animo concepta ad provectum boni operis perducit. Plenum
vero frumentum in spica fructificat quando iam tantum virtus profi-
cit ut esse robusti perfecti operis possit. Sed cum se produ-
xerit fructus, statim mittit falcem, quoniam adest tempus messis. Omnipo-
tens deus producto fructu falcem mittit et messem desecat,
quia cum unumquemque ad opera perfecta perduxerit, eius temporalem
vitam percussam (sententia) incidit, ut granum suum ad caelestia horrea perdu-
cat. Cum ergo desideria bona concipimus, semen in terram mittimus.
Cum vero operari recta incipimus, herba sumus. Cum autem ad provectum
boni operis crescimus, ad spicam pervenimus. Cum in eiusdem operis
perfectione solidamur, iam plenum frumentum in spica perfe-
rimus. Herba enim Petrus fuerat, qui passionis tempore [illegible]
re dominum sequens hunc confiteri ancillae voce timebat.
Erat enim iam viriditas in mente, quia credebat omnium redemp-

torem, sed valde adhuc flexibilis pede conculcabatur timo-
ris. Iam in spica surrexerat quando eum quem morientem confi-
teri timuerat, nuntiante angelo in Galilea viventem
videbat. Sed ad plenum granum in spica pervenerat quando venien-
te desuper spiritu, et sua mente in illius amore roborante,
ita solidatus est ut vires persequentium caesus despiceret et
redemptorem suum liber inter flagella praedicaret. Nullus
itaque qui ad bonum propositum adhuc in mentis teneritudine
esse conspicitur, despiciatur, quia frumentum dei ab herba incipit
ut granum fiat. Virgo vero ad portam, quia dominus ac redemptor
noster membris suis virtutibus perducit ad se, et ascendit per gradus
suos, quia nobis in se proficientibus eo nobis amplius exaltatur quo
altus et incomprehensibilis esse cognoscitur. In virtutum quippe
gradibus ipse ascendere dicitur, quia tanto ipse nobis subli-
mior ostenditur quanto nos ab imis rebus in summis separat.

Hinc etiam Augustinus ait in libro de gratia et libero arbitrio: Qui
vult facere dei mandatum et non potest, iam quidem habet bonam volun-
tatem sed adhuc parvam et invalidam. Poterit autem cum magnam
habuerit et robustam. Quando enim martyres illa mandata magna
fecerunt, magna utique voluntate, id est magna caritate fecerunt.
De qua ipse dominus ait: Maiorem caritatem nemo habet, etc. Et pau-
lo post: Ipsam caritatem apostolus Petrus nondum habebat quando timore
dominum negavit, et tamen quamvis parva et imperfecta in eo erat
ei caritas, quando dicebat: Domine, animam meam pro te ponam.
Idem super epistolam Iohannis: Si quis tantam habuerit caritatem ut
paratus sit et pro fratribus mori, perfecta est in illo caritas. Sed numquid
quando nova nascitur iam prorsus perfecta est? Ut perficiatur nascitur.
Cum fuerit nata nutritur, cum fuerit nutrita roboratur, cum
fuerit roborata perficitur, cum ad perfectum venerit quid dicit?
Mihi vivere Christus est et mori lucrum. In eadem: Forte nata est in te
caritas, sed nondum perfecta, noli desperare, nutri eam ne forte
suffocetur. In eadem: Sicut seta introducit linum, ita timor ca-
ritatem. Crescit caritas, minuitur timor, et e converso.
Idem ad Hieronymum: Caritas in quibusdam perfecta, in quibusdam
imperfecta; perfectissima autem in hac vita haberi non potest.
Item Gregorius: Si sermo vester invenerit in cordibus vestris aliquam scin-
tillam gratiae amoris dei, ipsam nutrite, ad hanc augendam
vos advocare studete. Et paulo post: Flate, nutrite in vobis,
ut cum creverit flammam dignissimam faciat, omnem cupiditatem
tamquam ligna consumat. Haec itaque caritas quae in Petro ante nega-
tionem herba fuit et in singulis nascentibus antequam roboretur
an in imperfectione amittitur et reparatur. Unde Augustinus in libro de
correptione et gratia: Quicumque ab illa originali damnatione
ista divinae gratiae largitate discreti sunt, non est dubium
quin procuretur eis evangelium et cum audiunt credunt (etiam) et in fide
quae per dilectionem operatur usque in finem perseverant, et si quando
exorbitant correpti emendantur, et quidam eorum et si ab hominibus
non corripiantur in viam quam reliquerant redeunt, etc. In eodem:
Firmum fundamentum dei stat, (habens) signaculum hoc: Scit
dominus qui sunt eius. Horum fides quae per dilectionem operatur, pro-
fecto aut omnino non deficit, aut si qui sunt quorum deficiat,
reparatur antequam vita ista finiatur, et deleta iniquitate
quae intercurrerat, usque in finem perseverantia deputatur.
In eodem: Nullus eorum ex bono in malum commutatus finit
hanc vitam. In eodem: Talibus deum diligentibus eum omnia cooperan-
tur in bonum. Usque adeo prorsus omnia, ut et si qui eorum de-
viant et exorbitant, et hoc ipsum faciat eis proficere in bonum. Item
apostolus ad Galatas: Circumcisio non est aliquid neque praepu-
tium, sed fides quae operatur per dilectionem. Hoc in vobis qui
currebatis bene propter fidem et dilectionem. Item ad Hebraeos:
Non est iniustus deus ut obliviscatur operis vestri, etc. Operis quod

omnia sua fecerunt communia, et hoc ex dilectione, et ad gloriam
dei. Ecce templexi bonum. Quia sic dicitur: Olim multa operati estis,
per quibus si penitentiam [illegible] benefaciet vobis deus. Sed Ro-
manos quoque et Galatas dum apostolus redarguerit [illegible]
fidei [illegible] assecutos remissionem peccatorum et sanctificationem
in spiritu sancto, et iustitiam bonae operationis, quae cum aut sine ca-
ritate numquam vere in eis fuerit, aut (illa caritate) habuerint, a qua
per [illegible] lapsi sunt qui de operibus legis gloriabantur. Item: De quibus
[illegible] adversus [illegible] Augustinus: Tolle caritatem, odium tenet. Item: Omnis qui
non diligit odit. Item in evangelio: Nemo potest duobus dominis servire:
aut unum odio habebit et alterum diliget, aut unum sustinebit et
alterum contemnet. Adam ergo cum in ea virilitate a domino creatus
sit, antequam a diabolo temptaretur, dum delatae ei uxori firma-
retur, dum in extasim raptus angelicae curiae interesset, dum evange-
lias futurae ecclesiae sacramenta vaticinabatur, aut caritatem
aut odium habebat. Si autem odium habebat, non fuit diabo-
lus auctor nostri peccati. Item: Si sine caritate Adam creatus est, ei
similitudinem nequaquam in sui creatione accepit. Item: Si sine
caritate creatus est, iustus et innocens Adam factus non est. Creata namque
rationis capax et liberi arbitrii iustitiae et innocentiae sine carita-
te particeps esse non potest. Colligitur ergo quod Adam antequam peccaret caritatem
habuit, sine qua iustus et innocens esse non potuit. Unde Augustinus: [illegible]
[illegible] perdidit
primus homo [illegible] plane recipimus quia iustitiam [illegible] per peccatum
lapsus est. Et paulo post: Expoliantes veterem hominem, indu-
ite novum, qui renovatur in agnitionem dei secundum imaginem eius
qui creavit eum. Hanc imaginem in spiritu mentis impressam perdidit
Adam per peccatum, [illegible]. Stola illa prima principii iustitiae
unde lapsus est Adam. Idem in omelia undecima: Princeps vitiorum
[illegible] ad imaginem dei factum, pudicitia
ornatum, temperantia compositum, caritate splendidum primo pa-
rente [illegible] bonis expoliavit pariter ac peremit. Namque cum ab eo
abstulisset pudicitiam, [illegible] suo domino eum subiugavit. Et
paulo post: Adam amissa temperantia intemperans factus est, perdita cari-
tate malus inventus est. Item Ambrosius ad Sabinum: Quando Adam solus erat
non est praevaricatus, quia mens eius adhaerebat deo. Idem ad eundem:
Primus homo quamdiu [illegible] dei confabulator assiduus, quod
contemplator erat [illegible]. Idem in Exameron: Illa autem Adae pin-
gitur [illegible] splendorque pie-
tatis. Illa autem [illegible] divinae operationis ef-
figies. Illa [illegible] in qua est splendor gloriae et paternae ima-
ginis substantiae. Secundum hanc imaginem quae refulget pictura prolis.
Secundum hanc imaginem ante peccatum depictus fuit Adam, sed ubi lapsus
est deposuit. Idem de fuga saeculi: Simile esse dei est habere iustitiam,
sapientiam, et in virtute esse perfectum. Idem de vita beata: Sa-
piens numquam inanis est, sed semper induit se habitum pru-
dentiae, qui potest dicere: Iustitia indutus, vestiebar iudicio.
Mentis namque [illegible] vestimenta velamina quae nemo potest au-
ferre nisi quis ea sua culpa despoliat. Denique sic spolia-
tus Adam nudus inventus est. Idem in libro de Elia et ieiunio: Sed nec
Adam prius nudus erat, quem innocentia vestiebat. Idem in libro de
paradiso: Et cognoverunt quia nudi essent, et ante quidem nudi
erant, sed non sine virtutum tegumento. Sed opponitur illud quod omnis
clamat auctoritas: Si sic mansisset ut erat ante peccatum,
[illegible] quam habuerunt sancti. Sed nemo adultus sine
caritate [illegible]. Caritatem ergo habebat. Item opponitur de Moy-
se cui fidem apostolus in epistola ad Hebraeos commendans [illegible]
ei [illegible] dum se negavit esse filium filiae Pharaonis,
magis eligens affligi cum fratribus quam temporalis peccati iocunditatem [illegible] originalis
peccati. Cum fratrem [illegible] videns Egyptium sabulo obruit dum
[illegible] reges Egypti [illegible] cum divino [illegible]

latus auxilio. regis furorē contēpsit. atq; in uirtute
signorum p̄plm de egipto eduxit. Que omnia quib; laudi
b; sint efferenda. satis caritas meo n̄ erat. cū n̄ hab; au
quod uir dicatis ipse tam bonis opib; n̄ peccat. certa
duce caritatis. Quoniā autē caritatē n̄ habebat cū dn̄s fa
cie ad faciē loquebatur. sic homo solet loqui cū amico suo.
Quod caritatē n̄ habebat quippe p̄ p̄plo supplicis dicebat.
aut dimitte ei noxam hanc. aut dele me de libro tuo.
Annō p̄ximū diligebat. qui p̄ p̄plo se obiciens illū ab
Annō p̄ximū diligebat qui p̄ eo in uitulū
uitricū libauit. Annō p̄ximū diligebat qui p̄ eo inuitulū
cultores desæuiens ipsi uituli cap̄ in puluerē comi
nuit. atq; ī secessū p̄iecit. inuertit aq; isr̄litis bibendū
dedit. nn̄ullos ex ei cultorib; gladio ferri p̄cipiens ut
p̄plm ē erat interit maior futur; dō recōciliar. Annō
caritatē habebat. det spū dn̄s accep. sup septuaginta
seniores isrl̄ posuit. Quantū ad iā ēditiōis dedi p̄ore
tā. sum de eī benignitate dubitas cū certa certa fide
p̄stat. p̄ducitur aq̄ de petra dissionē exerepuit di
cens. nūquid de petra hac potero uob aq̄ educe. Quod nimie
cā. nūquid de petra hac potero uob aq̄ educe. Quid nimie
ue uidear cū inpenitēī delicti sibi. Aaron ad dn̄o dictū
sit. Quia n̄ credidistis uoce meā ut glificaretis me corā
filiis isrl̄. n̄ introducetis p̄plm hūc in terrā quā dedi eis.
Annō caritatē habebat aaron qui fr̄i coadiutor datus
ē ut eēt os eius ad p̄plm. et p eū signa in egipto fierent.
quem in cultū uituli p̄ceppto. consensū adhibuit. An
n̄ caritatē habebat qui n̄ cēroim multitudine filiorū isrl̄ so
lus a dn̄o electus ē ut pontificatu an̄ eū fungeretur.
Si caritatē n̄ habebat bon̄ n̄ erat. si autē bon̄ n̄ erat cur
p̄cetis a dn̄o in pontificē elect' ē. Annō caritatē habebat
qui p̄ p̄plo eū turribulo incendio se opposuit. et iā dn̄i
placauit. Et tn̄ in p̄miss lumine. aq̄ ēditiōis iram
dn̄i adu sit se p̄ta prouocauit. Nūquid n̄ caritatē n̄ ha
buit si quē sps dn̄i ad ē uictoris directe ē. An forte
dicere ē direct' sup eū ut ecce grām p̄phandi haberet.
n̄ ut ecce grām diuine electionis acciperet. Quid obscur
dū plane uidet de cōsentire de quo dn̄s ait. Inueni
hominē sc̄m meū. Quoniā caritatē n̄ habebat quiq̄
tēn aū suā pepat. quia orā clamidis ei p̄cidit. p̄ta
cor suū gīuit p̄cussit clamās. Que p̄seq̄tis rex isrl̄ ca
nē mortuū et pulicē unū. Quoniā caritatē n̄ habebat
qui mōte inimici sui tā grauissime tulit. Quoniā cari
tatē n̄ habebat qui aq̄ de cisterna bethleem suorū p̄i
culo ē oblatā n̄ bibit. s; corā dn̄o libauit. Quoniā cari
tatē n̄ habebat qui rursus amichol filia saul. coq̄d añ
archā dn̄i citharā et psalteriū p̄cutiens saltasset ait.
Ludā et fiā uilior ī oclis mis. Si caritatē n̄ habebat
q̄ cōsciencia secur' ē ipi in p̄cabat dicens. Si reddidi
retribuentib; m̄ mala. decidā merito ab inimicis meis ina
nis. Si caritatē n̄ habebat q̄ tēmitate uite se iudi
care rogabat dicens. Judica me d̄s s̄ iusticiā meam.
et s̄ innocentiā meā sup me. It. Judica me d̄s qm̄ ego
ī innocentiā meā ingressus sū. ~~sc̄dm innocentiā meā~~
~~sup me. It. Judica me d̄s qm̄ ego ī innocentiā meā ingres~~
sus sū. Et tn̄ p̄ hoc. et in uia alia diuine offēne dilecti
ōis ī ēdicia q̄ giut deliq̄it nullus ignorat. qui ber
sabe adulteriū. et urie homicidiū audiuit. Qui p̄enite
tiā si sine caritate dn̄o optulit. ueram cordi contriti
onē n̄ habuit. Quoniā q̄ sacrificiū cordis contriti. et sp̄s
cōtribulati dn̄o p̄mittere audebat dicens. Si uoluis
ses sacrificiū dedissem. utiq; holocaustis n̄ delecta
bis. Sacrificiū dō sps contribulatus et c. Deniq; cū falsē pe

nitentie nulla a dō p̄mittat remissio. quoniā a
p̄pha audire meruit. dimissū ē peccatū tuū sine
rā contritione cordis n̄ habuit. Euidēt itaq; appa
ruit caritatē habuisse. et ex caritate sacrificiū cordis
cordis contriti. et sps cōtribulati dn̄o optulisse. Alio
quin temeraríe postulasset. Auerte faciē tuā a peccatis
mis et c. Q̄ in eod̄ psalmo p̄tinet. n̄ odiū mali et dilectio
boni ad humilitatē penitentie illū p̄uocasset. Quo
ses ambt̄ in libro d̄ata et ysaac scribit dicens. Fugerat
ses dō odia saul regis n̄ reliquens t̄ras. s; declinās cōtra
garegis inimici suppli gamees ei adherebat dō.

Cui sine caritate nullus adultus adherere pot. Etiā
quā giut impii denūtiatione p̄ca deliq̄rit. ipsi delic
ti pena iudicauit. Jt. s̄ hāc sententiā quē munaliter de
liquit uerā peccatorū remissionē in bap̄ cōsecutus ē.
si adult' ad bap̄ accessit. quia dī amorē n̄ habuit sine
quo nemo unq̄ grām inueñ. atq; ita s̄ heresim iouini
ani sine exaq̄ et spū quis renat' ē. ultr' criminaliter
peccare n̄ pot. s; sic̄ mitialit' peccat aqua tm̄ n̄ spū
p̄bat ee renat'. Cui sentencie illud ep̄le iohis cōsenti
re uidet. Omnis qui nat' ē ex dō peccm̄ n̄ facit. qm̄ ipsius
ī eo manet. et n̄ pot peccare quia ex dō nat' ē. In hoc ma
nifesti sunt filii dī. et filii diaboli. Et in fine ep̄le. Omnis
qui nat' ē ex dō n̄ peccat. s; grā dī cōseruat eū. et malign'
n̄ tāg; illū. Vez h̄ auctoritas ap̄li qm̄ illi sententie
faueat. atq; illa secta erroris quātū sit a uītā remo
ni ostendit scribens ee iouinianū. Si n̄ inquit ois qui nat'
ē ex dō n̄ peccat. et a diabolo teptari n̄ pot. quoniā p̄cepit
ut caueat ne teptet' dicens. Filioli custodite uos a simu
lacris. Et in ead̄ rursus ep̄la. Si dixerim' quia peccm̄
n̄ habemus ipi nos seducim' et ūitas in nob n̄ ē. Si con
fiteam̄ peccā nr̄a fidel' ē et iust' ut remittat nobis
peccā nr̄a. et mūdet nos ab oī iniquitate. Si dixerimus
qm̄ n̄ peccauim' mēdacē facim' eū. et ūbū ei n̄ ē in nob.
Et statim q. iohis baptizat' ad baptizato scribit. q;
oē peccm̄ ex diabolo sit. Ille peccatorē se cōfitet'. et
baptisma
sp̄at remissionē p̄ se peccatorū. Et iouinian' mi dic. ne
tāgas me quia mūdo sū. O zō g. Cōtra ap̄ls loquitur
mimine. In eod̄ quippe loco ē ī dixit statī edit. Fili
olimi h̄ scribo uob ut n̄ peccetis. Sz si quis peccauit ad
uocatū hm̄s ap̄ patrē ihm̄ xp̄m iustū. et ip̄e ē p̄picia
tio p peccatis nr̄is. n̄ p nr̄is aūt tantū. s; et p toti mūdi.
Et in hoc scimus qm̄ cognouim' eū si mandata ei obseruem'.
Qui dic se nosse eū. et mādata ei n̄ custodit.
mēdax ē. et ī eo ūitas n̄ ē. Qui aūt s̄uat ūbū ei' ue in
p̄fecta caritas dī ē. In hoc scimq qm̄ ī ipō sum'. Qui dicit
ī ipō manē deb; sic ille ambulauit et ip̄e ambulare. pp̄t
ea scribo uob filioli mī. ois qui nat' ē ex dō n̄ peccat. ut
n̄ peccetis. et tādiu uos sciatis ī gn̄atiōe dn̄i p̄manē q
diu n̄ peccauitis. Imo qui ī gn̄atiōe dn̄i p̄seuerant
peccare n̄ possunt. Que nā cōicatio lucis cū tenebris.
t' et belial. Quoniā dies et nox misceri nequeunt. sic ut
stitia et iniquitas. peccā et bona opa. ū et mors. Si suscē
pimus xp̄m in hospicio pectoris nr̄i illico fugamus
diabolū. Si peccauim' et p̄ peccī ianuā ingressus fuit
diabolus. p̄tin' ē recedit. Vn̄ et dō p̄ peccm̄. Redac
m̄ ī a te lectulū ī saluatis tui. scit q peccatoo dn̄s erat.
Qui dicit se nosse dm̄ et mandata ei n̄ custodit. m
dax ē. et ī eo ūitas n̄ ē. ū ūitas appellat. imo ē. Ego sū
ū uia ūitas et uita. Frustra ī eo nob applaudim' cuius mi
citā n̄ facimus. Scientia boni et n̄ facere illud peccm̄

ē. Quoniā enī corp' sine spū mortuum ē. sic' fides si
ne opib; mortua ē. Nec g̃ n̄ de putem' unū dm̄ nosse. cū
et demones credant. et contremiscant. Qui dicit se in ipō
manē deb; sic ille ambulauit et ip̄e ambulare. Eligat ad uer
sariusq; uult e duob; optionē damus. Manet in x̄. an
n̄ manet. Si manet itaq̄ ambulet ut x̄. Si aūt temera
rie ē similitudinē uirtutū dn̄i pollicerī n̄ manet in x̄
quia n̄ ingdit ut x̄. Ille peccm̄ n̄ fecit. nec inuent' ē dolus
re / cebat
more ei. Qui cū malediceret n̄ maledix. et tāq̄ agnus corā
tondente. sic n̄ ap̄uit os suū. ad quē uenit p̄nceps mundi
h'. et inuen' in eo nich. Qui cū peccm̄ n̄ fecisset. p nob peccatū
fecit d̄s. Nos aūt iuxta ep̄lam iacobi multa peccam' oms.
et nemo mundus a peccatis. nec infans sicut' qui de dier
fuit uita ei'. Quis gloriabit castū se habere cor. aū q' cōfidet
mundū se a peccatis ē. tenentq̄ rei in similitudinē p̄re
uaricationis adā. Vn̄ et dō. Ecce ait in iniquitatib; cōce
ptus sū. et in delictis pepit me mat' mā. Et beat' iob. Si
fuo iustus. os meū impia loquet. et si sine crimine par
uū / fuerit
uis. et si purificat' in me. et lot' mūdis manib; satis me
sorde tinxisti. et execratum ē uestimentū meū. Veq ne pe
nit' despemus arbitrate nos p̄ peccā bap̄ n̄ posse saluari
statim ipsum tepat. et si quis peccauit. aduocatū hm̄s
ap̄ patrē ihm̄ xp̄m et ip̄e ē p̄piciatio p peccatis nr̄is. Non
p nr̄is aūt tantū. s; et p toti mūdi. h ad ē dentes p̄ baptis
ma loquit. et aduocatū p delictis eorū dn̄m pollicetur.
Nec dic si quid peccauitis aduocatum habetis ap̄ patrē
ihm̄ xp̄m. et ip̄e ē p̄piciatio p peccatis uris. et n̄ solū p nobis
illorū q peccatis. s; et p toti mūdi. In toto aū mūdo ap̄li
sūt. omisq; ē dentes ex quib; siquid et̄bat p̄ baptis
ma posse peccatū. Frustra aduocatū hm̄s ihm̄ xp̄m.
si peccatū n̄ pot. Petr' ap̄ls ad quē dictū fuit. quia tu es
n̄ bt̄ negare ut tez. Liuet. et tu es petrus. et sr̄ hanc petrā
edificabo eccl̄ī meā ab ancilla p̄cunct' negat. Et ip̄ dn̄s.
Symon simon. ecce inquit. sathanas postulauit uos ut
cribraret sicut triticū. ego aū rogaui p̄ te ne deficiet fi
des tua. Et infra. Si n̄ peccauit p̄ baptisma. cur nob po
scim' peccā dimitti. que in baptismate iā dimissa sunt.
Aliud aūt ē ad catecumenos hortor p̄uenit. dimitte nob
debita nr̄a. sic et nos dimittim' debitorib; nr̄is. et n̄ cōuen
fidelib; et ē anis. paulus electionis uas castigat corpus suū.
et in s̄uitutē redig̃. ne alius p̄dicās ip̄e reprobus inueniat.
Ad hebreos q̄ scribens ait. Impossibile ē enī eos q semel sūt
illuminati. et gustauer' donū celeste. et participes facti
sūt sp̄s sci. gustauerūt nichilominus donū dī ūbū uirtutesq;
sc̄li futuri. et p lapsi sunt renouari iterū ad penitentiā.
rursū crucifigentes ī metipsis filiū dī et ostentui habentes.
Certe eos q illuminati sūt. et gustauer' donū celeste. et par
ticipes facti sūt sp̄s sci. gustauerūt q̄ bonū fidī ūbū ne
gare n̄ possum' baptizatos. Si aū baptizati peccare
n̄ possunt quoniā nē ap̄ls dic et p lapsi sūt. Verū ne motari
et nouat' hic redeat quotidie n̄ posse renouari p
penitentiā eos q rursū crucifixer' ī met filiū dī. et ostentui ha
buer. consequentī hc errorē soluit. et ait. Cōfidim' aū
de uob dilectissimi meliora et uiciniora saluti sit tā si
ita loquim'. N̄ n̄ iniust' d̄s ut obliuiscat opis uri et dilec
tionis quā ostēdisti ī noē ipsius quia ministrastis scis.
et nūc ministratis. et reliq̄. Grandis iusticia dī si tantum
peccā puniret. et bona opa n̄ susciperet. locut' sit igt ap̄ls
nouatianos apertissime redarguit. et desp̄ationis metū faceret
catholicis. Certe cōfido de uob dilectissimi meliora et uicini
ora saluti uri. Neq; n̄ iniustitie dic ut obliuiscat bonorū

opum. et ministeriū. quod pp̄t nomē ei' exhibuistis. et ex
hibetis in scōs. et tantū meminit peccatorū et paruulorum. Vbi
arbitriū nos cōdidit d̄s nec adiutorē. nec adiutoria necessitate
cōronā. Alioquin ī necessitas nec corona ē. sic in
bonis opib; p̄fector ē d̄s. nē inuolentis neq; currentis. s;
miserentis et adiuuantis dī ut p̄uenire ualeam' ad calcem.
sic ī mala atq; peccatis seminarium sūt icentiua p̄fectiōi
diaboli. Cū uidet nos s̄r fundamentū x̄ edificasse fenū ligna
stipulam. et supponit incendiū. Edificem' aūt argentū. la
pides p̄ciosos. et teptare n̄ audebit. Quanq̄ et in h n̄ sit cer
ta secura possessio. Sedet quippe leo in insidiis et occultis
ut interficiat innocentē. et uasa figuli p̄bat fornax. hoīes aū iu
stos teptatio tribulationis. et in alio loco scribit. Fili accedens ad ser
uitutē dī p̄para te ad teptationē. Rursū idē iacob; loqt.
Estote factores ūbi et n̄ auditores tm̄. Si quis auditor est
et n̄ factor. iste similis ē uiro q cōsiderat uultū natiuitatis
suae in speculo. Cōsiderauit enī ū se et statim recedens obliuiscit' qualis
sit. Frustra monuit. iniungens opa fidi sup̄ baptisma
peccare n̄ possim'. Quicūq; totā igt legē s̄uauerit. et peccauerit
in uno. factus ē oīm reus. Quis nr̄m ab oī peccato ē. Cōclusit
d̄s oia sub delicto ut omib; misereat'. Petr' q nouit igt
d̄s pios de teptatiōe eripe. et de falsis doctorib;. hii sunt
fontes sine aq̄. et nebule tbinib; exagitate. quib; caligo
tenebrarū reseruat'. Superbia ī uanitatis loquentes pelliciunt
ī desideriis carnis luxurie eos q p̄aululū effugerant. et ab
errorē cōuersant. et n̄ etiā uidet' p̄uxisse. s̄ mo ap̄lic' no
ua imperite factionē. ap̄uit nō si fonte sciencie quos p̄m̄ [in margin: t̄ q̄ ī n̄ bn̄ doctīnā p̄minit]
aq̄ doctrine p̄matim imorē uelut nube p̄spicite ad
quas p̄uenirent uitas dī. et tbinib; exagitantur demonū.
atq; uiciorū loquunt quando. et tot eorū s̄ mo superbie. In
mundus ē aū ap̄d dm̄ ois qui exaltat cor suū. Vt qui paru
lulū refugerant a peccatis ad suū reuertant errorē. et suadentē
ī luxuriā abeū carniq; delicias. Quisenī n̄ uidens audiat.
mādueemus et bibamus. et in eternū regnabimus. Sapientes et
prudentes p̄uo ascit. eos uos qui du ī uis monitis plus
audiunt. Iohs ap̄ls. imo ī iohe saluator scribens angelo eccle
sie ephesi. Scio inquit opera tua et laborē et patientiā tuā et quia su
stinuisti p̄ nomē meū et n̄ defecisti. s; habeo aduersum te q caritatē
tuā p̄mā reliquisti. Memor esto unde cecideris. et age
penitentiā. et p̄ma opa tua fac. Sin aūt uenio et moue
bo candelabrū tuū de loco. n̄ penitentiā egis. Similiter
ceteras ecclesias. smirnā. pgamū. thiatirā. sardis. filadel
fiā. laodociā. ad penitentiā p̄uocat. et n̄ reuertant ad opa
p̄stina cōminat. et in sardis paucos habe se dic. qui n̄ con
quinauer' uestimenta sua. et ambulant mecū in albis. quia
digni sūt. Cui aū scribit. A Deum unde cecidisti. et ecce missurus
ē diabolus ex uob in carcerē ut teptemini. et scio ubi ha
bitas. ubi sedes ē sathane. et in nomine habe quē accepisti et au
dieris. et s̄ ua et penitentiā age. et reliq̄. Vtq; e dic quere
didit. et baptizat' ē. et statī quoniā corruit p delictum.
Paulisp̄ de ueteri testamento exempla distulerat. qui u a so
lent uniciq; cū eo faciat dice. lex et p̄phe usq; ad iohm. Ce
terū quis ignorat sub alia dispensatione dī oms retro scōs eid
fuisse mīn cui nē iunctū. Quō abrā in placuit in coniug
o. sic nē uirgines placent in ppetua castitate. Seruiuit
ille legi et tp̄i suo. s; ui am' et nos legi et tpi nr̄o. in quo fine scl'orū
deuenerit. Dō elect' s̄ cor dn̄i qui cor dn̄i quos ei facerē
uoluntates. et qui in quodā psalmo dixit. Judica me d̄s qm̄
ego in innocentia mā ingressus sū. et in dn̄o sperans n̄ infirma
bor. p̄ba me d̄s et tepta me. ure renes meos et cor meū.
p'eacceptat a diabolo. et p peccm̄ penitentes loquit. Mise

tere mihi dixi: Magna? imo magnum. Magnum peccatum magna uult deleri misericordia. Salomon amabat dominum, et cum bis deus fuerit reuelatus, quia amator mulierum fuit, a dei amore discessit. Manassen impiissimum regem post captiuitatem babyloniam in pristinam dignitatem libri dierum restitutum referunt, et iosias sanctus in campo magedo ab egyptio rege confoditur. Ipse quoque filius iosedech sacerdos magnus quamquam typum populi praeferret saluatoris quamuis peccata portauit, et alienigenam se exigentibus copulauit, et sicut littera profert, sacerdotum sordidatis induitur, et stat diabolus a dextris eius, et candida illi deinceps uestimenta redduntur. Superfluum est de moyse et aaron scribere, quod ad aquam contradictionis offenderunt dominum, et terram repromissionis non uiderunt. Cum uero et angelos quoque et omnem creaturam peccare posse commemoret, dicens: Quid enim numquid homo coram domino mundus est, aut ab operibus suis sine macula uir factori suo? Suis non credit, et aduersus angelos suos prauum quid repperit; quanto magis qui habitant in domibus luteis, de quibus et nos eodem luto sumus. Temptatio est uita hominis super terram. Et cecidit lucifer qui mittebatur ad uniuersas nationes, et ille qui in paradiso deliciarum inter duodecim nutritus est lapides uulneratus a monte domini ad inferna descendit. Unde et saluator in euangelio: Videbam, inquit, sathanam quasi fulgur de caelo cadentem. Si altissima illa sublimitas cecidit, quis cadere non possit? Si in caelo ruinae sunt, quanto magis in terra? Et tamen cum cecidit lucifer, in imo post casum coluber antiquus uirtus ei in lumbis est, et potestas eius super umbilicum uentris. Obumbrant in eo arbores magnae, et dormit iuxta iuncum et calamum et caricem. Ipse est rex omnium quae in aquis sunt, ubi scilicet uoluptas et luxuria propagine et uingando nuptiarum. Et infra. Transiuimus ad secundam partitionem in qua negat eos qui tota fide baptisma consecuti sunt deinde posse peccare, et docuimus quod excepto deo omnis creatura subiecta sit uitio, non quod uniuersi peccauerint, sed quod peccare possint, et similium ruina stantium metus sit.

Se uidetur itaque ex pluribus apparet in nullo caritatem habere, qui peccata criminaliter delinquendo amittitur. Quod si quis contendat fide uirtute, sed de uirtutis opere deberet intelligi, deliberet quid respondeat de innocentia, de iustitia mortis eo et ceteris qui plena fide adoptati ma accedunt, ut per aquam baptismi sunt, et caelestia dona degustant, et spiritus sancti fiunt participes, ut non solum ante humanos uerum etiam ante dei oculos ex aqua et spiritu sancto inueniantur renati. Quod si caritatem non habent, ante omni oculo in qua tantum regenerentur in spiritu opera, nisi sunt sic inter participatio non ex caritate procedat, apud deum nec iustitiam nec innocentiam praestat. Si enim, inquit apostolus, habuero omnem fidem ita ut montes transferam, et si distribuero omnem facultatem meam in cibos pauperum, et si tradidero corpus meum ut ardeam, caritatem autem non habuero, nihil mihi prodest. Sed quia de perditionis fiduciam ante nullum concedit quod caritatem amittat et amissam recuperent. Vel et uidendum est quod perceptam caritatem habent, quod amissa pro damnent. Dehinc ita scribit Augustinus in libro de correptione et gratia. Apostolus sciens in nullo diligere deum, et in eo usque in finem non perseuerare, mox addidit: his qui secundum propositum uocati sunt etc. In eodem. Adhuc et iste nolens corripi potest dicere: Quid ego feci qui non accepi? quod constat accepisse, et sua culpa quod acceperat amisisse. Possum, inquit, possum omnino quando me arguis dicere quod ex bona uita in malam mea uoluntate relapsus sum, quod adhuc ergo feci, ut accepere fidem quae per dilectionem operatur, sed in illa usque in finem perseuerantiam non accepi. In eodem. In bono

illos uolebat, procul dubio manserant utique in bono, si in eo permansissent. In eodem. Propter huius utilitatem secreti credendum est quosdam de filiis perditionis non accepto dono perseuerandi usque in finem in fide quae per dilectionem operatur, incipere uiuere, et postea cadere etc. Multa simul de reprobis. De euangelio. Qui perseuerauerit usque in finem. In eodem etc. Et utrum homo iste incep. etc. Item in eodem. Mirandum quod deus det quibusdam filiis perditionis det fidem operantem per dilectionem, nec det in eo perseuerantiam. Item illud euangelii non qui cepit, sed qui perseuerauerit usque in finem hic saluus erit. Item Gregorius. Multi bene inceperunt qui in malo uitam finierunt. Sed non tamen bene incipit qui numquam ex caritate operatur. Quod si aliquando ex caritate aliquid agit, et caritatem aliquando induisse necesse est. Illud autem quod qui seducti quandoque non reuersuri possunt, et non de omnibus generaliter reprobis, sed de hypocritis specialiter intelligendum est. Quod de cubilibus eius euidenter datur intelligi. Cum in quaestione proponeret cur misericors deus ista fieri permittat, ut leuiathan saeuiens per suggestiones callidas sibi propinatum illi quem repperit hominem uel sollertia studio, id est doctrinae quam sapienterque subiciat, tamquam hic uiro sanctitatis claritate fulgentes quasi lutum sub uitiis coinquinanda substernat, more suo ad quaestionis solutionem supposuit dicens. Cuius adhuc respondemus: quia aurum quod prauis eius persuasionibus quasi lutum sterni potuit, aurum ante dei oculos numquam fuit. Quod seduci quandoque non reuersuri possunt, quasi habitam sanctitatem in oculis dei numquam habuerunt, fuit, erunt habituri. Saepe namque homo multis occulte peccatis inuoluitur, et in una aliqua uirtute magnus uidetur, quae ipsa quoque uirtus manifeste deficit, quando et innotescit hominibus procul dubio laudatur, eamque in humana appetit. Visa est ut et ipsa uirtus ante dei oculos uirtus non sit, dum abscondit quod displicet, prodit quod placet. Quae itaque esse mira apud deum possunt quando mala occulta sunt, et bona publica? Plerumque in secreto uitium latet superbia, et castitas in oculis atque diu ostensa castitas circa finem uitae perditur, quia prouocata superbia usque ad finem incorrecta retinetur. Alius elemosinis uacat, quae distribuit, sed tamen multis iniustitiis fuit, uel fortasse linguae detractionibus exercuit. Et saepe numquam in usque mis uel fuit, iuxta uitae suae terminum rapacitatis et crudelitatis stimulis inardescat. Quod ualde iudicio iusto agitur, ut pereat et ante homines qui ante homines placuit, qui hoc unde deo displicuit, corrigere numquam curauit. Alius patientiae studet, sed inuidere alius et fuerit liuor inde non caret. Fit quamquam impatiens qui adulatur et dolens. In uno itaque et aliquid aurum sit, et aliquid lutum sit, atque hi aurum quasi lutum sternitur, quando occultis peccatis exigentibus et uirtus quae publice claruerat dissipatur. Quo opere patrum credimus si in his uirtutem superni ordinis subtilius perpendimus. Saepe namque omnipotens deus occulta eorum mala diu tolerat, et apertae eorum bona electorum suorum usibus profutura dispensat. Nam non nulli mundum nequaquam funditus deserentes, non perseueraturi angustum iter arripiunt. Sed ad quam diuinam angustam uiam exemplo suo, qui perseueraturi sunt accendunt. Unde plerumque contingit ut ipsi hic bene uidentur uiuere, non sibi sed potius solis electis uiuunt, dum exemplis suis ad bene uiuendi studia perseueraturos alios non perseueraturi prouocant. Saepe namque dum uidemus aduersa agredi ad locum propositum festinare, quos alii quia eunt conspiciunt secuti eundemque partem locum petunt. Sed fit plerumque ut inueniente aliquo implicationis articulo post se redeant qui praeibant, et illi ad locum perueniant qui sequebantur. Sic nimirum sunt quidam perseuerantes, et uiam sanctitatis arripiunt. Idcirco in

uirtutis iter non perueniunt inchoant, ut eis qui peruenturi sunt, uiam quandoque ostendant. Quorum et casus utilitate non modica electorum prouectibus fiunt, qui illorum lapsum dum conspiciunt, de suo statu contremiscunt, et ruina quo illi damnat isto humiliat. Discunt enim in superna adiutorium protectione confidere, dum plerosque conspiciunt de suis uiribus cecidisse. Quod ergo bona agere uidentur reprobi, quasi planum iter electis sequentibus monstrant. Quod uero in lapsum nequitiae corruunt electis post se pergentibus quasi cauendam superbiae foueam ostendunt. Sed quod ergo reprobi negantur comedere panem qui de caelo descendit, uel bibere aquam uiuam, non sic accipiendum est, ut a caritate penitus credantur alieni, sed ut in caritate radicem figere non intelligantur. Aliud est enim bibere uel manducare, atque aliud degustare. Unde in euangelio de eo legitur, et cum gustasset, noluit bibere. Bibit ergo aquam uiuam et manducat panem qui de caelo descendit, qui in caritate radicem figit. Degustat, qui eam aliquatenus concitat, atque per ea delinquendo recedit. De talibus apostolus ait: Impossibile est eos qui semel illuminati sunt, et gustauerunt caeleste donum, et postea prolapsi sunt, rursus renouari ad paenitentiam. Hinc et diabolus in ueritate stetisse, non in ea creatus esse negatur. Fuit enim in ueritate conditus, sed dum de se superbiendo praesumpsit, ab ea alienus factus est. In ueritate autem quomodo creatus perhibetur, si sine dilectione sui conditoris creatus esse probatur? Aut quomodo bonum a deo conditum asserit, si nec diuinae dilectionis in sui creatione accepit? Quomodo ante superbiae motum sine uitio extitit, si conditorem suum nullatenus dilexit? Aut quomodo par suum excellentior ceteris creatus dicitur, si nullius eorum in dei amore conditus, sed ab eius dilectione uacuus factus est? Vnde autem haec distantia inter bono et malo angelo processit, si ex creante iniustus uidetur deus, qui ante peccatum infert poenam, uel qui hic punit quem creando infecit. Si autem non ex creante cum ex eadem ducit, restat ut ex proprie libertatis arbitrio uitium superbiae in angelicam naturam processerit. Bona ergo condita est quae suo uitio a bono in malum commutata est, sed quomodo bona esse potuit, si dilectione penitus caruit? Neque enim angelis nobis similis factus est quos usque ad certum temporis extremis infirmitas grauat, ut neque uirtus neque uitium ullum locum in nobis optineat. Accepit ergo dilectionem in sui creatione sicut et ceteri de quibus dicitur angelicae uirtutes quae in dei amore perstiterunt, sicut quae deum diligere ceperunt, sed quae in eius amore perstiterunt, quae ex creatione diligere ceperunt, ut principium diuinae dilectionis omnibus credatur esse commune. Perseuerantia uero eorum tantum intelligatur, qui in retributione hanc accipere meruerunt ut confirmati ultra cadere non possent, et hi desertissime scirent. Unde bene apud moysen prius caelum, deinde firmamentum factum esse dicitur, quia nimirum angelica natura prius est subtilis in superioribus est condita, post eam ne persisteret, bus in amore sui conditoris mirabiliter est confirmata.

Hic ergo Gregorius inmorat multa de perfectione angelicae creationis replicans, caritate repleri negat. Non ea penitus uacuum asserit quasi penitus caruisse, numquam ea quae de eius excellentia dicuntur conuenienter de eo intelligi possent. Principium enim, inquit beatus Gregorius, uiarum dei behemoth dicitur, quia nimirum cum cuncta crearet agens, hunc primum condidit quem reliquis angelis eminentiorem fecit. Huius primatus eminentiam conspiciens propheta ait: Cedri non fuerunt altiores illo in paradiso dei, abietes non adaequauerunt summitatem eius, platani non fuerunt aequales frondibus illius. Omne lignum pretiosum paradisi dei non est assimilatum illi et pulchritudini eius quoniam

speciosum feci eum in multis condensisque frondibus. Quid namque accipi in cedris, abietibus et platanis possunt nisi illa uirtutum caelestium patre celsitudinis agmina in aeterna laetitiae uiriditate plantata? Quae quamuis excelsa sint condita, huic tamen nec praelata nec aequata. Quod speciosus factus in multis condensisque frondibus dicitur, quia praelatum ceteris legionibus tanta illum species pulchritudinis reddidit, quanta et supposita angelorum multitudo decorauit. Ista arbor in paradiso dei tot quasi condensas frondes habuit, quot sub se positas superiorum spirituum legiones attendit. Quod et idcirco peccasse sine uenia asseritur est, quia magnus sine comparatione fuit creatus. Huic etiam rursum per eundem prophetam dicitur: Tu signaculum similitudinis, plenus sapientia et perfectus decore, in deliciis paradisi dei fuisti. Multa enim de eius magnitudine locuturus primo uerbo cuncta compleuit. Quid enim namque boni non habuit qui signaculum dei similitudinis fuit. In sigillo quippe annulus similitudo imaginalis exprimitur, quia in sigillo hoc eodem tenetur habetur. Et licet homo ad similitudinem dei creatus sit, angelo tamen quasi minus aliquid tribuens, non eum ad similitudinem dei conditum, sed ipsum signaculum dei similitudinis dicit, ut quo superior est natura, eo in illum similitudo dei plenius credatur expressa. Huic est quod primatum eius potentiae adhuc insinuans idem propheta subiungit: Omnis lapis pretiosus operimentum tuum, sardius et topazius, iaspis, crisolitus, onix et berillus, sapphirus, carbunculus, smaragdus. Nouem dixit genera lapidum, quia nimirum sunt ordines angelorum. Nam cum ipsa sacra eloquia angeli, archangeli, throni, dominationes, uirtutes, principatus, potestates, cherubim atque seraphim aperta narratione memorantur, superiorum ciuium quantae sint distinctiones ostendunt. Quibus tamen behemoth iste opertus fuisse describitur, quia eos quasi uestem ad ornamentum sui habuit, quorum dum claritatem transcenderet, ex eorum comparatione clarior fuit. Vnde illic adhuc de se ipsa subiungit: Aurum opus decoris tui, et foramina tua in die qua conditus es praeparata sunt. Aurum opus decoris eius, quia sapientiae claritate canduit, quia bene creatus accepit. Foramina uero idcirco in lapidibus fiunt, ut uinculati auro in ornamenti compositione iungantur. Et nequaquam a se dissiliant quos infusum aurum repletis foraminibus ligat. Huius ergo lapidis in die conditionis suae foramina praeparata sunt, quia uidelicet capax caritatis est conditus, quasi repleri uoluisset, statibus angelis tamquam positis in regis ornamento lapidibus potuisset inhaerere. Si enim caritatis auro se uenerabilem praebuisset, sanctis angelis sociatus in ornamento ut dixi in regio lapis fixus maneret. Habuit ergo lapis iste foramina, sed superbiae uitio caritatis auro non sunt repleta. Nam quia deo colligantur auro ne cadant, ideo iste cecidit, quia et perforatus manu artificis amoris uinculo ligari contempsit. Nunc autem ceteri lapides qui huic similiter fuerunt perforati penetrante se inuicem caritate ligati sunt, atque hi in imune isto cadente meruerunt ut nequaquam de ornamento regio cadendo soluantur. Huius primatus celsitudinem adhuc idem propheta intuens adiungit: Tu cherub extentus et protegens in monte sancto dei, in medio lapidum ignitorum perfectus ambulasti. Cherub quippe plenitudo scientiae interpretatur. Et idcirco iste cherub dicitur, quia transcendisse cunctos scientia non dubitatur. Quod in medio ignitorum lapidum perfectus ambulauit, quia inter angelorum corda caritatis igne succensa clarus gloria conditionis exstitit. Quem bene extentum atque protegentem dicit. Omne enim quod extentum

tiptegim. obumbrauit. Et quia cōparatione claritatis
sue obumbrasse ceteros claritate creditur. Ipse fuisse ex
tentus. protegens reperitur. Reliquos namque quasi obumbran
do operuit. quia eorum magnitudinem excellentia maiore
transcendit. Unde et ergo ille speciosus immanis frondibus
quia ille signaculum similitudinis. quia ille cherub. quia ille
protegens dicitur. Hinc uoce diuina behemoth esse uiarum dei princi
pium uocatur. De quo ideo tam mira in quibus fuit. et que ā
misit insinuat. Ut homo ostenderet quo ipse si superbiat de
elationis sue culpa passurus sit. si feriendo illum pertulit non
luit. que creando in gloria tante claritatis eleuauit.
Consideret ergo homo elatus quid in terra mereatur. si angelus
prelatus in celo prostratur. ¶ Caritas autem que inadūsitate
deserit ficta i. fictitia et fragilis est probatur. sic fides
ex qua caritas procedit. a ficta i. fragili apud aptum esse ne
gatur. Similiter caritas que inadūsitate deseri potest dicitur
numquam uera fuisse. Sicut Ieronimus contra Iouinianum scribit.
omnis creatura sub uitio est. non quia omnis peccauit. sed quia
nulla est que peccare non possit. Posse autem peccare ut aug.
ait. non est aliquid posse. immo aliquid non posse. Unde ille sol
uocatur omnipotens quia non potest. quia omnia potest. quia omnia posse
est aliquid posse. Sic ergo eius cōparatione qui mutabilitatem
nescit omnis creata uitiosa dicitur. qui a mutabilitatis est ea
pax. ut rae illud. non iustificabitur in conspectu tuo omnis
uiuens. et astra non sunt munda in conspectu eius sic cōparatio
ne eius creature que mutationem recipit. omnis creatura
que permutatur non uana esse probatur. unde omnis homo mendax.
dicitur. et uanitati subiecta facta est. Hinc ecclesiastes cuncta que sub
sole sunt. i. que tempore in uicissitudinem recipiunt. non tantum
modo uanitas que omnis creature ratione mutabilitatis
uanitas est. sed et uanitas uanitatum uarietate permutationis
quam recipiunt esse dicuntur. Sic ergo cōparatione diuine cari
tatis nulla uirtus uera probatur. aut cōparatione eius que nunquam de
serit illa que amittitur uera esse negatur. Sicut autem omnis creata
suo modo bona. et uera esse dicitur sic et caritas que deserit suo modo ua
[illegible]
cet. Unde et in nullo modo uera est. nullo modo deseri potest. Unde si aliquo
modo uera deserit. et aliquo modo idem uera esse oportet. ¶ Hic dictauita
te breuiter scripsimus. propter eos qui penitentiam negant itera
ri posse. asserentes quod sicut caritas semel habita numquam
amittitur. ita penitentia semel uere celebrata. nulla se
quenti culpa maculatur. Quod conatur culpa illa aliqua sequitur.
uera penitentia non fuit. nec ueniam a domino impetrauit. Unde et ex
diffinitione ipsius penitentie. et multorum auctoritatibus proba
re contendunt. Ut illud ambrosii in quodam sermone quadrage
sime: Penitentia est et mala preterita plangere. et plangenda
iterum non committere. Item in libro de uera penitentia. Repe
riuntur quisepius penitentiam agendam putant qui luxu
riantur in xpo. Nam si uere in xpo penitentiam agerent. ite
randam postea non putarent. Quia sicut unum baptisma. ita u
na est penitentia. Verum preterita semper debemus penitere pec
cata. Sed hec delictorum leuiorum. Ergo facilius inueni qui
recte seruauit innocentiam quam qui congrue egit penitentiam.
Item aug. Satisfactio penitentie est peccatorum causas ex
cidere. nec earum suggestionibus aditum indulgere. Item in libro
de penitentia. Penitentia est quedam dolentis uindicta. puni
ens in se quod dolet commisisse. et infra. Continue do
lendum est de peccato quod declarat ipsius dictionis uirtus. peni
tere enim est penam tenere. ut semper puniat in se ulciscendo
quod commisit peccando. Pena enim proprie dicitur lesio que punit
et uindicat quod quisque commisit. Ille penam tenet qui semper

uindicat quod commisisse dolet. Penitentia itaque est uin
dicta semper puniens in se quod dolet commisisse. Item de
sciptis. peccata per baptismum dimissa continue plorat. non
super fundamentum apostolorum positus quod preterit plorare restat.
Audi non semper dolere inuita. ubi dolor finitur deficit pe
nitentia. Si autem penitentia finitur quod relinquitur de uenia.
tantum gaudeat. et spes de gratia qua diu sustentatur
a penitentia. Dicit enim dominus. Vade. et amplius noli peccare. non
dixit ne pecces. sed nec uoluntas peccandi inte oriatur. Quod quo
seruabit nisi dolor in penitentia continue custodiatur. Ut semp
doleat. et dolore gaudeat. et de dolore penitentiam si contin
gat semper doleat. et non sit satis quod doleat. et ex fide doleat
et in semper doluisse doleat. Item gregorius in estiui tempore. Penitentiam
agere digne non possumus nisi modum quoque eius penitentie cogno
scamus. penitentiam quippe agere est et perpetrata mala plan
gere. et plangenda non perpetrare. Nam qui sic alia deplorat ut tamen
alia committat. adhuc penitentiam agere aut ignorat aut
dissimulat. Quid enim prodest si peccata quis luxurie defleat.
et tamen adhuc auaritie estibus anhelat. Item iohannes os aureum.
Perfecta penitentia cogit peccatorem omnia libenter sufferre. Et
infra. In corde eius contritio. in ore confessio. in opere tota hu
militas. hec est fructifera penitentia. Item smaragdus. Ille
penitentiam digne agit qui sic preterita mala deplorat ut fu
tura iterum non committat. Nam qui plangit peccatum et iterum ad
mittit peccatum quasi quis lauet laterem crudum quem quanto ma
gis abluerit tanto magis lutum facit. Item aug. Sit enim ei spe
nitentes in estis uiridiate. Mutate uitam. reconciliami
ni. Nam uos cum catena pascetis. Quam quis catena uestra ligati
uis in terra est ligata et in celo. Audis ligaturam. et deputati
facere impostura. penitentiam agere est genua figere et non
Subsannas patientiam dei. si penitentiam agis penitentiam
non penitet penitens non est. Si ergo penitet cur facis quod male
fecisti. Si fecisse penitet noli facere. Si adhuc facis
te non es penitens. Item ysidorus de summo bono. Irrisor est non pe
nitens qui adhuc agit quod penitet. nec uidetur deum poscere sub
ditus. sed subsannare superbus. Canis reuersus ad uomitum
penitens ad peccatum. Multi enim lacrimas indesinenter fundunt. et
peccare non desinunt. Quosdam accipere lacrimas ad penitentiam
cerno. et affectum penitentie non habere. quia inconstantia mentis
non recordatione peccati lacrimas fundunt. [illegible] nunc iterum
te usu eaque fleuerint iterando committunt. Et ysaias de pecca
toribus dicit. Lauamini mundi estote. Lauatur et mundus est
qui preterita plangit. et flenda iterum non admittit. Lauatur et non mun
dus. qui plangit que gessit nec deserit. et post lacrimas ea que
fleuerat repetit. Item in libro soliloquiorum aug. Inanis est peni
tentia quam sequens culpa coinquinat. Nihil ualent lamenta
si replicantur peccata. nihil ualet ueniam poscere et mala denuo iterare. Post
confessionem esto in penitentia fortiter confirmatus. Vitam quam
quam cepisti tenere non deseras. propositum bone uite con
tinue [illegible]. Item gregorius in pastorali. Qui amissa plangunt. nec tamen de
serere. considerare sollicite sciant. quia flendo inaniter mundant
quia uiuendo se nequiter inquinant. cum idcirco se lacrimis lauant
ut mundi ad sordem redeant. Item. Qui admissa plangere nec tamen
deserere. pene grauiori se subiciunt. quia ipsam quam flendo impe
trare potuerunt. ueniam contempnunt. Item. Lauamini mundi esto
te. post lauacrum in munditie negligit. quisquis post lacrimas
uite innocentiam non custodit. Et lauantur ergo nec mundi sunt
qui commissa flere non desinunt. sed rursus flenda committunt.
Item. Baptizantur quippe a mortuo. et qui mundatur se fle

tibus a peccato. sed post baptisma mortuum tangit. qui culpas post
lacrimas repetit. Item in moralibus. In cassum quippe bonum
agitur. si non ante terminum deseratur. quia frustra uelociter
currit qui prius quam ad metas ueniat deficit. ¶ Sed ubi diffinis
[illegible] adiciende tempus referuntur uidelicet ut tempore
quo deflet mala que commisit non committat que adhuc eum
flere oporteat. Unde et ex subsequentibus ubi sic dicit auctoritatis
tis datur intelligendum dicitur. Nam qui sic alia deplorat ut non
alia committat adhuc penitentiam agere aut ignorat aut
dissimulat. ¶ Ex persona hec omnium penitentium et illud smara
gdi intelligitur. Ille penitentiam digne agit et cetera. et illud aug. Pe
nitentie penitentie et cetera. et illud ysidori. Irrisor est non penitens.
et illud ysaie. Lauamini mundi estote. Item illud soliloq
orum. Inanis est penitentia. Similiter illud gregorii. Qui admissa
sic plangit. et baptizatur a mortuo. Illud autem ambrosii.
Reperiuntur et cetera. non secundum generale sed secundum specialem consuetudinem
ecclesie de sollempni penitentia dictum intelligitur. qua propter quod dam
semel celebrata non reiteratur. Vnde aug. scribit ad macedo
nium. Quamuis caute et salubriter prouisum sit. ut locus
illius humillime penitentie semel in ecclesia concedatur.
ne medicina uilis minus utilis esset egrotis. quod tanto magis
salubris est quanto minus contempta fuit. quis tamen audeat
dicere quare huic homini qui post primam penitentiam rursus se la
queis iniquitatis obstringit adhuc iterum parcas. ¶ Hac
auctoritate et illud ambrosii determinatur. Iterum pec
catum post primam penitentiam ueniam dari monstratur. Alioquin
nequaquam iterum parcere deus quinet dum peperisset. Satis
factio penitentie. et uade et amplius noli peccare. et cetera
unde cum diffinitione intellectum habent. Illud autem quod in libro de
penitentia dicitur de perfecta intelligendum est. Sicut enim caritas
alia est incipiens. alia proficiens. alia perfecta. sic et penitent
ia. Alia est incipientium. alia proficientium. alia perfectorum.
Sicut autem caritati licet non dum perfecte in baptismo datur uenia
peccatorum. ut quis postea agitur aliquis sit peccatur. tamen
est intelligatur esse renatus. nunquam tamen sic iuuari coludit. sed
aqua et spiritu. sic Ieronimus contra eum scribit. sic et incipientium peniten
tie uenia non negatur. Que quamuis non perfecta dici potest. quia toto
corde gemit et dolet licet alia ratione dicatur imperfecta. quia
nusquam in fine duratura. Secundum primum modum perfectionis
intelligitur illud iohannis os aurei. Perfecta penitentia et cetera. Iuxta
secundum modum perfectionis illud augustini intelligitur.
Penitentia est uindicta semper puniens in se quod dolet commis
se. Illud autem si penitentia finitur nichil de uenia relinquitur
dupliciter intelligi potest. Si uero itaque dimissa peccata dimissa
sint redeunt. facile est intelligere nichil de uenia relinquitur:
quando peccata que pusierat dimissa iterum replicantur. Sicut ille
quoque iusta fatetur libertate manumittitur. interime
liber est quis ob ingratitudinem in seruitutem postea reuocetur.
sic et penitenti peccata uere remittuntur qui iuris obingratitudi
ne penitentie uenie eisdem peccatis implicando. Si autem peccata dimissa
non redeunt. dicitur nichil reliqui de uenia. quia nichil salubre
liquit de uite munditia. et spe eterne beatitudinis quam
cum uenia assecutus est. Sicut margarito perfecte purgato nichil
sui decoris relinquitur. sequenti erugine fedatur. non
prima tamen sed subsequenti sordidatur. sic expiato per peniten
tiam nichil de uenia dicitur reliquum. cum tamen non deletis sed ad
huc ex priuatis coinquinetur. Unde et quod penitentia non semel
tamen sed sepissime peccata remittat multorum auctoritate pro
batur. ait Ieronimus ad rusticum de penitentia. Septies in die
cadit iustus et resurgit. Si cadit quomodo iustus. Iustus

quomodo cadit. Sed iusti uocabulum per penitentiam semper
resurgit. et non solum septies. sed septuagies septies delinque
nti si conuertatur ad penitentiam peccata donantur. Cui plus dimit
titur plus diligit. ¶ Dauid quoque per penitentiam adulterii simul
et homicidii ueniam impetrauit. De cuius penitentia in eodem
libro Ieronimus scribit. Totam penitentiam peccatoris ostendit psal
mus quinquagesimus. quando ingressus est dauid ad bersabe uxorem
urie. et nathan propheta correctus respondit dicens. Pecca
ui. Statimque meruit audire. Et dominus abstulit a te pec
catum. Adulterio iunxerat homicidium. et tamen conuersus ad lacri
mas. miserere mei deus secundum magnam misericordiam tuam. Magnum
enim peccatum magna indigebat misericordia. Unde iungit et dicit. Et
cum lauame ab iniquitate mea. et a peccato meo munda me.
Quoniam iniquitatem meam ego cognosco. et peccatum meum contra me est semper. tibi soli pecca
ui. Rex namque alium non timebat. Et malum coram te feci ut iustifi
ceris in sermonibus tuis. et cetera. Conclusit enim deus omnia sub peccato
ut omnibus misereatur. Tantumque profecit ut dudum peccator et
penitens transierit in magistrum. Docebo iniquos uias tuas. et
impii ad te conuertentur. Confessio et pulcritudo coram eo.
ut qui fuerit sua peccata confessus. et dixerit. Computruerunt et cor
rupte sunt cicatrices mee. feditatem uulnerum in sanitatis
decorem commutet. ¶ Ecce cui penitentia non commendatur. cui
et uenia per prophetam data monstratur quod grauiter peccauerit deliquit
tur populi multitudo monstrata ostendit. Achab quoque ut iero
nimus contra iouinianum scribit. rex impiissimus ut sententiam dei
subterfugeret et cultio domini ei differetur in postero ieiunio
impetrauit et sacco. De quo ad eundem rusticum scribit idem iero
nimus dicens. Achab rex impiissimus uineam naboth cru
ore possedit. et cum iezabel intra coniugio consocia crudelita
te coniuncta elie increpatione corripitur. Hec dicit dominus. Occi
disti et possedisti. et iterum. In loco quo linxerunt canes san
guinem naboth ibi lingent sanguinem tuum. et iezabel ca
nes comedent ante muros iezrahel. Quod cum audisset achab
scidit uestimenta sua. et posuit saccum super carnem suam.
ieiunauitque et dormiuit in cilicio. Factusque est sermo domini
ad eliam dicens. Quoniam reuerritus est achab faciem meam non induc
am malum in diebus eius. Unum scelus achab et iezabel commiserunt
et tamen conuerso achab ad penitentiam pena differtur in posteros.
et iezabel in scelere perseuerans presenti condempnatur iudicio.
Item iohannes crisostomus de reparatione lapsi. Talis in crede. tale est
erga homines pietas dei. talis numquam spernit penitentiam. si ei sin
cere et simpliciter offeratur. et si ad summum quis peruenerit
malorum. et inde tamen uelit redire ad uirtutis uiam suscipit.
libenter amplectitur. facit omnia quatenus ad priorem reuocet statum.
quod quod est adhuc prestantius. uincitur et si non potuit quis ex
plere carnem satisfaciendi ordinem quamuis cumque iudicat
et satis a deo plo uideor talia que dicit xpi petrum mo
dice contriuueris. et percussi eum. et uidit faciem meam. Adeo
et contristatus est. et ambulauit tristis. et sanauit eum. et consolatus
sum eum. Cui dominus autem nobis testimonium dabit. et rex ille
impius qui cupiditatis causa de sue perdita uxoris nequa
quam uitet. sed prebuit ipsi sceleris in manu tue penitentie. et
uelocem tuum ad facies suum flentem. et per tamen gratia se diminuam
puerum. et quantus absoluitur peccatis. Sic enim ait deus ad eliam.
Vidisti quomodo compunctus est achab a facie mea. et quia fleuit
in conspectu meo non inducam mala in diebus eius. ¶ Niniuite quoque
quos dominus in euangelio commendat penitentiam gerunt in predica
tione ione. et in ea dominum indulgentiam consecuti subuer
sionis interitum subterfugere meruerunt. Sed quod post acceptam
ueniam achab iniquus extitit libri regum declarat. De quo et

scribit ambrosius quod iezabel uxor eius cui inflammabatur arbitratur ei conuiuit. et numquam satis lugubrem fecit. et hic penitentie eius affectum reuocauit. de niniuitis sed et hic penitentie ... In principio ione scribit ieronimus. Sicut herodo tus. niniue a rege medorum subuersa est. ... apud hebre os iosia ... pater ... per predicationem ione ex penitentia uenia meruisse ... quia post aduentum ... uenit. ... dicitur fuisse subuersa. Item in principio naum prophete ... ciuitatem ... regia assiriorum ... capitulum ... subuersa. ... rului fuisse hebreorum traditio confirmat. Siquidem ... lectionis predicationem regi aduentum idem propheta annuntiauit ... monstrat. Set cum habitatores niniue ionathe ... predicare ... denuntiatum ... peccatorum ... penitentiam egissent ... predicationibus ... memorat propheta spiritu sancto plenus iudicium dei annuntiat ... locutus est ... dominus. ¶ Item quod frequenter penitere et frequenter ueniam ... testatur augustinus in libro de penitentia scribens ... quosdam ... qui peccatis post baptisma semel tantum dicebant utile esse penitentiam ... augustinus scribit dicens. Adhuc instant ... plus quam oportet ... ... excedentes mensuram. ... semel peccatis post baptismum ualeat penitentia. ... sepe peccantibus ... Alioquin remissio ad peccatum esset in citatio. ... semper peccare ... post ... dominum incitatorem mali si semper penitentibus subueniret ... ei placere peccata quibus semper presto est gratia ... minime constat ... displicere ... semper presto ... Sine amare ... semper deste ... confusa ... sua ... fouere ... fruitur peccata que inuenit nec soluit que creauit ... quam ... Sunt occasione ... uidebit ... dominum ... nobis illuminauit quem leprosum bis mundauit quem mortuum bis suscitauit ... lazarum quem dilexit. Non filium uidue quem matri reddidit ... filium dissipatorem legitur bis suscepisse ... filiam abrahe bis a demonio liberasse. In nulla persona iterari factum docetur ... nisi sepe a domino fieri remedium. ... uade et iam amplius noli peccare. ne deterius tibi aliquid contingat ... permittens penam ... ueniam ... multo ... duos tempore illuminauit ... debile ... fortauit. ostendit in duobus illis eundem sepe peccata dimittere ... nam leprosum aliquotiens illuminet ceteros ... claudo et ceco ... ne desperet sepe peccator ... non scribitur aliquem non semel sanatum ut quisque timeat iungi peccato. Videmus adhuc ... sepe febricitante sepe languido sepe passionibus capto sepe liberatum apparere totiens ... misereri quotiens confessio facta penitentis ... quem et corpus ... dissimiliter sepe sanare ... animam ... redemptam ... totiens a sanguine liberare. Medicum se uocat ... sanus ... male habentibus opportunum. Set quales medicus qui malum iteratum nescit curare. Medicorum ... est centies infirmum curare. ... minor esset ... possibilia ignorat. ... quem misit ... peccatorum ... uiuat ... ore ... exclude ... omnibus permisit indulgentiam ... permissionibus declarat ... me confessus fuerit coram hominibus confitebor ... coram ... ordinum sanctum sacerdotem ... ego eum. ... quod ... uocauit ... dominus ...

uocauit eum ad se seruiendo ... dicendo ut forsitan sepe fecit. Omnis idem quicumque sit ille peccator saluus erit. omnem uitam ... permissionibus saturauit bonis. ... sedentes in tenebris et umbra mortis. nullam excipiens animam. hic magistrum intellexit discipulus ille qui contin uo peccata sua uoluit corrigere ... testatur ... correxit. Oportebat ... eos eadem totiens iuuare surgere. Memor erat illi qui dixit. Quorum remiseritis peccata remittuntur. Sanctum autem primo patri et in corpore ... dimitti semper usque in septuagies septies. quod est semper peccata remittere ... potestatem ... ecclesia auferre conatur. Oportet ... ecclesiam sic credere ... fuit sepe peccare ... nega ... seducat se ... qui se ab peccato audet iactare. ... offendimus. Nec ... unius diei absque peccato sit ... esse potest ... dominum esse ... quemlibet penitentibus ... negat indulgentiam. Sicut inquit ... quod apostolus senserit ... nichil mihi conscius sum. sed non in hoc iustificatus sum. Sentiens ... iustis peccata so lere contingere ... confirmabat ... peccato qui se cognouit ... conuertere ... iusto sepe uenire ... quomodo dubitat ... peccare qui se sciebat spiritum dei habere ... mundissima ... ... dominus pedes petri lauasset ... docuisset quotidiane offensio oportet ... remissio. ... docuisset orantes dicere dimitte nobis debita nostra ... quia nos ab hac penitentia ... desinere. Item augustinus ad macedonium. In tantum autem hominum iniquitas aliquando progreditur ut ... peracta penitentia post altaris reconciliationem ... simulat ... commit tendi faciat ... orientem ... sui ... tribuitur ... largissima ... ... locus ille penitentie non conceditur ... super eos ... patientie ... Ex quorum numero si quis nobis dicat ... aut aliquid ... ad futura ... uita ... uoluptatis blandimenta ... sine penitendo ... gemuero ... uberius ... ... largius ... ... peccatorum ... ... huic homini dicitur ... ... legamque dementia. ¶ Si uero quis dicat ... penitentiam post baptismum utilem esse ... non sequitur ... uitime tantum ueniam dari ... semper ... que sepissime peniteri sepissime ueniam ... Quae autem sit uera penitentia cui numquam uenia negatur ... falsa cui numquam indulgentia ... adamanti ... adamantis ... ... peccare solidi est. ... sapientis ... tanta confusio peccati tanta penitentia ... quia obnoxia est culpe ... quis erubescit peccatum confiteri dum magis presentia ... futura. Vult mors ... peccati ... animi ... ... per culpam ... sine pudore ... ... fluminis ... mortis anima ... et innocentiam ... futuris presentia ... Velox ... ... suggerit ...

et cantatrix ... qua incipit ... honestum. iniquitas omnia ... Preterea quod penitentia qua post sensum pudorem ... futuris ... spes ... tardior fructus ... presentia penitentia excludit ... affectus eius exurit et abolet. ... calix ... ... combusta est ... fumo iniquitatis ... dicitur ... de ... fuisse penitentia illas ... Sacerdotem ... aaron ... sacerdotale ... dicit ... male sane ... facile esse ... ... error ... ... facile corrupit. quomodo ... igni alienus erat peccatum ... corde ... ... penitentia ... pro ... ignis alienus libido ... auaritia ... In quibus ... ignis eos celestis absumit. sic ... quecumque pro peccato fiunt oblata ... ignem alienum remouerit ... ignis offerat ... culpam exurit ... homine ... ignis ... emorroisse sanguine profluente ... culpam ... ignis ... simpliciter et pure confitetur. Iudas inquit peccaui tradens sanguinem iustum ... in pectore habuit ignem alienum ... inflammatum ... in laqueum. Indignus autem remedio fuit quia non pura mente penituit. Culpam ... non aufert sacerdotes qui dolose offert nec ideo possunt epulari. quorum caput est peccatorum remissio. ... sacerdotes ... nolite ... uoluntatem patris mei i. peccatores conuersi et penitentes saluentur. ... Item ... qui ... quia omne peccatum per penitentiam deletur ... blasphemie ... legislator ... filii aaron qui pro peccato erat in loco sancto i. penitentia ... peccati ... fecerit ... ... sanguine que pro sanguine oblata est ... in conspectu patris obtulit ... in loco sancto ... in perpetuatione peccatorum ... quemadmodum preceptum est ... Moyses gerit personam ... quia in spiritum sanctum peccauit ... ignem ... obtenta penitentia ablata est. Uoluntarie peccantibus ... hostia pro peccato ... penitentia ueniam ... ... disciplinam effugiet ... ... remissibile peccatum ... blasphemiam in spiritum sanctum dixerit ... in seculo usque ad finem uite ... perseuerare ... penitentia ... redemptionis diffidere. ¶ His auctoritatibus queritur ... que falsa penitentia ostenditur ... false nulla indulgentia ... In quibus illorum sententia destruitur ... qui pluribus ... ueniam a domino consequi sine ... penitentia. ... auctoritatibus probare conantur. ... iudicabit deus bis in idipsum. ¶ Si quem sacerdos iudicat ... deus iudicat ... persona ... gerit ... a sacerdote semel pro peccato punitur ... peccata ... deo iudicabitur. Item ... ezechiele. Pluit dominus super unam ciuitatem ... super alteram non pluit ... ... pars ... reliquit ... ille qui ... ... se corrigit ... una eadem ciuitas ... templum ... ... damnauit ... quicumque ...

quedam resecant ... grauius cruciant ... Item ambrosius ... decimo octonario. prima consolatio quia non obliuiscitur misereri deus. Secunda per punitionem ubi ... fide defit pena satisfacit et releuat. ¶ Item opponitur de ieronimo qui super naum sentire uidetur quod si fidelis adulterando ... fuerit ... de adulterio non amplius a deo punietur. Item si nulla satisfactio non fuit ... adulterio ... uiuens ... cum adulterio eum penituit ... penitentia ei imponenda erit. ... ecclesiastica ... consuetudine que pro eodem peccato non ... nullius penitentiam imponit. Set quoniam ... de alio ueniam ... non solum ... pluribus auctoritatibus ... smaragdi ... ysidori ... augustini ... alia auctoritate eiusdem augustini in libro de penitentia ... Set plures qui peniteret peccasse ... que ... in quibus deleret ... sunt mutum et surdum et a demonio liberasse ... nec omnibus sanauit. ... peccata ... septem demonia ... ... expulsis ... sunt ... legionem ... religionem ... qui ... possidet. Ostendens ... peccatum ... oportet ... penitere. Laudatus est ... dominus ... demonio locutus est mutus ... sanauit quem ... totum hominem sanauit in sabbato. quia et corpus ab infirmitate ... animam ab omni contagione ... penitentem oportere ... dolere ... omne ... Sed ... quomodo ... ueniam. Sine amore dei consequeretur ueniam sine quo nemo umquam inuenit gratiam. hostis ... offendit perseuerant ... impietas infidelitatis ... dimidiam sperare ueniam. ... sine ... penitentia inuenire gratiam. Penitentia ... a baptismi puritate ... conducere. Recte ... purificationem ... oportet ... lacrimas ... declarare. ... culpabilem se ... deflet ... timorem amici ... dolorem peccati ... lacrimis ... sunt ... fontem lacrimarum qui umquam lacrimis ostendit dolorem ... penitet. ... penitentia ... ¶ Auctoritas illa prophete non iudicabit deus ... ostendit ... que temporaliter puniuntur ... a deo punienda ... sodomitas egyptios ... ieronimus ... punirent ... de omnibus ... intelligendum ... Alioquin ... scelerosos ... celesti fulmine ... aquis ... pro peccatis suis ... diuinitus ... breuis et momentanea pena ... Illud ... falsum ... ad hebreos scribens ... incredulitatem suam ... infidelitati ... eterne ... intelligendum est illud ... flagella penitentia ... momentanea ... Sic et illud prophete non iudicabit deus bis in idipsum. de ... oportet ... presentia supplicia ... duplex ... flagella ... deteriores ... pharao ... flagellatus a domino ... ... supplicium ... eterne damnationis ... augustinus ... dicit

ronomii. Ignis succensus e. 7c. hec uindicta hic inci
piet. 7 ardebit usq; ad eternam dampnationem. hec illos no
tandum e quod dicitur non iudicabit ds bis in idipsum.
ad omnium ptinet flagella. quia quidam hic flagellis et in
dant. alii h 7 in eternum puniuntur. sicut antioch 7 hero
des. Q ad aut supiund locum de adultero infideli uero ui
mus senitre uidet. ex ubi seid falsum e phat. Exem
plo illius qui israelite maledixit. 7 qui ligna in sabbato
collegerat. ostendit parua pecca bi ub 7 ipalib sup
plicus purgari. O ligna uo dicitur nas. 7 ternis sup
pliciis res ani. ut ii d uerat h aliquis. Si infidelis
depbensus i adulterio decollet. quod de eo p ea fuit. 7 au
n punitet. 7 falsum e hq dr. non iudicabit ds bis i idipsu
in tribulone. aut n punitet. 7 optandum e adult ut in
plenitudine bin pena puniant. ut frustet cruciat et
nos. adq; respondebum. dim non rez ita supplicior
q sare mensuras. 7 n puenire sentetia iudicis nec illi
peccatore ex ccl debite pene auferri potestate. 7 magnu
peccatum magni diutinisq; cruciatib. Siquis aut pu
nit sit ut in lege qui israelite maledixit 7 qui in sabbo
ligna collegerat tale pecca puniri. quia culpa leuis
plena supplicio copensata sit. Illud aut q g plurat dns
si una ciuitate. 7c. n ad emnius ueniam. s; ad ei detec
statione referendum e. ut i o puer ciuitati dicat et com
puta. quia n q; dilexit detest i incep. nq; ei ue
niam consequat. e minus aut detestatio plurima nocat.
quia ex fonte diuine gre condiuo istillet. ut t sic qsq;
ad ueram penitentiam peruenit. d comini ad o puniatur.
quo diutius dilectatione pecca mai sibi supplicium
accumulasset. Sui ad indulgentia emittis plurima
referat. eualice sententie contire uidebit. Sicut in
odii fidem eqd missas replicat ad penam. m tomagis q
n sit dimissa ad uindicta res ua phat. It h; s augustin
ni arbit sue uoluntatis n pot inchoare noua uitam
n penitent eum ueteris uite. quo in ad nouitatis i dulgn
tia puenit quo d ii uetustate n deposuit. ad detesta
tione e nimis ut dictu e n ad ei i dulgentia i plurima illa
ptinet phat. It illud ambr. si fides desit pena satis
fac. n de ea fide intellig de qua dr. Fides sine opibus
mortua e. h de ea de q aplis ait. Omne q ne ex fide i. e. omne
q e e consciencia fit peccatum e. de e g fides cum n habe co
sciencia pecca. S; quia delictaoi nullus intellig e ali
q n i hoc peccatum cum n hbt consciencia. Vn aplis. Nich m
conscius s; n i h iustificat su. cuiq peccati de consciencia
illi pena supatient ferat. satisfac 7 relevat grauatum.
Q d aut in fine obiect. si satisfactio illa fuit uenia impe
tiuit. Si aut uenia n impetuit satisfactio n fuit. Si aut
satisfactio n fuit. ad mie sibi pena imponenda e n ppe
dit argumentatio. Satisfactio namq; e dum illi peccati ca
ex cidit. 7 et suggestioib. ad ut n i dulget. S; ei fruct
n p cipit impedit pecco q n dum des it. Percipit aut
cum ei penitentia fuit subsecuta. Sic ad lauacrum ficte
acced eis regnum tiois sacramentu accipit. n tn intus renascit.
Renascet aut uirtute sacramenti q percepat. cum fictio illa de
corde eius recesserit illa penitentia. hec 7 aug i libro de
penitentia scribit. Puii credere. 7 nra fides hic expostu
lat. ut cu gra i hoc destruxit mala. pora 7 remu
ner; bona. 7 cu destruit q suu n inuenit amat 7 diri
g bonuq; speccatur plit aui. Vbs ei sensu 7 illud uero
nimi dictum uidet. Sign inudis ut uit in tao p a pec
catoris fac que q aliq que iusta sunt. n est ta iustus ds ut
ppt multa mala obliuiscat paucorum bonorum. Quamquam
memoriam bonorum ad psentem remunationem possit referri.
Sic g gorius in omelia de diuite 7 lazaro scribit. Cauen
dum nob e ut si forte aliquod bonum agimus in psenti seclo
remuniationem n accipiamus. n forte dicat nob. recepe
runt mercedem suam. Nn dicit e iste aliq bonum egisse. unde in p
senti seclo remunationem accepisse. nequaq ab abraam
ei diceret. recepisti bona in uita tua. Pot in referri memo
ria bonorum ad mitiorem penam habenda. ut bona que in mor
tali sunt n p fiant ad psentis t future uite premium
obtinendum. s; ad tolerabili eternum iudicium supplicium subeu
ndum. Sic de fide 7 ceteris que sine caritate habent augu
stinus scribit i libro de patientia dicens. Siquis aut n habens cari
tatem q ptinet ad unitatem spis 7 uinculum pacis q catho
lica eccla congregata conectit i aliq scismate constitutus.
ne xpm neget. patit tribulones. angustias. famem. nuditatem.
psecutionem. picula. carceres. uincla. tormenta. gladi
um. t flamas. t bestias. t ipsam crucem timore geenne 7
ignis eterni nullo m ista culpanda sunt. Immo uo 7 hec lau
danda patientia e. n n dicem potius meli ei fuisse ut e
negando nichil eorum pateret q passus e confitendo. S; estima
dum e fortasse tolabilius ei futurum iudicium. q si xpm
negando nichil eorum pateret. ut illud q ait aplis. Si tradidero
corp meum ita ut ardeam. caritatem aut n habeam. nich m pdest.
Nich pdee intellig ad regnum celorum obtinendum. n ad
eternum iudicium tolabili supplicium subeundum. 7 in fall
ppt caritatem dicta sint sine qua in nob n pot ee uera patien
tia. qm i bonis caritas dii e que tolerat omnia. Penitentia
g ut ex pmissis appar nulli in pecco pseuanti uitest.
n tn aliqui deneganda e. quia semper fructum eternum
aliquis ei minis penitentiam egerit. Sic itaq; penitentie de
fiuitio. 7 cete auctoritates s; cosonates. eqat euange
penitentiam qui pseuat in crimine. Vtile uidelicet sibi 7
fructuosa. Illud aut ambr. penitentia semel i sumpta
nec uere celebrata. 7 fructum poit auferr. 7 usu sequinti
amittit. de solepni intellig. q cu n ue celebrata sunt.
7 fructum poit id est sui apli secuturam p cipi amittit.
quia ueniam q impetre potuit contepsit usu sequinti au
fert. s consuetudine q eadi eccliaz ap q ii s penitentia e e
iepitatas n iterat. Vtrum autem penitentia 7 illa dimitt
gat n e sors loc penitentie. Quam nō mitior auctoritate
sup monstrat ue. penitentia ue celebrati 7 peccata ue dimit
tiet. qui aliqn in crimen recasurus e. q rit an pecca dimissa
redeant. h q stiois diuisorum uarie sentetia inueniuntur
tib 7 aliis ece negatib. pecca semel dimissa ulterius repli
cari ad penam. Q d aut pecca dimissa redeat. m torum ppbat
auctoritatib. quarum pma e illa pphe. i n memoriam redeat
iniquitas patrum ei. 7c. Seda illa euglii. Serue nequam
oe debitum dimisit. 7c. Beda aug i libro psalmorum ait. Si
uidas tenet illud ad q uocatus e. nullo m a deo i hu
ptitia t parentum iniquitas ptinet. Q aug incuit
adoptione in familia di. s; iniquitate uetusta g ius
post eleg redit iniquitas patrum i eos pecauerit. ut i
eo 7 ipi puniret. It rabanus. tradidit eum tortoribus
7c. Cosidandum e q dic uniuersum debitum quia n solu
pecca q p baptismum h o gerit reputabit ad penam.
uerum 7 pecca originalia q e i baptismo ei dimissa sunt.
It g g. Ex dictis euglicis cstat. quia si n nos q d deliquit
ex corde n dimittimus 7 illud rursus exigetur q nob
in penitentia dimissum fuisse gaudebamus. It aug
i omet quinquagesima dic ds. Dimittite 7 dimittetur t.
g; ego prius dimisi. Dimitte t p sea nam si n dimiseris reuo
g; ego quod dimiseram replicabo t. It. Quandiu i
dicere 7 que ego dimiseram replicabo t. It. Qui n dimittit
bnficia obit suis uult uindicare i iurias n solum
defuturis peccatis ueniam n merebitur. s; 7 ptita que ia
s dimissa credebat ad uindicta replicabuntur. It beda
suplicia. Recitat i domum meam. Tum dicit e iste ulici
us necponendus. ne culpa g i nob e ruicta credebamus
puniuriam no uacantes oppmat. It quaq; eni baptismat
sui puritas bnficia. s; in mundana cupiditas arripue
rit. morbum p suet in uniuersitatem. It aug i libro
q stionum deuteronomii. peccatis q; et ad a i cint q pulit red
dit. quia ads ppt h mori uint. n aut i eternum eis quibu
Verum pagram requirit si eaus p in fine pmanserint;
hoc uo qui hic sentetiam secat. aliud dr q pecca
redita dimittunt s; iustitiam s; n sedm psentiam. sic
nos disciplorum qui ret abier erat scriptam libro ui
te. ppt iustitiam quid sermebat. n sedm pscientiam
que i nuo salua donez eos n habebat. Sic aliter dicitur
mille casuri. 7 decem milia ad cetesei quo tn diuina
pscientia nunquam suis annumerat. hec 7 dns ait mo
ysi. Siquis peccauit anime deleboeum de libro uite.
ut s iustitiam iudicis ille peccando dicit deleri.
qui sedm pscientiam nunquam fuit ascript. hic aug i epla
ad corinthios. g; n in plio corum bn placito e do. 7 si i illis
quib; cora omib; facinora s; n co isti fy gra. Ita 7 nec bap
tism cosse s; n iure baptismi. Verum n defiere acce
dimus 7 t de his querit ecclam baptizant intelligit.
qui sacra quide integrate accipiunt. uirtute uo eius n
nume assecunt. paruuli uo t adulti plena fide acce
dunt. ob oi peccata remittit. 7 si aliqn a bono recessu
ri 7 i malo uitam sint fiunturi. Vn aug i libro de cor
rectione gra. Sic ex bono in malum deficientes bona
uoluntate moriunt. Respondeat u posset cui aliq
ds cum fideli e 7 pie uiuent. si te de uite hi p tell rapu
it ne malitia mutar 7 intellectum eorum 7 ne fictio de
cipet aiam eorum. Vtrum h in potestate n habuit. ancorum
mala facta nesciuit. Nepe nichil horum n puisissime atq;
iniustissime dr. Cur g n fec. Respondeat qui nos ir
ridet. qn i reb talib ex clamamus. ex clamamus.
quam inscrutabilia sunt iudicia ei 7 inuestigabiles ui e
ei. Neq; n in fidonat ds quib; uoluit. Aut uo illa s
ptura mitt. que de morte aut i matura hominis
iusti ait. Raptus e ne malitia mutaret intellectum eius.
Cur g h ita magnum bnficium aliis dat aliis n dat ds.
apud que n est iniquitas. nec acceptio psonarum. 7 in c po
testate e quandiu quisq; i hac uita maneat. qui tepta
tio dicta e sup tram. Si eg cogunt fateri donum di ee
ut finiat h o uitam istam ante quam ex bono mutetur
i malum. cur aut i aliis donet aliis n donet ignorat. id tantum do
num dici e i bono pseuantia. s; scripturas de quib; te
stimonia inita iam posui fateri nobcum. Et cur aliis
det. aliis n det sine murmure ad iusticiam digneri
ignorare nobcum. Nec nos moueat q filiis suis qui
busdam ds n dat istam pseuantiam. absit n ut ita sit in illa
fide ut pdestinati ceterorum 7 sc d ppositum uocatique fi
lii p missionis. nam ista cum pie uiuunt dicuntur filii di. s;
quia uicturi sunt impie 7 in ea d impietate mori
turi n eos dic filios. pscientia d. n sunt filii di. quandiu
sunt nob 7 sic iados. De quib; euglista ait iohs. Quia
natio deus quasi q au solet [illegible] filios di dispsos congregaret i
omnis iustus
unum. Q d utiq; credendo futuri erant p euglii
pdicationem 7 tantum anqua ee factum ia filii di erant
i memoriali patris sui i cussa stabilitate consepti sunt.
Et sunt rursus quida qui filii di ppt susceptam t quant
gram dicitur a nob. nec sunt tn di. De quib; ait idem iohs. Ex
ierunt ex nob s; n erant ex nob. q si fuissent ex nob mansissent
utiq; nobcum. Nn ait ex nob exier. s; quia n manser nobcum.
iam n sunt ex nob. Verum ait ex nob exier s; n erant ex nob. h
e 7 qn uidebant i nob n erant ex nob. 7 tamq ei diceret. Vnd
ostendis. Q d si fuissent i quit ex nob pmansissent utiq;
nobcum filiorum di uoce iohs loquit i n filiis di loco pri
mo constitutus. Cum g filii di dicunt de his qui pseuantiam
n habuer ex nob exier s; n erant ex nob. addit q si fuis
sent ex nob pmansissent utiq; nobcum. Q d aliud dicit n
n erant filii 7 qn erant i p fessione 7 noie filiorum. n quia
iustitiam simulauer. s; quia i ea n pmanser. Nec n ait.
nam si fuissent ex nob ueram n fictam iustitiam tenuissent
utiq; nobcum. In bono illo uolebat p ul dubio pma
nere erant utiq; in bono. Et quia in eo n pmanser i. non
usq; in fine pseuerauer. n erant inquit ex nob 7 qn
erant nobcum. h est n erant ex n ro filiorum 7 qn erant in fide
filiorum. qm quique filii sunt pscientia pdestinati conformes
imaginis filii di. 7 s; ppositum uocati sunt ut electi essent.
Nec enim pit filii pmissionis. s; filii pditionis. Fuer g ista
ex mitudine uocatorum ex electorum aut paucitate n
fuer. Nig filius suis pdestinatis ds pseuantiam n dedit.
haberent n eam si in eo filiorum numo essent. Et quid haberent
q n accepissent. s; aplici ueraq; sententia. Tales
filii filiorum dati essent. que ad modum ipe dicit ad patrem
ut omne q dedisti mi n pereat. s; hat uitam eternam. hii g
intelligunt dati qui ordinati sunt in uita eterna.
Ipsi illi pdestinati 7 sedm ppositum uocati. quorum null
perit. ac p h nullus eorum ex bono i malum mutatus finit
hanc uitam. Q m sic e ordinatus 7 ad e datus ut n pereat. s;
hat uitam eternam. Et rursus quos dicimus inimicos ei t par
uulos filios inimicorum ei. quos cumq; eorum sic regitur e. ut in
ea fide que p dilectionem opat hanc uitam finiunt. pt 7 an
q h fiat in illa pdestinatione filii sunt ei 7 dati e filio ei
ut n pereat s; hat uitam eternam. denique ipi saluator. Si
manseritis igt i n bo m o uere discipuli mei eritis. Nunquid i
his coputandi sunt illi de quib; euglium sic loquit. Vbi
dns cum comdasset manducandam carnem suam 7 bibendum
sanguinem suum. Ait euglista. hec dixit in sinagoga docens
i capharnaum. Multi g audientes ex discipulis ei dixerunt.
Durus e hic sermo. quis pot eum audire. Sciens aut ihs apud semet
ipsum quia murmurabant de hoc discipuli ei dixit eis. h uos scan
dalizat. Si g uideritis filium hominis ascendentem ubi prius
erat. Sps aut e qui uiuificat. caro aut n pdest quicquam. Verba que
ego locutus sum uobis sps 7 uita sunt. S; sunt quidam ex uob qui n
credit. Sciebat n ab initio ihs qui essent credentes 7 quis eet
traditur eum. Et dicebat ppterea dixi uob quia nemo uenit
ad me n si fuerit ei datum a patre meo. Ex hinc multi discipulorum ei ab
ierunt retro 7 ia n cum illo ambulabant. Nunquid n 7 isti discipuli
appellati sunt loquente euglio. 7 tn n erant uere discipuli qui
n manser in uerbo ei sic q ait. Si manseritis i uerbo meo uere di
scipuli mei eritis. Qui g n habuer pseuantiam sic n uere di
scipuli e 7 ita nec filii di uere. Fuer 7 qn e e uidebunt 7 ita
uocabunt. Appellamus g nos 7 electos 7 discipulos 7 di
filios. quia appellandi sunt quos regnatos pie uiuere cer

nimus. Sed et nec sunt qui [illegible] hic predicta fuerunt
appellantur filii, si manserint in [illegible] hic et illos ne-
cesse sic appellantur. Sicut autem preuaricatorum
non habitant, id est in eo quod ceperunt esse non manent, non uere appellantur:
propter quod appellantur, et non sunt apud eum cui notum
est quid futuri sunt, id est ex bonis mali. Hucusque Augustinus. His auctoritatibus
eorum sententie concordat qui peccata dicunt remitti sed iusta
non secundum prescientiam. Alii uero qui aliis fatentur peccata re-
dire, tamen sequi baptisma sequitur penitentiam asserunt omnia pec-
cata remitti, et plena fide accedente ad lauacrum renna-
scentie non aqua tantum sed et spiritu sancto, et ipse peccatum sit. Deinde pe-
nitentie, et si aliquis recadit sit tamen tempore sue penitentie
et perfecte expiatum affirmant, ut si tunc moreretur salutem
inueniret eternam. Quorum sententie eidem auctoritatis principi-
um consentit. Cum in questione proponit quare prescito ad mortem
cum fideliter et pie uiuenti non de uita hac rapuit
ne malitia mutaret intellectum eorum et ne fictio deciperet
animas eorum. Cum de innata morte predestinati scripta dicatur:
raptus est ne malitia mutaret intellectum eius et ne fictio
deciperet animam illius. Cum dicitur ostendit in uita illa fuisse qui fata
in necessitate huius subducit [illegible] peruenit, profecto uitam
consecuturum esse eternam, uel quod fuerit principio uenit. Et
superius uidetur diffiniendum est quod sit scribi in libro
uite, et de eodem deleri secundum iustitiam quid secundum prescientiam. Secundum
prescientiam scribi, est ad uitam preordinari quod ab eterno factum est.
Unde apostolus in epistola ad Ephesios: Benedictus deus pater domini nostri Ihesu
Christi qui benedixit nos in omni benedictione spirituali in celestibus sicut
in Christo Ihesu. Sicut elegit nos in ipso ante constitutionem mundi ut essemus
sancti et immaculati in conspectu eius in caritate. Qui predestinauit
nos in adoptionem filiorum per Ihesum Christum. Similiter secundum presci-
entiam deleri est ad mortem non ad uitam preordinari, quod et ipsum ab eterno
ne factum est. Unde dominus in euangelio qui credit in me habet uitam eternam.
qui autem non credit iam iudicatus est. Hinc Augustinus ait: Nouit dominus
qui sunt eius, ex his nemo seducitur. Non autem apparuit iudicium sed iam
factum est. Porro secundum iustitiam scribi est, quo auctore et operari
quorum uitam sit dignus eterna salute. Hec duplicem scriben-
di in euangelio dominus assignauit dicens discipulis: In domo patris mei
mansiones multe sunt. Si quo minus dixissem uobis quia uado pa-
rare uobis locum. Et si abiero et preparauero uobis locum iterum ue-
nio et accipiam uos ad me ipsum ut ubi ego sum et uos sitis. Sed dicens
in domo patris mei mansiones multe sunt, si quo minus dixissem
uobis quia uado parare uobis locum, ostendit eos quibus loque-
batur scriptos in libro uite predestinatione. Subiciens: Si abiero
et preparauero uobis locum et cetera, ostendit illos adhuc esse scribendos
operatione. Hinc Augustinus in eiusdem loci explanatione ait: In
domo patris mei mansiones multe sunt. Domus dei templum dei regnum celorum
est homine iusto, in quibus sunt multe differentie, et he sunt
mansiones ipsius domus. Hec autem iam parate sunt in predestinatione sicut
ait apostolus: Qui elegit nos ante constitutionem mundi predestinan-
do, parando autem in operatione. Unde quos predestinauit hos
uocauit secundum hoc dicitur. Fecit deus que futura sunt, id est que factu-
rus erat. Et infra: Si quo minus confirmari esse quasi non esset di-
xissem uobis: uado et parabo, id est predestinabo, sed quia iam sunt, non est opus
aliquid parare. Quia uero nondum sunt in operatione addit: Et si abie-
ro et preparauero. Abiens sed non relinquens parat, quia subtra-
hit se et latet ut sit fides que non est de uisa et uocatur meri-
tum. Ex hac uiuit iustus, et mundat cor dum peregrinatur
et uera desiderat quod nondum habet. Hec est preparatio mansionis.
Qua sic parat non se tantum sed et nobis ut maneat in nobis et nos
in eo, quantum quisque erit particeps eius plus uel minus pro diuersi-
tate meritorum. Et hec est multitudo mansionum. Sed enim ut

fitiam delet quisque gratia subtracta eo operari permittit quibus
eterna damnatione meretur. Hic propheta loquitur ex persona Christi ait:
Deleantur de libro uiuentium, hoc est subtrahatur eis gratia qua sub-
tractis in profundum iniquorum deueniant in eternam damnationem
percipient, et cum iustis non scribantur, id est non apponatur eis gratia qua
sunt digni eterna salute. Sic itaque peccata secundum prescientiam remit-
tuntur cum ab eterno gratia reparantur quo uocati iustificentur, iustifi-
cati tandem eternaliter glorificentur. Secundum iustitiam uero peccata re-
mittuntur cum baptisma plena fide accipitur, uel penitentia
toto corde celebratur. Que remissio etiam his qui perseuerant
non inconuenienter fieri dicitur. Ut ex premissa auctoritate
perdicatur intelligi due sunt preordinationes, una qua quisque
preordinatur ad iustitiam et remissionem peccatorum percipien-
dam, altera qua aliquis predestinatur ad uitam eternam in futuro obti-
nendam. Harum effectus sunt presens iustificatio et futura glori-
ficatio. Que omnia ex premissis auctoritatibus conuenienter distin-
guntur. Prima enim predestinatio qua preordinatur ad presentem
iustitiam designatur cum dicitur: Sic elegit nos in ipso ante mundi
constitutionem et cetera. Cuius effectum infra supponit: In qua gratificauit
nos in dilecto filio suo et cetera. Secunda preordinatio ibi
ostenditur: Qui predestinauit nos in adoptionem filiorum et cetera. Cuius
effectus premittitur cum dicitur: qui benedixit nos in omni benedictione
et cetera. Sed hee due preordinationes, earumque effectus ita se habent ut prima
et eius effectus non sit preordinat lege consequendi inferant. Si enim
est aliquis preordinatur ad uitam consequitur inferri quod est predesti-
natus ad iustitiam. Et sic consequitur uitam eternam quod est consecutus
iustitiam. Sed non conuertitur. Unde multi fuerunt participes prime preor-
dinationis et eius effectus ad quos secunda et eius effectus minime perti-
nent. Iuxta hanc distinctionem intelligenda est auctoritas
illa Iohannis: Ex nobis exierunt sed non erant ex nobis. Nam si fuissent
ex nobis mansissent utique nobiscum. Ex nobis inquit exierunt,
id est a nostra societate recesserunt qua prime preordinationis et
effectus nobiscum participes erant. Sed non erant ex nobis, id est de secunda
preordinationis et eius effectus societate nobiscum non erant. Quod
[illegible] post quam si fuissent ex nobis, id est illi preordina-
tionis nobiscum participes essent, mansissent utique nobiscum, id est
a societate effectus illius preordinationis qua nobiscum conue-
nerant non recessissent. Si uero ad secundam preordinationem
utrumque referretur non inuenientur aliud inferret: mansisset
immo cepisset utique esse nobiscum. Si uero ad primam, falsa esset
propositio: si fuissent ex nobis et cetera. Multi enim presentis iustitie
et scientie participes fuerunt qui tamen in ea non perseuerant.
Unde dominus in euangelio non ait qui cepit sed qui perseuerauerit usque
in finem hic saluus erit. Hac societate siquis solo nomine
professione non autem ueritate ad presentiam dei dicatur contra
eidem auctoritatem testimonio conuincitur. Dicimus neque quippe eos
secundam preordinationis sunt participes ait. Nec nos mouere
debet quod filius suus quibus deus non dat istam perseuerantiam dixit
nisi ita essent sicut predestinati essent et cetera que in eadem auctoritate
supra continentur. Dicuntur namque de quibus dominus in euangelio
ait: Et alias oues habeo que non sunt ex hoc ouili. Et filii dei
Iohannes ait. Et alias oues habeo que non sunt ex hoc ouili. Filii
de quibus Iohannes ait ut filios dei qui erant dispersi congregaret
in unum. Ita prescientia erant oues et filii, iniquitate presentie
non spe tantum sed [illegible] quidem erant filii ire et predestinationis eterne.
Unde apostolus non ait uidebamini esse sed eramus inquit et nos natura
filii ire sicut et ceteri. Reputata natura ab bonis sed in fide salti
quod tenebre nunc autem lux in domino. De se quoque [illegible]
[illegible] non ait uidebar sed fui blasphemus et persecutor et con-
tumeliosus, nec tamen omnia accidit omnis qui in te renati
sunt et qui ex eius sanguine a diabolo redimuntur prius

natura peccatores nascuntur et diabolice seruituti obnoxii.
Sic ergo isti quamuis sint futuri filii dei tamen prius sunt filii diaboli.
Sicut de quibus sermo habetur, quamuis recedendo a iustitia
sint futuri filii perditionis eterne, tamen cum pie et fideliter uiuunt
uere sunt filii dei et iusti et eterna beatitudine digni. Unde au-
ctoritas: cum uiderent pie et fideliter uiuere sed cum precipi
et fideliter uiuunt. Ne uacat a bono in malum commuta-
rent quamuis quamdiu uacet boni fuere. Unde nam peze-
chielem si auerterit se iustus a iustitia quam uidebatur habe-
re, [illegible] [illegible] hec eadem auctoritate sequitur
[interlinear: in aliis non in isto filiorum]
nerat in uno filiorum; ita intelligendum est. Filii dei duobus
modis appellantur. Omni filii dei participatione hereditatis
eterne, sicut Iohannes ait in euangelio: Quotquot autem receperunt eum dedit
eis potestatem filios dei fieri. Et apostolus in epistola ad Romanos:
Expectatio creature reuelationem filiorum dei expectat.
Et infra: Ipsa creatura liberabitur a seruitute corruptionis in li-
bertate glorie filiorum dei. Et infra: Ipsi intra nos gemimus adop-
tionem filiorum dei expectantes. Hinc Augustinus eadem uerba apostoli
exponens ait: Id tamen [illegible] creature quod nondum filiorum forma per-
fecta. Sicut liquet ex non sunt filii participes in beatitudi-
nis eterne. In presenti autem dicuntur filii tribus modis, uel predestina-
tione tantum sicut hi de quibus Iohannes ait ut filios dei qui erant
dispersi et cetera. Uel predestinatione et spe eterne beatitudinis sicut
illi quibus dominus ait: Filioli adhuc modicum uobiscum sum.
Uel merito fidei et presentis iustitie non autem predestinatione cla-
ritatis eterne sicut hi de quibus dominus ait: Si dereliquerint
filii eius legem meam et in iudiciis meis non ambulauerint et cetera.
Hinc ergo de quibus in presentia agitur sunt filii merito fidei et pre-
sentis iustitie, non autem sunt filii adoptionis eterne. Sed Augustinus pec-
cata dimissa redire fatentur secundum iustitiam et non secundum prescientiam
in eadem uitam necesse est ut confiteantur sic saluari dispecta
secundum iustitiam ad eternam damnatione imputantur non secundum prescien-
tiam. Quia uero illis a bono in malum deficientibus singula
replicabuntur ad supplicium et in usque in fine in bono perse-
uerantibus nulla imputabuntur ad penam, quamuis dicunt quod
peccata dimissa non redeunt auctoritate Gregorii et proprie
sententiam suam affirmare conantur. Ait namque Gregorius in moralibus
libro uicesimo quinto: Quomodo est quod dicitur: qui reddis ini-
quitatem patrum filiis ac nepotibus. Peccatum scilicet originale a pa-
rentibus trahimus, et nisi per gratiam baptismi soluamur, parentum
culpam portamus, quia unum cum illis sumus. Reddit ini-
quitatem patrum in filios dum pro culpa parentis ex origi-
nali peccato anima polluitur prolis. Et rursus non reddit iniqui-
tatem patrum in filios, quia cum ab originali culpa per bap-
tismum liberamur, non iam parentum culpas sed quas ipsi commit-
timus habemus. Et in responsionibus per spiritum autem recedit aut
alienum agit. Fuit hic uita qui de in perditionem
uadit, sed non in id quod remissum est recidit, nec longi-
nali peccato damnabitur, quem iam ea morte afficit que
ei peccata dimissa debebat. Finis huius auctoritatis prima
pro contrarie uidetur. Neque enim aliud est peccata dimissa
redire, uel originali peccato damnari quam penam peccato de-
bitam post eidem remissionem excipere. Auctoritate uero se
contrarias assertores huius sententie tradeterminant per
cata dimissa redire dicitur, qua quisque post acceptam
remissionem ad uomitum redierit, tanto grauius punietur
quanto magis benignitate abusus singulorum remissionum
accepte ingratus extitit. Uerum illa sententia fauorabi-
lior uidetur, quia pluribus roboratur auctoritatibus et euiden-
tiori ratione firmatur. Ut namque ait per Ezechielem: Si auerterit
se iustus a iustitia sua et fecerit iniquitatem, secundum omnes abhomi-

nationes quas operari solet impius, numquid uiuet?
Omnes iustitie eius quas fecerat non recordabuntur. In peccato suo
morietur, et erit in memoria iustitie eius quam fecit. Gregorius in
eiusdem loci explanatione: In nobis maxime considerandum
est quia cum mala committimus sine causa bona nostra tractare
nocemus, quia in perpetratione malorum nulla debet
esse fiducia bonorum preteritorum. Idem. De paruis ergo precibus loca
uiuenti quod illum mittit, quia indiscrete mentes in ce-
lum uenire quod ex bono acquirit, non aspiciat quomodo ex malo
de quo ex bono acquirit non aspiciat. Sic petrus in epistola secunda: Si refugientes coin-
quinationes mundi in cognitione domini nostri et saluatoris Ihesu
Christi his rursum implicati superantur, facta sunt eis posteriora
deteriora prioribus. Melius enim erat illis non cognoscere uiam iu-
stitie quam post cognitionem retrorsum conuerti. Adeo quod
illis traditum est sancto mandato. Paulus quoque scribens ad Hebreos
ait: Intuitu sermonis inchoationis Christi feramur ad perfec-
tionem, non rursus iacientes fundamentum penitentie ab operibus
mortuis. Dicens opera mortua pro ea bona significat que
prosequens peccauerat mortua, quia ibi peccando pro ea
bona irrita fecerat. Hic peccando fuit irrita et per peni-
tentiam reuiuiscunt et ad uitam eterne beatitudinis singula
prodesse incipiunt. Et illa quis peccans inuenerunt admixta unde
Augustinus. Prius est eadem et cetera. Et Ieronimus: Non est iniustus deus et cetera.
Apostolus scribens ad Hebreos cum fide et dilectione et bona
opera eorum breuiter commemorasset hoc omnium mercedem quam
peccando amiserat per penitentiam a domino eos recepturos
ostendit. Porro quod propheta dixit si auerterit se iustus
a iustitia sua et cetera, ipse per eundem prophetam premisit dicens:
Si impius egerit penitentiam ab omnibus peccatis suis que operatus
est et custodierit uniuersa precepta mea et fecerit iudicium et
iustitiam uita uiuet et non morietur. Omnium iniquitatum
eius quas operatus est non recordabor. In iustitia sua quam operatus
est uiuet. Filiis quoque Israel per Isaiam capituum dicens uero Ydo-
latrie peccatum posse dominus impiente ut peccatum quod Moyse
supplicante patribus fuerat dimissum nec in filiis reuixisse
dicens: Ve eis quoniam recesserunt a me. Uastabuntur quia preuari-
cati sunt in me. Ego autem redemi eos et ipsi locuti sunt contra
me mendacia. Et non clamauerunt ad me in corde suo sed u-
lulabant in cubilibus suis. Super triticum et uinum ruminabant et
recesserunt a me. Et ego erudiui eos et confortaui brachia
eorum et in me cogitauerunt malitiam. Reuersi sunt ut essent absque
iugo. Facti sunt quasi arcus dolosus. Cadent in gladio
principes eorum a furore lingue sue. Sed antiqua peccata patri-
bus filiis imputanda nonnulli sic modum, et propterea principes eorum
in gladio casuros predixit. Sed per eundem prophetam contra dominus se
facere ostendit dicens. Ne forte dicat in cordibus suis omnem
malitiam eorum me recordatum nec circumdederunt eos adinuen-
tiones sue coram facie mea facte sunt. Ieronimus. Contra
putant nec quippe quod pueribus peccatis patrum puniant
eos quare inde impletum prophetis suis quas inue-
nerunt circumdantur pena et malorum sic putant impo-
sita mea. Et potius ipse adinuentiones aperte sunt coram
facie mea, que omnia clare uidet. Idem. Hec tamen non possunt
uetera peccata esse dominus causam ut antiquis operibus noua
addunt impietate, et suis ligent peccatis et cum dominus se ce-
lare putant, oculos eius uitare non possunt, quia uultus domini
super facientes mala. Sed his auctoritatibus docentur
filii ab originali peccato expiati non opinuendi quia
patres peccauerunt, sed ideo peccata patrum in eos redire quia
eorum culpam sequuntur. Sic et bona que peccato moriuntur
non profuerunt ad premium qua facta sunt, sed quia per penitentiam

exspectabat et infra. Ipsa creatura liberabitur a seruitute corruptionis in libertatem filiorum dei et infra. Ipsi intra nos gemimus adoptionem filiorum dei.

tia reuiuiscunt. Tale est et illud Aug. in libro sermonum.
Sumus ad fratrem adoptionem et c. Sic et illud Gregorii in mo-
ralibus intelligitur. Quid est quod dicitur reddidi iniquitatem
patrum et c. Illius namque parentum iniquitas redditur qui
depravata parentum quasi in radice fixerit amaritudinem
peccati. Illius autem non redditur qui ab imitatione sue iniquita-
tis reuiuiscunt peccata parentum. Sicut ergo bona que peccato
moriuntur per penitentiam reuiuiscunt ad premium, sic et
mala que per penitentiam delentur reuiuiscunt ad suppli-
cium. Unde propheta ex persona penitentis deplorat dicens. Putruerunt
et corrupte sunt cicatrices mee, id est plage per baptismum sana-
te. Hinc etiam exemplum quilibet fide et sacramento circumcisio-
nis ab originali peccato se mundatum cognosceret, et adul-
terio et homicidio quod commiserat illud reuixisse intelligens
nisi enim uir esset ipsum confiteri et dicere. Ecce in iniqui-
tatibus conceptus sum et c. In penitentia autem que peccatorem
considerare oporteat, Aug. in libro de penitentia docet
dicens. Consideret qualitatem criminis in loco, in tempore, in perseueran-
tia, in uarietate persone, et quali hoc fecerit temptatione, et in
ipsius uitii multiplici executione. Oportet enim penitere
fornicantem secundum excellentiam sui status aut officii, aut secundum
modum meretricis, et in modo operis sui, et qui turpitudinem
suam peregit in loco sacro, aut in tempore excellentiam
fidei, ut sunt domus clericorum et aliorum ministrorum, sicut tempore orationi
constituto, ut festiuitatibus sanctorum et temporibus ieiunii. Consideret quan-
tum perseuerauit, et defleat quod perseueranter peccauit, et quanta uictus
impugnatione. Sunt qui non solum non uincuntur, sed ultro se peccato offerunt,
nec expectant temptationem, sed preueniunt uoluptatem, et
pertractet secum quam multiplici actione uitii delectabiliter pec-
cauit. Omnis ista uarietas confitenda est et deflenda, ut cum
cognouerit quod peccatum est multum, cito inueniat deum propitium.
In cognoscendo augmentum peccati inueniat se cuius etatis fuerit,
cuius sapientie et ordinis, et statum omnem attius in peccatis.
Immoretur in singulis istis, et sentiat modum criminis pur-
gans lacrimis omnem qualitatem uitii. Defleat uirtutem qua
interim caruit. Dolendum est enim et dolore purgandum non
solum quia peccauit, sed quia se uirtute priuauit. Nam si hic speret con-
secutum ueniam, dolere tamen potest quam prius meruerat, unde
remunerari confidat. Anxietur et doleat quod si meruerit effugiens de
primis penam, miser non expectet gloriam. Cui omne tempus
quo ipse uiuus fuit debuit decertauisse ad conse-
quendum premium. Defleat et quod offendens in uno factus est
omnium reus. Ingratus enim extitit qui plenius uirtutibus deum non omnino
timuit. In hoc enim quisque peccator fit culpabilior, quo deo est ac-
ceptior. Ideo enim Adam plus peccauit quia omni bono habundauit.
Et item. Ille enim offendens in uno reus omnium, quia omnis uirtus patitur
detrimentum ab uno uitio. Nam si quis cadit in auaritiam, largita-
tem destruit et castitatem minorauit. Amore enim pecunie
uiolat castitatem et sanitatem minus amat. Si uero intemptatus
deum adhuc castitas in eo ut nolit eam de perdere, tamen saltem
minori gaudio, minori affectione tenet eam, ubi uidet in
perdere dampnum pecunie. Sic et quemque aliud quod sibi expellit
tamen per partionem uniuscuiusque uitii uel saltem temperamentum minuunt uel integritatem
deteriorant. Unde omnis uirtus circumque est deflenda, et de omnibus in-
dulgentia est petenda. Animaduertere etiam oportet, et animaduertendo
deflere animam primamque fornicator deo eripu-
it et ereptam in malo confirmauit. Et aliquid exemplum peccati mali in
operatione sui criminis cum magis profuisset si alius sanctus fuisset
uisionis. Emat itaque aliorum uitam in sua corruptam et corru-
ptam consumauit, et commodum primum quod dedisset exemplo bonum.
Doleat etiam et constringat bonis peccando inutilis, et delectatus

quam eis non adhibuit. Et non solum cogitet quid et quare
fecit, sed quam iniuste deum, ut diximus, peccando offen-
dit. Timeat illam ueritatis sententiam: Non potestis duobus domi-
nis seruire. Timeat ergo ne omnia bona que fecit dum in uno peccato perse-
uerat excecatione mali perdidit, ut quasi seruus diaboli perpen-
dit quas obtulit amiserit uirtutes. Putet non esse credendum ut reci-
piat gratiam quia ideo destruit mala, et pora remuneret
bona ut cum destruxerit quod suum non inuenit, diligat bonum
quod in peccatore plantauit. Inde nobis doleres aut sceleri de-
relinquat, aut saltem illa que sine admixtione mali non sunt, ut ad-
ministrata uel mercatura et militia, et alia que utentibus sunt no-
cua, ut administrationes secularium potestatum nisi eas utatur
ex obedientie licentia. Ponat se omnino in potestate iudicis,
in iudicio sacerdotis, nichil sibi reseruans sui, ut omnia eo iubente
paratus sit facere pro recipienda uita anime que etiam fa-
ceret pro uitanda corporis morte, et hoc cum desiderio quia uitam
recuperat infinitam, ut dicitur. Cum gaudio enim faceret debitum
mortalis futurus, que faceret et differenda morte moritu-
rus. Semper deprecetur deum certus de uenia, quibus modis
sine tedio diebus rogare, postulare terram. Abstine-
at a multis licitis qui in libertate arbitrii commisit illicita.
Semper offerat deo munera, et cordis contritionem, deinde et quod potest
de possessione. Tunc quod offeratur securus offerat. Respexit
enim dominus ad Abel et munera eius. Sed prius dicitur ad Abel quam ad munera.
Sumens hinc quod cognouit humilem et pium in remuneratione
largitatis munera. Ad Cayn uero non respexit neque ad eius munera
tenentem ei quidam quem non cognouit eius munera non recepit. Iniu-
dicio itaque cordis considandae elemosinae tribuenti sunt ne
iam considerandum est quantum sed quantitate quam affectione dat quod potest.
Vidua enim duobus que habuit minutis largius plus omnibus ope-
sunt. Qui ergo peccata sua redimere uult temporalium oblatione et
uel corpus offerat in mente. Caueat sic ne uerecundia ducatur di-
uidat apud se confessionem, ut diuulta diuersis uelit sacerdo-
tibus manifestare. Quidam enim alii celant que alii manifestan-
da conseruant, quod est se laudare et ypocrisim tendere et sem-
per uenia carere, quam per frusta totam putant inuenire. Placet
ac peccata que non delectat penitentia non plus ad dominum
prius accedat quam confortet bona conscientia. Sed in hac est
paratione tremendum iudicium cogitet ubi maius est ...
in penitentes separabit ignem. Demat quod non dominum audet
sumere quem multum desiderat cibum salutare. Istas digni
fructus penitentie animam captiuam eligant ...
tamen fuantes. Cohibeat se pro tua a ludis, a spectaculis
seculi qui perfectam uult consequi gratiam remissionis. Nam dum ...
se combussit, fuerit suo remansit ab exterminatione raptore
raptam non esse. Tanto itaque magis se caueat et cohibeat se
anima que sepe uel semel rapta est et corrupta. Timeat ut docta
experimento quod ignorauit uirgo. Eligat quem imitetur, nisi
quas quem animus suis dampnat. Se in iudicat qui penitentie
ne fructus in breuitate a se non elongat. Laudat enim et timet deum
digne fructificare non ignorat. Querit fructus digne
et sine digno penitentie. Se in dignum fructum fecit fructus.
Quin sufficiat penitentibus penitentia gemere, experto
simulat ut sic pacet ecclesiam, ubi peccata dolores et gemitibus
mortuus impetret uitam. Cuiusmodi debeat fieri con-
fessio et qualem illum oporteat esse qui illam commiserit
dicat ex eodem libro docet dum dicitur. Qui uult confiteri peccata ut
inueniat gratiam, querat sacerdotem scientem ligare et soluere,
ne cum negligens circa se extiterit, negligatur ab illo qui
eum misericorditer monet et petit ne in foueam cadat, qui
statim uitare noluit. Tanta itaque uis confessionis est

ut si deest sacerdos confiteatur proximo. Sepe enim contin-
git quod penitens non potest uerecundari coram sacer-
dote quem desideranti nec tempus nec locus offert. Et si ille
cui confitebitur potestatem soluendi non habet, fit tamen dignus
uenia ex desiderio sacerdotis qui socio confitetur turpitu-
dinem criminis. Mundati enim sunt leprosi dum ibant ostende-
re se sacerdotibus, antequam ad eos peruenirent. Unde patet deum ad cor
respicere, dum ex necessitate prohibentur ad sacerdotes peruenire.
Sepe quidem eo querunt sani et letandum querunt antequam
perueniant moriuntur. Sed misericordia est ubique qui iustis nouit parce-
re, sin tamen cito sic soluere a sacerdote. Qui enim omnino confitetur et sac-
erdoti meliori quam potest confiteatur. Si peccatum occultum est sufficiat
referre in notitiam sacerdotis, ut grata sit oblatio muneris. Et
infra. Laboret itaque penitens in ecclesia et ad ecclesie unitatem
tendere. Non enim unitas ecclesie succurrit non quod deest pecca-
tori sua operatione compleat demanibus in unitatem nec perit anima
morituri. Credendum est enim et pietatis fidei expostulat ecre-
de quod orationes et elemosine totius ecclesie et ordines et opera iustitie
misericordie succurrant recognoscenti mortem suam ad conuersio-
nem. Ideoque nemo penitere digne potest quem non sustineat
unitas ecclesie. Ideoque non petat sacerdotes per aliquam culpam ab u-
nitate ecclesie diuisos. Iudas enim qui penitens iuit ad phari-
seos relinquens apostolos nichil inuenit auxilii nisi augmentum de-
sperationis. Dixerunt enim. Quid ad nos? tu uideris. Si peccasti
tibi sit, nec succurrimus, nec peccata tua cum tamen suscipimus,
non comportanda promittimus, neque quomodo deponas bonus
docemus. Quid enim nobis et misericordie? que ex opera sequuntur iustitie.
Isti ad fratres ista ab illo quorum autem per locum pecoris febrici-
tante quicumque inanea ipsa in misericordie obtulit. Interrogat
petrum pro se effundentem lacrimas non fuisse Mariam et Martham
quantum Lazaro impetrarent non turbam plorantem quam unicum fili-
um acquisierat uidue. Iustum ad diuisos et diuersus perit.
Et infra. Sacerdos itaque cui omnis offertur peccator, ante quem
statuit omnis languor, in nullo eorum sit iudicandus, que in alio
iudicare est promptus. Iudicans enim alium qui est iudicandus con-
dempnat se ipsum. Cognoscat ergo se et purget in se quod uidet
sibi offerre. Caueat ut a se proiciat quicquid in alio dampno-
sum repperit. Animaduertat quod qui sine peccato est primus in ea lapi-
dem mittat. Ideo enim liberauit peccatricem quia non erat qui iuste
proicit lapidem. Quomodo lapidaret qui se lapidandum cogno-
sceret? Nullus enim erat sine peccato, in quo intelligitur omnes fuisse
reos. Nam uenialia semper remittebat per ceremonias. Sed que
ergo in eis peccatum erat criminale erat. Doctores itaque in his sa-
cerdotes sunt, sepe non edificantes illis quibus dominum obsequi iubent in
sidius. In hiis itaque patentissimum est crimen sacerdotum et ultra
modum detestabile, quando prius se iudicare et alio alli-
gare. Deberent enim esse crimen quod timuerint et detestabile
esse sentirent. In quia deo etiam ceci quod summi sapientiam
spirabunt capere suis insidiis quod illis parunt quod et quisque
uitauit. Noceret sacerdos qui in uilitate peiora iudicis eritur.
Caueat spiritualis iudex sic non commisit crimen nequitie, ita non
careat munere scientie. Oportet ut sciat cognoscere quic-
quid debet iudicare. Iudiciaria enim potestas hec exposta-
at, ut quod debet iudicare discernat. Diligens ergo inqui-
sitor subtilis inuestigator sapienter et quasi astute interro-
get a peccatore quod forsitan ignoret uel uerecundia uelit
occultare. Cognito itaque crimine uarietatem eius non dubi-
tet inuestigare, et locum et tempus et cetera que supra diximus in exponen-
da eorum qualitate. Quibus cognitis assit beniuolus par-
atus erigere et secum onus portare. Habeat dulcedinem in affectione,
pietatem in alterius crimine, discretionem in uarietate. Ad-

iuuet confitentem orando, elemosinas faciendo, et
cetera bona pro eo faciendo. Semper enim iuuet leniendo, con-
solando, spem promittendo, et cum opus fuerit et incre-
pando. Doleat loquendo, instruat operando. Sit parti-
ceps laboris qui particeps uult fieri gaudii. Doceat perse-
uerantiam. Caueat ne corruat, ne iuste perdat potestatem
iudiciariam. Sic enim penitentia ei possit acquirere gratiam
non tamen mox restituit in potestatem primam. Sic et si petrus post
lapsum restitutus fuit, et sepe lapsis sacerdotibus reddita sit
dignitatis potestas, non tamen est necesse ut omnibus concedatur
quasi ex auctoritate. Inueniuntur auctoritates que concedunt et
quasi imperant. Inueniuntur alie que minime concedunt sed uetant.
Que separare non pugnant: sed concordant, si tempus et loca et modus
penitentie pater adhibeat. Cum enim tot sint qui labuntur,
ut pristinam dignitatem ex auctoritate defendit, et quasi
usum peccandi se faciant recidendae spe ista, duo locus
est ubi ista non concurrant restitui possunt qui peccant.
Itaque pontifex iustus atque discretus non cogitet suos sacerdotes
semper abicere, nec mox restituere. Sic statutum fuit a roma-
no pontifice. Quod autem dicitur ut penitens eligat sacerdotem
scientem ligare et soluere uidetur esse contrarium eis que in canonibus
inueniuntur, ut nemo uidelicet alterius parrochianum iudica-
re presumat. Sed aliud est fauore uel odio proprium sacerdotem contemp-
nere, quod sacris canonibus prohibetur, aliud cecum uitare, quod hac
auctoritate quisque facere monetur, ne si cecus ceco ducatum
prebeat ambo in foueam cadant. Tempus uero penitentie est usque
ad ultimum articulum uite. Unde Aug. in quodam decisis si in penitentiam
ait Sebastiano. Si quis positus in ultima necessitate sue egri-
tudinis uoluerit accipere penitentiam et accipit et mox recon-
ciliabitur et hinc uadit, fateor uobis non illi negamus quod petit,
sed non presumimus quia bene hinc exeat. Nam si uis agere penitentiam
quando iam peccare non potes peccata te dimiserunt, non tu illa. Hoc
autem Aug. dicit ut apertius ostenderet dicens. Ideo fratres karissimi
penitentiam non agentes, nec in dolore delictorum suorum toto
corde manifestam lamentationis sue professionem testantes
prohibendo omnino celum miseris spe consolationis et pacis, si in infirmita-
te atque periculo ceperint deprecari, quia rogare illos non dolor
sed penitentia sed mortis urgentis commonitio compellit. Nec di-
gnus est in morte accipere solatium qui se non cogitauit mori-
turum. Item Aug. in libro de penitentia. Nullus expectet
quando peccare non potest. Arbitrii enim querit libertatem, ut delere pos-
sit commissa, non necessitatem. Qui prius itaque a peccatis reli-
quitur quam ipse relinquat ea, non libere sed quasi necessitate
condempnat. Sic enim latro ueniam meruisse in fine de omni
crimine. Non enim dedit baptizatis securitatem peccandi, et per se uiam
dat auctoritatem. Et enim baptizatus est qui tamen primum in cruce
Christum confessus est, penitentiam sumere et extremo beatitudinem uite
adueniret. Sanat et uitat in ablutione baptismi. Itaque nec
purgatorum sentiunt qui in fine baptizantur, sed recipi dicta
tibi omnes in ecclesie recepti sunt in amplexum donum
iam beatitudine. Illi autem qui cum potuerint nunquam con-
uerti uoluerunt confitentes cum iam peccare nequeant, nec sic
facile acquirunt quod uolunt. Oportet enim ut penitentia fructi-
ficet ut uita mortuo impetret. Scriptum est. Sine caritate
nemini salus est. Non itaque in solo timore uiuit homo. Qui
ergo sero penitet oportet non solum timere deum iudicem, sed iu-
stum diligere. Non enim penam timeat, sed anxietur pro gloria. Deb-
et dolere de crimine et de omni eius perdita uarietate. Quod
quam uix sit dicerem. Sed tamen Aug. potuit dubitare. Credo
quod illi quidem. Qui ... quod hora ingemiscit et conuersus fuerit
uiuet. Dixit conuersum, non tantum uersum uiue. Ver-

iu quidem puto qui dolet de crimine. conuiu sū qui dolet de omi eis quā exposuimus u.ā.eriate. Virtuti aptio quia ī uult diminutie [illegible] m. Conuitā ·i· tot. ōio uitat. qui iā ī penas tamen tamer ·f· adbene dum festinat tende. Que cōuiuio si contigit aliqui ī infi ne desp̃andū nō est de ei remissioe. Quoniam uix t ra roē tā iusta cōuersio tā dū e depenitere sero. Que timor bus urguet · penas [illegible] uix inuenit satisfacti one. dixime quā filius quos illuare dilexit sū plen tas. Vror ī mūdus āe uocet. Multos solet sera pen tentia decipe: quoniam quidē semp potest ē. semp ī īmor te uiuere ualet quid · plac. Cū itaq· operisse nō bis ē difructu fera penitentia. iputare eapot quā cuiq· uult sua mīa · ī enumirare ex mīa q̄ dāpnare pot iusticia. Quoniam int ta sūt q̄ impediū · ī languen te redduut periculosissimū ē · ī mētū uitaui admo tem pdhere penitentie remediū. Quoniam magnitudinē cui dēre inspirat si quis ē uerā penitentiā quod expectat dī clemētiā maiorē sentiens dī bonitatē suā nequitia · si sic conuisus uita [illegible] ī timoris ē ī p̃mittam q̄ euadat omnem penā. Nā plus purgandus ē igne purgationis. qui aliud sēm distulit fructū uisionis. Sic in igne ī licenus ūlir mundi ē quis. excellit hominem penā quā unquā passus ē in hac uita. Nūquā in carne tanta inuen tae pena. licet mirabilia martires passi sint torm ta. Multi nequiter quanta sepe sustinuere sup plicia. Studeat q̄ quisq· sic delicta corrigē ut post mortē penā nō oporteat tolerare. Quedā enī pec sūt que mortalia sūt penitentia sūt uenalia. nō statī sanata. Sepe enī q morti [illegible] ē sanare. Languet uiciat quē p̃fuerat mori tur. Adaū impenitentes mori [illegible] · ī ctia lē cruciat · cū ī impenitentes sint sicut ī [illegible] semp peccare. ardē ē misereri q· opat sine peccā to · ē̄ sine fine · [illegible] qui nūquā uiuatedū ē. Semp plent iniquitate semp sentiunt torquet sine fine;

[illegible]

Quod aū orōis p̃ coniugalē opa [illegible] [illegible]. Ut ieronimus in quodā sermone [illegible] dicit · [illegible] [illegible]

Secutis sit. [illegible] qm quicūq· uxori debitū reddere uacare ī p̃pos orōi. nec decarnib·. agni comedere. Si pane p̃posi nōs abbis qui uxores [illegible] dū p̃posuit · q̄tomagis panis sūt [illegible] ip̃porabbis qui coniugalib· [illegible] [illegible] ī unguine nuptias [illegible] [illegible] nalib· opib· debeam. It aug. [illegible]

Quod [illegible] [illegible] quia sentiq· ut dicit [illegible] [illegible] stimi uxores adueneit [illegible] [illegible] [illegible]

Quod [illegible] [illegible] ut incasbatione uictus sectiq· [illegible] penitentia fra tris. [illegible] pmitti · [illegible] [illegible] continentia addat. [illegible] consensu adhibere uoluit. Certe [illegible] causa orōis continentia [illegible] [illegible] adulterii coniugis. [illegible]

Uxore ī possunt.

[illegible] ut [illegible] orōi ī cōsensu [illegible] [illegible] fraudū debito. [illegible] consensu uxoris [illegible] continentia [illegible] uenit [illegible] auctoritat· pbat. [illegible]

Si uxor ī [illegible]

Si dicat [illegible] uolo · nolo ī uxorē [illegible] quod [illegible] illa [illegible]. [illegible] tuā deb· illa fieri fornicaria. [illegible] uo. adultera erit. [illegible] cōpensari. Redde debitū · [illegible] [illegible] tione [illegible] reddis q debet uxor [illegible] [illegible]

Non [illegible]

Nuntia [illegible]

Notificasti te mortem [illegible] [illegible] cordatioe · [illegible] nachū fieri · [illegible] [illegible] [illegible] monachii [illegible] sine abbate [illegible] monastiū [illegible] [illegible] uxoris [illegible] [illegible] familie [illegible] [illegible] domū [illegible] sapientū cōsilio adiā dicte [illegible] [illegible] [illegible] [illegible] [illegible] [illegible] tur inf [illegible]

nulla ut dr licentia accepta recessisti · ī monastiū petisti. nō enī uiolentia · sed ex pari uoluntate cōsēsu sepatio dē si fieri deb· · nec ipa ut monastiū eligere aut p̃fessā continentia habitū cū festinatione deb· mutare. Iē ex decret apo pendula [illegible] [illegible] [illegible] uxor obtulit.

Uir sine licentia mariti [illegible] [illegible] [illegible] [illegible] recipiet [illegible] [illegible]. It aug. [illegible] [illegible] [illegible] [illegible]

Ē cō patri cōsensu [illegible] [illegible] [illegible] [illegible] de debuistis. aquo p̃posito [illegible] [illegible] [illegible] [illegible] [illegible] [illegible] [illegible] [illegible] [illegible] [illegible] [illegible] [illegible] [illegible] [illegible] [illegible]

Uxor cōtinente sine uxoris cōsensu reddiū poss.

[illegible]

Uxore suā uelare [illegible] [illegible]

[illegible]

[illegible] [illegible] [illegible] [illegible] [illegible] [illegible] [illegible]

Ut dicere ī absū sui uxorem uir testimonio uir lapi dare illa · si hoc uere ē demōstrat · ipse tū innuassim lapidatur · [illegible] [illegible] [illegible] [illegible] [illegible] [illegible] [illegible] [illegible] [illegible] [illegible] [illegible] [illegible] [illegible] adulti. [illegible]

[illegible] [illegible]

[illegible] [illegible] [illegible]

[illegible] [illegible] [illegible] [illegible] [illegible] [illegible] [illegible] [illegible] [illegible] [illegible]

[illegible] [illegible] [illegible] [illegible] [illegible] [illegible] [illegible] [illegible]

Quidam uir incaptiuitatē ductus ē p̃ea uxor eius audiens illū mortuū nupsit alii. Demū ille de captiuitate rediens repetit uxore sua. Illa post tenis amore captā sp̃ni[illegible] [illegible] [illegible]. Nunc p̃mū quer[illegible]

anste ita adulteri que uiuente uiro suo alteri nupsit. Secdo. antecedente p̄mo sit cognita recede. Tcio. redire ad p̄mum. Vnde q̄stio tcia auctoritate leonis pp. qui scribens niceto aquilegiensi ep̄o ait. Que illi nupserunt putantes uirum suum mortuum esse illo redeunte ad priorem redire cogatur.

uir per bellicam cladem. et grauissimo hostilitatis incursu ita quedam dicuntur diuisa coniugia. ut abductis in captiuitatem uiris femine eorum remanserint destitute. que uiros pro...

[illegible]

Contra institutum sit ne consanguineam ... uxorem.

[illegible]

fere. Unde necesse est ut quarta et quinta generatio fidelium licenter sibi iungantur. ¶ Sed idem humillimus papa Gregorius post multum tempus a Felice Messine Sicilie presule requisitus utrum Augustino scripserit ut Anglorum quarta generatione contracta matrimonia minime solverentur, inter cetera talem rationem reddidit. Quod scripsi Augustino Anglorum gentis episcopo, alumno videlicet ut recordaris tuo, ipsi et Anglorum genti que nuper ad fidem venerat, ne a bono quod ceperat metuendo austeriora recederet, specialiter et non generaliter me scripsisse cognoscas. Unde et mihi omnis Romana civitas testis existit. Nec ea intentione hec eis scribendo mandavi, ut postquam firma radice in fide fuerint solidati, si infra propriam consanguinitatem inventi fuerint, non separentur, aut infra affinitatis lineam, id est usque ad septimam generationem, iungantur. Sed quia adhuc illis neophitis existentibus eis primum illicita conferre et eos verbis ac exemplis instruere oportet. Nam iuxta apostolum qui ait: lac dedi vobis potum non escam. Ista illis modo, non posteris, ut prefixum est, temporibus tenenda indulsimus, ne bonum quod infirma radice plantatum erat erueretur, sed aliquantulum firmaretur et usque ad perfectionem custodiretur. Item ubi illud Cabilonensis concilii:

In v. et vi. generatione nullus amplius copuletur coniugio.

Contradicimus ut in quarta et v. et vi. generatione nullus amplius coniugio copuletur. Ubi autem post interdictum factum fuerit inventum separetur.

Hac auctoritate dum v. generatione coniugium interdicatur, in vii. permitti videtur. Sed gradus cognationis secundum quosdam varie computantur. Alii namque patrem in primo gradu, filium in secundo ponunt. Alii primum gradum filios appellant, negantes quod cognationis inter patrem et filium est, cum una caro probentur pater et filius. Auctoritates igitur quod consanguinitatis cautela usque in vii. gradum protendatur, patrem ponunt in primo gradu. Que vero usque ad sextum gradum prohibent, primum gradum filios appellant. Atque ita fit ut eadem persone secundum hanc diversitatem inveniantur in vi. et vii. gradu. Item illud Fabiani quod affinem in quinta generatione copulari iubet, videtur esse contrarium illis decretis ubi precipitur ne ullus christianus de sua consanguinitate sive de consanguinitate uxoris sue coniugem ducat propter carnis unitatem. Similiter et inveniuntur contraria illi capitulo Gregorii: nec eam quam ex propria consanguinitate coniugem habuit etc. Sed illud Fabiani intelligendum est de duabus personis uno latere affinitate coniunctis, ut sunt uxores duorum fratrum. Si coniugem unius eorum alius matrimonio copulaverit post mortem eius, non potest affinem superstitem in coniugem ducere. Non in v. gradu affinitatis inveniuntur. Unquam nec occasione mariti alicuius maritorum duceret, post mortem eius uxorem propinqui ducere non potest. Hic et idem illi precipitur. Relicta consanguinei eius uxoris sue, nam consanguineam uxoris sue, sive relictam consanguineorum usque in iiii. generationem nullus ducat in uxorem. Quidam autem Gregorii et aliorum intelligunt de eo consanguinitate viri et uxoris, ut post mortem alicuius eorum nullus de cognatione defuncti superstes matrimonio copuletur. Demonstrandum est usque ad quem gradum quisque a propria consanguinitate et cognatione sue uxoris abstinere debeat. Constat quod quemque usque ad vi. gradum consanguinitatis nuptias prohibent. Sicut in his translatis scribit Ysidorus Ethimologiarum libro vi. capitulo vi.

Quod usque ad vii. gradum consanguinitas observetur.

Consanguinitas dum se paulatim propaginum ordinibus dirimens usque ad ultimum gradum se subtraxerit et propinquitas esse desierit, eam rursus lex matrimonii vinculum recepit, et quodammodo revocabit fugientem. Ideo autem usque ad sextum gradum consanguinitas constituta est, ut sicut sex etatibus mundi generatio et hominis status finitur, ita propinquitas generis tot gradibus terminetur. ¶ De gradibus non consanguinitatis quomodo computandi sunt beatus Ysidorus sic loquitur.

Quomodo dirimantur gradus cognationis.

Series consanguinitatis sex gradibus hoc modo dirimitur. Filius et filia, quod est frater et soror, sit ipse truncus. Illi seorsum seiuncti, ex radice illius trunci egrediuntur isti ramusculi. Nepos et neptis primus. Pronepos et proneptis secundus. Abnepos et abneptis tercius. Adnepos et adneptis quartus. Trinepos et trineptis quintus. Trineptis nepos et trineptis neptis sextus. Item Alexander papa Neapolitanis clericis et omnibus episcopis atque iudicibus per Italiam constitutis scribit de huiusmodi tradicionibus. **Quomodo sint computandi gradus consanguinitatis.**

Ad sedem apostolicam perlatum est questionem nuper exortam de gradibus consanguinitatis quam quidam legum et canonum imperiti contra ecclesie consuetudinem propinquitatis gradus et sacros canones et ecclesiasticum morem numerare nituntur, novo et inaudito errore affirmantes quod germani fratres et sorores inter se sint in secunda generatione, filii eorum et filie in quarta, nepotes et neptes eorum in vi. taliquoque modo progeniem computantes et huiusmodi sexto gradu determinantes. Dicunt deinceps viros ac mulieres inter se posse nuptialia iura contrahere. Et ad huiusmodi profanum errorem confirmandum saeculares assumunt leges quas Iustinianus imperator promulgavit de successionibus consanguineorum, quibus confisi ostendere moliuntur fratres in secundo gradu esse numerandos, filios eorum in quarto, nepotes et neptes in sexto. Sic seriem genealogie terminantes numeratione sanctorum patrum et antiquam ecclesie computationem ad nichil usque perducunt. Pro his quidam calliditate disturbare nituntur. Nos vero deo annuente hanc questionem discutientes, convocatis ad synodum habitam in Lateranensi consistorio convocatis ad hoc episcopis et clericis atque iudicibus diversarum provinciarum. Denique diu ventilatis legibus et sacris canonibus distincte invenimus ob aliam atque aliam causam alteram legum fieri, alteram canonum computationem. In legibus siquidem ob nichil aliud ipsi gradus inmoderantur nisi ut hereditas vel successio ab una ad alteram personam inter consanguineos deferatur. In canonibus autem ob hoc progenies computantur ut aperte monstretur usque ad quartam generationem a consanguineorum sit nuptiis abstinendum. In ipsis scribitur ut hereditas propinquis in legitimo conferatur. Hic vero ut rite et canonice inter fideles nuptie celebrentur. In legibus distincte numerantur gradus non usque ad sextum. In canonibus autem usque ad septimum distinguuntur generationem. Hac quoque de causa quia hereditates nequeunt deferri nisi de una ad alteram personam, ideo curavit secularis imperator in singulis personis singulos perficere gradus. Quia vero nuptie sine duabus non valent fieri personis, ideo sacri canones in duas in uno gradu constituere personas. Utraque tamen computatione si recte consideratur perspecta fuerit, ut sensisse et eandem eius sententiam esse atque ad eundem terminum convenire manifestabitur. Iustinianus namque usque ad quem gradum consanguinitatis sive hereditas duraret in suis legibus diffinivit. Canones vero ultra sextam vel septimam nullam generationem numerant. Sexto quippe gradu determinato imperator legibus subintulit imperator: hactenus ostendisse sufficiat quemadmodum gradus cognationis numerentur. Namque ex his palam est intelligere quemadmodum etiam ulteriores gradus numerare debeamus. Generata quippe persona gradum adicit. Ecce in his verbis aperte ostendit tales gradus quales ipse computavit non tantum usque ad sextum vel ulterius numerare debere. Quippe cum ultra sextum ulteriores gradus numerandos esse decernit, ubi et ulteriores nominat gradus aperte indicat non sex tantum esse gradus, sed sex fines adhuc alio numerando. Nec minus

cum imperatoribus ipse firmavit imperator decimo gradu quod dicendo non esse tantum sex luce clarius constiterit. In legibus autem gradus computant. Ac sex inter se possunt intendant quos hactenus calent. Ac ecce huiusmodi pravitatis error. Enim vero si secundum leges inter agnatos et cognatos defertur successio, consanguineos esse non dubium est. Neque enim succedent nisi inter se teste Iustiniano in eo gradu attinent. Consanguinei igitur sibi sunt qui sibi succedunt. Si in eo gradu consanguineis sibi existunt. Nec terminata consanguinitas in vi. gradu, aut non sunt fallaces leges quibus statuuntur qui in eo gradu sibi succedere consanguineos iubent. Quod si sunt consanguinitas in huiusmodi vi. gradu, falsidicentur isti qui ultra illum sextum gradum nolunt computare consanguinitatem. Igitur vel leges esse falsas, aut isti qui sic finiunt generationem. Sed ut veridice leges et vera cessit canones dicamus idque veritas habet, scilicet quod terminatur consanguinitas in huiusmodi sexto gradu. Utique non computatio sicut superius diximus in uno fine concluditur. Namque duo gradus legales unum gradum canonicum efficiunt. Fratres itaque qui secundum seculares leges dicuntur in ii. gradu, iuxta canones numerantur in primo. Filii fratrum qui illic numerantur in quarto, hic computantur in secundo. Nepotes vero qui ibi in sexto, istic numerantur in tercio. Sic deinceps qui legibus scribuntur in octavo et x., in canonibus diffiniuntur in quarto et v. Atque hoc modo de reliquis sentiendum est, ut quos canones dicunt in sexto vel in septimo, eos seculares leges accipiant in duodecimo vel quarto decimo. Hanc computationem intelligens prudentissimus papa Gregorius cum quereretur in qua generatione fideles coniungi debeant, ipsas seculares leges testimonium adducens Augustino Anglorum episcopo sic rescripsit. Quedam terrena lex in Romana republica permittit ut sive frater et soror seu duorum fratrum germanorum vel duarum sororum filius et filia misceantur. Sed experimento didicimus ex tali coniugio sobolem non posse succrescere. Unde necesse est ut iam tercia vel quarta generatio copulatio fidelium licenter sibi coniungi debeat. Nam a secunda quam prediximus omnino debent abstinere. Ecce liquido aperte monstratur filios vel filias fratrum in secunda generatione numerari. Et eorum filii vel filie numerantur in secunda fieri non potest. Ut ipsi fratres non sunt in prima, filii eorum in secunda, dubium non est quin eorum nepotes sint in tercia, pronepotes in quarta. Sic et de reliquis usque ad septimam. Sed sunt quidam qui ex his Gregorii verbis quibus ait ut in tercia vel in quarta generatione copulentur fideles, occasionem accipiunt illicita matrimonia contrahendi, dicentes se iuste facere posse quod tam prudentissimus doctor sua sententia diffinivit. Isti itaque qui se hoc velamento defendere nituntur, audiant meidicet patris sententiam non generaliter dictam, sed specialiter Anglorum genti mandasse. Nam postmodum a Felice Messane Sicilie presule requisitus si Augustino mandavit generaliter cunctis ecclesie tenendum esse, apertissime monstravit non alius hoc quam illi genti mandasse, ne bonum quod cepit metuendo austeriora desereret. Sed illis postquam in fide essent firma radice solidati et universali ecclesie censuit semper esse tenendum, ut nullus de propria consanguinitate vel de affinitate infra vii. generationem aliquam sibi audeat coniugio copulare. Et ex apertis monstrativis exclusis ipsis legis et auctoritate prudentissimi papa Gregorii quibus de gradibus consanguinitatis numerande sentire debeamus quamvis aliqua ratio parum ipso revera ad Iustinianum. Nam sicut ipsi fatentur in illo sexto gradu consanguinitas finiretur, eos personarum ramusculos quos in tercio gradu in pictura arboris continet, velut sic post illos oportet determinari. Sed quia eos quos in pictura predicte arboris numerant extra parentelam sistunt nunquam sine

diminutione consanguinitatis a se poterunt separari. Veluti non sine damno cuiusque persone valet a proprio corpore manus brachia et pedes truncari. Illa quoque sacrorum preceptio canonumque ubi a propria uxore consanguinitate quamdiu generatio recordatur ut in memoria retinetur, nec a predicta parentele discrepat computatione. Nam sicut vii. gradibus canonice et usualiter nituntur omnia propinquitatum nomina continentur ultra quos nec consanguinitas invenitur, nec nova gradum reperiuntur, nec successio potest amplius prorogari, nec memoriter ab aliquo generatio recordari. Ne vero in hac consanguinitatis computatione aliquid de hic ambiguitas valeat remanere, aliam quam quidam fecerunt numerationem in hac eciam disputatione duximus discutiendam. Sunt enim quidam qui non a fratribus, sed a filiis eorum, id est patruelibus et consobrinis genealogiam numerare incipiunt, dicentes filios fratrum in prima generatione computari debere, quia fratres quasi quidam truncus ex quo cetera ramusculi oriuntur existunt. Sed nec ista graduum computatio sibi non intellecta fuit ab ea quam superius exposuimus in sententia poterit esse diversa. Si enim quando dividuntur sunt a filiis fratrum, non progediunt ultra sextam generationem, scilicet sicut toti mundi sex etates existunt et humane vite eadem sex etates in consanguinitate sex tantum autumant computandas esse generationes quibus finitis nove coniunctionis dicunt posse fieri initium ut quasi fugientem possint revocare consanguinitatem. Hec itaque computatio quod incipit a fratrum filiis et numerat usque ad sextam, tantundem valet quantum que incipit a fratribus et computat usque ad septimam, nec ulla in sensu consistit diversitas quamvis in vocabulo graduum varietas videatur. Ultima namque generatio sicut a fratribus sumat initium numerandi septima invenitur, sic a filiis fratrum sexta reperitur. Taliter igitur determinatis gradibus consanguinitatis apostolica auctoritate vos monemus, fratres et filii, ut omnibus sic seriem genealogie computandam esse intimetis, quemadmodum sancti patres enumerandam esse sanxerunt et antiquus mos sancte et universalis ecclesie prolongato tempore olim computasse monstratur. Nam si quis presumptione et obstinata mente a recto tramite apostolice sedis deviare voluerit et aliter quam in nuptiis celebrandis gradus parentele numerare contenderit, primum a pluralitate celesti penitus pelleretur, postmodum vero gladio perpetui anathematis noverit se iugulandum. Item Gregorius. **Quod consanguinei uxoris ad virum pertinere dicuntur et quomodo affinitate sint computande.**

De eo autem de affinitate quod dicitis parentela esse quod ad virum ex parte uxoris seu que ex parte viri ad uxorem pertinet, manifestissima ratio est, quia si divina sententia ego et uxor mea sumus una caro, profecto mihi et illi mea suaque parentela propinquitas una efficitur. Quocirca ego et soror uxoris mee in uno et primo gradu erimus, filius vero eius in secundo gradu erit a me, nepos vero tercio. Idque utrinque in ceteris agendum est successoribus. Uxore vero propinqui cuiuscumque gradus sit, itamen oportet attendere, quemadmodum ipsius quo gradus aliqua femina propinquitatis sit. Quod nimirum uxori mee de propinquitate suum in ceteris cognationis gradibus convenit observari. Cum vero aliorum sententiam antique sunt, a quibus tanto vos sollicitius oportet cavere quanto apertius deprehenditis illos divinis legibus oppugnare. Item Ysidorus. **Nomina graduum superiorum seu inferiorum lineari revenientium.** F

Primo gradu superiori linea continentur pater et mater, inferiori filius et filia, quibus nulle alie persone iunguntur.

Secūdo gradu continentur superiori linea. Auus aua. In feriori. nepos neptis. In transūsa frater soror. que persone du plicantur. Auus et aua tamen ex patre quam ex matre ac cipiuntur. Que persone sequentibus quoque gradibus similiter per successionem que in gradu consistunt ipso ordine duplicantur. Iste persone in secundo gradu ideo duplices appellantur. quia duo aui sunt paternus et maternus. Item duo genera nepotum. sunt ex filio. siue ex filia procreati. frater soror. ex transūso ue niunt. i. aut frater patris. aut frater matris. qui aut patruus aut auunculus nominatur. qui et ipsi hoc ordine duplicantur. Tertio gradu ueniunt supra proauus proaua. Infra pronepos pro neptis. Ex obliquo fratris sororisque filius et filia. patruus. a mita. i. patris soror et frater. Auunculus matertera. matris frater et soror. Quarto gradu ueniunt supra abauus abauia. Infra abnepos abneptis. ex obliquo fratris et sororis. nepos neptis. pa truelis frater soror patruelis. i. patrui filius et filia. consobri nus consobrina. i. auunculi et matertere filius et filia. Ami tinus amitina. i. amite filius et filia. Itemque consobrini qui ex duabus sororibus nascuntur. quibus accrescit patruus magnus. amita magna. i. aui paterni frater et soror. Auun culus magnus matertera magna. i. auie tam paterne quam materne frater et soror. Quinto gradu ueniunt supra quidem at tauus attaua. Infra adnepos adneptis. Ex obliquo fratris et

sorores patrueles.

sororis ~~pneptis~~ [pronepos] proneptis. fratres patrueles et amitini amitine. con sobrini consobrine. filius et filia. proconsobrinus consobrina. i. patrui magni. amite magne. auunculi magni. mater tere magne. filius et filia. Quibus accrescunt propatruus. pro amita. hii sunt proaui paterni frater et soror. proauunculus pro matertera. hii sunt proauie paterne materneque frater et soror. pro auie materne. Ulterius nec alius gradus quam scriptus est. nec alius uocabulis declarari potest. Sexto gradu ueniunt supra tritauus tritauia. infra trinepos trineptis. ex obliquo fratris et sororis. ad nepos adneptis. fratres patrueles et sorores. matrueles. ami tini amitine. consobrini consobrine. patrui magni. ami te magne. auunculi magni. matertere magne. Nepos. neptis. proconsobrini filius et filia. Abpatruus. abami ta. hii sunt abaui paterni frater et soror. Abauunculus abmater tera. hii sunt abauie paterne materneque frater et soror. abauie que materne. Hic quoque exemplum nature amplius non possunt. quam ipse auctor deseruit. Septimo gradu qui sunt cognati recta linea supra infraque propriis nominibus non appellantur. sed ex transuersa linea conti nentur. fratris sororisque adnepos adneptis. Consobrini filii filieque successiones. Ideo constat sex gradus esse constitutum. quia ulterius per rerum naturam nec nomen inueniri. nec uita succesio propagari potest. In his sex gradibus omnium propinquitatum omnia nomina continentur. ultra quos nec affinitas inueniri. nec successio potest amplius prorogari. De gradibus consanguinitatis et affinitatis qui sint et quomodo computandi. quibus et nominibus appellentur. auctoritate beati Ysidori atque Gregorii et alexandri sufficienter monstratum est. Restat quibus accusatoribus et testificatoribus consanguineorum con iunctio dirimenda sit. Unde ita dicitur Fabianus papa.

Consanguinei et mutui et superne descendentis et uicinioris propinquitatis in sinodo computentur.

Consanguineos ex utroque nullus accusauerit. et consanguinita tem in synodo computent. Scilicet propinqui et quorum notitia pertinet. i. pater. mater. soror. frater. patruus. auunculus. amita. matertera. et eorum procreatio. Si autem progenies tota defecerit ab antiquioribus et notioribus quibus eadem propinquitas nota sit. episcopi canonice perquirat. et si inuenta fuerit propinquitas separentur. Item urbanus nicano genuensi episcopo.

edificamus et. ut postquam tres aut duo ex propinquioribus iam defuncti uxoris. uel uiui ei qui accusatur hanc propinquitatem iure iurando firmauerint. uel si tres aut duo ex antiquioribus ge nuensibus quibus hec propinquitas sit nota qui bone fame et ueracis testimonii sunt. remoto amore. timore. precio. et omni malo studio super dicto modo consanguinitatem firmauerint. sine omni mora coniugium dissoluatur. Quod si propinqui et extranei nobis tm propinquitatem testantur et iuramento probare noluerint. uel nequi uerint. coniugium nullatenus dissoluatur. sed competens eis penitentia propter infamiam. uel peccati maculam si forte inciderint aliquam iniungatur. Item quibus accusatoribus et testificantibus consanguineorum coniunctiones sunt dirimende. Cum modo uero iuramentum ab accusatore sit exigendum ex romano ordine habetur. Et aliud in eodem. Iuramentum accusatoris.

Ex parentela illa quam dicit esse inter .N. et istam eius coniugem .N. quod quidem in sensu. aut audisti a tuis uicinis. aut a tuis propinquis antiquioribus. tu propriū ingenium nec pro timore. aut amore. uel pretium aut precium consanguinitatem celabis et patuo. aut omisso. cum hic requirerit uisserit quantocumque ex hiis uicino gradu sicut deus adiuuet. et ista sancta reliquie. Iuramentum illius sacramentum quod iste iurauit de illa parentela testium.

rentela que inter filium et eius coniugem .N. computatur quod tu illud ob seruabis inquantum supra sicut deus adiuuet. Item de antiquiori testimonio coniugia a parentibus dirimuntur. nulla robe ratum habet. Cum enim dominus dicat. Ore duorum uel trium testium. Item cum in .iii. eidem concilio dicatur omnis consi lia quam directa sua rebus fit secundum diuinam legem sub duobus tm uel testibus. Et iuxta dominum dicente. dum stet omne aliud uerbum ore et uel trium testium stet omne uerbum. Item cum alibi dicatur nulli persone quantumlibet excelse testimonio aliquid credatur et euidentis sime appareat. unius assertione coniugia a parentibus dirimi modo quod uanum quam filii qui de incestuosis nascantur [filii nasceret] Aug. in libro qui nunc supleuit. cap. lxx. vii. determinat tradidit.

Non appellentur filii qui de incestuosis nascantur.

Unde est quicumque dormierit cum cognata sua sine filius moriatur. cum filii ex huius modi iunctionibus et annatis hodie nascantur. Aut intelligendum est legem constitutam ut quam quod ex eis nati fuerint. non deputentur filii. et nullo parentibus iure succedant. Item de his uero qui ignoranter iuncti sunt in quo gradu consanguinitatis uel affinitatis ex dispensatione ecclesie relinquantur gg. in registro diffinit dicens. Non separentur qui in gradu uel ignoranter copulantur.

Ex gradibus uero cognationum qui infra .vii. generationem in matrimonio sunt iuncti. si nescientes fecerint. et intra tem pus annorum fuerint uel cum filios habent in electo qui uero sunt. aut fortasse igitur hominibus non separentur. donec nos per mittente domino ore ad eos loquamur. Sed an duo. sed in dulgentia mi ris impium. Quarto de inscius duobus gradibus noua sanctiuisse nuptias uidetur. id infra annum coronandum modis omnibus separi Deinde uero generatio alia propinquorum talem parentes suos ta firmentur. ut nullus audeat deinceps talia sibi proprie quis fecerit. sine retractatione in .iii. accusatum uiuentibus separentur. Hii uero qui propinqua sanguinis uxoris sine inmatri monio sociauerit. sic iam dudum uobis scripsimus qui cedem gradu inuenta sint separentur. aut suspendantur corpore usque dum nos in sunt domino auxiliante conuenimus. Item si de hiis qui mortui uero re sedis esse habere nuptias uolet. austeri. honeste et romana uiuit proprie perpetuo ab eadem consanguineis usque ad septimum gradu genealogie abstinui. si nos fas induigentia sancte matris ecclesie inter plurimum. Certum uero tale scriptum legum con lurari dignus sortium. et quibus quam discipline in tantum

homini mala et illicita modis omnibus refutanda sint. ut furto dei cepit ipse cuncta quiescat. Item felici messane ciuita tis episcopo. In .iiii. uel .v. gradu coniuncti inuenti. fuerint se parentur.

De salubri prouidentia sanctiui ne quis fidelium appropinquis sanguinis sui usque quo affinitatis lineamenta generis successi one cognoscitur. matrimonio se desidat copulari. Sed si ca maioribus nostris definitum est. ita modis omnibus obseruet. Quamuis a septenarium numerum parentele nulli unquam copulam contrahere licentiam damus. Infidelis et qui ex patre et matre consan guinitatis descendunt parentela. Quamuis et quamquam in quarto uel quinto gradu coniuncti inuenti fuerint separentur. Quoniam sepi erit omnis homo ad proximam sanguinis sui non accedat ut reuelet turpitudinem eius et cetera. Alia quam effectum quam accessus probibe demedio propter. Et nequibus coniunctio interdicatur illicita: habere secundi coniugii melioris libertatem. Item de auctori tate qui in quarto uel quinto gradu consanguinitatis iuncti inuenti fuerint ab ecclesia separari iubet. Unde quamuis liceat fraude testium. aut ignorantia eorum decepta aliquo separantur per separationem alia coniugia contraxerint. si postea deprehensa fu erit calliditas. uel falsa opinio testium an priora coniugia sint redintegranda. Quod fieri non posse arguitur. auctoritate probatur. Sententia namque per appellationem infra terminum legem statutum releuata fuit. Trecuo et a bile robur obtinebit. Unde ut gg. scribit dicens. Que mutabiliter decreta sunt mutari non expedit.

Unum modis ex casu facere disciplinae. et moderationem conue niens est ut que mutabiliter ordinata fuerint. et decisa in po sterum nulla debeant refragatione turbari. Quamquam senten tia mutabiliter datam. nec per appellationem intra certum terminum releuata. apparet quod nequaquam postea coniugia redintegranda. Instante respondet. Aliud est sententiam rescindere et ratio nabiliter decisa turbare. atque aliud que per subreptio nem euenium deprehensa corrigere. Suum namque errorem cuique corrigere licet. atque ideo que a quolibet illicite committuntur siue a decessoribus admissa inueniuntur in melius reuocari o portet. Porro illicite uxor a uiro suo separata et illo uiuente alii copulata cum dominus soli fornicationis causa uxorem a uiro suo separari iubeat. Sed ergo si aliquis eam in terpu taret defunctum alium copularet. et quibus occasione re ueniente a priori consortio discedere. quamuis iudicio ec clesie cogatur redire ad eum quem reliquit. tamen si per terminum uirum qui mortuus putabatur redire contigat. postea coniugia redintegrabuntur. Sic cum deprehenditur non fuisse consan guinei. qui causa consanguinitatis ab inuicem separati sunt. postea consortium fedum sunt reparanda. Quod autem que illicite admit tuntur. uel admissa inueniuntur corrigenda sint. et quod sententia romane sedis in melius commutari ualeat auctoritate Ylarii pape. et nicolai monstratur. Ait namque Ylarius episcopo in urbe rome synodo presidens. Corrigendum est quod illicite admittitur. aut a predecessoribus admissum inuenitur.

Quod quis commisit illicite. aut a predecessoribus suis inue nit admissum. si prius priuilegium uult ueritate dampnabit. Item nicholaus papa. Sententia romane sedis in melius co mutari potest.

Sententia romane sedis non negamus posse in melius commu tari. cum aut subreptum aliquid fuit. aut ipsa pro consideratio ne etatum. et temporum. seu grauium necessitatum dispensatione quodam ordinare decreuit. Quoniam et egregium apostolum paulum quedam fecisse dispensatione legimus. que postea reprobasse legitur. Ad eum obseruandum est quod illa romana uidelicet ecclesia eius

ferentissima consideratione uel fieri delegit non quod ipsa que bene sunt diffinita retractare noluit. Sic ergo sententia roma ne sedis in melius commutari ualet. sic cuilibet ecclesie senten tiam per subreptionem datam cognoscitur. mutabiliter reuocari potest. Decreta que ab sedis nuptias in suo iterum in eadem affinitate consanguineorum post uirum remaneat an sobo les ex secundis nuptiis suscepta consanguineis post uiri copu lari possit. Nunc uero querit. Unde sic ita scribit gg. uenerio carali tano episcopo.

Affinitas in superstite non deletur.

Fraternitatis uestre studiose sagacitati frater amande quis de deo referre gratias. Quamquam quesita que debuisti. iocundum merito didici. Unde placere ad inquisita respondeo. Sede apostolice consule decursum. similiter copula nuptiali extincto uiro coniuncta cognatione eius pertineat. siue defuncto cognatio ma neat. uel si sublato uiro cognationis uocabula dissoluantur. uel si suscepte sobolis possint legitime ad prioris uiri cognatio nis transire copulam. Est enim uerbum dei ualidum. forte et durabile et perseuerabile. et immutabile non momentaneum non transitorium. Ait enim per se ipsa ueritas que deus est. uerbum dei est. Celum et terra trans ibit. uerba autem mea non transibunt. Antequam deus in carne appareret. inter ho mines eo inspirante dixit adam. Quam ob rem relinquet homo patrem suum et matrem et adherebit uxori sue. et erunt duo in carne una. Deinde cum ueritas oriretur de terra in terra. et uisibit in humanita te appareret. interrogatus est si liceret homini uxorem relinquere. Quod propter fornicationem excluderet maritalem copulam. Unde protulit statim in medium eandem ipsam sententiam. qui ante secula manens cum patre uerbum inspirauerat ad ea que con firmans quod propter protulit homo. Quam ob rem relinquet homo patrem et matrem. et adherebit uxori sue. et erunt duo in carne una. Si una caro fiunt. quomodo potest aliquis eorum propinquus uni pertinere non pertineat alteri. Hoc minime fieri posse creditum est. Porro uno defuncto in superstite affinitas non deletur. nec alia copula coniugat affinitatem prioris copule solui ualet. Sed neque alienum nuptiarum soboles per hanc affinitatem prioris uiri sortiri transire. pro eo quod uerbum domini ualidum est et forte. Et ut inquirens dixit propheta. Verbum domini stabit in eternum. Et alius propheta. Quam ipse dixit et facta sunt. ipse mandauit et creata sunt. Statuit ea in eternum et in seculum seculi. preceptum posuit et non preteribit. Nam per uerbum atque preceptum effecti duo carne una. masculum et feminam. cum innume ra multitudine utriusque sexus non uideatur in unam faciem secum. Sic ipse ueritas dicit. Non rogo pro his tantum sed et pro his qui per uerbum eorum sunt credituri in me ut unum sint sicut pater in me et ego in te. ut et ipsi in nobis unum sint. Si quis ergo sacrilego et temerario ausu uel defuncto querit propinquitatem extinguere. uel subal terno affinitatis uocabula dissipare. uel susceptam sobolem alterius copule propinquitati prioris credit legitime sociari. hic negat diuinum uerbum ualidum esse et forte. et quia tam facile tam ueloci querit dissoluere. hic credit uerbum domini in eternum manere. Confice terra ex .iiii. locis magna interceptione a se distantibus confecta et coagulata finge cuiuscumque figure uel similitudinis corpus uolueris [fusiliaris]. numquid erit huma num ingenium quod ipsas .iiii. partes ab inuicem ualeat segre gare. ut unaqueque per se possit agnosci. Sic aut .iiii. aut duo confiauerint in unum. et de duobus fit una concreta tio. hanc similitudinem de .iiii. [elementis] in homo creatus est colligere potes. Licet eorum unaqueque species que in multis diuisionibus partitae per discretas uices assignauis partes. fit id in metalli. Item in figuris plurimis. in coloribus pictor per sequitur arte colores admiscendo ex uisibilibus formans corpus fingens. Item innocentius.

Sobole ex secūdis nuptiis genita cōsanguineis prioris uir. copulari n̄ deb&.

ceucus patruus aut auunculus uxoris obierit. ⁊ il
la uir. aliū p̄ea duxit. filio filia sue ex illo genuerit.
cū huiusmodi omib. cōmisceri phibeo. quia uir ⁊ mu
lier una ē caro. Jt ex romana synodo. R̄ecōd.
qua mulier ad secūdas nuptias transierit. ⁊ ex eis so
bolem genuerit. nullo m̄ pot ad cōsortiū cognationis
p̄oris uiri pringere.

ILIAM cuidam patre ignorante quidā
munib. illex. ad conuiuiū inuitauit.
finito cōuiuio iuuenis uirginē oppressit.
quo cōperto parentib iuuenis tradit pu
ella. ac more nubentiū iuuene dotatā
⁊ publice in uxorē ducit. Querit an ille
raptū admiserit. Scđo an rapta raptori nubē possit.
pr̄e assensu pstante. Q̄d aū ille raptū admiserit. mul
tox auctoritate pbat. Ait n. ysidorus in scđo libro ethi
mologiarum capitulo. xxvi.

Quid sit [illegible]

rapti? quoq; illicit cōit? a corrūpendo dict⁹ est. vn qui
rapit potit stupro fruit. Jt gelasius pp.

Vbi [illegible]

ex illa precitox p̄ncipum ubi raptū dix ee cōmissū
ū puella de cui an nuptiis nich. acta fuit uideatur
abducta. Cumq; h illicito coitu sit corrupta. cumq;
tā sit abducta. i. a domo patris ducta. q. de ei nupti
is nich an acta fuit. raptum appellari negari n̄o
pot. S; n omis illicit coit. nec oīs illicita defloratio
rapt appellat. Aliud ē fornicatio. aliud stuprum.
aliud adulteriu. aliud incest. aliud rapt. Fornicatio
licet uideat ee genus cuiuslib illiciti coit⁹ qui fit ext uxorem
legitimā. tn̄ spialit intellig. in usu uiduar t mere
tricu t concubinar. Stuprum aū est. p̄e uirginum
illicita defloratio. qn uidelic ⁊ n p̄cedente coniugali
pactioe utriusq; uoluntate uirgo corrūpit. patre
nullā ad iniuriā sibi p̄ cognitionē n reuocante.
Adulteriū uo est alieni thori uiolatio. Vn adulteriu q
si ad alterius thor. dr accessio. Incest⁹ ē consanguinear t
affinium abusus. Vn incestuosi dnr qui cōsanguineis
t affinib abutunt. Raptus admittit cū puella a uo
lenti a domo patris ducit. ut corruptam uxorē habe
atur. siū puelle solum siue parentib tm̄. siue utriq;
uis illata constitit. h morte mulctatur. S; si ad ecclam
cū rapta confugerit priuilegio eccle mortis impuni
tate p̄meret. vn aurelianensi concilio legit.

[illegible]

e raptorib aū id cōstituendu ee censuimus. ut si ad
ecclam raptor cū rapta cōfugit. ⁊ femina ipsam
uiolentia pertulisse cōstit. statī libet de potestate
raptoris. ⁊ raptor mortis t penar impunitate con
cessa. aut ad seruitutis iugū subiect⁹ sit aut redimēdi
se li bera hit facultate. Si uo que rapit patrē habe cō
stitit. ⁊ puella raptori cōsenserit. potestati patris excu
sata reddat. ⁊ raptor patri supioris condicionis satis
factione. ¶ Ex hac auctoritate liquet q. aliqn uis in
fertur parentib. ⁊ n puelle cui dr si puella rap

tori consenserit. Aliqn utriq; uiolentia pfert. cumq;
mittit si raptor. cū rapta confugit. ⁊ femina ipsam
uiolentiā ptulisse cōstiterit. puelle aū ⁊ n parentib
uis infertur. cū uoluntate patris puella uiolenter
abducit. ut ei pater cōcubitū. cui copule nūquā
cōsensū adhibuit. h aū neq parentib. neq puel
le uim intulisse uidet. cū neq ullis phibentibus
neq illa renitente uiolent sit abducta. Aliud
enī est pmissiōib aliquā seducere. aliud uim sibi in
ferre. vn quia neutri uis illata ē. raptor hic
iure dici n deb. S; rapina dupliciter fieri dr. Aliqn
res qua rapit. aliqn ipsius reiusus tantū uiolent
eripitur. Res ipa tc rapit. cū uiolent dño eripit ut
in ppetuū teneat. Aliqn uo n res ipa affectat s; usu
ei dño phibere uiolent usurpat. h g raptū admi
sit. quia florē uirginitatis puelle renitenti uiolent
eripuit. Nunc querit an purgato uitio rapine ra
ptor in uxorē possit raptā accipe. Quor cōiunctio auc
toritate sacror canonū penit phibet. Legit nāq; i con
cil calcedonēsi capto xxvii. Raptores puellar
cōsentientē excōicentur.

Os qui rapiunt puellas siue mulieres sub nomine
simul habitandi cooperante aut conuiuente raptorib
decreuit sca synodus. ut siquidē clici sint decidant
gdu pprio. si uo laici anathematizent.

Item ex concil. cabillonēsi. R̄ecōd.

e puellis raptis nec dū desponsatis in calcedonēsi con
cilio statutū ē. eo qui rapiunt puellas sub nōe simul
habitandi cooperante ⁊ conuiuente raptorib decreuit
sca synodus. ut siquidē clici sint decidant a gdu pp
prio. si laici excōicent. Quib ubis dat intelligi quali
ter huius mali auctores dāpnandi s. qn participes con
silii ⁊ conuiuente tanto anathemate feriuntur.
iuxta canonicā auctoritatē ad cōiugia legitima rap
tas sibi iure uendicare nullatenus possunt. Jt gg.

[illegible] sibi fauere

quis t uirginē t uiduā [illegible]

nisi desponsatā rapuerit. t furatus fuit in uxorem.
cū fauentib anathema sit. ¶ In his auctoritatib
euidēter dat intelligi q. raptor in uxorē raptā
duce n ualet. S; raptor ⁊ rapta non sunt uitiosi n
psonae. Vitia aū cum p penitentia purgata fuerint. no
mina eox abolent. vn ingdā omel gg ait. Deo omipn
quippe dnm nec ille fallax habebit. q. quiequid malu
p penitentiā delet. ¶ Phibet g pmissis auctoritatib
raptā copulari raptori. an quā rapine uitiū aboleat.
donec ille raptor ⁊ illa rapta iure appellat. Ceterū
illa potestati restituta fuit. ⁊ raptor sue rapine peni
tentiā exegit. cū uoluntas parentu utriusq; i unū conue
nit n phibet ad iuicē copulari. Vn ieronimus ait. Quot sint
legitima [illegible] uoluntate pris rapta

[illegible]

ria legitima coniugia in scripturis legunt. Primum
legitimū ē uirgo casta. uirginitate in ro data legi
time. ⁊ reliq; que sequunt impedimta. Scdm. uirgo in
ciuitate deprehēsa a uiro. ⁊ illi p uim copulata si uolunt
pat ei dotabit eā iste uir. quantū iudicauit pater
⁊ dabit p ciū pudicitie ei. Tertiū. si illa p dicta deprehē
sa fuit uoluntas patris trahet eā a pdicto uiro [illegible]
eā alii ⁊ dotabit eā. ⁊ legitima erit ei. S; p [illegible]
ob pferte. Jt ex concil. meldensi

post penitentiā raptori t rapte licita cōiugia cōceduntur.

Siaū nec dū eas quas rapuerant cū uoluntate pa
rentū sub desponsatiōis t dotalitii nomine in cōiugiū
duxerint. q n̄ hoc statutū omib fuit pmulgata ab eox
coniunctioe separent. ⁊ publice penitentie subiga
tur. Rapte aū parentib legaliter restituant. Pacta
uo publica penitentia si etas incōtinentiā exegit. ex
utrisq; partib placito coniugio socient. Non nimis regu
la cōstrinximus. s; ut ulbis magni leonis uitam quod sit
tolerabili estimamus. Q̄d si uni ex cōiugatis obierit.
is qui publica penitentia exegit. ⁊ supstes extiterit.
ītare coniugiū n̄o psumat. n epis aliquā concesse
rit indulgentiā. ut grauiore possit amouere offensam.
¶ hac auctoritate meldensis concilii n pmittit rap
te raptori p penitentiā copulari. S; pmittit utriq;
p penitentiā legitimo coniugio copulari. ut rapta
uidelic n raptori. s; alii p penitentiā nubat. Similit
raptor p penitentiā n eā quā rapuit. s; aliā pmitt
titur habe uxorē. Cū n raptor ⁊ rapta penitentie
subiugari pcipiant. sicutusq; copulā auctoritas illa per
mittet ⁊ frustra circa fine capituli dicerē. Q̄d si uu
nus ex cōiugatis obierit. ⁊ is qui publicā penitentiā
exegit supstes extiterit. ītare coniugiū n psumat. Cō
nāq; quolib de cedente. qui penitentiā exegit. supstes
remanebit. n g hic auctoritate raptor pbat icōiu
gui raptā posse accipe. Post inuenit in concilio aqua
quas nec gnu ad nec ⁊ uoluntate parentū possunt
iniucē copulari. Sic n in pfato concil legit.

[illegible] uoluntate parentū [illegible] raptas cōiuges [illegible] habere.

Placuit ut hi qui rapiunt feminas t furantur aut
seducunt. eas nullatenus hīnt uxores. quāuis eis p
modū conuenerit. aut eas dotauerint t nuptialit
cū consensu parentū suox acceperit. ¶ h auctoritas
n p iudicat auctoritati ieronimi. maxime cū illa
testimonio diuine legis nitatur. legitime g p penitentiā
rapta raptor potest s copulare quā rapuit.
n pat puelle illā raptori dare uoluit.

Nunc PRIMA PARTE AGITUR

[illegible]
[illegible]
auctoritate canonica [illegible]
[illegible]
[illegible] ordinib ecclastici q sit an oriqine [illegible]
[illegible] ecclie [illegible]
[illegible] ecclā p singlos [illegible]
[illegible] ordinatox [illegible]
[illegible] officio ordinatox quē admodū [illegible]
[illegible]
[illegible] ordinib [illegible]
possit. [illegible] ualeat [illegible]
archiepi. [illegible] sit eligendus ordinandus [illegible]
epis electioe differri ualeat [illegible] sit [illegible]
buendi. an semel ordinat. in eodem ordine iterū sit ordinā
dus [illegible]
sit cogendus [illegible]
q ordinat ē q qe electioe [illegible] Post eox electione usq;
ad qnt tēpus [illegible] electio differri ualeat [illegible]
[illegible] sit ordinandi. [illegible] sit celebrā
da. [illegible] p singlos [illegible]
[illegible] romane sedis epc [illegible] sit eligend ordinand.
[illegible] electioe pdecessore [illegible]
eox electio [illegible] patriarche pmates archi epi
cū epi ⁊ reliq sacerdotes sit ordinandi. Sed [illegible]
prox recapitulatio [illegible]
[illegible] sine [illegible] ordinatioe [illegible]
mortale amisisse [illegible] ibide [illegible]
d docē. [illegible]
[illegible] accessu [illegible] cohabitatioe [illegible]
mosa familiaritate clicox ⁊ mulierū. [illegible] lap
sox p penitentiā [illegible] alienū ē
[illegible] ne aliox uitia palp ⁊ ne lupox laudib.
[illegible] docēna [illegible]
b. [illegible] hospitalitate ⁊ doctrina ⁊ cor
rectioe [illegible] auctoritatē [illegible] pferre [illegible]
ēca necessitatē patientes [illegible] ēe [illegible]
[illegible] sic obseruand [illegible]
[illegible] epi ne aduocati sint [illegible] sit epi
[illegible] ne alicq i honesto negotio [illegible] necessaria [illegible]
ne minox tutelas [illegible] curationis [illegible] legitima
⁊ [illegible] ne [illegible] causas assumāt
ne [illegible] causas [illegible]
[illegible] ad forte [illegible]
[illegible] ecclastice [illegible]
Orphanox ⁊ uiduarq; [illegible]
[illegible] ecclastico [illegible] patrima
[illegible] assumat. Ostendit ⁊ ita [illegible] eccle
patrimonii [illegible] Sicuti [illegible] eccliastici [illegible]
officia [illegible] fauore [illegible]
[illegible] ulter. [illegible]
[illegible] officia [illegible] comittenda [illegible] offi
cia [illegible] dni. [illegible] ecclasticox [illegible]
[illegible] discordantib [illegible]
[illegible] ad cōcordia reuocandi [illegible]
[illegible] De his q quib ecclā n sufficit. [illegible]
[illegible] manuū uiuat absq; [illegible] sui officii. [illegible]

d'hiis q ecclastici officii negligt adde d'hiis qui
gedia nconde t uoce psalle studet. d'diaconib' mo
dulatoi uoci deruientib' d'elicts abepis ordiandi
d'epis q a sua parrochia arcepa'. t qq p alia d' cano
lita eos adire. d'obedientia q sueniore eonrdine su
piorib' debet. Destatio diaconoz 7 epoz qb' ro
mani pontifex uices suas cõmitte ualeat. Dehisqd
legator ipedut. de archidiaconis ne se dicosdo
minatoe cuprat. t cenlu abeis exigat. iqb' pbiere
qm epis. De hiis q d'ordinib' t ecclastics reb' apro
cipib' d'certa uiuit an ui auctoritati obtineat d'p
cipuis 7 cuius magnitudinis hoib' sui accqphis quoq epos n
ordiandis. Dehis qi purge baptizant n promouendis.
De offo pimati 7 patarchar q reuerentia ab ar
chiepis sit eis exhibenda. ne aliqs uniusal' patar' ha
ru appeller uocabulo an palliu acceperit archiepisp
mam. t patriarche epos ordiare nlicear. qb' dieb' t
qb' ord palliu archiepi ferre d'bat icessioe pal
lu ant q pulegia sinouata 7 d'unapinca duo
metrpolitani ee ndebnt. [illegible]

[illegible] ca. altercatu

S eiunium ii vii ebdomadas ante in pascha
ob' dies uocat 7 ac ante ieiunium qa sic dulcere
ca d'b 7 ee uita dicos diaconos cultumor. [illegible]
7 uenatio discretio d'bsi fiet. hic qrum ebdomadas.
os dies ac ante 7 d'leuit ieiunii 7 7 munt 7 iugibus
atq orōib' hcere die noctuq studeat. Je ab[illegible]
t sermoni. (L ausu d'nare sisstuxire. t mo cep
be qi amp' illuste q p sonnum sol 7 accidit cop' dm
qb' accipe ualeat. t si sacerdos sit. sac aulteri ace
lebre. Alius ex ... iber turi gregori' augio anglor. epi

dinulis pluc gue illusionis

T estiuum ueris lex. hic pollui dic. n ad sacr' su
em. ex pidq ad uespm icte eccla ingredi. q ei
ale pp sp'ual' intelligere si ppsomnui eu illudi
ropula 7 tepeat' imulta uel in ea qnib' cogita
cioe iquad 7 lauand' e. ad q si culpi cogitationis labini
abluat. 7 ns sequi ceptacionis nocelent. reuise qsi usq
ad uespm aug eat. 7 e ead illuse necessitatis
discrecio qsubtile pensare d'bit. eoqre accidat mia
dormientis. Aliqn ein cegpti aliqn geiuete sisstunte
t ifirmitate. aliqn exe ogitatioe ciuq pollutio. Et
q ci ea nate sisstunte t ifirmitate eueniat oino
hic illusio n e tirpenda. q lhoc aium nesciens peruliss
mag dolend' qm fecisse. Cu u ultimodu appeti
gule iramidis aliuetis rapit atq ideo humor re
ceptacla grauat. ht eum aium aliqn reatu ita usq
ad phibitoe sacre misterii ab stine d'bt. hui t sci.
riuenire eps 7 magnitaroe nconuentu. Nisi
ia plenis illusio nascit i conuiuii ... Nono aujoil p
la' epib' 7 magnitroib' n fecit. Quare i uiniofe
dat ipa rea qe t illuo ucliro ibi a coste 7 sidorim
... incipe n ... iueniunt uidisse cu uinqlis copis me
uiunt se iqlunt accidisse. Si nu cepu cogitatie
iuqluantforn illusio nate dormiente pataruore
... sanctitudi ... inductu ... ilia pcessit ... d'
cogitatii facit si pcsse nelcit. Quia sic pecatu

... 7 sidor' femuctis lib' pmo

N onē peccatu qi nolentes imaginib' nocturni
illudunt 7 cē pecca tu si an q illudun.

cogitacioi affectib' pueniu. lapsurie qppe imagines q
uicate gesserit saepe dormientib' appar. 7 siq uere sinecu
pit fendo cetē. lem q nocturna illusioe polluit. qiui cetē me
morta epui cogitatioi 7 sese pfentat sqlitaci. cu illius p
carce culpe sue ablata suaq imundicia fleat flecetbq;

S ic solus ue audet [illegible]

S idetem' ad' e d q aliqs ai nos facedu ... seq. opp
f d q nom e t for facic neq u onie cluetudie
seq opio 7 f di uitate cuius 7 laupha locis ds dicat. Simi
colit me. mdata 7 doctrina hoiu docentes.

C ausas facendas dqut ipsaro.
B ... fete s achconita patricia icora. S
ug nis ca dcli dulota dicante. Sciend' e q ...
cessa lege cauduna phibuit. Ecce q admodu ...
cio n p' ecclastica uita dissolui 7 acceq d' lex humana
ecessit. lex diuina phibuit. n cq ipaume leges qb lege ...
lem dic telyx pp. [illegible]

C essent ... icclici ... e pfenda.
pretb' uris ee sanc' tuc' d' caulis di agi ...
esitai regu uoluntate sacerdocib 7 p i studeati subde
pferre. 7 ta sci pone pstules. pred dirc q doce. ecclastica
legutbus hoc' fegndo uita pfiqe. neq t sancioib' ...
dixeri. cu d' s uolut ... pre d' uiioibus colla
submette. ne du misura celestis dispensacois excedit. ca
icumdu dispferi. [illegible]

C onstitucioes ...
ee canones 7 decta psulu romanor. t nolmiti
nulli t monita. Je nicholaus pp. [illegible]

I O psu uitm si tei pphar [illegible]
cociliam' ammustracoib' dl 7 ee corpi ...
pare q sacerdotib' dn solu cuetit. Jc o. na ...
rib' ebtanopleanis.

S V sappus nel dbitentur ub[illegible]
d' lex t sacdocali uos subic ... aut ...
uatib' subdit. dehe n 7 nob' potestate d'dit pncipan
... plecnore. pncipatib' uris. an nid uob' uului
d' sufsu cedat carni si sui ui celestia tenet 7 ...
uiuus pseati humana. Jem ... ulue

Q uom' medacor di [illegible]
7 hom' e ho' ihc xc. hc [illegible]
acc b' sui 7 diquitatib' distinctis officia potestatis
uisep discreui. 7 saluole medicinali humilitate susi
efferri iubua subua rursu iferna dmerg q. ut ... qui
corelpecta uita ponticalib' idiget 7 ponticis pelari
pulu ... rex spualib' tegib' uter qm tiulis ...
actualib' distant 7 sclib' 7 ... do miliris minime se neg
ciis sclarib' iplicant 7 ac uicissim ille rebus diuinis pi
de uidet qui 7 negociis sclib' iplicat.
Je dict' vni. Lodouico ipatri. [illegible]

N ... lib'thrie q ... [illegible]
... leges accipit ... dissolui mi. [illegible]
Item theod' o regi. [illegible]

C Reac' magnificentia ... leges romanor pncipu
q inoqrius hom eluendas ee ... mlto mag
sca ... apli pfue ... augmeno
uariuelle. Jem uali pp. [illegible]

H O ... rtare [illegible]
... doctus ... noticie abdu
ci. 7 diuina aplca 7 aliq ... canonesq habeti
hiis frauimm ... cuncta ... ualeant
Sed n idignu e q ... pontifici t ordini subsequit

... regula reluare. qsim pt sede 7 seq uidet. 7 do
ce. mkiiucuenit iconiciop' eccle that sobseruacoe c
codr. qui auctoritate hc lads eccle eccl polut pua
patri confueudinis. [illegible]

I d'illis d' cana fid. Catholica eccla pcrte diffusa ...
mois phis qlbe qq iu a tenet. auctoritas e separ
aui ... unitas. ... predicatit illrucio. S
... uolaib ... ... nianor mdi
... ... romanoib' unaq
q ploant narietate pncieq usue sublitate 7 regr.
Jd d' illis cē manicheos. [illegible]

P dure q sre dubia [illegible]
ad fide ualeat auctoritas eccle catholice. q ab
ipis fundatissimi sedib' aplor usq ad hodiernu
die succedncu epor sibi eo serie 7 tot pp e electoe sir
mat. Jem leo. [illegible]

H oc unre iducmi anctat
... ab aplicis dhauct illo ulci recedat excessu.
qi uiluq'h ac rippre seq q aplicas reglis illiq
credidit negligendas. Jem inoc' d' cenio epo.

Q [illegible]
V i nesciat aut n aduiat id
q a pncipe aplon pet. romane eccle cditu e ac
nc usq custodit ab oib' dbe. s uari nec suduci
aut iduci aliq q auctoritate dhund d'bet. acq e t
ccplu pseri cu sit manifestu i omne italia. gallias 7 s
pania 7 africa atq' sicilia. 7 isulas q iteiacerent nllu i
stituisse eccas n eos qs uenusbl' petr' aplis aut succes
res eor. cōstituit sacdotes. legat' an sub eis puncia alia ...
iueniat an leg docuisse d' fuit legi ... uifq sideut ...
7 eos hoc q' eccla romana custodit ad q pncipi ...
accepisse ndubiu e ne dum pegrul s imoit' stud' cap
dicitatoi uidat obmittere. Sepe dilectionem ad
urbe uenisse ac nobiscu iecclia cuenisse ndubiu e 7 q
more t icteri ... misteria. t cetera agenda archaui
tenere agnouisse. q sufficere arbitramr: ad ifonacion ecle
tue t reformacoe. suplec tores tu uiui alid aut abe
tenuer. ... babe n d' aliqb' esulendos nos ... dilig
le q quidē respondimi. uc se ignoi recla ... 7 u
maior auctoritati t eos ... t iq a romane eccle i
stitucoib' erat aut euiz nuncia n ... iuidicare n differat ... alue
uelleam' qsic qiu nouitates iducat qi. a romane eccle
... confuetudine ee statuit. Quod abs ... d'bt
ne' udicat ulli agere. Vitalian pp oib' epis.

P ... acceptis nobis epi ... dilecte ... fuandi ...
... omi ... cap ... ut ... dubiu e q
aplica eccla mat sit oim eccliare et ... regulis ullatenus
uiti dbuare. Ee sic filii ueri sicut uoluntate patris sic
7 uos uoluntate iplere uite matris q e eccla ... caput ut
dictu romana extat eccla. ... sindlo ... romani
... hui disciplina ... sunt ... habe ulla ratioe
pmutat. Jem ... [illegible]

P Recepis aplicis ... durasserbia resistat.
7 ... q ... romana 7 aplica auctoritas
tc ... salubri ... q e caput
capi. ... delictos. Ht nomi alid ... fiere
... 7 illa ... uidit ... firmam ... ... ulli du
bi ... pontificalis ... religiosis
... aplica ... eccliae ... 7 uinorma ... suplit ... ... eccl
... auctoritat ... omnes

neat sacerdotes. q nolit ab aplice ... t s q uniuersale
fundam ecclia duelli. Sicq aplici p sedis nobilitatis
... pones ee hoste ndis brit. [illegible]
d' aug anglor epo. [illegible]

N oui fraternitas tua
romane ecclie cluetudine i q se memi nit nutrita.
7 tuo plac siu i romana siu i gallicor. siue q
lib 7 eccla iuenisti. q pl' oipoti deo possit placere sollicite
eligas 7 i anglor eccla q adhuc i fide noua e. istitutioe
pcipua. q d' multis ecclis colligere potest. i fundas. Non
plocal res s p' reb' loca amanda s. Ex singlis g qbq eccli
q pia q religiosa q recta sut elige. 7 h qua i fasciculi collec
ta. ap anglor mentes i cluetudine depone.
Jem theo' adiuanti [illegible]

I llud breuit' ee amore dni puro ... ecclastica.
pen q fidi n officiat. ita obseruanda. ut ... animoib'
duas. nec aliora cluetudine. aliora ... mores sub
... [illegible]
Jem cocilio toletano.

O E hiis q ee apli uoluntate ... ... docime.
Placuit sco cocilio ut metpolitane sedis cociti. uni
cuiq cuit rectoreq eccliae unu eundeq ipsalledo te
neat modu. que imetpolitana sede cognoscit ... ...
aliq duilitate cuiq ordinis. t offici ametpolitana se
de parat se diuigi. Se ... ... u' ... re
gulis magisterii ui honoris electioe accepit ... ...
... decta sedes ... sacerdotalis e mat. sic ecclastice
magistra ... abbatib' iduleis officiis. q uisitatio
... ... regulariter ... ... officia puplica
... uespa matutini nulla sine. duc qi pncipli eccla ce
lebrare nliceat. Quisquis ... ... uisloqu
... ... corrigend' ... ... 7 ... ...
... ... officior doctrina
studiose addiscat. Subitaqi regla disciplie n solum
... uolunt sue pui ne ... t sacerdotes ... ...
... eccliae rectores ... ...
... ... Jem ... [illegible]

P lacuit oib' ... ... pfallendor ...
do. ... t uespinis officiis tenear. ... ...
uisse ... neq ... ... cluetudines. ... ...
ecclastica reqli sit pnipre. Jeis adiu.

V er ... ...
cad' dispelatio loci hac ... ...
ca ne alus ... ... aug
libro ... sup genesi.

I d' au sodomitis ... ... filie q ... ...
uiros pduci illas ad uos ... ... placuit
uob' ... illos ne faciatis iniqui ... ... uole
bat filias suas. hac ... ... hospites ei' ...
a sodomitis tale ... ...
flagicior ... ... ne ... ... mali ne
al' ... malu faciat ... ... filio ...
dn ... ... adm
... ... Si ... ... humane ... 7 ...
... malo pure ... ...

S ... ... Nicolai pp. ...
... d' ... clero ... politano

Q uod dicitis neq ... ... neq d' ...
... neq d' ... uos ...

scõ patrũ l'recipe . diaule uob' facultas c̃dndi c̃buit . ma
rime cũ sardicense c̃cilium . q' pene suos iurisͣ regiõib' acciu.
.oĩs eccl'ã recip q̃ ratoe cuenit . ubi scã c̃stantinoplitana ec
clã abiec̃ . iudicari ĩ irrecip. Jtẽ iuli pp orientalib' epis

R [illegible] c̃cilii q . auctoritate eccl'e romane [illegible]
egl'a uia nllas hẽ uires . [illegible]
nec hẽ potuit qm nec aborrodoxis epis . in c̃cilium accu
e nec romane eccl'e legato ĩ fuit . canonib' pcipiẽti
b' sin auctoritate . c̃cilia fieri n̄ d'b3 . nec ullum ratũ ẽ . aũ en̄ cuiq3
c̃cilii . q' ẽ n̄ fuit fulci auctoritate . Jtẽ damas'.

[illegible] sola romane eccl'e [illegible]
Vic sedi c̃cessa nll' usurpare
sinet c̃cilior; p̃sumat . q' uult honore ecclastico idiq3
ĩ corpore iudicari . [illegible] apl'ice sedis auctoritate
Jtẽ c̃stantinus . sinodũ [illegible]
N
Estucur aliqui nec
uocetur parcialem sinodie cgregari . [illegible] aliq3 c̃uni
uisali sinodo . aliq' dubitatio nascat' . admoppiẽda c̃eo
q' intelliget rationi . aut sp̃ire hui q̃stioni aĩr sue c̃ludat . ada
plicã sedem p̃ppiẽda ratoe c̃udat . aut si forte sic c̃cilib' ĩp
aĩe . precantor eam i p̃sidii malor; ẽcĩunt . illa obstinat . ẽ
cumaces ceciderit ĩ doctri rincelar . cos abeisde aplica sedib' aut
a sibi adsl'm q̃m necẽe e . aut ne alior; p̃dicio ẽe possit . s
canones p̃cilares opprimi precipiũt . Jtẽ pelagi' epis q̃ene
ner adistorã uocatãe ĩ obis c̃stantinoplitani [illegible]

M [illegible] apl'ice auctoritate [illegible]
Vltas c̃tuo apl'ias . canonicas atq3 ecclasticas institu
m regulis nlle abq3 seccoat roi . pontifices c̃cilia
celebri . qm pp ui sa dicavit e . ratae n̄ c̃cilium . [illegible] ur n̄ c̃
ue c̃ciliu . aut c̃cilia . uolui . c̃usat . ? qd' leo accepit dicens uen
tui habue? . uacaui . [illegible] q̃ d'iop' audire . ĩ nisi ore nu
calia p̃sumant . si aplice sedis coniẽ carere n̄ maluit .
Sed tẽpib' . paucis ecce siiu c̃stioĩs . ? sic ipi pulire epĩs
disc̃pli c̃p̃ic rõ . atq3 ut ipis dilucidũ ĩ ficietur . admo
nitẽ ut sedẽ reservare . ? si illic facile . ? nisi n̄ dis c̃ni
a fuer sinod' c̃gregari . canonice . ? nisi c̃nentis iudicet .
Maiores u' ? dificiliores q̃stioes ut sca sinod' statuit . ? bã
c̃suetudo exegit . ad sedẽ aplicã sep̃ referant .

A
Vnc? cũ auctoritas theodorica regis c̃cilium p̃uicus .
aduet̃e romã sacerdotes c̃uẽt . ? popule . ? u scinẽcilia
iudicat; . q' hes querebã . pape simacho p̃sidis apli
ce sedis ab aduersariis ẽpi ducebat ipsig3 loqueretur . cum
sic epi . seu uenerat; suggesser? ipsu q' debuit ipe c̃
hẽ sinodũ c̃uocare . Scier? qm c̃ p̃mũ pet' apli meri 8
tũ secũ multe dm̃ uenidor; c̃cilior; auctoritas siqĩlle
incedins c̃didit precellare . Nec audite sedis antistites
minor; subiacuisse iudicio . Ad h' serenissim' rex dõ
asp̃s ca rance respõd' . sinodalis ẽe arbitri ĩcuicto neq3
tio seq̃ue nda p̃dicte . nec aliud ase p̃ reuerẽci a d' eccla
sticas negociis p̃tine . Cõmmoneq3 precilam p̃tificat u lui
p̃uiru uellet audire negotiũ sui nolls q' maĩs putaret
uiuere distinct? . du si ueniendo p̃uisioe c̃ciliu pac iciu care
romana daret . Epi ũ in sinodo residentes c̃gregara ũ
ecoicare elid' simachi dixer? . Simach? pp . sedis apli
ce p̃sul ab h's mõi oppoib; ipse c̃imoditi hẽri respic sit i
munis . ? ub' . ẽcam coraz di iudicio res' uanm' . Dedicit
ũ memorat pp q̃ ab epõ suo antipis reglas dirceliceres
sinu a sõcer . si in ei d' c̃uum' ũ eos satis facere epõ suo
mia c̃sepit . ? offici ecclasticis se gaudeat restitui . La
urentius epi eccl'e mediolanesis . hinc statio nro iq3
c̃im corã d' iudicio . c̃usum' subscribit prec' qr eccl'e

rauenatas sub eãd' uob' subscripsit . ? p'eri lx . xv . epi.
A
liud & clias ppace sutbe resormãda misericordie
. ? dispẽsatione digniũ hq3 notadũ ẽ q' ĩ hec ãlo ? ĩ illi
sinodo simachi . pp . an rauennate epim mediola
nẽsis subscripsisse ? respexisse legit eos . ? sedis p̃
grauia an cũ habe colligit . ar n q̃q3 suggio epõ agu
studienti quos s' ordinacoĩs sue epi sui adeẽ dedi si e
alio . seu ad subscribendũ l' igitur . aliare . sua adeũde la
d' cium' . ex tuor; i prõgtemã ordi . [illegible] uendicare .
V
[illegible] epi ordinacoĩs n̄ ad ecclãs . p'adp̃sidas refer.
sic c̃suetudine cardinalium sce romane eccl'e .
quo; uni' cuiq3 . p'mine euide appar; . [illegible] c̃cilia ut
crimul' appar; . ? insulida adde̅sendũ addend'
ũ au adcorrigendũ s' an necessariã epor; c̃cilia adeoru
dõe . ? corrique q' . ? si nlhi ut c̃mandũ . hinc tu anco
ritate ipucd . ? idocẽdi q' alias statue . ? quibz seu
ſ spale p'cepit ẽ . V n̄ leo pp . thesalonicẽsi epo
S [illegible]
C
Ecalus aũ quãlib' n̄ alui idicam' quã sci p'res
salubrit ordinaũ . ũ sebrui caũ' . p̃mos singlos
haberẽ . iq̃b' c̃ oib' c̃res' . q ir diulos eccl'e ordi
nes uarca assolẽ iudicẽt . ac si forte ũr ipõs epõs d' ma
rib' . prectis nascat' q' absit ca q̃ p' uicali examine neqr
distinui statuuntare . ura c̃uocet negoci q̃litate . mẽ
politanus ciuabi illrie . ũ si coram poneris p'atus . nec tuo
fuit re sopitã iudicio . ad nrã cognicõẽ qd' uisuẽ al
l' [illegible]
I
Cõi c̃cilio niceno
habeãt senis' c̃cilia an dies xl e . ũ oib' siqĩ sua
tib' . dispucacos nudũ soll'ẽpnt dõ p'lic ofim Sẽ
ũ aget c̃ca epis autũpni [illegible]
[illegible] ĩ ũno quite c̃cilia [illegible]
I
Cõi c̃cilio an c̃ceno .
Propt' ecclasticas cãs . ? q' c̃cutitur c̃ ut as dũ
solueũdas sufficẽ ultuĩ ẽ bis ĩ ũno p'sigl'as p'ui
cias . qũ; c̃cilia fieri sem' qdẽ p'mũ tũ ebdomadã
pascal' soll'ẽpnitati . ita ut ĩ iiii . ebdomada q̃d aq
. i . media pentecostẽ c̃cilia c̃pleant . admonerit aũ
p'uinciales quos hui q̃ ĩ aplioib' . i . q' in metropolitani
ciuitatib; c̃gũt . Sedm ũ c̃cilia idib' octubris
habeãt . q' dies ap' grõs ip̃bria misi dicant' iure .
Jn ipis aũ c̃cilius . ? p'ibros . ? diaconos p̃sentes ẽe
op; . ? ũ ol qr q' se lesos c̃stimãt . ? sinodi causa
ecspectare sentẽtiã . Noliceat aliq̃ ap̃scmet ipse
c̃cilia sin metropolitanor; c̃ficẽ na facẽ . qb' c̃ omib'
causis c̃star ẽẽ p'missũ iudiciũ . Jtẽ c̃cilio laudi
censi . Se q' [illegible] adsinodũ uenire [illegible]
N
On oport; uocatos quos adsinodũ ẽẽnẽ s
adire dissi . ? aut docẽ . aut docẽ q s' adeãdẽ ẽ
rior; q' correcone uttilia q' uccipiũt se q̃ pitu
dim' accusasse n̄ forte ure inpostis . Jtẽ c̃cilio
calcedõensi . [illegible]
P
E [illegible] ĩ ũno celebrare c̃cilia [illegible]
ruenit adnras aures q' in p'uincias c̃stituta
c̃cilia quoe c̃cilia minime celebrare [illegible]
p'bat q' inire q' correcone op' hic ecclasticarũ res.
l' obneglig̃at . Statuit ẽ h sca sinod' sec̃s patr'
reglas . bis ĩ ũno in unu c̃uenie p'sigl'as p'uicias epõs
ũ sigl'a q emerint corrigant . Qui u' noluerit c̃uenire
epi c̃stituti ĩlli ciuitatib; ? si manme cu sin corp'o
ris sanitate c̃sistũes . cui ? abõib' aliis uigere b' ne

cessitatib' ? seculiabilib' negociis tibi i . lic' [illegible] c̃uenire
ne cãitatis amonitionib' corripi . Jtẽ ex v i sinodo .
C [illegible] metropolitani q [illegible]
Vm q' ? regulare [illegible] c̃cilia [illegible]
q' dicebat uno p'sigl'as p'uicias op'icẽ fieri p'cue
ai quor; regl'es ĩ p'sicaces pp̃ tarqui[ta]tẽs ? ũ op̃iru
ne habãnt adeẽ ãgẽdũ hui q' ẽgiidi distinuerit . Ve
sinodi sci p'res oĩ c̃cusacoe remota mõis oib' semel i
ãno fieri corrig̃ ? d' p'uicas . hc ẽ canone . ? nos renoua
m' . siq'sq3 uicer' fuerit . h p'bibe coĩe p'uer . Siqs ũ
metropolitanor; h neglexit age . abs q' necessitate . l' ui .
seu aliq' racioabili occasioe . canonicas penis subia
ceat . dũ aũ sinodi ag' ũ canonicas ? euãglis negi
cus op'or; c̃gregatos epos . i meditacoe ? sollicitudi
ne diuior; c̃mãdor; fieri ? mutor; dm̃ mãdator; .
Porro nlhat metropolitani uedã eribis q' d' fert epe secũ .
sui uiniai siui aliq' spe [illegible] q' uti eqlle c̃ued' sint
soluat q̃druplũ . Jtẽ leo iiii . [illegible] pluri ad
[illegible] eulogia desiderio .
D
E eulogiis
adlac̃ c̃cilia d' secedens nichi [illegible] amono . ? cũ
nari s' hẽ unumq3 p'bro placuit . Hã ne ben'
sint illo sept' benedicces asse . soncaũ nunt libuit adsi
nodos occeret . ? mag uenie oberecare q' sit ũ arbit'
toabili regrede . ne ulẽ dilate respuẽde . Jtẽ ex c̃
cilio cartaginẽsi . iiii . S [illegible] necessitate q' ad
sinodũ ire [illegible]
F
p' adsinodũ
ire [illegible] si ũ sacis q̃m necessitate subiat . sic
ta ũ ep'lã sua legauĩ mittat . suscepiũs salua ti
dũ uitare qd' sinod' statuerit . Jtẽ c̃cilio cartaginẽ v .
[illegible] q' [illegible] adsinod' [illegible]
Placuit ũ q'nes ẽq3 c̃gregandi [illegible]
. ẽ c̃cilia . epi q' neq3 etate neq3 egritudine . neq3 aliq
grauiori necessitate ĩpediunt . c̃pctẽ occurrãt . q' sin
p'uincie c̃ice . excusacoẽs suas licteratoe sub scribat .
Hsi aũ eoim ĩpediũta sin . ap' sua p'manẽ ecclã n̄ se
c̃tasue coiẽ c̃tenti ẽẽ c̃ceti . Jtẽ c̃cilio arelacensi .
S [illegible] sinodo [illegible]
I
q's aũ adẽẽ neglexit . l' c̃uenti [illegible]
s'ein . aliq' c̃cilia dissoluat c̃ẽdit c̃ferẽdũ . ab
uacai se a fratrũ coioẽ agscat . nec eũ recipi licẽt .
n̄ si eiq'ni sinodo fuit absolut' . Jtẽ c̃cilio agathẽsi .
[illegible] ad p'mam sinod' [illegible] q a metropolitano
I qr metropolitani adẽ uocat' absq' q̃m necessitat
. p'uinciales epos dirigit iqb' eos aũ ad ordinacoẽ sinodo
suum p'uaficas . aut adsinod' uiur . p' p'piet oib' c̃roe
pra i sirmitate corporis . aceproquato . roga adelliura
dic adẽẽ n̄ distulerat . q' sidl'uiui sic p'sca canonum p'up
auctoritas . usq3 ad p'ximã sinodũ caritate frm . ? eccl'e
coie p'uer . Jtẽ c̃cilio taraconẽsi . Coioe p'uer qr
[illegible] a metropolitano [illegible] adsinodu uenire [illegible]
S
IQ's quoe c̃moine aniet
politano adsinodũ ulla q̃m scẽdtate necessitate
corpali uenire c̃tẽpsit . sic statuta patrũ sci [illegible] usq3
adsinodũ c̃cilii anior; epor; caritatis coie p'uer .
Jtẽ ex c̃cilio . marcini . pp . P [illegible] diaconi q' [illegible]
[illegible] ad metropolitani sinod' c̃uocat .
P
Ropt' ecclasticas
. dificacioi solucoẽs . bis placuit p'sigl'as p'uicia
s . bis ĩ ũno c̃cilia metropolitano epõ . oms p'uia

ciales epõs . seu ũ adc̃cilii ueiãt . oms p'bri ? diacones
l' bu q' se lesos c̃stimat . ũ i c̃cilio cause c̃m minate ad
nihil indicat p'dicaẽ . Et si q's epi l' p'bri manifeste aũ
diacones ueni fuerit sollicita s' rões c̃uoict . q' dui c̃oi
c̃ciliu c̃ hi placuit dãe sentẽcia . Nulli aũ epõ liceat p'ua
apie metropoli c̃cilia facẽ p'r eos qb' metropoles sedes i cre
ditæ . ? Singli n̄ q'ui si c̃cilius notificare studeat
dne . ? V n̄ tiollentano c̃cilio . Q [illegible] c̃cilii [illegible]
[illegible] singli [illegible] [illegible] notificet [illegible]
C
Eciuui ũ dũ restitu .
p'uicia c̃cilii agit . ubiquiliter q' aũ amonitiõib' sit . i
fratr . i . mihi sp'ãra . es ablutes p'bros diacones l' atq3
clicos seu ? omne c̃uencũ cunctos ipi' ispẽe diligent . neci
cet diacõsi sue plebe . neq3 sm agigãte monit . q' pu' eoci
eis plenissime oia relat . q' eoe' ãno i c̃cilio c̃tatas' . c̃ssinu
ta ẽẽ noscit' . quisq'sp'a si p'uumptsida c̃serit . sic c̃ta ẽ
coĩ c̃uaos dũor; mihi c̃cido p'sistat usq3 q' mlecat' .
A [illegible] magnu [illegible] sedi [illegible]
H
memoia bãn pet' [illegible]
apli honorum' sacra romana
eccl'ã . ? aplica sedem ũ q' nob' sacdocal' mat' ẽ dig
t' c̃as . ẽ d'bẽc ecclastice magistratoĩs . q' ĩ rõabile
cũ mãsuetudine humilitatis . ? hc . ? ut serẽdũ abilla scã
sede ĩpõẽ iugu cũ seruau ? . ? pia c̃uocẽ collerit' . Siquo
uide? qd' . ? sustiu p'bi siui diacoi aliq' p'bacoe iudici
ando . e tuo ministio ĩ iudicãdo redarguat falsa ab [illegible]
sede cuiste ep'lã l' aliui q' in ueniat talia sit ? ? irreq' ergo
aplicem humilitate . p'ures epim sic p'sentas uerti cu ĩcitẽ .
sub sana c' crudar custodiã . usq3 q' p ep'lam aũ p'sidone
os sue p'ar s' legatos aplica ut p'sus sublimitate . ĩ p's
simũ sua scã legacoe dignet' d'cernẽ . ? q' d' tali b' rõ lex
statuit dissi . hi' c̃iungat . ? cẽtis [illegible] p'poit .
Jtẽ stephanus . Q [illegible] romana eccl'a statuit [illegible]
[illegible] ab oib' ẽ obseruãdũ
E
[illegible] q' ipsa . ? c̃cepitũ scã romana eccl'a ẽ nos
s' pet' uolunt . p'ua ẽ oib' . qd' statuit . qd' ordinaui
p'petuo irrefragabilit' obseruãdũ ẽ . Jtẽ G . A p'uinciali b'
[illegible] q aplicas [illegible]
D
Vtilitas ẽ l' uile . l' p'sie . t' sui gredi
aplice sedis p'cepta nec mẽ dispositoĩs q' uicari
eius q' op'or; caritate . Sic q' rume sue dolore p'lis .
qisquis aplicis noluerit c̃tẽ [illegible] nec locu c̃ico q' sit sa
cerdotes hac s' gaum si asco siat ministio n̄ dcti iudino
qisquis p'seãtiã hãc qm iã dãpnat' asca . ? aplica c̃cdã sua
sobedientia . atq3 p'piuce ad q' ẽ indubitat . q' maiori
excoĩcacoĩs dãnacoẽ ẽ abscẽd' cure sacd' l' c̃mussa si
ẽt disciplina . q' n̄ soli p'late sce eccl'e inficiõib' p'e
dbut s' ? aliui ne p'u? i simulet sic q' aliens aduersus ẽ
p'uincialib' h' at . quoluerit p'atu obedire aplicat .
Jtẽ aug . d' doctina xp̃iana lib' . ii . [illegible] canonicas [illegible]
I
[illegible] eple c̃minuit
Il canonicis scrip.
catholicar; q̃m p'mi diuinar; scripturar; sollerciss'
idagator' auctoritate sequat' . Jn q'bz sane ille sint q'
aplica sede ? aliu meruer' accipe [illegible] ep'lã . Tenebit
q' hẽ mor' ĩ scpãs canoicas ut eas q' ab oib' accipiunt eccl'is
p'ponat eis q' q'd' n̄ accipiũt . Jn eis ũ q' n̄ accipiuĩ ab oib'
p'ponat eas q' plus grauiores q' accipiunt eas . q' paucores
minoris q' auctoritatis eccl'e tenet . Si aũ alias inueit
apliib' alias a q'uoib' habẽ q' q' si uuẽ ap'lic . eq' ciam
estimat eas habendas puto . Jtẽ leo .

Ita dominus ... [illegible] ... intelligatur q[uod] ... [illegible]

Ca. dnš p[re]t[er] recte.

I[llegible] dis xp[ist]e huāi g[e]n[er]is saluator [illegible] quantam legis phaz p[re]conio canebat̄. p[ro]plicam toti uniuersitati ... [illegible] ... Sz h[anc] ... [illegible] ... ita dns ad o[m]niū ap[osto]loz̄ o[ffici]um cui pertie noluit. ut in beatissimo petro ap[osto]loz̄ o[mn]i[u]m summo principaliter collocaret. ut ab ipso q[ua]si q[ue]da[m] capite dona sua uelut in corpus o[mn]e diffunderet. ut exortem se misterii intelligeret esse diuini. qui ausus fuisset a petri soliditate recedere. Hunc enim in consortiu[m] indiuidue unitatis assumptu[m]. id q[uo]d ip[s]e erat uolu[i]t nominari dicendo. Tu es petrus etc. ... [illegible] ... firmitate corroborat. ut illa[m] nec humana temeritas possit appetere. nec porte inferi contra illam preualere. Ver[um] hanc petre istius sacratissimam firmitatem deo ut diximus edificante constructam ... [illegible] ... uiolare querit ... [illegible] ... Hinc etiam ... in ... Constantinopolitana sinodo statutum est. Q[uod] ... [illegible]

Liber ... [illegible]

P[r]opter ... [illegible] ... Constantinopoli ... [illegible]

[illegible]

... [illegible] ... Sancta romana ecclesia catholica et apostolica ... [illegible]

[illegible]

[illegible]

[illegible]

nre sancte romane ecclesie [illegible] archidiaconi [illegible] dalma
tiarum [illegible] dalmaticas [illegible]
[illegible]

Diaconi cum ordinantur [illegible]
[illegible]

Vertentes autem [illegible] presbyterorum et diaconorum
[illegible]
[illegible] archiepiscopo. [illegible]

Presbyteri [illegible]
[illegible] diaconibus [illegible] ordinantur [illegible]
[illegible]
[illegible] oblivio [illegible]
canonica [illegible]
[illegible] ordinantur [illegible]
[illegible]
[illegible]
[illegible]

Vasa sacrata vel vestimenta altaris mulieres deo dicatae [illegible]
[illegible] Item Soter papa
[illegible]

Sacratas deo feminas vel monachas sacra vasa vel sacratas
pallas penes vos contingere [illegible]
[illegible] ad apostolicam sedem [illegible]
[illegible]
[illegible]
[illegible] Item ex concilio Laodicense.

Non oportet subdiaconos licentiam habere in secretarium [illegible]
quod diaconicum appellatur ingredi, et contingere vasa dominica.
Item ministri [illegible]
Item non oportet [illegible] lectores [illegible] psalmistas [illegible]
[illegible] Item ex concilio Carthaginensi IIII.

Mulier quamvis docta et [illegible] viros [illegible] docere non
[illegible] Laicus autem presentibus clericis nisi ipsis rogantibus do
cere non audeat. Item ex concilio Agathensi.

Non oportet [illegible] ministros licentiam habere [illegible]
quod graeci diaconicon appellant [illegible] et contingere vasa dominica.
Item ex concilio Bracarensi.

Non liceat cuilibet extra ministros
[illegible] vasa portare [illegible]
[illegible] ordinati. Item ex concilio Martini papae.

Non liceat [illegible]
[illegible] subdiacono aut acolyto [illegible] vasa dominica [illegible]
[illegible] et sic [illegible]

[illegible]

Item Gelasius papa [illegible]

[illegible]

Item ex concilio Laodicense.

[illegible]

sacerdos ipsam contra apostolum sine causa quis cum presbytero agat. anathema sit.

Si quis nuptias (sic) accusaverit et dormientem cum viro suo fidelem et religiosam [illegible] et accusaverit [illegible] anathema sit. Item.

Si quis carnem manducantem [illegible] et idolo immolata [illegible] anathema sit. [illegible]

Si quis dereliquerit proprios filios [illegible] anathema sit. Item.

Si quis virorum putaverit [illegible] anathema sit. [illegible]

Hec scribimus non abscidentes eos qui in ecclesia dei secundum scripturas [illegible] [illegible] canones [illegible] religionem [illegible] laudantes [illegible] [illegible] cal' marans. pp. [illegible]

Si [illegible]

Si quis presbyter [illegible] publicam [illegible] sacerdote acceperit [illegible] anathema sit. Similiter [illegible] [illegible] gaudium resurrectionis [illegible] celebrent. Si quis [illegible] [illegible] anathema sit. [illegible]

Non [illegible] [illegible]

[illegible]

q̃ filios suos scelib⁹ erudiuit [illegible]

[illegible]

Exemplo [illegible]

[illegible]

P

[illegible]

Q

[illegible]

ipeccatis uolut' pu. ue: ignat. in me opu'e aud de
sacerdotib' re inuoci diu[illegible] ꝙ plo[illegible] magis p[illegible]
[illegible]
[illegible] te. [illegible] procuri [illegible] ageᵉ
te [illegible] oporteat audire prudet [illegible] [illegible] . In inchoatio
respondē. [illegible]
[illegible]
[illegible] . Iᵉ amadeor.

[illegible]

S[illegible] cum au[illegible]
[illegible] pelat [illegible] adimplerē.
[illegible]
[illegible] Sacerd' [illegible]
[illegible] . Iᵉ q̃ uenante eṗo.

[illegible]

E [illegible]
[illegible]
[illegible]
[illegible]
[illegible] pastor' occidit. [illegible]
[illegible]

[illegible]

corrige an nuali. Putare aut non apertum mali co
pnie n aut mutare. Vn aug ad uincentii donan
tiam. Vnde disciplina cui morti mutare n

Quantitas uigil disciplina domi mee ho ual.
si ut boet uino. Hec in arrogare audio ii do
mi mea melior sit quam ii ciarii ii in boet mitte
pb timere e. aut melior sit quam domi habere the ii
dicatur ecce ancilla. et illa ei aut melior quam do
mi ysaac. Cum de duob geminis dictum e. Iacob
or castitas ure coram dno do uero quesiue fr
atanta erga do fuit cor quo dilige superpo
melior quam qui in ignauia... fecer. Ite cipriano cor
nelio pp. E mea pdiuo: ma recurrendum nos

Nos ad nos mone uideb
Atq; esse cetere ure curie sedare opa ne d culpa
nra decta pene. Si aut q alt dimitte ino pii. pre
sentia aq aut ad ecclam redire noluerit. no idcirc
tuditu inculpatos tamen s dum quo e ciuitatem sum
tam. Iud solo ipsum remanere. qui illic cultum
saluiter tamen. Hec moue no dls ciuitas pdiriog
quam anima recta. et a regla non recedatur. qm apti
illa caute dicet. Sub dispo place s suis iterem. Ite:

Si pmum gdu p punitaci reuocari psi
c purgabit lino lau. Gpi
e n a iudicatur icipiat ad omodi. alibi scbri a
sed mis icipiue. Inuiu aut leui omne sacerdotale
dignare intelligent. S tam sacerdote purgandi e
colliquendi: ii pius ante remaneat et argenti q de
se diceat. Ut cui emundata fuerit collat
offert do uita tacitea. et placebit saclit
cui eos q offert pnida et iterum fit e pei qdam
electi et pace el utte cipriani. sic dic antiq scti
sic anim antiq ii qui inpnapio placuit do. sic
p peccati prunti place sapuit cui oi tacit pr
caita forte purgata. Ite aug. Post indigni

penitentia pitina recipiunt officia
ii grandiero
eos dato el ruere sir mea et ipleti eos iudicio et
fortitudine addituire ipsa lato. pste doce ali
quem p peccati. tam uica pstina dig penitentia sunt.
Videt suadulerit et omnia dui loqe psalmo. dip
qe me dire uepp. Nec sua inpilitate co cede.
ee iterr. Haide in lectam saluari. docet iiq uid
aut arc. et spiadre cuire. Ite coal agatenli.

Si penitentia dici cui ara gdu. digare sui
eomate dici reapiat
pui dignat ordo punitur ab epi corrigat. sup p
ori quidi dia sibia comunione forcasse cayste
altaria fratinare l officii sui iplere neglecti.
peiptia ei coto dicat. ita ii cuius penitentia correxit.
reciperi i uiarcla gdum sui digntateq repiat.
Ite coal marcianipp. A eo

Si ps pbr aut diacon uiiiet fuit aliq d ministrare
cle mandasse. q sacilegi comisit placuit cui
ordinacione eccliaticia ii habi. Inuidiatio cui epidi
nuari de e iuitiu dica recepi gdu. q militoier
tepin q d fac sci alcari comunicati e sepi pote
state dimissi e. Ite ecepta eli romani ii tissa.
pp. cipriano R ep mon baptisi ii ii p penitentia

H ...
bit de romana ecca uirore suu ca pstina saci

uitate dimitte et uerus sentiad eita tali ...
dissolue: ii ca adhuc itum iaceat de cadat ...
ritime. ppara nuiil remedia ... unq ...
prite. Vn ipoam pnuente medicina poste ...
die incepta penitentiam ... pedi ...
dicte uere uoluim occide. Ite cipriani de lapsis
Sed ppriua sermonatione conetari remissione ...
cuius dare se pste aut iud dni pcepta ...
caui meli pde se obe lapsis. procasse ...
sententia. nec mia pnesim dni ...
d sua facultate psume. Et ...
re fieri se stulta. sibi ea. sine se ...
cdore i facieda. Si obeipias facit ...
prauis sui relicorsamodatio. ...
fieri se stipra iure ...
illi dicdo quesse ...
n iiidi pre. dituine nuncitare ...
pollicitatione pquiti ...
ne en peccati, uetia ...
H ex ... ad ... auetranu ...

H ... q ... uiol ...
bito q inolauer ...
uiotat et n ... ad ...
cer hos placuit honore. qde ...
re aut ill: ...
ficui ... diacone ... q inolauer
peati ... reliqua ... ad ... ...
tare aut ... ministro ...
calice offerat. nec pnia ...
tori ...
attribuere. Y adhibe. ...
qui ...
l adepti facultate ...
...
...
amonet ...
gere. ...
fueet ...
...
pp ...
diente ...
q ...
pmouen. placuit ...
...
...
...
cur sinodo ...
tenuioletia comodari ...

N u ...
uisi ...
...
...
S ii ...
...
corepi quadragino ...

S ...
...
ubi canonici ...
puiaii tres et corepi ...
suestiquare ...
ualeant ueri ...

ii ter ... Et ...
fuisse ...
...
...
...
...
...
...
...
...
...
...

E orti ...
qui uoluntate ...
se casu homicidii ...
primeas ...
...

S ...
ii femina ... ancilla ...
...
die ...
...
...
...
... Ite ... pp. ...
S ...
... adiuta i catholice eccle ...
...
...
...
pp. Ide. ...

N ...
...
...
...
...
... Item nicolaus pp.
I ...
hoe ...
...
...
...
Ite ...

S ...
...
...
...
...
...
...
...
Ite ...

S ...
...
...
...

S ...
...
...
...

...
...
...
...
... ex ... tollerano.

Q ...
...
...
...

S ...
...
...
...
...
...
...
...
...

S ...
...
...
...
gdue. Ite ...

N ...
...
...
...
...
...
...
...
...
...
...
...
...
...
...

N ...
...
...
...
...
...
...
...
...
...
...
...
...
...
...
demai. Ite aug.

S ...
...
...
Ite ...
...
S ...

ecclastica pbat ee cēsura. i frustra q̄dā uolupta
cib q̄ puer. Nam sua culpa · l' facini' alio offensus q̄s fugi
e gdu iudicet. Jt̄ ex [illegible] quadulāo qd' [illegible]
plebe.

omnī nr̄ ihc xpc
uolunt isti d'alienigenī. Et d adulti̅ni compro
nb natu nob. nā nduna pitar a'quatiq ñ nascam. cū
ei uethaga uincent. alq'i corpe n lepen. cui pide mb
essent sunt. Et ne ille uer e platẽ q̃adulti̅ni uar.
sc aliq cum fide peta uar. q̃ fide ceto opib ipleat.
sic q' tenet. ↄ uir uni' uxor. neq̃ghi aliud toto repellit.
Juda u patriarcha cubit cum nurū sua. ↄ cullo comuna
cū pharee ↄ zara. ni p ea salomon · qtur dux idesto i
olum. Inq̃ tuor. In p ea ↄ tam · qtur pax. Nulla aū p
genie origo dicit. q̄ querere facte e. sco nulla ei sunt.
q nē sit umqm alienū. Jt̄ aug ↄ nuoc bato lib. i.

Apud dīm nec sequi aliq mariti c'clericos ↄ p pa
culpa

Nisi mahel uisepatee appio dī nobiliter mar anol
la ↄ nobiliter i sua dilecōdia · nec prius pcestas quo
ri eni mag filii ei. q prpli sua cingula ↄ iacula se
nuna cit. ↄ ecanella suscepe. Conc' bonifac' marc'
regi anglor. Legitur anglor sic prisci p̄uiciā ↄ italia ip
pratibus paganū ipsi nob obice. Si tū legalib
conubiis adulterando. luxuriando. adistar sodomite
gentis sedā uita ut uiuit. decale contractione meretricū ēst
mandi e degenere pp̄ ↄ ignobile ↄ furente libidine
forte pcando ↄ adeo tam uniūsa plebs addeceat ur
gente ↄ nouissime nec bello secla forte · nec fide stabi
le ↄ nec honorabile habi nec adeo amabile ee uenia
sic aliis quibus ispanie ↄ puincie ↄ burgundiou populis
contigit q' sinado recedere fornicare. donec iudicerā
biū cūmunē udice pena p ignaua legis di ↄ sarracenis
uenire ↄ fuitre pmitit.

Jt̄ Innocent' pp. ii. Inouam aū · ppini ii ulli' ar
chidiaconu · i' decanū. ii laicoi l' pbir ordinet. ar
chidiaconi · l' decani · l' ppiti qtiā ordine pmoue
antur. si rotalfort' ordinatū ēcepsit · honore suscepto
priuet. pbitem aut ne adolescentib l' ita sacr ordi
ne cōmuni sc q prudentia ↄ nimo uite claresceat polic
recedat honorē.

Insacerdoti eligendi l'ordinandi cura oportet ee pspi
cua. Irepreēsibile n cuentur ee. q̄ pcē necē e com
gedi loga d' b' uita sua pbatione mostrare. cui quib
tacitā comunit ecclē. Si negam ee illaus deo placa
dō more. ↄ mutare sub pba tē l' ge. ultenta
fideliū dilecē qui d'ba cū dm docerāt ↄ exepli reli
giose cōsaciunt. d' se poci alius pstare q̄ timē. Sin
dance ee ēcentur pp̄ ueċē e orare pp̄. loga ob
seruantie religiose cult' celat ii doceat ↄ clicalib
officiis eruditos iseruiat. ii aduenerint q̄d sumā
peduce q̄ fruct' humilitati ostedat. nec circēsēre
d' laici thiliem. sc nec d'pruincatibs q̄ude. q̄ q adissimoi
gd' pstanⁿ comenciō aspiry. Sed ill' sic postulari
uenia cccdi. q ēscienta absoluat reū q se precā
sua respicere ante ēsessū. q̄cū q paullo an uerē in
dear uenire amittere. P feret memoradū ē nuni
tali nbē uenda faciliū diguntur. Jt̄ Innoc' pp̄.
Rē e eu sua magistrū q̄ q̄ fuit uiq̃ discipli
euq sūmi saced̄ote fuū q ullū q̄duiq̃ obseruat
tuear sacerdot. Jt̄ leo pp̄.

Uiris cū apud uos pcessurū epis' [illegible]
tis pnocē. ad cumulū ualuit populare. isolit' gse ↄ de
grē sacerdotale miscū ēstaret pastorale [illegible] gubnare
eccle credere. Nē ulle pp ↄ nocē. nec pstare regim
auge dilecti. Sacerdot' uita pstuninū cap̄ subdiam ↄ de
tumina obedictione. sic tam e forma doctrine pncip ii
cā ↄ ista. Quod tuiq̃ patū eccle dispo pudere sorte q̄ cura
dul e. ii salomo dū tuich tordinati uicha pptorū d pmo
mag electarcidū a tel electione gter o ges' cōsumit ii d'rē.
Nātos tamulie dū sacti ordo mutabil. ad regim' sei
pt dimenuc sacipte. Ne ē illa lira ppri dī ergū populo
q̄ ipsoā timotheū cui sacerdote̅ nis erudit ↄ uncaq̃ me
dē. Malfcato neminni ipo suerē. nec comunicē [illegible]
nis q̄ ē cito manū q̄nié ē ↄ ista [illegible] totū ops ē quam
triucā grauū cetr selig̃ndo sacerdote nidmi ena [illegible]
incepta ante dispino. q̄ adhuc dagcē collegiū sub [illegible]
idigniū · Iseni tēuis̄tm p̄sos pr uimedre. q' strand q̄tib
ecanet. Nec putandū e honor ille tep̄iū q̄ sit ēē dan
ue legi pcepta collata. Mito parū sorte uenerabile ianos
cuid' sacerdoti electione logrē. eē dam s' s' anuntracio
aut eē suerē idoneos. Qui oñ eos apertiub offecs cor
dus. usq adpsetuore annō pditioplinie ecclastice supida
curitus. [illegible] ē ei pceruione [illegible] amplātenti mil
pnortis ciuit' pcuciōis furri a tri offuer [illegible].
Sm adhonoré miuli [illegible] qi [illegible]
ri idiguū ē pucuri ↄ uocari dne solē q̄ pbanī doci
nira si adumae dm diliger. ↄ prudēn habindatē di
uinor mūnr ↄ celestū dignaturi. Jt̄ gresi [illegible]

Nē eligendi ad cpatū [illegible] ultra [illegible]
pus nisi portuit [illegible] indicem.
Metropolitanus [illegible]
pari. nec eligar [illegible] q̄s nullo aut nouapt abse q̄ ra
comedar ↄ mchomini si ii ś inoē [illegible] renta roe, pla
e statoe. pbara fuint. Jt̄ celestin' oīb orthodoxis.

[illegible]
Quod pdere pūgsā tapida eliod' mittasse ↄ cōse
gsse sedin cani ecate. sibi q̄tam t saldoe gtiod
regat. Quia uicina' selo ↄ ce ecclastica ordine uelē
re sacrū pturse [illegible] ordine onore [illegible] modo
ratus cupiditate dilicescē. ee [illegible] acquisi
discipline dstrere. Cu uiu' itaq̃ [illegible]
uenti [illegible] ordi [illegible]
adeliciar ordine ad [illegible]
pur [illegible] gt [illegible]
Jt̄ leo. Rustic' [illegible]

Sacerdotū ne iuq̃ apica [illegible] moleste
ebit regenda creta. diucidat qlegamus [illegible]
[illegible]
bi pnapui · cū uald' uqui [illegible]
magister nou anq [illegible]
lurit [illegible]
psoe [illegible]
cū [illegible]
Monachū a [illegible]
cui cuia disceptina [illegible]
ee credinī'. Jt̄ pelagi' [illegible]
[illegible] uisitatione [illegible]
epē [illegible]
[illegible]
sacrantant parrib' [illegible]

cōgugant'. I forte tale pbr' [illegible] eccla eligendi uo
luit d'claua pstum ce secum. i ante latore' illo paulu
lī remotiē pstum. Mor q̄ dilecto tua adisip dicta ca
thenensiū pgat. ↄ hac e dō upore hoc nec illud nec ē ma
lus canonib simuci eligi cū auxilio di cōpelle. aq; sua
dear · dari cū adiurit roma cu d'ceō ↄ ceshficacōis rela
tiois cū ehūmare. Jt̄ gg paulino epi. Qt̄ i cpim
eligi̅ nō [illegible] q̄ sac loc pūmr
Bene nouit fraterna
tua q̄ longo tpr pastoral' sit sollicitudo drim d' tutu
cā ii dm qstuini q̄ ordinati d' bui ↄ qm ipocurrinus
fuerunt. Ego qpntum ii in annoib si ipsalmo die [illegible]
dio iamore oracioi laudar ualde religiosū uita omi
aggdit bñe. uolunt [illegible] ipa adie [illegible] uenire ↄ et
aia tua admoneat. q̄ uocu' studiis eleat ↄ similli eū
muna q̄plent suē regim mō te mulceat. Obuiae ee or
dinad' ē ii l' monachi l' amob subdiacon' fuat ↄ p aliq̄
qr sido placuit · ut ad pastorale cura d'beat pmouit.
Cui aū uisitatio mini q̄ uicib d'fecib eide ecclē ad q̄m
pstumi paratr. L' n gg. Nt paratur ad q̄m pstumi d'
Cū [illegible] capuane ecclē rector ecclie curia' uisitatio
ē roma curiam pire d' hac fuit iuncta.
[illegible] mig̃ti. curā nob fuit q̄ uiuiū ecclise ipēdere si nu
can cue seruia ipsa dirigere. ū memorata ecclē uisita
tor accedat. sic cū uinch d'pucationb elicoy redditr or
natū uiuni usq; usq; pñtia loca eē pcie. ad q̄m pstumi
parat. Sz ↄ ce ungulā aq; cautela circa dicū plete
p edd ecclē ipie cuenit si singlis obsequi ecclastico
[illegible] credente deb'eat suire.
pp ii debi pure [illegible]
Procad' e pp̄ nequnt ne q̄ [illegible] cor quicar q̄
ue ii comonē. ibi celeci ple d'tum q̄ q̄ conar fuit
cepare. phibita sorte censura sedi aplice mnime desunā.
Quem sola amorosa auctoritate ii cōriquini · uere e ipe
uirtute caperit regul' uideciii. Pcaci q̄ qpi cendidi
[illegible] eccle uolunt inoucat. ut' t alicē fortia blandicē
illudar. N aū canonice clerc fuit electi uidi · uiica
[illegible] in elect' canonice
Nullus tepm ii canonice electi ēsti ↄ d' [illegible] facit
ee electi ↄ electi. absq; requisiti spe d'pdat. Jt̄ [illegible]
[illegible] tres [illegible]
Liceat aū sepiator ueuiet abortae
adicipul paa ii referre uiua ecclastica moraū aut
ac ar riane [illegible] magistre q̄ mediolanēse ecclē illap
dum nanī ē [illegible] catholicā dō ordinate [illegible] ē lecti epm
[illegible] opt. li eā locut' ē. Uoti [illegible] erudiū dum [illegible] dicq.
Que oportet ee placitē ↄ dm ide; cū uito solo [illegible]
cūstance qubnare subiectos ↄ cui semeq ipm [illegible]
diuid oride. cedi dochie [illegible] bñe. cale [illegible]
[illegible] sed. [illegible] q̄quibinam' ipi. facit
uia capita [illegible] ↄ cemet [illegible] delinquet [illegible]
[illegible] medicamina [illegible]
pacor' [illegible] magiq [illegible] sapiet ↄ pie [illegible]
[illegible] electio · [illegible] diuina [illegible]
ipledore fulgere eligē. Ce [illegible] sacerdote [illegible] epatu [illegible]
[illegible] ordinatioe diuina [illegible]
[illegible] electi. [illegible] aut. [illegible]
[illegible] hunc [illegible] corpus [illegible]
[illegible] cuncure [illegible]
[illegible] epi [illegible]
[illegible] nolumus [illegible]

uiuabit ↄ ego adiutor tui ↄ defesor ii mo ordinatio tēp
eita. Jt̄ nicolaus tothorio regi. Q pluca [illegible]
Horro sacer relatū ē nob ii regio fauore epē
q' genq; adepām seq̃ tuo pueh elegisti.
ē. ii hñanēt t pmaca elegi. Jdēreo apīca auctoritate sub
dimū iudicis eīg̃ideo tuq̃ it ii ertraueē fuerit ↄ ma
gna colonia illū elegi parari. aut q relati sue sit ipuir
aptam. Jt̄ gr̄a paris lacēn. N recipiat apuincialib'
q ii regia ordinaoē epatū adipiscat.
Si porduinaoē regia
honoris ull' cū impuade aliq̄ nominare [illegible] pp
ue. a cōpuincialib' locupl' epis recipi nullit ii metracōm
debite ordinatū q̄siueat. Si q̄ cōpuincialib' recipe eū
ee sbdita [illegible] [illegible] salgar ↄ [illegible] coica
tione submot'. Jt̄ gg. iohi subdiacono
Pon[illegible] Cler' pp pontific' elcētoni [illegible]
Uiro apica sede auctoritate cuncti plara celar
[illegible] sic ne [illegible] cura ↄ illa nō uald'
sollicitat ii elecendi [illegible] ure sperat ac
[illegible] bitu d' [illegible] laurēno mediolanēsi ecclē ep̄o
sua nob relatoe dat' inotuit. Jdeato se illi uiic
Raru diacono sui unaniuiter colsensisse. Ego qū eade
ii sue subscrita relatioe qd adiudicela pare obnuitur.
Jdēreo huis pcepta auctoritate fultum ganii ↄ cepisse
necce ↄ q' ulla mla mediolanēsiū coacti barbaricas fer
tate cōstiut. ego sic uoluntate oporte cuocand eis [illegible]
cari [illegible] eos dimsa abelemos [illegible] duminar.
sigde ipedicto filio uro constanto eū uoluntate [illegible] ē sem
pdurare cognos. a cū q' [illegible] sic [illegible] mos [illegible]
ure auctoritas diusu solario ii domino facta c sol q̄ q̄
huiu mos sua ēsuetudine ↄ aplica sedes pui uigore re
tineat ↄ [illegible] ii uiinuar. Jt̄ grego roma
nog. pon Clerici i [illegible] pontificū ii ei [illegible]
pmi ipi [illegible]
Agatho nāoe sicut' cui legatoe [illegible] epe por
cunctis dnicoy die octaua paste [illegible]
puplica missa coram [illegible] ↄ patarcha [illegible] celebrauit.
[illegible] paritaoe ↄ [illegible] releuare [illegible]
[illegible] ordinacoe [illegible] sacta. Sic
eū ii [illegible] electioe [illegible] ordinati [illegible]
[illegible] grade [illegible] mite ↄ [illegible]
[illegible] ↄ [illegible] ordinacio
[illegible] Jt̄ [illegible] responsale [illegible]
cū [illegible] uiuat [illegible]
[illegible] ordinatoe [illegible] Jt̄ gg.
[illegible] regio [illegible] q̄ abiq;
Salonitane [illegible] eligi [illegible]
ecclē [illegible] epē. [illegible] responsale [illegible] ordina
[illegible] principib [illegible]
[illegible] q ordinari ordinare
[illegible] missar solēpnia celebri [illegible] pstumē
[illegible] di [illegible] ↄ d' [illegible]
[illegible] pccessit [illegible] ↄ d'
[illegible]
[illegible]
[illegible] molunt. Ego aū
[illegible] matrimonio [illegible]
ordinat' e. [illegible] ordinatoe [illegible] responsale [illegible]
[illegible] auctoritate
fuit ordinat. [illegible]
q' cōgnū l' ep cū [illegible] e clect'. l' q' [illegible]

p̄lupsit . pp dnm reqsita pare n̄psu . Et tiadme
dundubulit acuire . egere seu dusicaue canonica
nllo in cessatio . Ic ercat colectionē eccl

[illegible]

C ū longe lateq; dususo itinau erratq;
[illegible] spede cedra [illegible] negat [illegible] iudicatio
[illegible] noticali [illegible] successore uno
[illegible] epi . ubi principl electio [illegible]
[illegible] ordmi [illegible] difficultat [illegible]
[illegible] plubr [illegible]
[illegible] necessitas . Ut u placuit [illegible]
[illegible] gallie [illegible] privilegio [illegible]
p uicie [illegible] maneat [illegible] collecta [illegible]
[illegible] regulari [illegible] eligat [illegible]
epi iudicatu [illegible]
[illegible] epi eligē
successore [illegible] fuit ordi
nat' [illegible]
[illegible] metropolitanu [illegible]

S ic lapsi [illegible] diuinis [illegible] dissipati [illegible]
[illegible]
[illegible]
[illegible]
[illegible]
[illegible]
[illegible]
potuer ē sui culpa [illegible]
[illegible] cardinare [illegible] metropolitane
[illegible] . Ic [illegible]
[illegible]

[illegible]
S [illegible] canonū [illegible] eccl
[illegible] honore [illegible] ordinu eccl
[illegible] clericos [illegible]
nonu [illegible] dioceeti . remota [illegible]
[illegible] eligat [illegible]
[illegible]

[illegible]
O beunt sane epi qui [illegible] eccl̄am
[illegible] patru [illegible] sub anathemate [illegible]
[illegible] canonica [illegible]
[illegible] religiosi [illegible] honesti [illegible]
[illegible] religiosi [illegible]
[illegible]
[illegible] . Ic gelasi [illegible]
[illegible]
[illegible]

Q uia [illegible] metropolitani [illegible]
[illegible]
[illegible]
[illegible]
[illegible]
[illegible]
[illegible]
[illegible]
[illegible] metropolitani [illegible]
[illegible]
[illegible]

[illegible]

pecca quib' dnt p'c ec nolunt ... ĩ hiis q̃

secundũ ... uindicando ... domine resurrectionis

... sabbati ... quantas

... dispensationũ ministrum ... adrioe

... gestu . In hac mundi

... In hac preliurrectionis ...

... principum

Quib' tẽp'ib' ieiunia celebranda ... pp ...

... uindicto cp. Quib' qnib' ieiunia cele

... celebranda ...

...

... ieiunii ... ꝙ ... Jẽ ... magonc

... ẽ ... de eod'

... ieiunia obseruentur ...

... Jẽ ...

... de eodem.

... ieiunio ... celebrentur ... eadẽ ebdomada ie

iunii celebrẽt ... sabbati

... ebdomada ieiunii ... Simili

... sabbato ... ebdo

mad' ieiunii celebrent ... sabbato ...

ieiunii ... ieiunii

... regula ... ubi

celebrandũ erat ... ipsa ebdomada ...

... ieiunii celebri ...

... diacones dalmaticis ...

ieiunia ... ieiunio ...

... ieiu

nii celebrẽt ... sabbato ... ebdom

ieiunanda erat ...

... sabbato ... celebrent ieiu

[illegible]

Nō debē ꝯ tuaci ꝯ tuali ępī ordīatn. ſ; ıaſtıcato
rer. i. q̄ꝯeal eāe ē ıınua. hꝯ aū q aū ōdınaa ē nıch
agē ceſent ſuī ēcleſiā epī conſaı̄. Similr aū pſbi
nichꝯ ſuī pꝑ epī. ēuu agat. ſ. Sedet aū epī
tiloꝙ ı̄ nullo ꝺ̄ bīc diuīqui adeſſione ſıuepu
caꝯ. ſuī difficultate ꝑhı oorē. b ıı ꝗ aug ꝺgla
ıı. Ep̄s ıter ſedet ı loco ...
... ꝛtare aꝺ ıa uolunꝰ ordınaē epī
... ꝙ epi locū ſıuallo ıuunme ... . ꝙ nıla
ſit neceſſitas ſ ōdınatıoē epī cū ueni ...
epīs ōdınaıo ſuī ... epī ... nullam
... ſ celebrıı ꝑꝑ ...
Taurꝰ daniel ꝙ̄ uaē teſtimoniꝰ ...
... acuſatıoē pulſat. ...

[illegible]

[illegible] filio [illegible] uenator [illegible] dominatus homo [illegible] . Id [illegible] c. xlvii . Videt hoc uenatorem [illegible] que [illegible] . qui [illegible] . delectant . [illegible]

[illegible] . Quid [illegible] . Id est [illegible]

[illegible] . Item [illegible] . Id est [illegible]

[illegible] multiplicata [illegible] . Id est [illegible]

[illegible] cum [illegible] . Id est [illegible]

[illegible] loco [illegible] modus [illegible] domesticos . Gradus culpa [illegible] fidel [illegible] . Sed [illegible] . cum [illegible] . cum [illegible] . non [illegible]

[illegible]

abbatis diadema. Iẽ repraesentat aut abbatis declinaret. t
negligentia agatur abbatis officio remoueatur. Iẽ greca au
retinuerit.

C

Hec sunt q adoptio sanctam adere gratia; s arbitrium qui esse
susceptus
licia discipline. C u au adeclia uenit obsede mag
quoque dis cantandi monuerit. unde ipsa adoptione
sed. Cod in uoce cantandi uitem.

C

antiphone psallentes leuitibus ut in deo. audiant ob
adulescentiam. audiant inquit leuita psallendi e officium.
deo. in uoce. ut cod e cantandi. nec tangendi ad moni
gratia. et enim medicamenta inmedele c u uerdi cenare
lege modulum. audiatur. et celitica. Et abbatis cantilis
psallendi diacones tenuantur. corpora. ne diu uocis mo
dulanti tamen. diacones ministeria negligant. vii q.

I

n sca romana ecclia diu consuetudo e ualde reprehensibilis
gesta. ut quidam ad sacri altaris ministerium cantores eligantur. et in diaco
natus ordine constituti modulationi uocis inseruiant. quos ad
predicationis officium et elemosinarum studium uacare c

A

B

C

D

i ecclasticis honoribus quamuis nichil defendat esse sanctitas . et
...

hominis maculata sacramenta
...

T et dona quae pertinent ecclesie unitate habet

...

Sine fide et caritate nec euangelium nec aliquid boni prodest.

...

I

K

L

M

N

atq; uisibilis. Mihi itaq; [illegible] dr̄ q̄ s̄c̄a . [illegible]

[illegible] hic dispensacioni . Sacramentum [illegible] celebracioni [illegible]

[illegible] gesta ita fit . ut aliqd significare accipiam⁹ q̄ s̄c̄e accipiendu.

Sacrificium aū̄ [illegible] sacrū [illegible] pro[illegible] [illegible] . [illegible]

i memoria dñice passionis . Sunt aū̄ sacramenta baptisma ; corpus

; sanguis . q̄ [illegible] sacramenta dicūtur [illegible]

[illegible] sacramentorum [illegible]

[illegible] sacramenta dñi . [illegible]

[illegible] euchar[illegible] [illegible]

[illegible] corpore ; sanguine [illegible]

[illegible]

[illegible] tuite [illegible]. [illegible] cum dilige[illegible]
[illegible] par[illegible] [illegible] [illegible] [illegible]
[illegible] [illegible] [illegible]
[illegible] [illegible] [illegible]

[illegible]

[illegible]

[illegible]

[illegible]

ↄ co[m]icare . ↄ d' [illegible] [illegible] [illegible] se oluide . Qu[illegible]
[illegible] quig[illegible] [illegible] eccle[illegible] [illegible] . [illegible]

Ep[illegible] . n sub [illegible] [illegible] [illegible] .

N[illegible] dampnacion[illegible] [illegible] [illegible] [illegible] [illegible]

[illegible]

romana [illegible] eccl[illegible] [illegible]

[illegible]

I[illegible] ideo [illegible] [illegible] [illegible] [illegible] eccl[illegible]

[illegible]

ipsi terri reciturus adiudice ad hunc prouocaui. Quia
pp remittendi [illegible] adpuniat remoueat ac
cationi acap [illegible] i penitus intelligat. Cui [illegible]
[illegible] prouocationi [illegible] prouocare [illegible].
[illegible] vii. l. cod. [illegible] appellationibus [illegible]
[illegible] usque ad [illegible] cas.
Item nul pp. [illegible]

In [illegible] nec illi [illegible] appellationi [illegible]

Item eusebius.

[illegible]
Item fabianus [illegible] urbis rome [illegible]

[illegible]

q adeam uocari sunt ... ne ... inagade ...
ta ... leg ... diffinite ... dilationem ...
dispositione lege ... dilatione ...
... dilationem ... inquisitiua ...
... necessaria ... Similit
... de negocia ... dicatur
... iudice ... postulata ...
... considerare ... vndique ...
... coniuncta ... pone ... dum ...
... demaciono ...
... actam ... presentia ...
... presente ... occurrere ...
... de ... ii ... crimen ...
ad accusationem ... ad ...
ab accusatione remouendi ... ideo ...
... excommunicatione ... anathematizatione ...

[illegible]

l' d' domo pdauer nec cfaiguinei ammation adiu
ctenea ceîtimoiu dicat qr ppiquai' & familiaritat
ac dnationis affectio uiciatur. ipetie fex- anno canat.
maioia anno. plerq fcr' dicai humanos. & priuic
opiniof i qntu pleatur puiat. & prauma qn incob'
soleat capuit. Ie gelasi'.

[illegible]

q adui' piet inuif. i paceu i uasorer. i tamen'
ce ceteri'. hoy q uncq' incodet. l' pactoier ur
r accusatoe poatai recupedi. & pmu' rapellati.
Q in cuiq canoica d'era pdt i accusatoi' cetimoni
cor q iodio qstub sietui' l' q iimici aui fpaca hui'
mlom recipiat'. Vn nicolaus sco michaeli epo.

[illegible]

Vod spero & iumia iudicet ce nd hat qui ro
dicar. & plimus pbat' exeplis. Na q ed' & amabili due
d' iumco poe. q nec adipnedi, q lare, uolui d'
pudic ctaarno pliczana fmod' fuic canonum scripto
pbite capi dnotat'.

[illegible]

A

B

A

B

[illegible]

[illegible]

suggestio h'moi cap' i suo ordini [illegible] De pbro g
fuit [illegible] et odinar' [illegible] dñs ce tollic'
[illegible]
[illegible] salubrë [illegible]
[illegible]
S[illegible]
[illegible]

[illegible] mā̃ in [illegible] cogēt.
[illegible]
S[illegible]
[illegible]

E [illegible]
[illegible] ecclē [illegible]
[illegible]
E [illegible]
H[illegible]
E [illegible]
[illegible] monachi [illegible]
I[illegible]
[illegible]
S[illegible]
[illegible]

[illegible]

[illegible]

[illegible]

[illegible]

ep̃e assẽq uolũit · facultas illi oĩmoda erit. Ita uidẽ
ũ certe ipsi causa nullo q̃uis apprĩ, proq̃ul q̃uibus ⁊ p̃ter eo
ch̃ris eccli̾s erigat · inde q̃ d' pdũ ipse addire cunq̃ui
aliq̃uãdo duc̃ p̃sumat. ...
ĩ ipse eccle uim neq̃ ĩmittat p̃biq̃ pote p̃curatores ecclẽ
nec offin ual̃s p̃solue. nec int̃ eẽ necessaria curã ipse.
nec q̃ua ĩ ecclã quã ad ...
ea · ĩ rem p̃pinq̃ ...
... fẽbat laicorẽ quã ...
nec q̃ue ...
spacio se nouit ...

[illegible]

[illegible]

[illegible] Item eodem

[illegible]

[illegible] ... eccl(es)ie ... [illegible]

[illegible] ... In alio eccl(es)ie ... [illegible]

[illegible]

Causa

[illegible]

[illegible]

[illegible]

[illegible]

A

B

[illegible]

p pulsari nõdũ. Quor ut̃ durãtice rãcionum unũ
ostidit, q̃ nulla i uire prouẽ qui irc puniũ, q̃ nunc
appulsato aliquib; precariume denotet, aliquib; male ille
formulẽ. q̃ cũ ta aliq̃ malo2 uolentar fec ab ipsũ
[illegible]

[illegible]

[illegible]

In eo d̃ agr̃e duvidecta malo2 que mter̃ mad̃ fuit.

[illegible]

[illegible]

[illegible] arbitrio cu alibi diuine [illegible]

[illegible]

[illegible] legimus [illegible] . [illegible]

[illegible]

[illegible]

XVIIII

De [illegible] Pa[illegible] [illegible]

[illegible]

spali nare ... male relligent. Caueam ne ... [illegible]

[illegible]

C

D

F

[illegible]

I

K

D

[illegible]

[illegible]

[illegible]

[illegible]

[illegible]

[illegible] significandi aut occultat. aut manifestat. q[illegible]
[illegible] nõe phisici uocãt. [illegible] uplicãe. [illegible]
[illegible] pdr̃ [illegible]
[illegible] ossib' aniule [illegible] cũt dr̃ figuratiõ
[illegible] manu [illegible]
[illegible] tribru [illegible]
[illegible] puer malĩ [illegible]
[illegible] domu sua [illegible] redire [illegible]
[illegible] addomu [illegible] offederit [illegible]
[illegible] nolit [illegible] pnciose [illegible]
[illegible] generaliter [illegible]
mathematici uocat̃ [illegible]
[illegible]

[illegible]

Sic & sic exhibue, & p. sic apls docuit dicens:
Subtrahite uos ab omni fre primente ambulante inordi
nate ... qui tradidimus uobis ...
Melius est errare in uia reuertendi quam ...

[illegible]

A

adulterio purgato p[er] p[e]nitentiam. Si tamen reconciliatio [illegible]

[illegible]

Cum fornicatione [illegible]

A pud misericordie [illegible]

[illegible]

B

[illegible] adulterium uxoris sue non [illegible]

[illegible]

C

Te reddere nuptiae hauctoritate hac probari uidetur [illegible]

D

[illegible]

Pars reconciliationis sola ca[illegible]

E

Fornicatio coniugii [illegible]

F

[illegible]

[illegible]

h

[illegible]

187

[illegible]

mutare corpus [illegible] sicut [illegible] babilonis [illegible]

[illegible] sive chaldaice [illegible] vocabis [illegible]

[illegible] in arcu [illegible] nuda [illegible]

[illegible] regina [illegible]

[illegible] de auraco [illegible]

[illegible] parentes suos [illegible]

[illegible] adulterium [illegible] Recte [illegible]

[illegible]

ĉiugali . ꝑ[illegible] fc̃ĉ [illegible] . [illegible]
[illegible] ad amandū [illegible] [illegible] q̃ [illegible]

O [illegible]

[illegible]

[illegible]

F

[illegible]

[illegible]

[illegible]

G

[illegible]

h

[illegible]

lerat. e mouebat ipi adhuc p̄ celum cōgqbat. larau q̄ infice uolebat. Hnc mirio cor successores uor sr. forte cogitant. Sp̄ diutine cius bader. Mir̄ indignamini. & de cedi eggant celum. op uideat inō cuor iccda remuere. peccor indulgentia resuscitati. laq̄ q̄ inob e p sinchā rurs uulter ictlice suscitand. & ihc n̄ reuocat biblica. Imo cumulose liberat ampli ficat. Reuunsit sollicite suscitat. & celebrata refur rectionis gra ler adcena ueni. Ma timore p̄ accede gehen. ti cogitaon mutu ortant audire dn̄. Solue cilicamici prelu cuor dnicomaq̄ nos uite n̄ pedes cuie melis copalib; neru multa uiri qrent & detent absolue. le capur.

Q)uid̄ au q̄dā sic obstinatos ee. ii dādā n̄ puni lapsos pnictnā. au pniiteālis cotinuis uena denegadā ci leptnitr. Q) enim uni cedit. & age pnictnā; & sic por.repa. Q n̄aq credit quē cētor cecidisse. q̄ dns ocat popa rurs cuirgē. op sepai e elemosina amorte libat. Nunq ab illa morte q̄ semel, t singul cē & ad nos saluatis bapt̄sma. & redepauit q̄ libat. & absq̄ pdeliicta p̄modu sp̄ir. le ia. Ipor cuma mulier tuaglio cide morur audiri. & clauso cū ut hostio matina hec nocte ab amico panes amic accep. dr ip q ntis istic supai un ubis publicani pab. uice. D̄ imine cuitat. q̄ peccō pijc sceab illeat. Quō tu ptacā logo reputa pncipio. uidet u paruū mag accipiat. u duret pano nō bidā ñ accepmis ou dcimā. t ip aradiso & cruce latrone; & cui. & neqs aliqū tera cēsitatioē putar fore horodu penā macam. t lepiā pdigū filiū edere ter penitas. nonagitanoue prudiss delictis. una ouidā q remansar humeri sui pastoris adducit. li sr peccor itelliga unib tui cels medico te curādu in ñ e ūga necessariū. & ipse leuitat. Q au peccā marcotate abl uenu pniucr. sulū uidet. Q ibita au uena denegat. au ce magtudin pcti. au ce q̄du officu. & n nobis icplā. Cr peccā admocē. qs orabit pco. dubiqs lcg. Q uis me celebrant iatra con. uulnāto qs pric. le Si sacerdos peccauit qs orabit pco. & bienat iuroqatoes. ii repncupon ficat. pco dificultaté. t rariatē nocat. ue illi cuia q̄th. Q uis putat e fidel. seruus prudens. & e. sic admi qs tum erit e. ñ naq nltis q̄ in mago patre fili. Simili acceptabile e qs orab pcoq peccan idno. Mā qūo iob dicit. n orādu p delicto q̄muor. q̄loqm mortem roqare. & spinte. licetr piuie mo. r uolitaria. Q s tuq iuterna roqare. Vor aūq aut intelliq illu iohis. e peccā ad morē. & ē ū mita sit ei. supios ēcetas. aur e peccā ad mocē. u pmo dico n roq qs. de eo peccō quo cpliu n e. p mita. dulca sciti. Ego au dico l peccā ce fidē q̄ pdilectoni opar deserē uisq ad morē. V b blasphemia in spūm scm. q̄ neq i h sclo neq i futuro remittēda. seuāglio dnt asserit. Siu au deleratiōe pcci. sui desparaoe uenie usq ad morē qs ipeccō plenis. nuīū e ū sui fui punic q fui sui peccāu. V n aūq qq. Volunti iug sui tui mine spēauit. ii sui sui preāe pi anus. Ostndē q i pcco sēp mine capiur q nuq a fine pecāe diuiuc. Ad maqual q̄ inthat indicalis pan & u nuq carear supplicio. q ihac

una miq uoluc ore perfi. l d. Vd brid dni mi cu sanitate misere pu pne manu dns. & de cū ut lo ue p̄stāce. ib ī ignu [illegible]

[illegible]

L. Sub pena e mor. Elemosina iq apua liberat. Eā mina a demotius redimiūt. le iobis ouar. h̄ el. auana stera q. maxime opus spiritura re. [illegible]

Rrar demostna. & ona t mula nob. le abu li. d pnicētia.

[illegible]

Q) uo intra temptatur uotc magis

Q) aunr plotando sidi uidet ee laudabile q

S) ap teud uotar sine audie

recte cōtitur. [illegible]

[illegible]

puenit ad pctm . Suggestioni . delectatoe . [illegible]

[illegible]

Peccatum negligentie [illegible]

[illegible]

[illegible]

De locis ꝯ̃secrandis quibus sacrificia et missarum ...
[illegible]
apostolice [illegible] ... oratoria [illegible] ...

P[illegible] ... [illegible]

[illegible]

A ... [illegible] ... solempnitas debent ... [illegible]

[illegible]

Eug maria calic

F

c calix dni cui patena cum cruore [illegible] ôo cr agitur purissimo fiat. Sigt in cui [illegible] calix t stagnat calice hr. De gre [illegible] [illegible]

C

[illegible] alcatt [illegible] celebrate missa [illegible] sic corps dni [illegible] lintea munda sepulture fuit. Quota hora misse sollepnia celebranda. Telesphorus pp. vii. apt.

N

octe [illegible] dni saluatoris missar celebret [illegible] sollepnit [illegible] eade nocte ab angelo pastorib e [illegible]

[illegible]

cap. qui celebrare.

cap. qui mihi.

[illegible]

cap.

sacdotu.

cap. ego dilenga mis.

cap.

[illegible]

[illegible]

cap.

[illegible]

cap.

cap.

[illegible]

Sed sacramentum baptismi ... [illegible]

[illegible]

cap.

DECRETA EUGENII PP.

c. xviiii. sinodo.

c. xvi. sinodo.

Jacobus fr̃ dñi sic ãnctem cu[m] p̃ñu

[illegible]

Item ex concilio Toleto IIII. Ex salvatoris et apostolorum doctrina de hymnis canendis. Exemplo [illegible].

Et salvatoris et apostolorum habemus exemplum. Nam et ipse dominus hymnum dixisse perhibetur, testante Matheo evangelista: et hymno dicto exierunt in montem Oliveti. Et Paulus apostolus ad Ephesios scripsit dicens: Implemini spiritu sancto, loquentes vobis metipsis in psalmis et hymnis et canticis spiritalibus. Et quia nonnulli hymni humano studio in laude dei atque apostolorum martirumque triumphos compositi esse noscuntur, sicut hii quos beatissimi doctores Hylarius atque Ambrosius ediderunt, quos tamen quidam specialiter reprobant pro eo quod de scripturis sanctorum canonum vel apostolica traditione non existunt. Ergo et illum hymnum ab hominibus compositum quem cotidie publico privatoque officio in fine omnium psalmorum dicimus: Gloria et honor patri et filio et spiritui sancto in secula seculorum amen. Nam et ille hymnus quem nato in carne Christo angeli cecinerunt: Gloria in excelsis deo et in terra pax hominibus bone voluntatis, et reliqua que sequuntur, id est, ecclesiastici doctores composuerunt. Ergo nec ipsi in ecclesia canendi sunt, quia in sanctarum scripturarum libris non inveniuntur. Componuntur ergo misse sive preces vel orationes seu manus impositiones sive commendationes, ex quibus si nulla decantetur in ecclesia, vacant omnia officia ecclesiastica. Admonemur hoc fieri atque ortatur Timotheum apostolus dicens: Obsecro igitur primum fieri obsecrationes, orationes, postulationes, gratiarum actiones pro omnibus hominibus, qui in sublimitatibus sunt. Sicut ergo orationes, ita et hymnos in laude dei compositos nullus vestrum ulterius improbet. Item Anacletus papa omnibus episcopis. Quot testes episcopo sacrificanti.

Episcopo deo sacrificanti testes secum habeat. Secum habeat.

Habeat in sollempnibus quippe diebus aut VII aut V aut III diaconos qui oculi eius dicuntur, et subdiaconos atque reliquos ministros secum habeat, qui sacris induti vestimentis in fronte et a tergo et presbiteri e regione dextra levaque contrito corde et humiliato spiritu ac prono stent vultu, custodientes eum a malivolis hominibus, et consensum prebentes sacrificio. Peracta autem consecratione omnes communicent qui noluerint ecclesiasticis carere liminibus. Item ex canone apostolorum. [illegible]

Omnes fideles perveniant qui usque ad finem missarum qui conveniunt in sollempnitatibus. Sollempnia non audient. sacris ad ecclesiam, et scripturas apostolorum et evangelium audiant; qui autem non perseveraverint in oratione usque dum missa peragatur, nec sanctam communionem suscipiunt, velut inquietudines ecclesie commoventes convenit communione privari. Item ex concilio Cartaginensi IIII.

Sacerdote verbum in ecclesia faciente, qui egressus de auditorio fuerit, excommunicetur. Item ex concilio Agathensi.

Cum ad celebrandas missas populus non ante discedat in dei nomine conveniunt populus, non ante quam missa [illegible] non discedat quam misse sollempnitas compleatur, et ubi episcopus non fuerit, benedictionem accipiat a sacerdote. [illegible]

Item Pelagius papa [illegible] episcopis, universis Germaniarum atque Galliarum episcopis. Que prefationes [illegible] Invenimus tantum in missa.

Has VIIII prefationes in sacro catalogo tantummodo recipiendas: I una in albis paschalibus, alia de ascensione domini, tertia die pentecosten, quarta die natalis domini, V de apparitione domini, sexta de apostolis, septima de sancta trinitate, octava de cruce, nona de ieiunio in quadragesima tantum dicenda. Item ex concilio Cabilonensi. In omnibus missis solempnibus pro defunctis orandum fore.

Visum preterea nobis est ut in omnibus missarum sollempniis pro defunctorum spiritibus loco competenti ecclesia dominum deprecetur. Sicut nullus dies excipitur quo non pro viventibus et pro quibuslibet necessitatibus deprecetur dominum, ita nimirum nullus dies excipi debet quin pro animabus fidelium preces domino missarum solempniis fundantur, antiquitus hunc morem sancta tenente ecclesia, ut in missarum solempniis et aliis precibus domino spiritus quiescentium commendaret. Dicente Augustino: Non sunt omittende supplicationes pro spiritibus mortuorum quas faciendas pro omnibus in christiana et catholica unitate societate [illegible] defunctorum, etiam tacitis nominibus eorum, quos sub generali commemoratione suscepit ecclesia, ut quibus ad ista desunt parentes aut filii aut quicumque cognati vel amici, ab una eis exhibeantur pia matre communi. Item Innocentius papa Decentio Eugubino. [illegible]

De nominibus recitandis. [illegible]

Ante quam precem sacerdos faciat atque eorum oblationes quorum nomina recitanda sunt sua oratione commendet, quia superfluum sit ipso et tuam prudentiam recognoscis, ut cuius hostiam necdum deo offeras eius ante nomen insinues, quamvis illi incognitum nichil sit. Item ex concilio [illegible]. Vinum sine aqua [illegible]

Sic in sacrificando calicem domini [illegible] offerri sola aqua non potest. [illegible] non licet, nec vinum solum potest; nam si vinum quis offerat, sanguis Christi incipit esse sine nobis; quando utrumque miscetur, tunc sacramentum spiritale et celeste efficitur. Sic vero calix domini non est aqua sola et vinum solum, nisi utrumque misceatur, quomodo nec corpus domini potest esse farina sola, nisi utrumque adunatum fuerit et copulatum et panis unius compage solidatum. Item de eodem.

Scriptura dicente: Ut quotienscumque calicem de eodem in commemoratione domini passionis eius offerimus, id quod constat dominum fecisse faciamus. Sed videmus si quis de antecessoribus nostris vel ignoranter vel simpliciter non hoc observavit et tenuit, quod dominus facere nos exemplo et magisterio docuit, potest simplicitati eius de indulgentia domini venia concedi. Nobis non potest ignosci, qui nunc a domino admoniti et instructi sumus ut calicem dominicum vino mixtum secundum quod dominus obtulit offeramus. Item Iulius papa episcopis per Egyptum. De his qui sacrificando varie [illegible]

Cum omne crimen atque peccatum oblatis deo [illegible] sacrificiis deleatur, quid de cetero pro delictorum expiatione domino dabitur, quando in ipsa sacrificii oblatione erratur. Audivi-

enim quosdam scismatica ambitione detentos contra divinos ordines et
apostolicas institutiones lac pro vino in divinis sacrificiis dedicare. alios
quoque intinctam eucharistiam populis pro complemento communionis porrigere. quosdam etiam
expressum vinum in sacramento dominici calicis offerre. alios vero
pannum lineum musto intinctum per totum annum reservare.
et in tempore sacrificii partem eius aqua lavare et sic offerre. Quod quam sit
evangelice atque apostolice doctrine contrarium et consuetudini ec-
clesiastice adversum, non difficile ab ipso fonte veritatis proba-
bitur, a quo ordinata ipsa sacramentorum misteria processe-
runt. Cum enim magister veritatis verum salutis nostre sacrificium su-
is commendaret discipulis, nulli lac, sed tantum panem et calicem sub hoc
sacramento cognoscitur dedisse. Legitur enim in evangelica vérita-
te: Accepit Ihesus panem et calicem, et benedicens dedit discipulis suis.
Cesset ergo lac sacrificando offerri, quia manifestum et evi-
dens exemplum veritatis evangelice illuxit, quod preter panem et
vinum et aquam aliud offerri non licet. Illud vero quod pro
complemento communionis intinctam tradunt euchari-
stiam populis, nec hoc prolatum ex evangelio testimoni-
um receperunt, ubi apostolis corpus suum et sanguinem commen-
davit. Seorsum enim panis et seorsum calicis commendatio me-
moratur. Nam intinctum panem aliis Christum prebuisse non legi-
mus, excepto illo tantum discipulo, quem intincta bucel-
la proditorem ostenderet, non que sacramenti huius institu-
tionem signaret. Nam quod de expresso botro, id est de u-
varum granis, populis communicant, valde est omnino confusum.
Sed si necesse fuerit, botrus in calicem comprimatur et a-
qua misceatur, quia calix dominicus iuxta canonum precep-
tum vino et aqua permixtus debet offerri, quia videmus
in aqua populum intelligi, in vino vero ostendi sangui-
nem Christi. Ergo cum in calice vinum et aqua miscetur, Christo
populus adunatur, et credentium plebs ei in quem credit co-
pulatur et iungitur. Que copulatio et coniunctio aque
et vini sic miscetur in calice Domini, ut mixtio illa non pos-
sit separari. Nam si vinum tantum quis offerat, sanguis
Christi incipit esse sine nobis; si vero aqua sit sola, plebs inci-
pit esse sine Christo. Ergo qui botrus solus offertur, in quo vini ef-
ficientia tantum designatur, salutis nostre sacramentum ne-
gligitur, quia aqua tantum significatur. Non potest calix Domini
aqua sola esse aut vinum solum, nisi utrumque misce-
atur. Et ideo quamplurima et multiplex maiorum manavit
sententia. Denique omnis talis error atque presumptio cessare
debet, ne per istorum inordinata compago status veritatis
erroribus. Et ideo nulli licitum deinceps erit aliud in divi-
nis sacrificiis offerre, nisi iuxta antiquorum sententiam,
id est panem tantum et calicem vino et aqua permixtum. Et decre-
to alio quam preceptum est faciens, tamdiu a sacrifi-
cando cessabit, quamdiu legitima penitentia peracta satis-
factione correctus ad gradum sui officii redeat quod
amisit. Innocentius papa Decentio Eugubino episcopo.
Pacem igitur asseris ante confecta [illegible] misteria [illegible] non de-
misteria quosdam imperare [illegible] debemus offerre.
vel sibi inter se sacerdotes tradere, cum post omnia que
aperire non debeo, pax sit necessaria indicenda,
per quam constat populum ad omnia que in misteriis aguntur
atque in ecclesia celebrantur prebuisse consensum, ac finita

esse pacis concludentis signaculo demonstretur.
Item Calixtus papa. Ecclesiasticis liminibus careat [illegible]
Peracta consecratione omnes communicent, qui [illegible]
noluerint ecclesiasticis careant liminibus. [illegible]
Sic enim et apostoli statuerunt, et sancta Romana tenet ecclesia. [illegible]
Item ex concilio Toletano XII. [illegible]
Relatum nobis est quosdam de [illegible]
sacerdotibus non tot vicibus communionis [illegible]
sancte gratiam sumere, quot sacrificia in uno die [illegible]
plura videntur offerre. Sed si in uno die
plurima offerunt sacrificia, in omnibus se obla-
tionibus a communione suspendunt, et in sola tantum extre-
me sacrificii oblatione communionis sancte gratiam
sumunt, quasi non sit totiens illis vero et singulari sacri-
ficio participandum, quotiens corporis et sanguinis Domini
nostri Ihesu Christi immolatio facta constiterit. Nam ecce apostolus
dicit: Nonne qui edunt hostias participes sunt
altaris? Certum est quod hii qui sacrificantes non
edunt, rei sunt dominici sacramenti. Quicumque ergo sa-
cerdotum deinceps divino altario sacrificium
oblaturus accesserit, et se a communione suspenderit,
ab ipsa qua se indecenter privavit gratia communionis
anno uno repulsum se noverit. Nam qua-
le erit sacrificium, cui nec ipse sacrificans
particeps esse cognoscitur? Ergo modis omnibus tenen-
dum est, ut quotienscumque sacrificans corpus et san-
guinem Domini nostri Ihesu Christi in altario immolat, toti-
ens perceptionis corporis et sanguinis Domini nostri Ihesu Christi parti-
cipem se prebeat. Item Ysidorus. Non immundi [illegible]
Qui in scelere vivunt [illegible] communicare non
in ecclesia, et communicare non de- desinunt.
sinunt, putantes se tali communione mundari, discant
nichil ad emundationem proficere, sibi dicente propheta:
Quid est quod dilectus meus fecit in domo mea scelera
multa? Numquid carnes sancte auferent a te mali-
tias tuas? Et apostolus: Probet autem se ipsum homo, et sic de pane illo e-
dat et de calice bibat. Item ex VIII. sinodo Ba-
silius episcopus dixit. [illegible]
timorem Dei nos docet [illegible]
apostolus dicens: Qui manducat et bibit indigne,
iudicium sibi manducat et bibit. Fidem vero docet nos sermo
Domini dicens: Hoc est corpus meum quod pro multis datur. Hoc
facite in meam commemorationem. Et apostolus de unigenito Dei
filio: Humiliavit se, factus obediens usque ad mortem,
mortem autem crucis. Cum ergo mens fidem habuerit his dictis, et consideraverit
magnificentiam glorie ipsius, et admiratur immensita-
tem humilitatis, quomodo tantus ac talis obediens fuerit patri usque
ad mortem, mortem autem crucis, pro vita nostra, puto quod pos-
sit provocari usque ad effectum et dilectionem ipsius
et Dei patris, qui unico filio non pepercit, sed pro omnibus tradi-
dit illum. Talem ergo fidem vel affectum preparare debet in animo
suo, is qui panem et calicem Domini percipit. Item Au-
gustinus in libro questionum. [illegible]
est. Dixit Dominus ad Moysen et Aleazarum [illegible]
filium Aaron sacerdotem: Tollite turibula.

circa e medio exustorum. et igne alienum huc seminai.
qui sanctificaverunt turibula peccatorum horum manibus suis. et fa
ciant laminas ductiles in compositionem altaris. quoniam ob
lata sunt ante dominum et sanctificata sunt. et facta sunt in signum filiis
israel. non ergo in eis respici voluit. quia a talibus oblata sunt. sed
hoc potius cogitari et attendi. ante quem oblata sunt. id est quia
ante dominum et sanctificata sunt. id est prius in eis vel nomen domini.
ante quem oblata sunt. quem perennem meritum eorum a quibus ob
lata sunt. Item ex decreto Pii pape. pena clerici cum negligentia aliquid de-

Si per negligentiam aliquid de sanguine domini stillaverit
in terram. lingua lambatur. tabula radatur. si non
fuerit tabula ut non conculcetur locus corradatur. et igne con
sumatur. et cinis intra altare abscondatur. et sacerdos
xl. di. peniteat. si usque ad tertium. viiii. die. si usque
ad iiii. xx. die. peniteat. et linteamina que teti
gerit stilla tribus vicibus minister abluat. calice sub
tus posito. et aquam ablutionis sumat. et iuxta alta
re recondat. Item ex penitentiali Bede presbiteri. que pena

Si quis per ebrietatem imponenda est ei. qui sacrificium evo
vel voracitatem eucharistiam evomerit. mit.
xl. di. pe. si laicus est. clericus vel monachus subdiaconus presbiter
lxx. di. pe. episcopus xc. si infirmitatis causa evomerit.
vii. di. pen. Item arciens. quod celebratur

Sacerdotum aliorum missa. presbiterium laicis ingredi non
quod clericorum cetibus separatum honores. ac laicorum permittitur.
loco discernere distincto apparere meruerint. quia
obtentum nulli laicorum liceat in eo loco quo sacerdotes
et reliqui clerici consistunt quod presbiterium nuncupatur.
quando missa celebratur consistere. ut libere ac hono
rifice possint sacra officia celebrari. Item ex concilio
gerundiensi. Sicut metropolitana ecclesia. ita ut quod missarum so

Instituendo missarum sicut in lempnia celebrentur.
metropolitana ecclesia agitur. ita in dei nomine in omnibus
comprovincialis tam ipsius misse ordo. quam psallendi
vel ministrandi consuetudo fuerit. quod sit sacrificium

Sacrificium invisibile est. id est quod sacramentum.
sacramentum. id est sacrum signum. Item alibi. sacramen
tum est invisibilis gratie visibilis forma. Item au
gustinus in libro x. de doctrina christiana.

Signum est res preter speciem quam ingerit sensibus
aliud aliquid de se faciens in cogitationem ve
nire. Item gregorius in omelia pascali. quod sit sin

Species et similitudo gnm.
illarum rerum vocabula sunt. que ante fuerunt. scilicet pa
nis et vini. Unde in fine cuiusdam misse oratur et dicitur.
perficiant in nobis domine quesumus tua sacramenta
quod continent. ut que nunc specie panis et vini gerimus
rerum veritate capiamus. postulat quippe sa
cerdos ut corpus christi quod sub specie panis et vini nunc
geritur manifesta visione sicuti revera est quandoque
capiatur. de qua visione dominus in evangelio secundum Jo.
qui diligit me. diligetur a patre meo et ego. diligam eum.
et manifestabo ei meipsum. quamvis non inpalpabiliter

quidam exponunt. hoc loco carnis et sanguinis veritatem
ipsam eorum efficientiam. id est peccatorum remissionem.
Item eugenius. emisenus. visibiles creature

Quia corpus christi in corpus et sanguinem invisibiliter convertuntur.
assumptum ablaturus erat ab oculis et illaturus side
ribus. necessarium erat ut die cene sacramentum no
bis corporis et sanguinis consecraret. ut coleretur iugiter per
misterium quod semel offerebatur in precium. ut quia
cotidiana et indefessa currebat pro omnium salute
redemptio. perpetua esset redemptionis oblatio. et perennis
victima illa viveret in memoria. et semper presen
s esset in gratia. vere unica et perfecta hostia fide
existimanda. non specie neque exteriori censenda
visu. sed interiori affectu. Unde celestis confir
mat auctoritas. quia caro mea vere est cibus.
et sanguis vere est potus. recedat ergo omne infidelita
tis ambiguum. quoniam quidem. qui auctor muneris. ipse
est testis veritatis. Nam et invisibilis sacerdos in
visibiles creaturas in substantiam corporis sui et
sanguinis verbo secreta potestate convertit. ita dicens.
accipite. et comedite. hoc est corpus meum. et sanctificatione repe
tita. ait. accipite et bibite. hic est sanguis meus. ergo
sicut ad nutum precipientis domini repente ex nichi
lo substiterunt excelsa celorum. profunda fluc
tuum. vasta terrarum. ita pari potestate in spiritua
libus sacramentis ubi precepit virtus servit effectus. quanta
itaque et quam celebranda beneficia vis divine
benedictionis operetur. et quam tibi non novum
et impossibile esse non debeat. quod in christi substantiam ter
rena et mortalia commutantur. te ipsum qui in
christo regeneratus es interroga. dudum alienus a vita
peregrinus a misericordia. et salutis via intrinsecus mortu
us. exulabas. subito initiatus christi legibus et salutaribus
misteriis innovatus in corpus ecclesie. non videndo. sed cre
dendo transsiluisti. et de filio perditionis adoptivus
filius dei fieri. occulta puritate meruisti. in
mensura visibili permanens. maior factus es te ipso
invisibiliter sine quantitatis augmento. cum idem ac
ipse esses. multo alter fidei processibus extiteras.
in exteriori nichil additum est. et totum interio
re mutatum est. ac sic homo christi filius effectus. et christus
hominis in mente formatus est. sicut ergo sine corporali sen
su alteratione preterita deposita vilitate subito novam in
duisti dignitatem. et sicut hoc quod deus in te lesa
in te curavit. infecta diluit. immaculata dedit
non oculis sed sensibus tuis est credita. et cum reverendum
ad altare celeste spiritualibus satiandus ascendis. sa
crum dei tui corpus et sanguinem fide respice. honora.
mirare. mente contingere. cordis manu suscipe.
maxime mente totum. haustu interioris
hominis assume. Item augustinus. quare in specie panis

Quia passus per et vini sacramentum suum christus nobis
nobis dominus commendavit. ministravit.

nobis in isto sacramento. san. s. et corp. quod et fecit nos membra
sua et nos corpus ipsius facti sumus. et per misericordiam ipsius quod accepimus nos
sumus. recordamini et uos non fuistis. et creati estis. et ad ar
eam dominicam comportati estis. laboribus boum. i. adnuntiantium
euangelium triturati estis. quando cathecumini differebamini in
orreo seruabamini. nomina uestra dedistis. cepistis moli ieiu
niis exorcismis. postea ad aquam uenistis et conspersi estis. et ce
quod accepistis unum uidetis esse quod factum est. sic unum estote
uos diligentes. uos s. tenendo unam fidem. unam spem. in
diuiduam caritatem. heretici quando hoc accipiunt sacramentum.
contra se accipiunt. quia illi querunt diuisionem. cum panis iste
indicet unitatem. sic et uinum in multis racemis fuit.
et modo in uno est. unum est in sua natiuitate. calicis est
post pressuram torcularis. et uos post illa ieiunia. post labores. post hu
militatem. et contritionem. iam in nomine domini tanquam
ad calicem uenistis. et ibi uos estis in mensa. et in calice nobis
cum uos estis in mensa. similiter est hoc sumendum. item in sermone.
de infantibus. item dominus noster ihesus christus. nos significauit.
nos ad se pertinere uoluit. misterium pacis et unitatis
nostre in mensa consecrauit. qui accepit misterium unitatis.
et non tenet uinculum pacis. non misterium accepit pro se. sed
testimonium contra se. nulli est aliquatenus ambigendum.
unumquemque fidelem corporis et sanguinis domini tunc esse participem.
quando in baptismate corpus efficitur christi. nec alienari ab
ab illius panis calicisque consortio. etiam si antequam panem il
lum comedat. calicemque bibat. de hoc seculo migrauerit.
in unitate corporis constitutus. sacramenti quippe illius parti
cipatione. ac beneficio non priuabitur. quando in se hoc quod illud
sacramentum significat inuenitur. ¶ Item in l.
sententiarum prosperi. cum hostia frangitur. passio christi ad memoriam
Dum frangitur hostia [reuocatur.]
dum sanguis de calice in ora fidelium funditur. quid a
liud quam dominici corporis in cruce immolatio.
eiusque sanguinis de latere effusio designatur. ¶ Item.
leo papa. de eodem.
Leo episcopus. et sancta synodus que in urbe ro. quorum. clero
honoratis et plebi consistentibus constantinopolitane. ita scri
bit. [Quod corpus et san. christi nulli ambigi licet.]
In quibus isti ignorantie tenebris in quo actenus
desidie torpore iacuerunt. ut nec auditu discerent.
nec lectione cognoscerent. quod in ecclesia in omnium ore tam con
sonum est. ut nec ab infantium linguis ueritas corpo
ris et san. christi inter communionis sacramenta taceatur. quia in illa mi
stica communionis distributione. spirituali alimonie hoc imper
titur. hoc sumitur. ut accipientes uirtutem celestis cibi.
in carnem ipsius qui caro nostra factus est transeamus. ¶ de leo. est cibus
refectionis. est cibus sanguinis. sic est caro christi uere est cibus. et
ita sanguis eius uere est potus. ¶ dicit. est. corpus domini est. caro mea
uere est cibus. et. san. uere. est potus. cum hoc corpus aquile sunt.
que alis circumuolant spiritualibus. unde de corpore christi eodem.
ut unde uenerunt pluribus esse participes. ¶ de eucharistie ar(?)gumen
tis uirtutum. sanctis uitam exemplis in carnationis quoque
creando altitudinem misterium prouenientes. quod ergo quis
nature ordine christi corpore. est post natiuitatem sit ipse christus post.

ex uirgine.
Ego berengarius [confessio berengarii.]
indignus ecclesie sancti mauricii. andegauensis. ecclesie. diaconus
cognoscens ueram catholicam fidem et apostolicam. anathematizo
omnem heresim. precipue eam de qua actenus infamatus
sum. que astruere conatur panem et uinum que in altari
ponuntur post consecrationem solummodo sacramentum et non uerum corpus
et sanguinem. domini nostri ihesu christi esse. consentio autem sancte. ro. ecclesie.
et apostolice sedi. et ore et corde profiteor. de sacramento dominice mense eandem
fidem me tenere quam dominus et uenerabilis papa nicolaus. et
hec sancta synodus auctoritate apostolica. tenendam tradidit.
mihique firmauit. s. panem et uinum que in altari ponuntur post
consecrationem non solum sacramentum. sed et uerum corpus. et sangui-
nem domini nostri ihesu christi esse. et sensualiter non solum sacramento sed in ue
ritate manibus sacerdotum tractari. et frangi. et fide
lium dentibus atteri. iurans per hec sacrosancta euangelia. eos
qui contra hanc fidem uenerint. cum dogmatibus et sectatoribus su
is. eterno anathemate dignos esse pronuntio. quod si
ego ipse contra aliquando aliquid sentire aut predicare pre
sumpsero. canonum seueritati subiaceam. lecto et perlec
to. sponte subscripsi. hanc confessionem sue fidei de. cor. et.
san. d. n. ihesu christi. ab berengario. coram. c. x. iii. episcopis. factam
misit papa nicolaus per urbes ytalie. et ad quecumque
loca fama prauitatis eius peruenire ante potuit. ut
ecclesie que prius doluerant de auerso. acquisito. postea
gauderent de reuerso. atque reperto. ¶ Item ambrosius. in
l. de officiis. [quod elementorum species respuitur. cum uere sit
forte dicas quomodo corpus et sanguis.]
uera caro quod uere sanguis. quia similitudinem non uideo
o carnis. non uideo sanguinis ueritatem. primo omnium dixi tibi. de
sermone christi qui operatur ut possit mutare. et conuertere genera
instituta nature. deinde ubi non tulerunt sermonem christi discipu
li eius. sed audientes quod carnem suam daret illis manduca
re. et san. suum. ad bibendum. recedebant. solus tamen
petrus dixit. uerba uite eterne habes. et ego a te quo recedam.
ne igitur plures hoc dicerent. et ne ueluti quidam esset hor
ror cruoris. sed maneret gratia redemptionis. ideo in simi
litudine quidem accipis sacramentum. sed uere nature gratia
m. uirtutemque consequeris. ego sum inquid panis uiuus.
qui de celo descendi. ¶ Item aug. in expositione capituli iiii.
Prima quidem inquid hiis. in discipul [non carnaliter
uelut admirati sed spiritualiter christi corpus et sanguis. de uerbis]
sermonis eius factum est. cum diceret nisi quis. man. car. meam. [accepe]
et bi. san. meum. non habet. ui. et. illi non intellige
res. dixerunt ad inuicem. durus est hic sermo. quis eum
potest audire. dicentes quia durus est hic sermo separa
uerunt se ab illo. et remansit cum .xii. discedentibus
illis instruxit eos qui remanserunt. spiritus est inquid.
qui uiuificat. caro nichil prodest. uerba que locutus
sum ad uos. s. et uita. sunt. intellexistis spiritualiter.
spiritus et uita sunt. intellexistis carnaliter. et sic illa.
spiritus et uita sunt. sed est non sunt. s. et uita. spiritualiter in
telligite que locutus sum. non hoc corpus quod uidetis manduca
turi estis. et bibituri. illum san. quem fusuri sunt

fuerunt illi qui me crucifigent. Sacramentum vobis aliquod commendavi. spiritualiter intellectum vivificabit vos. caro autem non prodest. quomodo illi (scilicet carnaliter) intellexerunt. sic responderunt. carnem quippe sic intellexerunt quomodo in cadavere venditur. aut in macello dilaniatur. Sicut autem ihesus ait. hoc vos scandalizat? quid si videritis filium hominis ascendentem ubi erat prius? quid est hoc? hic solvit quod illos moverat. hic aperuit unde fuerant scandalizati. hic plane si intelligerent. illi putabant eum erogaturum corpus suum. ille se ascensurum in celum integrum. utique. cum videritis filium hominis ascendentem ubi erat prius. certe vel tunc videbitis quia non eo modo quo putatis erogat corpus suum. vel certe intelligetis quia gratia eius non consumitur morsibus. Item donec seculum finiatur. sursum est dominus. sed tamen et nobiscum est veritas domini. corpus enim in quo resurrexit in uno loco esse oportet. veritas autem eius ubique diffusa est. Item Aug. in l. de trinitate. ad [illegible]. de eodem.

Cum morte domini liberati sumus. huius rei memores in edendo et potando carnem et sanguinem que pro nobis oblata sunt. significamus. Item in se. psal. xx. Semel Christus sit immolatus. et tamen cotidie immolatur.

Semel Christus mortuus est iustus pro iniustis. et scimus et certum habemus. et spe immobili retinemus. quia Christus resurgens ex mortuis iam non moritur. mors ultra illi non dominabitur. Verba ista apostoli sunt. tamen ne obliviscamur quod semel factum est in memoria nostra omni anno fit. quotiens pascha celebratur. numquid totiens Christus occiditur? sed tamen anniversaria recordatio representat quod olim factum est. et sic nos facit moveri tamquam videamus presentem dominum in cruce. Item in l. sententiarum prosperi. de eodem. Semel immolatus est in semetipso Christus et tamen cotidie immolatur in sacramento. quia ita intelligendum est. quia in manifestatione sui corporis et distinctione suorum membrorum omnium verus deus et verus homo. semel tantum in cruce pependit. offerens patri semetipsum hostiam vivam. et passibilem. et mortuam. vivorum ac mortuorum redemptionis efficacem. eorum scilicet quos altitudo divini consilii redimendos iudicavit. prescivit. predestinavit. vocavit. modis atque operibus et id fieri constituebat. Item ambrosius in epistola ad hebr. Hostia que semel oblata est. in recordatione sue mortis cotidie offertur.

In Christo semel oblata est hostia ad salutem sempiternam potens. quid ergo nos? nonne per singulos dies offerimus? offerimus quidem. sed ad recordationem mortis eius. et una est hostia non multe. quomodo una et non multe? quia semel oblatus est Christus. hoc autem sacrificium exemplum illius. idipsum. et semper idipsum. proinde hoc est sacrificium. alioquin dicetur. quoniam in multis locis offertur. multi sunt Christi. nequaquam sed unus ubique est Christus. et hic plenus existens. et illic plenus. sicut enim quod ubique offertur. unum est corpus. et non multa corpora. ita et unum sacrificium. pontifex autem ille est. qui hostiam obtulit nos mundantem. ipsam offerimus et nunc. que tunc est oblata consumi non potest. quod

nos facimus in commemorationem fit eius quod factum est. hoc est facite autem in meam commemorationem. Item Aug. in l. responsionum ad ianuarium. Sacramentum corporis Christi non nisi ieiuni debemus accipere.

Liquido apparet quando primo acceperunt discipuli corpus et sanguinem domini. non eos accepisse ieiunos. numquid tamen propterea calumniandum est universe ecclesie. quod a ieiunis semper accipitur. ex hoc enim placuit spiritui sancto. ut in honorem tanti sacramenti. prius in os christiani dominicum corpus intraret. quam ceteri cibi. nam ideo per universum orbem mos iste servatur. neque enim quia post cibos dominus dedit. propterea pransi aut cenati fratres ad illud sacramentum accipiendum convenire debent. aut sicut faciebant quos apostolus arguit et emendavit. mensis miscere. Apostolus hoc quod sit convenientis ad mensam dominicam invicem expectate. siquis esurit. domi manducet. ut non ad iudicium conveniatis. Cetera cum venero disponam.

Item ambrosius. in l. de sacramentis.

[illegible] consecrationem est panis. post verba Christi [illegible].

Panis est in altari usitatus ante verba sacramentorum. ubi accessit consecratio. de pane fit caro Christi. quomodo autem potest qui panis est esse corpus Christi? consecratione. autem quibus verbis. et cuius sermonibus. domini ihesu. nam reliqua omnia que dicuntur. laus deo offertur. ubi autem sacramentum conficitur. iam non suis sermonibus sacerdos. sed utitur sermonibus Christi. ergo sermo Christi hoc conficit sacramentum. quis sermo Christi? nempe is quo facta sunt omnia. iussit dominus et facta sunt. celum et terra et maria. vides ergo quam operatorius sit sermo Christi. si ergo tanta vis est in sermone domini ihesu Christi. ut inciperent esse que non erant. quanto magis operatorius est. ut sint que erant. et in aliud commutentur. et sic quod erat panis ante consecrationem. iam est corpus Christi post consecrationem. quia sermo Christi creaturam mutat.

Item. non corporis. sed anime est panis substantialis vite eterne.

Non est iste panis qui vadit in corpus. sed panis est vite eterne. qui anime nostre substantiam fulcit. iste panis cotidianus est. accipe cotidie. quod prosit. sic vive. ut cotidie merearis accipere. Item Aug. in epistola ad [illegible]. Corpus Christi est panis vivus.

Iste panis est de quo quando manducabitur in eternum. dicit ipse. et panis quem ego dabo caro mea est pro mundi vita. et determinat quomodo sit panis non solum secundum verbum quo vivunt omnia. sed secundum carnem adsumptam pro mundi vita. humana enim caro que erat peccato mortua. carni munde unita. incorporata unum cum illo effecta. vivit de spiritu eius. sicut vivit corpus de suo spiritu. qui vero non est de corpore Christi. non vivit de spiritu Christi. Item quod Christus visibiliter in sacramento. spiritualiter in veritate manducatur et bibitur.

Cum manducatur et bibitur Christus. vita etiam manducatur et bibitur. illud manducare est refici. illud bibere est vivere. quod in sacramento visibiliter sumitur. in ipsa veritate spiritualiter manducatur et bibitur. manducatur ipse. vivit ma

manducatur, qui interius occisus. nec quando manducatur partem de illo facimus. et quidem in sacramento sic fit, et norunt fideles quemadmodum manducent carnem Christi. unusquisque accipit partem suam, unde et ipsa gratia partes vocantur. per partes manducatur et manet integer totus. in corde tuo totus erat apud patrem quando venit in virginem. implevit illam, nec recessit ab illo. quod videtur panis est et calix, quod etiam oculi renuntiant. quod autem fides postulat instruenda, panis est corpus Christi, calix sanguis. ista ideo dicuntur sacramenta, quia in eis aliud videtur et aliud intelligitur. quod videtur speciem habet corporalem, quod intelligitur fructum habet spiritualem. qui accipit mysterium unitatis et non tenet vinculum pacis, non mysterium accipit pro se, sed testimonium contra se. Item idem super

Jo. *Quomodo spiritualiter corpus Christi sit accipiendum.*

Credere in eum, hoc est manducare panem vivum. qui credit manducat, invisibiliter saginatur, quia invisibiliter renascitur. et qui manducat carnem meam et bibit sanguinem meum, bibit aeternam participationem filii quae est per unitatem corporis et sanguinis. homo manducans vivit, non sumens tantum in sacramento quod et mali faciunt, sed usque ad spiritus participationem, ut in corpore domini tanquam membrum maneat, et eius spiritu vegetetur. quia est domini eius manducata sua curat ad curam domini invisibile. quia non accedit inimicus. ille perhenne qui ad hoc praesens iustificatur accedet. tenet illic vitam qui hic discit carnem suam. Item de verbis dominicis. *Species sensibiles invisibilem carnem Christi et sanguinem significant.*

Corpus et sanguis Christi dicitur illud quod ex fructibus terrae acceptum et prece mystica consecratum recte sumitur ad salutem spiritualem in memoriam dominicae passionis. quod cum per manus hominis ad illam visibilem speciem perducitur, non sanctificatur ut sit tam magnum sacramentum, nisi operante invisibiliter spiritu dei. cum haec omnia quae corporales motus in illo corpore faciunt deus operetur.

Item ex verbis. *Non omnis panis efficitur corpus Christi.*

Non omnis panis, sed accipiens benedictionem Christi fit corpus Christi. Item idem. *Dupliciter corpus Christi intelligitur.*

Commendavit Christus in hoc sacramento corpus et sanguinem suum, quod etiam fecit et nos ipsos. nam nos corpus ipsius facti sumus. Item ...

Qui discordat a Christo etc. Item. *Panem de altare spiritualiter.* *Spiritualiter magis quam corporaliter corpus* innocentiam ad altare portare debetis. *Christi dicitur accipere.* peccata etsi sint cotidiana, vel non sint mortifera. antequam accedatis, dimittite. debita vestra, si dimittitis, dimittetur vobis. securi accedite. panis est et non venenum. sed videte si dimittitis. nec mentiamini deo, quem non fallitis. mentiri deo potestis, fallere non potestis. Item Ambrosius de sacramentis. *Quibus exemplis praeter naturam substantia panis*

Revera mirabile est quod manna deus pluit patribus et cotidiano caelo pascebantur. alimentum vero datum est panis angelorum. manna hoc. sed tamen panem illum

qui manducaverunt mortui sunt. ista autem esca quam accipis, iste panis vivus qui de caelo descendit, vitae aeternae substantiam ministrat. et quicumque hunc panem manducaverit non morietur in aeternum, et corpus est Christi. Considera nunc utrum praestantior sit panis angelorum an caro Christi, quae utique corpus est vitae. manna illud de caelo, hoc super caelum. illud caeli, hoc domini caelorum. illud corruptioni obnoxium si in diem alterum servaretur, hoc alienum ab omni corruptione, quod quicumque religiose gustaverit, corruptionem sentire non poterit. Illis autem aqua de petra fluxit, tibi sanguis e Christo. illos ad horam satiavit aqua, te sanguis diluit in aeternum. Iudaeus bibit et sitit, tu cum biberis sitire non poteris. illud in umbra, hoc in veritate. Si illud quod miraris umbra est, quantum istud est cuius umbram miraris. audi quia umbra est quae apud patres facta est. Bibebant, inquit, de spirituali consequenti eos petra. petra autem erat Christus. sed non in pluribus eorum complacitum est deo. nam prostrati sunt in deserto. Haec autem facta sunt in figura nostri. Cognovisti praestantiora. potior est enim lux quam umbra, veritas quam figura, corpus auctoris quam manna de caelo. Forte dicas: aliud video. quomodo tu mihi asseris quod corpus Christi accipiam? et hoc nobis adhuc superest ut probemus. quantis igitur utimur exemplis? probemus non hoc esse quod natura formavit, sed quod benedictio consecravit, maioremque vim esse benedictionis quam naturae, quia benedictione etiam natura ipsa mutatur. Virgam tenebat Moyses, proiecit eam et facta est serpens. rursus apprehendit caudam serpentis et in virgae naturam revertitur. vides igitur prophetica gratia bis mutatam esse naturam et serpentis et virgae. Currebant Aegypti flumina puro meatu aquarum. subito de fontium venis sanguis coepit erumpere. non erat potus in fluviis. rursus ad prophetae preces cruor cessavit fluminum, aquarum natura remeavit. Circumclusus undique erat populus Hebraeorum, hinc Aegyptiis vallatus, inde mari clausus. virgam levavit Moyses, separavit se aqua et in murorum speciem se congelavit, atque inter undas via pedestris apparuit. Iordanis retrorsum conversus est, contra naturam in sui fontis revertitur exordium. tetigit Moyses petram et aqua de petra fluxit. numquid non praeter naturam operata est gratia, ut aquam vomeret petra quam non habebat natura? Marath fluvius amarissimus erat, ut sitiens populus bibere non posset. misit Moyses lignum in aquam et amaritudinem suam aquarum natura deposuit, quam infusa subito gratia temperavit. sub Heliseo propheta uni ex filiis prophetarum excussum est ferrum de securi et statim mersum est. misit lignum Heliseus, levavit in aqua et ferrum natavit. utique et hoc praeter naturam factum cognovimus. gravior est enim ferri species quam aquarum liquor. advertimus igitur maioris esse gratiam quam naturam, et adhuc tamen propheticae benedictionis numeramus gratiam. quod si tantum valuit humana benedictio ut naturam converteret, quid dicimus de ipsa consecratione divina, ubi verba ipsa domini salvatoris operantur? Nam sacramentum istud quod accipis

Quod si tantum valuit sermo Helie ut ignem de celo deponeret, non valebit Christi sermo ut species mutet elementorum? De totius mundi operibus legisti: quia ipse dixit et facta sunt, ipse mandavit et creata sunt. Sermo ergo Christi qui potuit ex nichilo facere quod non erat, non potest ea que sunt in id mutare quod non erant? Non enim minus est dare quam mutare novas naturas rebus. Sed quid argumentis utimur? Suis utamur exemplis, incarnationisque astruamus misterii veritatem. Numquid nature usus precessit cum Dominus ex Maria nasceretur? Si ordinem querimus, viro mixta femina generare consueverat. Liquet igitur quod preter nature ordinem virgo genuit. Et hoc quod conficimus corpus ex virgine est. Quid hic queris nature ordinem in Christi corpore, cum preter naturam sit ipse Dominus Ihesus partus ex virgine? Vera utique caro Christi que crucifixa est, que sepulta est. Vere ergo illius carnis sacramentum est. Ipse clamat Dominus Ihesus: Hoc est corpus meum. Ante benedictionem verborum celestium alia species nominatur, post consecrationem corpus significatur. Ipse dicit sanguinem suum. Ante consecrationem aliud dicitur, post consecrationem sanguis nuncupatur. Et tu dicis amen, hoc verum esse. Quod sermo sonat affectus sentiat. Item Ambrosius. Post consecrationem licet figura panis et vini remaneat, tamen nichil est ibi nisi corpus et sanguis Christi.

Omnia quecumque voluit Dominus fecit in celo et in terra, et quia voluit sic factum est. Ita licet figura panis et vini videatur, nichil tamen aliud quam caro Christi et sanguis post consecrationem credenda sunt. Unde ipse Dominus ad discipulos: Hec, inquit, caro mea est pro mundi vita. Et ut mirabilius loquar, non alia plane quam que nata est de Maria virgine et passa in cruce et resurrexit de sepulcro. Hec, inquam, ipsa est, et ideo Christi caro que pro mundi vita adhuc hodie offertur, et cum digne percipitur vita utique eterna in nobis reparatur. Paschasius. Quod autem istum quem sumimus in misterio, illum utique intelligo. Paschasius. Quia manu Spiritus sancti formatus est in utero virginis, et igne passionis decoctus in ara crucis. Panis est angelorum factus est hominibus. Unde ipse ait: Ego sum panis vivus qui de celo descendi. Et paulo post: Panis quem ego dabo caro mea est pro mundi vita. Ex his namque duabus sententiis aperte datur intelligi quod ille panis et ille non duo sed unus panis et una caro procul dubio verum efficitur corpus. Illud nimirum, illud sane quod sumptum est de virgine, quod passum est et sepultum, quod quia resurrexit et in celum ascendit et sedet ad dexteram Dei patris, et qui venturus est iudicare vivos et mortuos. Item. Quamvis cotidie immoletur Christus in tegumento tamen panis et vini.

Cum manducat me vivit propter me. Non ergo carnem istam, Paschasius, ne forte terrigenam sentiamus, et perea que mea, Ihesus. Manducat Christus ... manducat, quia sumptus accepit nequam manducat, participes de illo facti sunt, et quod est in sacramento sic fit, et noverunt fideles que amodo manducant. Corpus vero unusquisque accipit partem suam. Unde quamquam particeps vocatur partes manducat in sacramento, et manet integer totus in corde tuo. Totus est enim apud patrem, qui venit in virginem, implevit illam nec violavit ab illo. Veniebat in carnem ut homo eum manducaret, et manebat integer apud patrem ut angelos pasceret. Item Ieronimus. Corpus et sanguinem Christi nulli sine se accipere licet.

De hac quidem hostia que in Christi commemoratione mirabiliter fit, edere licet. De illa vero quam Christus in ara crucis optulit secundum se nulli licet. Item Paschasius de eodem.

Ubi pars est corporis et totum est. Eadem ratione in corpore Domini que et in eius figura precessit. De quo dicitur quod qui plus collegerat non habuit amplius, neque qui minus paraverat habuit minus. Non est quantitas visibilis in hoc estimanda misterio sed virtus sacramenti spiritalis. Item. Caro Christi sumitur et figura est et res. Corpus Christi quod sumitur de altari et veritas in substantia figura est dum frangitur et videtur extra. Veritas autem dum corpus et sanguis Christi in veritate interius creditur. Item ex simbolo ephesino. Carnis vivificatricis necessitate quidem et hoc nuntiamus unigeniti filii propria facta sancta addicimus in ecclesiis incruentam celebramus sacrificii servitutem, et sanctificamur participes corporis et preciosi sanguinis Christi, non ut commune carnem percipientes, nec viri sanctificati et verbo coniuncti secundum dignitatis unitatem, sed vere vivificatricem et ipsius verbi propriam factam. Item Augustinus. Quomodo manna et petra. Omnes eandem escam spiritalem manducaverunt, non corporalem. Et potum. Quia illi manna manducaverunt, nos aliud, et nos eandem spiritalem. Potum biberunt aliud illi, aliud nos, sed specie visibili, quod tamen idem esset virtute spiritali. Item Ambrosius in libro de sacramentis. Quia in sacrificio vinum cum aqua In calice mittitur vinum et miscetur aqua. Quod ergo Melchisedech panem et vinum optulit, quid est vult admixtio aque bibere. Audi de consequenti petra. Petra autem erat Christus non immobilis petra que populum sequebatur. Et tu bibe ut Christus te sequatur. Vide misterium. Moyses hoc propheta, virga hec est verbum Dei. Sacerdos verbo Dei tangit petram et fluit aqua, et bibit populus Dei. Redundat aqua in calice saliens in vitam eternam. Item accipe et illud. De latere eius fluxit aqua et sanguis. Aqua ut mundaret, sanguis ut redimeret. Quia de latere? Quia unde culpa, inde gratia. Culpa per feminam, gratia per Christum. Audi precium. Vide misteria. Passus es me, nichil de actu sit celestibus sacramentis. Deus passus est, nichil de celestibus? Virga mea, id est verbum. Virga impia, meolus passio est. Et carnis dignitas vel passio temporalis illa carni illa redimit. Peccata in rem meam ... quod cum bibis remissionem accipis peccatorum, et inebriaris spiritu. Unde et apostolus: Nolite inebriari vino, id est sed implemini spiritu sancto. Item declarata est ebrietas que sobrietate mentis operatur. Item sicut vere est sicut in celo et in terra ... patre ...

odie. sanguis christi pacificata sunt omnia. in celo et in terra. e
sanctificatum celum. deiectus est diabolus. Item verbum sacerdotis ipso q
in ille dicit. dicit vobis quia antequam verba christi qui offert
primus dicitur. Item ipsi verba completa fuerint. non iam pa.
sed corpus dicitur. quasi quotidie oratione. dominica ait. panem nostrum. panem dicit
quidem sed epiousion. hoc substantialem. Item decim.
d. l. vii. vinum sanguine. et vinum christi sanguinem manducari.
Sic vere dicitur. fi. d. n. I. ipsius. non et bibitur.
quemadmodum homo per gratiam sed quasi fi. ex substantia.
pa. ita uta vera caro. sicut ipse dicit. quia accepimus et vere
pa. ita vera caro. sicut ipse dicit. Quia accepimus et vere.
sanguis eius potus est. Item ego sum quod panis vivus. qui de celo desc.
sed caro non descendit de celo. quomodo ergo descendit de celo
pa. vi. quidem dominus ihesus consors est divinitatis. et corpus
poris. et tu qui accipis carnem divine eius substantie.
in illo participas alimento. Item in li. de myste
riis. In sacrificio non corporale. sed spirituale altari
In illo sacrificio christus est. quod corpus acceperit.
christi est non ergo corporalis esca. sed spiritualis. Unde apostolus. de
typo eius ait. quod patres nostri eandem escam spiritualem manducaverunt.
corpus enim dei corpus est spirituale. corpus christi corpus est divini
ni spiritus. Item decim. in sermone de abel et cain. cum
Si ordinis a quo ... nec ... suscepisse et corpus transisti
carne esse susceptum. et oferas transisti gustatum in altari. acceptum.
gustatum corpus in altari. nec tamen distinguis.
naturam. ubi et corporis dominum. sacrificio offeras. te
te et non dividas peccasti. Item ieronimus.
ad deliberam. Manna christus fuit quomodo et manna
Illud moyses dedit vobis panem. inde.
vivum. sed dominus ihesus ipse manna. et manna ipse co
medens. et qui comeditur. Item decim. super mat
theum. In veritate sanguinis et carnis christi discipulis p
accepit. et eo hoc est ... quoniam ... corpus ...
corpus. in pascua typicam passcha fuerat celebratum.
et completum. et agnum carnes cum apostolis comederat.
assumpsit. panem qui confortat cor hominis. et ad ve
rum pasche transit sacramentum. ut quomodo in prefigu
ratione eius melchisedech. panem et vinum. offerens. fece
rat. ipse quoque in veritate sui corporis et sanguinis.
representaret. Item decim. in li. de misteriis domini. vi.
Sacerdos dicitur. panis dicitur. idem sacerdos et sacrificium.
fi. dicitur. sum humanitate. in qua se pro nobis
acceptabile sacrificium deo optulit. ut ipse sit sacer
dos. qui est sacrificium. Item. augustinus. de
utilitate agende penitentie. Iudei carnes bibere.
Tunc eis petrus sanguinem quem in cruce fuderunt.
adiunctum cum colendum quem crucifixerunt. ut eius
iam sanguinem biberent credentes. quem fuderunt sevientes.

Item dicitur in epistola ad nepotianum. Corpus ex virgine sumptum est.
Corporeum illud manna a fidelibus accipitur.
nunc est tantum res miraculi. quia verum quod perfectum est per
fectum ait. panis de celo. corpus est ex virgine. Item ex
concilio tollet(ano). iiii. Item sanctorum solemnitatibus divinis offi
In religiosa consuetudine. circa non saltationibus. vel cum
quia vulgus per sanctorum solemnitates solet vacare.
initantes. agere consuetum. populi qui debent divina of
ficia attendere. saltationibus et turpibus invigilant.
canticis non solum mala canentes. sed in religiosorum
officiis perstrepunt. l. xx. hoc est ut ab omnibus provincia
is depellatur. sacerdotum et iudicum a concilio sancto cure com
mittitur. Item ex concilio aurelianensi. ante ascensionem domini dies
Rogationum. i. letanibus cum ieiunium celebrentur.
tiuas ante ascensionem d. placuit celebrari. ita ut per trid
ium ieiunium in dominice ascensionis solempni
tate solvatur. per quod triduum servi et ancille. ab opere
relaxentur. quod magis plebs universa conveniat. quo
triduo omnes abstineant. et quadragesimalibus
utantur cibis. Item ex eodem. Episcopus die dominico.
Episcopus si infirmitate non detentus ecclesie.
non fuerit detentus. ecclesie. cui
proximus fuerit die dominico. deesse non debet. Item
ex eodem. hos dies cum in villa celebrare non
Nulli civium unquam pasche liceat.
natalis domini. vel quadragesime solempnitatem in villa liceat
celebrare. nisi quem infirmitas probabitur
tenuisse. Item ex eodem. ante solempnitatem pas.
Ab sacerdotibus omnibus debet ante quadragesima celebranda.
ut ante pasche solempnitatem non quinquagesima. sed qua
dragesima teneantur. Item ex concilio martini pape.
Non liceat. v. fe. ultime septimane xl.
ris novissime ieiunium. de ieiunium solui non debet.
solvere. et totam exhonorare xl.ma. sed sancte abstinentes.
tota xl.ma. Item
Non oportet in xl.ma v. fe. ultime de eodem.
ebdomade ieiunium
dissolvi et totam xl. inhonorare. sed per totos
dies ieiunare. et escas abstinentie convenien
tibus. i. aridioribus uti. Item leo papa.
De esu carnium quo tempore ab esu carnium sit ab
apud nos vetustissima. et non stinendum.
In hebdomada traditio semper tenenda est. ut a carne tem
re que fit in principio noctis quarte fe. quam lucescat in iiii fe. non inquinet ieiunantes usque ad salu
lucem. quamvis dici si quem aliquis ieiunando malunt.
vel debuit protendi tam.

Item Gregorius dilectissimis civibus Romanis. Nec die sabbati est feriandum. Pervenit ad me. Nec die dominico lavacrum est prohibendum.

Quosdam perversi spiritus homines prava inter vos aliqua et sanctae fidei adversa seminasse, ita ut in die sabbati aliquid fieri prohiberent. Quos quid aliud nisi antichristi praedicatores dixerim, qui veniens diem sabbati atque dominicum ab omni faciet opere custodiri. Quia enim mori se et resurgere simulat, haberi in veneratione vult dominicum diem, et quia populum iudaizare compellit, ut exteriorem ritum legis revocet et sibi iudaeorum perfidiam subdat, coli vult sabbatum. Aliud quoque ad me perlatum est, vobis a perversis hominibus esse praedicatum, ut dominico die nullus debeat lavari. Et quidem si pro luxuria animi et pro voluptate quis lavari appetit, hoc fieri nec reliquo die concedimus. Si autem pro necessitate corporis, hoc nec die dominico prohibemus. Item Innocentius papa.

Sabbatum non ob reverentiam sepulturae domini sabbato ieiunandum esse ratio evidentissima ieiunare debemus demonstrat. Si enim diem dominicum ob venerabilem resurrectionem domini nostri Iesu Christi non solum in pascha celebramus, verum etiam per singulas ebdomadas ipsius diei ymaginem frequentamus, ac sexta feria propter passionem domini ieiunamus, sabbatum praetermittere non debemus, quod inter tristitiam atque laetitiam temporis illius videtur esse inclusum. Nam utique constat apostolos biduo isto et in maerore fuisse et propter metum iudaeorum se occultasse. Quod utique non dubium est, in tantum eos ieiunasse biduo memorato, ut traditio ecclesiae habeat isto biduo sacramenta penitus non celebrari. Quae forma per singulas tenenda est ebdomadas, propter quod commemoratio illius diei semper est celebranda. Quod si putant semel atque uno sabbato ieiunandum, ergo et dominica et sexta feria semel in pascha erit utique celebranda. Item Melciades papa.

Ieiunium dominicae diei et v. feriae. Die dominica non est celebrandum. Nemo celebrare, ut inter ieiunium dominicum ieiunium paganorum et gentilium et veraciter credentium et infidelium atque hereticorum vera et non falsa discretio habeatur. Item ex concilio cela... augustano. De eodem.

Ne quis ieiunet causa tremoris aut persuasionis, nec xl. die ab ecclesiis fideles desint, nec habitare in cubiculorum latibulis ac montium, qui in suspicionibus perseverant, exemplum ac praeceptum custodiant sacerdotum, et alienas villas agendorum conventuum causa non perveniant. Ab universis episcopis decretum est: anathema sit qui hoc commiserit. Item Innocentius. V. feria ultimae.

De penitentibus non qui sive ex xl. mali ebdomada feria gravioribus commissis, sive ex levioribus, remissio tribuatur. Vionibus penitentiam egerint, si nulla interveniat egritudo, quinta feria ante pascha eis remittendum esse romanae ecclesiae consuetudo demonstrat. Ceterum de pondere estimando delictorum sacerdotis est iudicare, ut attendat ad confessionem penitentis et ad fletus atque lacrimas corrigentis. Sane si quis in egritudinem inciderit atque usque ad desperationem devenerit, est ei ante tempus paschae relaxandum, ne de seculo absque communione discedat. Item Fabianus papa orientalibus episcopis. Singulis annis v. feria ultimis [...] inter cetera chrisma de novo conficitur.

[...] invenimus quosdam religionis inter episcopos a vobis non ordine desipere, et non per singulos annos in cena domini chrisma confici. Errat vero qui talia excogitavit, et nimia vesania potius quam recta sentientes hoc facere audent. Sicut enim eiusdem diei solempnitas per singulos annos est celebranda, ita ipsius chrismatis confectio per singulos annos est agenda, et de anno in annum renovanda, et fidelibus tradendum est, quia novum sacramentum est, et per singulos annos in eodem die innovandum, et vetus in sanctis ecclesiis cremandum. Ista a sanctis apostolis et successoribus eorum accepimus, vobisque tenenda mandamus. Item Eusebius papa. Frequentetur ab omnibus festivitas inventionis dominicae crucis. Quae nobis gubernacula crucis. Sub vestro tempore v. nonas madii inventa est. In praedicto kalendarum die inventionis festum vobis solempniter celebrare mandamus. Item Alexander papa v. a Petro. Quod sit aquam sale conspersam. Instituimus ut aqua sale aspersa populis benedicatur, ut ea cuncti per eam sanctificentur.

Aspersi sanctificentur et purificentur, quod omnibus sacerdotibus faciendum esse mandamus. Nam si cinis vitulae aspersus populum sanctificabat atque mundabat, multo magis aqua sale aspersa divinis precibus sacrata sanctificat populum atque mundat. Et si sale asperso per Heliseum prophetam sterilitas aquae sanata est, quanto magis divinis precibus sacratus sal sterilitatem rerum humanarum aufert, et coinquinatos sanctificat et purgat, et cetera bona multiplicat, et insidias diaboli avertit, et a fantasmatis versutiis homines defendit. Item Pius papa v. a Petro apostolo in suo decretali. Non nisi die dominico pascha celebretur.

Nosse vos volumus quod pascha domini die dominico omnibus temporibus sit celebrandum. Illis enim temporibus Hermes doctor fidei et scripturae effulsit inter nos, et licet nos idem pascha praedicto die celebremus, tamen quia quidam inde dubitant, ad corroborandas animas eorum eidem Hermae angelus domini apparuit in habitu pastoris, et praecepit ei ut pascha die dominico ab omnibus celebraretur. Unde et nos apostolica auctoritate instruimus quod servare debetis, qui et nos eandem servare debemus, nec debetis a capite quoque non discedere. Item Nicolaus papa xiii. a Petro. Non nisi die dominico celebretur sanctum pascha.

Celebritatem sanctae paschae non nisi die dominico agi debere et praedecessores nostri iam statuerunt, et nos illud eadem die solempniter celebrare mandamus, quia non decet ut membra a capite discrepent. A quarta decima vero luna primi mensis usque ad xxi. eiusdem die eadem mensis eadem celebretur festivitas. Eodem quoque tempore baptisma celebrandum est catholicum. Si tamen necesse fuerit, gentiles ad baptismum fidem venientes aut mortis periculum ingruerit, quocumque loco vel momento ubicumque evenerit, sive in flumine sive in mari sive in fontibus, tantum christianae confessionis credulitate clarificata baptizentur. Haec vero [...] nulla debet improbare novella [...] nullam novitatem [...] quia alia ratio [...] alia dubietas. Item ex concilio [...] cap. iiii. De eodem.

pasce solempnitas. una die. uno die et tempore.
celebranda est. Item ex .c. cart. v. pasce et .c.
Placuit ut dies alius formatarum susceptione
venerabilis pasce omnibus intimetur.
formatarum susceptione omnibus intimetur. dies uero
alii .xi. kal. novembris. fuerat. scribendum est in ad-
gloriam quorum quorumque provincie primates. ut quando apud eos
ea celebrantur. illum dies non impediat. Item ex
concilio celebrantur. cum in concilio omnia statuta fuerint.
concilio placuerit. Placuit ut post epyphaniam vetitum pasche intimetur.
illud omnino in concilio sacerdotum fuerit ordinatum. illud
omnimode observetur. ut super ventura tamen anni pascha
quo kalendarum die uel quota luna debeat suscipi.
a metropolitano episcopo intimetur. quod accepto epistola
uel reliquus clerus. sub brevi tempore noverit. usque
qui in sua ecclesia adveniente natalis domini die. post evan-
gelicam lectionem. populo admoneat. Item ex .c.
aurelianensi. po. quod firmam pascha filii per orbem u-
De observatione unius tantum uno die et eodem tempore pascha
pasce domini statutum. ut uno sit celebretur
die et tempore. per omnem orbem observetur. et nulla consu-
etudine. liceat ad aliud divagari. Item Gregorius Sereno
episcopo massiliensi. De ymaginibus sanctorum non vi-
Perlatum est ad nos fuisse violandis.
quod inconsiderato zelo succensus. sanctorum ymagines sub
hac quasi excusatione ne adorari debuissent. confregeris.
et quidem quia eas adorari vetuisses. omnino laudavimus.
fregisse vero reprehendimus. dic frater. a quo factum sacerdo-
te aliquando auditum est quod fecisti. aliud est enim picturam
adorare. aliud per picture hystoriam quid sit adoran-
dum addiscere. nam quod legentibus scriptura hoc ydiotis
prestat pictura cernentibus. quia in ipsa ignorantes vi-
dent. quod sequi debeant. in ipsa legunt qui litteras
nesciunt. unde et precipue gentibus pro lectione
pictura est. Item Adrianus papa ad Thara-
sium. Non prima ... in ... sexta ... signum.
Sextam sanctam synodum suscipimus.
recepimus cum omnibus canonibus suis in quibus dicitur. In quibusdam
scripturis sanctorum ymaginum agnus precursoris
digito ostensus. depingitur. qui in figuram gratie assump-
tus est. verum nobis per legem monstrans agnum.
dominum nostrum Iesum Christum. antiquas ergo figuras et umbras. ad veri-
tatis prefigurationem ecclesie traditas. vale-
dicentes. gratiam in veritate preferimus. et sic plenitudi-
legis recepimus. unum scilicet agnum. dominum nostrum Iesum Christum secun-
dum humanam ymaginem. amodo per ymaginibus pro vetere a-
gno depingi decernimus. Item Augustinus in libro de trinitate.
Omnes quos legere potui de fide trinitatis et unita inviolabiliter
qui ante me scripserunt de trinitate sanctorum est.
divinorum librorum veterum et novorum catholici
tractatores hoc intenderunt secundum scripturas docere quod pater et filius et spiritus sanctus
unius eiusdemque substantie inseparabili equalitate divinam
insinuant unitatem. ideoque non sint tres dii sed unus deus. quamvis
quamvis pater filium genuerit. et ideo filius non sit qui pater est. filiusque
sit genitus a patre. et ideo non sit qui filius est. spiritus sanctus nec pater sit nec
filius sit. sed tantum patris et filii spiritus. patri et filio et ipse co-
equalis. et ad trinitatis pertinens unitatem. non tamen eandem
trinitatem natam de virgine maria. et sub pontio pilato
crucifixam. et tertia die resurrexisse. et in celum ad scendisse. sed tantummodo
filium. nec eandem trinitatem descendisse in specie columbe super
Iesum baptizatum. aut die pentecostes. post ascensionem
domini sonitu facto de celo. quasi ferretur flatus vehemens.
et linguis divisis velut ignis. sed tantummodo spiritum sanctum.
nec eandem trinitatem dixisse de celo. Tu es filius meus. sive
cum baptizatus est a Iohanne. sive in monte quando cum illo erant
tres discipuli. aut quando sonuit vox dicens. clarifica-
vi et iterum clarificabo. sed tantummodo patris vocem fuisse ad filium
factam. quamvis pater et filius et spiritus sanctus sicut inseparabiles
sunt. ita inseparabiliter operentur. Item de .c.
Firmissime tene qui ex viro et muliere concipitur
et nullatenus dubites. cum originali peccato nascitur. et sine bap-
tismate omnem hominem. qui per concubitum viri et mulieris nascitur salvari.
concipitur. cum originali peccato nasci. impietati subditum.
mortique subiectum. et ob hoc naturaliter nasci filium
ire. de qua dicit apostolus. eramus natura filii ire. sicut et ceteri.
a qua ira nullus liberatur. nisi per fidem mediatoris dei et hominis
Iesu Christi. Firmissime tene non solum homines ratione utentes.
verum etiam parvulos qui sive in uteris matrum vivere
inceperint. et ibi moriuntur. sive iam de matribus nati
sine sacramento baptismatis. quod datur in nomine patris et filii et spiritus
sancti. de hoc seculo transeunt sempiterno igne puniendos.
quia etsi peccatum proprie actionis nullum habuerint. originalis
tamen peccati damnationem carnali conceptione et nativitate
traxerunt. Item Iohannes Crisostomus. de eodem.
Non compertum quod animam vite accipere celestis. quod purgatum
fuit ab omni sorde peccati. per proprie gratie. per donum baptis-
mi. salvatoris. domini salvatoris nostri Iesu Christi. quae videns.
in secula seculorum. Item Gregorius in moralibus. sic ne ... est
omni ... significatione.

qd ap nos valz aqua baptismatis por ag ap veteres l
paruul sola fides l p maiorib vens sacfici l q his qui
d habraã stirpe p dier misteriu ccisionis ggg i mo
f quo instituta e ccisio ippo di q originale pcm
erat ee signaculu fidei iustitie. uet. bap. olim ie citca
di ad sctificatione pgationis va ee intelliget.
lebat. puul origal' vetis pcti sic 7 baptism ex illo
valere cepit. ad innovatione hois. ex quo institutu e.
pvul i fid ofertu.) te ag. puul in fid ofercrit.
pdest baptisma. pdest. bap.
Illut p nutant bones solet sacrim baptism xpi.
q psit puul ecto accepto plim q moriut. phi pnt
esse q aqua puuum cognoscere. qua i te satis pre
iterq edit pdesse puul fides eoz a quib ofert
d ofert. 7 hac ec. quicend autoritas drere eo.
qsq sentiat. q d e psit fides sua. qm malor q uloq
bnficio qui ppla no du ha. potestate comoda sit.
) te ambrosius i l. d sacrtis. p aqm. bapt. d te
per aqu baptismi transit m. fit bo celestis.
d terrens ad celestia io pasca trasitus dr. hic tra
situs e d pecto ad vita. d culpa ad gram. d iniquitati
to ad scificatione. qui per a hac aqua trasit no
morit. s resurgit. no ois aqua sanat s illa que
ht grām xpi. aliud e elemtu aliud e ɔsecratio. n
sanat aqua. n sps s. descen. i illa. 7 aqua ɔsecret.
sic leg. qui e r forma baptisma. dar. ven ad jo.
7 ait illi jo. ego a te de. ba. 7 t. v. ad me. r.
ihs. sic dec nos. iple one iusti. vid q sit ois iusti.
y. ad baptis. descēd. no vt cuza. munda qua su
scep. d ura ɔdi. no e ablutio pcti. q neccaria.
fuit. qui pec. no fe. s nob erat neccaria qui
pecto etiam oponi. descen. r. descen. a. s. s. q
at pri descend r. pca. s. s. cu sco 7 visus baptism
hoc ht. vt an fons ɔsecr d. 7 te. descē. baptigand.
x at an. descen. secut e. s. s. vt in aqua qe sci
si. misteriu agro videt. s vt sci fiant qe. scifi.
7 sp. s.) te. jo. crisostom. aq. bapt. no purga.
Aqua baptismi pecta n nisi doi ci corpis. ex. fuit. sati.
nu qua purgatz pecta e denaū poss ñ tacta doiti co
poris scificati. fuisse) te syriaus pp. annale. inb
Nisi ratioē autoritatis te. no ni i. saba. sco. pasce.
alican s. so. temeritate 7 pen tecoste. celebr
psumit. vt passim 7 libere i natiuitate x. se
u apparitione nec no aploz. seu martyz festiui.
innumere plebes bapti ɔentur. at e priuilegiu hoc
ap nos 7 ap. oe. os. dnicu pascha defendit. spa
lir cu sco pentecoste.) te leo vniusis e.
p siciliā ɔstitutis. d eodem.
Duo tpra i pasca 7 pentecosten. ad baptigand
a ro. pon. legitima s psta. vn q manifeste
sime patz baptigandis i ec. electis. hui duo tpi
quib baptism ee legitima. dilectione vram mo
m. vt nullus alios dies huic obuiatione misceatis.
) t ex ɔ. grun desi. i solēp pascali. 7 peccto. ex thecu
e cathecuminus. bapti gettur.
baptigandis id decrtie vt i pascali
festiuitate l pentecost. veniat ad baptigandu. ce
tis solēp i firmitatis cu debet baptigari te leo pp.
hii qui necessitate. no d. necessitate. coge. q lib pr pa
mortis. egritudinis. obsidionis sen. 7 pec. mulus. bapt. pss.
psecutionis 7 naufragii. vrguet. oi deb tpe bapticari.
) te gelasius. clero 7 plebi cavetino. = n. necce. co. q lib.
Venerabil baptismi nu tpe. bacp. liq.
sacrim n i festiuitate pascali. 7 pentecosten. eade
no psumat epc. exceptis egritudine laborātib. aut
) de. d eod.
Baptigandi t ɔspria sciur tpe. nulla e aut i ee fiducia.
p t pascale festu. i pentecoste. excepto du tamen grauis
simi langoris i cursu. i quo verendu e. ne mōbi ecren
te piclo. sin remedio salutaris fonte egrotatis. ex
no puet abscedat.) te ysydorus. d officiis l. ii.
cap. xxiiii. no n sacdos bapt. psumat.
Constat baptisma sacdotib sol ee tradita.
eiq misteriu nec ipis diaconib expleō e licitu absq
epo l pbro. n his pcul absētib vltima langoris cog
necessitas. q 7 laicis fidelib plius pmitti.) te ge
lasius. diaconias quoq 7 c. vt S. i tractatu o ordi
nandoz. u d reuerentia diaconoz erg sacdotes ag.
) te ex ɔ. cartag v. no pti. m lo bapt
Mulier quamus docta 7 sca viros i ɔuētu
doce l aliquos baptigare no psumat. n necessitate
cogente. vn vrban ii. S. i tractatu ɔiugii. ii. d ɔpa
tib ag.) te ag. ad fortunatu. i laica necc. co. pt. bapt.
In necessitate cu e. aut sdu. aut qlib ministroz no
no inuenit. 7 iung pclm i laica. necce. co. p sf.
el qui pet. no sin illo sacmeta hac babt.
vita finiat. i lapsos solere dare sacrim q accepit.
solem audite.) te ysydorus. no interest. bapt.
Romanus pon. no ho. q a pagano dat.
iudicat qui baptigat. s s. di subministrare gram
baptismi. licz paganz sit. qui baptigat) te. ag.
Sic sunt bonos ministros. sic p bo. ita p malos
cu sit alius alio melior. baptism ministros eque
qui p me. dat nullo m malus e. bapt. ministrat
qui 7 p ma. dat. cu ide baptism dat. 7 io p mi
nistros dispares di mus. equale e. q no illoz. s di
e.) de.
Sed baptigat malus ex aliqua ignorantia. ecce l tolle
rantia. aut ignorant mali. aut tolerat palee.
quo usq ultimo ventiletur area. illud q datu e. unu
e. nimpro pret impares ministros. s pt equale. p
pt huc qui baptigat. d eode.

Item de. ad orosium. de eodem.
Quamvis unum baptisma sit et hereticorum et catholicorum, i. quia in. i. t. r.
p. f. s. s. baptizant. et eccl. catholice. tamen qui foris ex.
p. f. s. s. baptizant. et ecc. catholice. tamen qui foris ex.
baptizati non sumunt ad salutem baptis. sed ad perniciem.
habentes inanem formam sacramenti. Non autem ei. abunc.
non ecc. eos non rebaptizat. qui in nomine trinitatis baptiza.
sunt. et ipsa perfecto forma sacramenti. Ideo tamen si sunt. et adepti
sunt. et ipsa perfectio forma sacramenti. Ideo tamen si fuit. et adepti
non habent s. s. quia qui foris ex. bapti. non habent
Si tamen hereticus de terras. bapt. qui tamen in. n. trinitatis. bapt.
qui in locis dilectionis. conprobatur.
morari dicatur. salutem in. n. d. hac. fundere. se forsi
morari dicatur. solitum in. n. d. hac. fundere. se forsi
ta conficitur. sine aliqua dubitatione ambiguo eos ad.
catholicam ei. venientes. sane. tamen. n. baptizabis. si non
apud dilectionem tuam eorum qui confiteri voluerit. mea. quasi
directione claruit. quia in. n. t. fil. hac. sola traditione
omnes in ecclesia sancte catholice. sociare fideli animabus. ut tali directione
ipsa. firmata. nichil aliquam contraria. ubi auctoritas.
temeritatis cuiquam penitus videatur. esse. Item ag.
Solet in quem. utrum app. an probetur. bapt. qui non baptiza
bandum sit. baptisma quod ab eo. prestatur.
eo qui non accepit accipitur. si forte habet aliqua curiosita
te didicerit. quo dandum sit. et utrum nichil intersit. quo animo
accipiat. ille cui datur cum simulatione. an sine simu
latione. si cum simulatione. utrum fallens sit in eccl.
sit ea que putatur esse. an iocans sic in mimo. Utrum
tamen si quis sic forte in eo consilio constitutus. il talium tenetur.
quod blaspheme. non perdentibus meritis. quorum cuius sequi.
malere vivit. videretur quod ipse sententie sic ero nisi assert
et iniquo eum. duce adhuc tum. et a quibus et e quibus habet. baptis.
Illud tamen non dubito. eos habere. baptism. quamvis fallaciter.
id accipiant. in ecc. tamen accipiunt. de quibus datum est ex nob.
en. sed non. e. ex nob. ubi autem nulla societas vel ab eis pu
tatur esse ecc. in quorum societate id accipitur. de quibus. et. e.
ubi autem neque societas ulla esse creditur. sed totum ludicre.
et inaniter. et iocaliter agitur. utrum approbetur esse bap
tismus qui sic datur. divinum iudicium per aliquam revelationis
oraculum. concordi oratione. gemitibus implorandum consu
lendum esse censere. Item de. vale ad salutem bapt.
Non illud te moveat. et sine ea fide. parvuli. offe
quod quidam non ea fide ad baptismum venerint.
perspiciendo parvulos ferre ut gratia spirituali ad vitam rege
nerentur eternam. sed hoc eos putant remedio temporale reti
nere. vel recipere sanitatem. non enim propterea non regenerantur. illi
qui non ab istis bacminuit. offeruntur. Item dem.
Baptismum vicem. effusio. sanguinis in plerisque vice. bap.
aliquando implere passionem. de latrone
illo cui non baptizato dictum est hodie mecum.
e. in pa. beatus cyprianus non leve documentum assumit. quod
etiam atque etiam considerans. invenio non tantum passionem pro n.
x. id quod posse suppletur. sed etiam fidem. conversionem. quod cordis
si forte ad celebrandum misterium in angustiis temporum.
succurri non potest. neque enim latro ille pro n. x. est cruci
fixus. sed pro meritis facinorum suorum. neque quia credidit.
passus est. sed dum patitur credidit. quanto valeat si
ne visibili baptismi. sacramento. quod ait apostolus. corde
creditur. ad iustitiam. ore autem confessio fit. ad sa. non
in illo latrone declaratum est. sed tunc impletur invisibiliter.
cum ministerium bac. non contemptus religionis sed articulus
necessitatis. excludit. sicut in illo la. quia de baptis. sa
cramento defuit. complevit omnipotentis benignitas. quia non
superbia contemptus. sed necessitati defuit. sic in infantibus
qui bac. moriuntur eadem gratia omnipotentis exple
re credenda est. quod non ex ipsa voluntate. sed ex etatis
indigentia. nec corde credere ad iustitiam possit. nec ore
fi. ad sa. Item dem. ad iulianum. non.
Siquid quod est in homine quin bapt. in homine quod non est in eo.
baptizatur et sanctificatur baptizari.
et sancti. ho. credendum dubitandum est. dicturus est et ipsi in illo
baptizari. que que inrelictis et vestigia perdi
gestione corporis digeruntur. dicturus est bac.
et sancti. ho. in matris utero constitutum si ad hoc
sacramentum. adcipiendum. necessitas cogat grava
vidas. non baptizari. ita qui nescitur non de
bere. postea dicturus est. bapti. febres. et
sancti. qui baptizatur eiecit. Item leo pp.
hii de quibus consulit non reiterandum. bapt. cui forte.
qui te. bac. sciunt. constat. esse chatholica.
sed cui fidi fuerint quicos. baptizaverit. fo non
forte per ficetur. quolibet enim forma. baptis. ac
cepit. rebapti. non sunt. sed per in post. ma. virtute
s. s. quia ab. hereticis. accipere non potuerint. cat
tholicas copulandi sunt. Item ag. et per
Illud est bac. bonos et per malos tamen equo. bac
per ministerium. aliud. per potestatem. sicut ostendatur.
qui. bacti. discipuli erant. et adhuc erat. discipulus. erat.
iudas. siquos autem bac. non sunt iterum. baptiza
bacti. Jo. bacti. Jesus. bacti. iudas. tamen nul
lus est. rebacti. Item de quod pluit. bapt ei. qui
sine ne valere incip ad fictum. accep.
talis. baptismus. cum illa fictio. veraciter confessionem
recesserit. quia in cordis malitia vel sacrificio male
ria vel sacrilegio perseverate peccatorum ablutionem.

Augustinus ad competentes. Non intretis sacramentum.

Nondum in vobis inchoatur in quibus non... cum istis ... multis bonis estis, in multis enim nobiscum estis non tamen.

Et de talibus dictum est quod in multis erant mecum, sed ea coniungimur in quibus non estis. Et ea vos hic accipere volumus, quae non habetis, inde non estis. Nobiscum enim estis in baptismo, in simbolo, in ceteris domini sacramentis. In spiritu autem unitatis et in vinculo pacis, et in ipsa domini columba ecclesiae nobiscum non estis. Ista autem cum quibus vel de quibus agitur non sunt desperandi. Adducentur in corpore sunt, sed non quaerunt spiritum nisi in corpore Christi. Augustinus. Habet foris sacramentum, sed te ipsum non tenet. Tantus autem est illud et id iudicium sibi manducat et bibit. Augustinus de gratia.

Sicut a paradiso separata. Ex eo baptismi. Accipere iudicat nobis posse quaedam. Prosper. Sed non prodest.

Baptismum extra homo et foris accipere, sed salutem beatitudinis extra eam nemini esse percipere de terra. Non est in Mesopotamia vel Aegypto, quo illa flumina pervenerunt, est felicitas vitae quae in paradiso commemoratur. Sic baptismum extra ecclesiam. Prosper de ecclesiasticis. Ex ea ... autem beatae vitae non nisi intra ecclesiam recipitur. Augustinus de ... iiii.

Sectis ostendunt ad baptismum quibus cum ... De eodem.

Ecclesiae concessum non permittit ad aliquam clericis vel accipientes, et item ... sub de patre, sub de filio, sub de spiritu sancto aliter continuat, quam caelestis doctrina insinuat.

Augustinus ad Bonifacium. Unam Sacramenta eque.

Est unitas et quo late. Contra sed.

Pax in sacramentorum vinculis societate et communione, quae complectitur aliquarum et paleas. Quam eas corporaliter mixtas ita patitur ut neque illas unitate nec ab illis unitate ... Sic sunt in ecclesia boni et mali, ut in corpore humano humores mali, qui membrum excutit de corpore. Augustinus de unico baptismo libro vi.

Non aqua est prophana. Non tamen obest ad aquam, et adultera super quam nomen Dei baptismi. Maxima. Invocatur, et si profanus et adulter. Ubi dicentis. Invocaturae quae ipsa creatura ... nomen adulterum est. Augustinus de ... XXXVII.

Sive hereticus sive scismaticus, sive facinorosus, quisque in confessione sanctae trinitatis baptizat, et non valet qui baptizatus est ab bonis catholicis rebaptizari, ne confessio vel invocatio tanti nominis videatur adnullari. ... Gregorius.

Quos a pugna baptizatos ... constat ... habeant ... in nomine baptismi ... Rabanus.

Exorcismi baptizatorum [illegible]

Exorcismi baptizatorum ... Rabanus ... [illegible]

Officium ... catechizandi dicitur quod pueris ... officium. Ut fidei ... accipiat ... Sicut prius quem Christus sputo de sputo suo ... sic ad ... Quia prius debet baptizandus fidem in catechismo ... et sic ad baptismum ... adduci. Ut sciat ad ... in eo est ... Ex concilio Bracarensi. Quod ... catechumenorum.

Ante XX dies baptismi ... exorcismi catechumenorum ... in quibus ... sunt simbolum quod est ... spiritualiter ... Ex concilio Agathensi.

Simbolum in placitis ab omnibus ... una die ... ante vii dies ... resurrectionis ... in ecclesia ... competentibus praedicatur. Ex concilio Laudicensi. De eodem.

Baptizandos oportet fidei simbolum discere, et v. feria ultimae septimanae episcopo vel presbitero reddere. Ex concilio ...

[illegible]

Baptizandi nomen suum dedit et sub abstinentia ... et ... manu impositionis ... baptismi ... susceperunt.

Postquam se baptizandi confessione ut fidei ... Augustinus ... possessionis se alienaverunt ... exsufflatur ab eo ... potestas, ut ... sacerdotis ... in spiritu sancto ... malignus.

Augustinus. De eodem.

Sic notus sit ... exsufflantur, exorcizantur, ut ... pellatur ab eis diaboli potestas inimica, quae decepit hominem, ut possideret homines. Non ergo creatura quae in infantibus exorcizatur aut exsufflatur, sed ille sub quo sunt, qui sub peccato nascuntur. Isidorus. De ... [illegible]

Postea signatur baptizandus signaculo ... sanctae trinitatis ... in fronte quam in corde, ut ab eo ... apostata diabolus ... suo pristino ... cognoscens iam sibi ... Idem in eodem.

Hic iam datur ... super ... orationes ut fiat catechumenus.

Datur baptizando sal benedictum in os, ut per sal ... condiatur ... putredine ... Idem ... mysterium. Sal caelestis sapientiae quo ... catechumenum ... Rabanus. Quod item exorcizatur.

Ubi iam exorcizatur diabolus ... ut suam nequitiam cognoscens iustum super se ... iudicium ... recedat ab homine, nec iam ... cum arte sua subvertere ne baptismum consequatur, sed magis ... honorem ... reddat ... Deo ... suo. Augustinus.

Sacerdotes exorcizando ...

sacerdotis exorcizando demonia pellunt.

Sacerdotes per exorcismum gratiam manum ex dentibus in
ponunt. et habent etiam spiritum in corporibus vexatis credentes. quod ali
ut ab demonia exeunt. Item rabanus. quid de sali
postea tangunt eis in nares et aures tangitur
nares et aures saliua. et dicit ei
Vbi .eiia effeta. quibus quem sedulo et inui. Cantatem ea genus est
sputo lingua eius et mittens digitos in auriculam eius di
xit. effeta. quod est adaperire. hoc sacramentum vero ag. vt per saliuam
typicam et sacerdotis tactum sapientia et virtus diuina salutem eius
de cathecumenorum operetur. vt aperiantur ei nares ad perci
piendum odorem notitie dei. vt aperiantur ei aures ad audi
endum mandata dei. vt aperiantur illi sensus in intimo cordis ad
respondendum. Item ambrosius. quod nares non ora ipse tangit bapt.
sacerdos
Post gratiam mittis
operis non os tangere ipse. sed nares. vt bonum odorem accipi
at pietatis eterne. quod a sacerdote inungitur.
Deinde a sacerdote inungitur. vt sanctum bapt.
cum fide accepta. custodiat et. vnguentum illius rete pectus. de
oleo sanctificato cum inuocatione s. trinitatis. vt nulle reli
quie latentis inimici in eo residant. sed in fide s. tri.
mens eius confirmetur. vnguentur inter scapulas de eodem oleo vt.
vndique muniatur. et ad bona opera facienda per dei gratiam
roboretur. post de cantatur fons. vt ad ipsum bapt. entre
animi accedat. quis fontis liber. (benedictio). (illeg.)
Ven sacerdos ad fontem dicit preces. consecratur.
inuocat in te. tri. s. pa. et fi. et s. s. vere bo (coelestibus)
celestia (illeg.) fit que ipsi fit. preterea turba dicit. opera
et (illeg.) et i. dossem. s. s. (illeg.) dessem. quasi columba
vt (illeg.) venientem ad fidem. in principio signum deberet ee.
in forme nouili. perfecto. apostolis et s. s. dare in igneis linguis.
ipsi cedulos vob (illeg.) in plenitudine. ede. non per signa. sed per fi
de virtus et colligendas. in ag. Item de officiis aliorum fide
parvuli. alio proferente bapt. quia adhuc loqui vel ede nesciunt. sic
egri. muti. surdi. quorum vices alius profitetur. vt pro eis respon
deat bapt. aliorum testimonio egentes sunt bapt.
respondente aliorum testimonio. si per se respondere non possent.
cum voluntas eorum testi. sui. dixerit. bapt. similiter. et
de parvulis agendum est. alterius professionem nobis ei quod per se pro
sed parvuli proferant alii. respondeant. vt in plenitudine erga eos celebra
ri sacramentum. valet vtique ad eorum consecrationem. quia ipsi per se
respondere non possunt. At si per eo qui respondere potest. alius respondeat.
Item rabanus. quod bapt. a presbitero vngatur
postquam bapt. de fonte. (illeg.) et in cerebro.
signatur in cerebro. a presbitero. cum sacro crismate. sequente simul
oratione. vt regni christi particeps fiat. et a christo vocari. possit. (illeg.)
Item ambrosius. quod super bapt. a sacerdote dicatur.
Emersisti. venisti. ad sacerdotem.
quod tibi dixit deus (illeg.) in capite. O. qui te. regenerauit. ex aqua. et s. s.
vide unde vnctus. in vitam eternam (illeg.). Item quod vnguentum sit
Quare super caput. vnguentum ponitur. per caput bapt. peract.
quia sapientis sensus in capite eius. Item ambrosius.
Accepisti. bapt. vestem candidam. vt esset indicium quod
exueris. voluntatem peccatorum. Item ex decreto leonis pp.
Non oportet ad suscipiendum de bapt. in eam. quam vnum. sine vir. sine
mulier accedat. in (illeg.) matrem quos (illeg.) faciat.

Item ex concilio mago. qui non est bapt. neque
in bapt. vel crismate non (illeg.) alium bapt.
perire alium suscipere (illeg.) vel (illeg.) tene
tur qui non est bapt. (illeg.) non possit.
Item ex concilio placenti. ad bapt. officium (illeg.) ad (illeg.)
Omnis presbiter (illeg.) sacerdotium (illeg.)
qui fonte lapidum habere nequit. vas (illeg.) habeat
vas. conueniens. solummodo ad bapt. officium. hoc (illeg.) eciam
ei non deportetur. similiter ad corporale lauandum.
ad pallas altaris preparatas habeat vasa. in quibus nichil aliud
fiat. De aduenientibus qui bapt. et qui
Ve aduenias qui propria fiduciet. non.
placuit statuere. aliquando de huiusmodi si. venerit ad ecclesiam
eos in fide. sacerdotes. (illeg.) et si (illeg.) eos in p.
et fi. et s. s. ee. bapt. in manicis tam in (illeg.). vt ac
cepi. s. s. quod bapt. de quibus ignoratur
parvuli qui a parentibus. an sint bapt.
sunt suscepti sunt. et an bapt. fuerint. an non.
ignoratur (illeg.)
bapt. debeant secundum patrum traditiones. Item de
ag. quod non bapt. cum matre. qui est vtero
Qui in matris sunt vtero non cum matre est.
bapt. non possunt. quia qui natus adhuc secundum adam non est.
secundum christum regenerari non potest. neque est dicenda regeneratio ubi ge
neratio non precessit. Item ex concilio (illeg.)
Siqua mulier pregnans desiderat gratiam bapt. perci
pere. quando voluerit. habet potestatem. nam nichil bapt.
in hoc matris infanti. qui nascatur. Item ex penitentiali theodori.
Qui bis bapt. de his qui ignorantes bis bapt. bap
bapt. sunt. non indigent pro eo penitentia. nisi quod secundum canones.
ordinari non possunt. nisi magna necessitate cogat. qui
autem non ignoranter iterum bapt. sunt. quia quasi iterum christum
crucifixerunt. per vii. annos et iiii. et an. fe.
et ter xl. Item ex concilio ilerdensi. (illeg.)
Siquis de alio crismate quam de illo nouo quod proprius episcopus bapt. con(sec)
raturus
largitione vel concessione accepit bapt. in proximo tempore mo
do reperiuntur. pro temeritatis ausu. quod in sue depra
uationis peculiare suam manifestatur. Item ex concilio
apud valentiam. non a propriis episcopis crisma (illeg.)
presbiter qui dioceses regit. (illeg.)
non a quibuslibet episcopis sed a suo accepit per (illeg.) diaconum. sed
per se ipsos. aut per illum qui eiusdem ordinis sit. ante paschae solemp.
crisma petat. ex c. y. (illeg.) crisma (illeg.)
Omni tempore episcopo liceat crisma conficere. et per suas dioceses.
destinare. tamquam ad accipiendum crisma diaconum aut diem
paschae. de sin. cc. ad episcopum destinetur. presbiter non potest
episcopo non signatur infantem. vel ab eo fuit illi preceptum. non
licet presbitero prius episcopo inunxerit in baptisterium. quod cum episcopo. vel for
te aut absens sint. aut egrotet.

Item aug. aliorum fides in bapt. saluat. pueros.

In .c. saluatoris. per alios paruuli credunt. sicut ex aliis que in bapt. remittuntur peccata traxerunt. nec illud cogitatis eos uitam eternam habere non posse. qui sunt expertes corporis et sanguinis christi. dicente christo. nisi manducaveritis carnem meam. etc. Item idem in eodem.

Paruulo tenere. sicut nulli bapt. negatur. ita necesse est quod in peccatis ueteris ad dei precium ueniat. sic nullus prohibendus a bapt. ita nullus est qui non moriatur peccato in bapt. sed paruuli tantum originali tantum. maiores autem omnibus moriuntur peccatis. que male uiuendo addiderunt. originali.

Item de eodem. In bapt. [illegible]

Non regenerabuntur. uel renascebantur.

qui bap. bapt. Io. sed quo dum precursorio illius in aqua tincti non mundarentur. preparati uero domino. in qua solo tenacia peccatorum paraberentur. ut cum bapt. non in aqua solum. uerum etiam in spiritu sancto ... de illo regenerentur. siquis in christum credidit. de illo christo generatur. qui generationis non cognouit. in aqua quo bapt. uolunt. non ut eos iniquitas deleretur. sed ut humilitas commendaretur. Ita quod bapt. in eo nichil habuit quod ablueret. sic mors nichil in eo quod puniret. Item.

Ueniat ante omnia. non solum originalia. [illegible] innumerabilia peccatum. a peccato [illegible]

originale regenerato autem spiritu sancto in bapt.

non solum originalia. sed et uoluntarie sunt remissio. recte preterea paruulos non bapt. decedentes. dicente apostolo. per unius delictum omnes homines etc. in condempnationem. Item aug. contra iulianum. [illegible]

Non tollit peccata mundi. nisi solus christus. quia agnus. tollit peccata mundi. tollit autem committendo que facta sunt. uel originale peccatum remittendo. et adiuuando ne fiant. et perducendo ad uitam ubi fieri omnino non possint. Item de bapt. paruulorum. [illegible]

Nulla preter bapt. salus promittitur. [illegible]

Sacramentis. quecumque sit sacramentum quod ad hoc institutum in eternum nimis non ualeat. tenebris ma- neat. Item. [illegible]

Quod a ierosolimis exiit ihesus. cum discipulis suis in iudeam terram. et ibi morabatur cum eis. baptizabat. non per se ipsum sed per discipulos suos. quos iam intelligendum dominus ita esse bapt. sine bapt. precio non nulli asseruerunt. sed quia magis credibile est bapt. ... qui ... non ... ut ... laus. sic ... intelligere quia ... bapt. Item. [illegible] catholice [illegible] bapt.

Non dubito catholicum [illegible]

minimum catholicum diuina caritate fragrantem ... bap. imperitie. Item ex .lx.) in lumina ... fuit. aug. et a. ... non natiuae necessi- tatis plaaui ... sed merito peccati adam moriturus erat.

episcopus qui fuit in hac sinodo. consenserunt. hec que in presenti ... diffinita sunt. ut qui ... eorum ... ita ut si ... non peccantes. moriantur in corpore. i. de corpore exeant. non ... necessitate nature. ad ... ut ... pro ... episcopis. [illegible]

Maturius quoque in positionis. [illegible]

sacramenta ... [illegible]

... ab aliquo ... [illegible]

non ... ab episcopis. nec ... apostolorum ... ab aliis ... apostolis ... auctoritate. presumitur. non ab aliis quam qui tenent eorum locum numquam presumpti. aut ... Item ex .ci.) ... ad ... [illegible]

ueniunt. propter etatis. ut ... [illegible]

... Item ex ...) ... [illegible]

... non ... [illegible]

... et ... [illegible]

... tabula ...

... non ... more ...

... alius ...

... Item ex ... [illegible]

Quadragesimo ... [illegible]

... [illegible]

... ut ... nulla ... saluatur. que ... in ... etc.

... non ... ut ...

... vi ... plus ...

xxx. et ... [illegible]

... xxx. et ... [illegible]

... saluari ...

... iiii ... ad ...

... vi ... [illegible]

... vi. et ... Item ex decretis apolonii.

Discipulus cum ... [illegible]

... [illegible]

... ipsius ...

... qui ... hoc ... Item

ieronimi. non necessitatis. sed uoluntatis.

Quidquid necessitate fit.

cito soluitur. quod uoluntate accipitur perseuerat.

Honorius .iii. epo bononien.

[C]um nos tempore quo in basilica principis aplorum presente maiore karmo filio n. F. illustri romanorum imperatore et semper aug. in celebratione missarum propria capiti suo imposuimus imperii diadema. de .c.f. n. accensi zelo ex parte dei omnipotentis. auct. quoque aplorum p. et pa. et n. omnes hereticos utriusque sexus quoque nomine censeantur et fautores receptatores et defensores eorum. nec non et qui de cetero fecerint servari statuta edita et consuetudines vel potius abusiones introductas contra ecclesie libertatem nisi ea de capitulis suis infra duos menses post ipsius publicationem fecerint amoveri. et etiam excommunicationem statutarios et scriptores statutorum ipsorum. nec non potestates. consules. rectores. et consiliarios locorum ubi de cetero huiusmodi statuta vel consuetudines edite fuerint vel servate. nec non et illos qui secundum ea presumpserint iudicare vel in publicam formam scribere iudicata.

[?]ecorie romanorum imperatoris cunctis quos [illegible] ad honorem dei omnipotentis et ecclesie sancte dei in die qua de manu sanctissimi pa. n. H. [illegible] suscepimus imperii diadema. edidimus leges quas presenti pagina fecimus annotari.

[H]ic edictali lege irritamus. et perpetuo in irritum revocamus statuta et consuetudines que civitates. loca. potestates. consules. vel quecumque alie persone contra libertatem ecclesie ac ecclesiasticas personas edere vel servare presumpserint adversus canonicas vel imperiales sanctiones. et ea de capitularibus suis mandamus infra duos menses post huiusmodi publicationem edicti penitus aboleri. et si de cetero talia attemptaverint decernimus ipso iure esse nullas. et eos sua iurisdictione privamus. nec non locum ubi talia de cetero presumpta fuerint banno. m. lx. [illegible] argenti. perpetuo subiacere. po. nec consules. rectores. statuta [illegible] scriptores. et executores statutorum. nec non et consiliarios eorum. qui huiusmodi statuta vel consuetudines inviolatas sibi vendicaverint. sint ex tunc ipso iure infames.

quorum suis et aliis. alios legitimos statuimus aliquatenus non tenere. qui si [illegible] ab omnibus occupari. salvis nichilominus omnibus aliis penis contra tales in generali concilio promulgatis. [illegible] pontificatus nostri anno v. [illegible]

dem

[P]ro parte conceptionis decano matrici fuerit [illegible] remota [illegible] vt ex parte necessarie quas capitulum constantin. vel nuntii vacante sede pro electionis negotio fecerint de bonis patriarchatus sicut totaliter reddantur. dum modo ipsa bona decedentis patriarche non occupent vel usurpent. Datum [illegible]

[Ad] cabilonensi epo.

[S]upte [?] ven. f. n. epi eduen. fuit propositum coram nobis quod canonici eduensis prius consueverunt [illegible] prebendarum numerum ab antiquo in eadem eccl. statutum fecerint. licet non sint [illegible] ut sic inequalibus [illegible] dantur. quia ea de quibus sustentari valeant canonicorum numerus consuetus. tali pretextu in augmentum suarum prebendarum intendunt convertere. et in fraudem [illegible] super hoc a nobis confirmationis litteras dicuntur impetrasse in forma communi. nolentes igitur divini nominis cultum in ecclesie ipsa diminui sed potius augeri [illegible] quatenus si [illegible] suffragantes qui numerum [illegible] autem [illegible] prebendas quas tempore ultimi statuti invenientis in eccl. memorata vacaverint. non obstante aliqua constitutione super canonicis iam statuta. vel confirmatione [illegible] a nobis ab eisdem potius [illegible] cum consensu eiusdem epi. sub [illegible] conferatis.

Dat. abbati et conventui dolensi.

[Q]uia olim super petitione [illegible] conventum ecclesiam in quibus [illegible]

sup celi radios · in fine mundi iudex erit secli. Non impar paulus huic doctor gentium · electionis templum sacratissimum · in morte compar in corona particeps · ambo lucerne et decus ecclesie · in orbe claro coruscant vibramine. O roma felix que tantorum principum es purpurata precioso sanguine · excellis mundi pulcritudinem. non laude tua sed sanctorum meritis · quos cruentatis iugulasti gladiis. Vos ergo martires gloriosi · petre beate paule mundi lilium · celestis aule triumphales milites · precibus almis vestris nos ab omnibus · munitos malis ferte super ethera. Gloriam deo per immensa secula · sit tibi nate decus et imperium · honor potestas sanctoque spiritui · sit trinitati salus individua · per infinita seculorum secula. Amen. Tu es petrus. Et sup

Tu es pastor ovium princeps apostolorum tibi tradite sunt claves regni celorum. E o e

Deus qui nos apostolorum beatorum petri et pauli natalitia gloriosa preire concedis. tribue quesumus. eorum nos semper beneficiis preveniri. et orationibus adiuvari. Per.

Tu es pastor ovium princeps apostolorum tibi tradi te

deus claves regni celorum. Ps. Venite

Petrus et iohannes ascendebant in templum ad horam orationis nonam

Ce li. Claudus quidam cum vidisset petrum et iohannem cepit

rogare eos elimosinam acciperet. ℟. Benedicam. V. Argentum et aurum

non est mecum quod autem habeo hoc tibi do. ℟. Extauit. V. In nomine

ihesu christi nazareni surge et ambula in pace. ℟. Omnis gens. V. Exiliit

claudus et ambulabat et intrauit cum illis ambulans et laudans deum.

℟. Et dicit dominus. V. Vidit populus claudum ambulantem et laudantem de

um. repleti sunt stupore et extasi in eo quod contigerat illi. ℟. Et dicit. [illegible]

[Q]uo audito ab Anicione precepto. ut petrus comprehenderetur. Sed petrus
rogabatur ab omnibus: ut sese in alio loco conferret. Et ille
resistebat dicens. nequaquam se esse facturum. ut tantum
metu mortis fugeret. quippe cum sciret. sibi a domino per pas
sionem christi mori. ut in mortalitatis gloriam adipisci.
Cum hec et alia petrus obiceret. plebs lacrimans ne se
relinqueret. ne fluctuantes procellas christianorum
despiceret precabatur.

Symon pe tre ante quam deuocaui uocaui te no ui te

super plebem meam principem te constitui et cla ues re gni

ce lorum tradi di ti bi. V. Quod cumque ligaueris super terram

antē uīcē lacrimis fratrum · acquieuit, ꝓmisit q3 se urbem egressurum. Prima g nocte salutatis fratribus ac celebrata oratione: ꝓficisci cepit solus. Ubi uenit ad portam · uidit sibi xp̄m occurrere adorans eū 7 ait. Domine quo uadis? Cui dominus. Uenio romā iterū crucifigi. Intellexit autē petrus de sua passione hec dictū. in quo xp̄s eē uideretur · quē pati cōstat in singulis non dolore corporis · sed misericordie cōtemplatione 7 pietatis affectu.

Si diligis me symon pe tre pasce oues me as do mi ne

tu nosti quia amo te † 7 animam me am po no pro te

Et si oportuerit me mori tecum non te negabo † 7 aīam

[illegible] petrus reuersus intra urbē romā · cū gaudio narrat fratribus · q ei xp̄s obuius fuisset crucifigendus. Ubi cū manifestasset passionē suam fletū omnes 7 ululatū emittebant dicentes. Considera oues tuas pastor bone considera · qm̄ fides infirmior · tuo sermone roborari expectat. Considera corpa titubantia · q per te stabilienda sunt. Quibus petrus ait. Facile ē domino ut fueritis [illegible] [illegible] dolore. Quos enim ipse plantauit faciet [illegible] lescere faciet 7 hoc ut uos alios plantare possitis.

Tu es pe trus 7 super hanc petram hedificabo eccle siam meam

7 porte inferi non preualebunt aduersus eam † Et tibi dabo claues

regni ce lo rum. Quodcumq3 ligaueris super terram † Et tibi

Ego autem quasi filius: necesse est ut domini obsequar volun
tati. Si enim pati me dignatur. Vel tali vel qualibet in nomine
eius. Cum his igitur fratrum animos consolaretur. illi tamen lacrimas
non possent tenere. Supervenerunt IIII. apparitores qui eum apprehen
dentes. statuerunt prefecto urbis. Qui ait. Multa tibi fictura
esse plebibus. quas circumvenis. atque in feminis que a thoro
maritali discedunt. Ausus es enim in dominum iniuria
nescio quem Christum inducere. et deuotionem sacre urbis contemne.
nescio que inepta et vana docere.

Domine si tu es iube me venire ad te super aquas. Et extendens

manus apprehendit eum et dixit Ihesus modice fidei [illegible]

Cumque vidisset ventum validum [illegible]

mergi clamavit dicens domine salvum me fac. Et [illegible]

Petrus quidem servabatur [illegible]

[illegible] ab ecclesia ad deum. Confite. Erat petrus dormiens

inter duos milites vinctus catenis duabus custodes ante ostium

custodiebant carcerem. Cant. Angelus domini astitit

et lumen refulsit in habitaculo carceris percussoque latere petri excitavit

Illo tempore. Erat homo ex phariseis nichodemus
nomine princeps iudeorum. Hic uenit ad ihesum nocte et
dixit ei. Rabbi. scimus quia a deo uenisti magister. Nemo enim
potest hec signa facere que tu facis. nisi fuerit deus cum eo. Respondit
ihesus et dixit ei. Amen amen dico tibi. Nisi quis renatus fuerit denuo.
non potest uidere regnum dei. Dixit ad eum nichodemus. Quomodo
potest nasci cum sit senex? Numquid potest iterum in uentrem matris
sue iterato introire et nasci? Respondit ihesus. Amen amen dico tibi. nisi
quis renatus fuerit ex aqua et spiritu sancto. non potest introire in regnum
dei. Quod natum est ex carne caro est. et quod natum est ex spiritu spiritus est. Non
mireris quia dixi tibi. oportet uos nasci denuo. Spiritus ubi
uult spirat. et uocem eius audis. sed non scis unde ueniat aut quo
uadat. Sic est omnis qui natus est ex spiritu. Respondit nichodemus et dixit
ei. Quomodo possunt hec fieri? Respondit ihesus et dixit ei. Tu es magister in israel
et hec ignoras? Amen amen dico tibi. quia quod scimus loquimur.
et quod uidimus testamur. et testimonium nostrum non accipitis.
Si terrena dixi uobis et non creditis. quomodo si dixero uobis cele
stia credetis? Et nemo ascendit in celum nisi qui de celo
descendit. filius hominis qui est in celo. Et sicut moyses
exaltauit serpentem in deserto. ita exaltari oportet fili
um hominis ut omnis qui credit in ipsum non pereat sed ha
beat uitam eternam. Gloria.

Helena constantini mater ierosolimam petiit Aeva e o e a

Tunc precepit eos omnes igne cremari at illi timentes tradiderunt iudam. Aeva

Cumque ascendisset iudas de lacu perrexit ad locum ubi iacebat sancta crux e o e

Aeva e o e a Orabat iudas deus deus meus ostende michi lignum

sancte crucis Aeva e o e

Cum orasset iudas commotus est locus ille in quo sancta crux iacebat s(ed) et ha

Michi aut(em). Hoc signum crucis all(eluia) all(eluia). Cu(m) d(omi)no adui all(eluia) all(eluia).

Impleta. Per signum

Helena sancta dixit ad iudam comple desiderium meum et uiuo super

terram ut ostendas michi qui dicitur caluarie locus ubi absconditum

est preciosum lignum dominicum. Ac va e o e. sed Or(emus) ut sup(ra).

Michi aut(em). Hoc signum erit. Or(emus) ut sup(ra).

Confido de uob(is) in d(omi)no q(uod) nich(il) aliud sapietis. q(ui) aut(em) conturbat uos. portabit iudicium quicu(m)q(ue) e(st) ille. ego aut(em) fr(atre)s si circu(m)cisione adhuc p(re)dico. q(ui)d adhuc p(er)secutionem patior? e(r)g(o) euacuatu(m) e(st) scandalum crucis. utina(m) absc(i)dant(ur) quos conturbant. Adoramus te xp(ist)e et benedicimus t(ibi).

Adesto familie tue clementissime d(eu)s. ut i(n) adu(er)sis (et) p(ro)sp(er)is preces exaudias. (et) nefas adu(er)sanciu(m). p(er) auxiliu(m) s(an)c(t)e crucis digneris conterere. ut p(er)h(enn)is gaudii salute(m) possint te p(ro)tegente mereri. P(er).

Quicu(m)q(ue) uolunt place(re) in carne hi cogu(n)t uos circu(m)cidi tan(tum). ut crucis x(rist)i p(er)secutione(m) patiantur. neq(ue) e(n)i(m) qui circu(m)ciduntur legem custodiunt. s(ed) uolu(n)t uos circu(m)cidi ut in carne u(est)ra glorientur. Salua nos.

D(eu)s qui nos hodierna die inuentio(n)e s(an)c(t)e crucis letificas. p(re)sta ut cuius misterium i(n) t(er)ra cognouim(us). ei(us) redemptionis p(re)mia in celo (con)sequi mereamu(r). P(er). All(eluia). Crucifix(us)

psalmi dominicales. Michi aut(em). Hoc signum all(eluia) all(eluia).

Impleta su(n)t. Per signum

O crux splendidior cunctis astris mundi celebris hominibus multum

quia adeo uenisti magr̄ ⁊ rlq

am hoc cognoscatis quia rabbi magr̄ dr̄. Seqr̄ qa ado
uenisti magr̄. Nemo eni p̄ h̄ signa facē q̄ tu facis nisi
fuit ds cum eo. Ergo iste nichodem̄ ex his erat qui cre
diderat in noīe ei. uidentes signa ⁊ prodigia q̄ faciebat.

Dul ce lignum dulce s clauos dulce pon dus su stinu it

+ Que digna fuit porta re precium huius mundi sc̄e Va

Hoc signum crucis erit in celum cum dominus ad iudicandum uenerit + Quia dig̃

ipsius enim hoc dix̄. Cum aū eēt ierosolimis in pa
scha in die festo multi crediderr̄ in eū. Quare credide
runt? Seq̄ ⁊ dic̄. Videntes sig̃ eius q̄ faciebat. Et de
nichodemo quid dicat? Erat princeps iudeorum no
mine nichodem̄ uenit ad eum nocte ⁊ ait. Rabbi sci
mus quia adeo uenisti magr̄. Et iste g̃ crediderat
in nomine ei̅. Seqr̄. Nemo eni̅ pot̄ hec sig̃ facē q̄ tu
facis n̄ fuerit ds cum eo.

Hoc signum cru cis erit in celum cum dominus ad iudican

dum uenerit + Tunc manifesta erunt asconditu cordis nostri de va

de va Cum sederit filius hominis in sede maiestatis sue

⁊ ceperit iudicare sclm̄ per ignem + Tunc

igr̄ nichodemus de illis multis erat q credideran̄t
in nomine eius. iam in isto nichodemo attendam̄

ihs
qr̄ nō credebat se ei. R̄ ihs & dixit eis. Amen amen dico vob.
n̄ qui nat' fuit denuo. nō pōt uidere regnum dei. Ipsis ḡ
se credit ihs. qui nati fuiñt denuo. Ecce illi crediderat i
eū. & ihs nō se credebat eis. tales sunt om̄s catecumini. ipi
iam credūt in nomine xp̄i. s; ihs nō se credit illis. Intendat
caritas ura. Si dixerim catecumino credis i xp̄m. R̄.
credo. & signat se.

R̄ O crux be ne dic ta † Que so la fuisti digna portare regem

celorum & domi num Alle va Alle va V̄ O crux gloriosa et

admirabilis o crux be ne dic ta † Que.

Iam crucem xp̄i portat in fronte. & nō erubescit de cruce
domini sui. Ecce credidit in noīe ei. Interrogem' eū. Mā
ducas carnem filij hoīs. & bibis sanguinem filij hoīs.
nec scit qd dicim'. quia ihs nō se credidit ei. Cum ḡ ex
illis unus eēt iste nichodem' ueñ ad dn̄m. s; nocte uenit.
et hoc forte ad rē ptin; Ad dn̄m uen̄. & nocte uenit. ad
lucem uenit. & in tenebris uenit. Renati aūt ex aqua
& sp̄ū scō. qd audiunt ab aplō. Fuistis ei aliqñ tenebre.
nunc lux in domino. Et itm̄. Nos aūt qui dici sum'. sob'
sim'.

R̄ O crux glorio sa o crux adoranda o lignum pretiosum

& ammirabile signum † Per quod diabolus est uinctus et

mundus xpisti sanguine est re demptus Alleva Alleva Alle va

O crux ammirabilis euacuatio uulneris restitutio sanitatis † P q'

celebratio sacramenti. ut per haec sancta quae sumpsimus. a
contagiis terrenae conversationis emundati. ad caelestem
mereantur pervenire habitationem. Per.

Oratio pro defuncto de cuius anima dubitatur

Omnipotens et misericors deus inclina quaesumus venerabiles aures
tuas. ad exiguas preces nostras. quas ante conspectum ma
iestatis tuae pro anima famuli tui fratris nostri ill. humiliter
effundimus. ut dum de qualitate vitae eius diffidimus.
de habundantia pietatis tuae consolemur. et si ad ple
num veniam animae ipsius obtinere non possumus. sal
tim vel inter ipsa tormenta quae forsitan patitur. re
frigerium de habundantia miserationum tua
rum sentiat. Per dominum.

Secreta

Hostiam domine pro anima famuli tui ill. im
molamus. qui iam in carne positus. indevotus
et inreligiosus videbatur. ob hoc piissimam clemen
tiam tuam supplices precibus imploramus. quod si

V

peccatorum inferni meritas inferni. et suppliciis
reatineatur: misericordie tue remedio indulge. ut cum dies
ille tremebundus aduenerit. inter pios et iustos
resuscitari eum percipias. ad indulgenciam. non ad
penam. et quicquid humana conuersatione contraxit
his sacrificiis emundetur. ut portio eius in missa
miseratione tua sit in terra uiuentium: per. AD

Q s domine libera nos ab omnibus malis CO
preteritis presentibus et futuris. et intercedentibus sanctis
omnibus. anima famuli tui .ill. per habundanciam cle
mentie tue. pium te senciat in inferis. qui multorum
forsitan tormentorum cruciatus. per iusticie rigorem
sentit in penis: per OR. P HUS BAPTIZATO

D s qui ad celeste regnum. non nisi renatis per aquam
et spiritum sanctum pandis introitum multiplica super
animam famuli tui .ill. misericordiam tuam. et cui dona
sti celestem. et incontaminatum transitum post bap

L

[illegible] dns henricus de [illegible] [illegible] [illegible] m. [illegible]

[illegible] mea et [illegible]

regula [illegible] camaldulensium, [illegible]

[illegible] in [illegible] [illegible]

[illegible] fratrum.

[illegible]

[illegible] vigesimo [illegible] mensis [illegible] septembris di[illegible]

peccatorum infern
remeatur. misere tue
ille tremebundus a
resuscitari eum u
penam
bus sac
misera
S
Q parum pietatis, i
omnibus. anima famuli t
ITE tue. priusquam de senc
forsitan tormentorum
sentiat in penis. p om. p
Ds qui ad celeste
D i spiritum sanctum pand
animam famuli tui.
tu celestem. et in conta

1471.

cc IV + 176 + VIII ... ...

28/VI/1980 GL

xcctiũ